1753

DE UNITATE FIDEI

4 1

2-B-3 (31)

BIBLIOTECA
DEL
Rey N. Señor.

VII D 3

41

S. Bart^e 437

Ms. 1753

120 Rl

Vease para la noticia y Conocimiento deste Autor y para el intento, motivo, causa y fin desta Obra al Padre Fray Joseph de Siguenca en la Historia de la Orden de San Geronimo tom. 2. lib. 3. cap. 17. 18. y particularmente en el Capte. 19.

Esta Obra es muy docta, y de muy util y sana Doctrina y que nunca se a empresso y es muy rara y digna de mucha estimacion — Costo este libro ciento y veinte Reales y vale bien quinientos Reales y mucho mas para quien pudiere hazer el aprecio debido a lo contenido en esta Obra —

Cap. 43. ponitur et refertur integre, et ad literam Bulla Papæ Nicolai Quinti, quæ notabilis est, et aliàs non inveniatur apud alium locum aut Auctorem.

Acabose de componer esta Obra Vispera del Nacimiento de nro Señor del año de 1465. por el Autor el Rmo Pe Fray Alonso de Oropesa siendo General de su Orden de San Geronimo en el Convento de San Bartholome de Lupiana.

N.° 437.

Incipit Prefatio ad Ilmum prem ac dnum Sfmum Dominum Alphonsum Carrillo Archiepum Toletanum ac hispaniar primatem nobilissimum in libro qui dr lumem ad revelationem gentium et gloriam plebis dei Israel de vnitate fidei et de concordi et pacifica equalitate fidelium:

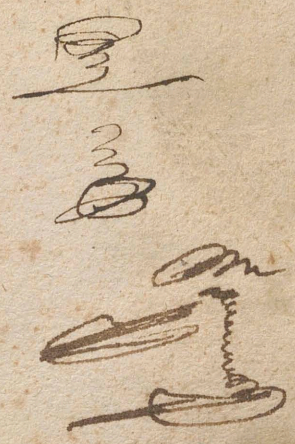

Reuerendissimo in chro patri ac dno Sfmo dno Alphonso carrillo Archiepo toletano ac hispaniar primati nobilissimo. Fr Alphonsus de ortopesa suus orator indignus. ac meritis seruus et inutilis filius prior S. bartholomei de lupiana necnon ordinis S. Hieronimi de hispania generalis inme ritus et seruus minister inutilis. Seipsum cum sacras manuum oscula humilem ad manda ta deuotionemq; ad religiosa seruitia. Nichil ita humano generi nocere consueuit sicut magnus inquit Grisostomus ut est amicitiam contemnere. nec eam magno cum studio et sobria obseruatione seruare. Sicuti econtra. nichil est quod ita res humanas moderetur ac dirigat ut hanc omnibus uiribus prosequi Quod profecto christus inuitas aiebat. Si duo ex uobis consenserint in unum quicquid petierint accipient. et rursus Cum abundauerit iniquitas refrigescet charitas. multos. Eiusmodi profecto contemptus omnes hereses genuit. Quippe ex eo quod non diligerent fratres inuidebant. ex ea autem inuidentia dominationis ambitio seruebantur. Porro ex ea ambitione hereses nascebantur. Primum omnes hereses ac omnia scismata ex inuidia pullulasse que continua nocentium charitati. qua spoliata semp presumit seua turbata conscientia. Cum enim charitas ipsa iuxta aplum procedere debeat in nobis de corde puro et conscientia bona. Vltimo vero corrumpatur et fides. Quibus mala viscera infectis mens improba statim contendit ex seruis, uerbis ac simulatis operibus. contegere uulnera sua. eisdemq; virtutum nomina si potest imponere. Demde vero ad contentiones deuotui uiri studia. Nam sicut idem subiunxit. vita impura scismata facit. Omnis enim qui male agit odit lucem. Vnde de corde puro et conscientia bona ac fide non ficta statim subiungit aplus. A quibus quidam aberrantes conuersi sunt in uaniloquium uolentes esse legis doctores non intelligentes neq; quecunt nec de quibus affirmant. Ac demde loquens de bona conscientia et fine concludit Quamquidam repellentes circa fidem naufragauerunt. Hi sunt profecto quos idem multo ante lamentatur et gemit aplus dicens. Spiritus aut manifeste dicit quia in nouissimis temporibus discedent quidam a fide attendentes spiritibus erroris et doctrinis demoniorum in hipocrisi loquentium mendacium et cauteriatam habentium suam conscientiam. Secundum vero mentem sedula contemplandum est. statim debent ueros filios ecclie. conatibus ualidis contra huiusmodi errores insurgere. ac pro concordia pro pace profide vera pro conscientia bona ac charitate non ficta totis uiribus decertare. Nec immerito cum nil tam utile tamq; proficuum humano generi esse decernat. nil uero tam noxium tamq; pestiferum quam amicitiam xpianam ac charitatem Euangelicam uiolare. Vnde merito nos eam magno cum studio iubet. ac sobria obseruatione seruare. Et recte quidem Cum ipse alibi dicat q charitas ipsa proprium est xpiane religionis insigne q qm discipuli xpi nos cunctos. Hec nostrorum scelerum medicina est. hec anime nre sordes emundat. hec est scala que in celum usq; porrigitur. hec xpi corpus. Hinc sane dudum dum in domo nra de guadalupe que pro sui magnitudine

omelia. 2. in p. epla ad timo.

Sapientie. 17.

Et fide non ficta. Et conscientia bona et charitate. uulnerantur simul et coacervatur conscientia.

a. Ad Tim. 1.

eod. c.

eod. c.

a. Ad Tim. 4

omelia. 6. in epla ad hebreos

et reuerentia tolo orbi ostendisti mirigenis et ueneranda. me velut nouitium ac Juuenem con uersum teneret Sancta religio. Scisma ingens inter xpi fideles ac mi exorabile scandalum exortum est. Lesa est charitas. turbata est pax. angustiata fides. Species confussa xpi jura. Euangelij scemata ac xpiane religionis uiolata sunt federa. dum quidam perditi homines inuidie stimulis agitati contra eos qui fuerant ex iudaismo conuersi instare cepissent ac dicerent. non debere eos una cum xpianis qui uenerant ex gentilitate exquibus ut legitur fuerat primitiuaq3 ecc xpiana collecta. equali recepti ad honores et dignitates populi dei. ac tam ad ecclesiastica q3 secularia officia et beneficia. sed repelli debere eos ab huiusmodi tanq3 neophitos. ab apto nominatos. ac tanq3 in fide xpi suspectos et male de Sacramentis Ecclesiasticis sentientes. Sic ergo ceperunt prouectitate mentiri legemq3 velantes legem destruere. adducentes cum hoc in assertionem huiusmodi erroris tam ex canonicis institutis q3 ex ciuilibus legibus nescio quas alias iustas tuas ambages. volentes contra aplum diuidere xpum tanq3 non esset ipse pax nra qui fecisset utraq3 unum. aut tanq3 non esset angularis lapis hoc duos populos gentium. s. et judeos. vtrunq3 pariete conjungens. aut tanq3 non exoluisset in corpore suo .sr. lignum Inimicicias eos ut duos conderet in se metipsum in unum nouum hominem faciens pacem ut reconciliaret ambos in uno corpore deo. Sed adhuc contra aplum eet distinctio judei et greci. et non eet idem dominus omnium diues in omnes qui inuocant eum aut tanq3 si prepucium et circumcisio aliquid valeret in xpo. et non magis in utroq3 noua creatura aut tanq3 simon essemus omnes siue iudei siue gentiles unum corpus in xpo. Singuli aut alter alterius membra. Hec ergo dixerunt et erraverunt et Sanctam dei non intellexerunt. Vnde cum ad me delatis sermo pertingeret obstupui. mirabar q3 tam impudentium hominum audaciam. peritos et seuicam. Tacitus tantam solicita mente considerans. q3 hmoi uiros non solum fratres diuidit et offendit. Verum etiam transit usq3 ad ipsum dominum magestatis. cum ipsum gloriosissimum ihum offendat. ac neget eum esse generalem Equalemq3 omnium gentium redemptorem ac patiter Euangelij magnitudinem. et libertatem diminuat. et coangustet. q3 non in vniuersum mundum. et omni creature xpus idem precepit predicari. ac non omnes in distincte in nomine pris et filij. et spus Sancti iusserit baptizari. omnesq3 eosdem credentes non permisserit Saluos fieri. omnibusq3 nondederit potestatem filios dei fieri his qui credunt in nomine ejus. aut tanq3 non omnes ad xpum uenientes. et in eum credentes essent uere liberi. cum filius eos veraciter liberauerit. Vnde liquido comperi q3 hmoi homines dum Euangelium defendere uelent Euangelium destruerent et ecam xpi ad similitudinem Sinagoge redigerent. ut sicut ibi sacerdotia ac dignitates et officia ad certam iudeorum gentem. immo et ad certam tribum. et familiam referebatur ex lege. et eisdem conferebantur. et non alijs quod in perfectionis maxime erat. Sic isti redigerent eccam s. xpi. ad hmoi angustiam. et seruitutem. Inquo quantum offendant et quam judaizent non uident. nec quilibet eorum intelligit q3 uelut aper de silua ecclam exterminat. i. extra terminos ponit cum inter fideles eiusdem charitatis et

m. 3. et ro. 11.

2. cor. 6.
Ephe. 2
et luce 2.

ro. 10.

gala. 6.

2 cor. 12
Sap. 2

mathe. vlt°
m. vlt°
m. vlt°
Jo. 1°.

Jo 3.

. exo. 23. et. 29.
. et num. 18.

fidei vñcula rumpat. et sic uelut singularis ferus depascat et occupet illam dum sibi et alijs quibusdam. ceteros expellendo apropriet et adiudicet eam. Sicut olim propheta de illa tristis gemensq; plangebat. Considerans igitur sicut anio gliosissimo pie uero mo doctus acceperam qp cum canes pro dominis suis latrent multo nos magis debe mus pro xpo latrare ejusq; fidem et jura defendere. omnesq; uires más ac conatus in eius obsequium expendere. quimo et potius nos mori posse q; pro eius fide et ho nore posse facere: qstatim exilij non abscondens miseriordiam et ueritatem eius acon cilio multo. presertim cum hmói pestilens sermo. ram serperet uelut cancer. Vnde more predicatoris cujus tunc fungebar officio cepi libera uoce ad populum decla mare omnesq; hmói erroris et fraudis detegere latebras. atq; cum hoc fecissem vñdies. de ueritate fidei. de vnitate fidelium. ac de corpe conuictu. et de ordine quali vñ omnibus lege. necnon de charitate xpi. ac de pace Euangelij. sermones prothagens. multa discerem ac plurimis placuissent. pater uenerabilis monasterij qui tunc michi preerat uice dei. admonuit immo instituit et mandauit ut ad vñ formationem et utilitatem absentium et futurorum aliquid scriberem. circa nego cium. qp dum molestie fullissem quia huiusmodi genus docendi nondum abrigeram neq; presumpseram. tamen ut tenebar ad ultimum obediui. ¶ Proposueram itaq; opus diuidere vñ duas partes quas et negotio congruas et legentibus uti les esse deputaueram. prout vñ libri capite quibusdam prefationculis ram distinxeram. ac earum partem primam. usq; ad quadragñta capla. ram prosa xeram. prout michi donatum est ab ipso ihesu nro gliosissimo redemptore. ce lestium munerum largissimo partitore. Et ecce subito ab ipsis chalybeis fratribus sublatus. uelut abeorum uisceribus auulsus sum ac tanq; ablatus ab uberibus matris. illius uidelicet domus nre. tam religiosse. tamq; uenerabilis licet vñ experti ac juuenis et multus preesse domui nre ac tabernaculo ubi aliquandiu licet humiliter militaui. obedientia cogente compulsus sum. ac deinde processu temporis licet indignus huc usq; delatus sum. ut toti ordi ni preessem. et ministrarem. et ut huic sacre domui continue presentiali inser essem. quam ma uestra paternitas. magnis muneribus honorare et adornare dig nata est. et vñ qua nobis imitium fuit. et caput semper est ordinis. Licet ergo mul tor tam nobilium q; religiosor uirorum exhortationibus ac precibus. fuerim circumuentus temporibus retro actis. ut dictum opusculum. maximeq; partem primam. tantis iam distentam aplis. continuato stilo complerem. completamq; legendam vñ medium proferrem. quia tamen non bene fit quod occupato animo fit. meq; gubernaculis traditum. numerabiles circumueniant negocio ficibines. et curaq;. ita ut mentem sibi et animum meum pariter occupent / adeo q; meum ut dici solet cogar plerunq; ignorare vocabulum. ideo distuli pariterq; negaui quia sermo iam quodam modo resarsit ame. Tempestuosa enim res est. uita hec que prefatur populis gubernandis. et que totum hominem sibi met fabricet et uendicet. licet huius seculi amatoribus uideatur mirabilis

Ps. 79.

in epla ad rufinum.

Ps. 39.

Hieron. ad ho nestu. de duab questionib.

ro. 12. et 1 p. cor. 12. et Ephe. 4.

reputetur et dulcis. pro qua obtinenda et acquirenda tantis conatibus et ardo
re terras mareq; perlustrant. curias adeunt. et dominis quodam modo seruiunt
in numeris. cuius cupiditas et libido. totam paulisper nram conturbat etatem ac
ecc.am xpi bellis ecclesiasticis comouet et concutit. Tamen ut crisostomus extimat
et ut michi uidetur. non est uita dicenda sed mors. Vnam. s. discerpi ac diuidi
animam. in tam uariam rerum et hominum administracionem. tot hominibus
seruire. tot uiuere. Sibi autem soli tempus uiuendi penitus denegare. Accedebat
autem ad hoc ipsa undiq; operis dificultas non minima. Est enim reuera in
gentis operis. doctrinam dei et saluatoris nri in omnibus adornare. nullamq; uel
infirmis scandali prebere ocasionem. presertim his temporibus. periculossis in quibus
undiq; feruent mala. ac ocupant orbem ipsa flagicia. et iam quodam modo confussa
sunt omnia. et quod ultimum malorum est. quodq; remedijs omnibus claudit accesum
ipsa eadem vicia in mores translata loco uirtutis habentur. adeo ut quicunq; erraue
rit in uia doctrine in cetu gigantium comoretur. Imprudens etiam ferme est se
Prouer. 21. culum pns. formatuq; dificile. lacuum. lubricum. parumq; idoneum ad uir
tutis doctrinam. eiusq; intelligenciam utilem capessendam. quinimo paratum sepe
in docentem et corrigentem retorquere conuicia. Vnde non immerito obmutescere
et a bonis silere decreueram. ne forte quod absit. nimio zelo sucensus. minusq;
scienter edoctus. quemq; meis uerbis offenderem. In multis enim offendimus
Jacobi. 3. omnes. et si quis non offendit in uerbo hic perfectus est uir. maxime cum
sint qui obtrectandi occasionem semper inquirant. qui non proueritate sed pro
consuetudine aut curiositate. et quod omnium pessimum est. pro amaritudine
et liuore aliena facta conquirunt. semperq; aliena locuntur. aliena iudicant
et aliena sententiant. A quibus qualis sermo uidetur. talis uita scribentis.
animusq; censebitur Vnde Nominatissimus ille theologus gregorius. nazanzenus
in suo apologetico ultra medium nri temporis mala describens. satis michi timo
rem incussit. ac fugere e medio. latereq; suassit. Cuius quidem uerba quia
diu ante iam michi infixa sunt cordi multisq; legentibus ea profutura pros
pexi. licet breuitatem offendam hic ad lram inscribere placuit. Omnia
inquit ille impugnat et perturbat inimicus. et uelut in ceca caligine bellum mo
uet. quo magis aduersum se inuicem dimicent membra. ut effugentur reli
quie si que ille sunt charitatis. Dum noua nomina nobis sacerdotibus ad
quiruntur. et sicut scriptum est. effussum est oprobrium sup principes. effu
gatus est omnis timor exanimis et obtinet ubiq; imprudentia. Quicunq; vo
luerit scienciam sibi uendicat. Suma et profunda spus intrase esse repu
tat. Omnes autem ex hoc docti et catholici uolumus uideri si alios re
atq; detractores prehendamus et impios iudicemus. interdum etiam iudices eligimus de deo
eos qui ignorant dominum et iactamus sancta canibus et mitimus marga
ritas.

ritas anteporcos pollutis vz. auribus et animis diuina misteria publicantes. Quod
utiq; ex uoto cedit inimicis: quibus cum ecc^am nr̃am addire non liceat. p nos tamen
sc̃a nr̃a conculcat. Aperimus .g. omnibus non portas iusticie sed maledicendi
et obtrectandi additum et insolentie uiam: et illos solos optimos iudicamus non
qui nec uerbum occiosum de ore protulerint propter timorem dei. Sed quicunq;
potuerint de fratribus lacius et acerbius obtrectare. uel certe qui subtiliter. et figu
rali momorderint et sub lingua sua posuerint. dolorem et laborem. et venenum
aspidum fuerit sub labijs eorum. Obseruamus inuicem diligenter. non nr̃a sed alie
na peccata. non ut plangamus sed ut imputemus et exprobremus. nec ut curem9
sed amplius uulneremus. malos aut et bonos. non ex moribus nec ex conuersa
tione sed ex partibus iudicamus. et ea que placebant hodie in aliquo. crastino si
fuerint partis alterius displicebunt. et qui laudabantur hesterno. culpabuntur
hodie. tunc uero ea que apud alios culpantur apud nos in admiratione habe
tur. ignoscimus aut omnia facile. et libenter fautoribus nr̃is. etiam si impie
comitantur ut in malis benigni uideamur et magnifici. facta sunt omnia sic
ab initio. cum mundus nondum erat secundum ordinem suum speciesq; dis
positus. Sed cum erant confussa omnia et incomposita. et potentem conditoris
manum uirtutemq; poscebant. Sumus ergo velut in nocturno quodam prelio
exiguo lune lumine utentes. et ipso. interdum interuenientibus assiduis nu
bibus offuscato. sotiorum et hostium agnitio nulla seu discretio. Vel sicut in na
uali certamine. cum et uentorum rabies perurget. et fluctuum estus attollitur
impulsiones contorum resultant. clamor nauticus intonat. fragor nauium con
crepat. uulneratorum gemitus. et aeris ipsius confundit uniuersa mugitus. et
nec uirtuti tempus. nec consilio locus est. ita nos quoq; miserrimi irruimus
in alterutrum. et mordemus inuicem ac laniamus. s. ut ab inuicem consumamur
Sed fortasis plebs quidem ita est. Sacerdotes uero alii Imo uero illud michi nunc
uidetur impleri quod dictum est. factus est sacerdos sicut populus. q aliqndo
in maledicti loco dicebatur. Aut fortasse uulgus quidem ignorabile et imperi
tum urgetur malis. nobiliores uero quiq; in populo et uastiores alii agunt
Quinimo isti etiam manifestius et validius impugnant sacerdotes. Sed fortassis
qm. etiam isti seculi homines sunt. adhuc idcirco hec faciunt. continentes uero nos
tri. et in hoc ipsum. ut dicunt uacantes deo quietius agunt. Istiuero etiam apertu
bellum et certamen impudens aduersus sacerdotes gerunt eo magis q specie religiosi
habitus. facilius eis credi a uulgo. etiam caluniantibus potest. precipue cum
de fide que est suma rerum questiones mouent. Non illos dico. de quorum num̃o esse
etiam ego opto. et desidero unus ex ipsis fieri. qui integro et sano proposito. certa
men pro ueritate suscipiunt. qui pro fide dei ceruices suas et animas ponunt
Melior est enim talis pugna que deo proximum facit q pax illa que sepa
rat a deo. Propterea et mansuetum bellatorem iubet esse spus sanctus.

q sacerdotes

q. nobiles

q. monachos

Non ergo de huiusmodi bellatoribus dico m̃ quoz numero me cupio m̃ueniri
Sed sunt quidam qui m̃gentes rixas mouent exercitibus uel sermonibus pa-
uis uel etiam nondũmis sed humanis moribus meitati. hi quamplures asse-
cunt m̃famq; sue satios. dum contentiosi ac m̃solentie magnificum et ueneratile fidei
nomem omnibus imponunt. fedissime m̃tendonis sue causam. honestissimi hu
ius uocabuli speciẽ abstrahentes. Ex his ergo ut michi uidetur et odio habem̃
m̃ter gentes. et quod grauius est. nec habemus fiduciam dicendi. quia oderunt
nos gratis. Sed et ipsi nr̃oz populo pessime comendamur. et his precipue. qui uel
honesti. uel religiossi uidentur m̃ plebe. hi enim cum aliquid aduersus quendam
de sacerdotibus uel ministrus dei culpabile uel reprehensibile. ab ishis qui supra dixi
sum nr̃um fabricantur audierint. fidiq; pro honestate ac religione animi sui
execrabilius quod criminantur accipiunt. Et quod de uno iam audierint id de
omnibꝫ sentiunt. et facti sumus theatrum ꝺ̃dam pu cum non angelis et hominibus
sicut athleta dei paulus dicebat. qui aduersus principatus et potestates agones
desudabat. Sed theatrum facti sumus abiectis hominibus et mdignis et ut
ita dixerim. monstris et bestiis p omne tempus. et m̃ omni loco. m̃ plateis et
m̃ fabricis. m̃ conuiuijs m̃ conciliis. etiam usq; ad ipsam scenam quod cum lacri
mis dico deducimur. et a turpissimis. atq; impudentissimis histrionibꝫ irridemur
et nil iam tam delectabile geritur m̃ mimis. nil ita grate cantatur m̃ comedijs
q; xpianus. hoc aut nobis m̃de descendit. dum nos mutuo impugnamus. dum
uidemur nobis nimis catholici. nimis fideles et zelo dei excitati. Sed non sic
expedit. et certare prodeo/ sed non sic fas est. nec ut lex certaminum continet
quia certamen nr̃um m̃ hoc uenit. ut mercedem capiamus m̃famem. ut tunc ma
gis perdamus palmam. cum m̃ certamine uicerimus. Aut non legitimus quia ne
mo coronatur nisi qui legitime certauerit. Certanti non sola sufficit uirtus. nisi
et catholice artis instituta seruauerit. tu aut ut uideo. pro xpo aduersus xpm
pugnas. Nomen enim dei per nos blasphematur m̃gentibꝫ sicut scriptum est. Huc
usq; sunt uerba nazanzeni gregorij. Que ideo ad plenum omnia descripsi. ut ma. vra
paternitas. solertor attendat. m̃ter quales scopulosos anfractus. nauigare me subeat
quibusq; procellis nauicule huius uela committat. Iubet enim. ut iam dictum opus
cultum tandem perficiam, perfectumq; ad eandem legendum transmittam. Opus
sane m̃gens pro uiribus meis plenumq; periculi. et quod iam deliberato animo.
abscondere et uelut inutilis seruus domini. piger. et timidus. huiusmodi talen
matheu. 25. tum humo obruere decreueram. maxime cum iam undecimo anno transacto ex qt
quo calamus siluit dictumq; opus reliquit. animus ebuit. et m̃genium ipsum ue
lut rubiginem quandam obduxit. Noui siquidem desiderium vre. paternitatis sue
sanctum ac mirabile. noui eius pre excelsam mentem. diuiniq; nri gloriosissimi ysidori
s. ysidoro ileſonſo cuius m̃ sedet locum et sedem m̃ affectu consimilem. Cuius uita mirabilis pro xpo eiusq;
populo et lege tota operosa totaq; m̃certamine fuit. Destruxit hereses forma
uit mores Illustrauit fidem charitatem accendit. Reddidit deo m̃ diebus suis

populum aceptabilem ac bonoꝝ operum sectatorem. quem ctiam ab hereticos pcs
tiferam labem sumo labouꝝ cōatu liberauit. ac si de illo longe ante fuisset scriptū
In diebus ipsius emanauerunt putei aquaꝝ et quasi mare adimpleti sunt supra mo ecc. 50
dum qui curauit gentem suam. et liberauit eam a perditione. qui preualuit ampli
ficare ciuitatem. qui adeptus est gloriam. m̄ conuersionem gentis. et m̄gnesumdo
mus et alij amplificauit. Quasi stella matutina m̄ medio nebulle. et quasi lu
na plena m̄ diebus suis lucet. et quasi sol refulgens sic ille refulsit. m̄ templo
dei. Quasi archus refulgens inter nebulas glorie. et quasi flos roseꝝ m̄ diebꝫ
uernis. et quasi lilia quę sunt m̄ transitu aquę. et quasi thus. redolens m̄
diebus staīs. quasi ignis effulgens. et thus ardens m̄ igne. quasi vas auri
solidum ornatum omni lapide pretioso. quasi oliua pululans. et a pexus in
altitudinem se extollens. Sic ergo uir deo plenus operibus et fide clarissimꝫ
omnium uirorꝝ illustrium. Sumam magnitudinemq̄ uirtutum transformauit
in semetipsum ille fonsus. fons altus interpretatus. Que omnia ex hoc illi efflu
xerunt bona qꝫ fidem et charitatem q̄m ex deo acceperat. Semper m̄mouere
bonisq̄ operibus claryficare studebat. factusq̄ Iustus et magnus m̄ celestibus
et humanis rebus expertus. hmōi virtutes. ac gloriosas utilitates. quas iugiter
presentando iungebat. m̄ religionem xp̄i ihu cultumq̄ altissimi dei ac pro
ximoꝝ salutem et pacem. conatibus omnibus dirigebat. talis enim decebat
ut nobis esset pontifex. Sanctus. Innocens. impolutus. Segregatus a peccatoribus et ad hebre. 7.
excelsioꝝ celis factus. Talem utinam uos diuina clemencia m̄ pontifi
cem magnum exhibeat. quem his diebus malis. nobis donare dignata est. pu
gilem fidei ac Iustitie defensorem. propugnatorem ecc̄ dei. ac religionis sanc
tę nationum nobilem. et feruentissimum amatorem. Nec impossibile istud putemꝫ Esaie. 59.
quoniam non est abreuiata manus domini. ut saluare nequeat. nec aures eius
agrauata ut non exaudiat. Nec diffidat. Sua nobilis et deuota constantia
Non enim ut ita dixerim cum crisostomo. aliam ille naturam sortitus est. Omelia. 2. et 4.
nec dissimilem animam nec mundum alterum habitauit. Sed m̄ eadem terra de laudi bꝫ pauli
eademq̄ regione sub eisdem etiam legibus nutritus et moribꝫ. tale illi quale et m̄ li°. de compunc
uobis corpus. et talis anima fuit. eadem uia qua et uos m̄gressus est mundi tione ad demetrium.
et eisdem usus est alimentis eisdemq̄ uite sensibus uixit. ac eundem aspexit .c. 14.
aerem. Sed tamen fidei cultus in eo. et charitatis ardor. corde simplicia ac
mirabilis et preclara deuocio. omnes qui uel nunc sunt homines. uel qui hunc
forte fuerunt altius uirtute trascendit. Sed et qui illi ista distribuit dona
bit et uobis. qui dat omnibꝫ affluenter. et non improperat. non enim est personaꝝ Jacobi 1°. gala. 1°
acceptor deus. nec inuidet cultoribus suis. Sed qui illum fecit idoneum noui tes Ephe. 6. colo. 3.
tamenti ministrum non litꝫ sed spū. faciet et vos. tantummodo animus aspiret .2°. corin. 3
ad celum xp̄umq̄ in omnibꝫ ducem sequatur. cuiusq̄ semper legibus uiuat.
Hec ideo breuiter preter propositum fecui mimio ardore zelus mimioq̄ fletus.
amore tam gloriosi pontificis nostri. nec tamen minore feruore desiderans vtam

Hieromi. m. epla ad grisogo. monacum achileye

a P. corin. 12.

nam V̄ paternitatem. eidem Deo omnia fieri consimilem. quia deus uobis gracia rum munera tanta distribuit. fidem feruidam. deuotionem sinceram. et largissimā charitatem. magnanimitatem quoq; . ac corporis et spūs mirabilem fortitudinem et miri hec ipsa testimonium ab hominibus bonum . et reuerendum amorem qđ non pauci est altissimi donum . Vnde illud nri gloriosissimi pris hieronimi ad florentiamz de ortu amicicię . michi sme adulacione licebit miserere . Ita mquit tuę dilectionis fama dispargitur . ut non tantum laudabilis aut laudandus sit quisq; amat. q̄z scelus putetur facere qui non amat. Sentiat unusquisq; quod uellit . ego uero si non me fallit affectio . nam sumus facules ad faciendum qđ delectat. tamen in tanto pontificie humilitatem admiror . uirtutem effero . pie dico charitatem . fidem deuotionemq; confiteor . Sed et magnanimitas predicat semetipsam . adeo ut alieno laudatore non egeat. Que omnia Cum sint dei Altissi mi munera . uelut quedam celestium uirtutum semina Vie V̄ne paternitati mi rabiliter contributa. demonstrentq; nescio quid futurorum bonorum optimum presagium Spemq; operum mirabilium opto et ego maxime desiderio hec omnia transferri in ea rum mata melioria quenos emulari docet et Jubet Aplus . cumquibus excellentiorem nobis uiam se posticheri ostendere . Parui itaq; preceptis tam nobilis et magni pon tificis. Nec enim pigui nec debui . Via preterire mandata . et ut ita diare michi liceat cum nro gloriosissimo pre hieronimo magnam humilitati mee fiduciam sciendi ad ueneracionem Vam charitas xpi dedit . qui uos corde humilem fecit . pietatisq; amā torem . ac diuitem operibus benedictionum . Ecce ergo qualiscunq; de populo dei ego homuncio precepto legis inductus . ut non apaream in conspectu domini uacuus . Sed ut offeram secundum quod habuero iuxta benedictionem domini dei mei quam dedit michi . ad V̄m . paternitatem Vam sacerdotem magnum . uelut ad hostium tabernaculi preparatum genibus prouolutus hac pauperculam sed rationabilem hostiam . Primam . S. huius operis partem reuerenter offero et presento . ut illam examinet et diiudicet diligenter . siue Vrum exposcit offi cium . et aut eam uelut im mundam indignamq; repellat . adei sacrificio . aut si expedire cognouerit eam immolet offeratq; altissimo deo . ac deinde suaddat ecce . gustandamq; pronuncet . et impertiet populo xpiano . hoc tamen obsecro et humilima deuotione deposco . ut redimat me a calumpnijs hominum . et quocunq; res uenerit . opus tanto labore . et summa intentione confectum . Vieq; V̄ne paternitati obla tum . et dedicatum . cuius imperio uelut furtiuis quibusdam lucubratiunculis . completum est . Sua nobili ac magnifica auctoritate defendat . Scio enim qm plu rimos habituros sum sculptatores . et iudices . atq; utinam non Jnimicia mi sint iu dices . Et non mirum si contra me paruum homuncionem inuidia congruiat cum aduersus doctissimos uiros . terentium . Virgilium . et tullium . ceteros q; consimiles et aduersus quos nrum hieronimum beatissimum . qui excellentia et magnitudine gloriae inuidiam superare debuisset . turgidus quoq; tumor exarserit . Semper enim

ñ propatulo non solum fortitudo emulos habet. sed unt q̃ sumos fulgura montes sed
etiam remotum procul. ab urbibus. foro. litibus. et turbis. sicut idem cum quibusdam
no aut. sapientemq̃ inuenit inuidia. Et utinam soli sapientes de huiusmodi iudica
rent. ferrent q̃ equalicunq̃ mente sinas. Tunc enim felices essent artes. sicut ñ
gloriosissimus hieronimus scribit. si deus eis soli artifices iudicarent. Sed assunt
sepe ad iudicia precipites malorum homines qui omne quod non intelligunt reprehen
dunt atq̃ condemnant. Signumq̃ arrogantie esse sapientie. de omnibus iudicare. oriq̃
reprehendere. non intelligentes ut apostolus scribit. neq̃ quedam. neq̃ de quibus affirmant
Titulum aut libri si vre me paternitati non displicat. lumen ad revelationem gen
tium. et gloriam plebis dei israel scribendum putaui. licet ñ ipsa tituli fronte. mag
nam detractoribus rigeram causam. oblatrandi. mpugnandiq̃ mihi. quod nollem
cõtra apostolum unum sapere. Titulus tamen nondistantis audaciam. aut stulti et
operis resonat magnitudinem. Sed deseruit dignitati materie. de qua totus liber
agitur et congeritur. cum xpum ihesum ubiq̃ predicet et conclamet. qui est lux vera
que illuminat omnem hominem venientem ñ hunc mundum. de quo etiam titulum
pleno fatum Simeon iustus prophetica decantauit. Ad idem quoq̃ est q̃ fides xpi
cui nos apostolus petrus iubet attendere sicut lucerne lucenti ñ caliginoso loco. ab exordio
nascentis ecc. usq̃ ad suum ultimum complementum. ñ prima huius operis parte tota
texitur et scribitur. Sicut liquidum erit michienti sana mente. ad hoc etiam accedit
q̃ constat ignorantiam quorundam fidelium. qui ad xpi fidem. ex gentilitate uenerunt
liberius scribitur ut eis demonstrarem apertius debere omnes nos esse. et hij qui ex iu
daismo. xpi eccam. semel mutauerunt. populum unum integrum et perfectum ñ omnibus
et absq̃ aliqua disparitate ñ fide et caritate coniunctum. Et ideo bene dictum ex
ultimo. lumen ad revelationem gentium. idest. eos qui ex gentilitate ad fidem
xpi uenerunt. Amplius aut ad hoc ultimo tendit oratio ac totius diuinitus libri
contextus. ut silicet auferat opprobrium et confusionem hmõi ñ eos fidelium qui ad
xpum ex Judaismo uenerunt. qui ante eius aduentum populus dei israel ñ scip
turis sanctis consueuerant appellari. quod ad honorem. fauorem. et gloriam eorum
certum est euenisse. ubi simili ostenditur consequenter. quod ex eo progenie. ſz.
ex semine dauid secundum carnem. xpus legitur noster aduenerit. et q̃ ut testatur
Euangelista Joannes. salus. ex judeis est. Bene igitur secunda tituli particula con
cludit Cum dicatur et gloriam plebis dei israel. Licet ergo spualis et uerus pplus
israel dicatur totus unde cunq̃ aduenerit pplus xpianus. siue ex judeis siue ex gen
tibus. quia tamen judeorum genus ñ sra. et secundum carnem. plebs dei israel singulis
dicebatur. aliisq̃ populi omnes. gentium populi uocabantur. ideo conuenienter ñ hunc
modum scribitur titulus prenotatus. lumen ad revelacõnem gentium. et gloriam
plebis dei israel. Iuxta huiusmodi denominacões. scilicet judeorum et gentium sepius
ñ ipsis fidelibus ab apostolo memoratas. et nunc ab istis fidelibus qui huiusmodi
migrarunt scisma. recentissime renouatas. cum discernant et dicant. ille ex judeis
iste ex gentilibus est. Sed iam frenandus est calamus. ne sequentis operis. monstri
simile aliquid construatur ñ capite similis exciderit. nec quicq̃ aliud simile appa
reat. q̃ exiguo corpori magnum caput. Et breui itaq̃ prefatiuncula quadam exor
sus fueram cumprimõ librum inceperam. que ipsa ut sequitur scripta est.

hiero. de hebraicis quesho. ñ Genesi

ñ epistã. 2. ad.

2. timo. 2.

ad. ro. 11. et 12

Joan. 1. Luce. 2.

2. Petri. 1.

ro. 1

Joannis. 4.

¶ Sequitur Prima breuis prefatio que in initio pro exordio et totius libri materia fuerat apposita.

Prouerbio. 26. ¶ Judicium determinat causas et qui imponit stulto silentium iras mitigat. prob. 26. in his uerbis duplex uere pietatis officium a Salomone describitur non sine magno pretereundum periculo eorum quibus incumbit ex debito vel iniunctum Primum. vz. uerbo doctrinę informare. et peccatorum causas erroribus inuolutas Judicio diuine sapientię rescindere et terminare. quod notatur cum dicitur Judicium determinat causas. Quod precipue predicatoribus ac doctoribus dignoscitur pertinere. quibus uelut pro specula constitutis. Super muros iherusalem

ezechiel. 3. Esaie. 62. militatis. s. sancte matris ecc. que adhuc inter hostes periclitatur et uiuit die ac nocte precipitur a domino non tacere sed laudes et judicia ejus vtroque tempore. s. persecutionis et pacis pplis nunciare. ut quicquid ex diuinę legis contemplatione unicuique fidelium futurum esse prospexerint pro merito suę causę illud tanquam superni regis Judicium uerissimum. intrepido animo

deuthero. 32. proclamare non cessent. ut sic forte juxta omnipotentis dei paternum et

P. corin. 11. amicabile desiderium sapiant et intelligant ac nouissima sua prouideant et conuertantur et salui fiant. et sic tali Judicio salubriter dum tempus est suas determinent causas. nec eas vltimo illi et horrendo judicio. improuida securitate reseruent examinandas. ac eterno suplicio puniendas. quo nichil

ad hebre. 10. miserabilius. si recte saperent timendum esset mortalibus. horrendum enim est incidere in manus dei uiuentis. Qua propter sub periculo proprie damnationis iniungitur a domino predictis predicatoribus. ut cominatione diuine sentencie et judicijs uere sapientię fideles excitent et informent. Ezechielis. 3. fili hominis speculatorem dedi te domui israel. et audies de ore meo uerbum et anunciabis eis ex me. Si dicente me ad impium morte morieris non anunciaueris ei. nec locutus fueris ut auertatur a uia sua impia. et uiuat ipse impius in iniquitate sua morietur. Sanguinem autem eius de manu tua requiram. etc. Secundum uero est sexitate debite cohertionis improbos quosque corrigere et castigare et eorum uesanias quantum posibile fuerit. refrenando mitigare. quod notatur cum subditur. et qui imponit stulto silencium iras mitigat. quod rectoribus et prelatis ipso jure sue administracionis incumbit. qui vultum pecoris sui diligenter agnoscere. et greges suos considerare debent. prouerbio. 27. et ne lupus sub uestimentis ouium lateat prudenter atendere et precauere. mti. 7. Sed utrosque contrarijs actibus. uno tamen et eodem animo quantum posibile fuerit. ab inuicem separare. et lupos. s. baculo correctionis cohereendo ferire. oues uero manu defensionis. etiam cum periculo proprij sanguinis protegendo perquirere recipere et custodire. Unde contra eosdem ut non torpeat inuigilat illa seuera profetice cominationis sentencia

ex ore domini zelo indignationis prolata ezechiel. 34. Ve pastoribus israel
qui pascebant semetipsos. Nonne greges a pastoribus pascuntur. Lac comede
batis et lanis operiebamini. et quod crassum erat occidebatis. gregem autem meum
non pascebatis quod infirmum fuit non consolidastis. quod egrotum non sanas
tis quod confractum non alligastis. et quod abiectum est non reduxistis. et quod
perierat non quesistis sed cum austeritate imperabatis eis. et cum potencia. et
disperse sunt oues mee. eo quod non esset pastor. et facte sunt in deuoracionem
omnium bestiarum agri et disperse sunt. errauerunt greges mei in cunctis mon
tibus. et in uniuerso colle excelso. et super omnem faciem terre dispersi
sunt greges mei. et non erat qui requireret. Propterea pastores audite verbum
domini. etc. De his duobus scribitur ysa. p. querite inquit iudicium quantum
ad primum. Subuenite opresso. Iudicate pupillo. defendite uiduam. quantum
ad 2m. Sic igitur iudicium sani doctoris determinat causas. dum ueris con
clusionibus. et sententijs confutat actus. improbos et damnabiles. quantuncumque
se contegant. sub titulo ueritatis fidei. et pietatis. Sed diligens pastor hominibus
mente corruptis. damnabili insania furentibus. silentium imponens uelut stultis.
mitigat iras. iux pre assumptum uerbum salomonis. dum eosdem zelo et au
toritate diuine iusticie punit uindicta iuste ~~iusticie et~~ sine. Damnabilis pro
inde et execranda contentio huius abolende disensionis. nuper exorta contra domes
ticos fidei. qui fuerant ex iudaismo conuersi. filij. s. promissionis et pacis apos gala. 3. et 4. et ephe. 2.
tolorum et prophetarum coheredes. et conciues. hec inquam contencio seditionis et fraudis ps. 98.
iudicium diligit. cum tangat honorem eterni regis. quod quidem iudicium huiusmodi
deo odibiles determinat causas. et prauorum hominum loquentium mendacium
temerarias conuineat audacias. ut qui contra preceptum apli. oculta cordium ante p. corint. 4.
tempus ausi sunt iudicare. iuxta xpi verbum eodem iudicio quo iudicant iu m. 7.
dicentur. Sed et eorum rabies furibunda silentium expetit. quo mitigata frenetur
ne superbia eorum qui oderunt dominum detrahentes ascendat semper. pro eo enim ps. 73.
ut eum diligerent detrahebant sibi. Eorum ergo uesania oues xpi dispergens et ps. 13
dilacerans iuste animaduersionis requirit sentenciam. ex ore seueri pastoris pro
latam. que salutiferum imponat silentium. et furibundas mitiget iras. ut quia
impudenter os suum posuerunt in celum. impudentius lingua eorum depresa transeat ps. 72.
in terram. et sic inimici domini terram lingant. Dixerunt enim uenite dis ps. 71.
perdamus eos de terra et hereditate posideamus sanctuarium dei. Quos ideo propheta
ponendos esse pronunciat. ut rotam. et sicut stipulam ante faciem uenti. aut
sicut ignis qui comburit siluam. aut sicut flama comburens montes. Vtrique itaque ps. 82.
filij sanctae matris ecclesiae fideles et deuoti quantum cuique permissum est in obsequium
imperantis sponse. uulpes paruulas. Sed tamen maliuolas et astutas. que eius de canti. 2.
moliuntur vineam euangelicis retibus capiamus aut quod uerius est. sub uestimentis m. 7.
ouium uenientes lupos rapaces solertius attendentes deuitandos esse monstremus. Re
licto igitur 2. pastoris offi. primum michi. et pastor iniungit et officium

predicationis imponit et zelus domus dei imperat et cōmonet. ut quantum dominus donare dignabitur causam presentem contingam. suo uerissimo et irrefragabili iuditio pertractandam

¶ Cap. primum. ubi pro introducenda matheria gnli. et insuma recitantur errores. et motiua impugnantium. et persequentium eos qui fuerunt ad fidem ex iudaismo conuersi. et ibidem signatur certum. Cap^m. ubi dictorum errorum argumenta scribenda sunt larguis.

¶ Vt aut manifestius apareret quid in hac odiosa perfidia improbari deberet et unde aut quo ordine hoc pertractari ualeret consequens erat ut huiusmodi errores in principio scriberentur. et motiua eorum qui hanc ipsam gentem impugnare contendunt. ut exinde illuscesceret clarius quid ueritatis aut falsitatis contineret quodlibet dictorum eorum Sed quoniam ut statim patebit. in partes duas diuidendus est liber. et earum quelibet pars per se separata subsistet. et uolumen quodam modo distinctum requiret. ideo consultius modo et ordini erit. ut in qualibet parte solunmodo illa argumenta separata scribantur. que contra illam nituntur. et eandem partem impugnare uideantur Amplius aut. cum in una quaque parte pro digerenda materia. ac pro inferendo et concludendo proposito processus ipse distendatur abunde consequens erit. ut dicta argumenta cuiuslibet partis. scribantur in fine processus eiusdem. statimque argumentis conscriptis continue sequentur responsiones pro eisdem. ac integre soluciones. que ex serie transacti processus. elici poterunt competentius. et fortius disoluere huiusmodi inuidiosas tendiculas. ac liuidas obiectiones. Nam si Argumenta. in ipsa libri. fronte fuissent scripta. responsiones uero prope finem scriberentur in calce. non facile quispiam intelligeret propter magnam distanciam. que uel qualis. solucionis responsio adaptaretur uel conueniret cuilibet argumento. Sed et quod magis etiam urgere uidetur. in promptu subministraretur detractionis ocasio. et offerret scandalum his qui liuore uel odio. perurgentur et laborant in huiusmodi negotio. cum perlectis argumentis. ac persuaso quo ipsi sunt affecti proposito. minime, e uicino aparerent responsiones contrarie. cum tantum distarent ab inuicem quantum distant pedes a capite, Quam quidem oblatam errandi ocasionem. aliqui forte libenter acciperent. Imo etiam quererent. et confingerent. Nam ocasionem querit qui ab amico uult rescedere. puer. 18. Vnde et consequenter ego ipse qui pro pace pro iusticia et equitate. ac pro euangelica ueritate. et vnanimi et concordi xpiana cōmunione. inter utrosque asurgere uideor. offendiculum quod absit infirmis ponerem in principio. et dum scandalum propulsare contendo. scandali causam afferrem. his qui libenter illam exciperent. ac si apud dominum et homines reus. existerem dicente lege. exo. 21. Siquis aperuerit cisternam. et foderit et non operuerit eam ceciderit que bos uel asinus in eam. Dominus cisterne reddet pretium iumentorum. Hec aut ideo prouida consideratione premisso nequisque existimet

me subterfugere uelle contrariā argum^ta. que urgere uidentur hanc ipsam presen
tem materiam dum ipsa pretereo uelut quodam simulato silentio. Scribentur
tamen disponente deo. huius prime partis argum^ta. 45. capto profine tractatus
digesto iam primo totius materie discursu ubiq; requirat qui cunq; ipsa eadem
inuisere desiderat. Nec solum ea que aduersarij pro suo fundam^to adducunt ue
rum etiam ea que quoq; modo adducere possunt quantum michi uidebitur ibid
scribentur. ut nulli eorum locus obijciendi supersit. quo possit predictum errorem
saltem colorata obiectione defendere. statimq; subiungam domino annuente res
ponsiones et solutiones huiusmodi omnium obiectionum. Secunde uero partis argu^ta.
scribentur. domino disponente. in fine eiusdem partis secunde. statimq; sicut et in
prima parte subijcientur responsiones contra eadem. Et sic amputatis radicitus dic
tis argumentis. et causis errorum. Securi Euangelica ad radicem huius inutilis arbus
tule merito aponenda, necesse erit cadere eos qui talibus ramusculis uelut ba
culo arundineo et cassato uidebantur initi. Ac sic ego reus legis. argui non potero
cum statim aperiendo huiusmodi argumentorum cisternam. eandem. respondendo iuxta
legis preceptum contegam et cooperiam. Veruntamen ut sequentis processus uiam
et modum aperire. ualeat a principio. diuissus ac ordinatus stillus. licitum nunc
in capite erit inscribere gnali. et in superficie. quid aduersarij in hmoi scismate
sentiant. quidue concludere intendant. ac deinde cognectere eorum motiua saltem
in genere. quibus ad impugnandum hanc gentem principali uidentur moueri:
Dissensio aut ista hoc continet in suma. q; silicet illi. qui fuerunt ex iudaismo con
uersi. debent iusto iuditio aceteris fidelibus minorari. et in pluribus quodammodo
subijci et conculcari. ad que probanda et impugne defendenda. duplici ex parte se
putant posse fulciri. primo quidem. ex peccatis suorum parentum. qui xpum ihum
nrum gloriosissimum redemptorem. occidentes crucifixerunt. per manus gentilium
necnon ex legis atq; euangelij maledictione. que hac ex causa eosdem directe uide
tur impetere. Secundo uero ex eorum culpandis operibus et demeritis. quia ut di
cunt prout coiter. in eisdem non aparent signa uere credulitatis. et fidei xpi. ab
eis recepte. nec in uerbis et conffessione. nec in operibus et conuersatione. Ad que omnia
astruenda. et sustinenda autoritates ex lege et Euangelio. et alijs Ecclesiasticis escrip
turis. ac ex canonicis et ciuilibus institutis. intuntur adducere. necnon etiam ratio
nes. ac factorum euidentes experientias pro hmoi confirmatione. in medium laborat
proferre sicut prout iam dictum est. in fine cuiuslibet partis lacius habet scribi:

¶ Cap. 2^m. q; error istorum qui hmoi scisma et diuisionem in Ecc^a. intro
ducunt non qualiscunq; sed max^s debet censeri. et ideo a fidelibus
totis uiribus extirpari.

¶ Hec sunt. que in suma ab aduersarijs obijciuntur aut obijci poterunt in querellam et odium eorum qui ex
iudaismo ad xpi fidem. uenerunt, aut si qua alia forte obijcienda supersunt
ad hec que nunc generali obiecta sunt. et ad ea que specialius dicentur in poste
rum totaliter redducuntur. taliter ut istis solutis facile soluantur et illa quia
per se separata ab his que dicta sunt et dicentur. non obtinent pondus. questionis.

alicuius. Ex his ergo cōmoti in cordibus suis aut q̄ uerius est ex inordinato
zelo amaritudinis et rancoris gentem hanc odisse gloriantur. conuitijs et opprobrijs
eam quantum posibile eis datur lascescere delectantur. eos apostatas. xp̄ianos
fictos. et Judeos ocultos. incusare contendunt. et quod familiaribus his omnibus
dicere solent eosdem conuersos. et erraticios superbo ore ignominiose acclamare non
metuunt. ac in tantum eorum uesania processit in pu^cum. q̄ concitato uulgo ut solet more
lin̄fantis aque moueri. nescio quo damnabili strepitu impetum faciant. unanimi
ter in eos. tanq̄ in infideles. et obstinatissimos inimicos. eos depredantes et plagis
ac verberibus afficientes. imo in atrocissimam mortem miserabiliter concludentes.
ut pridem nondum anno transacto. in pluribus ciuitatib9. uillis. et locis. huius
nr̄i regni. ipso adhuc eorum sanguine qui effusus est de terra clamante contigisse
Gene. 4. probatur. Cum igitur ea que pro eorum parte adducta sunt. et adducentur in fi
ne. ueritatis falce deo dante resecata monstrauero. aut si qua uitia in eorum mo
ribus sint. sicut in alijs hominibus esse solent. quia nemo sine crimine uiuit.
illa tamē beniuolo animo in spū lenitatis. et dulcedine caritatis. ex lege euange
lica corrigenda esse probauero. manente semp̄ circa utrosq̄ eadem gratia. cōmu
nitate et amore quo nos omnes dilexit. et adinuicem diligi precepit. ille qui ut
nos reddimeret. et in unum congregaret. iniquitates. et peccata omnium perfferre
dignatus est. in corpore suo super lignum. paciens usq̄ ad crucis oprobrium. cum
hec inquam declarauero. in cordibus horum hominum impugnantium. sola ma
nebit amaritudo. rancor et odium ex quibus de cetero conuincentur moueri si
in hac sua damnabili opinione perdurare uoluerint. Cum reliqua omnia quib9
uidebantur initi penitus amputata esse clara luce uidebunt, sed anteq̄ huius
materie processus. Continuato ordine in stillo procedat. non silentio pretereundū
arbitror quod iste error non qualiscunq̄. sed max9 in xp̄iana religione cense
tur. ut puta qui discordias seminat inter fratres. quos xp̄us tanto amore socia
uit. ut pacem eis omnibus dico fidelibus suis. et nascendo et uiuendo. et moriē
do nunciaret. et eandem. celos ultimo ascendendo. uelut singulare munus. et
illius patrie celestis insigne. q̄si pro singulari hereditate ab eisdem omnibus posi
deri mandaret. in tantum ut eadem relicta. sui discipuli esse non possent. ut
habetur. Joan. 13. In hoc cognoscent omnes quia mei discipuli estis. si dilectio
nem habueritis ad inuicem. et inde est q̄ non uiuunq̄ pecanti sed iude perdi
tissimo comparatur qui in hmōi inciderit laqueum ut discordias seminet inter
fratres. aut falsitatem astruat sub titulo ueritatis. ut habetur. in sacro canone
.11. q. 3. abijt. ubi sic dr̄. Abijt. iudas ad summos sacerdotes. et constituerunt ei
pecuniam se daturos. et multi hodie Jude scelus. quia dominū ac magistrum
deumq̄ suum pecunia uendidit. Velut inmane et nefarium exhorrent. nec tamē
cauent. Nam cum pro muneribus falsum contra quemlt testimonium dicunt profec
to quia ueritatem pro pecunia negant. dominum pecunia uendunt. ipse enim dixit
ego sum ueritas. Cum sotietatem fraternitatis aliqua discordie peste cōmaculant
dominum produnt. quia deus charitas est. Qui ergo charitatis et ueritatis iussa

spernunt

spernunt. Dominum utiq; qui charitas est. et ueritas produnt. maxe cum non infir
mitate uel ignorantia pecant. sed in similitudine iude querunt oportunitatem quati
arbitris absentibus. mendacio ueritatem. et uirtutem crimine mutent. hec ibi. Si
igitur qui inter quoscunq; etiam numero paucos fratres discordias seminat. et quam
cunq; abnegat ueritatem iude proditoris scelere condemnatur a patribus. quid mere
ri putabimus qui per medium totam secat ecc^am. et damnabili contentione diuidere
eam nititur in duas partes penitus discordantes. et quasi de medio tollere et con
fringere ipsum gloriosissimum ihum. lapidem angularem. qui factus est nobis omni
bus in caput anguli ut nos in semetipso conecteret. et conjungeret. ac per hoc totius
sue sacratissime legis. que nil aliud acclamat q̃ amorem. pacem. et charitatem. ama
ro quodam zelo damnate justicie moliuntur corrumpere ueritatem? Certe ipsis dnice
sacratissime passionis lictoribus se comprobant isti fore crudeliores. quia isti incon
sutilem eius uestem. que proculdubio significat charitatem. gladio diuidere gliantur
quam illi integram conseruarunt. In quo xpo iam passo super dolorem uulnerum suorum
addidisse probantur. ut sic cum aplo ea que desunt pasionum xpi. ecc^a adimpleat
in corpore suo. presertim quia sm q̃ nr gloriosus pr hieronimus refert. singula oia que
circa dominum. in pasione sua gesta sunt. quanuis gentiles aut Judei uel quicunq;
fecerunt. alia quidem mente fecerunt. nobis tamen credentibus mistica fuerunt.
sacramta. Quatuor ergo partes. quibus inter se domini uestimenta milites diuiserunt
conuersionem significabat omnium gentium que a quatuor partibus mundi uenire de
bebant ad xpum et fidem eius recipere. Tunica uero inconsutilis quam non diui
serunt milites eandem integram reseruantes. charitatem significabat. et unanimem
dilectionem omnium fidelium. xpianorum undecunq; ad fidem aduenientium quam
nullus eorum debet diuidere sed xpo semper integram reseruare. unde sicut illud
Joann. 19. milites ergo cum crucifixissent eum acceperunt uestimenta eius et
fecerunt quatuor partes. unicuiq; militi partem. et tunicam. erat aut tunica in
consutilis desuper contexta per totum. Dixerunt ergo ad inuicem. non scindamus
eam sed sortiamur de illa cuius sit. Dicit sic Aug. omelia. 118. sup Joann. Queret
forte aliquis. quid significet inter tot partes. uestimentorum facta diuisio et de
tunica illa sortitio. Quadripartita uestis. domini ihu xpi. quadripartitam signifi
cauit eius ecc^am. toto scilicet qui quatuor partibus constat terrarum orbe diffussam omni
bus eisdem partibus Equali. 1. concorditer distributam. propter quod. alibi dicit
misurum se angelos suos. ut colligant electos eius. a quatuor uentis. quod quid est
nisi a quatuor partibus mundi. oriente. occidente. aquilone. et meridie. tunica uero
illa sortita. omnium partium significat unitatem que charitatis uinculo continet
De charitate aut locuturus aplus. superminentiorem inquit uiam uobis demonstro.
et alio loco ait. Cognoscere etiam supereminentem scientie charitatem xpi. Itemq;
alibi. Sup omnia aut hec Charitatem habete. que est uinculum perfectionis. Si
ergo charitas. et supereminentiorem uiam habet. et supeminet scientie. et super oia
precepta est. merito uestis qua significatur desup contexta peribetur inconsutilis.

aut ne aliqndo disuatur. Et ad unum peruenit quia in unum omnes colligit. hec ibi. Ecce igitur. quod licet illi gentiles mente cupida in quatuor partes xpi uestimenta diuiserunt. et maiori cupiditate. inconsutilem tunicam integram reseruauerunt. tamen deo pro nobis melius aliquid disponente. Unitatem totius sanctae matris Ecce undequaque in uera charitate congregate. ipsis nescientibus significauerunt At uero isti spui sancto resistentes. qui iam xpi misteria cognouerunt Eccam eius diuidere. et quos in ea deus conjungit separare non metuunt, eius inconsutilem uestem charitatem. s. sacratissimam abrumpentes. Unde Beatus Aug. sup. Joann. omelia. 13. loquens Ecce donatistarum que se in partem diuidebat. Uniuersalem Eccam ac eius charitatem. et unitatem rescindendo. Sic dicit satis ad propositum agens Sponsa es agnosce uestem sponsi tui sup quam uestem missa est sors. Interroga Euangelium uide cui desponsata es. uide a quo arram accipias. Interroga Euangelium uide quid tibi dicat. in pasione domini. Erat ibi tunica Videamus qualis desup contexta. desup contexta tunica quid significat nisi charitatem? desup contexta tunica quid significat nisi unitatem. Hanc tunicam attende quia nec persecutores xpi diuiserunt. ait enim dixerunt inter se Non diuidamus eam. sed sortem sup eam mitamus. ecce unde audisti psalmum. Uestem persequtores non conscinderunt. xpiani eccam diuidunt et c. hec ibi. merito ergo. pro magnitudine erroris. relinquitur concludendum. q si ueri discipuli xpi ihu fideles et catholici sumus. non ali quam scisis uestibus scisam eius uestem. charitatem. s. et Unitatem fidelium in huiusmodi scismate deplorare debemus:~

¶ Cap. 3m. ubi ponitur ordo procedendi in hoc opere et diuiditur in duas partes et ostenditur unde ea que tractanda sunt debeant probari et declarari:~

¶ Iux modum duplicem oppugnandi. quem iam aliquali. nunc in primo capo tetigi tangamque larguis in fine operis ut prenotaui. Sic tractatum presentem diuidam in duas partes. in quarum prima. demonstrare conabor Unitatem omnium credentium undecunque ad nostram sanctissimam. fidem aduenerint et eorum uniformem amorem conuictum et conuersationem ut nulla sit in eis quantum ad hoc distinctio Judei et greci. sicut non est distinctio fidei et baptismatis. et Unius altissimi dei. In qua similiter respondebo. ad ea que ut obijcientur. in fine contra hec uidebuntur aliquali militare. In secunda uero parte presuposita iam omnium fidelium eadem uerissima Unitate. declarare tentabo. qualiter corrigi aut puniri debeat unus quisque quocunque errore peccauerit. et q debeat ad omnes circa hec Uniformis regula obseruari sine aliqua personarum acceptione. unicuique pro merito sue cause. non notata gentis aut persone aliqua disparitate. In qua etiam ad obiecta. in fine eiusdem secunde partis que contra hanc ipsam partem uidebuntur speciali militare similiter respondebo. Ultimo uero quasdam notulas p modum conclusionum adjungam in eadem que pro clariori lumine huius materie tam ex his que hic dicenda sunt. quam ex his que dici poterant. breuitatis causa relictis. elici poterunt competenter. Ea uero que

in sequentibus:.

in sequentibus dicere intendo. non uulgi fabulis. que iam nonnunquam et male diuinis literis
preponuntur firmare intendo. nec cuiusquam mortalis librare iudicio. ut pro solo ar
bitrio cuiuslibet. presens hec roboretur intencio. quocunque statu uel conditione per
sistat. quod dominus ihesus xpus in euangelio. tanta austeritate reprehendit
ostendens vanitatem fariseorum et inutilem cultum et obsequium eorum in hoc. quod
dicta et doctrinas hominum tanta autoritate venerentur. quod ea preponerent legi dei.
et ex his muniti. male eam interpretarentur. mt. 15. Irritum fecistis mandatum
domini propter traditionem vram. idest propter vram propriam doctrinam
Ipocrite bene prophetauit de uobis esaias dicens. Populus hic labijs me hono
rat cor aut eorum longe est a me. Sine causa aut colunt me docentes doctrinas
et mandata hominum. Sine causa. i. frustra uel superuacue. et absque aliqua
utilitate. Modus igitur in doctrina. diuini cultus ut labijs et cordibus hono
remus dominum. et nrum seruicium sit ei acceptabile. et gratiosum. nobis uero
utile et proficuum esse debebit. ne sic inhereamus doctrinis et mandatis hominum
ut a domino est prohibitum. Sed quecunque tractare. docere vel roborare diffinire
vel dubitare. defendere uel impugnare debemus. Hec in variabili statera diuine
legis. uel sancte matris ecclesie firmissima auctoritate. uel eius legitima consuetudi
ne. aut sanctorum patrum autenticis decretis firmemus. his indubitanter in
hereamus. quia hec sunt iudicia domini uera iustificata in se metipsa. ps. 18.
cogitaciones uero mortalium timide et incerte prouidentie nre. Sapientie. 9. hoc
ideo dixerim quia in negocio de quo acturus sum. ita mentes quorundam fide
lium. hic pestilens et inueteratus morbus obrrepsit. ut ex dictis et intencionibus
hominum potiusquam ex ueritate laborent. dicentes talis dominus abominatur
hanc gentem. et tali displicat. quod ex eis quisquam assumitur in honorem et ta
lis dicit. eam a nobis expelli debere et cetera huiusmodi. unde ex hoc inter se
mutua susurratione turbati concludunt dicentes ad inuicem Ergo isti sunt ab
hominandi. et in omnibus minorandi. imo a nobis quantum posibile fuerit ex
pellendi. etc. Que omnia sinon aliunde roborata persistant. manifestum est
ea ad negocia periculosi temporis pertinere. et sane doctrine contraria esse
De quibus loquitur Aplus. 2a. ad thimo. 4o. dicens. Erit enim tempus cum sana
doctrinam non sustinebunt. Sed ad sua desideria coaceruabunt. sibi magis
tros prurientes auribus. et a ueritate quidem auditum auertent. ad fabulas
aut conuertentur. Nolite ergo iudicare. secundum faciem ut xpus admonet
Jo. 7. Sed iustum iudicium iudicate. ut statim infert. Iuste igitur pro modo
debito obtinendo. absque errore et periculo. in presenti tractatu concludo cum bea
tissimo pre nro hieronimo. 24. q. 1. dicendo. Non afferamus stateras dolosas.
ubi apendamus quod uolumus pro arbitrio nostro dicentes. hoc graue hoc leue
est. Sed afferamus diuinam stateram de scripturis tanquam de tesauris dnicis

et in illa quid sit grauius appendamus. hec ibi. Quod ideo rectissime fit. et cum plena iusticia et nra undiq utilitate. quia ut dicit aplus. 2a. ad thimo. 3o. omnis doctrina diuinitus inspirata. utilis est ad docendum. ad arguendum. ad corripiendum. ad erudiendum in iusticia. ut perfectus sit homo dei ad omne opus bonum instructus. utilis est ad docendum. s. veritatem. ad arguendu falsitatem. ad corripiendum errantes. ad erudiendum. proficientes in iusticia. s. diuine legis Que omnia in presenti neg sunt neccesaria/:~

¶ Captu. 4m. ubi se excusat scribens. et hortatur. et exorat legentes. ut hoc beniuole aceptent. intentione qua ad scribendum motus est ipse quam ibi plenius aperit. ostendens. eam esse ex xpi veri sima charitate et non ex aliqua alia aceptione/.

¶ In superioribus quantum michi uisum est oportere subsequens negocium generali quodam ordine distinxi. et uelut comunibus. quibusdam prefactionibus su matim introduxi. ut eorum que dicenda sunt. intellectus modus. et ordo. legen tibus facilis preberetur, Nunc uero restat ut me ipsum intelligibilem. mode ratum et ordinatum ostendam. Non igitur me publicandi ingenij desideriu aut mearum uirium ula fiducia ad hoc opus ingessit. cum econtra ut cons cientie meę testis est dominus. ipsa mea imbecilitate perterritus. ab eodem me retraxerim ultra quam debui obedientia cogente. ad quod etiam nunc inuitus accedo et tremulas ei manus appono. sciens non esse tutum ingenium tenue et undiq erra bundum. multorum et gradium uirorum iudicijs examinandum comitere. licet sup ueri assertione non sit magnum. tumultuantes potius. quam loquentes redarguere, et apertam de se ueritatem diuinis testimonijs de fendere. cum alij ualuerint uanis quibusdam fabulis pro ueritate men dacium astruere. Non me iterum mouit affectus cognationis et carnis. tanquam in hoc agerem propriam causam. existimans defendere genus meum. cum in nullo michi attineat aut ego illis. in parentella carnali. imo multum lon gissimo fune distemus. quia statim ut existimo post noe diuisimus genus adeo ut nullus unquam de me in hac parte cuiquam suspitionis sit locus. apud om nes qui me nouerunt. quanquam non propter hoc in xpi fide molestus incederem eo quod filius essem habrae secundum carnem. cui ex semine suo nasciturus promiti dignatus est xpus. ut in eo totum mundum reddimeret. imo potius in hoc gloriarer. si tamen aplus gloriari non prohibuisset in carne. Non me quoq impulit apetitus vindicte. uel felleus animus detrahendi. aut in flamatus ardor inuidię. tanquam in aliquo acusaturus sim gentem meam. quod paulus etiam acusatus. percussus. et cathenatus. se uelle agere denegauit. quod nec michi sicut et illi expedit agere. qui quanuis indignus eius tamen sa cra uestigia. uitam dico aplicam sum professus. Presertim cum nil molestię michi ~~aliquando~~ aliquando intulerint hi contra quos locuturus sum. prop ter quod eis etiam si liceret uicem deberem rependere offensionis. Non me

Vltimo conatuit apertius fauoris humani. ut cui q̃ mortaliũ mihoc aplaudere cruciarem. cuius propositum est non hominibus placere sed deo nec humanas aucupare amicitias sed diuinis mandatis mitendere. Tota igitur mei causa laborus totus conatus tanti ferueris tota audacia tam insolitis operis fuit xpi fidei defendere et ejus sanctissime fidei opprobrium aufferre. ac credentium pusillorũ suorũ propellere scandalum lamentabile. quos tanta dilectionis teneritudine ut non offenderentur aquo q̃ illesos custodiri mandauit. adeo ut quicunq̃ nunc ex pusillis istis qui mihi cum credunt scandalizauerit expediat ei. ut suspendat mola asinaria ad collum ejus. et demergatur in profundum maris. Non q̃ si corpe quicunq̃ peccauerit. eum impunitum deffendere velim. sed solum ne contemptantur astruere. et quoscunq̃ peccantes. comuni omnibus xpi lege castigari debere ut in processu patebit. et ne etiam quis q̃ simplicium ignorantie titulo deceptus. hac peste forte labefactus intereat. et sic fidem suam uertat in scandalum. ut que debuit esse causa salutis eterne fiat ei perditionis occasio Subtilis est enim hostis. et nisi diligenti. ac festino examine ejus uirulenta suggestio diuellatur acorde: facile simplices animas decipit. quas uelut negotio pambulante in tenebris. caligine obstinate perditionis obnubilat. et inuoluit. adeo ut errorem pro salutari consilio conentur defendere. At uero uerba xpi exposita latere adiecta spus et uita sunt sereno animo intuenti. et declaratio sermonum ejus illuminat. et intellectum dat parulis. Accedit aut ad hoc q̃ ipsos. quoq̃ errore auctores salutari suę precipitationis moderatione concepta. in prosperum iter conuertet omnipotens. quia et nobis et illis prosperum iter faciet deus salutarium uiarum. ut sic presumptione reiecta proficiant ad ultam. qui alias forte se precipitasset. in mortem. Vltimo uero superueniens imperialis obedientia adhec pigras ac debiles manus toto conatu neloces esse mandauit. que mi si tantem animum celeri festinatione compulit Nam cum dicta ea que dicta sunt. ut mos predicatoris est secundum subiectam materiam coaptare sermones quedam salutaria. quedam salutaria ad populum declamassem presente pastore protinus idem zelo fidei succensus adiecit. ut quecunq̃ de meo negocio sentirem. in scriptis ordinate redigerem. cui me diu obsecratione humili renitentem. ad hui⁹modi mandato affirmitus compellere placuit. Causa igitur ipsa. charitas. et obedientia. presumptionem meam excusare sufficient que me sic constringunt. et cõmouent. ut et si loqui non deceat. tamen penit⁹ facere non sinant Accedit autem ad hoc. q̃ non propria uerba sed ex lege dei ignita eloquia. uerissima et probata. legentium auribus minime desidero. Supermultis demde declarationis mihi huius. Sanctorũ patrum testimonijs. ex quorũ sententijs. mine inde complicatis. tota huius tractatus contextus texitur et aptatur. Sicut mihi enti liquidum erit aduertere licet

non per singula eorum connotaciones adnexe compareant adeo ut nil in eo proprium scribentis appareat. nisi rudis simplicitas virorum illustrium pollita verba balbuciens. que adhuc prius erit maiorum limanda iudicio. ne error sub ignorantia simplicitatis pertranseat. et si quid boni continet. tali auctoritate firmetur. Unde tanta michi consurgit. ex simplicitate humilis ac vera fiducia quanta ex ipsa negocij apertissima veritate fortis ac indeficiens virtus subintrat. Qua propter legentes quoslibet premoneo et exoro. ne contemplacione imbecillitatis mee. domini verba. ac sanctorum eloquia sacra contempnant. que ab humili servo. pio sunt ac humili oblata servicio. ut ab omnibus conservetur pacienter et leniter charitas animi. honor xpiani collegij. vinculum fidei et concordia fidelium. Nemo igitur perstrepat. aut se vel alium legentem obturbet. si protinus non audierit ea que eius libido deposcit. nec ideo putet neminem hoc opere adiuvari posse. quia ipse forte non adiuvabitur sed potius tanto maiori. ac patienti attentione que sunt dicenda sustineat. ut proprio sapore dulcescat. quanto inveterata multi temporis opinio contraria iam per se radicata perdurat. Ideo enim hic respondendum putavi his qui hec reprehensuri michi videbantur. si eos non ante placassem. ut eos begniuolo amore convincerem. quod si post hec quisque turbatus exiliat. noverit. ex nunc istam culpam. non scribentis esse sed suam. eo quod mendacium preferre voluerit pertinaciter veritati. Deniq; audiat quicunq; talis. quid nr gloriosus pr hieronimus pertinacibus in simili negocio respondeat. in prologo tractatus sui dialogi contra pelagianos ubi ait. Adversum autem eos qui medicunt hoc opus inflamatum invidie fascibus scribere. breviter respondebo nunquam me hereticis pepercisse. et omni egisse studio. ut ecce hostes mei quoque hostes fierent. hec ibi.

¶ Cap. 5. quod una fuit semper est et erit fides omnium credentium et per consequens una catholica ecca. eorum extra quam nemo unquam salvari potuit. aut potest vel poterit.

¶ Sed ante quam exordiar fervido animo michi invocandus est dominus ut pussillis suis iniuriam patientibus subvenire dignetur. et michi inutili servulo eius sitienti et esurienti iusticiam. fontem aque vive salientis. in vitam eternam propinare complaceat. ipse est enim qui facit iusticiam iniuriam pacientibus. et dat escam esurientibus. ps. 149. Pro quibus debite pertractandis. ad mulierem illam fortem primo decrevi confugere sanctam. s. matrem ecclam. quam xpus dilexit et se ipsum traddidit pro ea. ut exhiberet eam sibi gloriosam non habentem maculam aut rugam aut aliquid huiusmodi. ad ephe. 5. In qua nos genuit sibi per sanctos aplos suos. ut dr. p. cor. 4. ubi inquit aplus. Nam in xpo ihu per euangelium ego vos genui. Cui etiam nos omnes traddidit nutriendos. Illa vero omnes fideles domesticos suos vestivit duplicibus nulla in eis disparitate notata quer. vlt.

gla .s. et gloria quam eius precibus daturus est dominus. hec facta est nobis
quasi nauis instituis de longe portans panem suum. ut ibidem habetur. De
longe igitur nr̃ apere debemus si ejus ueras semitas intelligere uolumꝰ ut per eas
oīs secuāter ambulemꝰ. et q̃liter ad nr̃i cæm nr̃ejus sanctissima domo conuersari tene
amur intelligere ualeamꝰ. Considerandum ergo q̃ conclusio est nr̃a dubitata omniū
sanctoꝝ doctoꝝ nr̃ sacra scriptura loquentiū. quam signanter deducit. magr
ȝ. senten. di. 25. c. p. et .s. tho. ibidem. et nr̃ questhonibꝰ de ueritate. q. 14. de
fide. ar̃. 12. q̃ una et eadem fuit et est fides antiquoꝝ et modernoꝝ. i. fides
et credulitas eoꝝ qui placuerunt deo. et saluati sunt sub lege nature antq̃
daretur lex scripture et coꝝ qui fuerunt sub lege scripture. et coꝝ simili qui
eodem tempore deo placuerunt. et saluati sunt sub lege nature. ad quos uel
non peruenit tunc temporis lex populi dei. aut si ad eos peruenit non cura
uerunt eandem accipere et obseruare cum ad hoc non obligarentur. dum
tamen eidem non contradicerent et aduersarentur ut nr̃orius habet declara
ri. fides igitur et credulitas. omnium istoꝝ est eadem cum fide et credu
litate omnium fidelium xpianoꝝ. ratio autē huius est. quia fides quecunq̃
sit si uera est. est de deo uero cui credendo innititur. Deus autem est unicus
et simplicissimꝰ. et prima nr̃ falibilis. et sūma et nr̃ uariabilis ueritas et sic neces
est. omnem fidem esse eandem et nr̃ uariabilem apud omnes qui deo credentes
de eo recte sentire debent. et eidem placendo saluari. a primo iusto usq̃
ad ultimum saluandum. et hoc est quod aplus dicat ad. ephe. 4. Unum corpus et
unus spūs sicut uocati estis in una spem uocationis ūre. Unus dominus una
fides. unum baptisma. unus deus et pater omnium. qui est super oīs et
per omnia et in omnibus nobis ex quo simili concludit. q̃ una est uera et
catholica ecc̃a. omnium fidelium antiquoꝝ et modernoꝝ qui saluati sunt et
saluabuntur usq̃ ad ultimum electum, que dicitur ecc̃a. sanctoꝝ ps. 149. sicut
una et eadem est fides et credulitas eoꝝ sine qua impossibile est placere deo ad
hebre. 11. quam tangit simili .s. tho. 3ª. ptc. sume. q: 3. ar̃. 3. Unde noster
glossus pr̃ hieronimꝰ. in epla ad euandrum. et transumptus in sacro canone.
.93. di. c. legimꝰ. sic dicat ad propositum. Nec altera romane urbis ecc̃a, altera
totius orbis existimanda est. et galie. et britanie. et africa. et persis. et orięns.
et media unum xpm adorant unam regulam seruant ueritatis. hec ibi; unde
recte premisit aplus. unum corpus. unus spūs sicut uocati estis. in unam spm
uocationis ūre. Unus dominus. una fides. etc. Cuia ecc̃a hoc modo accepta. nil
est aliud q̃ multitudo aut congregatio omnium fidelium. fide et charitate
coniuncta. ex quibus efficitur unum corpus. mistricum. et unus spūs quasi ex
multis membris unitis. a quo qui separatur non potest uiuere uita gratie
sicut nec membrum abscisum a corpore uiuere potest uita nature. De qua.

Ecc̃a catholica uoce dei omnipotentis. Sibi eandem in uera fide desponsatis dicitur
canti. 6. Vna est columba mea. perfecta mea. vna est matri sue, electa genetrici
sue. Vna dicit̃ pluralitatem non admitens. Columba apellat̃. et perfecta. propter
omnimodam puritatem. Vna est matri sue. i. gratie. qua omis fideles regenerant̃
in ecc̃a. q̃z ut ibidem dicit. glo. mater nr̃a regeneratrix gr̃a est. Aut una est ma
tri sue. i. ecc̃e triumphanti. q̃m seq̃m tanquam matrem. ad. gala. 4. Illa que
sursum est iherusalem. libera est que est mater nr̃a Nam sicut habet̃. 24. q. 1. c. loquit̃
exordium ab unitate proficicitur. ut ecc̃a xpi una monstretur. quam vnam
ecc̃am. in cantico quoq̃ canticorum spus sanctus ex persona xpi ihu domini nr̃i de
signauerat dicens. Vna est columba mea pfecta mea. et una est matri sue elec
ta genitrici sue. hanc Ecc̃e vnitatem et beatus aplus docet. et sacramentum unitatis
ostendit dicens. Vnum corpus. et unus spus. et vna spes uocationis vre. unus
dominus una fides. unum baptisma. vnus deus. Et sequitur infra. Ecc̃a vna
est que in multitudine lacius incremento fecunditatis extenditur quomodo
multi radij sunt sed unum lumen. et rami arboris multi sunt. sed robur
vnum. radice tenaci fundatum. et quom̃ de fonte vno. riui plurimi deflu
unt. et numerositas licet difussa uideatur. exundantis copie largitate
vnitas tamen seruatur in origine, Auelle radium solis a corpore. diuisionem
unitas non capit. ab arbore frange ramum. fructus germinare non poterit
A fonte prescinde riuum prescisus arescet. Sic et ecc̃a. domini. luce pfusa
per totum orbem radios suos porrigit. vnum tamen est q̃ ubiq̃ difundit̃
nec vnitas corporis separatur. Radios suos per vniuersum orbem copia vber
tatis ostendit. perfluentes largitur riuos. lacius expandit ramos vnu
tamē caput est. vna origo. et vna mater. copiose fecunditatis. Adulterari
non potest. Sponsa xpi incorrupta est. et pudica. unam domu nouit vnius
cubiculi sanctitatem. casto pudore custodit. hec. ibi. Et sunt uerba s̃ti. cipriani
epi. Sic igitur concludit̃ vnam semper fuisse ecc̃am. catholicam sicut et fidem
unam. extra quam nullus unq̃ saluari potuit. Vnde gregorius. exponens supra
dicta uerba canticorum sic dicit ad propositum. Mater nr̃a est. regeneratrix
gr̃a. apud q̃m una columba eligitur quia illos solos colligit qui in simplici
tate permanent. et ab vnitate non scindunt̃. Multi quippe fideles. dum in idipsum
intendunt dum uno desiderio xpi se inuicem nutriunt. dum habentes cor vnu
et animam vnam. in caritate se vniciunt. ex multis membris vnum corpus
efficiunt. omnesq̃ in simplicitate uiuentes vna columba existunt. que sola
pfecta et electa dr̃ genitrici. quia extra hanc q̃m dicimus ecc̃am. nemo ad
perfectionem nemo ad uitam peruenit. Intra hac sola gr̃a fouente nutrit̃. hec ille.

¶ Cap. 6m. q̃ sine fide mediatoris dei et hominu ihu xpi nullus unq̃ potuit
uel poterit saluari. et q̃ ipse est caput huius s̃te. matris ecc̃e. catholice.
quam sibi proprio sanguine adquisiuit sanctificauit. et perfecit.

¶ Predictis addiçendum est secundū quod tradunt sacri doctores q̄ post lapsum primi hominis nullus saluari potuit absq; fide mediatoris dei et hominum ihū xpi dominiq̄ quia necesse erat uniuersū credere explicite uel implicite ut ps̄ius habet declarari m̄ eum perquem reddimi et liberari debebat et hoc uel pesse fuisset adultus uel aluis pro eo si esset paruulus. Sed post lapsum primi hominis nullus potuit liberari nisi per xpi misteria et merita et ejus sacratissimam passionem. quia cum diabolus hominem superauit ad peccatum eum inducendo. Statim ejus seruituti addictus est homo miser cum omni sua posteritate. Nam qui facit peccatum seruus est peccati ut habetur Jo. 8. et 2ª. petri. 2. dist.ª a quo quis superatus est. ejus q̄nus est. a qua seruitute xp̄us nos redemit. per suam gloriosissimam passionem. m̄ qua abū dantissime satisfecit pro omnibus nobis. pro quibus dignissimam uitam. suam ex mmia charitate. m̄ mortem exposuit. que erat uita dei et hominis. et ideo precio m̄ extimabili nos redemit ut dr̄. 1ª. pe. 1º. Scientes q̄ non corruptibilibus auro. uel argento redempti estis de uana ura conuersatione paterne traditionis. sed pretioso sanguine. quasi agni m̄ maculati ihu xpi. et m̄ contaminati. preogniti quidē ante constitutionem mundi. manifestati aut m̄ nouissimis temporibus. etc.

Nec solum hoc de presentibus. aut suam sacratissimam passionem. sic sequentibus dictum est. Sed etiam de omnibus ab initio mundi. usq; ad ejus finem saluandis et hoc propter excellentiam. et dignitatem. sue altissimi uirtutis. ut dr̄. 1ª. Jo. 2º. aduocatum habemus apud patrem ihum xpum iustum. et ipse est propitiatio pro peccatis nr̄is. non pro nostris aut tantum. sed pro totius mundi. Quod aptissime prophetatum fuit. y Saie. 42. pertotum cap̄. m̄q̄ tam clarissime est reuelatum q̄ magis uidetur euangelium q̄z prophetia de futuro. ubi mitur alia dr̄. Omnes nos quasi oues errauimus. unusquisq; m̄ uiam suam declinauit. et dominus posuit m̄ eo iniquitates omnium nr̄um. Nunc igitur ad propositum. Cum gratia et ueritas per ihum xp̄m facta sit. Jo. 1º. et per ejus merita. omnes homines liberentur necesse est omnes qui saluati sunt et saluari debent. membra xpi efficiai et eidem m̄ corporari. quia merita ejus non se extendunt. nisi ad eos qui efficiunt ejus membra et copulantur eidem. hoc aut̄ fit per ueram ejus fidem. Igitur concludendo. impossibile est ab initio mundi. aliquem unq̄m saluari. qui de xpo alq̄ modo fidem ueram non habuerit. nec aliud nomē est sub cło datū hominibus in quo oporteat nos saluos fieri. ut dr̄. actuū. 4º. Unde merito. m̄ supern̄ ductus precedentis capli auctoritate beatus apostol. de catholica ecc̄a saluandorum omnium conclusit. Sponsa xpi m̄ corrupta est et pudica unam domum nouit unius cubiculi sanctitatem casto pudore custodit. Est aut hec domus et hoc cubiculum xpi. quod ecc̄a 5ª. custodit. cuius uera fides et credulitas sue altissimi incarnationis. m̄q̄ sibi eam desponsauit. et acquisiuit per suam sacratissimam passionem. osee. 2. c. Sponsabo te mihi m̄ fide et scies quia ego dominus. per quam quidem fidem et passionem. saluati sunt omnes electi ab initio mundi et saluabuntur. usq; ad ejus finem. unde actuum. 15. cap̄. Beatus petrus. apl̄or̄ princeps. et caput loquens de antiquis pribus

Qui precesserunt usq; ad illud tempus dicit. Per gratiam domini nostri ihesu xpi credimus
nos saluari sicut et illi .s. patres ueteris testamenti unde. de habraam. dr. gene.
15. cap. antequam data esset lex aut circunscisio. Credidit habraam deo. et repu
tatum est illi ad iusticiam. ex quo patet quod non fuit iustificatus ex circunsicione
aut ex lege sed ex fide ihesu xpi, que circuncisionem et legem precessit. secundum
quod lacius declarat. aplus ad. ro. 4. c. Et hoc est quod. magi. 3. senten. di. 25.
determinat et concludit dicens. nullum hominem saluari potuisse. ante aduen
tum xpi uel post. sine fide mediatoris ihesu xpi. ubi ad hoc plures autoritates sanc
torum inducit. de quibus unam. beati augustini. ad optatum Epum. sufficiat
hic possuisse in qua dr. Illa sana fides est. qua credimus nullum hominem
siue maioris siue parue etatis. liberari. a contagione mortis. et obligatione pecati
quod prima natiuitate contraxit. nisi per unum mediatorem. dei et hominum xpum
ihum. cuius hominis eiusdemq; dei saluberrima fide. etiam illi iusti salui fac
ti sunt. qui priusquam ueniret in carnem. crediderunt in carnem uenturum. eadem
enim fides est. et nra et illorum. pro inde cum omnis iusti sine ante incarnationem
siue post. nec uixerint. nec uiuant. nisi ex fide incarnationis xpi. profecto quod
scriptum est non esse aliud nomen sub cello in quo oporteat saluari nos. ex illo tem
pore ualet ad saluandum genus humanum. ex quo in adam uitiatum est. hec. ille.
Ex quibus rectissime concluditur cum sacris doctoribus. quod xpus est caput ecce.
in omnibus saluatis et saluandis. ab initio mundi. habens uirtutem et potestate
influendi super illos omnes. et eos in uita gratie conseruandi. et in hereditatem in
contaminatam et incorruptibilem introducendi. sicut a capite naturali uegetantur
membra corporis animalis. et conseruantur. in esse nature. quam clusionem
adducit. s. Tho. 3. pte. sume. q. 8. ar. 3. Et hoc est quod dicit aplus ad
ephe. 1. c. loquens de xpo gloriosissimo redemptore nro. Omnia inquit sub
iecit sub pedibus eius. et ipsum dedit caput super omnem ecclam. que est corpus
ipsius et plenitudo eius. que oia in omnibus adimpletur. hanc aut tunicam
fidelium. Uniuersalem. sanctam ecclam. xpus sibi proprio sanguine. adquisi
uit sanctificauit et perfecit. ut dicit idem aplus ad ephe. 5. Christus di
lexit ecclam. et se ipsum traddidit pro ea. ut illam sanctificaret. mundans
lauacro aque in uerbo uite. ut exhiberet ipse sibi gloriosam ecclam. non ha
bentem maculam. aut rugam aut aliquid huiusmodi: sed ut sit sancta et in
maculata. unde et de patribus antiquis. concludit. s. tho. 3. pte. sume.
q. 8. arti. 3. in responsione ad ultimum argumentum dicens quod dicti pa
tres seruando legalia sacramenta ferebantur in xpum per fidem et dilec
tionem. qua et nos in ipsum ferimur. et ideo patres antiqui pertinebant
ad illud corpus ecce. ad quos nos pertinemus. et sic per consequens. idem
caput habebant xpum sicut et nos habemus. Imo etiam angeli omnes
ceterique spus beati. caput habent xpum ihum nrum gloriosissimum redemp
torem. sicut aplus loquens de eo dicit. ad colo. 2. c. Qui est caput

omnis principatus et potestatis secundum quod sanctus Tho. in dicta parte et q. ar. 4. largius declarat et deducit concludens cum apto. ad ephe. p. c. Constituens eum s. deus pater xpum ad dexteram suam in celestibus supra omnem principatum et potestatem. et uirtutem et dominationem. et omne nomen quod nominatur non solum in hoc seculo sed etiam in futuro et omnia subiecit sub pedibus eius. et ipsum dedit caput sup omnem ecc.am que est corpus ipsius et plenitudo eius. qui omnia in omnibus adimpletur. ista uero sanctificatio puritas et perfectio qua xpus sine macula et sine ruga gloriossam sibi exhibuit ecc.am ut hic dicit aplus est omnimoda perfectio gratie. et totalis unionis fidelium. ad inuicem. et aliarum rerum ad hoc pertinentium secundum quod est conueniens ecc.e. Imo et posibile dixerim sibi. dum adhuc in hac uita peregrinatur et ambulat per fidem. cui nullus iam alius perfectior status sucedere debet. dum mundus durauerit. De qua perfectione excellentia et puritate proprijssime uidentur intelligi ea que adducta sunt in c. precedenti. Nam ante aduentum. xpi. licet sanctorum ecc.a esset in gra sine qua deo placere non poterat. hoc tamen erat sub spe xpi uenturi in cuius aduentu reddimi. et perfici debebat. respectu cuius dicebatur rationabiliter in perfecta ut inferius patebit. ad hoc enim ad presens mea laborat intencio. ut differentiam status ecc.e et suorum fidelium clare ostendere possim. s. illorum qui precesserunt xpm et eorum qui secuti sunt eum. ut manifestius appareat qua perfectione omnes sumus uniti per xpm. et qua pollitia et lege debeamus nunc uiuere. Ideo legentes exoro ne habeant ad molestum. si in his aliquantulum moram contraxero. nam non enim superuacue ut michi uidetur illis intendo. quia ex his debite declaratis in maxima parte dilucidabitur hoc negocium:—

¶ Cap. 7.m quod in duobus consistit perfectio ecc.e catholice. ad xpm. s. in uera interiori fide de eo. et in cultu exterioris sacrificij. et quod hec duo fuerunt neccesaria omni tempore cuilibet qui saluari debuit:—

¶ Comparatur aut status s.te matris ecc.e in sacra scriptura uinee que paulatim plantatur et crescit. Unde Esaias. c. 5. dicit. Uinea fuit dilecto meo. et ibidem subdit. Uinea domini exercituum domus israel est. Quemadmodum enim uinea non statim tota plantatur. sed successiue. nec protinus in perfectionem assurgit ut desideratos uberes fructus afferat. sed sucedente tempore peruenit ad cumulum sue perfectionis dum excollitur et preparatur ab eo qui plantauit illam. sic sancta mater ecc.a plantata est. dextera omnipotentis dei. non tam statim in maxima hominum multitudine. sed in paucis fidelibus. nec protinus deuenit in suam perfectionem ultimam. sed paulatim et successiue creuit quousque plenitudo temporis aduenit. quando missit deus filium suum. etc. ut habetur ad. gala. 4. et ipse eam excollens et purificans. in sua totali perfectione redegit. Plantacio aut hec sancte matris ecc.e in fidelibus suis duo requirebat. que fuerunt omni tempore neccesaria in quolibet. qui saluari debebat. s. fidem. et sacrificium. fides autem

est interior credulitas de deo uero qui est principium nre creationis et finis nre bea
titudinis. Sine qua fide impossibile est placere deo. ut habetur ad hebre. 11. Et hec
fides de xpo fuit semper necessaria in omni homine saluando. ut statim decla
rabit sequenti. c. Sacrificium uero est. quedam protestacio. illius interioris fidei
facta in aliqua exteriori oblatione exhibita deo in reuerentiam cultum et hono
rem. protestantem eum esse suum creatorem. et finem ultimum sue beatitudinis
quod quidem sacrificium soli deo offerri debet. Sicut et fides est de solo deo ut de
clarat. s. tho. 2. 2. q. 85. ar. 2. Nam sicut idem. s. tus doctor dicit. in suma. contra
gentiles. li. 3. c. 113. genuflexiones prostrationes et alia huiusmodi honoris indicia et
hominibus exhiberi possunt licet alia intencione quam deo. Sacrificium uero nullus
offerendum censuit alicui nisi deo uero. aut quem dominum existimauit. uel ex
istimare se finxit. hoc idem uult beatus Aug. decimo. de ciuita. dei. c. 4. ubi
inter alia sic dicit. Nam ut alia nunc taceam que pertinent ad religionis obse
quium quo colitur deus. Sacrificium certe nullus hominum est qui audeat dicere
deberi nisi deo. Multa denique usurpata sunt de cultu diuino. que honoribus
deferuntur humanis. Sine humilitate nimia. Sine adulacione pestifera. ita
tamen. ut quibus ea deferrentur homines haberentur. qui dicuntur colendi. et uene
randi. Si autem multum eis additur et adorandi, Quis enim sacrificandum
censuit nisi ei quem deum aut sciuit aut putauit aut finxit? Quam porro anti
quus sit in sacrificando dei cultus. duo illi fratres cain et abel. satis indi
cant. quorum maioris deus reprobauit sacrificium. munus minoris aspexit
hec. ibi. Quia ergo inter alia exteriora solum sacrificium pertinet ad domi
num uerum. ideo demones fallaces et superbi. magna astucia et auiditate
hec sacrificia a suis cultoribus deposcebant. non quod gauderent cadauerum in dori
bus. sed diuinis honoribus. ut eodem. li. dicit Beatus Aug. c. 19. Angeli uero
boni econtra nunquam sibi hec postulasse leguntur nec aceptasse. etiam siquis sibi
talia uellet offerre. scientes esse debita soli deo. cui uerissime subsunt. nec eius
cultum usurpare contendunt imo potius nobis deo offerentibus. illa presto assunt
coadiuuant. et administrant. Dicit aut cultum dei in sacrificando esse anti
quum. quod ex illis duobus primis fratribus probat. quod ideo est. quia cum fide
incepit in membris ecce. adeo ut quam antiqua est fides tam antiquum etiam sit sa
crificium. cum sit de lege nature. sine quibus nullus unquam saluari potuit. non
enim sola fides sufficiebat in adultis uiuentibus lege nature. ad eorum iustificacio
nem. ut s. tus Tho. innuit. in pluribus locis. et speciali in. 4. senten. di. 1. p. in fine
Sed erat etiam necessaria huiusmodi protestatio in exteriori sacrificio. unde sic conclu
dit. 2. 2. q. 85. ar. 4. quod omnes tenebantur et tenentur ad illud. Et ar. 2. dicit
quod offerre sacrificium deo fuit semper omni tempore de lege nature sicut largius
declarat ibi. et quod licet adam. et ysaac non legantur deo sacrificasse tamen absque
aliqua dubitatione tenendum est. quod eidem sacrificauerunt. licet scriptura hoc illis
non expressit propter aliquas rationabiles causas quas ibi quisquis uolet reperiet

Vnde etiam S.tus Thomas 2.a 2.e q. 2. ar.o 7. concludit quod etiam ante legem et sub lege fuerunt sacrificia quedam a cultoribus illius temporis oblata. quibus passio xpi venturi prefigurabatur. quorum quidem sacrificiorum significatum explicite agnocebant maiores. minores aut sub uellamine illorum credentes ea diuinitus esse disposita de xpo venturo quodam modo fidem uelatam habebant. et sic sacrificium ipsum statim ab exordio incepit cum fide et cum ea creuit. et cum ea usque in finem durabit sicut patebit inferius:—

¶ Captum 8.m quod licet hec duo que dicta sunt. s. credulitas fidei et cultus. sacrificij. quantum ad substantiam fuerunt semper eadem in omnibus fidelibus. tempore legis nature. et legis scripture. et tempore legis gratie. non tamen quantum ad eorum explicacionem. et quantitatem. et ostenditur qualia fuerunt tempore legis nature:—

¶ Considerandum aut post hoc quod fidei credulitas et cultus sacrificij que nunc dicta sunt fuisse semper necessaria ad salutem omni credenti. non equati fuerunt in omnibus qui saluati sunt ab initio mundi. sed aliter habuerunt ea uiuentes lege nature et aliter uiuentes lege scripture. et aliter habentur a fidelibus tempore gratie legis. Semper tamen sunt in omnibus illa et eadem imo et in quolibet horum statuum fuit magna diferentia in his que dicta sunt unius hominis ad alterum Nam tempore legis nature erant hec duo a fidelibus comprehensa et habita in quadam gnali comunitate. Tempore uero legis scripture figurabantur et apparebat clarius explicata licet sub quodam uelamine, et figurarum obscuritate. tempore uero legis gre. apertissime declarata et manifestata sunt per xpm in sua totali perfectione et luciditate. Et hoc totum ordinatissime sic factum est secundum inefabile consilium diuine sapientie. que attingit a fine usque ad finem fortiter et disponit omnia suauiter ut habetur sapie. 8. Ideo tantum ac taliter cuilibet reuelauit quantum sibi sufficere potuit pro suo tempore ad salutem. Nam ut habetur p.a corin. 12. Vnicuique datur manifestacio spus ad utilitatem. s. comunem. Sed illud primum seculum erat rude nec poterat utiliter subtilia et maiora capere precipue cum multum ab aduentu xpi distaret. per cuius accesum successiue debebat illuminari. ideo grosse et in quadam comunitate sibi deus inspirauit. fidelibus illius temporis dico. quicunque essent illi. ea que sibi necessaria erant ad salutem. habens se ad modum magni magistri. Qui licet in se sufficientissimus sit omnem scienciam subtillissime docere. comformat. tn. se capacitati addiscentium tantum ac taliter eis prodens et manifestans quantum sibi sufficere cognoscit procedens semper ab imperfecto. ad perfectum. et hoc uerum est quantum ad comunem illius temporis statum de quo nunc agimus et intendimus. Quibusdam tamen Euangelicis uiris. sicut abraam. ysaac. et Jacob. suis patriarchis et amicis. et quibusdam alijs. altiorem et clariorem fidei reuelationem ostendit. eosque quantum ad credenda clarius illuminauit. et plenius. instruxit. circa agenda et operanda. perfectiusque edocuit quantum ad futura

que de xpo erant complenda misteria. fides aut eorum qui comuni statu in lege
saluati sunt. talis fuit ut s. tho. declarat. 2a. 2e. q. 1. ar. 7. quod scilicet credebant
in suma hec duo. vz. deum esse. et eundem habere prouidentiam circa hominum
salutem. quia hec erant semper necessaria omni credenti. ut declarat aplus ad
hebre. 11. dicens. Accedentem ad dominum oportet credere quod est. s. uerus deus
quantum ad primum. et quod inquirentibus se remunerator sit. s. prouidentiam hns
de eorum actibus et eterna salute, quantum ad secundum. In quibus quidem gnlr et im
plicite tota nra fides comprehenditur in substantia. sicut in quibusdam prin
cipijs gnlibus. sciarum. implicite et virtualiter. comprehenduntur reliqua omnia que
multiplicatis conclusionibus. magno labore explicite postmodum deducuntur
ex eisdem principijs. Nam in hoc quod est esse dm. includuntur omnia que credi
mus. in deo eternaliter existere. in quibus nra beatitudo consistit. Vt quod deus est
trinus et vnus et cetera similia. In fide aut diuine prouidentie includuntur
ea que temporaliter dispensantur ad hominum salutem. que sunt uia in beatitudinem
sicut misterium incarnationis. et cetera alia que ex eo dependent ordinata ad nram
salutem. et sic per consequens in his duobus predictis. includitur integra et ue
rissima fides ihu xpi nri gloriosissimi redemptoris. de qua superius dictum est
quod sine ea nunquam quisquam saluari potuit. Nam ille est deus eternaliter. et omnipotens cum
ceteris que ei ab eterno conueniunt. et hoc illi credebant dum crederent in deum verum
qui erat ipse absque dubio. Ille quoque est homo ex tempore incarnatus ut homines
liberaret et in beatitudinem adduceret. et hoc similiter illi credebant. dum eius pro
uidentiam circa salutem hominum. confitentur et crederent. In qua quidem prouidentia
hoc uerissime et potissime includebatur. Ex his igitur uelut ex duabus radicibus
tota nra catholica fides dependet. in qua articulos nre credulitatis diuidimus.
in duas partes. s. in septem articulos diuinitatis. et septem humanitatis. quam
similiter fidem. petrus plenissime conffessus est. in his duobus. mt. 16. dicens. tu es
xpus filius dei uiui. in eo enim quod dixit. tu es xpus. inclussit et significauit
omnia ad eius humanitatem. et incarnationis misterium pertinentia. in hoc aut quod
dixit. filius dei viui confessus est. eius diuinitatem. et cetera huius modi concer
nentia. Et ideo in Petri solidissima fidei confessione xpus totam suam funda
uit ecclam. ut statim subiungit dicens. Super hanc petram edificabo ecclam meam
.1. super hanc petram confessionis tue etc. Vt exponit. s. tho. 2a. 2e. q. 174. art. 6.
Et sic clarissime patet. eandem esse fidem illorum et nostram. licet non ita explici
tam. et apertam ut in discursu patebit. Sacrifficium aut illorum sicut et fides
erat similiter quodam modo generale et confusum. cum non tenerentur ad illud ex
mandato. aliquo positiuo. quo artarentur ad certam rem et modum sacrificandi
cum ceteris circunstantijs ut inquit. s. tho. sed solum tenebantur ex dictamine
legis nature. ideo unus frequentius alius rarius et alius forte rarissime sacrifi
cabat. et unus in quodam loco alter in alio. et vnus offerebat sacrificium in qui
busdam rebus alter in alijs. et vnus in vno tempore alius in alio et sic de ceteris
circunstacijs ocurrentibus in sacrificijs. que quam in infinitum possent diuersificari
in quibus non tenebantur omnes esse conformes. Ratio aut huius est quia

Licet offerre Sacrificium deo esset de dictamine legis nature. quam omis illi saluandi tenebant. ut ueram fidem unius ueri dei profiterentur. in signum interioris sacrificij s. spus Contribulati. quod est ideo uerissimum Sacrificium. quod et illi ei in suis cordibus offerebant non tamen tenebantur ad illud nisi dictante consciencia recta fide informata. Poterat tamen illis diuersimode dictare consciencia in oferendis sacrificijs quantum ad numerum et locum. tempus et modum. et quantum ad res de quibus debebant offerre illud. Et hoc sufficiebat unicuiq; ad salutem. q dictamen conscientie. in hac parte obseruaret. dum tamen esset secundum condecentiam ad eos inter quos habitabat. Veruntamen. et in illo statu nature fuit aliquod Sacrificium in quo expresissime figurabatur. inefabile nri altissimi Sacrificij Sacramentum et illud fuit Sacrificium melchisedech qui erat Sacerdos dei altissimi. offerens panem et uinum. ut habet. Gene. 14. eo quod eodem tempore ante datam legem deus aptissime uoluit pmittere redemptorem. ex semine abrae dicens ei. In semine tuo benedicent omnes gentes terre. ut habet. gene. 26. cuius Sacrificium. tunc in ordine sacrificij melchisedech. placuit figurare. ut habet. ps. 109. Tu es Sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech. Secundum q etiam larguis declarat aplus. ad hebre. c. 6. et 7. licet post modum pluribus alijs sacrificijs. illud quantum ad aliquid expressius figurauerit. Sicut et ipsum redemptorem pluries et quantum ad aliquid apertius repromisit.

¶ Cap. 9. q in statu legis scripture fuerunt homines in fide clarius illuminati et p consequens ad specialia sacrificia cum pluribus circumstancijs determinate obligati secundum correspondentiam interioris fidei in qua iam erant magis pfecti:—

¶ Dictum est aut nunc in processu fidei esse quodam modo eumdem ordinem qui est in scientijs ut scilicet quedam uirtualr includant in alijs uelut in quibusdam generalibus principijs. ut de his que nos fide catholica confitemur per respectum ad fidem illorum lege nature uiuentium. nunc aliqualr patuit. In principijs tamen et in Conclusionibus scientiarum est differentia. quia quedam sunt ita prima[T] quod non habent ante se alia a quibus dependeant. Vt est. hoc. s. impossibile est simul affirmare et negare. ut habet. ab Aristotele. 4. metafi. Aut ut comunius dicitur de quolt esse uel non esse, et de nullo simul ambo. Alia aut sunt que licet sint comunia principia habent tamen super se alia comuniora ex quibus possunt deduci per modum conclusionum. respectu quorum ista secunda dicuntur minus comunia et magis specificata. Per respectum tamen ad diuersas particulares conclusiones que ex eis possunt deduci et probari dicuntur esse generalia et magis comunia et minus specificata. Sic aut est in his duobus generalibus. s. dm. esse et prouidentiam circa hominum salutem. habere. in quibus saluabantur uiuentes lege nature quia hec ita sunt comunia quod supra ea non est aliquid comunius in fide quod alicui sufficeret ad salutem. non credendo ista duo explicite. Et similr

[T] et comunissima principia.

m̃ sacrificijs illuis temporis ꝺ̃ non habebat alius modus cõmunior et minus determinatus. ad deo sacrificandum q̃ erat ille ductus. vt scilicet illo dimisso posset aliquis quocunq; alio modo cõmunioni muento deo sacrificare m̃ cultu sibi debito. fuit tamẽ alius status hominum sub uera fide uiuentium. illo superiori clarius m̃ quo eaque credenda erant magis specificata habebantur. et aperiori demonstratione clarebant. Omnia tamẽ ex illis duobus. uerissime dependebant iste aũt fuit status ueteris testam̃. m̃ quo omnipotens deus Judeis se manifestauit apertius. quos ex semine patrum n̄rorum. abraam. ysaac. et Jacob. specialiter elegit. quibus et legem et cerimonias dedit. et abeis specialiter cultu sacrificioꝝ se colimandauit. quibus se esse vnum uerum dominum qui ex nichilo cuncta creauit ostendit. et cetera huiusmodi que uidentur primum illum generalem Articulum. s. deum esse concernere. quibus similit̃. prouidentiam d̃ca hominũ salutem. habebat quibusdam politicationibꝰ. figuris et prophetijs reuelare dignatus est. Videlicet incarnationem vnigeniti filij sui dñi n̄ri ihũ x̃pi. et cetera que ex hoc sacratissimo misterio dependent. que omnia sunt multum clariora et magis specificata q̃ eaque dicta sunt de fide m̃ lege nature uiuentium nam illi. solum credebant. esse unũ dñm. omnipotentem cui omnia subdebantur. qui et saluti hominum prouidebat ordine congruenti tamen sibi soli cognito. Qualiter aũt. celum et terram creauerat. et quo ordine eaque m̃ eis sunt distincta erat et quomodo primos illos nros parentes de limo terre formauerat. et cetera alia nescibant prout m̃ principio geneseos particulari ordine referuntur. Quath ẽtiam homines saluare debebat eis x̃pum redemptorem mittendo. et cetera que ex hoc dependent penitus ignorabant que tamen omnia Judeis reuelata sunt licet m̃ figuris. ut patebit. Similit̃ etiam Sacrificia Judeoꝝ erant magis specificata. sicut et fides eoꝝ quam protestabantur per illa. quia cultum et reuerentiam uero dei. quodam alio speciali modo demonstrabant et prouidentiam ejus circa salutem hominum. clarius prefigurabant quia promissum redemptorem omnia licet diuersimode figurabant. Ideo non licebat cuilibet prosuo libitu. sacrificare. sed certo tempore. et m̃ determinato loco et de certis rebus hoc debebant agere cum alijs adiectis circunstancijs determinatis alege. sicut patet per libri leuitici discursum quasi per totum specialit̃ tamen. a principio libri usq; ad. 17. c̃. exclusiue. Propterquod cum m̃ alijs populis gentiũ deus multos fideles haberet viuentes lege nature ut inferius patebit. hunc m̃. Judeoꝝ populum specialit̃ per prophetam exhibit quod se ei m̃tor omnes alias nationes specialissime reuelauerit dicens. Non fecit taliter omni nationi. et judicia sua non manifestauit eis ps. 147. Per respectum tamẽ ad claritatem fidei et excellentiam sacrificij noui testam̃ hec oppositio ordine se habent

Nam velut quedam generalia et comuna sunt immo comuniora et magis
inuoluta et obscura quam erant ea que dicta sunt esse tempore legis nature per
respectum ad illa. Licet enim clariorem fidei reuelacionem haberent de deo
uero. non tamen explicite crediderunt eum esse trinum et unum. Saltem
quantum ad comunem eorum statum de quo nunc loquor. Ista tamen. in eis.
que ipsi credebant implicita erant. et inclusa cum pertineant ad fidem unius
ueri dei quam ipsi tenebant. que omnia xpus nobis manifestare debebat. Similiter
et de prouidencia dei circa hominum salutem est dicendum. quod licet illa clariori
lumine precognoscerent. expectantes promissum redemptorem. nondum tamen eam
ad plenum ymo nec semi plene potuerunt intelligere. Sicut eam cognouit ecclesia tem
pore gratie. Sed in fide redemptionis humane implicite credebant. xpi incarnacio
nem et eius sacratissimam pasionem. et alia huiusmodi. cum in ea hec uerissi
me continerentur ut declarat. s. tho. 2a. 2e. q. 1. ar. 7. Ratio autem huius est quia
quanto distabant. a tempore xpi. in quo ista omnia manifestari et compleri
debebant tanto magis inde terminato modo illa cognoscebant. Sicut cum rem
aliquam alonge uidemus. non eam determinate conspicimus. Sed sub quodam
confusso aut comuni. et sic isti. uidebant quidem per fidem misterium
redemptionis humane et cetera que per illum debebant compleri. Sed quia
adhuc. et tempore et statu. ab eo multum distabant. ideo illud uidebant
obscure. et uelut in quadam comunitate. et hoc est quod aplus dicit. ad hebre.
.11. loquens de patribus ueteris legis. ubi dicit. Iuxta fidem defuncti sunt
isti. non aceptis repromissionibus. Sed alonge eas respicientes. Notanter autem
dicitur ab aplo quod patres ueteris testamenti. defuncti sunt iuxta fidem. i. adhe
rentes fidei ut dicit glosa. Unde de tempore xpi. dicit aplus. ad. gala. 3. at
ubi uenit fides. i. postquam reuelata est fides. que antea oculta erat. antiquis
sicut ibi. glo. subiungit. Et sic fides antiquorum dicitur fides. et non fides
fides quidem quantum ad substanciam. quia ut dictum est erat una et
eadem cum nra. non fides autem. quantum ad explicationem. et integram re
uellacionem que nobis facta est per xpum. cum quo aplus dicit nobis ad
uenisse fidem. Unde cum in allegata autoritate dixisset. Iuxta fidem
defuncti sunt isti non aceptis repromissionibus sed alonge eas respicientes
statim subiungit. Salutantes scilicet eas. et confitentes. quia aduene et
peregrini sunt super terram. Ubi ut sacri doctores exponunt. loquitur ad
similitudinem nautarum qui existentes in mare, alonge uidentes portum
gaudent et salutant illum. et morantes in eo. Sic patres ueteris testamenti
uidentes alonge promissionem et implectionem misterij xpi gaudebant
propter quod dixit xpus. Jo. 8. Abraam pater vr exultauit ut uideret
aduentum meum uidit et gauisus est. Et quia longe erant a tempore
xpi ideo confitebantur se esse aduenas et peregrinos. gene. 23. dixit

Abbraam aduena et peregrinus sum etc, et. Jacob. gene. 47. dies peregrinatio
nis mee etc et sic. patet obscuritas et inuolutio status illius ueteris testa
menti quantum ad fidem. respectu claritatis et reuelacionis eiusdem. in sta
tu euangelico. que nobis per xpum incarnatum peruenit. ut infra magis pa
tebit. Que obscuritas et inuolucio peruenebat. propter remotionem et distan
tiam a tempore xpi. perquem illuminari et plenissime reuelari debebat
Vnde recte in prefata autoritate. ad. gala. 3. premissit aplus prius antequam ue
niret fides. s. xpi sub lege. s. ueteri custodiebamur conclusi in eam fidem que reue
landa erat. s. per xpum De sacrificijs uero illius temporis. hoc idem
clarissime patet. quod erant et multum confussa et inuoluta sicut et fides quam
protestabantur. per illa respectu purissimi sacrificij. Sancte matris ecce tempore
gratie quod sue clarissime fidei correspondet. de quo in feruis deo dante
explicabitur larguis:

¶ Cap. 10. quod iste solus Judeorum conuentus ante xpi aduentum
inter omnes alias nationes fuit uerus dei populus electus ab eo in quo
erat uera ecclesia omnium fidelium ubicunque pro tunc morarentur

¶ Considerandum autem post hec quod ante xpi aduentum populus ille Judaicus fuit
solus uerus populus dei electus ex quo recta et ordinata respublica constituta est. Nam
secundum quod uult beatus aug. 2. de ciuita. dei. c. 22. respublica nil aliud est quam res po
puli. populus uero est. non omnis cetus multitudinis. Sed cetus iuris consensu et vtili
tatis comunione sotiatus. Quam difinitionem adducit ex uerbis Ciceronis. in libris
de respublica. ex qua idem beatus Aug. li. 19. c. 21. concludit. quod respublica romanorum aut
quecunque similis. dedita. cultui idolorum nunquam fuit uere respublica. nec talis cetus
hominum. uere populus apellari debuit. Sed alia qualiscunque multitudo que populi
nomine digna non erat. Ratio autem eius est. quia non potest. esse aliquod ius ubi
uera iusticia non est et per consequens. nec populus dici potest. ubi deficit ius quia
populus est. cetus iuris consensu sotiatus. et sic nec respublica appellari debuit ubi uerus
populus non fuit. Justicia porro inquit ille. ea uirtus est. que sua cuique tribuit
Que igitur iusticia est hominis. que ipsum hominem deo uero tollit. et in mundis demonibus
subdit. hoc eine est cuique distribuere sua? An qui fundum aufert ei a quo emptus
est et traddit ei qui nil habet in eo iuris. iniustus est? Quasi dicat. Non. Sed in
iustus. et magis quam alius qui fundum uero domino abstulit. ex quibus conclu
ditur solum Judaicum populum temporibus illis fuisse uerum dei populum. quando
ceteri idolatrie seruiebant. non dico homines sed populi. Ille uero. soli deo uero
famulabatur et obediebat. et per consequens illius popopuli erat respublica uera quia
erat ordinata et gubernabatur legibus regulatis a lege diuina. et eius inefabili
sapiencia perquam reges regnant. et legum conditores iusta decernunt. ut habetur
prouerbiorum octauo. Vnde. in. 2. li. allegato iam. c. 22. concludit Beatus Aug.
dicens. In ea certe ciuitate est uera iusticia de qua scriptura sancta dicit Gloriosa

dicta sunt

Et qui seipsum aufert dominanti deo a quo factus est. et malignis fuit spiritibus iustus est.

dicta sunt de te ciuitas dei. Hec aut dei ciuitas est. Sancta mater Ecc^a cuius pars quedam iam in celis gloriosa triumphat altera uero adhuc peregrinatur in terris. cuius
tipum et similitudinem. mater illa sinagoga. in omnibus suis misterijs et
officijs. antiquitus figurauit. Sicut et nunc militans. Sancta mater Ecc^a figu
rat triumphantem in gloria et ad eius exemplar quantum posibile est se com
ponit. et hordinat. ut habetur in sacro canone. di. 89. ad hoc dispositionis
prouisio. in fine. Vnde relinquitur concludendum. quod illa erat tunc temporis
populus. respu^ca et Ecc^a fidelium ad quam pertinebant. et cuius membra
erant omnes illi quicunque in alijs populis seruiebant deo uiuentes lege nature
licet non obligarentur eius cerimonias et ritus speciales obseruare. dum sa
men ei non aduersarentur et repugnarent quia alias. si ei contradicerent
et eamdem impugnarent. Imo etiam si eam non uenerarentur et amarent
cum ad eorum noticiam uenirent. Iam eo ipso a statu salutis discederent. ut
inferius habet declarari. Ratio aut. quare. ad eam uelut eius membra per
tinebant. est. quia ibi erat fides clara et aperta. et dei cultus sufficientissime
ordinatus prout illi statui pertinebat. in quo pro tunc in fide uenturi licet uela
ta figuris congregata erat Ecc^a. Quam fidem et dei cultum licet occultiori modo
ipsi etiam profitebantur. et tenebant. quia alias saluari non poterant et sic erant
eius fideles et membra. / de spiali. aut huius populi ueteris sinagoge electione
qua omnipotens deus eundem sibi in ppl^m peculiarem appropriare uoluit. et ei se apertius
reuelare ut esset lux ceteris gentibus. in laudem et gloriam nominis sui propter
quod eum tantum uoluit magnificare. Et quia idem populus eius legi et cerimo
nijs uoluntarie se subiungit scribitur his uerbis. deutero. 26. c. ubi dr hodie
dns deus tuus precepit tibi. ut facias mandata atque iudicia. et custodias et impleas
ex toto corde tuo. et tota anima tua. Deum elegisti hodie. ut sit tibi deus et
ambules in uijs eius et custodias ex toto corde cerimonias illius. et mandata atque
iudicia. et obedias eius imperio. En deus elexit te hodie ut sis ei populus pe
culiaris sicut locutus est tibi et custodias ola precepta eius. et faciet te excelsiorem
cunctis gentibus quas creauit in laudem et nomen et gloriam suam ut sis pplus
sanctus domini dei tui sicut locutus est. Et similiter. de eius sanctissima lege
quam eis traddidit. que in sacra scriptura testamentum nuncupari consueuit. in qua
Vere fidei credulitas et cultus continebatur expresse. dr. ps. 88. Dispossui
testamentum electis meis. De altitudine uero. et excellencia huius sancti testamenti
dei quod eis speciali tradidit. propter quam ceteri homines in admirationem uerti
deberent. cum eam cognoscerent. habetur. deute. 4. c. ubi dr. Hec est enim
Vestra sapientia et intellectus coram omnibus populis. ut audientes Vniuersi
precepta hec dicant. En populus sapiens et intelligens. gens magna. Nec est
alia gnatio tan grandis que habeat deos apropinquantes sibi sicut deus noster adest
cunctis obsecrationibus nris Que est enim alia gens sic inclita que habeat ceri
monias iustaque iudicia. et Vniuersam legem quam ego proponam hodie
ante oculos vros &c.

¶ Cap. 11. quod licet ille solus esset populus dei electus ut dictum est plurimi tamen particulares homines fuerunt in alijs populis tunc temporis deo fideles lege nature viuentes. ex quibus quidam fuerunt meliores quam aliqui ex Judeis.

¶ Cum autem populus ille Judaicus solus ad dominum pertinuerit. ut ipse et nemo alius diceretur populus dei propter specialem cultum et cerimonias et legem propterque erat notus in Judea deus et in israel magnum nomen eius. ps. 75. non tamen sic eum deus elegit ut etiam tunc temporis perire permiteret ceteras gentes. et viam sperande salutis eis misericordissime non aperiret. nam plurimi ex alijs gentibus homines particulares. opera vere iusticie aprehendentes fuerunt deo fideles. et acepti. et inter veros. israelitas. non terrene hereditatis sorte sed celesti societate heredes et conciues. quos deo multifarie illuminare placuit in fide et eius cultu aceptabili. aut ex noticia et conversacione illius Judaici populi aut angelorum suorum revellacione. vel quacunque alia sibi placita inspiracione. ut declarat s. tho. 3. sen. di. 25. q. 4. ar. 2. De quibus et dominus loquitur per prophetam comprimens Judeorum superbiam et improbans eorum in mundiciam comparacione aliorum fidelium qui in alijs nationibus eidem devotissime serviebant. malachie primo dicens Ab ortu solis usque ad occasum. magnum est nomen meum in gentibus. et in omni loco. sacrificatur et offertur nomini meo oblacio munda, quia magnum est nomen meum in gentibus dicit dominus exercituum, et vos polluistis illud sacrificium autem istud. hic a propheta. memoratum licet ad litteram intelligatur de sacrificio noue legis scilicet eucharistia. quod est mundissimum. et deo acceptissimum. quod etiam in omnibus gentibus offertur cum ex omnibus nationibus terre sint aliqui christiani illud deo offerentes. quod propter certitudinem prophetie iam de presenti dicebatur deo offerri. tamen non incongrue intelligi etiam potest. de sacrificio quorundam hominum fidelium. ubique inter gentiles ydolatras tunc viuentium deumque lege nature colentium quod erat figuratiuum et expressiuum huius altissimi sacrificij. noui testamenti. s. eucharistie. quod etiam non solum. in iherusalem. et in sanguinibus et carnibus vitulorum et taurorum sicut fiebat in illo veteri sacrificio. sed in omni loco et in spiritu et veritate secundum ordinem melchisedech. sibi debebat offerri sicut xpus ipse predixit. mulieri samaritane ante quam fieret. Jo. 4. mulier crede michi quia venit hora quando nec in monte hoc. nec in hierosolimis adorabitis patrem. et infra. Sed venit hora et nunc est. quando veri adoratores adorabunt patrem in spiritu et veritate, nam et pater tales querit qui adorent eum. spiritus est deus. et eos qui adorant eum in spiritu et veritate oportet adorare Et ideo huiusmodi legis nature sacrificium multum erat figuratiuum et expressiuum huius nostri gloriosissimi sacrificij. s. eucharistie. et illud tunc. h. a paucis hominibus particularibus verum deum colentibus et idola respuentibus tamen in omni loco deo offerebatur a fidelibus suis qui eum collebant

in gentibus. et erat sacrificium spus contribulati quod est deo aceptissimum
et sacrificium aliquod exterius quandoque oblatum quod erat eius signum ex
pressiuum. et quedam protestacio uere fidei unius dei exhibita in eius
cultum et reuerentiam ad quod omnes quantum ad circunstancias particu
lares non equaliter obligabantur ut superius aliqualiter declaraui. et in hac lege
nature. cum sacrificio sibi correspondente poterant tunc quicunque saluari
qui non essent ex iudeorum genere quos deus consentientibus ipsis. ad spalem
legem et cultum et cerimonias obligauit ut nunc superiori capitulo tetigi
Alij uero non tenebantur ad hec. nisi voluntarie se velent eisdem subijcere
propter cultum et reuerentiam dei quemadmodum. nullus tenetur ad obser
uantiam religionis licet sit status maxime perfectionis. nisi illi qui se volun
tarie ad eamdem obligauerunt. uoto sue professionis. sicut larguis. s. tho.
declarat. p. 2. q. 98. ar. 5. Nam ut statim habet declarari populus ille
fuit electus adeo addita lege cum ceremonijs. in similitudinem cuiusdam
religionis. ad quam non tenebantur. ceteri homines. dum tamen agerent ea
que erant de nescesitate salutis viuentibus lege nature. et hoc siue cognosce
rent populum illum siue non dum tamen qui eum cognoscerent non sper
nerent putantes eum supsticiosum uel quid tale. ut inuit. s. tho. in ale
gata questione tercij libri sentenciarum. Sed potius illum deberent uenerari
tanquam electum populum dei. ne illum contempnerent qui eum elegit quia
tunc peccarent. sicut grauissime erraret. qui religionem uilipenderet quam
uenerare tenetur licet nolit eam intrare. et huic satis aptissime concordat
quod habetur. Jo. 12. ubi dicitur. erant autem gentiles quidam ex his qui ascende
rant ut adorarent in die festo. Hi ergo acceserunt ad filipum. qui erat
a bethsaida galileę. et rogabant eum dicentes Domine uolumus ihm ui
dere Isti qui gentiles erant et deo fideles uenerabantur eius pplm et legem in
tantum ut uenirent adorare dominum ad templum. sanctum suum in hierusalem
ut hic dicitur. et nimio ardore desiderabant uidere gloriosissimum ihum. Simile
est quod habetur. de eunucho etiope regine candacis. uiro potente qui uene
rat adorare dominum in hierusalem et reuertebatur sedens super currum
suum legensque esaiam prophetam. ad quem deus misit philipum loquens ei
per angelum suum. ut iret et eum in fide. instrueret et baptizaret quod
et fecit. ut habetur actuum. 8. Simile habetur de centurione uiro gentili
cuius seruus infirmabatur capharnaum. qui misit seniores iudeorum ut rogarent
ihm. ut iret et sanaret seruum suum. qui uenientes dixerunt xpo eum soli
cite deprecantes. quia dignus est ut hoc illi prestes. diligit enim gentem nram
et sinagogam ipse edificauit nobis. ut habetur. luce. 7. Omnes isti et quicunque
tales qui lege nature uiuentes, domino erant fideles. uenerabantur pplum
dei et eius sanctissimam legem ac cerimonias et cultum eiusdem. non tamen
tenebantur. illas obseruare aut se circumcidere de necesitate salutis sicut Judei

Sicut aperte patet de omnibus istis supradictis et de similibus alijs. Qui licet essent fideles et deo acepti. non tamen circuncisi sunt. nec se legi ueteri subiecerunt. eam ad obseruandum cum suis cerimonijs. sup se suscipientes Imo licet circuncisio data esset. habraę et semini ejus. quia tamen istud semen erat secundum electionem. in qua separatus est. ysac ab Ismaele et Jacob ab Esau. ideo soli homines descendentes ab Isaac per Jacob tenebantur ad illam de necesitate salutis. et in Jacob ceperunt omnes ad illam obligari descendentes ab eo qui dicti sunt filij israel. quorum generationibus lex data est. in quibus nulla separatio facta fuit. sicut in duobus predictis. s. Ismaele et Esau. Qui quandiu fuerunt. in domibus parentum suorum etiam tenebantur ad circunscisionem neccesario. postmodum uero non. nec filij eorum. ut declarat. s. tho. 4. senten. di. p. q. 2. ar. p. Qui cunque tamen gentiles qui uellent ad cultum Judaycum transire. et se circuncidere et cerimonias. et obseruantias legis. sup se ad obseruandum suscipere recipiebantur a Judeis ex precepto legis. exo. 12. c. Siquis aut peregrinorum in vram voluerit transire coloniam. i. in vrum cultum et fidem et facere phase dni circuncidetur prius. etc. Et tales laudandi erant tanquam melius aliquid in de facientes. quia perfectius et securius salutem consequebantur. sub obseruancijs legis. quam sub sola naturali lege. et ideo ad eam admitebantur. sicut nunc laici transeunt ad clericatum et seculares ad religionem. et laudantur et recipiuntur tanquam melius aliquid facientes quanuis absque hoc possent saluari sicut declarat. s. tho. p. 2. q. 98. ar. 5. Et sic concludendum est. multos fuisse fideles inter gentiles etiam tempore ueteris legis Imo multos eorum fuisse. perfectiores quibusdam Judeis. ut ex eorum fide et operibus patet. et ipsa auctoritas malachiae superius inducta satis hoc innuit. De quo simili loquitur Aug. 18. de ciui. dei. c. 47. apertissime ad propositum dicens. Nec ipsos Judeos. existimo audere contendere neminem pertinuisse ad dominum preter Israelitas. ex quo propago israel esse cepit. reprobato ejus fratre maiore. Populus enim reuera qui proprie dei populus dicitur nullus alius fuit homines. autem quosdam non terrene sed celesti sotietate ad ueros Israelitas superne ciues patrie pertinentes. et in alijs gentibus fuisse negare non possunt quia si negant. facilime coniuncuntur. de sancto et mirabili uiro Job qui nec indigena nec proselitus. i. aduena populi israel fuit sed ex gente idumea genus ducens. ibi ortus ibidem mortuus est. Qui diuino sic laudatur Eloquio. ut quod ad Justiciam pietatemque atinet nullus ei homo suorum temporum coequetur, que tempora ejus quanuis non inueniamus in cronicis colligimus tamen ex libro ejus. quem pro sui merito Israelite. in auctoritatem canonicam receperunt. tercia gentione posteriorem fuisse quam Israel.

¶ Cap. 12m. q ehám m̃ alijs genthb9 fuerunt aliqui pphete. tam bom̃ q̃ mali qui xpi mstm̃ predixerunt licet ea9 prophetie. ad probanda diuina non sint nobis necessarię.

¶ Possem quidem de aliquib9 alijs hoc idem m̃ducere ut multos ex gentibus fideles et Justos fuisse uidentes lege nature exemplis clarissimis demonstrarem sicut de beato Job. nunc m̃tuit. Aug9 Sed pretereo. Hoc tamé satis sit probationis ad presens q̃ per illum possum9 reliquos mtelligere. quos scriptura sacra subticuit sicut et idem ipse aug9 statim subiungit dicens. Diuinitus aut̃ iuisum fuisse non dubito. ut ex hoc unoa sciremus ehám per alias gentes esse potuisse qui sm̃ do minú uixerunt. eiq̃ placuerunt ptinentes ad Spiálem Israelem et̃ quibus adijciendum existimo. quod m̃ alijs ehám nationibus fuerunt aliqui prophe te. qui xpi mstm̃ predixerunt. siue deo reuelante per sanctos angelos suos uel quocunq̃ alio modo inspirante. siue ehám. malignis Spiritib9. eodem permitten te. ut scirent et hominib9 talibus reuelarent. sicut seipsum presentem m̃ caute per misit a talib9 malignis Spiritib9 recognosci. et q̃ obsessos homines alijs uocib9 publicari. eo tempore quo adhuc. eundem uerum dominum et hominem fore promissum redemptorem. eci ignorabant Judei. ut habet. m̃. 8. Vbi per illos duos homines seuos demoniacos clamauerunt. maligni Spiś dicentes. quid nobis et tibi fili dei, uenisti huc ante tempus torquere nos? Idem. m̃. 5. et luce. 8. et luce. 4. dr̃. exibant aut̃ demonia clamantia et dicentia quia tu es filiús dei Et sic nondiffert quantum ad hoc. utrum per bonos uel per malos homines siue angelos. mstm̃ suum deus manifestare dignaretur hominib9 cum omis sibi seruiant ad nutum. Siue boni siue mali sint. et m̃ omnibus ehám complea tur ejus beneplacitum Secúdum ejus Justicia et misericordia. quia boni tale mstm̃ est meritorium et cedit ad gloriam. malis uero est demeritorium et cedit m̃ penam. De quibus loquit̃ xpús m̃. 7. dicens Multi dicent michi in illa die. s. ultimi Judicij. dne dne. nome m̃ nomine tuo pphetauim9. et m̃ nóie tuo demonia ejecimus. et m̃ nóie tuo multas uirtutes fecimus. Et tunc confitebor illis quia nunq̃ noui uos discedite ame qui operamini iniquitatem. Sup quo sat ad propositum loquitur Aug9. m̃ tractatu. 5plé. Joannis. ut habetur m̃ facto canone 7. q. 1. prophetauit. ubi sic dr̃. Prophetauit Saul malus rex. cum ehám sancti dauid q̃sequeretur Nonergo se jactent qui forte sme caritate habent sanctum dei munus Sed uideant qualem rationem sint habituri cum deo qui sanctis non sancte utuntur. ex his emm erunt. qui dicturi sunt m̃ Judicio. m̃ nomine tuo pphe tauim9 quibus nondicetur mentimini. Sed non noui uos. et̃ Spúm ergo prophetie dicendi sunt habuisse Sed non meritum, hec ibi. de bonis igitur exemplificare possumus. m̃. s. Job. m̃ cujus libro. de fideimtsterijs, ut de generali omnium resu rrectione et hujusmodi. multa prophetice continentur de malis uero adducere po sumus pro exemplo, Balaam auiolum filium beor qui de xpo aptissime prophe tauit ut habetur. num̃. 24. hoc idem adducit .s. tho. 3. sen. di. 25. q. 4. ar. 2

de Sibilla cuius prophetiam de xpo et eius sacratissima passione. de finali iudicio et ghli resurrectione, satis aperte tractat Aug⁹ 18. de ciui. dei. 23. c. per totum inducat Simili. S⁹ tho. ibidem. et 2ª 2ᵉ. q. 2. ar. 7. q tempore constantini augusti. et elene matris eius inuentum fuit sicut scribit⁹. in historijs romanor quodam sepulchrum. in quo iacebat homo auream laminam in pectore habens in qua scriptum erat xpus nasceturus ex uirgine. et credo in eum. ⁊ sol sub elene et constantini temporibus iterum meuidebis. et sic dicat quoq; beatus dionisius. 9. c. celestis hierarchie. quod multi gentilium per angelos sunt reducti in dominum. Ista tamen et si qua alia sunt ad probandum diuina que credimus non sunt nobis necessaria. ita ut fides nra firmetur per illa sicut non infirmaretur illis subtractis. preter ea in que in sacra scriptura scripta sunt ut fuit prophetia balaam. quam eadem causa et intentione qua escripta est. et ecc̃a recepit illam. debemus et nos recipere. Similia tamen quacunq; autoritate firmentur quadam delectatione fideles permulcent dum conspiciunt xpi misterium etiam in gentibus fuisse praecognitum quam ob causam. hic ista inserenda putaui. ne auctos gentiles etiam illo tempore dominum reprobasse quisq; existimet. ac eosdem penitus oblitum fuisse re dixit. Sancti autem fideles admonet Aug⁹. ne in disputando contra Judeos hec et similia nullatenus probationis adducant. ne forte existiment illa a nobis esse conficta. et per consequens quecunq; alia credenda. et sic inde robur fidei sucumbat unde erigi non debuerat. ad hoc enim populum illum deus ex auctis gentibus preelegit. ut in sequenti capᵒ patebit. ut cum tempus sibi pre cognitum aduenisset. ex illo populum sibi acceptabilem in omnibus gentibus procrearet. et sic tum qm tum ad statum et immutabilem usq; ad mundi terminum. Cuius perfectionem et qualitatem fidem et credulitatem cultum et religionem in illo paruo populo et peculiari. ad hoc specialiter electo sufficientissime presignauit. adeo ut quecunq; xpiana religio credit uenerari et predicat. ex illo potissimum clara lucet monstrari. Si tamen qui docendus est. uelamen sibi obstinate cecitatis ante oculos non ponat. quo spiritui sancto contradicat. et fidei lumen animum illustrare non sinat. quod perfidis Judeis manifestum est contigisse qui xpum uerissimum saluatorem. qui est via. ueritas. et uita. per quem in eternam requiem introire deberent usq; in hodiernum diem dura ceruice negare contendant. Hoc ergo satis sit ad propositum. quia specialiter contra eos. peregrinas ab eor lege prophecias uel alias similes probationes adducere non est. fixum. fuisse tamen extra eos aliquas profectas. quibus xpi misterium. ob causam dictam prenunciabatur esse ~~non sic~~ futurum nobis credentibus non est dubium. De his omnibus loquit. Aug⁹. 18. de ciui. dei. c. 47. satis efficaciter ad propositum dicens. Qua propter quisquis alienigena. 1. non ex israel. gentibus nec ab illo populo in Linguam sacram scripturam

receptus. legit aliquid prophetasse de xpo si nõ noticiam nãm uenit. aut uenerit ad cumulum a nobis cõmemorari potest. non quo necessarius sit. etiãm si desit sed quia non nõ congruc creditur fuisse. et nõ aliis gentibus homines quibus hoc mysterium reuelatum est. et quihoc etiãm predicare impulsi sunt. siue participes essent gratiæ fuerint siue expertes. seu malos angelos docti sint. quos etiãm pitem xpum quem Iudei non agnoscebant scimꝰ fuisse confessos. Bt sequit, Sed quecunq; alioq; prophetæ. de dei per ihũm xpum gratiã proferuntur possunt putari a xpianis esse conficte. Ideo nil est firmius ad conuincendos quosli alienos si de hac re contenderint. nisi prius si recte sapuerint. q; ut diuina predicta de xpo ea propterantur que nõ Iudeoꝝ codicib; scripta sunt. Quibus auulsis de scalibus propijs. et propter hoc testimoniũ, toto orbe dispersis xpi usq; q; creuit ecc. hec ille.

¶ Cap. 13. adquid fuit a deo nisi ceteras nationes pplus ille electus. et tanta teneritudine dilectus. et sic edoctus et custoditus. et q; hoc fuit ꝓpter xpum qui ex eo ad saluandas omnes gentes q; carnem erat Venturus:

¶ Queret aũt aliquis non superuacue. quod et pñs negocio proficuum erit inserere cur scilicet Omnipotens deus nisi tot innumeras nationes Solum illum Iudaicum popm lum. respectu cuꝰ tam paruum. tanta benignitate et amore sibi conjungere uoluit ut cum filiũm primo genitum apellaret. et tantis beneficijs et gratijs adoptaret. ceteras uero gentes uelut oblitus deseruret. tantq; si de eis curam nul lam haberet et esset ꝓsonaꝝ acceptor deus. ad quod iuxta dicta sanctoꝝ breuiter michi respondendũ uidet. q; altissimo dei consilio. hoc ordine conjuncto factum est. et duabus de causis contigisse probatur. quaꝝ una dependit ex alia Prima q; est. ut sibi illum uellet religiosam gentem conjungendo adaptaret qua ex eo unigenitus dei filius carnem disponebat assumere. non ut populo illi soli prodesset. Sed ut totum genus humanum redimeret. Cujus uniuersalis redemptionis ac ejusdem misterij sacratissimi. pplus ille esse debebat mystum tum et lumen per acceptas diuinas cerimonias. et legem ac prophetas et oracula dei. in quibus. illud nefabile misterium. mediatoris dei et hominũ xpi ihũ tenebat inclusum. tam in figuris q; in policitationibus et promissis. ut ex eis precognosceretur. locus tempus et modus sui sacratissimi aduentus. ne eum uelut inspectum dedignarent recipere. debitum enim erat. ut tam altissimum sacratum dũ ante pronunciaretur esse futurum et celestem regem uiris quibusq; modis. cuius electi precones clamando preirent. ut sic ad eum deuotissime recipiendum corda hominum prepararent / Secunda uero causa fuit ut sanctos illos patriarchas suos acceptos amicos honoraret. dum tantũ eoꝝ genus diligeret et exaltaret. ut ex eis ipse carnem dignaretur assumere. et ad hoc eos dũ ante

preelegere et aceptare et eis seipsum daturum promitere Nam cum huiusmodi
mirabiles promissiones toti mundo fieri non possent. Imo nec fieri deberent ut
inferius patebit placuit altissimo deo ad hoc assumere et adaptare sanctorum suo
rum electam progeniem cui in salutem omnium gentilium se apertius de
monstraret. et sic eam tam mirabiliter edoceret et tam tenerrime custodiret
non attentis eorum erroribus et peccatis quibus frequentissime inuoluti. a sanc
tis illis patribus deuiarunt. et hoc est quod dr. deute. 9. ubi loquens moyses
ad eos expresse aperit timor causam quare sic deus elegerit eos in peculiarem populum
ut introduceret in terram promissionis. qua figurabatur eterna hereditas
per xpum suis fidelibus conferenda. ut inferius. c. 16. declarabitur. unde
sic locutus est eis. Nec inquit propter iusticias tuas et equitatem cordis tui
ingredieris ut posideas terram eorum. sed quia ille egerunt impie. introeunte
te delete sunt. et ut compleret uerbum suum dominus quod sub iuramento pol
licitus est patribus tuis. Abraam. Isaac. et Jacob. Scito ergo quod non propter
iusticias tuas dominus deus dederit tibi terram hanc in posessionem cum
dure ceruicis sis populus. Et ideo elegit illum populum in peculiarem et
religiosum sicut dr. deut. 7. te elegit dominus deus tuus ut sis ei populus
peculiaris de cunctis populis qui sunt super terram. et cetera. Et simile habetur
14. et. 26. caplis. Unde propter hoc deus uolebat eum esse singularem. et quodam
modo specialem in cerimonijs et sanctitate. sicut dr. deut. 18. Perfectus
eris et absque macula cum domino deo tuo. et propter hoc similiter quodam modo
professionis utebantur omnes de pupolo illo ad similitudinem religionis cum
quilibet ex precepto legis dicere debebat publice in tabernaculo aut in tem
plo et coram sacerdote. Profiteor hodie coram domino deo tuo quod ingressus
sum in terram pro qua iurauit patribus nostris ut daret eam nobis etc. sic ha
betur. deut. 26. et sic per illum Judeorum populum. Salus cunctis gentibus
parabatur que suo tempore ad eas signis manifestissimis deuenire debebat
unde in eorum lege. et prophecijs semper fiebat mentio de uocatione gentium
et de mutatione illarum cerimoniarum. in nouum populum amabilem et perfec
tum de quo presto sunt plurima testimonia. Sed sufficiat ad propo
situm apli uerbum. ad Ro. 9. Quos uocauit inquit. non solum ex Judeis
sed etiam ex gentibus. sicut in osee. dicit. Vocabo non plebem meam plebem
meam. et non dilectam meam dilectam meam. et non misericordiam conse
cutam. misericordiam consecutam. et erit in loco ubi dictum est eis non
plebs mea vos. ibi uocabuntur filij dei uiui. etc. Et. p. petri. p. Petrus
aplorum princeps loques de conuersione et salute omnium fidelium et
specialiter quibus scribebat gentilium dicebat sic. De qua salute exqui
sierunt atque scrutati sunt prophete qui de futura in uobis gratia prophetarunt

scrutantes quod uel quale tempus significaret in eis Spūs xpi prenuncians ea
que in xpo sunt passiones et posteriores glorias quibus reuelatū est quia non
sibi ipsis uobis autē ministrabant eaque nunc nunciata sunt uobis per eos
qui euangelizauerunt uobis de Spū sancto misso de celo / etc. Eo similiter tem
pore quo status legis ducabat. non repellebantur ab illo populo ceteri natiōes
que ad eum mirabiliū cultus sociari se uellent Imo recipiebantur ami
cabiliter et benigne preter paucas illas perditissimas gentes terre promissionis
quas deus propter sua nefandissima opera occidi mandauit nulli tm predu
debatur ua speranda salutis eterne Siquidem dominum colere et lege na
ture uiuere uellet ut superius aliqualiter declarauimus. Ex hac similitu
dine sua singulari tocius populi electione deo cham consequebantur eundem
populum non mediocria. Vnum mi ihesus laudem et honorem altogum mi testi
monium Magnus quidem honor fuit populi Judeorum quo ex eo prouenit ta
altissimū sacramentum ut ex eis xpūs nasceretur et esset lux et mistm
Saluacois omnium gentium, unde Jo. 4. dixit ihūs mulieri samarī
tane illum populum preferendo. Vos mquit adoratis quod nescitis nos
adoramus quod scimus quia salus ex judeis est. et ideo beatus Petrus. hono
rans et exhortans Judeos. actuum. 3. ait ad illos. Vos autem estis filij prophetarum
et testamenti quod proposuit deus ad pres nros dicens ad Abraam. in semine
tuo benedicentur omnes familie terre uobis primum suscitauit deus filium
suum et misit eum benedicentem uobis. ut conuertat se unus quisq; a nequi
tia sua et apls de eisdē loquens. ad. Ro. 9. dicat quorum. s. Judeorum adop
tio est filiorum dei et gloria et testamenti et legis latio. et obsequium et promissa
quorum patres et ex quibus xpūs secundum carnem / Multa quidem. et
alia sunt que tam ex lege qz ex prophetis. et ex simul adiuncta ratione aper
tissime ostendunt populum illum dei electum atq; suam legem et sacerdotium
fuisse cunctarum gentium uelut quodam diuinum speculū positum mi salu
tem et benedictionem omnium saluandorum quos deus q suum unigenitum
mi carnatum ad se uocare adducere et congregare suo tempore disponebat. qui
mi plurima multitudine a quatuor partibus mundi uenientes reuelata
iam gratia et eterna salute debebant saluari cognito unico et uerissimo redemp
tore et accepta eius sanctissima lege. que omnia ex judeis uelut ex electa
radice debebant prodire mi auctorum comodum et salutem. Sed quia hec apti
sime mi sanctis euangelijs reluent. quod et clarissime mi placitis xpisto
tuo suos loquis apls ostendit et aperuit. ideo superfluum esset. super his tes
timonia conuoluere. Vnum tamen est q sanctus ille simeon. nouus euangelicus
xpi propheta. Vnico uerbo concluserit hoc mirabile sacrm dicens. luce. 2. q xpūs
ex Judeorum populo natus ac ipsa eadem hora mi templo suis manibus portatus
fuit lumen ad reuelationem gentium et gloriam plebis sue israel. Si aut.

queratur quare illum populum Judeorum magis sibi elegit ad hoc misterium quam aliquem alium. ut ex eo ~~tempore~~ xpus ipse nasceretur dicit. S. tho. p. 2. q. 98. ar. 4. quod pro hoc notatur conueniens responsio Augustini quam dicit. Sup Joannem, quare hunc trahat et illum non trahat deus. s. ad penitenciam et gram. nolli uelle dijudicare sinon uis errare unde ibidem supra concludit quod ista hmoi Judaici populi electio non fuit propter meritum habrae ut talis promissio ei fieret. ut xpus. eius ex semine nasceretur sed ex gratuita. electione et uocatione. unde dr Esaie. 41. quis suscitauit ab oriente Justum. et uocabit eum ut sequeretur se. et sic ex sola gratuita electione patres promissionem acceperunt et populus ex eis genitus legem accepit. Secundum illud. deut. 4. Audistis uerba illius de medio ignis quia dilexit patres uros et elegit semen eorum post illos. presuposita tamen dei dilectione. et promisione ad patres antiquos que gratuita et libera fuit. ut dictum est consequenter inde sequitur electio illius populi. ad xpi misterium complendum propter ueritatem dei ad confirmandas in eo promisiones patrum. Sicut dicit Aplus ad. Ro. c. 15. Secundum aut quod ex his consequitur. ad Judeos est. quod per hmoi eis especiali reuelata poterant et possunt conuinci ut xpm redemptorem uerissimum tota deuotione deberent recipere. Secundum quod xpus dixit eis. Jo. 5. scrutamini scripturas in quibus uos putatis uitam eternam habere quia ille sunt. que testimonium perhibent de me. consequebatur similiter ex inde quod ueniente xpo status ille debebat cessare. et quicunque ex eis excecati. obdurarentur. et nollent dispositam per eos salutem suscipere. debebant adeo derelinqui et miserabiliter dispergi et conculcari dum tamen manerent in eadem cecitate. de quibus omnibus inferius deo dante larguis locuturus sum in hac parte:—

¶ Cap. 14m. quod status ille ueteris legis erat imperfectus. quo ad 5e. s. quantum ad reuelacionem fidei et quantum ad cultum sacrificij. et quo ad mandata legis date et quo ad finem in quem debebat adducere et quo ad legis usum et publicationem. de quorum duobus primis agitur in. c. pnti:—

¶ Predictis aut adijciendum est quod licet deus. primum sinagogam tanto amore dilexerit ut eam a certis gentibus separaret. et specialibus quibusdam cerimonijs adornaret. status tamen eius fuit imperfectus speciali. quo ad quinque que pns negocium uidentur contingere quorum unum dependet ex alio et sic deinceps taliter ut primi imperfectione notata ex consequenti eadem suo ordine deriuetur ad alia. ¶ Sunt aut ista quinque videlicet primum fides unius ueri dei. ¶ Secundum cultus exterioris sacrificij correspondentis ei. ¶ 3m est. ipsa lex que populo per ista duo aliqualiter adunato et non aliter dari debuit

¶ 4m Xit est finis vltimus qui est beatitudo ad quam deus per hec tria
suos fideles adducere intendit. ¶ 5m. uero et vltimum est dicte legis usus
ad inuicem inter ciues et eius publicacio quo ad ceteras gentes, In his ergo
omnibus. status ille uetus inuenitur fuisse imperfectus. quod patet primo de fide
quia licet in illa lege fuerit noticia aliqualis vnius dei et etiam xpi in quo
dam gnli. tamen non fuit ibi noticia explicita trinitatis personarum in vnitate
essentie neque per consequens incarnacionis xpi nisi sub figuris et in quodam
comuni propter quod dicebatur. quantum ad hoc fides esse imperfecta respectu
clarissime fidei noui testamenti. quam xpus ueritate lucida reuelauit. quantum
ad eius totalem explicationem. cuius ratio est quia sic cognitio naturalis
procedit de imperfecto ad perfectum. ut habetur. p. phisi. quod pueri sicut ad
sensum uidemus non statim habent perfectam cognitionem sed in quodam
gnli cognoscunt omnes homines. in tantum ut omnes uiros patres vocent fe
minas uero matres. postea uero crescendo distinguunt unde quodam clariori
intellectu patrem secernunt ceteros uero auunculos apellare incipiunt et sic
paulatim crescendo in perfectam cognitionem deueniunt quando etatem solidam
attingunt. Ita similiter super naturalis cognitio fidei ab imperfecto ad perfectum
in humano genere uelut in quodam uiro successiue crescente proscedere debuit
Minor enim et generalior fuit in lege nature. in qua quodam modo nouiter
uidebatur incipere. Clarior uero in secundo gradu. s. in lege scripture. ubi re
uelante deo humanum genus in Judeorum gente tanquam puer acrescens perfec
tius dominum per fidem cognoscere cepit et eum speciali cultu discernere. Ista
tamen fidei cognicio fuit imperfecta respectu euangelice fidei. ut superius.
c. 8. et 9. aliqualiter tetigi. Nam eadem comparatio que est pueri ad uirum
perfectum est legis ueteris ad euangelium propter quod Aplus. ad. gala. 3. com
parat statum illum pueritie dicens. lex pedagogus noster fuit in xpo. 1. sic
nos instruxit. et rexit. per respectum ad xpum quemadmodum puerum
instruit et rexit pedagogus antequam ueniat. ad uirum perfectum. in figura autem
huius imperfectionis et obscuritatis quando moyses loquebatur ad populum illum
habebat uellatam faciem. ut habetur. exodi. 34. ad denotandum quod mis
teria fidei nostre erant figuris et enigmatibus tunc uellata. ad idem similiter est. quod
omnia que in tabernaculo continebantur quibusdam uelis contegebantur.
Nam uelum quodam erat ante introitum tabernaculi quo velut quodam pariete
omnia que intra erant occultabantur. Aliud uero solemniori modo compositum
erat intra tabernaculum ante sancta sanctorum quo arca federis et propitia
torium toti populo abscondebatur. ut expresse habetur. exodi. 26. c. in quibus
quid aliud significabatur nisi arcana fidei quadeus ibidem a fidelibus cole
batur fuisse tunc temporis diuersimode occultata. Satis hoc innuit Imo
expresse inducit aplus. 2m. ad corinthios. 3. c. Et ideo breuiter ad alia

pretereo Presertim Cum ipse dicat p. ad corin. 10.c. Hec aut omnia in figura contingebant illis. De sacrificijs Smiti illius temporis patet quod erant imperfecta sicut et fides eo q esset implicita quam fideles antiqui protestabantur p illa sacrificia. Ideo ex opere ~~opere~~ operato. i. quantum erat in se sacrificia illa non Justificabant aliquem offerentem. ut aplus dicit. ad. hebre. 10. impossibile enim est. in sanguine taurorum aut hircorum aufferri peccata et ibidem iterum subdit Aplus. Et omnis quidem sacerdos presto est quotidie ministrans et easdem sepe offerens hostias. que nunquam possunt auferre peccata. Effectus aut istorum sacrificiorum quantum ad suos offerentes erat q ostendebant eos mundatos et sanctificatos. a quibusdam irregularitatibus et inmundicijs corporalibus quibus arcebantur ab ingressum tabernaculi et ab huiusmodi oblatione non tamen poterant eos Justificare aut gratiam seu beneficium diuinum aliquod impetrare. s. in quantum erat ex seipsis. Secus aut esset ex deuotione et fide offerentis que per se etiam sine sacrificijs deo placita et homini proficua essent et ad huiusmodi sibi prodessent licet contrarium magi uideatur asserere. 4. sen. di. p. in principio ubi dicit q huiusmodi legis ueteris sacrificia non Justificabant aut gratiam conferebant. etiam si in fide et charitate fierent cuius dictum in hac parte communiter a doctoribus non tenetur. uerum est enim q ex opere operato. i. quantum erat ex semetipsis Justificationem et gratiam non conferebant tamen ex opere operante. i. ex fide ac charitate et deuotione offerentium bene Justificabant et gratiam conferebant ex fide et expectatione xpi uenturi quem multimode figurabant. Ex seipsis tamen ut dictum est uacua erant et egena et spuali gratia ad Justificandum carentia Nam ut dicit Aplus. ad hebre. 9. loquens de huiusmodi sacrificijs. non poterant secundum conscientiam perfectum facere offerentem. Hoc ideo est quia talis perfectio conscientie fit per donum gratie quam illa non poterant conferre. Ratio aut huius est quia solum erant illa instituta. ad figurandum xpum et illud eius unicum Euangelicum mirificum et inefabile sacrificium quo xpus quotidie uerissime Jmolatur. ad cuius significationem omnia suo ordine pertinebant et ideo plurima unum significabant ut res tan altissima multifarie sine fastidio comendaretur de quo dicit Aug. 10. de ciui. dei. c. 20 huius ueri sacrificij. multiplicia. uariaque signa erant. sacrificia prisca sanctorum cum hoc unum p multa figuraretur tanquam uerbis multis res una diceretur ut sine fastidio multum comendaretur huic sumo uero que sacrificio cuncta falsa sacrificia ceserunt hec ibi. Et ideo taliter illa institui debuerunt ut xpm in quem dirigebantur sub quibusdam figuris demonstrarent esse uenturum et suos offerentes excitarent ad eum expectandum et disponerent ad eum suscipiendum quos et ab inmundicijs carnalibus demonstrarent esse sanctificatos quia adhuc populus ille carnalis erat, et ideo.

Vacat

~~taliter illa instituí debuerunt. ut xpm ~~ quem dirigebant~~ sub quibusdam figuris demonstrarent esse uenturum. et suos offerentes excitarent ad eum expectandum et dispanerent ad eum suscipiendum quos et ab immundi cijs carnalibus demonstrarent esse sanctificatos. quia adhuc carnalis erat~~

et ideo talia ei conuenire bant. ut mi scruis ē. 13. patebit. de quibus omnibus breuiter me expedio. qua de eis satis abunde locuti sunt sancti.

¶ Cap. 15. q̄ ille status ueteris legis fuit simpliciter imperfectus quantum ad corpus legis. siue quantum ad ea que in lege precipiebant Judeis.

¶ Ex imperfectione sacrificiorum fidei correspondentium de quibus nunc aliquatenus tangi facilius potest argui imperfectio legis ulli populi que sibi nisi duobus. adunato et conformi. et non aliter dari debuit. s. misse et sacrificio. Nam lex debet populo esse conformis. qua alias unde debuit cum regulare facile ipsum corrumperet. ut clarius ē. 13. patebit. Secundum ergo tale talitatem et imperfectionem ppli. in his duobus que dicta sunt. ē. precedenti. in quibus erat unitus sibi ipsi. sic debuit ei lex perquam uiuere et regulariter proponi pro cuius notitia clariori considerandum q̄ triplicia erant precepta ulli legis in quibus continebatur totum corpus eius nam quedam dicebant. esse moralia quedam Judicialia quedam uero cerimonialia. Et istorum quedam ordinabant in proximum ut. s. ille homo bene ac recto ordine se deberet ad illum habere. sicut erant precepta quedam moralia. et omnia Judicialia. quedam uero ordinabant in deum ut. s. per illa homo debite subderetur et seruiret ei. cuiusmodi erant precepta cerimonialia. et etiam aliqua moralia. In his enim duobus. s. diligere deum et proximum tota lex pendet et prophete. ut xpus dixit. m. 22. Nunc autem sic est q̄ omnia illa sacrificialia ueteris legis ad hec duo referebant. et illa significabant ut declarat Aug⁹. 19. de ciui. dei. cap⁰. 23. sic dicens. Que cunq; igitur in ministerio tabernaculi siue templi multis modis de sacrificijs leguntur diuinitus esse precepta, ad dilectionem dei et proximi significandam referuntur. in his enim duobus preceptis. ut scriptum est. tota lex pendet et prophete. hec ibi. Secundum ergo q̄ imperfecte illa significando dilectionem dei et proximi. demonstrabant. sic imperfecte quantum ad ista duo illi populo precepta dari debebant. que quidem precepta sufficienter diuidebantur in illa tria genera supra dicta. Patet autem de primo genere preceptorum. s. de moralibus q̄ illa fuerint imperfecta Moralia autem uocantur

que sunt de dictamine legis nature quia etiam si nulla lex hominibus
data esset, statim cognoscerent huiusmodi legis nature moralia precepta esse
iusta et omni homine obligatoria dictante conscientia quorum imper
fectionem sacri doctores consueuerunt colligere ex duobus primum
est quod illa lex solum ordinabat actus exteriores ipsius hominis non
autem interiores. in quibus principali consistit. bonum uirtutis et moris
vnde secundum iudeorum antiquos doctores. lex uetus solum prohibebat
manum et non animum. i. opera praua. et non concupiscentias eorum. prop
ter quod illud quod habetur. exo. 20. de non concupiscendo uxorem
proximi sui sic exponebant. Non concupisces. i. signa exteriora concu
piscentie non ostendes. ut sunt uerba scurrilia. et impudici tactus.
concupiscentiam tamen animi latentem. dicunt hoc precepto non prohiberi
Sed quod uerius est prohibebat concupiscentiam et interiores actus ordi
nabat sed tamen imperfecte. quia hoc erat in paucis. s. in furto
et in mechia. et in istis non puniebat transgressores penam infligendo
Secundum uero patet hoc quod etiam ipsos exteriores actus moris insu
ficienter ordinabat. nam. deute. 23. permititur dare ad vsuram ex
traneo licet prohibeatur hoc fieri fratri propinquo. s. cuicunque iudeo ubi
sic dicitur non fenerabis fratri tuo ad usuram pecuniam nec fruges neque
aliquam aliam rem sed alieno. etc. Similiter. deute. 24. permititur
uiro dare libellum repudij uxori sue. et eam abse abijcere. et aliam
ducere etiam ex causa indebita. eo. s. solo quod non placuerit ei prop
ter aliquam feditatem quam libere ipse posset allegare. et eam propria
autoritate abse abijcere. vnde sic dicitur. Si acceperit homo vxorem et
habuerit eam. et non inueniet graciam ante oculos eius propter ali
quam feditatem scribet libellum repudij. et dabit in manu illius
et dimitet eam de domo sua etc. Manifestum est autem quod talis mul
tiplicatio pecunie uel alterius similis rei. qualis fit in vsura. est
contra rectam et naturalem iusticiam et talis expulsio uel separatio
uxoris similiter contra naturam matrimonij. cum indiuisibilitas con
iugum per totam uitam sit de dictamine naturalis rationis. secundum
quod hec duo latius sacri doctores declarant. que et ego ad presens prout
certissime sunt. uera esse suppono. Et sic patet quod lex uetus imperfec
te hominem ordinabat. in moralibus. De secundo uero genere preceptorum
s. iudicialium patet hoc idem ex duobus. Primo. ex modo inducendi
homines ad obseruationem iusticie. ad quam iudicialia precepta

ordinabant. Sunt Aut ista Judicialia precepta quedam determinate
explicationes moralium preceptorum in ordine ad proximum ut uerbi
gratia. Non pati maleficos uiuere. est preceptum morale. modus tamen uel
determinatio mortis eorum pertinet ad determinationem legis. ut quod de
capitent. comburantur uel lapident. et alia timori que in judicialibus
preceptis diuersimode explicant. Modus ergo inducendi. ad obseruan
dum Justiciam ad quam hec precepta ordinabant erat imperfectus. quia
erat per quendam timorem. qui inducit in talibus obseruatoribus quandam pe
nam quod est proprium imperfectorum. Nam perfecti ad hujusmodi obser
uanciam mouent ex amore et per consequens delectant in tali opere quia
ut dicitur. 1. Jo. 4. timor penam habet caritas aut foras emittit timorem
In signum aut hujus imperfectionis in qua lex illa suos cultores quibusdam
timoribus constringebat. data fuit cum quibusdam terroribus. et tronitruis
ut habetur. Exo. 19. ubi sic dicitur. Jam aduenerat dies tercius. s. in quo da
ta est lex. et ceperunt audiri tonitrua. et michare fulgura. et nubes den
sissima operire montem clangorque bucine uehementius perstrepebat tremuitque
populus qui erat in castris. etc. Et propter hoc eam uocat apostolus legem seruitutis
et timoris. per contrarium ad euangelicam legem. Ro. 8. dicens. Non enim ac
cepistis spiritum seruitutis iterum in timore. Sed accepistis spiritum adoptionis filiorum
dei. in quo clamamus abba pater. Secundo hoc idem patet ex ipsis Judicialibus
preceptis que aliquando infligebant penam Innocenti. et aliquando culpabilem non pu
niebant. Primum patet. per illud quod habetur. numeri. 35. de homicidio
casuali quod contingebat absque culpa occisoris. ubi dicitur. quod talis qui fortuitu
et absque odio interficiebat hominem debebat fugere ad vnam de sex ciuitati
bus refugij que pro similibus erant assignate. et ibi manere usque ad mor
tem summi sacerdotis. Quod tamen aliquando erat per magnum tempus et
per consequens talis qui erat Innocens. cum homicidium fuisset omnino ca
suale et inuoluntarium. et ipse Judicatus repertus fuisset sine culpa. Puniebatur
nichilominus graui pena quia oportebat. eum exulem esse per magnum
tempus a sua ciuitate ac domo et possessione. et adhuc non uagari libere ex
patriam quo uellet. Sed manere necessario reclusum in aliqua illarum
sex ciuitatum. Secundum uero patet. Nam ibidem subditur de tali fu
gitiuo innocenti quod si inuentus fuerit extra fines alicuius sex urbium et
percusus fuerit. ab eo qui est ultor sanguinis. s. ab aliquo cognato hominis
occisi quod erit absque noxa ille qui sic eum occiderat. Nam ut dicitur ibi. debue
rat in ciuitate usque ad mortem summi pontificis talis profugus residere. Et
sic patet quod interfectio innocentis que est grauis culpa in tali casu remanebat
sine pena et per consequens talia Judicialia precepta erant imperfecta. De

Tertio aut genere preceptorum .s. de cerimonialibus hoc idem patet. Ista aut erant quedam determinationes moralium preceptorum in ordine ad deum Nam quod deus honoretur et ei a fidelibus suis seruiatur. est de dictamine legis nature quo tamen modo et ordine loco et tempore hoc fieri debeat. pertinet ad determinationem diuine legis. que omnia in his cerimonialibus preceptis explicabantur. Ista tamen erant imperfecta quia homines non iustificabantur per illa Nam quedam pars eorum pertinebat ad sacrificia ordinando ea de quibus in capitulo precedenti declaratum est fuisse imperfecta. Alia uero pars pertinebat ad sacramenta. que quidem sacramenta erant instituta ad faciendum homines idoneos ad cultum diuinum sicut erant expiationes. a tactu immundi uel mortui. que erant omnibus. utriusque sexus communes. et circumcisio que conueniebat solis uiris, et consecratio et unctio que pertinebat solis sacerdotibus Que omnia non poterant ex se ipsis quemcunque a peccato iustificare. aut sibi gratiam conferre propter sacramentum circumcisionis. Hoc tamen non erat ex uirtute illius sacramenti. sed in fide xpi uenturi. quem protestabantur ille qui circumcidebatur quomodolibet. uel per se uel per alium. Multum tamen effectus huiusmodi iustificationis distabat a perfectione baptismi. qui eius loco successit. De quo non est sermo extendendus ad presens. propter hoc ergo illa legalia sacramenta. uocat apostolus Elementa infirma et egena. eo quod non iustificarent. nec gratiam ex se obseruantibus ea conferrent. Vnde galatas reprehendens. quod ista legalia denuo in fide xpi obseruare uellent. dicit de huiusmodi. ad gala. 4. Quomodo iterum conuertimini ad infirma et egena Elementa quibus denuo seruire uultis? Dies obseruatis etc. Sanctificatio aut quam prestabant. erat mundare a quibusdam irregularitatibus aut carnalibus immundicijs quibus Iudei ab ingressu templi et similibus arcebantur. de qua dicit Apostolus ad hebre. 9. quod sanguis hircorum et taurorum et cinis uitule aspersus inquinatos sanctificabat. ad emundationem carnis Alia aut pars cerimonialium preceptorum dirigebatur ad quedam sacra disponenda. et ordinate tractanda. sicut erant uasa et loca aut cetera huiusmodi quibus utebantur Iudei in sacrificijs et ritu colendi deum et similiter ad quasdam obseruationes. ad ipsos Iudeos pertinentes quibus utebantur. Velut quibusdam modis uiuendi religiosis. eo quod erat populus peculiaris ipsius dei. et eidem per sacramentum circumcisionis quodam modo consecratus. ut pote quod custodirent se ab aliquibus cibarijs et potibus et quod obseruarent talem uel talem modum in suis uestibus et cetera talia ad hec pertinentia. Sed hec. ex supra dictis patet clarissime fuisse imperfecta quia ista ordinabantur ad illa sicut ad finem. De quibus tamen ostensum est. quod fuerint imperfecta. ergo a fortiori concluditur. hoc idem de istis. quia ex ipso fine accipitur ratio eorum que sunt ad finem Immo et finis semper est potior his que sunt

ad finem sufficiat

Sufficiat ergo pro hmoi generali conclusione q dicit Aplus. ad hebre. 7. nil ad perfectum adduxit lex. et hoc ideo est. quia ex se nulli hominum contulit gratie perfectionem :-

¶ Capm. 16. q status ille erat similr imperfectus quantum ad finem in quem dirigebat. qui est eterna beatitudo ad quam suos cultores intendebat adducere. nec tamen in illam inducebat eosdem :-

¶ Quod aut dictum est superius de legis imperfectione qntum ad precepta contenta in ejus corpore eo quod ex se neminem justificarent. hoc idem facilime patet de eorum ultimo fine. s. de eterna beatitudine ad quam imperfecte suos cultores dirigebat eo tempore. quia illam non promitebat aperte sed umbratice et sub quibusdam figuris felicitatis terrene quibus eterna beatitudo significabat. Et hec quidem figurativa promissio intelligenda est quo ad multitudinem que adhuc. rudis et animalis erat. Nam quantum ad aliquos viros particulares quos dicere possumus euangelicos aliter se habebat. quia sic in misterijs fidei clarius illuminati erant. ita in hmoi promissionibus altius sentiebant. ut declarat. s. tho. 3. gen. di. ultima. q. 4. ar. p. Et hoc est quod dicit Augustinus .10. de ciui. dei. c. 15. ubi inquit. hec aut lex distributione temporum data est que prius haberet ut dictum est promissa terrena. quibus tn figurarent eterna que uisibilibus Sacramentis celebrarent multi. intelligerent pauci. Unius tn dei cultus aptissima illic. et uocum et rerum omnium contestacione percipitur Hec ille. Tota igitur pollicitacio. in apta promissione. que illi rudi multitudine proponebatur erat de temporali possessione. et de ejus abundancia pace tranquilitate. ut tam ex lege quam ex prophetarum oraculis clarissime patet. in his tamen. Eterna beatitudo multimode figurabat. que xpo adueniente aptissima uoce fidelibus iam debebat promitti. ac eisdem acarnis pondere. cum essent soluti. realiter et cum effectu debebat conferri. Et hoc quidem ordinatissime manifestum est contigisse secundum q ex superioribus facilr potest induci Nam gra dei. efficit hominem dignum uita eterna. ut dicit Aplus ad. Ro. 6. gratia dei uita eterna. Propter q omnipotens deus suorum fidelium remunerator largifluus. utrunque eis donare dignatur. gram tamen preueniendo distribuit illis quos in eterna gloria beatificare disponit. ut dr. ps. 83. Gram et gloriam dabit dominus. Secundu igitur proportionem dispensationis gratie in illa ueteri lege. sic debuit promissio. eterne beatitudinis mensurari. quia est uelut quedam arra future glorie. Sed dictum est sup. cuncta illa legalia fuisse egena et infirma eo q quantu erat de se gratiam suis cultoribus non conferebant sed tantum figurabant. Ergo sic debuit esse de eterna beatitudine quod pro tunc non apte sed sub quibusdam figuris respicientibus ad futurum debuit eis promitti propterq sanctus. tho. in preallegato art. ex dictis :-

Beati Dionisij .4. c. Ecclesiastice hierarchie satis pulchre collocat statum euan
gelice legis medium. inter uetus testamentum et gloriam celestem et ideo dicit quod eter
na bona que in celesti gloria palam et copiose beatis fidelibus exhibentur eadem
illis in noua lege manifeste promiti debuerunt. in ueteri uero lege. solum
sub quibusdam figuris rerum temporalium que magis umbre quam uere rei
imagini assimilabantur. Et hoc est quod Aplus dicit. ad hebre. 1. c. breuibus
uerbis huiusmodi diferentiam comprehendens. ubi ait. Umbra futurorum bonorum
habens lex et non ipsam imaginem .s. ueram sicut lex euangelica con
tinet assignat autem .s. tho. in iam dicto arti. tres rationes quare eterna
premia sic figurari debuerunt in lege mosaica quarum prima est ut ex
hijs transitorijs et temporalibus que sensualiter cognoscebant paulatim a sue
fierent etiam adeo maiora sperare. qui sic eis in his temporalibus abun
dantissime prouidebat. et sic efficerentur aptiores ad diuina percipienda que
processu temporis reuelari debebant. Secunda uero. que dependet ex ista
est ut non solum eorum cognitio que sensibiliter in figuris instruebatur in
sacrificijs sed etiam affectus manuduceretur a temporalibus ad eterna
Nam ut sepius dictum est. Rudis illa communitas ad modum pueri tunc
temporis se habebat qui non apreciatur in suo ualore res magnas Immo.
nec afficitur autem potest capere eas nisi prius manuducatur per quedam
infima et sensibilia et ideo sicut sensibiliter et in quodam communi instrue
bantur in fide ita sensibiliter in temporalibus promissis debebant induci
ut ex illis possent ad superna aspirare. Et hoc est quod dicit Aplus. ad gala. 3.
quod sicut de fidei instructione ita et de celestium promissione intelligendum
est. s. lex pedagogus noster fuit in xpo. 1. sic nos instruxit et direxit
usque ad xpum quemadmodum puer instruitur et dirigitur per pedagogum
hoc totum expressius dicit Aug. 10. de ciui. dei. c. 14. Sicut autem inquit
unius hominis ita humani generis quod ad dei populum pertinet recta
eruditio per quosdam articulos temporum tanquam etatum proffecit. acce
sibus. ut a temporalibus. ad eterna capienda et a uisibilibus ad inuisi
bilia surgeretur. ita sane. ut etiam illo tempore quo uisibilia promitebantur diuinitus
premia Unus tamen colendus commendaretur deus. ne mens humana uel pro ipsis te
rrenis uite transitorie beneficijs cuiquam nisi uero anime creatori ac domino
subderetur. omnia quippe que prestare hominibus uel angeli uel homines
possunt in unius esse omnipotentis potestate quisquis difitetur insanit
Hec ille. Tercia autem Ratio fuit quia superflue uiderentur tunc tempo
ris bona eterna promiti cum statim non possint eis exhiberi nondum
soluto precio redemptionis humane unde ex hoc magis grauarentur
et deficerent quam aleuiarentur et proficerent Judicantes talem promissionem.

quodam modo inefficacem ex dilatione promissorum. Nam spes que differtur affligit animum ut habetur Prouer. 13. quod licet in omnibus locum haberet cum essent infirmi spiritualis tamen hoc contingeret in infirmioribus de hac autem imperfectione preceptorum ueteris legis quibus sola terrena promittebantur et de eius congruentissimo ordine respectu Euangelice legis. in qua celestia palam promitti debebant loquitur. aug. in. i. li. de sermone domini in monte. sic dicens. Si queritur quid significet mons. s. in quo xpus daturus Euangelicam legem ascendit ut habetur. m. 5. bene intelligitur significare maiora precepta iusticie quia minora erant que iudeis data sunt unus tamen deus per sanctos prophetas et famulos suos secundum ordinatissimam distributionem temporum dedit minora precepta populo. que timore adhuc alligari oportebat. et per filium suum maiora populo quem charitate iam liberari conuenerat. Cum autem minora minoribus maiora maioribus dantur ab eo dantur qui solus nouit congruentem suis temporibus generi humano exhibere medicinam. Nec mirum est quod dantur precepta maiora propter regnum cellorum et minora data sunt propter regnum terrenum ab eodem uno deo qui fecit celum et terram. hec ibi. Et sic ad propositum concludendo patet illius legis ueteris imperfectio circa finem ultimum qui dicitur beatitudo ad quam suos cultores intendebat adducere quantamen eis nec solo uerbo aperte unquam promisit

¶ Capitulum 17. quod status ueteris legis fuit similiter imperfectus quo ad eius publicationem et ciuium usum et administracionem conuictum et conuersationem.

¶ Vltima autem illius status ueteris imperfectio quantum ad presens propositum expectare uidetur erat. quod lex illa dei non omnibus gentibus data est nec eisdem omnibus deus eam publicari mandauit quam nullus extra populum illum tenebatur recipere et obseruare etiam si sibi predicaretur quotidie ut superius. capitulo undecimo aliqualiter declaraui hoc tamen habebat secum quandam imperfectionem illius legis lationis. Nam cum in aliis etiam populis deus plures fideles haberet qui eum rectissime colerent pertinentes ad ueram ecclesiam dei sicut superius declaraui, erat hoc quedam nota imperfectionis ut inter ueros unius altissimi dei fideles esset tanta diuersitas cultus eius et differentia modi uiuendi. Nam cum ecclesia militans ordinetur ad exemplar et similitudinem triumphantis ecclesie. tanto status eius magis accedit ad perfectionem quanto magis conformatur eidem. in his que sibi possibilia sunt dum in hac peregrinacione conuersatur et uiuit. Sed in illa celesti patria est summa unitas et concordia. Vbi deus omnia in omnibus ergo sic debet esse in ecclesia militante quod ad hoc quod status eius sit in sua

perfectione debet esse vnicus ñ omnibꝫ fidelibꝫ suis quantum ad
fidem et sacrificiá et esus legis lacionem hoc tamé solú completum
est postꝙ xpus aduenit ñ statu esus sanctissime legis ut mfre uidꝫ
patebit a qua tamé unione multum status ueteris festiuitatis uidebat
distare, cum hunc temporis contineret suos fideles ñ tanta diuersitate
te cultus et sacrificij et diuersi modi uiuendi - nec uellet eos ad hmoi
vnionem quomodolt obligare et ideo. concludit̃ rationabiliter qꝫ status
ille quantum ad hoc imperfectus fuit. Amplius aut cum tanta esset
hominum multitudo qui uiuebant ubiqꝫ terrarꝫ de quibꝫ omnibus est
ex salute solus deus curam habebat tanꝙ de propriis suis mirabili
bus creaturis. ad quandam quodam modo imperfectionem non integre
prouisionis pertinere uidebat. quod uni tantum populo se reuelaret aptre
et legem et cerimonias ei traderet quibus eum recte colendo posset
saluari et hmoi huiusmodi que uergebant in esus specialem comodum
et fauorem alteras uero gentes sine aliqua tali lege et speciali pro
uisione relinqueret. cum eisdem omnibus similiter indigerent. hoc tamé
non erat ex aliqua psonarꝫ acceptione. et dei prouidentis imperfectione
quia in eo mal hmoi cadere potest. cum ex mera liberalitate dispenset. quę
psonarꝫ acceptionem nunꝙ faciat. quia in his solum psonarꝫ acceptio locú
habet que dispensant per modum iustitie. premaꝫ cum ipse ómibus suis ope
ribus put ubilibet conspicit sufficientissime larga benedictione prouideat
et dispenset ps. 144. Oculi omnium in te sperant domine et tu das es
cam illorꝫ in tempore opportuno aperis tu manum tuam et imples omne ani
mal benedictione Et ideo licet omnibꝫ prout expediens erat prouidebat
sufficienter quantum erat ex se. et Omnem hominem operantem iustitiam acep
tabat, Propter qꝫ petrus uidens fidem et deuotionem cornelij. et aiam
quam deus habuit. de esus salute. concludit dicens. actuum. 10. In ueritate
comperi quoniam non est psonarꝫ acceptor deus Sed in omni gente, qui timet
deum et operatur iustitiam acceptus est illi. Tota igitur hec imperfectio
diuine reuelationis quantum ad priorem legem proueniebat ex conditione
status imperfecti qui tunc temporis sic debebat disponi. Vt postmodum
congruo ordine et debito tempore posset perfici. et sic concludimus idem
quod supra de illius status imperfectione Ex his duobus predictis. Sequi
tur aliud maiub qꝫ comitabatur iustitiam illum statum .s. qꝫ Iudei
superbo quodam superciliosi erecti. abominabant cęteras gentes gentiles et
in despectu. nisi ex aliqua speciali causa singulares aliquas psonas aut
populum diligerent eo qꝫ seipsos uidebant inter omnes alios pereaque

predicta sunt deo singulari quodam amore coniungi. Sicut et aliquando aliqui vani religiosi solent ceteros homines despicere. et quodam modo ab hominarij dicentes illud Ysaie. 65. Recede a me non appropinques michi quia mundus es. Propter quod non dubitabant eos quocunq; modo grauare per vsuras et alia huiusmodi licet esset contra dictamen naturalis iusticie. hanc autem abhominacionem iudeorum ad ceteras gentes conclusit petrus loquens ad cornelium. mirabiliter de omni gentili. actuum. 10 Vos inquit scitis quomodo abhominabile sit viro iudeo. coniungi aut accedere ad alienigenam. Et c. 11. sequit. Cum adiisset autem Petrus ierusalem disceptabant aduersus illum qui erant ex circumcisione dicentes. Quare introisti ad viros preputium habentes et manducasti cum illis. Hoc autem ideo erat. quia quocunq; modo separabant se abeis quantucunq; essent fideles et boni sicut erat cornelius. Immo nec samaritanos secum recipiebant qui legem mi moysi licet in parte aliqua obseruabant. nec eis coutebant in aliquo. ut dr. Jo. 4. non enim cohabitant iudei samaritanis Unde eodem cap. premisit mulieri samaritane dicens ad ihesum. quomodo tu iudeus cum sis. bibere a me poscis que sum mulier samaritana? Nec solum dum permanerent in gentilitate eos despiciebat sed etiam postquam essent ad iudaismum conuersi. quantumcunq; viderentur esse uere iudei. eos semper alienigenas reputantes et non sua omnibus eis communi sed dispari lege tractantes. nec ad dignitates officia et honores eos secundum merita recipiebant. quemadmodum alios ex iudeorum genere in tali casu recepissent. propter quod. et deus spiritu lege mandauit de quibusdam quod non abominarent eos sed diligerent tertio quoq; fratres et quorum filij ex tertia generatione recipierent ad omnem honorem officium et dignitatem sicut erant idumei et egyptij. deute. 23. Non abominabitur idumeum quia frater tuus est. nec egyptium. quia aduena fuisti in terra ejus. qui nati fuerint ex eis. tertia generatione. introibunt ecclesiam dei de aliis autem promittebat quorum eos abhominarent. et nunquam secum recipierent pari gradu honoris et dignitatis. sicut ibidem premittitur de ammonitis et moabitis. Ad hunc autem statum imperfectionem similiter accedit. quorum officia. et honores eciam inter omnes ejusdem populi conatues. non equaliter pro merito cuiusque donabantur. sed dignitas sacerdotalis. et administrationis officiorum templi tribui. s. leui erat applicata. cui sicut paterne hereditatis. ex eodem tribu descendentes posteri succedebant. et hoc diuersimode per officia sibi data. in sumi sacerdotem. filij sumi sacerdotis aaron. et sic deinceps ut patet. exo. 28. Et similiter. caathite. gersonite. et merarite ministrantes unusquisq; in ordine suo succedebant filij per generationes suas in singulis officijs. ut patet num. 4. et 3. cap. Hoc autem ad quandam imperfectionem. in ministerijs illius status uidetur pertinere cum aliquando inuenirent in aliis tribus homines sanctiores

et pro huiusmodi officijs Aptiores qui possent perfectius deo seruiendo in eius ta
bernaculo ministrare. et ex illa tribu plurimi essent mali qui taliter seruien
do deum offendebant. et se ipsos damnabant et populum scandalizabant et
peruertebant propterque deus multotiens punebat eos aperta iusticia. ut de
multis posset satis per exempla monstrari. Ad hoc idem similiter accedit quod
totum illum ministerium sacrificiorum erat multis irregularitatibus subiectum
et inuolutum tam ex parte ministrancium quam ex parte offerentium ita ut
etiam conciues populi illius sub eadem lege viuentes cum maxima dificultate
et labore ad illa accederent. tam ministrantes quam offerentes. Iste autem irre
gularitates et immundicie contrahebant. ex causis leuissimis. in quibusdam
rebus rudibus et corporeis. que proprie non attinebant aliquid ad uitia uel
uirtutes. erant tamen multiplices. et maxime impedientes sicut patet leui
tici. 5. c. in principio. et eiusdem libri. c. 15. per totum et numeri. 19. c.
quasi per totum. et in alijs quibusdam locis, propterquod hec omnia quandam
imperfectionem in statu illo ueteri conotabant. que per xpum aufferri de
bebat. Vnde ex superioribus sequitur Ecclesiam fidelium tunc temporis fuisse
in statu suo quodam modo depresam et imperfectam. in tam paucis fide
libus. et tanta disparitate diuisis. et tantis obstaculis impeditis. Erat
similiter ab alijs gentibus quodam modo conculcata. Nam quemadmodum Iudei
abhominabantur alias nationes. sic et illi oderant et persequebantur ipsos Iu
deos et pluries eorum peccatis exigentibus. deuicti sunt ab eis et dispersi ac
in captiuitatem ducti. et templum prophanatum et destructum. et vasa sacra
ab eis asportata. Imo et libri legis combusti. Et ob hac status imperfectionem
deridebantur boni fideles. qui pauci tunc temporis erant et premebantur
ab infidelibus pessimis et ydolatris. et hoc vbicunque essent. siue in populo
illo ab eo separati. unde de sancto loth. ad huiusmodi fidelium Ecclesiam ante
datam legem pertinente, loquitur Beatus Petrus exprimens eius amaritu
dinis opressionem. 2a. pe. 2o. dicens. Iustum loth. oppressum a nefandorum in
iuria. ac luxuriosa conuersatione eripuit. s. deus. Aspectu enim et auditu
Iustus erat habitus. apud eos. qui de die in diem animam iustam iniquis
operibus cruciabant. Et ideo non immerito gemebat Ecclesia fidelium desiderans
xpum aprehendere incarnatum perquem ab his omnibus redimi et liberari
debebat. ut iam deinceps nullus contempneret eam. Sub cuius nomine scribitur
canti. vltimo. quis michi det te fratrem meum sugentem ubera matris mee
ut inueniam te solum foris et deosculer te. ut iam nemo me despiciat et
vocat autem Ecclesia xpum fratrem et suggentem ubera matris eius hoc est partici
pacionem. s. humane nature. et legalis obseruancie. cui voluntarie se subiecit
in. 5. Qui multos fratres in gloriam debebat adducere ut ipse esset primo ge
nitus in eis omnibus. ut dicit Aplus ad ro. 8. Quos presciuit et predestinauit

conformes fieri imagini filij dei ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. quos aut ꝓdestinauit hos et vocauit et quos uocauit hos et iustificauit. quos aut iustificauit. hos et magnificauit. Et hunc foris uenire desiderat. s. ꝓmisse ulim mi carnahóms ut iam nondes pricatur ab hoste eam ob peccatum primi parentis captiuam ferente. et similiter ab infidelibus ejus membris eam multimode ꝓsequentibꝫ et nedes pricatur similiter. ex ipsa sua imperfectióne. aqua per xpm debebat redimi et liberari. in tantum. ut etiam ab ipsis angelis mereretur honorari. Vnde beatus gregorius exponens predicta uerba canticoꝝ sic dicit ad propositum. In ueteri lege ꝛcē posita xpm expectabat. et exoptabat. et in secreto patris manentem foris uenire per carnem ad oculos humanos non mediocriter cupiebat. Vnde dauid desiderans dicebat. exurge et uenepellas in finem. et alibi. inclina celos tuos et descende. Et Isaias. ualde cupiens eum uidere dicebat, Vtinam disrumperes celos et uenires. Vult ergo sponsa foris sponsum uenire et deosculari. quia concupiscit. Sub lege posita ut per carnem appareat. ut ei per amorem seruiat. cui prius. non exempta gratia plus timore quam amore seruiebat. post cujus osculum iam a nemine despicitur. quia postꝫ xpus uenit. et fidelibus suis spm libertatis infudit ab ipsis etiam angelis ꝛcē sancta honorantur. Hinc est ꝙ Josue angelum adorauit Joanni uero uolenti se adorare dixit. uide ne feceris. conseruus. enim tuus sum et fratrum tuorum habentium testimonium ihu, hec ille:-

¶ Cap. 17. ꝙ licet status ueteris testi quantum ad ista ꝺnq; suꝑdicta esset imperfectus. Si absolute consideret. in quibus considerata ullius populi conditione erant sibi conuenientia. et in eis ordinabat quantum ad eum recta et ꝓfecta policia. que alias esset eidem nociua. quantucunq; ista essent perfecta/.

¶ Considerandum aut propter ea que dicta sunt. de his. s. superius annotatis. in quibus ostensum est. ꝑplum illum fuisse imperfectum. quod non est. existimandum ꝙ lex dei que, huiusmodi data est. fuerit mala aut fides non uera uel sacrificia superstitiosa nequis forte seducatur cum misero manicheo. qui illum prothinum statum ueteris testi cum suis auctoribus. et deo idem confitente damnabat. asserens illum fuisse malum. et adeo malo datum. que omnia abhominanda penitus et irridenda sunt. Nec enim solum adeo alienum est uero datum est. sed etiam ipsum bonum est. Imo optimum et perfectum per respectum ad illum populum. cui tunc temporis datum est. In tantum enim fides et sacrificia illius populi. et ejus policia ac cetera ad hujusmodi pertinentia fuerunt. eidem populo tunc temporis optima et perfecta. ꝙ si data data fuissent eis alia ꝓfectiora redderentur eis mala pernitiosa et nociua.

Pro quo considerandum est quod non quecunque policia est cuicunque populo bona uti
lis et proficua. licet in se ipsa considerata iudicetur optima et perfecta sed
illa que secundum conditionem eius. est ei conformior et tolerabilior. alias
quantuncunque esset bona redderetur ei inutilis ei et nociua. Nam cum policia
ordinetur ad populum regulandum et pacifice eum regendum. talis debet
ordinari que populo cui imponitur melius et ordinacius possit in timori con
uenire considerata eius et loci et temporis conditione. Si ergo contingat
populum esse imperfectum rudem et indispositum. quicunque uellet illum regere
et gubernare et regulare perfectissima policia. et eum sublimius ordinare. talis ipsum
destrueret et penitus conturbaret. tamquam regens eum regula sibi indebita
et incongrua. Illa tamen policia in se ipsa considerata erit optima et per
fecta sed non tali populo aplicata quia redditur ei pessima et imperfecta
propter eius dispositionem contrariam. Per oppositum uero aliam policiam minus
bona. immo et imperfecta in se ipsa. erit tali populo optima et proficua et
dirigetur et regulabitur per eam tamquam quedam sibi conuenientissima
regula. Cui satis concordat. quod dicit Aristo. 5. ethi. ubi tractat de Epijqueya
que est uirtus quedam directiua iusti legalis. per quam iudices recte
se habent. in exequendo particularia negotia iusticie. aplicando ad illa
leges comunes. et quodam modo uniuersales ipsius policie secundum quod casus
expetit. consideratis omnibus particularibus circunstancijs quas legis latores
nullo modo potuerunt preuidere quantucunque essent doctissimi. secundum
quod in quolibet casu possent accidere. et hoc propter uariabilitatem. et innu
merositatem humanorum actuum ad quos regendos et ordinandos leges con
diderunt. Qui tamen sunt tam uarij. et innumerabiles quod nullo modo cadunt
sub arte uel sub aliqua narracione. ut dicit. philus. primo. ethi. et sic non po
tuerunt ab eis integre preuideri. propter quod. licet esset optimum et
in se perfectissimum. ut omnia iudicia. essent a legibus particulariter usque
ad hultimum explicita et determinata. et nulla remanerent in arbitrio
iudicum dirigenda. et leges ipse essent uelut ferree que ab eis interpretari
non possent nec quomodolibet aliter quam sicut in suo rigore sonant ad casus
particulariter aplicari. et nunc uni intellectui nunc alteri inherere et
aliquando unam legem alteram aliam excludere. et hoc ad obuiandum
in futurum eorum impericie et malicie. nequoquo modo possent ad iniusti
ciam declinare. ut innuit Aristo. primo. rethori. non tamen hoc fuit posibile
aliquo modo propter dictam uariabilitatem et innumerositatem actuum hu
manorum et ideo legis latores. qui leges condiderunt. actus humanos quantum
sibi posibile fuit per easdem direxerunt pauciora quam potuerunt deter

minanda Judicibus relinquentes. Ubi tamē amplius agere non potuerūt
eisdem tacite uel expresse cōmisserunt. ut secundū particulares casus negociorū
et eorū diuersas circunstancias. agrauantes uel excusantes. Sic legibus uterentur
quas ideo sibi uelut plumbeas interpretabiles. et aplicabiles reliquerunt
adeo ut aliquando sit neccese. uerba legis latoris penitus pretermitere ut
recte seqntur eius intencionem que. s. est opus debitum Justiciē et uirtu
tis cuilibet obseruare in ordine ad bonum cōmune. A qua tn intencione
ipsa eius uerba uidentur. in tali casu omnino discordare. quia si sic ma
terialiter obseruarentur hec oīa. in tali Judicio. corrumperentur. sicut de fa
cili posset. exemplariter declarari. si hoc pns negocium expeteret. ppterqd
hec uirtus supradicta. est ipsis Judicibus multum neccesaria ad leges
recte interpretandum. et easdem particularibus actibus debite aplican
dum. Nam leges prout cōmuniter manent aplicabiles et flexibiles.
et si alique continent in se strictos. et indispensabiles rigores nisi ex
multum urgenti causa. et in paucis casibus hoc fiat prout cōmuniter sunt ppto
nimis periculose propter iam dictam causam unde concludit ibi. phus de phle
gibilitate legum ponens satis aptum et palpabile exemplum dicit enim qd in
quandam insula que dr lesbia sunt lapides durissimi. et male dolabiles propter
quod artifices lapidiscide licet soleant. uti regulis ferreis et in flexibilibus
ad dolandos lapides pro artificijs et tales sint eis neccesarie et conuenientes
arti suę tamē ibi utuntur regulis plumbeis pro lapidibus illis ut eas possint
ad eorū tortuositates aplicare et sic eos quomodo regulare et in edificijs collo
care ita dicit ipse oportere esse de legibus quia debent esse flexibiles ut possint
interpretari et dispensabiles ut possint humanis actibus conuenire. qui propter
dictam causam non se patiuntur aliter regulari. Nunc ergo ad propositum
sic uidetur contigisse tunc temporis in populo dei. quia propter eorū Rudi
tatē et duriciem et crudelitatem non sunt eis reuelata altiora fidei mis
teria nec sunt eis proposita perfectiora Judicia Imo sunt eis concessa multa
que de se et absolute sunt mala et hoc tanqz regerentur adeo in illa ueteri
policia uelut quadam plumbea regula aplicabili ad eorū tortuosam et duris
simam conditionem eo quod non possent regi regula directissima. et perfecta
Imo si eis impossita fuerat redderetur eis impertinens et nocilia. Aparet
aut hoc clarissime de primo illorū quinqz silicet de imperfectione fidei eo
qd eis tunc temporis pposita erat implicita et figuris inuoluta et hoc sic con
ueniebat eis contrarium uero redderet ipsos idolatras et infideles. Nam cum
essent rudes et ad idolatriā proni. si deus eis psonarū trinitatem credendam
pponeret in diuinis statim tres deos indubitanter adorarent. et eis diuersas
imagines et partita sacrificia assignarent quantumcūqz cohiberentur a lege.

Nam ꝑ absentiam moysi habita minima oportunitate fecerunt sibi uitu
lum pro deo quem adorauerunt eo quod uiderant in egipto apim deum
egiptiorum in specie bouis qui reputabatur apud egiptios aliquod magnū
numem. et velut viuens multociens arte demanum apparebat et ambu
labat ante egiptios. ipsum colentes. sic dicunt. nicholaus et alij doctores
ꝓpter hec et similia ne in heresim aut idolatriam laberent. maxa cautela
se habuit deus cum illis. in dando eisdem legem et fidem quam de eo
habere debebant, astruendo quia hoc cum quibusdam terroribus egit cum
eis ut comprimerent ne lasciuiendo ad idolatriam declinarent nullā eis
formā aut similitudinē qm̄ videre possent ostendit. ne eam pro deo ado
rarent sicut moyses longius de hujusmodi eos postmodū contestatus est.
Speculati. de utero. 4. quasi per totum ubi inter alia dixit. Locutusq.
est dominus ad uos de medio ignis uocem verborum ejus audistis et formā
penitus non uidistis. Et infra. Custodite ergo animas vras. Non uidistis
aliquam similitudinem. in die qua locutus est dominus uobis in oreb de
medio ignis ne forte decepti faciatis uobis sculptam similitudinem aut
imaginem masculi uel femine, similitudinem omnium jumentorum que
sunt super terram uel auium sub celo uiuentium atq; reptilium que
mouent in terra. Siue piscium que sub terra morant. in aquis ne forte
oculis eleuatis ad celum uideas celum. solem et lunam. et omnia astra
celi et errore deceptus adores ea et colas que creauit dominus deus tuus
in ministerium cunctis gentibus que sub celo sunt. hec. ibi. Hoc aūt totū
factum est propter eorum rudem et labilem capacitatem que facile decipie
batur et ad idolatriam inclinabat. Vnde si deus eis tunc. misteria euā
gelice fidei reuelasset nil aliud esset q̄ proijcere margaritas ante porcos
qui eas suis pedibus conculcarent. ut dr. m. 7. et inde se ipsos in uarios
et nefandissimos errores conuerterent unde illuminari et dirigi debuissent
non valentes ferre tante fidei perfectionem ideo sufficiens fuit pro tunc
Imo sic necessario expediuit ut quibusdā patribus uiris euangelicis et per
fectis reuelarent arcana fidei misteria in lumine clariori. ceteris vero
quibus lex dabatur eadem proponerent. in quodam gnli et cōmuni prout
expediebat eorum grositrei et ruditati. Nam ut ex autoritate. beati
Aug. superius cap. 16. inductum est ad hoc. solum omnia illa legis pre
cepta et fidei inuoluta misteria antiquitus ordinabantur. ut scilicet solum
Vnus deus a fidelibus illius temporis monstraret esse colendus. nec cuiq;
alij nisi uero deo subderent. et hoc erat satis pro tempore illo ut ab idola
tria quomodolt arcerentur. Cetera uero fidei misteria que populus ille

nec dum capere poterat reseruabat̃ Statuit euangelio per xp̃m adquem
dia dirigebant. suo tempore reuelanda ac clarius quodam̃ Jam uocab̃ predicata
cum ꝑpheis ille tanq̃ expuero factus fuisset adultus uelut si Jam reuisset
m̃ hominem qui hm̃oi sacra reuelata misteria libere et absq̃ errorꝭ periculo
possit accipere. De his loquit. S. tho. 2ª. 2æ. q. 98. aꝛ. 2º. Signanter m̃
respõsione ad primũ. Hoc idem patet de secundo scilicet de sacrificijs et
eoꝝ expedienti imperfectione. Nam propter dictam causam uoluit deus.
tantam multitudinẽ sacrificioꝝ tam mutilem et sumptuosam sibi a Judeis
offerri tunc temporis et cum tantis et tam multiplicibꝫ cerimonijs m̃ effu
sione sanguinis animalium et m̃ crematione uloꝝ cadauerum et hic de ceteris
ut scilicet secũdũ eoꝝ eudem modum qualitercunq̃ colerentur abeis. Volens
potius ea sibi offerri quam idolis ut dicit. magr. 4. sen. di. 1ª. ad quod ipsi
erant maxime m̃chinati imo et a suefacti ꝓpterq̃ eos m̃ offerendis hm̃oi sacrificijs
multis irregularitatibꝫ et m̃mundicijs uuoluit. ut semper essent occupati
tam m̃ oblationibꝫ q̃ m̃ similibꝫ expiationibꝫ ne forte ab eisdem vacantes
ad idola declinarent. Et ideo hec et similia ꝓmisit imo districto rigore
sibi offerri mandauit et cum essent m̃ munda per ea tamẽ eos mundari
precepit et cum essent fetida et mutila sibi tamen suauissima et placida
esse demonstrauit. dicens q̃ cremarentur coram eo et q̃ talis combustio erat
sibi odor suauissimꝰ. leuit. 3. et hoc ut magis ipsi affligerent uidentes q̃liter
deus eoꝝ opera apreciabatur. fuit tamẽ hoc pro tunc expediens et bonum
ut saltem sic traherent ad ueram dei cognitionem licet. Rudem et q̃lemcunq̃
utcum solum deum uerum esse crederent. et eum solum q̃literacunq̃ colerent
Et ideo nec altaria. nec sphalteria sacrificia eos decebant sicut nec fidei
clariorẽ reuelationem quia eis multum obessent. hoc idem apertius patet
de tercio scilicet de lege. et ejus pro tunc congrua imperfectione. nam side
dissent eis alterum modũ uiuendi. cum ipsi essent imperfecti. grauius delm
querent et eandem cibis a se expellerent. nec aliquo modo eam ferre po
tuissent. ideo necessaria fuit eoꝝ imperfectioni talis lex que multa
concederet et pauca uetaret. Et ita eoꝝ sensibiles apetitus multum
se distenderet et ampliaret. Erant enim carnales et duri. ideo si displi
cente sibi uxore propter aliquam fedilatem deus eam a se abijcere cum
libello repudij non permitteret protinus adulterarent. aut concubinas
m̃ducerent. Imo quod grauius est eandem non ualentes sustinere m̃du
bitanter occiderent. ideo decuit libellus repudij. Item cum essent
crudeles et ad effusionem sanguinis proni. si deus ultum qui alterum ig
noranter occidit m̃ aliquam ciuitatem refugij uellet imponam non recu
deret m̃ dubitanter eum parentes occisi interficerent. et quia si inde exiret

insidiarent ei et eum occiderent ideo eum premonuit ut se custodiret et illos inde exeuntem libere permisit occidere ut sic saltem eum manentem in ciuitate tutum relinqueret. Item quia erant in misericordes et cupidi si eis non permiteret dare ad usuram extraneis fratres suos talibus usuris grauarent. non se ualentes ab huiusmodi abstinere Imo eos etiam penuria et fame perire permiterent. ideo ut saltem inter se essent misericordes et regulati permissum est eis dare ad usuram extraneis et solum in eis efrenare suam duriciem et cupiditatem. Et sic. posset clare patere de singulis circa eos illius legis imperfectionibus que ita illi populo expediebant ut sine illis status policie et eius regiminis durare non posset. Hoc idem multo clarius patet. de xpo. s. de fine in quem suos cultores intendebat adducere eo quod non uitam eternam sed solam terrenam promiteret Nam cum ille esset status cuiusdam puericie non poterat capere celestia promissa. nisi sub quibusdam rerum temporalium figuris allicerent ad illa. suo tempore apertius promitenda. et reali conferenda Ideo non decuerunt illum ueterem statum maiora promissa, sed talia sensibilia et terrena erant eius imperfectioni conueniencia secundum quod dicit Aplus. ad. gala. 4. Vt larguis declaratum est. sup. c. 16. Hoc idem clarissime patet de imperfectione illius pollicie quantum ad eius usum et comunicationem et quantum ad ciuium inter se conuictum et conuersacionem. Nam ex dictis claret quod talis policia decebat illum statum ut poset conseruari. Secundum quod larguis declarari posset quod causa breuitatis omnino Vnum tamen est. his omnibus generale scilicet eorum ruditas. duricies et imperfectio. ex quibus ista necessario sic imperfecta conueniebant illi populo secundum quod ipse deus noster omnipotens dans moysi legem in tabulis testatus est dicens. exodi. 32. Cerno quod populus iste dure ceruicis sit quod et moyses. ad eundem populum similiter contestatus est. exo. 33. et. deut. 31. dixit ad populum Ego enim scio contentionem tuam et ceruicem tuam durissimam etc. Vnde et saluator loquens de libello repudij hoc unico verbo conclusit dicens. m. 19. Quoniam moyses ad duriciam cordis vri permisit vobis dimittere uxores vras ab initio autem non fuit sic. Hec autem causa permissionis in libello repudij. s. eorum duricies erat in ceteris omnibus:.

¶ Cap. 19. quod iste permissiones de dando ad usuram extraneis et de dando libellum repudij et de similibus alijs ueteri legi propter imperfectionem populi concessis. licet in se essent illicite ex permissione tamen aut concessione dei fiebant licite Judeis/.

¶ Sed sto quod talis policia propter eorum indispositionem et rudem imperfectionem Judeis tunc temporis conueniret est tamen dubium de quibusdam

Contra dictamem recte rationis et iuris naturalis que videntur concessa
fuisse eisdem Judeis quatenus potuerunt sine mortali peccato uti eis cum
absolute et per se essent mala et cuilibet homini de necessitate salutis evi
tanda. sicut fuit dare ad usuram et dare libellum repudij et inimicum
etiam innocentem occidere. et si qua alia similia sunt eis concessa que na
turali justicie videantur esse contraria. Nam de illa imperfecta revelacione
fidei et rudi. et inutili modo sacrificiorum et de similibus eorum imperfectionibus
jam non est dubium cum ostensum sit superius qualiter ista pro tunc
sufficerent Judeis ad sperandam salutem eternam per xpum suo tempore
revelandam. in istis enim licet essent imperfecta eo quod eis sic conveniebat
nil tamen in eis continebatur contra rectam fidem aut contra verum dei cul
tum quod eorum eternae saluti posset obsistere. Illa vero de quibus obijcitur
non solum eorum salvationi adversantur tanquam per se mala et omni homini
fugienda sed etiam totam legem corrumpere videntur et efficere eam malam
Nam ut de moralibus. nunc sit dictum ubi aliquid malum est necesse
est totum illud cui commiscetur esse malum eo quod bonum non potest con
sistere nisi ex integra causa concurrentibus in unum omnibus circum
stanciis necessarijs hinc inde bene ordinatis. malum autem provenit ex
defectibus singularibus quorum unus si per se malus sit sufficit ad
corruptionem totius cui accedit talis defectus. secundum quod dicit
dionisius. et similiter colligitur ab. Aristo. ex .2. ethi. Dato igitur quod
tota lex dei esset perfectissime ordinata si tamen unus solus similis
defectus esset in illa ut puta quod preciperet aliquod per se malum aut et
concederet illud. statim eadem tota ex ejus accesu efficeretur mala
dum tamen illud post preceptum aut concessionem maneret semper malum quod
de his que supra dicta sunt satis videtur esse suspicandum. et sic videntur
vergere in totius legis corruptionem et detrimentum presertim cum deus
eadem precepto legis firmaverit Nam secus esset si ea preter legem
dissimulasset ad quod cum sacris doctoribus respondetur. quod licet
ista videantur esse contra decalogum in quo traduntur precepta nature
verum est quod contraria sunt ei. si respiciantur absolute non tamen post
divinam permissionem aut concessionem. Nam secundum quod ponit. s. tho.
.3. sen. di. 37. ar. 4. deus potest conditiones decalogo contrarias au
ferre et eadem facta que cum illis conditionibus erant mortifera et
nefanda ordinate precipere aut permitere et ille cui sic precipitur
aut permittitur potest eisdem licite uti. observato tam modo et ordine
divini precepti aut permissionis verbi gratia. Accedere ad non suam est.

Actus fornicationis ablata tamē hac consuetudine. s. non sua. quedum sta
ret faciebat actum fornicarium contra decalogū militantē. manebit tunc
talem actum non esse contra decalogū. nec per consequens fornicarium. Et
tamē deus potest auferre hanc condicionem. s. non suam. et tunc accedens ad
illam non peccat. nec agit contra diuina precepta. sicut et ante ageret acce
dens ad non suam. Nec hoc est multum mirandū. et incredibile. cum deus
possit ut. s. tho. ibidem. dicit. etiam mutare naturam et aliter instituere
illam. et tunc. id quod ante erat contra naturam esset iam secundum na
turam. Hoc tamen nulli homini concessū est q̄ precipiāt uel permittat contra
decalogum. sicut nec ulli concessum est. esse illius institutorem aut dominū
secus aūt est. q̄ iuste interpretetur et declaret illum per respectum ad
particulares actus hominum fidelium sub eodem uiuentium. quia hoc conce
ditur rectoribus et prelatis. et in quibusdam etiam ipsis iudicibus secula
ribus. Nunc ergo ad propositum. Vsura consistit in quodam modo accipi
endi in iuste non suum. Si aūt ablata fuerit hec conditio. s. non suum
que militat contra decalogum iam non erit usura. nec p̄ consequens p̄ctum
Deus tamē potest illam aufferre in q̄libet re et quomcunq̄ voluerit quia po
test hominem talem rem posidentem dominio eius priuare. cum ipse sit
dominus rerum omnium presertim cum hec et similia p̄ eorum p̄ctis homines
mereantur. Tunc ergo priuato tali dominio aufertur etiam hec conditio
respectu accipientis. s. non suum. Et sic accipiendo non peccat. q̄ agens
contra decalogum aut contra ius naturale. in eo contentum. eo q̄ iam
non accipit non suum unde proueniebat p̄ctum ymo accipit suum postq̄
illud tale est sibi concessum ab vniuersalissimo et verissimo dn̄o. Isto.
ergo modo ex diuina promissione licite potuerunt iudei usuras accipere
ab illis gentibus quibus deus hoc sibi agere permissit quia ipso facto
quod eis hoc concessit priuabit illas gentes dominio illarum rerum quas
iudei in usuras accipere debebant ab eis. quia sicut absq̄ aliq̄ in iustitia
poterat in illis gentibus ipsas easdem res et quascunq̄ alias. aliquo casu
fortuito sibi placito dispergere et adnichilare immo etiam subito in
nichilum redigere. Sic iustissime potuit concedere illas a iudeis in usu
ras auferri et sic iudei non peccabant. quia non accipiebant non sua
sed illa que a potentissimo. et uero domino erant sibi concessa que et iam alijs
sublato eorum dominio non erant sua. licet possent licite posidere illa et
nullo modo si vellent tali hordine conferre iudeis usq̄ dum ista oīa
clare constarent eis. Hoc idem dicendum est. de libello repudij. Nam
illa mulier repudiata dei p̄missione efficiebatur non sua alius qui
repudiabat illam et ipse similiter efficiebatur nō suus et hoc. s. deo

potentissime auferente hanc condicionem .s. sua et suus. ut posset postmo
dum quicunque eorum libere aliter copulari ablata illa ante impediente con
dicione .s. sua et suus quaestante quicunque eorum adulteraretur si comisceretur
alteri. Poterat enim deus ipsa eadem hora qua uir mulierem repudiabat
eosdem per mortem disjungere. et sic matrimonium. quod inter eos erat
penitus disoluere. ut quicunque uiuens licite tunc copularetur alteri. nec
in hoc miraremur. aut injustum aliquid accidisse arbitraremur. Sic igitur
potuit eos verissime disjungere etiam dum uiuerent. conditionem matrimo
nij eorum ab eis auferendo .s. sua et suus. ut deinde manerent non sua et
non suus. et qui ante licite copulabantur conditionibus illis stantibus iam
deinde fornicarentur. si ad inuicem comiscerentur. easdem conditiones deo poten
tissime auferente. Signum autem diuini concursus in hac dispensacione uel
concessione erat libellus repudij. ut .s. eodato. non possent deinde copulariter
copulari. Ante illum tamen licet rixarentur. et inter se ex odio quodam
modo disjungerentur semper manebant conjuges ueri. Hoc similiter dici de
bet de homicidio inimici. ex diuina permissione aut concessione Nam
deus est dominus mortis et uitae. cui homines omnes sunt debitores mortis
tam justi quam injusti. saltem ex peccato primi parentis. et hanc mortem deus
potest a quocunque justissime exigere cum uoluerit. et quocunque modo et
in quocunque loco. et per quemcunque sibi placuerit. Sicut igitur potuit deus absque
aliqua injusticia hominem illum occidere quocunque alio modo .s. aliquo casu
fortuito. uel febre superueniente aut aliqua subitanea peste. et sic de
ceteris sic potuit eum occidere tali morte cujus ille qui inimicabatur ei esset
minister et executor et iam tunc non occidebat. innocentem. sed erat dei
minister in tali genere mortis quam deus ab illo homine qui eam sibi debebat
tunc per eum exigere uolebat. et ideo cum esset executor auctoritate diui
na non peccabat aut erat homicida. presertim cum tales homines adulti
aliqua alia actualia peccata egerint. quibus ultra comunem mortis omnibus
legem. strictius. et citius mortem subire meruerint. nisi deus misericorditer
ab hujusmodi abstinuerit. premaxime etiam cum deus talem hominem
premonuerit in lege. ut se ab inimico custodiret. Ro igitur ipso quod erat
incautus. et in memor suae salutis. in se non debite custodiendo. juste uide
batur perire Simile est de habraam. uolente occidere et immolare filium
suum Isaac. ut habetur. gene. 22. Nam ipse non intendebat. innocentem
occidere. sed deo obedire. cui Isaac erat debitor mortis quam tali ordine
mediante Abraam uolebat exigere. alias Abraam peccasset mortaliter
etiam solum uolendo filium occidere. sicut si eum realiter occidisset

licet non tam grauiter. Et tamē non solum non peccauit sed multum
conam deo altissime meruit. Simile est cōm de iudeis qui mandato do
mini expoliauerunt egiptum petendo mutua vasa aurea et argentea &c
ut habetur. exo. 12. Nam nec peccauerūt nec commiserunt furtum quia
non accipiebant rem alienam sed suam. deo auferente hanc condicionē
ab eis illis quas accipiebant. s. non suas. ut sic licite fierent sua Si tamen eorū
cupiditas non supergrederetur diuinum mandatum. s. hoc ex mera cupiditate
agendo tali intentione ut etiam si deus hoc non precepisset. michi dominus ipsi hoc
agerent quia tales si quid fecerunt. peccauerunt. furtum committendo. Simile est
etiam de osee cui mandauit deus. ut accederet ad mulierem fornicariam et
acciperet filios ex ea. osee. 1°. quia illa que antea erat non sua. ad tale diuina
facta est pro tunc sua deo simili auferente hanc condicionem. s. non sua. qua
condicione stante actus esset fornicarius. et militaret contra decalogum. quia
esset talis accessus ad non suam. quamuis in his tribus. exempli gra adiectus
sit facilior modus dispensationis. et leuior responsio dubitationis cōis quę fuerit
ex mera dei voluntate. nec preterierit aliqua causa. que quodammodo eum cogeret
ad huiusmodi dispensationem. aut concessionem sicut in aliis. Et eo simili
quo Abraam non intendebat Isaac Nec se uendicabat eum immolando sicut
Judei faciebant inimicum occidendo. et eo simili quo egiptij erant debitores Iu
deis. ad illa bona et forte ad plura alia propter diuinam seruitutem qua ser
uiebant eis quod de aliis gentibus. Salem de omnibus quorum ad Judeos non
constat. Et ideo simili quo mulieri illa fornicarię. ad quam ex precepto dei
accessit osee. non erat alteri uiro consuncta. Sed hoc solum habebat impedi
menti. s. quod erat non sua de muliere hi et uiro. miserquos dabatur repu
dij libellus erat aliquid malus quia erant. ligati lege nature per totam uitam
ut essent sua et suus. Ista tamē disparitas non infirmat negocium illoq
quin deo uolente. esset itadis pensabile. et deo possibile ad conandendū. sicut
fuit negocium istoq. Nam licet. ex mera dilectae Judeoq et eoq puersa con
ditione deus quodam̄ ageret ad hoc illis conandendū, non tñ propter hoc au
ferret. quin post concessionem esset cum eis dispensatum. ut ipsi licite possint
uti tali priuilegio. nec simili hoc fuit. deo minus possibile quod illud liceat
esset maioris deficultatis consentiuum. quia non erit impossibile apud dm omne
uerbum. luce. 1°. Nec hoc etiam deuit. minus fieri quod illud sed forte magis
ut suffraretur tanta numerositas petoq. et deus suis quibusdam auctoribus hoc
uenerit. ne sic Ecclesiam perirent. qui nouit congruentem suis temporibus gen̄i humano
exhibere medicinam. ut dicit Augs Imo hoc erat necesse ne deus legem suam
macularet quia iuste diceretur totam esse malam ex apposita et probata
in ea tali aut tanta macula. nisi esset per dispensationem et diuinam concessionem.

Subtracta

Subhasta. Omnes tñ mdubitant conedunt legem illam fuisse bonam et licet non absolute pfectam. tamé sufficientem prohone ad salutem sperandam contrarium emñ dicere esset absurdú. Ad. Ro. 7. Itaq; lex quidem scta est et mdatum sancti et Iustum et bonú. Vnde et mr glosaodsus patet hieronimi. mspta ad te tiacuan de uera circuncisione post alia sic dicit. Si hec ergo transitoria. ut ipse aut. celú et tra transibunt. Sic sapiencia. descripsit. ut alit ea esse non potuisse credam. quid homines prequibus nunc ista excogitauit ordinauit mstituit Sme rahone viuere. fore permisit. quoz adopho est pmor et gloria et testam. et legislatio et obsequium et promissa! Ex quibus etiam xpus secudú carnem qui est benedictus mseculá. Absit ergo. ut aquibus et filiú sum secúdum hominem. uoluit oriri eis non plenú rahone conderet testamentum Sed quoniam tam Euidenter constat peccatum. omnia plena esse rahonis. ut non egeant assertore. Videamus unde digressi sumus. etc. Hec ibi. Et tamé nescio quo alio modo possit bonitas legis saluari. et illius populi mcolumitas salutaris presertim cum nunq; hec deus uoluerit. aut per prophetam aliquem reprehenderit Imo potius confirmauerit. et ad illud Iudeos mduxerit Sicut specialiter patet de libello repudij. Malachie. 2. Vxorem adolescentie tue noli despicere cum odio habere illa cam. dimitte eam dicit dominus deus Israel. Si ergo uerba prophete quisq; consideret. Vera esse reperiet. et quod nil mIustum. aut quod pctum esset ex dei parte precepisse. alias emñ si contrarium uellem asserere foli sane sacrilege maculam uidemur inferre. Nam sicut scribit. 9. di. Si ad sacras scripturas admissa fuerint occisa mendacia. quid mirum si remanebit aut forte tales! que tandem de scripturis illis sententia profectus! Cuius ponderis contemptus falsitatis confessio improbitas. Hoc ideo dixerim quia aliqui et magni uiri contrarium uidentur asserere ad quoz rahones. ut michi uidetur facile esset respondere si hoc prius nego cum expectarent. Sed pretereo. ne mmoror extra propositum. Resequitur igit concludendú. quod quicquid de se illicitum illi populo mlege promissum est adeo. ex eius promissione aut conessione factum est illis licitum quod alias erat illicitum et hoc pmodum supra dictú. et sic dare ad usuram extraneis. et dare libellum repudij. et sic de ceteris similibus mlege conessis non fuit pctum Iudeis quandiu status illius legis duraut. Licet esset quedam uelut extorta pmissio siue dure coacta. quod tamen est intelligendum non fuisse pecatum. dum haberent oculum ad promissionem diuinam. licet cum aliq; aspectibus mordinatione ita tamé q deus pmisisset aut non conessisset illud facere ipsi abstinuissent ne tale aliquid facerent. Nam qui sic aliquid similiter faceret ut sua libidine uictus uellet omnino illud. et exequeretur etiam si deus non permisisset non est dubium quin talis damnabiliter peccaret. et ideo uidendum est uiros magnos et pfectos. mpopulo illo. non solum a tali mordinato et super

gredientis appetitu Sed etiam ab omni hmõi ꝓmissione aut concessione penitꝰ abstinuisse. Sicut et nunc in lege Euangelica. uiri perfecti abstinent aquibusdam sibi et alijs sui ordinis aut status concessis. que tamẽ dese non sunt mala sicut et illa erant anteq̃ ꝓhibita essent concessa sed ideo faciunt quia sunt imperfecta

¶ Cap̃. 20. q̃ huius ueteris status imperfectõ semper duraut usq; ad xpm tanto ẽ magis auferebat̃ spãlitei q̃ dum ad expectatiõẽ reuelatione credendo. et ad claritatem ac fortitudinem sperando q̃ magis appropinquabat ad xpum.

¶ Considerandum post hec q̃ huius legis veteris supradicta imperfectõ semp duraut usq; ad expm ad quem figurandum totus ille status. multa fuerat institutus et ideo non debebat cessare quousq; ueniret ipse ihũs benedictus tantis misterijs nõ compromissus et figuratus. Vnde de sceptro regio. cui totus ille populus subdebatur in lege adunatus. Dixit patriarcha Jacob. q̃ nusq; esset auferendum de tribu iuda quousq; ueniret saluator. qui ex eadem tribu secundũ carnem erat uenturus qui debebat esse gaudium et expectatiõ omniũ gentiũ gene. 49. Non auferetur sceptrum de iuda. nec dux de femore eius donec ueniat qui mittendus est. et ipse erit expectatio gentium Et tamẽ aptum est q̃ stante regio sceptro staret et populus qui regebat̃ sub illo quia alias nec populo non diceretur ducatus aut sceptrum regium. ergo status debebat et lex que data erat illi pplo. in cuius iustitia et iure consentiu erat adunatus. ut uere pplus diceretur et q̃ consequens manẽ debebat illius legis veteris imperfectõ. cum ita esset impressa et incorporata eius politie institutionibus et preceptis q̃ non posset auferri. quin et illa totaliter auferretur secundũ q̃ dese patet. ad oculum. Propterq̃ licet deus permitteret illum pplm captiuari templũ destrui et remani. et cetera talia. que uidebant̃ uergere in destructionem illius legis. et eius pplꝰ. et hoc iudeos demeritis exigentibus Immo permisit eosdem etiam compelli ad sacrificia idolis offerenda. et ad deum uerum negandum. et eius circumcisionem et legem penitus relinquendã ut patet fuisse machabeos temporibus. et hoc minantibus et procurantibus quibusdam ex iudeis a demone instigatis qui uelut uiri impii quia dixerunt multis dicentes Eamus et disponamus festa cum gentibus que circa nos sunt etc. ut habet̃ i. machabe. i. ubi et subditur Et edificauerunt gimnasium. in hierosolimis secundum leges nationum. et fecerunt sibi preputia et recesserunt a testamento sancto et iuncti sunt nationibus. et venundati sunt et fecerunt malum etc Nunq̃ tñ deus per omnia ista permisit perire illum statum quin semper haberet duces sup se ex eodem populo et tribu. et manet lex in uigore suo ita ut status ille semper reedificaret̃. et rediret in se ipsum usq; ad xpum ad quem lex et prophete dirigebant̃ quod usq; ad eum dixerunt. ut ipse dixit. m. 11. Omnes enim prophete et lex usq; ad Joannem ꝓphetauerunt quod ideo dicto

quia usq; ad xpum tunc temporis uenientem durauerunt quem ipse Joannes
bba in dice demonstrauit. Jo. p. dicens. Ecce agnus dei. ecce qui tollit pcta
mundi. Postmodu uo cessauerunt ut dicetur. Manente igitur statu lege et
populo mansit et eius imperfectio. Veruntn hoc sic stante nichilominus
ille status semp creuit per temporum successionem spali qtum ad apertiorem
reuelacionem credendorum et ad clariorem certitudinem sperandorum usq; ad
xpm. ut declarat. s. tho. 2a. 2e. q. 1. ar. 7. Imo quanto magis xpo apro
pinquabat tanto magis in his predictis clarebat et per consequens illa obnu
bilans imperfectio tanto magis auferebat et deficiebat. dictum est enim sup
ex similitudine ab Aplo acepta q qto aliquid magis a remotiori loco uidet
tanto confusiori modo conspicitur et tanto de eius uera virtute minus
sentitur. cuius contrarium contigit. qnto tali rei magis apropinquat quia
tanto certius uidetur et ad se magis accedentibus magis influit uirtutis
et perfectionis in se contente. Cum ergo pplus ille successiue apropinquaret ad
xpum tempore et statu. non incongrue sic accedendo clarius semp illu
minabat. et pficiebatur ab eo. Quedam enim explicite agnita sunt a poste
rioribus. que sic explicite non cognoscebant a prioribus. Unde et dominus dixit
ad Moisem. exo. 4o. Ego sum Deus Abraam. deus. Isaac. deus Jacob. et
nomen meu adonai non indicaui eis. Et dauid dicit. Sup senes intellexi.
ps. 118. Et hoc est quod dicit Beatus Gregorius. ut ibidem inducitur a sancto
doctore. s. secundu incrementa temporum creuit scientia sanctorum patrum
et quanto uiciniores aduentui saluatoris fuerunt tanto sacramta salutis ple
nius pceperunt Inspiciat qui uult. quid ille propheta Euangelicus Esaias. mul
tis temporibus post datam legem aduenientis super alios senserit de incarna
cione xpi et eius misterijs. in quibus fidei reuelacio consistit ut inferius pate
bit. Inspiciat ad idem quid de hoc hieremias prenunciauerit et sic de ceteris
et manifeste uidebit misteriorum claritatem successione temporum effulsisse
Unde tempore aduentus xpi iam inter Judeos uulgatus rumor intrauerat
de aduentu mesie ex quo pcessit q theodas et Judas galileus euerterunt
populum dicentes se esse aliquid magni. ut eorum quilibet se monstraret
esse messiam. Vana quadam presumptione deceptus. ut innuitur actuu. 5.
Et hoc ideo erat quia clarior iam cognitio apud omnes uigebat de xpi
aduentu conjectantes. ex vaticinio pphetarum tempus eius compleri. aut
citius esse complendu. et inde forte moti sunt isti. ut quilibet fingeret
se esse mesiam. putantes q aliquid sibi pficeret si in hoc calide preue
nirent tanqm si hoc negocium deus humanis adinuentionibus quadam

a sñta vsurpacõne preordinauisset esse complendũ et non magis uera
dei ineffabili ante secula abscondito misterio ꝓdestinauisset vnicum
gliosissimũ vnũ xpum ad hoc singulare et excellentissimũ sacramen
tum ut declarat Aplus. ad. ro. p°. Ex hoc simili. moti sunt aliqui ex
pplo illo ut ihũ predictis hominibus. facilius adhererent tamꝝ aliqd
magni essent. omnes tamẽ tam duces q̃ eoꝝ sequaces destructi sunt et
miserabili perierunt eo ꝙ non erat ex deo hoc consilium ut ibidẽ dr Ex
hoc simili moti sunt sacerdotes et leuite mĩ hĩrosolimis. ut mitterent
ad Joannem bbm. interrogantes et dicentes. tu quis es?. ut habetur
Jo. i°. Hoc aũt ad hoc dirigebat principaliter. ut scilicet scirent. an ipse
esset xpus mĩ lege promissus secũdum ꝙ ejus responsio declarare videtur
Nam confessus est et non negauit. et confessus est quia nõ sum ego xpus
ut ibidem dr Presertim cum luce. 3°. dicatur ꝙ omnes existimabant
eum esse xpum. vbi sic dr. Existimante aũt populo. et cogitantibꝫ
omnibꝫ in cordibus suis de Joanne. ne forte ipse esset xpus. respondit Joã
nes dicens omnibꝫ etc. Ex hoc simili motus est. s. ille Nathanael magno
precõne laudatus a xpo. dicente ecce vere israelita. in quo dolus non est
qui venens ad xpum dixit Rabbi. tu es filius dei tu es rex israel?
in quibꝫ uerbis eadem uoce q̃. et petrus aplorꝫ princeps confessum est
xpum ut unus aliꝫ. licet iste dixerit. inquirendo. petrus uero firma
responsione asserendo. Aut si xpum uerũ dei filium non cognouit eo ꝙ
cum ꝓpinquũ regnaturꝫ existimauit. Sed per quandam participationem
excellentiam cum dei filium nominauit. Vt alij volunt. non obstat.
Quidquid in sit hoc satis est. ad propositum. q ipse cum esset instructus in
lege suspicabatur messiam de proximo esse uenturũ. qui cum uideret
xpum. indubitanter credidit esse illum Et sic patet fidei claritatem
semper magis ac magis illuxisse. in illo ueteri statu q̃nto magis apropin
quabat ad xpum Ad idem patet de sacrificijs que processu temporis
ostensiue est ꝙ prophetas esse figura. et umbra. et debere eisdem succedere
alia spualia et deo acceptabilia. ps. 49. Non accipiam de domo tua uitu
los nec de gregibꝫ tuis hircos. etc ubi tanguntur omnia ex quibꝫ sacrificia
offerri consueuerant. et ostenditur. quantum est de se esse impertinenta
et inutilia. Et sequitur de eo ꝙ illis omnibꝫ tamꝝ conuenientissimũ
sacrificium succedere debebat. ut inferius declarabitur. s. immola deo
sacrificium laudis. et ibi. sacrificium laudis honorificabit me etc. Vbi
dicit glo. Hoc dicendo prenunciat nouum testamentum. ubi omnia signi

ficatiua sacrificia cesant. et infra. Reprobato veteri ritu de se quasi de
alio loquens quid sibi faciamus indicit. Sacrifica ergo sacrificium laudis. i.
quod in te ipse est. s. ut gratias de omnibus agas. Ecce quid exigit. et redde
altissimo uota tua. que in te ipso sunt non extra. Sacrificium laudis non ani
malium. Hec. glo. quod ideo dictum est. quia tota occupatio ecclesiasticorum
ministrorum diurna pariter et nocturna est. totum tempus in dei laudibus occupa
re. ut conformentur illi sanctissimo sacrificio. quod eucharistia. i. bona gratia
dicitur. per oppositum ad illa pristina sacrificia. egena et inutilia. que in qui
busdam multiplicibus ritibus. rudibus. et inutilibus suos ministros quasi
incesanter occupabant. Que similiter Esaias post hec clariori sentencia. infirma
et reproba demonstrauit. Esaie. p°. Quo michi multitudo victimarum vrarum
dicit dominus. plenus sum etc. et infra. Cum ueniretis ante conspectum
meum quis quesiuit hec de manibus vris? et infra. Kalendas vras et
festiuitates vras. odiuit anima mea facta sunt michi molesta laboraui sus
tinens etc. de clariori certitudine sperandorum patet similiter. ex his que dicta
sunt. cum ad illa uniformiter consequatur. et declaratur amplius. Nam
tempore aduentus xpi erant iam inter iudeos diuerse sete ex diuersis
opinionibus roborate. Sicut erant farisei et saducei. quorum farisei. affir
mabant. esse resurrectionem mortuorum. Saducei vero negabant. ut patet
in. 22. et. mar. 12. Phariseorum tamen pars. que erat famosior et so
lemnior aliquid coniectabat. de futuro fidelium premio. et eterna remu
neratione eorum. quod ante nunquam legitur esse factum. Sed hec omnia erat
uelut sopita. in illo populo. et quod amplius est. Joannes bba aptissime
hoc proposuit. omnibus audire uolentibus. s. gloriam beatorum. cum dixit
in. 3. Penitenciam agite. appropinquabit enim regnum celorum. et penam
reproborum cum ibidem subiungit. progenies uiperarum quis demonstrauit uobis
fugere auentura ira? facite ergo fructus dignos penitencie. Audiebant
tamen eum nec mirabantur tanquam aliquid nouidiceret. imo consentiebant ei
et baptizabantur ab eo. ut ibidem habetur quod ideo erat quia iam inter eos
talis futurorum premiorum et penarum cognitio paulatim usque ad xpum creue
rat cuius tempore iam ferbebat. licet ab eo nunquam tale aliquid audiuerant quia
nondum eis xpus predicauerat nec eum hactenus agnoscebant. de perfec
tione et puritate uite qualiter creuerit paulatim similiter in eisdem. patet de
Helia. et Heliseo. qui vitam quodammodo monasticam inchoarunt et
multa euangelica opera egerunt. Sicut specialiter patet. de illo. quando heliseus
currus et equites regis sirie. qui uenerant comprehendere eum. remisit ille
sos cum posset occidere illos immo maxime amore. et charitate. fecit cibare eos.

magna ciborum multitudine eis apposita. ut habetur 4. regum. 6. et sic dimi
sit eos ut reuerterentur ad dominum suum. In quo facto nil est perfectionis quod suis
cultoribus ultra consulat euangelium. Tunc similiter ceperunt perfectiones
huiusmodi. crescere et multiplicari. Nam filij prophetarum edificabant
tunc temporis celas. ad habitandum prope fluenta Iordanis facto magno
conuentu eorum. ut habetur eodem. li. et c. Hoc tamen ad quandam uite
perfectionem pertinebat. quod relictis urbibus uellent solitarij manere et
deo totaliter inherere. Vnde et iam tempore xpi erant Iudei uiri reli
giosi in maxima multitudine. habitantes in hierusalem. ex omni natione
que sub celo est. ut habetur Actuum. 2. Isti tamen nondum receperant xpm
sed uiuebant adhuc in illo ueteri statu. De perfectiori similiter communi
catione. et beniuolo ac ampliori conuictu et conuersatione illius ppli in
ter se, et in recipiendo ad se ceteras nationes patet satis ex supradictis
Nam hi uiri religiosi uel saltem quidam eorum ut aliqui oppinantur
erant ex illis qui ex gentilitate ad Iudaismum aduenerant. quod satis
uidetur ecclesia. innuere. in illo himno penthecostes. s. beata nobis gaudia
etc. ubi dicitur. linguis loquuntur omnium turbe pauent gentilium etc.
Ecce eosdem uocat ibi gentiles. Aut si ut communiter tenetur illi erant
ex genere Iudeorum qui dispersi fuerant. in omnibus nationibus. Satis est
tamen ad propositum. quod tunc gentiles frequentabant uenire hieru
salem adorare ibi dominum in die festo in templo sancto suo ut habetur
Io. 12. quod ante non sic legitur fuisse factum. ad quod accedit quod scri
be et pharisei in mio feruore laborabant. ut ad Iudaismum gentiles
conuerterent. ut habetur. m. 23. Ve uobis scribe et farisei. qui circum
itis mare et aridam. ut faciatis unum proselitum. i. ut unum de alieni
genis ad fidem conuertatis. et cum factus fuerit. facitis illum filium gehe
ne. duplo quam uos. In quibus uerbis non reprehendit xpus eorum feruidum
zelum eo quod gentiles conuerterent. sed eorum prauum exemplum quo eos
post conuersionem solebant peruertere et perire permitere. et sic non est
dubium quin eos maiori beniuolentia et graciori conuictu tractarent
ac suis ritibus et officijs familiarius quam ante solebant incorporarent quos
tanto zelo et feruore nitebantur conuertere. Nec est dubium inter illos qui
ex omni natione apostolis eorum linguis loquentibus astiterunt. affuisse etiam
aliquos ex gentilitate conuersos presertim cum ibi dicatur. Iudei quoque
et proseliti. i. alienigene ad fidem conuersi ut doctores exponunt. Ra
tionabiliter igitur concludendum est cum sancto doctore in articulo pre ale
gato quod quemadmodum circa statum hominis contingit quod tanto est per

fectoz quanto magis approximat ad juuentutem qua completa abrigit omni modam pfectionem taliter ut mutato statu dicatur uir alter - sic manifestum est contigisse - m̄ populo dei - quod quanto magis approximabat ad xpm uelut ad pfectissimum uirum tanto magis m̄ fidei misteriis et sacramentis salutis recedebat - manente tamen semper eodem statu quem ante tenebat qui usq; ad aduentum xpi recedendo duxerunt - m̄ quo totum suum robur obtinuit tam m̄ fidei reuelatione circa credenda et speranda - quam multe pfectionc circa agenda et suitanda - qui et xpm ad quem totus eoz status diriguebatur eis m̄dice demonstrauit - et uerum populum dei desponsum ex omnibus gentibus formandum esse prenunciauit - gentiles demonstrans per lapides qui cum eis siuellent - m̄ uiros filios habrae erant conuersos dei mirabili potestate - et per consequens de cetero status iste debebat succedi - m. z. facite ergo fructum dignum penitencie - et ne uobis dicere m̄ciamus patrem habemus Abraam - dico enim uobis quoniam potens est deus de lapidibus istis suscitare filios Abrae Jam enim securis ad radicem arboris - s. status synagoge posita est - Nam secundum quod uult nr̄ ihesus p̄ hieronimus - ista securis erat euangelium - cui est status synagoge uelut succisus a deo m̄ tantum ut qui de cetero illi m̄ hererent misereatur - m̄ ignem eternū - quia peccarent mortali - et damnare ac credendo adhuc legalia - et obseruando ea post diuulgatū euangelium sicut miserius deo dante habet declarari - Hoc aūt per xpm - m̄ apertius ab eo institutis completum est ut prosinus declarabitur - qui clarissime de his omnibz supradictis fuerunt abeo illuminati et pfecti - Hoc totum breui sermone concludit apls act. 2pha. z. dicens - q̄ scilicet - misterium xpi de quo ibidem pxime loquitur aliis gnationibz non est agnitum filiis hominū sicut nunc reuelatum est sanctis apls ejus et pphetis. Ubi dicit glo. aliis gnationibz - s. pretextis uel aliis temporibz non est agnitū a filiis hominum ita plene. sicut nunc cum compleri uidetur /.

¶ Cap. 21. q̄ ueniente xpo debuit m̄ pfectio illius veteris status. penitus euacuari et m̄ alium statū omnimode pfectū mutari - m̄q̄ omis unde aliq; aduenientes possent offendi - et miscere m̄ inuicem conditer - esse liter et unanimiter uiuere /.

Quanto tempore heres paruulus est nil differt a seruo. cum sit dominus omnium sed sub tutoribus et actoribus est. usq; ad prefinitum tempus a patre - ita et nos cum essemus paruuli - sub elementis mundi eramus seruientes. at ubi uenit plenitudo temporis m̄sit - deus filium suum factum ex muliere factum sub lege - ut eos qui sub lege erant redimeret ut adoptionem filiorum reciperemus - Ad. gala. 4. Apls scribit hec uerba m̄ quibus duo-

testamentorum veteris .s. et noui diferentiam per imperfectum et perfectum
aut per seruitutem et libertatem breui sermone intendit concludere. Cum
enim pristina ecclesia fidelium sub elementis mundi inutilium sacrificiorum per
uiret que inquantum erat de se ut supra ostensum est neminem iustificabant
aut ad perfectum ducebant ideo merito mater illa sinagoga erat sub serui
tute constituta et ad modum paruuli imperfecta cuius seruitutem et im
perfectionem solus ille tollere debebat. qui undique perfectissimus erat
videlicet dei et virginis filius deus noster ihesus xpus. secundum quod ipse dixit
Judeis. sub illa ueteri seruitute constitutis. Jo. 8. Si filius vos liberauerit
uere liberi eritis. A quo sancta mater ecclesia erat instituenda. tota undique
perfecta sine macula et sine ruga. et sanctissimo eius sanguine conse
cranda. ut declarat Aplus ad ephe. 5. Illa autem uetus sinagoga erat
deinceps relinquenda ut ita dixerim. cum. ysaia. Velut umbraculum
in uinea et sicut tugurium in cucumerario. Nam sicut umbraculum
in uinea est inutile et superuacuum ablato iam fructu ab ea. et sicut tu
gurium in cucumerario. postquam sunt inde collecti cucumeres. non proficit
in aliquo sic tota illa legalis obseruancia umbratilis et figurativa. est
iam inutilis et superuacua et in nullo proficua postquam per xpm consumata
sunt omnia ad que figuranda fuerunt instituta. et per consequens tota
illa eius seruitus. et imperfectio cessauit cum ea. cui successit ex opposito
status oto perfectus quantum ad omnes fideles. in catholica ecclesia undecumque
aduenientes. ut viuant sub illa secundum quod largius declarabitur
deo dante. cum ad illa quinque que supra posita sunt fuisse in illo populo im
perfecta aplicauero. per singula / oppositam euangelicam perfectionem. Nunc autem pro
generali huius declaratione. adducendum est illud Apli ad. gala. 3. qui
postquam dixit. lex pedagogus noster fuit in xpo. 1. usque ad xpm. statim
hanc imperfectionem submouens subiungit dicens. At. ubi. 1. postquam uenit
fides .s. euangelici status clarissime perfectionis. iam non sumus sub
pedagogo. 1. sub antiqua ruditate. et imperfectione legis illius. a qua
per xpm liberati sumus. unde et in sequenti capo. a quo nunc hoc prius
capitulum sumpsit exordium. postquam assignauit diferentiam horum duorum
statuum: ostendendo ueterem illam sinagogam fuisse uelut ancillam
sub seruitute constitutam: et sanctam. matrem. ecclesiam. uelut dominam per xpm
liberam et perfectam: statim conclusit seruitutem illam iam cessasse
cum omni sua imperfectione. libertatem uero euangelicam aduenisse in
omnibus suis fidelibus filijs gratie: dicens. Itaque fratres iam non sumus
ancille filij sed libere qua libertate xpus nos liberauit. Ubi dicit glosa.

Non sumus filij ancillę quia non sumus serui pcti uel legis. Sed libere. s. celes
tis hierusalem: qui est populus nouus regni celorum. Et non alio modo sumus
filij libere sed per eam libertatem. qua libertate. i. per quam libertatem
xpus nos liberauit. qui in munis aspecto ex dilectione obediens fuit. Hec ibi.
Hec aut libertas per xpm nobis collata est. per plenitudinem gratie. ut ibi di
cit. glo. in qua ipse exuberans: qui est caput omnium fidelium totam de
inde cum suis fidelibus replevit ecclam. uelut in propria membra refundens
uirtutem et gratiam sm quod dr. Jo. p. Verbum caro factum est. et habi
tauit in nobis. et uidimus gliam eius. gliam qi unigeniti a patre plenum
gratie. et veritatis. et sequitur de plenitudine eius nos omnes accepimus
gratiam pro gratia. Hanc aut gratiam uetus lex dare non poterat. et ideo
uera libertate et perfectione carebat. qm quia xpus suis fidelibus contulit.
ideo eos perfectos integre reddidit. Nam ut subditur Jo. p. lex per moysen
data est. sed gra et veritas per xpm ihm facta est. et ideo non immerito
est concludendum: quod finis illius legis. et totius eius imperfectionis fuit
xpus perficiens sanctam mtem ecclam. in omnibus fidelibus suis sm quod
dicitur. ro. 10. finis enim legis xps ad justiciam omni credenti. ubi dicit
glosa. finis enim legis xps. in quo lex justicie non consumitur. sed impletur
omnis enim perfectio in ipso est. ultra quem non est. quo spes se extendat.
finis etiam fidelium xps est. ad quem cum peruenerit currentis intencio
non habet quid possit amplius inuenire. sed habet in quo debeat permanere.
Hec ibi hanc ipsam veterem legem. Sicut xps impleuit. nouum gre populum
perfectum instituendo. quod lex illa facere non poterat. sed solum hoc per
xpm futurum esse figurabat. sic eandem qntum ad ea que imperfectionis erat
penitus euacuauit. sicut de eo scripsit Aplus. ad Ephe. 2. s. legem mandatorum
decretis euacuans. qd et glosa similiter ibidem declarat. Nec solum sic
per xpm euacuate sunt ille legales obseruancie. et earum imperfectiones
ut neccesitatem ad eas obseruandum. suis cultoribus non imponat. verum et
sic abolite sunt. ut quicunque eas obseruare presumpserit. a tota qm xps in
didit perfectione discedat. Non enim potest aliquid perfectionis habere cum
xpo. qui iterum contendit stare sub illo veteri jugo ab eo dirupto. quod iam
reditum est sue sanctissime perfectioni oio. contrarium. Unde Aplus postquam
hanc libertatem. et integram perfectionem omnium fidelium noui testamti mons
trauit statim totam illam. ueterem obseruantiam iam damnabilem et
mortiferam esse conclussit. interimens circuncisionem que erat janua
et primarium fundamentum omnium illorum legalium. et ideo in ea omnia
alia reprobauit ad. gala. 5. Estate ergo et nollite iterum jugo seruitutis

contineri Ecce ego Paulus dico uobis. quoniam si circuncidamini. xpus
nil uobis prodest. Et sic qui circuncidunt perdendo xpm pdunt etiam
gram justificantem cum eo, et p consequens. damnacionem incurrunt
sic idem ipse Aplus dicit ad. gala. 5. Euacuati estis a xpo qui in lege
justificamini. a gratia excidistis .i. uos qui putatis et uultis justifica
ri per legem. xpm perdidistis. et quodam modo blasphemastis et gram
amisistis. ac per hoc damnatione incurristis. Manet ergo jam status
sancte matris ecce per xpm in omni sua pfectione que sibi possibilis est
dum in hac uita peregrinat et uiuit. nunqz de cetero mutandus in a
liquem alium statum pfectiorem qui sit alterius altioris legis aut
clarioris fidei reuelacionis sicut status ille sinagogue mutatus fuit in
noue legis statum pfectiorem sm qd declarat .s. tho. pa 2e. q. 106. ar. 4.
ubi in suma concludit q non potest esse alius status ecce fidelium in hac
uita perfectior qz iste in quem per xpm positi sumus. Nam tanto est aliqd
pfectius qnto est ultimo fine propinquius sed nil potest esse propinquius
fini ultimo qz qz immediate. in finem ultimum introducat. Hoc autem
facit noua lex quia soluto precio redemptionis humane et apta janua
uite et collata fidelibus gratia qua efficiunt digni uita eterna nil
impedimti restat qn deposita hujus corruptibilis corporis sarcina ani
me fidelium libere ferant in celum et introducant. in fine illu ultimu
beatificu et sempiternum si tn in se ipsis non inducant aliquid puri
ficandum quia tale quid erit eis uel temporale uel etiam eternum
obstaculum ad illam beatificam requiem intrandu. Hoc tamen non
erit ex imperfectione status fidelium sed ex demeritis culpabilibus talium
morientium cum quibus uitam pntem exire non timuerunt. cum possent
purgari. Si uoluissent dum uiuerent et meritis et gra xpi quod tamen
status ueteris sinagogue nunqz alicui confferri potuit. qnm ad inferos des
cenderet quantuncunqz justissime uiueret. et ideo merito erat mutandus
in noue legis statum pfectiore. iste aut manebit. usqz ad seculi consuma
tionem, Vnde per hec sup dicta et similia confunditur manifeste. error
quorundam hereticorum dicentium debere succedere in s.ta ecca. alium que
dam pfectiorem statum quem dicunt atribui deberi spiritui sancto. si
cut ibi recitat. s. tho. ex quorum heresi et expurcitia nunc nris tempo
ribus emerserunt uiri illi heretici de durango qui etiam feminas dicunt
debere per charitatem omnibus ad luxuriam esse comunes. cum tamen
talis charitas destruat charitatem ac euangelium xpi tollat et ejus
gram justificantem. Et ideo Non in merito omis xpi fideles et

Signanter ecc̃ xpi epi et prelati tocꝰ cõnatibus debeant assurgere contra
hanc spurissimam pestem. quia ut dr. adhuc latitat in montanis. nec mi
nus feruenter debeant procedere contra quosdam ꝓfidos Judaizantes qui
putant se obseruando legalia posse saluari contra dicta Aplī sup posita
et contra id quod tota obseruat. et tenet. s. mater ecc̃. et contra omes esus
doctores et sanctos. et contra omnia esus sancta et veneranda concilia
de hac ẽterna redemptõne per xpm suis fidelibꝰ preparata Imo exhi
bita et monstrata. loquit. Aplus. ad hebre. 9. dicens. xpus assistens
pontifex futurorꝝ bonorꝝ etc. per proprium sanguinem introiuit semel
in sancta ẽterna redemptione. inuenta ubi dicit glosa eterna redemp
tione. qua redempti sunt electi. redemptõ non potuit inueniri in illis
legalibus sacrificijs. De mstitutõe ꝯo noui testam et esus altissimo
fine et integra ꝓfectõne subungit Aplus in eodem. c. dicens. Et.
ideo noui testam mediator est. s. xpus ut morte intercedente in redemptõ
nem eaꝝ preuaricationũ que erant sub priori testam repromissionem
accipiant qui uocati sunt ẽterne hereditatis. de huius similiꝰ eterne
hereditatis promptissima omniũ fidelium introductione si tamen
inueniant ꝓparati ante mortem dicat Aplus secunda ad corint. 5.
scimus enim quoniam si terrestris domus nra huius habitationis dis
soluat ꝙ edificationem ex deo. habemus domum non manufactam eter
nam in celis. Nam et in hoc ingemiscimus. habitationem nram que
de celo est supindui cupientes: si tamen vestiti non nudi inueniamur.
Sicut igitur manet ecc̃ ꝓfecta. et immutabilis in status. sic maneat
gnis et unita in unanimi concordia omnium suaꝝ fidelium remota
omni dissentione illaꝝ uetustatum imperfectionum quia alias non diceretur
habere nouum et ꝓfectum statum: quam sanctissimam unionem xpus
celebrauit. in cruce morens ꝙ gnis omnium fidelium redemptõne sme altissi
mi inter eos interuenta diuisione. qñ sibi unicam et indiuisam ortum catholi
corꝝ suaꝝ adquisiuit ecc̃m. cuius mirabile misterium. in ipsa prime mu
lieris ex latere uiri formatione iam ante sibi placuerat figurare. ut
sic ex unico homine adam unica femina formabat ad gnem omnium
pro creationem. sic ex gloriosissimo ihu. in cruce unico redemptore. Unica sponsa
reperta. s. in ecc̃. ad gnem omnium suaꝝ fidelium salutationem quibꝰ
ipso facto unanimem cõmendauit concordiam. De qꝰ satis ad propositum
loquit Aug. 22. de ciuita. dei. c. 17. dicens Ut enim in exactio gnis
humani de latere uiri dormientis costa de tracta femina fieret. xpum
et ecc̃m tali facto iam tunc ꝓphetari operabat. Soporatus quippe ille uiri. mors

erat xpi. cuius exanimis m cruce pendentis latus lancea perforatum
est. atq; inde sanguis et aqua ꝓfluxit. que sacramenta esse nouimus qui
bus edificatur ecc̃. Nam hoc etiam uerbo. scripturarum usa est. ubi non legi
tur formauit aut finxit. Sed edificauit eam m mulierem. Vnde etiam
aplus edificationem dicit corporis xpi qđ est ecc̃. Creatura est ergo dei
femina sicut uir Sed ut de uiro fieret unitas cõmendata est. ut aut isto
modo fieret xpus ut dictum est et ecc̃ figurata est. hec ibi. Sic igitur
ꝓ adam. mediante sua. omnes sumus ghn̄. et omnes m̄ defecerunt ꝑfectores
constituti. sic ꝓ xpm. mediante ecc̃. omnes m̄ defecerunt sumus regnn̄. et
m̄ ꝓfecta Justicia constituti. ꝑm qđ late declarat. Aplus. dicto. c. ad. qui
personam et similr̄. p. corint. c. dicens. quoniam quidem ꝓ hominem
mors. et ꝓ hominem resurrectio mortuor. et sicut m adam. omnes moriuntur
ita et m xpo omnes uiuificabuntur. Non igitur est distinctio Judei et greci. s.
Judei et gentilis. ut dicat glo. omnes enim peccauerunt et egent gloria dei. Jus
tificati gratis. per gram ipsius ꝓ redemptionem. que est m xpo ihu. ut habet
ad ro. 3. Et ad gala. 3. concludit Aplus dicens Non est Judeus nec greci
non est seruus nec liber. non est masculus nec femina. omnes enim unum estis
m xpo ihu. Ubi dicit glo. Propter michil horum aliquis dignior est. m fide xpi
et ideo nemo Judaizet. quasi per hoc sit dignior. quia uere nil horum est ꝓ quod
aliquis sit dignior m xpo hec ibi. Sicut igitur qui de ex adam ut ꝑthoem
cum ceteris equa lance deuenisse negauerit necesse est ut se esse hominem ne
get. et xpi redemptionem se non egusse mentiendo fateat. Sic qui cum ceteris
omnibus fidelibus. se regnum a xpo unanimiter et equaliter non cognouerit
et sectam ejus. comunionem omnibus grata. et ordinatione michi esse non sentit
ut. necesse est. cum a num̄ fidelium exadere nec membrum xpi deinceps
posse consistere. ac proc. ab omnibus ecc̃. dignitatibus honoribus. et officijs
michi grum et alienum exhac ceteros esse ꝑm quod clarius. m sine hujus par
ticule deo dante mentiendo concludere. Ideo animaduertat. quicunq; talis est
ꝓ ꝑm quod nunc supius glosa allata conclusit. m hujusmodi prelationum
aut ceteror officior differentia qm̄ sic miti fideles assignare mentit
clarissime Judayzat. eoq; ad ultimam m̄ perfectionem status Judaici cona
tur euangelicam legem conuertere. et ejus sanctissimam perfectionem auferre
ac per hoc quodammodo illam destruere, Nam ꝑm qđ illi indebite gloria
bantur m carne. ejus ratione se ceteris uolebant preferre. Sic et falsi
qui unq; est ut dicetur ghal. falsi a se legis Justitiam acceperit. ait
xpus pro eo uelut pro bene mito. et excelentiori, ex suo sanctissimo latere
ecc̃am formauerit. et fame ignobilia mundi. et contemptibilia. elegit deus
et ea que non sunt. ut ea que sunt destruat. ut non glietur omnis caro in

conspectu eius .p. corint. p. Dum igitur Euangelicam legem talis se defen
dere et firmare contendit. eo ipso eandem infirmat et destruit quia eius
sanctissimam perfectionem restringere et decurtare non desinit. et dum alios
ab ea indebito ordine expellit. eo ipso ab eius sanctissimo iure seipsum in
dubitanter repellit. licet ipsa sua deinceps illusio contrarium sibi uideatur
astruere. Nollo. ut quisquam calide emanibus fugiat. et illa generali ac fa
miliari talibus opugnatoribus responsione ea que pro hac parte dicenda sunt
subterfugiat dicens. quod hec et similia locum habere uidentur in his qui
sunt uere catholici et xpi fideles ex corde. quia talibus omnibus debet esse
eadem lex honoris. et dignitatis in xpo concordie unanimitas et equali
tas conuersationis et pacis. et eadem perfectio in lege Euangelij. s. lege
charitatis et ueritatis. Sed his qui ex circumcisione ad fidem xpi uenerunt
aliquid aliud expedit. ex proprijs eorum demeritis. cum cor eorum non sit rectum
cum xpo. et omni tempore sint ad malum intenti. et cetera talia. que sup
sunt obiicienda. Et ideo hanc calumniam breui sermone repello. eo quod
talia suo loco videlicet in 2a parte. sunt discutienda. quia deo disponen
te. hec et quecunque similia. ibidem tractabuntur abunde. Nunc autem hoc est
quod ad presens intendo. s. unitatem omnium fidelium undecunque aduenien
tium astruere. et eorum equalitatem honoris et gratie in xpi sanctissima
lege pro merito cuiuscunque persone non obstante generis ignobilitate. aut eius tran
sacta infidelitate. etiam si quis talium ad sacramentum fictus accedat
dum tamen maneat in ecclesia et personaliter non sit conuictus. et condemnatus
ab ea secundum quod ea que nunc superius inducta sunt. satis aperte probare uidentur
Si autem quisquam peccauerit ibidem declarabitur qualiter debeat corripi et
castigari. et quod etiam si criminis causa exposcat ut talis inhabilitetur et
aceteris fidelibus minoretur. non tamen propter hoc. ipsa eadem nota damnationis
inficitur totum genus. Unde ipse ad xpi fidem aduenit. Sed hec ut dixi
suo loco relinqueris redeo. ad conclusionem omnibus fidelibus necessariam
quam in hoc presenti capitulo intenderam. ut scilicet omne hominum genus se cog
noscat humiliter et deuote equali gratia per xpum esse redemptum. Nemo ergo
fidelium fontem saluationis et gratie obturbare contendat nemo disparia
crimina. unde unusquisque peribundus ad fidem xpi ut sanaretur ad
uenit. alteri improperet et opponat. tanquam ipse non equerit communi omnibus
redemptione. aut fuerit super ceteros constitutus heres et caput in Euange
lica lege. ut cui uoluerit misereatur et recipiat. et quem uoluerit induret
et expellat ac per hoc et deum mendaciter faciat personarum acceptorem

et damnabiſt deſtrui eius officium uſurpet. et eccleſiaſticam legē
corrumpat et uiolet. Memor ſit ſaltem damnate ſuperbie. uſitatis ſtolidi pha
riſei qua ſup ceteros. Similiſ quadam abhominanda iuſticia ſe iactabat
in templo exiſtimans ſe in hoc obſequium preſtare deo et acceptabile
ſacrificium. et ſibi ipſi adulando cumulū meritoꝝ. dicens. Gras tibi
ago dne quia non ſum ego ſicut ceteri hominū. raptores. iniuſti. a
duleri. velut etiam hic publicanus. Jeiuno bis in ſabbato decimas
do omnium quę poſſideo etc. luce. 18. Hoc tamē nō promeruit q̄ pu
blicanus deſcendit in domū ſuam iuſtificatus a bitto. ipſe uero de ſua
damnabili iuſtificatione ſecurus facturi uelut ſi ignoraret hui a xpo;
de illis procul dubio futurus. qui eidem dicturi ſunt in iudicio. dne.
dne nonne in nomine tuo p̄phetauim⁹. et in nomine tuo demonia eiecim⁹
et in nomine tuo uirtutes multas fecimus. mt. 7. Quibus ipſe indubitanter
reſpondebit. quod ſe reſponſurum promiſit. dicens. Et tunc confite
bor illis. quia nunq̄ noui uos diſcedite a me qui operamini iniquitatem.
Iſti ſunt fructus huius fraudate iuſtitie. et merces huius zeli ſuperbi et
amari impropery. ut iuſte condemnatus improperet. et finaliter repella
tur a xpo. qui alios condemnare et eis improperare non deſinit. et eos
contra xpi preceptum abeius ecc̄ contendit repellere. cum ipſe pater ſui
minum det omnibus affluenter. et non improperet. Ja. i. qui ſolem ſuū
facit oriri ſuper bonos et malos et pluit ſuper iuſtos et iniuſtos. mt. 5.
cuius contrarium. Sub eius nomine et apposita ſimulata iuſticia ſtruunt
efficē hinc inde improperantes. et ſolem dē iuſticē. ac pluuiam uoluntariā
et ſalutarem q̄m ipſe hereditati ſue legre gauit. ſup omnes partes eius
uniuerſales ecc̄ extendere prohibentes. que et ſi miſtrua erat ipſe tamē
p̄fecit eam. p̄s. 67. Si igitur Nature paulitas. in qua ex uno et ab
uno omnes condit⁹ ſumus. uſtos non mouet ad pacificum cum alijs amo
rem ſtabilemq̄ pacem ac equalem conuictum ſaltem eos. conuincat et mo
ueat quod omnes ſimul peritui. ab uno gloriosiſtimo deo pariter ſumus
redempti. ſpūſi gra et amore ac per eum in diſtinctē. in. 5ta. ecc̄. adunati ſm
q̄ nr gloriosiſtimus p̄ hieronimū eos cōmonendo conuinat. in epla ad celan
cum de modo recte viuendi ſic dicens. Iuſta ſibi aliquis de nobilitate
generis applaudit. cum uniuerſi pariis honoris. et eiusdem apud dominū pretij
ſint qui uno xpi ſanguine ſunt redempti. nec miſcet quaquis conditione natus
ſit cum omnes in xpo ſpūſi renaſcamur Nam et ſi obliuiſcimur q̄ ex uno
omis nati ſum⁹. ſaltem id ſemp̄ meminiſſe debemus. quia per unum omīs regene
ramur Hec ibi:—

¶ Cap̃ zz q̃ sicut m̃ xp̃i Ecc̃ oms Eccl̃ie recipiũt ita ex̃ illam existentes omnes m̃ dubitant̃ pereunt q̃tumcũq̃ m̃ q̃bus iustitie vide ant̃ esse pfect̃. eo q̃ iam est necessariũ ad salutem. ois qui saluari debent fidem xp̃i recte et explicite habere. Vbi ponũt̃ quatuor gña hom̃ qui sine dubio damnant̃ si sic uitam finierint. s. pagani et hereticí. schisma tici et Judei:—

¶ Sicut aũt catholica Ecc̃. oms ad ueram fidem aduenientes suscipit m̃ distinctõe Imo eãdem habitũ et mutat. ut conuertant̃ et ueniant p̃m q̃ aliq̃ Eccl̃ie factum est. et miserũs declarabit̃ legis. ita eisdem oms obligat gnr̃. et m̃ differentiã ad xp̃i fidem et ejus explicitam credulitatem et ad unanimem incorporationem huius Ecc̃. catholice. adeo ut sine his post diuulgatã Euangelicam legem nullus unq̃ saluari potuerit. Hoc aũt ad ejus maximã pfectionem pertinet. sicut et illud q̃ nunc dictum est. s. q̃ omnes ad Ecc̃lesiam uenientes suscipit pariglã et amore q̃ xp̃us perfectissimã legiferi ñi aphorisme uoluit sibi fieri. Jo. 12. cum aũt Ego aũt si a terra exaltatus fuero. omnia traham ad me ipsum, contrarium aũt erat m̃ ista veti lege nam sicut m̃ ea oms non recipiebant̃ Eccl̃ie sic non obligabat omnes gnr̃ in ex̃ illam uiuentes lege nature possent saluari cham sine ejus notitiam haberent et nollent eam recipere. Sicut supius. cap̃. 11. aperti⁹ pro bauit. que omnia excessus imperfectõe manifestum est fuisse. Ratio aũt gñis huius tante differentie est quia tunc nondum apte erat reuelatus status fidei et credulitatis omnium fidelium. eoq̃ nondum esset m̃ sua pfectione formatus sed hec omnia implicite credebant̃. esse fidem in xp̃m q̃ sufficienter p̃ tunc pfitebant̃ implicita fide. tam uiuentes m̃ lege nature q̃ m̃ lege scripte p̃ modum supius explicatum. Nunc uero post q̃ xp̃us promissus aduenit et explicitam fidem apertissime reuelauit et status fidelium m̃ sua totali perfectione formauit. ois tractat. ad ejus ipsum. cum exaltatus m̃ cruce. totum genus humanũ redemit ubi hec ois pfecte compleuit et ideo omnes fideles. qui saluari debent ad hec ois explicite et perfecte credenda. gñaliter et m̃ distincte obligauit. ceteros uero sub damnatõe concluserit. dicens sanctis apis suis. qui hec omnia Vniuerso orbi p̃mulgari debebant. m̃. vltimo. Euntes. g̃. docete oms gentes baptizantes eos m̃ nomine p̃is. et filij. et spũs sancti. Docentes eos seruare omnia quecunq̃ mandaui uobis. et Marci. vltimo habet̃. Euntes m̃ mundum Vniuersum predicate euangelium oi creature. qui crediderit et baptizatus fuerit saluus erit. qui uero non crediderit condemnabitur. Ecce legis Euangelice aphorismas et generalis m̃ omnibꝫ gentibꝫ p̃mulgatio cum dicitur. Euntes m̃ mundũ Vniuersum p̃dicate Euangelium oi creature. Ecce totalis et integra ad omnes homines obligatio. cum sub dicitur qui crediderit et baptizatus fuerit saluus erit. qui uo non crediderit cõdemnabitur. Hec aũt explicita credulitas. licet omnibꝫ saluandis sit necessaria cum reali m̃ aggregatione m̃ catholica Ecc̃. que fit per ejus sanctissima sacramenta cum fideli et deuota obedientia ad sua sacra precepta. quia hec requiruntur

ad ꝓfessionem status fidelium reuelata iam gra nostri explicatio fidei et eius ꝓfecta notitia est omnibus fidelibus ẽxpresse necessaria quia minoribus sufficit hoc modo catholicam fidem explicite credere. sm qꝺ ab ecclesia sancta distincta ꝓcessos articulos credidit. et in casibus dominicis diebus cantatur in symbolo. s. credo in unum dominum Jesum et ꝓcessum am in certis festiuitatibus. uenerabiliter celebratur in quibus huiusmodi articuli deuotissime recolitur sicut fit in celebratione dominice incarnationis. que subsecus aduentu. et in festo annuntiationis gloriosissime uirginis domine nre recolitur. et sic de aliis deuotissimis festiuitatibus. ut in beatifica dominici natiuitate et ejus sacratissima passione et resurrectione et ceteris que simplicium credulitas licet respectu maiorum in xpo fide uiuentium. uocetur implicita. respectu tamen precedentis status ueteris synagoge appellatur explicita. Imo clarissima et multum apta sicut quilibet ꝓ se ipsum satis facile poterit intelligere. Nec sunt simplices ulterius de fidei subtilitatibus examinandi. nisi forte in aliquibus habeant suspectum qꝺ sint ab hereticis deprauati. ut declarat. s. tho. 2. 2. q. 2. ar. 6. Et 3. sen. di. 25. q. 2. ar. 2. Nam in his in fide maiorum quibus dedit deus altiore fidei mensura sufficienter saluantur. Maiores uo adquos pertinet alios in fide erudire teneri habere plenioren noticiam de credendis. et magis ea explicite credere. diuersimode in sm diuersu gradu in quem in hac statum ecclie constitutus est unusquisq; de quibus nonest ꝓ singula disserendum ad presens. Hoc in satis sit ad ꝓpositum qꝺ ad credendum explicite euangelicam fidem necessario obligat omnis qui saluari debet. et ad obediendum ejus sanctissimam legem et ad gnlem omnium fidelium obseruationem. s. mandatis ecclie quod in non erat necessarium in illa ueteri lege. Et hinc est. qꝺ Ethiopi eunucho regine candacis uiro nobili et deuoto. deus misit philippu ut eum instrueret et baptizaret sm euangelicam legem qm reuertebat a hierosolimis ubi uenerat adorare dm. Actu. 8. et cornelio centurioni cohortis uiro religioso et timente dominum apparens angelus domini precepit. ut faceret accersiri. Simonem petrum. qui eum in xpi lege. erudiret et baptizaret. ut habet actu. 10. Hoc aut ideo factum est quia iam non potant. sine explicita. x. fide saluari cum ceteris que ad hoc missum dicta sunt ꝓne. et hoc tpe. erat necessarium post diuulgatam euangelicam legem. quia ante poterant excusari. Ratio aut huius tam stricte necessitatis est qz iam eaque ad fidem ueram pertinent que ante implicita erant apostolis sunt explicata. Ut puta deum esse. et rem prouidentiam ac curam de salute hominum habere. Nam iam notissimum est. deum esse unum et unum. prem et filium et spm sanctum. Unum solum et uerum deum. et cetera ad hec ꝓtinentia Et similiter. rerum omnium prouidentia. et de salute hominum. diuina ac singularis cura sufficientissime est ꝓpositum suis fidelibus exhibita et monstrata quantum eis uidebat esse necessaria. Item hec omnia fuerunt uniuerso orbi per apostolos diuulgata ut tangit Actus ad. 10. 10. et ibi sacri doctores satis apte declarant. Item hec omnia

fuerunt

fuerunt a xpo omnibus saluandis Sub neccesitate conclussa et imperata sm
quod nunc tactum est sup. qui crediderit et baptizatus fuerit saluus erit
qui uero non crediderit condemnabitur. Mar. vltimo. Non igitur potest quisq
iam excusari - ut solum credendo - et faciendo ea que dicta sunt - sub illa antiqua
et implicita gnalitate se putet posse saluari. quia omnia que ante erant
implicita. et obscura. sunt iam clarius luce explicata et reuelata. Item non
potest horum ignorantia allegare. qr iam sunt. toto orbi sufficientissime diuul
gata. Item non potest dicere. se ad ea non obligari quia iam scit se a xpo
ad illa neccessitari eo rigore - ut sine eis non possit saluari. Imo etiam si illa
respuat. se nouerit perpetuo et neccessario damnari quia qui non crediderit
condemnabitur. Hec ei tria. ante xi. aduentum uidebantur fideles excusare
ut nil ultra agentes. in sola lege nature possent saluari. eo q pt tunc nondum
erant explicite reuelata misteria fidei. et redemptionis humane qntum ad
primum. Et eo simili q illa qlisunq diuina horum reuelatio in lege mosaica
nondum erat omnibus cognita et diuulgata. qntum ad 2m. Et eo simili
q licet in aliquibus perfectissime cognosceretur. et eis esset sufficientissime pre
dicata. non tamen erat eis obligatoria. ut non possent saluari sine ea cum
fuerit soli illi pplo data. et nullam aliam gentem deus neccesario uolue
rit obligare ad illam sm q lacius declaraui. sup. cap. 10. et 11. et 13. et
hoc qntum ad 3m. Hec aut tria opposito modo se habent ad homines omis
in lege euangelica. ratione quorum omnes indiferenter obligat. Si aut aliqs
forte esset natus et nutritus. ubi nunqm xpum cognoscere posset. nec eius fidem
et euangelicam legem ut puta inter remotissimas a nobis barbaricas nationes
uel alicubi habens aliquid similis impedimenti. respondet. s. tho. in 3.
sen. in preallegata. di. et 2. sen. di. 39. q. p. ar. 2. Simili innuit hoc.
idem. licet casus ibidem positus. diuersificetur aliqualiter. Dicit enim q
si talis faceret. qd in se est. s. uiuendo lege nature sm illam supdictam im
plicitam fidem et cetera deo deuotione fidelissima committendo. sicut face
solebant illi qui hoc modo saluabantur. in illo pristino tempore q talis deus
reuelaret qd agere deberet. ut eternam salutem qm obtabat attingeret. sicut et
illis duobus predictis uiris. s. Ethopi eunucho. et cornelio centurioni. dictum est
reuellasse qd et de aliquibus alijs hoc idem contigisse. ex scriptura posset
induci. Imo et nris et tporibus uidimus. aliquos mirabiliter sola diuina gra ins
piratos. ad fidem catholicam aduenisse ex similibus partibus remotissimis. fide
lis enim est deus et spantibus in se bonus nec eos unqm deseruit. ut perire per
miteret. si uero animo in se sperarent. et eundem totis affectibus inuocarent
Imo hoc ipsum q in eo credunt inuocant et sperant iam eius est donum ab eius
immensissima bonitate defluxum. Habet itaq omnipotens deus innumeras
uias et modos quibus illuminet suos electos et eos doceat. dirigat. et perficiat
nec omnipotentiam suam sic suis ministris hoibus alligauit in terris. Imo nec

etiam ipsis sacramentis. ut sine illis non possit suos convertere et salvare fide
les. Ut magr dicit. 4. sen. di. 4. Sine sacramentis tamen que ad salutem
sunt necessaria actu vel habitu susceptis nunquam aliquis salvatur. quia si
deus aliquem sine susceptione baptismi salvaret. baptismus tamen flaminis
in eo esset actu susceptus quo xpi membrum fieret ut salvaretur. baptismus
vero fluminis esset saltem habitu quo ejus militantem ecclesiam non
contemneret. sed eidem si posset corporaliter aut visibiliter incorporaretur
ne ab ea juste repulsus periret et damnaretur. Nam secundum quod magr. ibidem dicit
tunc completur invisibiliter in homine justicia salvationis eterne secundum quod habetur
ad ro. 10. corde creditur ad justiciam ore autem confessio fit ad salutem cum
s. misterium baptismi non contemptus religionis sed articulus necessitatis
excludit. que verba sunt originaliter. cipriani in 4. lo de baptismo. Sed nunc
his omissis iam ad propositum concludendum est. quod nullus potest extra hanc
sanctissimam immaculatam et unicam xpi ecclesiam salvari. nec fidem habere
vere dicendus est. si recte integre et explicite hanc evangelicam fidem
non profitetur et credidit. quantumcunque talis ferventer confiteatur et credat
unum dominum esse. etiam si illum asserat omnipotentem esse. et celi
et terre ac omnium rerum visibilium et invisibilium creatorem qui populo
Judeorum per manum Moisi dedit legem et cetera talia. que licet in se videantur
esse vera. non tamen ea ratione quam fides catholica determinat illa. s. cum expli
cita determinatione ceterorum articulorum quos sancta confitetur ecclesia. s. illum
dominum omnipotentem creatorem celi et terre esse trinum et unum patrem et filium et
spiritum sanctum. etc. et filium dei fuisse in virginem incarnatum. et ex ea perma
nente virgine natum cum ceteris ad hec pertinentibus. quia iste est unicus et
verus deus de quo hec omnia credenda sui fideles profitentur in ecclesia. et preter
eum nullus est alius. Cum igitur istum unicum solum dominum. sub his par
ticularibus fidei explicationibus. infideles non credant. sequitur quod nullum
dominum credunt. cum preter istum nullus sit deus secundum quod declarat. s. tho.
2a. 2e. q. 2. ar. 2o. Nam licet verum sit quod deus est unus omnipotens et
omnium rerum creator. tamen non est verum quod ille non sit trinus. pater et filius. et
spiritus sanctus. et quod filius non sit incarnatus etc. que omnia infideles non con
fitentur sed negant. et sic per consequens hec de eo non confitendo. infideles
non confitentur verum dominum. et quod gravius est hec de eo negando negant ve
rum dominum preter quem non reperient aliquem alium cui credentes possint
dici vere credere dominum. Non enim est talis deus qui creavit omnia. et sit omni
potens et legem dederit Moisi etc. et tamen. non sit trinus et unus pater et
filius et spiritus sanctus. et filius non fuerit incarnatus. natus et passus et
cetera que sancta confitetur ecclesia. sed ille idem de quo credimus illa. ipse unicus
et verissimus est. de quo confitemur et credimus ista. nec potest dividi aut

aut multiplicari ut et nobiscum p fidem maneat et ab illis non ex falsa
credulitate discedat. Vt illa de eo credendo et hec negando verum dm credat
falsa ergo deliramta confingunt nec uere deum credunt quicunq solu illum
veteriq testamto modo predicto inherent in credendo. negantes euangelicu
pfectissimu statum ideo recte infideles uocant. Idem est de paganis vnum
dm omnipotentem credentibus. Idem est de hereticis ab integritate fidei dis
crepantibus. quorum genus reducunt sancti doctores ad quamdam infidelitatis
speciem licet non tam apertam sicut et eam quam illi retinent. qui toti catho
lice fidei aposita fronte resistunt. Idem est de quibuslibet q ab vnitate fidei
et sancte matris ecce recedunt quibus nec aliqua opera bona. quantucunq de se
sint sanctissima et pfecta pficere possunt ad uitam sed omnes dum sic
manserint talis finiendo. indubitant damnant et pereunt quantumcunq
in suo modo uiuendi videant esse purissimi. eo q talia fiunt. extra sancte
matris ecce gremium ex quam non potest esse aliqd meritum. aut remunerabile
premium et ideo satis congruenter Beatus Augus in li. de vera religione. ex
pellit quatuor hominum genera a nra vnica et sanctissima ecca. in quibus
dicit q non est uera querenda religio. qua a suis fidelibus ueraciter et deuote
vnus uerus colitur deus. eo q in his nulla talis religio esse potest. qui sunt
isti. s. pagani et heretici. scismatici et iudei quorum congregatio non potest dici
ecca sanctorum sed ecca malignantium. ps. 25. Odiui eccam malignantium et
cum impijs non sedebo. Nec enim inquit ipse. in confusione paganorum nec
in purgamentis hereticorum. nec in langore scismaticorum nec in cecitate iudeorum
querenda religio est. Sed apud eos solos qui xani catholici ortodoxi. nominant
integritatis custodes. et recta sectantes. Hos g. dicit a xana religione alienos
qui nobis in vnitate scte mris ecce tenenda est. debere ab eius catholicis repu
diare. non q ecca non possit et uelit eos in vnitate fidei. et scte comunionis
recipe et eis de eterna salute. et comuni pace cum ceteris fidelibus puidere
si uelint de suo pristino errore debite penitere et ad eam redire humili et de
uote. Sed quia ipsi ab eadem ecca se separant. ideo iuste iubent a fidelibus
repudiari. Dum sic pmanserint. tanquam sibi ipsis damnabiles. et perituri. et ca
tholicis fidelibus pestiferi et nimium periculosi. Ex his g. supradictis eli
ciunt due vtiles et verissime conclusiones. Prima est condemnatio cuiusdam
errores. in quo solet dici. q quilibet potest in sua lege saluari. dum vnu dm
credat. et ei seruiat viuens lege nature. qd tamen falsissimu est et hereticum
p statu noui testamti et euangelice fidei. sm q ex hoc cap patet. licet p statu
ueteris legis poterat verum habere. sicut superius in capitis hic sup notatis lar
guis declaraui Augus in sup illud ps. 83. s. pater inuenit sibi domu et turtur
nidum ubi reponat pullos suos declarat hoc larguis quomodo ex vnam explicitam
euangelice fidem et gremium. s. mris ecce nemo potest saluari quantumcunq uideat.

dt
p expositione
psalmi 83.

m̃ bonis et pijs operibus justus et p̃fectissim⁹ ꝓpter domum quę dicitur est
et requiem habitatorib⁹ p̃stat. intelligit illam celestem beatitudinem .s. sanctor⁹
Ec̃cl̃ie triumphantem p̃s. eodem. Beati qui habitant in domo tua domine in secula
seculor⁹ laudabunt te Per nidum uero qui certo tempore adaptatur sibi et
nutrituræ pullor⁹ intelligit .s. tam in̄em fidelium militantis Ec̃cl̃ie in q̃ nutriunt
eor⁹ bona opera. et fiunt uite eterne materia ut tempore debito. et accepto libere
volent ad illam .s. hierusalem triumphantem sibi⁹ Ec̃cl̃ie. et juxta aplm
rapiant⁹ cum sanctis obuiam xp̃o in aera. Per passerem uero intelligit eor⁹
aut aiam in̄am quę sicut passer uolare debet ad celum p̃mis pdet spes
et charitatis suffultus per fiduciam aut intelligit in̄am carnem. que ut
herodes casta et abstinens debet esse que propte agit opera bona licet spūs de
sideret et moueat ad illa. q̃ quecunq⁹ nobis precepta sunt non cmittit p̃ carnem
op̃am. ut ibidem Aug⁹ concludit. Dicit ergo q̃ passer. anima cuiuscunq⁹
fidelis inuenit sibi domū .s. eternam. in illa celesti gria. requiem aut mansio
nem post hanc miserabilem uitam q̃ndo herodes .i. homo viuens in carne in
uenit sibi nidum .s. sanctam matrem Ec̃cl̃ie. ubi reponat pullos suos .s. opa
bona alias enim non sibi p̃fecisset aduitam Vnde ibidem concludens dicit
Non enim abijcit eos ubicunq⁹ se inuenit sibi nidum ubi eos ponat. Dicimus
aut frēs q̃a nostis q̃m̃ videntur plet Ec̃cl̃ie bona q̃ qui q̃⁹ multi etiam pagani
pascunt Esurientem vestiunt nudum .susapiunt hospitem. visitant egrotum
consolant⁹ in̄clusum q̃⁹ multi hoc faciunt .ffi uidet⁹. parere herodi sed non
sibi inuenit nidū si .q. Quam multa multi heretici. non in Ec̃cl̃ie operantur
non in nido pullos ponunt. conculcabitur .et conterentur. non seruabunt⁹ non
custodientur. Et in ista de hujusmodi tractare loquens dicit Non ubi cunq⁹ in
uenit sibi nidum ubi ponat pullos suos. sed in fide vera. in fide catholica in
sotietate vnitatis Ec̃cl̃ie pariat sua opera. Per ista duo gria hominum hic
ab Aug⁹ breuiter positis a fructu salutis ei⁹ hic sicut et ab unitate fidelium sepa
ra possumus etiam intelligē illa eadem quatuor supius ab eo exclusa. ut .s.
Paganos omes infideles intelligam⁹ a vera fide et religione penitus alienos .s.
gentiles et judeos. Per hereticos uo omes ab vnitate et rectitudine fidei .et s̃c⁹
matris Ec̃cl̃ie. separatos aut quomit⁹ rebelles .s. hereticos et scismaticos. Hoc
idem q̃d Aug⁹. declarat. glo. ordin̄. Sup eundem locū p̃s. vbi de similibus
concludit q̃ licet multa bona q̃a faciant. sed q̃ non in nido Ec̃cl̃ie faciunt
.i. in fide et participatione sacramentor⁹ ideo conculcant⁹. et non seruant⁹ eis ad
uitam Hoc idem mag⁹. tangit. et allegat. 2. sen. di. 41. Secunda aut con
clusio esse potest q̃ hinc inde de quibus loquimur impugnatores contradicere uiden
tur in hoc xp̃o et sancte matri Ec̃cl̃ie militanti religioso, Nam cum xp̃us tanto
rigore omes homines ad Euangelicam legem constrinxerit et ad unionem .s.

Matris Ecc̃ et ejus Sanctissime fidei omnes mdabnte obligauerit. Vt nisi
Efficerent ejus membra. et vnammes filij mdubitant perirent. adquos sa
lutiferam congregationem dilectissimos suos aplos misit sm quod. Matth. et
Mar. ultimo. et Actuum. p. capls patet et qd amplius est. eos minumabilib9
periculis. passionib9. et tormentis cham usq; ad Effusionem sanguis exposuit
sm qp Mat. 10. c. patet qui pmi. qdo primo misit eos predicare. et
eosdam nouos fidelis mapere congregare. Vbi int alia hec dr. Ecce ego
mitto vos sicut oues m medio luporum. ts fote ergo prudentes sicut serpentes. et sim
plices sicut columbe Cauete aut ab hominibus. Tradent enim vos mconcilijs
et m synagogis suis flagellabunt vos. et ante reges et presides ducemini ppt
me mtestimonium illis et gentib9. et mpia tradet aut frat fm mmor
tem. et pat filium. et exurgent filij m parentes. et morte eos affcient. et eritis
odio omnib9 hominib9 ppt nomé meum etc. Hoc idem sancta mater Ecc̃ fide
liter et deuote obseruat p omnibus ut conuertant exoratis. ipsa die dominice
passionis. qua gnis redempti sunt omnes et ad hoc sumtu diligent suis fide
libus actus et officia distinguens. ut sibi velut quodde nouiter partu venti
mimstrantes assistant. quos ad hoc sacratissimum mysterium ordinate consti
tuit sicut accepit a xpo sm quod tangit Aplus ad Ephe. 4. qui postq
dicerat quom ascendit hic omnes alios ut adimpleret omnia statim subiungit
dicens Et ipse quidem dedit. quosdam idem Aplos quosdam aut prophetas alios
uo Euangelistas. alios uo pastores et doctores ad consummationem sanctor vn
opus mimsterij m Edificationem corporis. &. donec occurramus omnes m
Vnitatem fidei et agnitionis filij dei etc. Quid igit dicendum erit eis qui
hmoi sacratissimu mimsterium non adiuuant sed impediunt. ut eos qui
vltimo minare volunt prohibeant et expellant. prophete illud Euangelicum
ex verbo. ad scribas et phariseos eis conuenientissime aplicabitur. Mat. 23. c.
Ve uobis scribe et pharisei hipocrite qui claudit regnu celor ante homines.
uos enim non mtratis. nec mtroeuntes simlis mtrare & aut hmoi homines
xpo et ejus Ecc̃ sint sicut undetra esse contrarij. non a me sed a xpo. quoniã
legis accipe testimonium. Luce. 11. c. Qui non est mecum adversus me est
et qui non colligit mecum dispgit. satis enim erat ad xpo contradicendu non
esse cum eo aut non colligere secum ut ipse testatur. Sed qui cham ea
que collecta erant dispgunt. et ejus sanctissima Ecc̃a. sub nomine prefati
cumulant. et diminuunt. nescio quid aliud q lupi rapaces. Sub uesti
mentis ouium venientes uocant a quibus idem ipse xps nos vult cauere
suos fideles cauere debere Mat. 7. attendite a falsis pphetis. qui ueni
unt ad uos in vestimentis ouium m intus autem sunt lupi rapaces a
fructibus eor cognoscetis eos. Nam fructus quidem Justitie quam

xpi se gloriant pretendere. ni pace seminatis facientibus pacem ut habetur Jacobi. 3. Aqua ni ihu sua ipsa dissidante capacitate digiesti fructus patent ostendit sue simulate iustitie. ut ex illis uere possint cognosci. Igitur a fructibus eos cognoscetis eos sm qd salvator ipse replicuit. Dequibus ni fructibus ni .Z. huius tractatus principia deo dante laycus aliquid intendo tractare.

¶ Cap. zz. Quamuis oia ista quinq genera hoim subducta debeant ni xiana religione a fidelibus euitari. ne forte contingat eosdem abusus cotaminari spali tamen cautela Judei sunt euitandi ppter causas que tangit ibi specialius uo debent abeis separari illi q. fuerut. ex cada gente uenit ad fidem conuersi.

¶ Licet Aut quinq hec gna hoim subducta sint alia religione qua deus asuis fidelibus colitur penitus aliena. ita ut eos qslibet sic mouentes ni dubitant. etno supplicio punendos condemnet ecc. et dum uiuerint damnabiles. et perfidos eos publicare non desinit. ni tanta ut ab eos consortio quem fidelium uenibus humane mortalis uite necessitas ordinata permittit suos fideles arcere ac separare pauet et impetet. ne. s. quod absit. eos maculari ac periclitari contingat. ex tali cum perfidis ni fidelibus comistione. Sicut et antiquitus plurimos Judeos a lege dei deuiasse et ad ritus ni fidelium declinasse cognouimus. ex simili conuictu et conuersatione sm illud ps. 105. Comixti sunt inter gentes. et didicerunt opa eorum. spali ni cautela sunt euitandi Judei a fidelibus ni religione xiana sed ante oia. legentes comoneo. ne ea que de Judeis ppsis dictum sunt ad nios fideles quos ex eos damnabili cecitate pfectione recte fidei nobiscu unanimes et equales sotia. nobis participant aut participare ecc improbe rebarquere contendant. Nam hoc quidem de Judeis permanentibus ni Judaismo duce intendo eos q fidelibus hec legentibus (unde unus illis sint) ppterea esse coniectio. et ad expeditionem huius prime particule p responsione argumentoz ea satis accomoda et profecua imo necessaria (dixerim esse) non dubito. fideles uo qui ex eisdem ad ecc nobiscum uenerut. ni eodem gremio conuersationis et pacis cum ceis catholicis tractandi sunt etiam posito q sint mali sicut et hac tenus. alij ex nris eadem malicia imbuti et occupati. sicut ni .Z. particula laycus declarare dedicui. Nunc igit ad ppositu redeundo. Si pagani a nobis arcendi sunt ac diligenta uigilantia tractandi. eo q sint aucta fidei alieni et qua uident nobis esse contraij ac possunt nobis esse nocui quo magis blasphemi Judei qui opposita nobis fronte resistunt. et nos ydolatras patres et decaptos. conuincaa qua ualent affirmare contendunt. ac gloriosissimu ihm ueum solidissimu fundamentum pecum hominem et apostatam deceptorem fuisse susurrant. et mentiuntur. et a suis patribus ex zelo legis iuste p suis crimibus anathematizatum. ac suspensum fuisse. ni se ipsos q tantos confirmare non metuunt. et ceta alia que omnia tam nefandissima sunt ut nisi necessitas urgeat ea nominari non deceat. Quoz ni mil tale ni alijs

m̃ fidelibus poterit xp̃i Vlam q̃dam ut uta dixerim deapta m̃ mudicã uluentes
hoc solũ dicũt .s. se nolle disputare de fide nec contrauum sue miserabili sectę
quidq̃ audire .qua hic mahaũ grosse et simplicit. m̃ deum dicentes sm̃ quod
ille miserabilis. machometus tradidit eis .et ꝑ ꝑ legem uluentes se credunt
posse saluari Imo multa laudanda et mirabilia de nr̃o gl̃osissimo redemptore
et ꝑ sanctissima matre. m̃ corpo alcorano reperiunt. que ipsi indubitanter con
fitentur et credunt. Non est eis similr̃ locus exercende deceptionis m̃ nr̃os. cum
nullum penitus saltem colorate aliarum ꝑsuasionũ habeant fundamentum nisi ad
aliquos beſtiales miserabiles et m̃mundos .quos deus iam ante iustissima quadã
pena tradiderat m̃ reprobum sensum .qui ritum pecudum eligentes . non quidẽ
a sarracenis decepti sed a sua m̃mundissima concupiscentia abstracti .et illecti.
ad eos libere .et sponte transmigrare decreuerunt .aut formentor timore aut delicijs
delicijs cum ab eis comprehendant. adeor ritus et legem transire consentiunt .
& aũt sarraceni nobis crudeliter insidiantes obsistunt. hoc uelut quedam
irritatę beſtię facere dignoscunt. cor̃ m̃ nos et illos comunit sit continuum bellũ
aquo se defensare .et nobis q̃thon possunt corporaliter nocere contendunt m̃ quo put
comunit callidissimi comprobat. Nil tamẽ horũ timendũ est a eis .qui ex illis
nobiscum pacifice conuersant. ut auq̃ possint esse suffruens causa decipiendi
in fide .Tam m̃mundissima enim et irrationabilis est lex q̃m ꝑfitent. et tenent
ut nullus q̃thunq̃ indoctus et simplex dubitare possit de ipsius aphissimo errore
si tamẽ ut dixi non prius sit ipse uerecundat⁹ a sua m̃mundana et damnabili con
fusione cuiq̃ etiam ꝑret ꝓ. quantum ad numerum m̃ gremio ecc̃ maneret
Peraltissimis uero iudeis alhoc est contra nos sensus et astucia sue deceptionis
et fraudis .nam habent aliquem sue ꝑfidie damnationis colorem dum nr̃os
fideles q̃dõ impunita licentia hoc agere ualent. talibꝰ uerbis suadent dicentes
Hoc uerum est quod deus legem Moisi dedit. et ꝑ m̃ca tale ac tale manducare
prohibuit et ꝑ sic uel sic uiuere instituit .et ꝑ imagines aut simulacra fabr̃e
suis fidelibꝰ uetuit .et ꝑ omne masculum octaua die circumcidi mandauit et ꝓ
et ꝑ abeo ubi ꝓceptum est .non declinare ad dexteram aut ad sinistram .set ne
fideles facilr̃ decipiant. et recedant distincte mandauit .et cetera talia que
longum esset recensere .Vnde cõmunit concludunt dicentes Quid ꝗ. malum est
si hec homo confitear et credat .ac fideliter obseruet et agat .cum hec ipse dixerit
esse legitima et sempiterna! Hec enim tantis mirabilibus et prodigijs deus aper
tissime reuelauit .ꝑ nunq̃ ullus fidelis de eis dubitare potuerit etc̃. q̃si uellint
dicere isti obstinatissimi Inimici ꝑ damnati patres eor̃ de xp̃o adhuc m̃ra
hic carne uiuente dixerunt .Jo. 9. Nos scim⁹ quia Moysi loquutus est deus .hunc
aũt .s. uirũ nescimus unde sit .Imo hec aphissime dicunt q̃dõ impune dicere
possunt Sic ista damnanda Viperarum ꝓgenies .de domino deo suo loquit
sic contra legem et Moisem uocem exhibit. qui hac ipsa blasphemia eam ueram
aiter condemnabit .m̃ hoc enim Moysem ipsum qui ꝑfitetur se nescire fatetur

Nam si illi uacuit crederet de xpo non dubitaret sicut et ipse dixit pribus suis
cuius testimonium assumit. Jo. 5. Nollite putare qr acusaturus sum uos apud prem
est qui acusat uos Moises. in quo uos speratis. Si enim crederetis Moisi. crederetis
forsitam et michi. de me enim ille scripsit. Si aut literis illius non creditis quomo
uerbis meis credetis? Hoc tn est. quod ad propositu intendo concludere. q scilicet
Judeorum duricies xpum directissime blasphemare contendit. et calcaneo fideliu
serpentina suasione semp inimicans obsistit. nisi ab eis eorum callida astutia
prudentissime conteratur in capite. Nam et si non possunt. nec audent fideles
ad sua damnatione conuertere non tn est dubium quin eos possint et audeant
puertere. et a fide recta et catholica auertere. eos suis inmundicijs inaculando
aut puersis dogmatibus corrumpendo. Nam hec supdicta. que uelut susurra
do auribus fideliu diuersimode ingerunt. ad decipiendos simplices. satis apta
esse uident. Ex inde enim pcessit q multi simplices fideles. eorum errore de
cepti putant eos in sua fide immo et quemlt in sua lege posse saluari. q tamen
falsissimu est et hereticum. ut in pcedenti cap declaraui Ex inde processit q
multi p eos decepti credunt et insistunt diuinationibus et incantationibus. et
similibus sacrilegis. et damnabilibus actionibus. et pluribus alijs varijs abho
minationibus qs hic scribere nequeo. Ego tame qui indignus hec scribo hoc
totum sperientia pdente comperi esse verum Si aut heretici sunt a nobis
arcendi eo q in fide male sentiunt et fideles qslibet. ipsa sua damnabili peste
inficere possunt. quid dicendu erit de his perditissimis fidei inimicis qui
totam eam integramq corrumpunt? Heretici enim et si in aliquibus errent
et a uera fide discedant. reliqu tame indubitant nobiscum confitentur et
credunt. licet sup uacue hoc agant. cum in vno articulo errantes totam legem
et fidem corrumpant et pdant. isti uo nil. Sed totam nram sanctissima fidem
uelut quedam confecta mendacia contemnunt. Heretici solum etiam quandiu
latent possunt fideles inficere. postqu uo detecti sunt. aut statim. exterminatur
et pereunt. aut ad sctam nrem Eccam deuote et fideliter reddeunt Nam here
ticos et eorum fautores magno ardore insequitur et punit Ecca. excomunicatione
depositione rerum ablatione. et militari psequtione. ita ut eos necessario aut
exterminet aut conuertat et saluet. Judeis aut qui inter nos comunit uiuunt
non est sue fraudulente malitie aliqd tale impedimentum si continua uigi
lancia a fidelibus non uitant. et a rectoribus non phibent. Nam non licet eos
talit persequi. et exterminare. nec inuictos ad fidem aduce. Sed eos inter nos
districta tamen lege tenem sufferre sm q inferius. c. 26. patebit Vnde
semper eis patet locus fideles inficiendi. nisi eorum prudens custodia puigilet
Si aut scismaticos. Ecca separat a suis fidelibus ne eos suo liuido errore corrupat
et ab eius vnitate suo pestifero scismate diuidant. quid dicendum est de his.
seminatoribus tan pestifere diuisionis. qui primo in ipso capite xpo ab Ecca sancta

dulsi m̃ suo nephandissimo scismate p̃euelant sr tamen scisma et non magis m̃ fidelitas patissima dicenda est. Scismatici emm̃ sicut de hereticis dictum est aut ad vnitatem ecc̃e redeunt aut aut comunit. m̃ suo malitioso federe diu punt. et pereunt. sr ido obstinatissimi inimici caritatis et pacis. virus suę iniquitatis semp transmittunt ad posteros. sicut et ipsi susceperunt a patribus. qui omnes confitentes ihm̃ ee xp̃m m̃ lege promissu. a sinagoga excludi jusserunt. Jo. 9. Jam emm̃ conspiraverant. iudei ut siquis confiteretur eum. s. ihm̃ n̄rum ghossi simu redemptorem. esse xp̃m ex sinagogam fieret. De p̃hoc ipsi. et ego pcibus di sctis. non Judei aut sinagoga ueri dei. Sed sinagoga sathane aduersantis effecti sunt et xpi ecclam et ejus fideles quantum sr eis dampnare blasphemare non cessant sicut. apocalib. 2. Epo ptsmirne ecc̃e. ex parte dei scribitur dicentis. scio tribulacionem tuam. et paupertatem tuam. Sed dives es et blasphemaris ab his qui se dicunt Judeos esse et non sunt. Sed sunt sinagoga sathane. Quam blasphemiam m̃ fideles et ejus sctissima ecc̃a. usq; m̃ho diernum diem ishi perfidi canes obseruant et canos q̃ntum eis impune concedi potuerint fallere et contaminare non desinunt. vltra q̃ agere possent quicunq; alio scismatico. Et quid emm̃ nisi catholicos conuiuentes locutui aut operatui sunt cum eis nisi amaritudinem et dolum illius Judaice ceci tatis quibus pleni sunt. sicut et xp̃s dixit suis patribus. qs se mimici congaudent. et glorianti. Mat. 12 Progenies vipe rarum quom potest bona loqui cum sint mali. ex abundantia emm̃ cordis os loquit. Bonus homo de bono thesauro p̃fert bona. malus aut de malo thesauro p̃fert mala. Sed iam breui quodam compendio damnanda est ergo malicia et a veris catholicis segreganda ex scripturarum testimonijs ex quibus breuitate petente sufficiat vnum p̃ cunctis tam. qd scribit. Danie. 9. c. vbi postq̃ gloriosissimam passionem xi et ejus tempus et ordinem propheta predixerat statim sicut inimicus eius xp̃i abhominandam desolationem et p̃fanum ab ejus fidelibus separationem subiungit dicens. et post ebdomadas. 62. occidetur xp̃us et non erit ejus populus qui eum negaturus est. Et ciuitatem et sanctuarium. dissipabit ppls cum duce uenturo. et finis ejus vastitas. et post finem belli statuta desolatio. confirmabit aut pactum multis ebdomada vna. et m̃ dimidio ebdomadis deficiet hostia et sacrificium. et m̃ templo erit abhominatio desolationis. et vsq; ad consumationem. et finem perseuerabit desolatio. Populus qui eum erat negaturus. et nunq; amplius ejus ppls futurus. fuit ppls Judeorum. qui eum coram pilato negauerunt. Nam cum ille diceret. regem vrum crucifigam. respondentes dicentes. non habem̃ regem nisi cesarem. Jo. 19. Et ibidem dixerunt ad pilatum. tollite tolle. Regem ejus negantes. Nolli scribere rex Judeorum sed quia ipse dixit. rex sum Judeorum. Et Actuum. 3. dixit Petrus ad Judeos loquens de dño ihu xp̃o. Quem uos m̃quit tradidistis. et negastis ante faciem Pilati Judicante illo dimittere. Et sic ex dei precepto concludamus cum p̃phetico vaticinio de cor Judeorum ppto dicentes eisdem Judeis iterum reuertentes.

Voca nomẽ ejus non pplus meus .q2 uos non pplus meus .et ego non ero uester deus osee c. 1°. Jsti sunt itaq3 qui non erunt amplius pplus ejus sed ḡtim in xpo regnaturi .et a ipso denominati .et hoc undecunq3 ad sectam aduenerint siue ex gentilibus siue ex judeis .omnes enim mi ecie equales sunt juris et gre .ut dicetur cap. 27. et de mcps. dicitur datur q3 post finem belli .esset statuta desolacio illius pplī judaici .quem deuastatores partim occiderunt et partim captiuauerunt. sicut statutū erat .et ꝓdinatū a deo .mi peram matis xpi .Dicitur etiam hostiam et sacrificium debere deficere .dum confirmaretur pactum xpi multis .quia sacrificia veteris legis .cessauerunt q3 passione xpi non habentia uim obligandi .ultra ex quo eadem ꝺ passio ac misterium humane redemptionis per eum completum .fuit q3 apli genaliter diuulgati et signis mirabilibus ac prodigijs multiplicatum .et addit quod templo debebat esse desolacio .Nam mi eo posuit Adrianus imperator statuam suam mi loco ubi steterat arcta festiuitī .que apud hebreos uocabat abhominatio sicut et qlibet aliud idolum Erat hoc signū manifestissimū .desolationis judaice .que usq3 ad consummationem et finem perseuerare debebat vt ibi dr. q2 usq3 ad finem mundi hec miseranda captiuitas judee et ceca obstinata durare debet .In fine uo omis conuertent ad fidem xpi postq3 fuerit detecta malicia illius nequissimi antex sicut mra c. 26 dicetur .Vnde sanctus aptus ac pulchra similitudine declarat beatus Joannes crisostomus desolationem ac reprobationem hui obstinatoꝝ mi delium judeoꝝ ipsam hierosolimoꝝ ac templi destructionem Et uersionem factam per titum et uespasianū imperatores ac per consequens totalem et mi regnam cessationem ab hostijs .et sacrificijs illius veteris legis .Que quidem templi destructio nominata hic a dānicle desolatio dicta est duratura usq3 ad consummationem et finem .et p consequens concluditur est a dānicle .debere hostiam et sacrificium ppcio cessare cum jam dicta templi et ciuitatis hierusalem desolatione. Dicit Enim q3 deus se habuit cum judeis sicut aliquis prudens ac diligens medicus se haberet cum mi firmo aliquo .magnis ysteꝝ febricitante et aquam frigidam .magno desiderio ut pmente .candemq3 cum magno clamore petente ac deinde minante et promittente .q3 si sibi dicta aqua frigida non detur q3 se mi cumet laqueo aut precipitio .uel quouis alio sibi possibili artificio qd medicus cernens volensq3 eum a dicto periculo eripere ac artificiosse mulo mi sam suspendere .et uocare jubet uas aliquod aqua frigida plenum afferre et hoc idem mi firmo .ostendere sibiq3 conferre ac licentiam ex eo solo aqm frigidam bibendi concedere .qd dum accepisset .ac cum desiderio bibere mi cepisset .tunc medicus ipse clam imuit ac jubet mi mistris ut uas illud confringant ac uelut a se metipsis illam frigidam aquam spargant ut iam deinde mi firmus bibere illam nequeat .Ita et deus sacrificia

illa antiqua ꝓmisit Judeis ne ad idolatriam declinarent et sic se damnabi
liter meterent - Inclusit tamē ora illa sacrificia pristina in hac ciuitatem Jerlem
et in templum in eadem constituit destructe preapiens - ut solum ibidem
et non alibi sibi eadem offerrent sicut scribit deute. 12. ubi post alia sic
dicitur Non facietis ita dño deo vro - s. sicut gentiles faciebant idolis suis
sed ad locum quem elegerit dominus deus uester de cunctis tribubus vrīs
ut ponat nomē suum ibi et habitet in eo - venietis et offeretis in illo loco
holocausta - et victimas vras - decimas et primicias manuum vrārū et
vota atq; dona cētera: Vbi sacri doctores apte declarant - cum his que se
quuntur in dicto cap. - q solum in hierusalem - et in templo et non alibi te
nebant Judei ex legis precepto offerre hmōi sacrificia pristina ac victi
mas et holocausta - q3 ille solus erat locus - in hoc cap precipitur adhuc
nominatus atq; electus sicut manifeste patet 2. paralipomenō - 6. et 7. capis
et ideo licet antequ templum a salomone fuisset edificatum possent Judei
offerre alibi huius modi sacrificia et victimas et holocausta tamen postq
quam templum in hierusalem edificatum est - et ideo electum et approbatum
sicut patet in iam duobus nunc dictis capis - nunq; postmodum eis licuit
nec licet - nec licebit alibi qm in hierusalem et in templo sacrificare nisi
ex diuino instinctu et spāli aliqua eius dispensatione sicut Elias obtulit
sacrificium in monte carmeli - ex diuino instinctu ac dispensatione ad
confundendam et destruendam ydolatriam - sicut patet 3. regū. 18. cap.
et ideo ibidem - s. in hierusalem et in templo tenebant Judei festa celebrare
deo tribus uicibus in anno - s. festum pasche - et festum pentecostes - et fes
tū tabernaculoꝝ sicut patet. exo. 23. c. et ibidem - s. in templo hierusalem
debebat apparere ter in anno omne masculinū de genere Judeoꝝ - s. in
dictis tribus festiuitatibus - sicut scribit hic in iam dicto cap. - licet cum illis
qui ab hierusalem multum distabant aliqua dispensabat de duabus fes
tiuitatibus - s. de festo pentecostes et tabernaculoꝝ Sic ergo postq
deus conclusit omnia illa pristina sacrificia - et victimas et holocausta ac
cētera talia in hierusalem et in templo - uelut in quodam determinato et stric
tissimo vasse et ibidem et non alibi iussit deberi ea sibi offerri et celebrari
ac postmodum ꝓphetam et vespesianum ac ꝓ imperatorem aduenum destruxit
penitus et euertit usq; ad fundamta - tam templum qz cham ipsam ciuitatem
hierusalem manifeste monstrauit desolationem ꝓpheticam in huius cecī populi Ju
daici - ac reprobationem - et omnimodam exactionem olim illoꝝ sacrificioꝝ
et oblationū que sibi uelut in festis aliquando concessit - et ut iam dictum
est in illo templo uelut in quodam uasculo in clusit - et ibidem et non alibi eadem
sibi offerri precepit - Ponit aūt et aliam optimā similitudinem Beatus.

Joannes crysostomus de Architecte aliquo qui construit aliqd̄ maximū edificium et
arcuat testudinem magnam aliquam sup illud. ac demū deiplam eandem testu
dinem claudit m̄ lapide vno qui ab architecto clauis dicit. et in eo firmatur
et sustentat ac cōnectit dicta testudo tohuncq; edificandi talitet q̄ si lapis
ille auferatur aut conteratur. Statim non se continet sed subruit ipsa testudo
et destruit. ac p̄cipue edificium. Vnde certum est q̄ architector ille q̄m.
auferet et frangit dictū lapidem multo destruere testudinem et edificiū
sic deus architector sempiternus totam illam vetēm legem omniaq; sacrificia
ac victimas et holocausta. et cetā alia prisca diuini cultus officia conclu
sit et consumauit m̄ templo Hierusalem velut m̄ vnico lapide vltimo qui esset
complementum et clauis. quo sublato templo diruto, Statim subruere ceu ac
penitus destrueretur totum illud veteris Synagoge ac Judaici cerimoniarum
sacrificiorq; edificium. qd̄ et longe ante sicut p̄ Danielem nuncupatum est
sic p̄ Esaiam. extitit p̄phetatū. Vnde c. 30. cum fecisset causam per
dictōm Judeorq; eo q̄ non credidissent m̄ xp̄o. sed a seipsis eum penitus
abiecissent dicentes. cessat a facie nra. S. israel. i. abijciamur a nobis. q̄d
est de sancto israel. Statim p̄pheta p̄ dictionem eorq; subiunxit. et dixit
Propterea hec dicit dns deus israel. Pro eo q̄ reprobastis verbum hoc. et spe
rastis. m̄ calūniam et m̄ tumultum. et m̄ixeristis sup eo propterea erit
vobis iniquitas hec sicut m̄ruptio cadens. et requisita m̄ muro excelso
quoniam subito dum non speratur venit contritio eius. et cōminuetur
sicut conteritur lagena figuli contritione p̄cipitata. et non inuenietur
de fragmentis eius testa m̄ q̄. poterit ignitabulum de mari haurire
uat̄ parum aque de fouea etc. Que Auctoritas et vaticinium multum
alludit duabus dnis similitudinibus ante dictis multumq; si quis diuer
tat consonat p̄nunciationi prophete de mēbris iam dicte. ac etām mul
tum conuenit Judeorq; cecitati xp̄m redemptorem maliuole reprobanti ac
eorq; deceptē et p̄dite uanitati. m̄ potentia hom̄ sperantis que eis vltio m̄
p̄cedere non potuit. ac deinde illa contritio p̄cipitata Vltimo memorato multi
dare demonstrat eorq; destructionem perpetuam ac sempiternam desolatio
nem et sacrificiorq; quoq; omnimodam cessationem que oia ad presens de
clarare. omitto breuitatis m̄tuitu. Dicit ergo Beat̄ crysostom̄. m̄ sermone
2. contra Judeos sic ad p̄positum omnia ex aduerso concludens. Cum igitur
precepit deus. si seruari nollebat? Cur cum testatem subruit si seruā
ri volebat Alterum enim ex duobus debuit facere. si ista. s. sacrificia
custodiri volebat. aut non vno m̄ loco tm̄. sibi sacrificandū p̄cipere ac per
totum orbem. quandoquidem uos dispersuros erat. aut si illic solum uos
Immolare cupiebat. non vbiq; terrarū uos disseminare eamq; cum testatem soli
m̄ uocabilem. i. m̄ accessibilem facere. m̄ qua sola sacrificia facere oportebat

Quid igitur? Num sibi repugnat qui vno in loco sacrificandi dedit. ipsumq; vnum postmodum excludit? Minime vtiquidem. Imo sibi ipsi nimium consentit. neq; enim ab initio dare vobis sacrificia volebat. huius q; rei Ysaiam adducam testem. et sequit' in ista. Cur ego. inquies modo ista permisit? Im becillitati vre condescendens. Ac sicuti medicus febri vexatum hominem quempiam. intuens fastidiosum et impatientem frigidamq; aqm sorbere cupientem minantemq; nisi accipiat qd cupit. laqueo sibi uel precipitio. uita extorqueum. Dum studet magis prohibere nocumentum concedit id quod minus est. volens eu mitius cripere. Ita et deus facit. cum enim nisa mentes cerneret. S. Iudeos. Vrgentesq; et sacrificia desiderantes. paratosq; nisi acciperent ad Idola ire. Imo non paratus tm sed iam etiam prolapsos sacrificia permisit. Quodq; ista sit occasio ipsius rabo ipsa manifestat. Nam postea demonijs immolauerunt. tunc sacrificia permisit. Ita forme cos aloquens. Insanitis et sacrificare vultis? Vel michi saltem immolate. Sed tm cum istud permisisset. non absolute id concessit sed sapientissima vsus illos arte mitigauit. Et veluti medicus ille nisi enim nos prohibet. eodem nos iterum exemplo uti. languentis inuisens desiderio fialam domo adducens ex ea sola iubet frigidam haurire potionem ipsoq; potione ampliorente. minutim eam iubet ipsam fialam confingere. ut ipsum sustinendo amota sensim eo desiderio abducat. Ita et deus fecit. quippe sacrificia permittens. nusq; toto orbe terrarum concessit. immolari nisi tm hierosolimis. Tunc vero cum breui ipsos sacrificassent. euertit ciuitatem. ut sicut medicus vasculi continone ita et deus euersione ciuitatis. velut uinculo eos hac obseruatione remoueret. Quia enim aperte precipienti. ista de relm quere. nunq; parumsent. ex necessitate loci huiusmodi vexationi eos abducere curauit. Sic igitur medicus deus. fiala ciuitas fastidiosus languidus Iudeus populus potio frigida sacrificiorum permissio atq; licentia. Sicut igit medicus egroti hac improba potione auert contrito vase. Ita et deus delecta ipsa urbe atq; illis S. Iudeis in via. i. in accessibilis effecta. sacrificijs abduxit. i. a sacrificijs remouit. Nisi enim id facere molichatus. cuius rei gratia huiusmodi vrbis et sacrificia loco vno inclusit qui vbiq; pris est et implet oia. Cur itaq; obsequium religionis in sacrificia (sacrificia) in loci. locum in tps. tempus q; in vnam concludens ciuitatem. ipsam illam rursus ciuitatem diruit. Et qd oio nouum atq; mirabile sit orbe toto Iudeis permisso ubi sacrificare non licet. ipsa sola hierusalem illis in accessibilis est. ubi solis licebat hostias offerre. Nonne eam brutis et insensatis apta est occasio. i. causa et manifesta eusmodi euersionis. Vt enim Architectus. iactis fundamentis. parietes erigit. tectumq; in testudinem cogit. ipsamq; testudinem vno conecti. et consumat medio lapide. quem si abstulerit totius structure conexionem soluit. Ita et deus conexionem Iudaici obsequij urbem constituens ipsamq; postea diruens reliquam eam illius conuersationis. structuram euertit omnem. Hec oia sunt uerba beati Joannis crisostomi quoq

m̃ tolletur. et sententia satis apte claret ex his que ante illa nam p̃missi et
prenotaui. Sed iam accedat ad hoc vnica ex pluribus ẏ sententijs et confir-
mac̃onibꝫ que habet Mat. 21. vbi ponit similitudinem de homine illo qui plan-
tauit vineam et sepe circumdedit eam. et fodit in ea torcular et edificauit
turrim et locauit eam agricolis. et peregre profectus est. Cum aũt tempus fruc-
tuum appropinquaret. misit seruos suos ad agricolas. ut acciperent fructꝫ
ejus. et agricole apprehensis seruis suis alium ceciderunt. alium occiderunt
alium uero lapidauerunt. Iterũ misit alios seruos plures prioribus et fecerũt
similiter illis Nouissime uero misit ad eos filium suum dicens. Verebuntr
filium meum Agricole aũt uidentes filium dixerunt intra se. Hic est heres
uenite occidamꝰ eum et habebimꝰ hereditatem eius. et apprehensũ eum ejec-
erunt ex̃ vinea et occiderunt. Cum ergo uenerit dominus vinee quid
faciet agricolis illis? Aiunt illi. S. Iudei. Malos male perdet. et vineam suã
locabit aliis agricolis qui reddant ei fructum temporibꝫ suis. Dicit illis ihũs
nunq̃ legistis in scripturis. Lapidem quem reprobauerunt edificantes hic
factus est in caput anguli. a dño factum est istud. et est mirabile in
oculis nr̃is! Ideo dico vobis. quia auferetr a uobis regnum dei et dabitur
genti facienti fructum ejus. Audiens. Que omnia tam aptissime superuẽ-
ut ppheta
ticinio, coherent. q̃ expositione non egent. Que ut possent sufficientissime
eidem ẏ singula adaptaui mi ꝓposita declaratione aptius processus quem
hic xp̃us mi seruit. sed preterea quã cham nomine diuerso. hec omnia
expeuenea clarius luce profitetr. et docet. Hoc aũt mi suma conclusio q̃d
pat̃familias est pat̃ ois̃ omnipotens deus. Vinea q̃m plantauit est Ecc̃a
fidelium q̃m singulariter dilatauit ex illo pp̃lo Iudeorũ q̃m uineam supius
.7. c. uelut aprimo ꝓpio siue nouelle plantac̃onis mi api demonstrare fidelibꝰ
cuius ꝓfectionem et complem̃tum mi seruis. E. 33. deo dante concludere uolendo
Colonj aũt fuerunt pp̃lis Iudeorũ ad quos fuce siue seruos suos misit ppheas
sanctos. suos famulos et amicos. quos ipsi diuersimode ꝓmouerunt. Vltimo ito
misit filium suum Vnigenitum. m̃ virgine m̃ carnali quem de sancto con-
silio apprehensũ eiecerunt ex̃ uineam. S. ciuitatem scilicet Ierusalem. ubi
erat Ecc̃a et congregatio fidelium. et eum ultimo animo occiderunt suspendentes
in ligno. Vnde recte licet mirabile Iudeorũ sententiam contra seipsos concludit dicens
Malos male ꝓdet. et vineam suam locabit aliis agricolis. qui reddant ei fructũ
temporibus suis. Recte ergo gl̃iosissimꝰ ihũs hanc ipsam sententiam con-
firmabit dicens. Ideo dico uobis q̃ auferetr a uobis regnũ dei et dabitur
genti facienti fructum ejus. Et sic concludendo iam non est pp̃lus ejus qui eum
aperte negauit sicut et antea erat negaturus. Imo sub abhominabili desola-
tione ꝓpetua et immutabili miserabiliter manet conclusus vnde postꝫ destruc-
tionem et miserabilem desolac̃onem huius m̃ gravissime gentis xp̃us descripsit
sicut hoc totum q̃d scr̃iptum est apertissime concludit dicens. Mat. 24.

Cum .g. videritis abhominacõnem desolatõis que dicta est a Daniele ꝑpha. Stantem
in loco Sancto. qui legit intelligat &c. Succedat et iam Apli Pauli vnum
testimonium quo abhominabilis Judeoꝝ iniquitas demonstretur sũmopere
fuitanda esse fidelibus Juxta vndictam ire dei que venit sup̃ eos usq; ad
finem temporum ꝓpter quod merito sunt separãdi a conuersacõne suoꝝ fide
lium. Scribens .g. Paulus thesalom. collaudat eos de tolleranti tribula
cõns q̃m passi sunt a contribulibꝰ suis. sicut et fideles qui in Judea habita
bant passi fuerant ab his maledictis Judeis. et exinde ostendit eos .s. Judeos
esse maledictos et adeo dereictos. p̃. thesa. 2. Vos enim imitatores facti
estis fratres Ecclie dei que sunt in Judea in xpo ihu. quia eadem passi estis
et vos a contribulibus vris sicut et ipsi a Judeis. qui et ipsum ihum occiderunt
et ꝓphas et nos ꝑsecuti sunt. et deo non placent. et omnibus hominibꝰ aduersãtes
prohibentes nos gentibus loqui ut salui fiant. ut impleant pecta sua semp̃ ꝓ
mit enim ira dei super illos usq; in finem Venit aũt q̃m ista maledictione eos exercuit
aplus. qui tm fuerat Judeus ex Judeis sm legem. phariseus sm sectam lacerãs
ꝓsequens cum eis Ecclam dei. ut ipse scribit ad philip. 3. qui etiam post conuer
sionem suam toto feruore laborauit. ut eos ad xpi fidem conuerteret et sal
uos faceret aliquos ex eis ut ipse scribit ad. 10. 11. Vnde et tristitia magna
erat ei et continuus dolor pro eis sm qd scribit ad. 10. 9. et tamen non sta
uit eos abhominandam detestacõnem. ne fideles lateret. sed eam apto fer
mone propalauit. ut se ab illis custodirent Merito igit̃ iam quantum fugienda
testimonium ex Actibꝰ aplorũ exprimens fuitacõnem eoꝝ. qd protulit
Petrus xpi vicarius magno fidei feruore succensus. Actuũ 2. loquens his
qui conuersi fuerant ad xpm et dicens. Saluamini igit̃ a. separamini a
generatione ista prava. Concludendũ est igit̃. quod habet̃ Apocalip. 3. ꝙ
dicunt se esse Judeos et non sunt. sed sunt synagoga sathane. et ꝓ consequens
q̃ sunt a fidelibꝰ Judeis maxime fuitandi. et tanta cautela cum eis conuer
sandum quanta conuersari deberemus cum mimis et filijs sathane. cui sunt
subditi et subiecti. Nam ut scribitur ex de Judeis. et Sarracenis. Et si Judeos
illam nobis Judei retributionem impediunt. q̃m Juxta vulgare prouerbium
mus mpcia. serpens mgremio. et ignis msinu. suis consueuerunt hospi
tibus exhibere. Hinc est ergo q̃ tanta distinctione suis fidelibus prohibuit
Ecc. ne cum eis habitare. manducare. bibere. aut ab eis medicinas recipere
mitentarent. et cetera talia. que longũ esset scribere sm q̃ plura scripta patrum
approbant testimonia. que necessario scire tenent̃ rectores et prelati. a quibꝰ
de eis debent ppli mformari. que etiam ipsi populi. q̃nam cubet pro
recta cogo obseruatione vitabit̃ expedire tenent̃ a suis rectoribꝰ et prelatis
inquirere et sẽsatari. Hinc est etiam q̃ eos Sacrilegij patres condemnauerunt
eos qui Judeis. quecũq; pia officia comittunt ꝓ que sup̃ fidelem possint
habere aliquod exercitium sm q̃ sacri canones statuunt. et superbis

omnibus et simili⁹ penas debitas adduxerit de quibus non est ad presens ꝑ
singula disserendum Vnum tm est ꝑ fine cap̃ concludendum .s. ꝙ hec oia
et eoꝝ singula strictoꝝ decreto ꝓhibent² his qui ad fidem noui⁹ ex Judaismo
uenerunt. sicut notat² m̃ sacro canone. 23. q. v̄. Sepe malo⁹ ubi sic dicitur
Sepe malos consortia cham bonos corrumpunt q̃nto magis eos qui ad vicia
promsunt? nulla igitur ultra dmuno sit hebreis ad fidem xp̃ianam hanc
latis cum his qui adhuc in veteri ritu consistunt. ne forte eoꝝ participatione
subuertant². quicunq; ergo etc.

¶ Cap̃. 24m. q̃nta mala ꝙueniant ꝺ̃ibus ex eo ꝙ male ista sup̃ducta seruat²
q̃ m̃ firmat² catholica fides. et Judei efficiunt² dirissimi et damnabiliores
et subuertunt² et pereunt multi catholici et fideles. et suscitant² et acuunt
inimicitie contra eos qui fuerant ex Judaismo conuersi et ideo recte
res et ꝑlati multum m̃ hoc uident² peccare.

¶ Inducta est igitur iustissimo dei Judicio hec ꝓpetua captiuitas Judeoꝝ et
eoꝝ abhominanda desolatio dirissima m̃ perpetuum. qui nouit suis fidelibus
ꝓuidere et canes istos rabidos salubriter coherere Nam ex eoꝝ huiusmodi
dispersione et dirissima captiuitate fides catholica elucere et roborari debet
ut ꝓbat m. c. 26. habet declarari et ipsi miserandi Judei compungi et
illuminari. et a sua damnabili cecitate conuerti. Sed suadente demone zelum
contra eum lapsa est quia fides infirmat². et sedet ex eoꝝ miserunos mimia
et mutua cõmistione dum ipsi tanta nobis cum familiaritate intrantes et exe
untes. multa mala m̃a et ut ita dixerim plurimas m̃ mundicias conspiciunt
et pauca signa uirtutis. adeo ut q̃ntum eis datur ex hoc solo fidem n̄ram
irrideant. et uelut q̃dam gentilium superstitionem eam reputent consument
et credant. q̃m et ipsi m̃ oculis. fidelium eum quibus conuersantur et habitat
ex ipsis n̄is operibus arguentes diminuunt et attenuant. et hoc pactis n̄is
exigentibus. ut non sufficiant nobis mala que agim⁹ nisi hij inimici
cruces xp̃i eadem contra nos et deum n̄rum conspirent et uideant. et ex
eis contra fidem n̄ram. argumenti siue infidelitatis assumant. Treno. f. Vi
derunt eam hostes ejus et deriserunt sabbata ejus. Vnde non m̃merito pro sui⁹
fidelibꝰ uelut retrorsum conuersa gemit Ecc̃. et a solo deo liberari desiderat
cum subdit⁹ eodem cap̃. Peccati peccauit hierusalem. ꝓpterea m⁹ instabilis fac
ta est. omis qui glorificabant. i. glorificare debebant eam. et m̃ reuerentiam
habere. Spreuerunt eam quia uiderunt ignominiam ejus. ipsa aut̃ gemens
conuersa est retrorsum Sordes ejus m̃ pedibus ejus .s. m̃ operibus suoꝝ fidelium
nec recordata est finis sui. deposita. i. depressa est. Vehement⁹. non habens
consolatorem Vide domine afflictionem meam quoniam erectus est inimicus
Sic igitur ad quod m̃ honorem firmitatem et pulchritudinem deus conditor
Ecc̃ hec. uersum est eidem in derisum et ꝓmptum ipsis etiam petulantibus Ju
dais. maiorem huiusmodi int̃ nos dissoluta licentia rigerit audatiam et cos⁹.

amplius m̃ sua

Amplius m̃ sua damnabili obstinatione cõfirmat. dum vident m̃am dei
ordinationem. et suam apressiaret captiuitate qua teneri debebant liberam
relaxationem. Cum enim conspiciunt. int̃ nos se teneri et reputari et
saltem aliquos ecq̃ apud xanos principes. et magnates familiarissime
ꝓspexari coniectant Imo arguunt et affirmant nos esse superstitiosos ido
latras. et deceptos. seipsos uo iuste corripiente deo int̃ nos iuste de
rectos sicut et prés n̄ros antiquos propter peta populi. sepius m̃ scripturas sa
cras. legimus captiuatos. et ꝑ tales apud nos licentiosas conuersationes. et
amicabiles familiaritates ac speciales. quanti ad aliquos ecq̃ honores. se
reputant adeo uisitari sicut uisitabant̃ patres antiqui. cum essent m̃ cap
tiuitate. quẽadmodum legimus. de damiele. et esdra et mardocheo. et de aliq̃bꝫ
alijs qui fuerunt regibus gentilium accepti et quemadmodũ. Deus per
illos consolabat̃. prouidebat et consulebat aliis iudeis. sic isti ꝑ hos mag
natos priuatos se existimant dm̃ toti ecq̃ genti considere. et prouidere
Certum igitur est. q̃ hac ipsa occasione a nobis accepta. grauius excecant̃
et pereunt. quã non se cognoscant uelut dei inimicos damnatos. et abeo
int̃ suos fideles captiuatos. Imo affirmant. et credunt. se esse suos
veros et fideles amicos. ab eo iuste correptos. et m̃ nos tanq̃ int̃ in fi
deles. et ꝑ hos captiuatos ad tempꝰ apud quos proficiante. demone et
ecq̃ fraudibus. et astuciis se uident prosperari. et nobis ipsis in multis quodã
modo ꝙequari. Imo m̃ aliquibus transcendunt. et supergrediuntur nos
saltem quidã ecq̃ aliquos num̃. et inde est. q̃ talibus m̃ tamentis fusci
ti. hanc ipsam suam apertam dãnationem. m̃ tanta longitudine captiui
tatis patentem emendari quibusdam uanis fabulis excusare. et nesciũ
quem messiam exspectare fictitium qui eos m̃ temporale regnũ reducat.
quem ecq̃ exercati magis. m̃ientes impietatis et fraudis. de proprio ac
diabolico sensu finxerunt. ad que omnia scripturas quasdam per hyperba
stucas qua docent̃ a demone retorquentes aplicant. Que omnia m̃ eis pro
magna pte asserant si fideles a deo contra preceptum domini. non audi
rent iugum quod ipse posuit sup eos. nunq̃ amplius audiendum q̃diu
se mentirent̃ esse iudeos. daret procul dubio. m̃ fallaciam ecq̃. audituꝝ sola
vexatio. Siat et deus cui sane dominando promisit Esaie. xx. Vbi posuit
lapidem illũ angularem. s. gloriosissimũ ihm̃ semissuum limitem. qui utriq̃
populo. s. iudeo et gentili m̃ seipso saluando et pacificando conjungeret
Stabit̃ ecq̃ ꝑ penam captiuitatem. et abhominabilem cecitatem secutam
esse predixit. a qua pactu fuit obstrictus ꝑ fidem. cum m̃ serui. et de morte eos
non debebat liberare. Sed sic successiue ꝑ dia tempora. de mane ad di
luculum. et de diluculo ad diem. et de die ad noctem debebant transire
manentes semꝑ m̃ miseriam. et conculcationem. Sola uo uexatio de

debebat esse uia sue liberationis que eis mentem dare debebat. ut uia
et ne salutis cognoscerent. et ad suum uerissimum xpm et redemptorem peni
tendo rediret. Vnde hic dr. Ecce ego mittam in fundamentis sion lapi
dem angularem pbatum preciosum in fundamento fundatum qui crediderit
non festinet. et ponam in pondere iudicium et iustitia in mensura et
subuertet grando spem mendacij et protectionem aque mundabunt et
delebit fedus vrum. cum morte et pactum vrum. cum inferno non sta
bit. flagellum mundans cum transierit eritis eius in conculcationem qn
cunq; pertransierit tollet uos. qm mane diluculo pertransibit die et nocte
et intellectum dabit auditui. Ecce quia positio gloriosissimo xpiane fidei fundamen
to ipso domus angularis lapide xpo ihu. sta
tim pphe subiunxit. destructionem et abhominande desolationem isto
rum maligno edificantium qui eum reprobauerunt. Ipse tamen factus
est in caput anguli. illi uo miserabiliter perierunt. et omisso uerba
prophete declarare per singula. hoc in sufficiat in summa. q ista pphe
predicantis auctoritas nemine dubitante intelligit ad christum de xpo
ecclesiam edificante. et de ceditate et captiuitate iudeorum ipsum consp̃nantium
in ihuda reprobante. que in pena morbis cuius securitas erat super eos. que
in capit prenunciari a deo loco ubi dr. Et ponam in pondere iudicium et
iustitiam in mensura. S. ade quia iustam penam iudeorum culpe qm
in morte xpi admiserunt pres ego cuius ipsi successiue efficiunt iuste
culpabiles. et rei dum faciunt et assentiunt ei. xpm videlicet resistantes
et in infidelitate patrum suorum perdurantes. Nam si xps nunc presentialiter
predicaret. et ipsi potestatem et auctoritatem suorum patrum haberent
certissime non crederent ei. sed infidiarent. et crucifixerunt eum sicut
fecerunt pres ego et ipsi quantum in eis est faciunt ei non credentes imo
ipsum effecto odio detestantes. et ideo illa sunt predestinate captiuitatis
iuste in eis perdurat. et quandiu mundus stabit est durabitura usq; ad
anti xpi tpora. Que captiuitatis desolatio facta est primum. et uespasia
num et imperatorem adrianum. quos pphe prenuntiat. per guandinem
et per aquas mundantes. et per flagellum mundans ego illo acerbissimum
et perfidam infidelitatem demonstrat per spem mendacij. et protectionem
quam uanissime speraverunt et sperant. miserabiles et decepti. quia deste uocabo
fedus cum morte et pactum cum inferno. quia semper respexerunt et res
piciunt. ad potentiam temporalem hominum mortalium pisces et damna
bilium. et ideo mentita est iniquitas sibi. et sic miserabiliter defraudati
capiuitate. et sic moriuntur. damnantur. et pereunt. Aqua abhominanda
de desolatione et exacerbata damnatione sola uexatio captiuitatis quam pa
tiuntur debet eos instruere. et illuminare. et intellectum prebere. et quodammodo

liberare ſm̃ quod ꝑphā conclusit m̃ fine dicens. tantum Sola uexatio dabit
mtellectum audituꝫ. nec mireū ꝙ tam acerbā captiuitatem et tam miſe
ram deſolacōnem eos qui conuertendi sunt. exeꝝ deus illuminari et ſal
uare diſposuit alios uō iuſte ꝑeandem audire. et punire decreuit. Sunt
enim tan ducuſſima corda eoꝝ ut et illi ſic debeant conuerti. iſti uō talī penā
mereant̄ ꝑmitti dequoꝝ duriaa Ambioſus. Super illud. luce. 23. Videns
aūt centurio. qđ factum fuerat. glorificauit dm̃ eū. Sic exclamat et dicit
Oduriora saxis pectora Judeoꝝ. iudex arguit occult mimſter. ꝙ dilect Salua-
ſuum morte condempnat. elementa fugiūt terra conuulſa. monumenta
reſeranꝫ Judeoꝝ th̃ auaritiā atq; duriaā manet orbe concuſſo. Hec ille
Tanta enim obſtinacōne. cos m̃ hac ſua m̃ fidelitate firmauit. auctor ille
damnacōnis et mortis qñ do relinquere eis ad uitam ꝙ fecisset etiam quanta ſolitus
erat ante. eos ab hac ipſa legis obſeruacōe preceptiuo multiplici. ad ydo
latriam conuolucre et m̃clinare qñ do contra ꝙ fecisset eis legem meorum
tam ſeruare Nam ſicut tunc abrenuntiatiua. et agentilium ritibus non
poterant reuocari. nec m̃ obſeruacōne legis quomodo continerī. nec ora
culis ꝓphetarum nec terrore cōminacōnum. nec multitudine. et asperitate
captiuitatum et penaꝝ quam̃ ſemper relm̃ querent deum ſuum. et declina
rent ad ritus gentilium. ſm̃ quod aperte patet ꝑ totum ueteris teſta
menti diſcurſum. ſic nunc econtra ab hac ſua ipſa duriaa damnabili et
mortifera. non poſſunt auelli. nec ad legem Euangelicam m̃clinare tam
apertiſſimis teſtimonijs. et miraculis. nec tam accerua et longiſtima
captiuitate. et tam clariſſima diuine clemenie deſcōne. aqua velut
ꝓdilī et ab eo penitus alienī. tanta obliuione multoꝝ temporū repulſi
ſunt. qñta frequentacōne ſolebant ante ſemper et ubiq; eadem inſtrui
dirigi et conſolari. cham̃ qñdo erant m̃ duriſſima captiuitate hoc ideo
eſt quia iam ad nos tranſlata eſt diuina prouidentia. et eius gratioſa
conſolacōn̄ ſpalis. In quo manifeſte claret. qđ idem ſtatus ſalūacōnis ſi
delium eſt apud nos. qui ante ſolebat eſſe apud eos. licet ſit nunc multo
altiori gradu ꝙ feſtior et idem laqueus perdicōnis et fraudis maneat
m̃ illis. ſuis uidelicet et iam damnatis obſeruanciis q̃ ſolebat. eſſe m̃ ydo
latria gentilium et eoꝝ m̃ mundicijs. niſi ꝙ ipſi nunc grauiori pena q̃ illi dam
nant̄. qui filium dei. uelut m̃ grauiſſimi negant et deteſtant̄. et ideo ille
antiquiſſimꝰ ſerpens eadem cautela cos m̃ hoc tempore damnat. m̃ illa ſua
m̃ fidelitate m̃ducendo qua eos damnare ſolebat ad idolatriam impellendo
et ab hac ipſa lege q̃m̃ nunc tanto ardore ꝓfitent̄. et tenent modis omnibꝫ
ſubmouendo. nec m̃ hoc modo mutaſſe ſed tantū ordinem uariaſſe dicen
dus eſt. et inde eſt. ꝙ iſti impudici canes. ſic m̃ ſua damnabili m̃ fidelitate
duriſſimi et obſtinati deſeruiant m̃ xp̃i fideles diabolica aſtucia qua pollent
uellut m̃ abhominabiles inimicos. et ſue ceitatis contrarios. cos modis omnibꝫ

defraudantes et vexatione qua valent affligentes. et a sacre fidei sinceritate
et ejus salutari observatione eos toto animo obducere et corrumpere molientes
in quo diabolo sugerente cui serviunt non se peccare sed in hoc obsequium
se prestare deo et animas suas gratificare se suspicant et credunt Et ideo
ad nram deceptionem et pniciem vellut ad quodam remissionis jubileum
conveniunt. et se ad invicem cohortant. et muniunt. quibus satis apta
via pbetur a maioribus nris ad exercendam fraudem suam in nobis
dum nulla correctione phibent agere quicquid volunt. Ipsi jam signum
nullu deferunt q quia sint judei agnoscant et distinguant ut jura
volunt. ipsi festivis. et dnicis diebus iam pce laborant. ut volunt in plu
ribus locis. ipsi talibus diebus circumeunt loca. et domos fidelium et cum
eis ludunt et edunt. et eos a vocatione spualis celebritatis impediunt. tunc
cum eis negociantur contractus pagunt. tunc cum eis emunt. et vendunt
et sic dies festos astute frange compellunt. Ipsi jam nunc impune
retinent servitores et servitrices ex nris fidelibus xanis qui cum eis co
tinue manent. et sabbatizant. et in nris festivitatibus eis obsequutue
et serviunt. cum eis comedunt et bibunt et cetera talia. que enarrare
nunc piget. Ipsis jam pce locant decime et redditus ecclie et hoc
scientibus. Imo facientibus. et concedentibus nris rectoribus et prelatis.
Unde pvenit q isti blasphematores crucis x. ejus sanctissima templa
non verent. nec phibent intrare. et ut ita dixerim pphanare. ad colli
gendu et dividendum hujusmodi redditus ecclie. inde simili obti
nent potestatem sup xi fideles. ut eis illudant et eos affligant. et excom
municent. habentes iam libere in sua manu censuram ecclesiasticam. ad hoc
agendum. cum q qta mala ipsis fidelibus ingerant. et quot eorum etnalit
perimant. et quot peierare compellant per hmoi sacrilegam facultatem
impie sibi concessam. et quot eorum simili temporali affligant. et qnto ar
dore et astuta crudelitate idexequant et peragant testis est totus or
bis. saltem in partibus nris. in tantum enim eorum sacrilega crevit au
dacia. ut etiam xanas feminas construpare non metuant sicut de plu
ribus compertum esse constat. De plurimis vero suspicio eorum libidinis
et lubricitatis. et conjectura. evidentis opportunitatis. satis indicant quid
in occultis agere debeant Et inde simili provenit. pmaiori parte quod
int fideles in xi ecca ex utroq populo. s. judeorum et gentilium una
inimit adunatos. insurgunt quotidie nove rixe et discordie et grandes
inimicicie. Nam si isti virulenti serpentes concluderent in suis caver
nis et omnes fideles genalit eos debito ordine evitarent et illi qui fue
rant recenter ex judaismo conversi ab eorum conversatione speciali et

dus Trithonij cautela recederent prim̃ q̃ hec oia sacri canones iubent non esset
tunc locus. ut aliqui de catholicis fratribus nris nouit exeqo genere ad fidē
conuersi. Iterum ut iam dequibusdam compertum est recidiuarent et sic
cedrus fideles totius gentis sue enormiter infamarent. et contra eosdem
ni maliuolam suspitionem. Inimicitiam et rancorem. alios x̃ fideles como
uerent. nec sic Ecc̃a. xpi tanta discordia conturbarent. Sed q̃m licentia
conuersationis et federus cum Iudeis est iam oibus fidelibus libera et
comunis. ideo isti qui uenerunt. ex eodem gene. non uerent am eis conuiue
et conuersari sicut et ceteri. ad libitum solent face. nemine pohibente. nec interest
quitum ad hanc licentiam mit. utrosq̃ q̃ omnibus equaliter patet. nisi q̃sti
qui ex eoq̃ gente veneunt ad fidem. cum conuersandi licentiam. frequen
tius occupant. et exercent. eo q̃ ut naturale est omnib̃. melius se intelligat
cum Iudeis aquoq̃ stirpe descendunt. et cum quibus nutriti et conuersati
fuerunt. Alijs uo non sic afficiunt ad eos. nec p̃ consequens. conuersant
inter eos. nisi aut quantu eoq̃ malignitas. et astutia illos comouet. et solli
citat. aut quantu ipsoq̃ fidelium necessitas temporalis expostulat aut
utilitas. Vnde sic demone feriante contigit q̃ quidam illoq̃ pereunt
velut ad vomitum redeuntes. in quo cunctos sui generis Iudeos damnatos
suspitionis exponunt. et ipsis suis. multis malignare uolentib̃ aphsitma
murmurationis. et damnate precipitationis materiam et occasionem con
tribuunt. Vnde sic fit. ut inter x̃ fideles noue semp. Inimicitie et
suspitationes. insurgant. et Ecc̃a conturbet. et ipsi hinc inde misera
biliter damnent. et pereant. Que omnia. p̃ magna pte cessarent. si ut dictu
est. isti obstinatissimi Inimici in sua damnatione retinerent. inclusi et
ab omnibus fidelibus debito ordine separati. Vnde luculentissime sequitur
concludendum id q̃ in sine cap̃ fuit ꝓpositum. s. q̃ nri rectores et prelati ui
dent. in hoc multum peccare qui hec oia debita comminatione non phibent
nec ea stricta pene censura coherent. nec illa sedula uigilantia. an debite
obseruent perquirere studeant. Sicut hec oia ex debito sui officij agere de
berent Sed Ecc̃am dei sic ab infidelib̃ conculcari permittunt. et ejus sanctis
simā fidem. sic mutipendium haberi consentiunt ut iuxta ꝓphām
ille conqueratur. et dicat Ecc̃a. Ecce in pace amaritudo mea amarissima
Isay. 38. Olim enim predictum est. et nunc tempus implectionis aduenit. Ecce in pace Amaritudo mea amarissima. (Vt inquit Bernardus
sup Cant. Serm. 32. amara prius (ut inquit ipse). in nece martirum
amarior post. in conflictib̃ hereticoq̃ - amarissima nunc in moribus
domesticoq̃ est:. Et ideo iterum dicit congruenter conqueratur Ecc̃a dicens
Isay. 1. Filios Enutriui et exaltaui ipsi aut spreuerunt me. In quo et
ipsam diuissimam ceritatem quorundam Iudeoq̃ confirmant ne aliquando:.

m te lligant et conuer tantur ut salui fiant auferentes abeis hanc ve
xacõnem siue captiuitatis. et abhominande de sola Rõis. contra Judicium
domini. et ejus sanctissime Ecc̃. que sola uexacio. tantum debebat eis
prebere mtellectum. ut ad euangelicã legem sanctissimam. et mmaculatã
salubrit̃ mclinarent auditum. Sicut langues superius mduxi ex
auctoritate prophete Et ideo nohssimũ est eos m hoc ullo dãnacõni coo
perari. et cozp perditõnis esse particeps. eos mfico dicissimo errore fa
lsi confitemantes sm quõd de eis apte dns inquirit dicens Ezechiel.
13. Confortastis manus impij. ut non reuerterentur a uia sua mala et
uiueret. et Hebre. 23. scribitur de eisdem Confortauerunt manus
pessimoz ut non reuerterentur vnusquisq; a malicia sua. m quo simili.
ipsos fideles sctc matris Ecc̃. catholicos filios et preciosissimo sangne xpi
redemptos. eis usq; ad effusionem sangnis comendatos permittunt de
cipi et conculcari subuerti et damnabiliter illaqueari abimimicis cucis
xpi. et ut ita dicam consentiant ipsum xpi sanguinem ignominio
se profanari. m quo non est dubium eos acriis peccare. cum debeant
et possint prohibere et non faciunt. sicut habet̃ 23. distm. error. Vbi
sic dr. Error cui non resistitur approbatur. et veritas ei minime defen
sa[tur] opprimitur. Negligere quippe cum possis arguere peccatum est aliud
quam fouere nec caret scrupulo sollicitudis aculte. qui manifesto facinori
desinit obuiare. Grauius igit. peccant cum hoc prohibere possint. et
ad illud ex officio obligent̃. et facere debeant. Sed multo amplius cum
hoc m maioribus seueritatibus tollerent. consentiant. et faueant. multo ẽ
grauiusq; cum ipsi hoc idem suo ppio exemplo. m omnibus confirment
et agant. sicut de pluribus liquidum esse constat. Audiui aquodam
Venerabili Sacerdote qui hec propriis oculis conspexerat. de quodam no
minatissimo Archiepo iam defuncto. qui teste abe bmuerso habebat
quemdam Judeum. magnis honoribus exaltatum totius domus sue Eco
nomum aut prepositum. et sup fideles altissime impositum quem
omnes verebant̃. ut dominum. hic siccus animum adeo exarciat
ut non dubitaret illum diuino honori et reuerentie preponere Nam con tgit
q; tubi uel quatuor diebi continue succedentibi. ille mtraret ad colloquen
dum cum domino Archiepo. hore quo iam paratus missam audire vole
bat. que sic debitis occupauit. ut eum his diebus missam audire non
sineret et nescio an recordabat̃ q; ex debito illam audire deberet. Vidi
et ego. qui mdignus hec scribo. quendã magnũ Epm sic mis perfidis
Judeis. deditum et affectum q; abeis ipsaeoz munuscula libent̃ et
amicabilit̃. susciperet. cui cum me presente. duo magni Judei missi
a maioribi Synagoge colloquerent̃. et ejus genus et dignitatem magnis

laudibus exaltarent ipse eisdem nō sicut Judeis sed sicut suis mimium
amicissimis. respondebat promittens se eos fauorabiliter defensurū et offerens
se et domū suam eis ad oīe beneplacitum ut fidelem amicū. et postulans
ut si filios habebant mitterent eos ad se ut eos cognosceret. et in domo sua qm̄
eis liberet. fiducialiter agerent. qs tn ipse sup̄ dicta xpi et ecc̄e censura com
primere et coherere debebat. cum ad eius clerōs ptineret. Quā tamē eis de
xpi bono odore quo fragrare debebat mīstraret. et quid eis de eorum dam
nabili ceitate. ostensione utilis et grate aperiret. et quid de euange
lice fidei sacratissimo mīsterio diceret. et qualiter eos. ad eternā salua
tionem. deuote et amicabiliter inuitaret et qualiter eos si hec intendere
nollent sub ipsa sua damnabili desolatione concluderet. et ne eam sup̄ gre
dere[n]t et exirent cōminatione debita admoneret. quid inq̄ de his aut
similibus. colloqueretur et insinuaret penitus non audiui. nec audiri aut
intelligi potuit. cum nil tale ibi nec eius signū tractatū fecerit. Vidi
ad idem aliquos religiosos tanto feruore benignos et amicabiles huiusmodi
maledictis Judeis. qui apinapib⁹ instituunt[ur] prepositi. et receptores. mi
nistri publici et coactores. q̄ non solum ut eos a talibus officijs amoueant
primipes non admoneri elaborant sicut et agere tenent[ur]. Verum etiam
ipsis Judeis magna conferentia et amicabili fide cōmunicant ut quedam
temporalia. que ab ipsis primapib⁹ habituri erant peos accipiant et sic
cos in talibus negocijs. et officijs contra dīni voluntatem. et decretum
.S. matris ecc̄e. sua ut ita dixerim patrocinia apud omnes fideles con
firmant et auctorizant. Alij uō habent eos tractabiles familiares in qui
busuis actib⁹ et negocijs. omissis p similib⁹ conferentijs. ipsis fide
lib⁹ xpi amis in contemptu xpi et ejus sanctissime matris. et eccl̄e habitis et p̄fe
rioms. Vnde recte deeis uerū est qd̄ aplūs. scribit. ad. 10. 7. Nomen enim
domini p quos blasphemat[ur] intergentes. Nec reputent. huiusmodi quicunq̄ sunt
excusati. sub pretextu. expedientis necessitatis nam potius deberent
similia spialia p̄ferre. in totum uel in partem qz hic contra voluntatem
dīni et decretum .S. matris ecc̄e cum infidelibus conuersari. et primipibus
in simis p̄fis et erroribus cooperari et ipsis fidelibus fieri in scandalum erro
ris et peccati. qui potius possibi sunt a deo ut sint oīb⁹ in lucem et claritatem
et q̄ntum possunt conent[ur] ad perfectionem. ut abstineant sed dū aplūm no solū
amalo. sed etiam abeo quod habet speciem mali. Si enim mandatum dīni
et sancte matris ecc̄e nunq̄ volumus. in sua integritate seruare. nisi quando non
amittimus aliquod temporale. nunq̄ nobis deest. propter qd̄. illud debeamus
p̄termittere. in ita dixerim traditionib⁹ inherentes. et adhuiusmodi le
gibus recedentes. Fit illud euangelicum xpi uerbū. Matth. 15. Quare et
vos transgredimini mandatum dei p̄pter traditionem vram. Alios etiam
vidi dum in studio degerem. qui (qd̄ lacrimabili oculis audiendum est)

tanta deordinatione Cum huiusmodi Judeis pro fidis conuersabantur. ut eis suas pecu
nias tradderent. ut eas ad nephandas vsuras tractarent. de quibus partem
sibi aliquam facerent quas tamen peccunias. in predicationibus suis collegerant a catho
licis et fidelibus. Et sic apprehensis hierusalem egressa est polucio super terram
ut habetur hiere. 23. Timeant igitur tam rectores et prelati quam tales viri
religiossi. qui in huiusmodi supradictis solent esse culpabiles. Saltem illud diuine
cominationis uerbum. 3 paralip. 19. Impio prebes auxilium et his qui
oderunt dominum amicicia iungeris. idcirco iram quidem domini mereboris etc.
Et non prebeant materiam litis et dissensionis in ecclesia permitentes imo inducentes
suis faucionibus et exemplis. ipsos qui ex judaismo nouiter ad finem uenerunt
ut iterum inmisceantur Judeis. a quibus iam deo vocante recesserunt et sic
ipsi pereant. et ceteros fideles contra se et genus suum in odium et susu
rratorias inimicicias conuertant sed toto feruido zelo quantum presentis
vite ordinata necessitas permittit. et sacre fidei religiossa traddicio. decer
nit hec generaliter in omnibus fidelibus prohibeant sicut et prohibere
tenentur. alias ultra alia mala que inde proueniunt. ipsi quantum ad
hanc partem attinet. inter fideles ecclesie dissensionis et litis suscitant mur
mur. discordias et bellum et eos quodammodo inducunt et inuitant ad illud
permitentes et suscitantes huiusmodi occasiones ad effrenandas eorum labiles
murmurationes iuxta illud prophetice cominationis. michee. 2. Eos qui tran
sibant simpliciter conuertistis in bellum etc.:—

¶ Capitulum 2 in quo ponuntur auctoritates quedam ex dictis Beati
Joannis crisostomi contra Judeos. et in fine concluditur cum quanta
cautella et custodia debeamus conuersari cum eis:—

¶ Quoniam autem sicut Beatus Joannes crisostomus scribit in sermone 5. contra
Judeos. qui per summam uim amoris ihesum diligere satagit nunquam satiatur
ne aduersus quidem illius hostes pugnandi ulla unquam societate detinebitur
et ideo congruum plurimum ex dilectione ihesu domini nostri erit ultra iam dicta
de Judeis inserere quedam ex sermonibus Beati Joannis crisostomi ex
certaque contra Judeos mirabili sermone depinxit predicans et scribens.
Cuius quidem temporibus. sicut ex dictis suis sermonibus patet multi
Judaizabant constantinopolim. multique festiuitates et jejunia eorum ac
alias cerimonias multis ex causis ab eisdem Judeis attracti et decepti se
quebantur et obseruabant. Propter quod contra vtrosque. s. tam Judeos quam
falsos xpianos deceptos publice predicando prestitit et pugnauit vir sanctus
atque mirabilis. Judeos tamen et eorum perfidas obseruancias. mirabili zelo
et feruida fortitudine persequitur et confundit xpianos uero licet perditos
et deceptos. tamen singulari dilectione ad fidem reuocat et reducit et mi
rabili dulcedine caritatis eos allicit atque magno feruore perquirit. magnoque
amore recipit et confouet. et ideo in secunda huius operis parte

Multa ex ipsius dictis et factis scribenda supsunt ad mi sinuandā hanc ipsam
qm debeamus habere m̄ hmōi mioꝝ fratrum euangelica correctione mirabile
charitatem. ac mansuetam. et pacificam dīs creatōnem Nunc uero ea que Iu
deos impetunt ac conuincunt et nosmetipsos excitant. et cōmonent ut abeis dum
Iudei ꝑmanserint. fideli ac diligenti cautela custodiamus et separemur. m̄pth
cas scribent. atq; sumatim et notabiliter perstringent. ne ꝑ ignorantiam abeis
fratres mei simplices seducant. neue mansues. nostri qui huiusmodi errores et
causas eoꝝ ex officio corrigere. ac prohibere tenent. m̄curiant miserabiliter
dei omni potentis m̄ dignatōnem. et iram si m̄ his coercendis et castigandis.
qb abhinc negligentes extiterint et remissi Nam sicut scribit ex de Iudeis. et si Iu
deos. Multa contra fidem catholicam de testabilia et maledicta cōmittunt dicti
Iudei ꝑpterque fidelibus est uerendū. ne diuinam m̄ dignatōnem m̄curiant. cum
eos ꝑpetrare patiuntur m̄digne que fidei nre confessionem m̄ducunt. hec ibi Dicat
ergo iam dictus vir gloriosus. multa m̄ sermonibus suis contra Iudeos in quib; sepe
concludit quod synagoga eoꝝ non solū est lupanar. et theatrum sed etiam spe
lunca latronum et bestiarū diuersarū. Imo et aliquid aliud qd dici posset
grauius et m̄ mundius. de cuius uerbis ex multis hec pauca scribent. Vndem
primo sermone circa principium huiusmodi m̄tho dicens sermonem sic dicit, Langor
alius grauissimus. nam ad medendū linguam uocat. Langor utiq; eo ꝑmi
xtor quo m̄ipso ecc corpore natus coalescat. hunc igitur primo necessario ex
cidere debemus. et tunc demum eoꝝ qui ex sunt solitudinem gerere, primo
curare ꝑpuos postea uo alienos. quis aūt mabus est iste? Solemnitates m̄se
licum amentium; Iudeoꝝ adimpiquant ꝑpetue ac iuges tube. s. scenopegie Iesu
ma plurimiq; ex m̄is nobiscum se sentire asserentes pergunt. Alij quidem m̄s
pandi gia alij aūt. ut festa una cum eis celebrent Vnaq; ieiunent. Hanc ego
pessima consuetudinem voto nunc carere abeccē. et parum m̄pa dicat. Sed
omittamo m̄tecum istos. s. quosdam hereticos. qui vocant Anomij. atq; ad m̄ felices
amentesq; Iudeos conuertam. Neq; sane admiremini. cur ego istos appellaue
rim. Sunt enim uecordia m̄ felicissimi stolidissimiq; mortalium qui tanta et
tam eximia munera sibi celitus collata excussere de manibus. ommq; studio ob
iecerunt. et m̄pa. Nil eis m̄ felicius. qui ubiq; contra salutem suam currunt
Nam et qn̄o oportebat seruari legem conscabant eam, et modo qdo queuit lex
eam obseruare contendunt. Quid. q. eis dici posset. miserabilius. qui non solum
preuaricatōne legis irritant deum sed etiam obseruatione. Quo dicta recte dictu
est ad eos. Dura ceruica. et incircumcisis corde vos semp spū sancto restitistis no
solū preuaricando legitima. sed intempestiue ea seruare cupiendo Merito sane
eos dura ceruica esse dixit. et m̄pa. Tunc te ꝑpetuare oportuit. o m̄ fidelis gens
qn̄do te ebrietas ꝑhabebat ad hec precepta qn̄do uoracitas tua impietatem
pauebat. non nunc. nunc enim sesuiam suum impiorum est. et execrabile

Et mſa. Inter ſinagogā emm et theatrū nihil interest - id sicut fortasse non ui
de hac meq̄ audacē mſimulat - quod nullam theatri et sinagoge diuersum esse
differentiam ego potius cum ſtulticie aut temeritatis arguam. Siquidem emm a
me ipso loquar - arguat me ſmo deꝰ ꝓphē uerba pronunciū meum grate suis
capiat. Sub quidem ꝝ multos annos reuereri iudeos. illosq̄ conuersationem
putare uenerabilem - idcirco ꝓnociſſimā hanc opinionem radicitus euellere
festino - et mſa. Non modo aūt lupanar et theatrum sinagoga est sed
et latronum spelunca et bestiarū diuersoriū - et mſa. Cum deꝰ deseruit
quem - quenam iam salutis spes relinquitur? Nonne - demonum dūtaxat
sedem efficitur is locus quem ille deseruit? Sed dicturi fortasse sunt
Nempe et ipsi adorant deum. Absit ut quisq̄ id uel sentire audeat - uel dicere
nullus omino iudeus colit deum. Quis hoc aut - dei filius faciat. Si emm
nouiſſent patrem meum cognouiſſent - et me utiq̄ cognouiſſent - quid hoc testimo
nio arcius afferri potest? Si egit patrem nescierunt - filium crucifixerunt -
repulerunt spūs sancti gratiam - quis non iam constanter asseuerat - locum illū
demonū esse diuersoriū - Non adorat illic deus? absit id penitus. Sed ydo
latre iam locus ille est. Et tamē cum quasi religiosus sit nonulli uenantur
quod sane non coniectura assequor sed experimēto didici. Et sequit mſa
Nec emm regijs aulis honestiora sunt stabula. Imo deꝰ omni sinagoge locus
ignobilior est. Nec emm latronum aut cauponū tantum - sed etiam demonum
est diuersorium - Nec id de sinagogis tantū dixerim. Sed multo magis de mſe
riarum ipsorū iudeorū animabus - idq̄ mſine oratoris cuiuis horrendere. Hactor
igit - et cōmoneo - ut ista maxīe memorie mandetisque diximus - et mſa. Consi
derate queso quibus. ſ. iudeis. illis. ſ. cum communicant. qui iudei modo ſe iu
nant. illis nempe qui clamauerūt crucifixe crucifixe. qui dicebant. sanguis
eius sup nos et sup filios nros - et mſa. Quoniam deꝰ nonulli sinagoge locum
honestum ac religiosum arbitrant - paucaq̄ eam ad eos necē dicenda sunt. cuius
rei gratia queso locum illū reuerentiori contemnendū omino - et execrabile ac
fugiendū. Lex miquit ibi posita est. ac ꝓphetarū libri. quid hoc ad rem? Num
emm ubicunq̄ hi libri sunt locus eam continuo sctis cruē. minime sane. Quidam
idcirco maxīe sinagogam odi ac detestor. q̄ cum ꝓphas habeant illis minime om
nium credunt. cosq̄ quotidie legentes. testimonia illorū non admittunt. qđ ma
xime iniquum - et impiosū est - et mſa. Prophas illic. ſ. in sinagogis mey
semq̄ inclusērūt non honorandi gratia. sed ut contumelijs - et ignominijs afficiant
Cum emm dicant. ipsos ignorasse xpm. meq̄ de eius aduentu predixisse. q̄
inferre possunt ctis uiris illis maiorem contumeliam. dū illos accusant quod
ignorasse dominum. impietatēq̄ hic sctis dicunt - Ista q̄ idcirco maxīe ipsos et ipsorum
sinagogam odisse merito debemus. q̄ sanctos illos contumeliose habuerunt. et mſa
Imo hoc ipsum maioris illos impietatis reos efficit. q̄ tam pulra uoluntate ac
sententia libros illos continent. Nec emm tanti ullius rei essent miſ ꝓphas

habuissent. nec essent adeo mundi ac prophani. nisi sacras srās legerent
nunc dūt idcirco oī spe vere pūcati sunt. q̄ cum precones veritatis habeant
aduersus illos ipsos atq; aduersus veritatem inimica et infidelimente pdu
rant. Itaq; idcirco maxīe pfani. et scelesti sunt ac pditi. q̄ cum pphās rele
gant hostili animo illis utunt². quocirca hortor ac moneo ut illoz ritus
fugiatis. Non enim parui mōdi detrimenti capiūt infirmiores frēs. nec mi
nima Iudeis ipsis data arrogāndi occasio. Si iudeant nos cultores esse quem
ipsi crucifixerunt. illorum cerimonias p̄sequi. religiosasq; existimare. nōne
se putabunt ōia optime gessisse. nosq; ōia mania et nulla cum vos qui
ea professis accolitis. ad aduersarios illoz atq; inimicos ritus. et impia.
fugiant² itaq; illoz ecclesias et loca. nec solum scīptoz libroz graciā
veneratiōm non habeant². ueruntm ipsoz imprimis gratiā. et odio et exe
cratiōm sint. q̄ sanctos illos contumelijs afficiunt. dum neq; ipsoz dictis fi
dem habent. ipsosq; impietatis siue somniōs affirmant. qua profecto scīptis illis
nulla maioz iniuria inferri potest. et impia. Ceterum libri illi insanitate
sua durant. neq; eam loco pp̄ter conuenientiam flagitia communicant. idem itaq;
et de Synagoga sentiendū est. et si enim illic idola non sunt. demones tamē nihilo
sunt locum. et impia & siquis me audacie insimulat. ego rursum incredibilem
esse stultitiam atq; insaniam arguam.. Nam ozo. Vbi demones habitant etiā
si desint statue nonne impietatis locus est? Vbi xpi conuentiunt. interfectores
ubi probro habet² crux. Vbi blasphemat² deus. ubi pat² ignorat². ubi gratia
spūs renuitur? Imo maius mōdi pernicios⁹q; detrimenti summa hic ex
idoloz templis. Illic enim nuda et aperta impietas. non facile quempiam
attraxerit aut fefellerit. cui cordis ac prudētie quicquā inesset. hic aūt ad se
deū adorare asserant. et aduersari idola pphetas q̄z habere in honore. verbis istis
plurimos ex simplicibus fūbus illiciunt. itaq; in ha sua rēa inducunt. itaq;
hoc gentilium impietas par est. fallendi aūt ratio periculosior apud
istos est. quippe et apud hos ara deceptōis. inuisibilis erecta est. in qua
nō boues et uitulos sed humanas animas mactant Porcas uō. tu si iudai
cam superstitiōnem uenerarīs. quid tibi nobisq; cōmune est? si enim magna
et honesta Iudaica sunt. nīa ergo falsa. et reiicienda. Sm̄ uō nīa uerissi
ma sunt ut sunt p̄fecto, fallacie. illa plenissima sunt. et impia. Animad
uertitis demones illoz in habitare animas. grauiusq; modo illos vexare q̄z
antea. Nec sane mirum. Tunc enim impij in pphās fuerunt. nunc in
ipsū pphārum dominum. hominibus ergo plenis demonū. totiq; nimirū dos ha
bentibus spūs. in cedis et homicidijs. rixis. conflictibus pressuris nec exho
rrescitis? Istosne alloqui oportuit. et uel breui sermone dignari. et non ma
gis tanq̄ cōmunem pestem ac morbū humani generis odisse atq; exercari
Nonne omnem speciem iniquitatis excruere? Nonne prophete oīs prolixos illos q̄ monet.

eos acusando consumpserit? Quam tragediam. qđ iniquitatis genus isti suis flagicijs. non transcendunt. Et mſa. Quante igit² stolidit̃atis est quanteq; demenţe. qui ignominia ꝑpetua notati sunt. qui adeo dereliti. qui dñi num irritauerunt. eis se mſ suis solemnitatib⁹ preberet conspectum. Siquis filiũ tuum Erequaset. num eo illum tolleratus. num illius alloquium admiteres? ac non magis ut pessimũ demonem. ut diabolum ipsum exhorresceres? Dñs tui filiũ miterfecerunt. et audes cum eis congredi. et is quidem qui occisus est. ita te. honorauit ut fratrem suum coheredẽq; faceret Tu contra ita illũ mihonoras. ut miterfectores ejus. et qui cruci illum affixerũt foueas hac solemnitate et cõmunione honores atq; ad eoz ꝑphana loca gradiẽs. mpuras conscendas uias. cõmunesq; demonioz mensę. Ita enim ego appellandũ censeo post occisionem xpi Judaicũ Jejunium An uõ non demonibus fauent. qui deo contraria gerunt etc:: Plurima ex hoc sermone crisostomi. breuitatis causa dimisi. Signant similitudines pulchras. auctoritates mirabiles ac exempla plucida. que ota ad mſtruandam Judeoz puersam obstinacionẽ et execrabilem maculam mi eodem Vir sanctus adducit Sed ium ad sermonem ejus: Xm. pertranseo:

Sequũt² dicta de secũdo sermone:.

Nec enim tã mihi dixeris qz jejunant id potius ostende quia ex dei sententia jejunent. alioquim 2 huiusmodi jejunium hoc nequaq; ac huiusmodi est Non enim solum qđ ab eis geritur. mſpiciendũ. sed rationem quoq; cur id faciant. solert mquirendum est. Nempe enim q; secundum uoluntatẽ dei fit etiam si malũ uideat². otium optimum habendũ est. qđ aũt preter uoluntatem illius ac sententiam fit. etiam si uideat² optimum id otium pessimũ et nequissimũ est. et mſa Hac igit² regula. etiam hoc quoq; jejunium examinemꝰ. et mſa Ut si quidem hos ex dei nutu jejunare ꝓspexeris opus ampletere. Simili ꝓter illius uoluntatem hoc facere animaduerte illos. eos ut ebrios omnibꝰ et amentibꝰ fruiosis q; mchilo meliores. odi atq; execrare. In hoc aũt jejunio non causa solum mquirenda est sed ejus locus. et ꝓpos. et mſa. Qua ꝝ ratione tute seruari putas. qui te ebrio ad Jrriquam illam ac ꝓfanam eo uersationem transferis! Num parum miserunt atq; Judeos miserest! Num pro mirabilis quibusq; conuenientia est ut he unum idem esse arbitreris. et misereas que misereri penitus non possunt Crucifixerunt illi xpm. tu adoras. Videsne qnam sit medium. Quom ergo tu ad miterfectores illos curris. qui te crucifixũ adorare aseris? et mſa, erat aliquando tempus qñdo ista seruari ꝓficiebat sed modo jam nonest et ideo quod aliqñdo mlege fuit nunc ꝓter legem est. et mſa Quoniam mi illos jam mimici cupio. necẽ pluribus agendum esse cermihs.

ut ostendamus Judeos. dum jejunant modo. legem impune hac observatione violare. deiq; precepta calcare. contra illius deinde ac voluntate cuncta semp faciendo. Demiq; cum illos juberet jejunare. huc mpm gua bant. et dilatabant. qndo aut illos adhuc jejunium hoc jejunare contendunt. Cum illos offerre sacrificia perupiebat ad idola curabant qndo festa eos volebat celebrare. hunc celebrare recusabant modo contra illius nutum hujusmodi celebrita hb mysteria. Quo circa recte Beatus Stephanus ad illos ait. Vos semp spiq; sctо restitistis. ad hoc solum miquit studiose operam dedistis. ut justis dei semper contraria faceretis. Sic igit hodie quoq; agunt. Unde id constat ex ipsa lege scilicet. Nam mipsis festivitatibus Judaicis. non solum ipius observandi precipit lex. sed locum etiam. et misa. Et si servu habes et si boxem. domi continue ac seuerissime coherei. Si enim ad theatru ire non permittis. multo id magis mesmagoga faciendu est. Maior enim hic iniquitas admittitur. Illic quod fit peccatum est. hic aut impietas nec ti hoc dicimus ut ad theatrum ire permittatis. et illud enim malu est sed ut hoc multo amplius phibeatis. Quid ore acerbius audire tibijs homines concrepantes ac domi potius sedere debeas. ac vicinis migemis et lacrimari qui dei preceptis reluctant. qui diabolum choree ductorem ac ducem habent. ut enim antea dixi. qd preter voluntatem dei fit. et si hoc aliquo permissum erat postea tame iniquitas est. milleq; cuculliuum materia et. Multaquidem etiam de hoc sermone brevitatis causa subtrahi. Signanter mi similitudines gratiosas quibus allicit et comonet. ipsos nec pastores. ad curandu et custodiendu ppm dei cum diligencia et feruore spiritus. ab hac pestifera labe. Item phationes mi medicinas contra ipsos Judeos pulchras et efficaces ad eos convincendos qp opa quecunq; nunc agunt. opa illa agunt contra dei voluntatem eiusq; legem et beneplacitum. et ideo nō sacrificia aut jejunia sunt dicenda sed magis iniquitates et sacrilegium. Item exortationes feruidas et efficaces ad comonendu omnem hominem xpianum ut pro salute proximi sui. se reddat solicitum et officiosum. et ad hoc recognoscat lege euangelica obligatu. Sed omnib his nunc relictis ad reliquum sermonem conuertor. Scaunt. dicta de reliquo sermone.

Itaq; pugna illa quidem quam aduersus Judeos inieramus finem de his conclusa est. ac profligatis hostibus. victorie coronā reportauimus bravium q; rapuimus priori illa disputatione nra. Curauim enim ostendere que nunc ab eis agerent opa contra legem fieri esseq; funestam transgressionem hominum q; contra dm pugnam atq; bellum

rdq̄ diuinitus adiuncti diligentius ostendimus. Et mīa. Adhuc. iu
Iudee ambigēs xp̄i ꝓphetarꝝq̄ respōsis veꝝq̄ ipsaꝝ euentibus contra
testimonia. sententiamq̄ ferentibꝫ. At ia mīū nonest hūsmodi quippe
genis ꝓia semꝫ fuit impudens contentiosa manifestissimisq̄ reluctari solita
et mīa. Illud miterum a uobis postulo id ꝺo. id deprecor ut fratres hue
tūs nros eosq̄ errore liberatos ad ueritatis lucem reuocetis. Nulla enim est
audiendi utilitas Siqua auditis operibus implere nonuratis. Nam que
dicta sunt non vñi causa sed mīfirmoꝝ fratrum diximꝰ ut hec ulti a
vobis audientes. ac nequissima consuetudine/ereptis sincere atq̄ mīegre
fane religiōis cultum seruent pessimasq̄ fugiant Iudeoꝝ synagogas
queq̄ īn urbe et que īn suburbano sunt speluncas demonū et demonū diuer
soria. nolite igit² illoꝝ salutem prodere sed ꝑfruentes hac studiose
inquirentes huiusm̄. mīfirmos ad xp̄m reducere satagite. ut et mī presen
ti et mīfuturo seculo laboribus diebus longe excellentem retribu tionem
capiāmꝰ etc:. Multa demiq̄ breuitatis causa ex hoc sermone dimisi
cum latissimꝰ esset. mīquo uir sanctus multa disseruit de mirabili x̄
uirtute ac de extensione siue sēctis legis. et de ejus radicatione contra
seculi huius potestates et principes. ac de patientia martiꝝ et de eoꝝ ꝑ
tormenta gloriosa ac celesti victoria. et quom hec oia a xp̄o fuerant ꝑ
dicta et alia plura similia que oia ut ꝑdixit q̄e completa sunt mīquo
ejus uirtus mirabilis. et diuinitas luce clarissime monstrata et comprobata
est. et quom omis magnos uiros qui se fuisse aliquam mīhoducere volue
runt et post se discipulos ac sectatores relinquere quoꝝ ibi plurimos re
cutat ipse unus benedictus. mīrabiliter transcendit. ac omis illos diuinitus
virtute mīcomparabiliter superauit et famē iste idem gloriosus unus Iu
deoꝝ templū destruendi eoꝝq̄ desolationem et captiuitatem exhe
mā ꝑdixit ac sic ut dixerat ope complenit. Et quom hec est gran
dis calamitas mīIudeis quod christo non credunt post tanta et mīra si
gna et post tam euidentissima veꝝ testimonia. mītam longi
ssima ac ꝓpria eoꝝ misera captiuitate exhibita et monstrata. et
ibi pomt multa de eoꝝ duricie ac mīfidelitate. Ad idem cōmemo
rat tres antiquas Iudeoꝝ transactas captiuitates. ſ. Egyptiacā. babi
lonicam. et eam que sub Antiocho rege a machabeis temporibꝰ mīduc
ta est. quaꝝ prima quīngentis annis duranit. 2ª. aut septuagīta
.7. ideo solummodo tribus annis et quom. mīqualibet harū dictaꝝ cap
tiuitatum Iudei semper habuerunt ꝓphas et duces et etiam dum ex
istent mīcaptiuitate cognouerunt tempus q̄ terminari debebat q̄ctt
tarum captiuitatum et ipsi liberandi erant. ab oppressione suoꝝ inimi
coꝝ. sīm quod ibi satis abunde declarat. hinc inde ad hūsmodi ꝓba

hore ducesa complicans festimonia de hac ue longissima ac ppetua
eoz captiuitate qua .x. Judeo ni pena sue sacratissime matis fenor
ybat esse tohum conhauum. cum nec habeant nec habitai smt diem
nec pphetam aliquem aut qdiacuq; simile aliqud qd sibi prodesse va
leat contra huiusmodi eoz mtia bilem ac ppetuam de solacionem smo
multohes tentauerunt ab eadem se eripere et templum recuperare
et reedificare et mirabili ac diuinitus fuerunt phibiti et confusi
sm quod etiam temporibus sus .s. beati Joannis crisostomi ei hoc idem
contigisse describit. A cuius temporibus usq; adhuc iam pluscq; mille
anni fluxerunt In hac ipsa tam diurtima captiuitate. Vnde recte ex
hoc contra eos arguit et concludit q; huiusmodi eoz captiuitas durabit
sit usq; mfinem et q; nunq; amplius recuperabi sint templum nec ceta
alia ad illius veteris cultus ritum et celebracionem quomodolt ptinenda
et quod ipsa eoz pfidia qua contrauum speraze se putant. et aliquado
spe etiam ausi sunt atemptare mL aliud est q; contra dm magna
sumpho et quedam eoz mfidelis ac cecam obstinacio cum non sit consi
lium contra dominu nec eidem qui sic hic egit et ordinauit resistere
possit quisq; mortalium sm q; ut iam dictum est ibidem multum lato
sermone declarat que omnia breuitatis causa relinquens stilum iam
ad .4m. ejus sermonem conuertor. Sequunt dicta decimus 4. sermone.
In primis excusat se a predicacione martiz quos illo die colebat et
veneraba ecc dicit ergo q; gratiae erit martiribus sermo contra Judeos
q; mi laude ipsoz martium factus. Vnde miter alia hic dicat Jdcirco
Hec ullis longe est gratiae materia. Nichil enim ulloz ut dixi gloriae
ex nris laudibus adijcitur. ceterum ex huiuscemodi certaminibus mag
nam voluptate capiunt. que contra Judeos instituimus ca q; mi primis
uerba libentissime audiunt que pdei gloria ducunt. Judeos ideo quam
max oderint martires. quia quem illi crucifixerunt ipsi ardentissime
diligunt isti clamabant. sanguis ejus sup nos et sup filios nros. illi pro
suum fuderunt sanguine itaq; libentissime hos simones audient. Et
mipa. Arguit multiplicitez contra eos queritis pptez quod pctum smt
nunc mi tanta et tam ppetua desolacione et captiuitate. et hic ignomi
nia ppetua notati smt. Et Enumerat multa et nephanda crimina
et pcta eoz que pauloz Antiquis tam mi egipto q; mi deserto q; cham
mi hierusalem et ex contra dominu et pphas et legem comisserunt ado
rantes idola pphas psequentes et occidentes mi deu murmurantes et mi
moysem et Aaron insurgentes ac filios et fhas suas demonijs sacrifi
cantes et famen ppls omnia ista nunq; deus cos deserquit oro imo
corrigit et castigauit et insup benefica plurima. et max pstitit signa
mi Egipto ppls cos faciendo mare ad eoz transitum aperiendo et

pare celi cos pcando victoriam contra inimicos sine armis eis concedendo.
et cetera talia que longum est enarrare. et tamen nunc cum nil horum agant
quia idola non colunt filios non occidunt nec pphas psequunt nec deū
blasphemant nec contra eum murmurant. Imo cum ut sibi uidetur fe
uentissime colunt. tamen sunt in pplexa captiuitate et desolatione a
deo omnino derelicti. Vnde concludit. q hoc fit Propter eoy Inmani
simū crucifixionis x̄i pctum respectu cuius alia ōia crimina ante dicta
nulla fere reputant. unde nil alia sic dicit. An forte tunc deus
alius erat. alius nunc. Nōne idem ipse est qui et tunc illa disponebat
et nunc ista operat. cuius ergo rei gratia. q̄ndo maiora erant scelera
ac flagicia uia magno uos in honore habuit q̄ndo aūt minora peccatis
uos dio execratus est. atq; ignominia pplexa notauit. Si enim uos
ppter pcta aduersat nunc. longe id magis facere debuit tunc. Sin uo
tunc minime agentes tulit multo magis modo uos ferre conuenerat q̄ndo
mil tale psumitis. Cur ergo non tulit? Ego tam apte eloquar ueri
tatem si uos eam pferre ruberetis Imo non ego. Sed ipsa ueritas illius
quia xp̄m occidistis quia contra dominū scelestas extendistis ma
nus q2 fudistis pciosum sanguinem idcirco nulla iam uobis emen
dacio nulla venia. nulla excusatio reliqua est. tunc enim in pios impie
seuistis. Esaiam. s. Moisem. et Hieremiam. tunc et si quedam
impietas admittebat2 ad non dū tantum impietatis ac scelerum culpam
attigeratis Nunc uo antiqua ista facinora. pre huius magni facine
sceleris quo in xp̄m in dignissime atq; inmanissime seuistis fere eua
nescunt atq; nulla sunt. Idcirco nunc etiam diuinas penas exolui
tis. Hec igit ois causa est de hi pplexi dedecoris. et mia. Ponit
multa et mirabilia pque uidebit in Judeos probans ad qd supra con
tracos. s. q propter eoy Inmanissimū crucifixionis x̄i. scelus omnem
istam desolationem ac pplexam captiuitatem Iustissime meruerunt
in qua deus perpetuo execratus est eos. nec habent ducem nec prin
cipem Nec sacerdotem nec quicq̄ aliud pque qd placare deum et placare
eidem possint. Imo pro contrario pque hec que nunc faciunt deum eos
irritare demonstrat atq; conuincat, unde cum de hiusmodi pluria di
xisset ac de ordinatione pontificis secundū legem plurima enar
rans nil huiusmodi tale Judeos nunc facere conuicisset. statim
contra eos post multa concludit, cum ergo dicat. s. lex perfectus
pfectus est. s. sacerdos perfectus est. perfectus sanctificatus
pque placatū deum nil aūt huiusmodi. nunc fiat. non hostia. non holo
caustum. non sanguinis aspersio. non. olei unctio. non tabernaculum
testimonij. non statuto diē2 num̄ in tabernaculum Jugis immola
tio constat pfecto eum qui apud eos nunc sacerdos est. imperfectum esse

impurum

impurum scelestum profanū ac per id magis dominū irritare. Et
mīa. Post alia concludit et dicit. Hoc ritu pudem constituebant sa
cerdotes nunc autē oia que faciunt Judei ludibria sunt irrisionis. et
confusionis fraudis scelerū iniquitatis ꝙ plenissima. Istos ergo tu seque
ris. qui contra dei leges oia studiose et facere et docere contendūt atq; ad
ullas Sinagogas accurris? nec expauescis. nec metuis ne sublimē supne
demissū huum comburat caput. An ignoras Eum qui in spelunca latronū
deprehensus fuerit etiam si latrocinia minime exercerat. latronis infamia et
supplicio afficiendum. et quid hoc latronū mentionem facio Nostis ꝓfecto omis
ac meminisse cum imperatoris Statuas quidam apud nos impuri ac pditi euertissent
non illos solos qui id scelus admisciant. Verū omis quoq; qui prope erunt. sim
pliciter in factum aspexerant ad Judicū rapuis. atq; cum sceleris auctoribus ad
ductos eandem excepisse sententiam. Tu ad eum locum. ubi pater contume
lijs afficitur. ubi blasphemat filius. ubi Spūs irritatur accurere festinas? Dicite
ne pauet neq; exhorrescis? in loca illa profana et impura te ipsum precipi
tans? quam ego veniam habiturus es? quam excusationem inuenturus qui
te vltro in barathrum impellis ac ꝓpreapicia deias? Nec enim mihi dixeris
illic reconditam legem ac ꝓphetas libros. Non id satis est ad sanctificā dū
locum. quid enim mali est libros alicubi iacere. an libros scripta aloqui
ac memoriter tenere. quid ergo queso te quoniam diabolus. de templi
locatus est num id circo sanctificatū est illius os? quis id dixerit. Imo id
diabolus quod erat ꝓfanauit? quid demones. quoniam ꝓdicabant? et di
cebant. hi homines servi sunt altissimi dei. annūciantes vobis viam salutis. Actuū 16.c.
Num idcirco illos inter apostolos dinumerauimus? Nil minus. Ceterum similiter
eos odimus atq; execramur. Verba igit ꝙ plata non sanctificant. et libri
reconditi sanctificant? quam hoc ratione habeat? Et quidem idcirco
max synagogam exhorresco quia legem habet et ꝓphetas. longeq; amplius
nunc illam odi quo si michi huiusmodi nunq; habuisset. cur id. quia
ꝓ huiusmodi illecebram plurimi ex simplicioribus fratribus. illic seduci
unt. Quippe et demonem illum loquentem. magis quam si tacuisset esse
ut Paulus. Pythonas enim inquit Spū dixit ei. exi abea. cur ita quia
clamabat. hi homines servi dei Altissimi sunt. Tacentes enim non falle
rent. loquentes uo plerosq; simpliciores seduxissent ac ꝑsuasissent et
nemo aliquis sibi fidem habere. ut enim suis fallacijs additum prebeant
idcirco mendacijs vera plerunq; miscere. sicuti qui venena clam temperant
calicis os melle liniunt. ut cautius gratius absorbeat. Ideo paulus quoq;
max maligabat. eosq; coercere satagebat. quia nil ad se ꝓtinentem de veritate
rapiebant. Idcirco et ego Judeos odi quia legem habent. ipsi max violatores
legis. atq; inde simpliciores quosq; allicere nituntur. Nam tanti cuiusmodi rei
tenerentur. si ꝓphib fidem non habentes xpo non crederent. At nunc omni
spe venie priuati sunt. cum illis se credere dicentes eum quem illi ꝓdixere

contumelijs afficiũt Et mſia id mquam Pauendum eſt ne mi dicerẽ illa
a ſudice ſecu lege audiaſtis. Diſcedite a me. non noui uos. Cõmunicaſtis e
his qui me crucifixerunt ſolemnitates q̃ quas ego diſolui. contendentes
aduerſum me mſtruiaſtis. Auertiſtis ad ſmagogas. uõlatoꝛ meoꝛ
iudeoꝛ. atq̃ ego quidem templũ deſtruxi ac ruere feci religioſum illud
fanum q̃d apud ſe honoranda illa continebat vos aũt domicilia multo
cauponis meliꝰa ſpelunc̃q̃ latronum veneratiõi habuiſtis. Nam ſi
q̃ndo in templo erat cherubĩ. q̃ndo Archa. q̃ndo adhuc ſp̃ũs floꝛebat
gr̃a. nunc quidem dicebat. feciſtis eam ſpeluncam latronum nunc
aũt domũ negociationis ꝓpter ullaꝰ ſ. iniquitates. ac ſcelera et homici
dia. nunc q̃n̄ illos deſeruit ſp̃ũs gr̃a ſublata q̃ ſunt honeſta nulla ora
atq̃ aduerſus deũ pugnantes peſſimũ hoc obſequiũ. et ſex lege. i. ex̃ le
gem obſeruationem conſũmant. que iam reperiri poteſt digna appel
latõe qua ſinagogam meuto cognominemus Sicenim hunc ſpelunca la
tronum fiuit q̃ndo ſeruabatur adhuc religioſus ritus. nec ſane qui
illam uel lupanar dixerit vel iniquitatis locum. Sue domicilium de
monũ ſue diaboli arcem ſue animaꝝ miſeriarum. Sue totius per
ditionis preceps̃ et barathrum. Sue aliud quodlibet illam appel
lauerit. minus ꝓfecto dignus eſt q̃ illa meretur. Templum uidere
cupis. noli ad ſinagogam accedere. Sed tuendo templũ. vnũ querit
deus templum hieroſolimis. et innumerabilia erexit. longe illo ho
neſtiora atq̃ digniora. Vos enim iniquit Aplus templum dei uiui
eſtis. inſtrue. exhorna. compone. hanc domũ fuga execa omnem co
gitationem nequã ut his membrum xp̃i honorabile. ut efficiaris templũ
ſp̃ũs ſancti. fac et alias huiuſmodi etc. Multa quidem et alia
tam contra Iudeos breuitatis cauſa ex hoc ſermone dimiſi q̃ etiam
contra ipſos xp̃ianos fideles. qui ſalutem negligunt proximoꝝ et eos
in cautate et manſuetudine. non corripiũt. cum eos in huiuſmodi Iu
daicos errores cecidiſſe conſpiciunt. Sed iam ad ſermonem quintum
referat̃ ſtilus. Sequunt̃ dicta de quinto ſermone.

In quo inter alia ſic dicit Adhuc enim Iudaicaꝝ feſtiuitatũ reliquie
ſupſunt. Ceteruꝫ ſicut illoꝝ tube theatrica ciant nequiores. Ieiunia q̃ ebrietate
omni et cõmeſſatione fediora. ita et tabernacula que modo illi figũt
meretricum celulis michilo honeſtiora ſunt. Imo etiã obſceniora. ac
nemo me q̃ ita dexerim audaciã inſimulet. Eſt enim ſtima inſolen
cia ſtimaq̃ nequitia. non ita de illis et ſentire et loqui. Nam cum ad
uerſus deum contendentes ſp̃ui ſancto reſiſtentes agant oia quis iã
de illis dubitet hanc ferre ſententiam fuit a ligno feſtiuitas.
illa deuiabilis ſed tunc ꝓfecto q̃ndo ex dei ꝓcepto ac legis inſtituto
ſeruabatur at modo non ita omnis quippe illius dignitas deum contra

voluntatem

dei fit sublata est. et qui maꝝ omnium et legem et celebritates illas anxiꝰ violant Hi m̃ primis sunt. qui eas consūmare nunc uideri uolunt. Nos ℭontra legem maꝝ m̃ honore habemus qui illi iam pudem senescenti Rec quem̃ damus. ac uelut senem hominem quiescere iubemus. neq; past ca micem pugnare ac luctari sinimus. neq; cursus mitempestiue certamina inire et: Plurima eham breuitatis causa de hoc sermone dimissi contra Iudeos m quibus concludit. multiplicat contra eos qm̃ uetus illoꝝ sacrificium cessare debuit. et ōio cessauit et hoc nō solū ꝓpt ꝓpria coꝝ sed etiā ꝓpter imperfectionem dicti ueteris sacrificij cui succedere sicut debebat. succedere sacrificium noui et etm festiuꝰ corpis et sanguis dni nri ihu xpi. qđ est undiq; ꝓfectissimū sm̃ q; ibi diuersimode late sermone deducit. ac ex hac cum aliis concludit Iudeos modo nullū habere sacerdotem nec ceremoniarum ullius ueteris ritus. et mimsterij. Ac demde m̃ fine Magno charitatis feruore exaltat et mouet. omis xpi fideles ad desiderandū salutem et saluatorē. spiritum suoꝝ xanoꝝ. et stignant illoꝝ qui ꝓpter Iudeos fuerant decepti ad Iudaizandū. multis q; rationibus et exemplis declarat quanta benuolentia qnto amore qnta diligentia et feruore hoc unusquisq; debeat agere. ut frem suum pereuntem ab tu iusmodi errore conuertat et saluet sed hec ōia ut dixi breuitatis causa re linquam iam ad sextum et ultimum sermonem conuertor.

Sequunt dicta de sexto et ultimo sermone

In quo mirabilia dicit ꝙ Iesum Iudeoꝝ est ebrietas quedā spūalis. deinde concludit Iudeos esse m̃ conditionibus et ꝓpietatibꝰ dō similes ebrijs imo turpiores atq; peiores: unde ponens conditiones et proprietates ebrioꝝ et aplicans eas omnibꝰ uitijs speciali m̃ dicit eas conuenire ipsis obstinatis Iudeis de quibus hic postralia concludit. est quippe hec ebrietas propriū. ut sensum ac rationem tollat. neq; sentire sinat fidelitatem suam sic. eham grauioris ualitudinis infirmum id est febricitantem quoties languentes nec id quidem nouunt quo langore detinent. ita ergo et Iudei modo ebrij cum sint id omino non sentiunt. ita q; preterit quidam illoꝝ Iesum omni ebrietate hac pius ac fidelius. Nos tamen fratrum nroꝝ curam ac fraternitatem non omittamus nec mitempestiua putemus coꝝ eam esse diligentiam ege: deinde ad hec ipsam materiam. de fratrum correctione sacro sermone prosequit. ac eandem applicans et adaptans ad hoc ipsum presens negocium multa et miranda pont demonstrans omnibꝰ fidelibus tam pulchris similitudinibꝰ. q; eham notabilibus exemplis quoꝝ mi corrigendis et sanandis huiusmodi Iudaizantibꝰ ac peruersis fratribus omnem curam et solicitudinem gerere debeant. nec unus pro alio se excusare aut unus alium expectare se frigat. m̃ mis que ipse ad salutem et honorem

ꝓximi poterũt ꝓsefacere et ad idem declarat ꝙ hoc agendũ est cũ
omni charitate ac mansuetudie et begnitate q̃nhum ꝓterit poterũt ser
uata fidei veritate. Vt sic fama ꝓximi et ecc̃ honor et pax fidelium
semꝑ et diligent̃ obseruet̃. et ideo multum studuit nr̃i eos multumq; re
prehendit cos qui horum Judaizantium errores. et culpas eis detrahendo
eosq; desfamando disseminant et publicant. ostenditq; hoc esse pcm
maximum ac damnosum quia sic fratres infamãtur ac fides sana plu
rimum inhonorat̃. et ad vltimum non corrigũt̃ huiusmõ errores sed
potius magis fit aeuum. et augmentant̃ sim ꝙ hec dia cum aliis ad
ea ꝓtinentibus nr̃i. z. huius operis parte deo dante iam sepe mstrui lar
guis declarare. Addit ꝓterea ibidem vñ sctus atq; mirabilis ꝙ qñ
maior est numerus horũ iudaizantium maioraq; ac grauiora sunt crimi
na eorũ tanto cum maiore charitate ac religiosa cautela mansuetudine
et benignitate debent corrigi et salubrit̃ reuocari. Deinde quia multi
ad judeos accurrebant nr̃i tu sanitatis eiusq; familiaritate ac conuictu
necnon ritibus miscebant. ab eisdem attracti atq; decepti. putantes ꝙ
ipsorũ huiusmodi opera eos se posse sanare ac liberare. ideo satis sapi
ac pulchro sermone declarat ibidem nr̃i huiusmõ eosdem judeos ꝓtulit opa
infirmis se potentibus nr̃i ueritate posse prestare sed omnia talia abeis
falsa esse prestigia nr̃i incantationes. ac ligaturas. et benefacta Inania atq;
sacrilega. Posito tñ ꝙ ipsi prohuiusmõ ꝙpa prauia atq; sacrilega aliquid
possent ab infirmitate relaxare ac curare qđ falsissimũ est, concludit
et dicat, ꝙ potius debet morbo consenescere aut etiam morti succumbere q̃
ad huiusmodi judeos dei inimicos accurrere. ac talia cõmercia adq̃
inferendum pulchras authoritates. atq; multa et mirabilia exempla tam
ex lege q̃ ex sacro Euangelio ꝓducat. ac rationes efficaces et similitudines
optimas Elegant̃ adducat. breuit̃ tamẽ hic ista concludit. Quod si au
rationes ille aliqs hoc pretendebit dixerit q̃ se idcirco ad illos. s. judeos
properare quia curare possint̃. de lege iam illorũ presbigias incanta
tiones ligaturas. atq; benefacta neq; ei aliter curare videntur nec tenẽ
curatur. absit id penitus. Ceterum ego ut niteum assentiam curare illos none
melius est mori q̃ ad inimicos dei properare atq; hoc modo curari quę
enim vtilitas est ita curare corpus ut anima pereat quod Emolumenti ca
pimus si dum aliq̃ solatio. fruamur, et mis ignibus vltro nos haddimus &c.
Hec breuiter excepta ex dictis. Beati custodemi contra Judaismũ atq; Ju
deos. ame hic dicta sunt. tanta. Non ut fres nros mirabilem atq; con
uincer quod ex eorũ damnabili cecitate Judaismi atq; infidelitate. et obstinata
ꝓpriae ad sathan matrem ecc̃am per sacrũ baptisma uenere etiam si post
modum erraueint atq; nunc errent quos nobiscum Vnanimes et

Equales ac mós ꝓ omnia compares et coneũes monstrare conatus sum
tam sato sermone atq; deinde similiꝫ pollicitus sum declarare m̃
ẽ huius ꝙris parte huiusmodi errantes atq; Judaizantes deberẽ
corrigi et castigari canonice. et sm̃ ordinem Juris. ablato ois̃ rancore
atq; conuitio et dis̃famatione. tam circa eum qui puniendus venire
debebit q̃z etiam circa ceteros fideles generis sui q̃ntum sm̃ deum et
conscientiam hoc obseruare habebit. ꝙt sanctissima lex Euangelica ac sa
cri canones jubent siuti corrigerentur ac puniretur aliis quicunq; gene
ris alterius deprehensus m̃ eodem ac simili crimine. s. Juridice et mature
ac cum omni pia et religiosa cautela m̃ xp̃i charitate ac ejus mirabili
Euangelica mansuetudine. medicamentis emm̃ eget qui huiusm̃ est non
uulneribus. doctrinis salutaribus ac medicinalibus disciplinis. non ama
ris fructibus ac odiosis opprobrijs que corpus et animam simul uulnerant
m̃terimunt atq; condemnant. et Ecc̃am xp̃i deordinant. et infamant. ac
deinde amaro quodam schismate eandem conuulnerant. atq; conturbant. siuti
ut jam dictum est. m̃ secunda parte largius habet declarari. Sed hec
ois̃ sup̃ dicta ame adducta sunt. et scripta contra Judeos pfidos et obstinatos
dum s. m̃ Judaismo ꝑmanserint nec ad fidem sanctissimã m̃ quomo
dolibet venire. ac Ecc̃am catholicam m̃hare decreuerint. ut s. eos q̃s Ecc̃a des
erant et habet q̃s a fidelibus suis habendos et euitandos jubet. ostendit
et predicat demonstrare dispos rapacissimos et m̃manes. subuestimentis oui
um uenientes ac canes rabidos et crudeles, xp̃ianas animas ac Ecc̃iam
catholicam ausus sint obstinatissimi inimici multiplicat̃. diserpentes.
Sco nanq; ut jam dicta aliqua. Beati crisostomi repetam. Sco m̃ quam
quam plures xp̃ianos uenereri Judeos ac illoꝝ conuersationem putare ue
nerabilem quod m̃ erroneum. ut ex sup̃ dictis patet ac nefas est. cogitare
et qđ omnium pessimũ est. eosdem dei inimicos Judeos ꝙfidos atq; sani
tegos maiores ac principes m̃is m̃ponunt. orabres et medios pro seipsis
ad deum ac ꝙ suis negocijs periculosis et arduis sꝯ meundis / bellis ad
uersus alios reges et principes. aliquando pariter. et nunc imperantes
pie apariunt. ꝙ ausus eorum atq; expeditione felici magna jactantia
comorsunt. omis Judei pie orantes ac Elemosinas distribuentes deumq;
ꝙ hiusmodi ꝙ eorum solemnitates impias. et impias magno plausu. ac fu
gulo depecantes. cog ꝙ preconem ut dicat eis sic fact̃ fuerat m̃ junctim
et imperatum de quo satis mirandum est atq; dolendum. ad hoc emm̃ xpiani
sumus. sicut m̃ hunc allegato sermone dicat Beat̃ crisostomus ut. s. obtempe
remus xp̃o ac eius uiuamus legibus. non ut ad ritus hostes deueneramus —
Dest. emm̃ ritum et mani festum eosdem Judeos esse m̃ statu damnationis
sicut iam supius 22. c. declarari. et contrarium dicere esset hereticum ma
nifeste cum ejus oppositum sit m̃ sacra scriptura non ꝙq; sed ab ipso

nro gloriosissimo redemptore expressum et declaratum Mar. c. ultimo
qui crediderit et baptizatus fuerit saluus erit. qui uero non crediderit con
demnabitur. et licet hoc de omnibus infidelibus teneat verum spaliter
tamen verificatur de Judeis. cum eorum incredulitas. sit peior ac grauior
infidelitatis species secundum quod declarat. s. tho. 2a. 2e. q. 10. ar. 6. et supra
simili patuit. ex dictis beati Joannis crisostomi. in prin. c. et hoc propter
maiorem incredulitatem. ac omnimodam repugnantiam ad xpm et fidem
nram. contra quem contendentes. et repugnantes. agunt et operantur omnia
ac per consequens contra legem et contra prophetas. xpm ihum in omnibus
figurantes. ac predicentes et promittentes. Et ideo. certum est quod mortaliter
et grauissime peccant. in omnibus his suis ritibus et cerimonijs ac in
cunctis suis precibus. et obsecrationibus. quas per huiusmodi ritus et cerimo
nias deo se putant offerre. in protestacionem et assertionem sui. infide
lissimi erroris. secundum quod. s. tho. declarat. 2a. 2e. in allegata. questione. ar. 4.
Et si sarraceni iam secundum iura parificantur cum eis. hoc ideo est quia iam
circumcidunt. et Judaizant nam iura antiqua magna differentia distin
gunt. inter paganos et Judeos. semper tamen structiori lege et rigore a nobis ar
cendi sunt ipsi Judei. Quod autem Ecclesia. eos in suis nephandis ritibus tollerat
hoc ideo est. quia non debet eos occidere aut destruere. aut per uim ad fidem
conuertere. sicut in sequenti cap. statim larguis habet declarari. quod tamen
faceret si eos uelut per quandam dissimulacionem. in huiusmodi suis ritibus
non tolleraret. quia sine istis Judaismus esse non posset. esset quoque iam infide
litas sua Alterum genus rei non tamen Judaismus. Et tamen Judaismus
durare debet usque ad finem mundi. et Ecclesia habet tollerare Judeos usque
ad finem mundi apud se dispersos et captiuos. sicut statim. c. sequenti
patebit Et ideo licet ut dictum est. eos Ecclesia tolleret. in suis ritibus ta
men non aprobat sed structissime condemnat illos. ac ipsos Judeos a suis
fidelibus iubet esse districtis legibus sequestratos. s. quod non habitent
nec comedant cum eis. nec eos ad sua conuiuia recipiant. item quod non vocent
eos in infirmitatibus suis. nec ab eis medicinas recipiant. nec se cum
eis balneent in eisdem balneis. Item quod non permittant eos inter xpianos.
seculares habere dignitates uel officia publica. Item quod nullus eis. in testamento
quicquam relinquat. etc. ipsos Judeos etiam restringit. et coartat. in suis ritibus quantum
potest. nam non permittit eis nouas sinagogas erigere. sed antiquas solummodo
retinere. easque si conuenerint reerigere. Dum tamen non amphores aut
preciosiores eas faciant quam ante erant. Item quod in diebus lamenta
cionum non procedant in publicum. Imo nec etiam fenestras aperiant.
Item quod talem habitum aut signum deferant quod manifeste ab alijs populis
distingui ac cognosci valeant secundum quod hec omnia ac plura alia districte

sacri canones imperant. Et sic scta mr ecc. per hec sup dicta et reliqua alia ac ꝑ penas ꝑ transgressoribus positas. huiusmodi ꝑfidos. ac obstinatos Iudeos quantum potest refrangit. et arctat. velut captiuos ac infideles non ꝙlesuniq; sed improbos deoq; et eius sanctissime legi addictos et ꝑ ota contra uos ac ppto xp̃iano multum nociuos. eiusq; exopposito. directissimos inimicos quos ideo sic quantum potest affligit. et ligat. ecꝯq; uhs et sacrificia. ꝑ hoc ipsum cõdemnat. quia aliud de eis facere nequit. cum non eos debeat occidere aut ꝑ vim ad fidem reducere sed eos ꝑ captiuitatem. usq; ad finem mundi. apud se dispositos habere. sicut ut iam dictum est. in cap sequenti patebit. Et ideo uerendum est principibus ac maioribus mundi. ut decretalis dicit. ne diuinam indignationem incurrant. cum huiusmodi obstinatos Iudeos ca ꝑpetrare patiunt. que fidei rite confessionem uiolant. Sed multo magis uerendum ac timendum est eis. cum ad ꝑpetrandum. ea que confessionem rite sacre fidei. inducunt Iudeis sacrilegis ipsi sunt auctores et causa. ipsiq; ab eis postulant aut imperant ulla. sicut ut dictum est eos sanctis apte facere comptum est. ꝑ huiusmodi opa. s. orationes et suffragia. ab eis etiam publice expetita aut imperata. qd̃ horrendum sapere tum est. maxime q; esset hereticum. si post monitionem. aut debitum huius erroris notificationem. et informationem. aliquis hec agere intentaret sciens et ꝑtinaciter. An non hereticum est atq; sacrilegum. inimicos xpi ꝑfidos ac obstinatissimos. contra eum aduocare? atq; ante eius conspectum adducere ad eum placandum. eumq; misericorditer supplicandum. quos sacrificium sacrilegium est coram eo? eoꝯq; cultus impetrat. quoꝝ obsecrationes sunt blasphemie orationesq; sunt abhominationes? maxime cum stent contra dominum semper omniaq; agant contra xpm. et legem ac ota eoꝝ huiusmodi opera cum ipsa sua execrabili oratione fiant in patrum. cum in memoriam redeat. iniquitas patrum eoꝝ. in conspectu domini semper et cum patrum matris eoꝝ. s. Synagoge iniqua durant. quam etiam sequunt. ut mahem non doleatur? Quare cum hec ota et plura alia sint multo ante de iudeis perfidis ꝑphetata cõtra que non est dubium agere nos principes. et maiores. ꝑ huiusmodi aboles orationes. et certa alia petita ut dictum est. aut imperata suffragia. non immerito timendum est eis regnum domini. ad quem huiusmodi infideles. et obstinatos Iudeos transmittunt. mittentes et medios. prouocant ad indignationem etiam contra semetipsos. Nam sm Beatu Gregorium ad is qui delinquit. ad increpandum mittitur. irati animus ad deteriora ꝓuocat. qd̃ iam in simili facto contigisse. scriptura diuina testante compertum est. 4. regu. 1. c. Vbi habetur ꝙ cecidit rex ochozias ꝑ cancellos cenaculi sui qd̃ habebat in samaria et egrotauit. misitq; nuncios dicens ad eos. Ite consulite beelzebub deum acharon Vtrum uiuere queam de infirmitate hac. Angelus aut domini locutus est ad Eliam thesbitem dicens Surge ascende in occursum nunciorum regis samarie et dices ad eos. Nunquid non est deus in israel ut eatis ad consulendum beelzebub.

deum acharom? Quam obrem Hec dicit dominus. De lectulo sup quem
ascendisti non descendes, sed morte morieris. quod et sic factum est. sicut
subsequent scribitur in eodem cap. Timendum itaq est huiusmodi nris prin
cipibus et maioribus. qui in talibus Judeos ipsos consulunt ac p eos apud
deum adiuuari secredunt. et ab ipsis hoc idem deposcunt. ne similes eis
Justo dei Judicio. ac eius indignatione contingat. in ipsis eisdem rebus. in
quibus. p hos inimicos xpi Judeos adiuuari se credunt. Sed multo magis
timendu atq pauendum est eis ne a xpo q absit. in illo vltimo et horre
do Judicio audire mereant id q superius hoc ipso cap scribsi. p uerba
crisostomi. s. q xplus dicturus est. iudeorum fautoribus ac sequacibus
suis. Discedite a me non noui uos. Comunicastis enim his qui me crucifixerunt. Solemnitates qs ego disolui. contendentes aduersum me instaurastis. Accurristis. ad Sinagogas uiolatorum Judeorum meorum. atq ego quidem
templu destruxi. ac ruere feci religiosu illud fanu. qd apud se hono
randa illa continebat. Vos aut domicilia nullo cauponis meliora. Spelu
camq latronum Venerationi habuistis. et Cetera que fuerunt iam supius
escripta Accurrunt aut isti ad Sinagogas horum xpi crucifixorum iudeorum
cum ab eis suffragia. et orationes exposcunt. Instaurant aut solemnita
tes eorum quas xplus dissoluit et int dixit. cum illas petunt aut iubent
exequi et celebrari. et in eis p se orationes effundi. Vnde non in merito timere
debebunt ne hanc ipsam sup dictam uocem a xpo audire mereant. Et
merito quidem. Auferunt quidem ab ipsis Judeis. uestem pudoris et male
dictionis qm teste propheta xplus indidit eis. Induant inquit quide
traunt michi pudore. et operiant sicut diploide confusione sua. et rursu
de eorum obstinato Judaismo predixit. Et dilexit maledictionem et ueniet
ei. et noluit benedictionem et elongabitur ab eo. et induit maledictionem
sicut Vestimentum. et intrauit sicut aqua in interiora eius et sicut oleu
in osibus eius. Fiat ei sicut vestimentum quo operitur et sicut zona q sem
per precingit. Ecce qnta maledictione propheta psequitur huiusmodi
pfidum Judaismu. de quo ad litam sm sacros doctores intelligenda sunt
supradicta. que oia p nros Principes et maiores ab ipsis Judeis uidentur
auferri aut penitus adnichilari. Dum eosdem sic uerent. et honorant ut
ab eis tanq a dei amicis huiusmodi suffragia et orationes exposcant.
aliaq comunionis opa ad solos fideles ptinentia. cum eis conferant et conjun
gant. qd etiam ad Ecce sancte ac fidei xpiane dedecus et pniciem nulli
dubium est contigisse Sic ergo finalit. cum sacro Ecce canone concludamus
q si xpi sumus filij et ueri catholici. ac fideles. eosdemq Judeos pfidos sicut
sunt cognoscimus. ac reputamus. eius directissimos et obstinatissimos inimicos
omniaq que ab eis gerunt et fiunt put sunt credimus esse sacrilega et omni
maledictione plenissima, ac deinde omnia et singula dogmata fidei nostre.

credimus esse uerissima. omniq religione ac sanctificatione plenissima q̄t sunt pfecto. /. et coram deo omni acceptione dignissima. Sic mq concludam⁹ atq dicamus. q̄ sic debemus nos et nra ab huiusmo Judeis impiissimis eos fodire atq secernere. sicut peram. a muribus. ac a serpentibus gremium sinumq ab ignibus custodiemus. quia sicut in precedenti cap⁰ factū est. ulla nobis Judei retributionem impendunt. quam juxta uulgare p̄uerbium mus in pera. serpens in gremio. et ign⁹ in sinu. sua consueuerunt hospitibus exhibere /. Et ideo nequ eos alloqui uel etiam breui sermone dignari precepit Beatus Joānes crisostom⁹. Sed posita tanq comunem pestem. ac morbum humani generis eos odisse. et execrari sicut in hoc ipso cap⁰. exprimo ejus sermone descripsi /.

¶ Cap⁹. 26⁹. Vbi cōmonit fideles ut ab ign⁹ illis Judeis abstineant. declarat quātū cum Judeis conuersari debeant ubi concludit q̄ semp sunt in⁹ nos diligenti in⁹ separatione. et destructa cautella tolerandi et ut conuertant. charitatiue mutandi et q̄ continue ex eis aliqui debēt conuerti. et q̄ tales sunt nobiscum in eadem cōmuni gia et lege cō municationis suscipiendi et q̄ in fine tp̄is omis generalit debent ad ueram fidem redire. et eam cum cet⁹ fidelib⁹ unanimit⁹ pfiteri.

¶ Aduersus igit tales ac tantis ueritatis hostes et canes. contra xp̄m rabide oblatrantes exurgat zelus domus dei. in nris uenerabilibus do minis rectoribus et prelatis ut xp̄i uices contra eius inimicos uiriliter agant cuius locū in terris occupant. et administrant. ne sit eum blasphemare q̄ mi tant. et ejus in jurias non pia et laudabili. Sed impia et damnabili patientia tollerent. memores. illius jmitande sentenie. Zelus domus tue comedit me et oprobria exprantium tibi ceciderunt sup me. Sucaurant admiram clarissimi principes nri. et sup inimicos crucis xp̄i. tabescant. et eos uelut uerissimos hostes sui altissimi regis a se amputent et expellant per quem ipsi regnant et in et⁹ num se regnaturos sperant. dicentes cum illo sanctissimo rege et prophete. Nonne qui oderunt te domine oderam. et sup inimicos tuos tabescebam? quasi dicat. sic. Nam pfecto odio odij oderam illos et inimici facti sunt mihi. Voa ferent et exclament. honorandi xp̄i precones religiosi et quauis predicatores. super hac tam profunda uerbor xp̄i et sancte mūd ree oblīuione qua ejus inimici iam non cognoscunt nec uerent ecc̄am dei. et sic mira se contabescant. et insteant et in ardescant. in obsequium domini dei sui cum prophete dicentes. Tabescere me fecit zelus meus. q̄ obliti sunt uba tua inimici mei. Sed et omnes xp̄i fideles. quantū possibile est separentur et fugiant ab his satellitib⁹ anti xp̄i. ne cum eis damnabiliter misceantur et pereant. Juxta illud num⁹. 16. Recedite a tabernaculis hominum impior et nolite tangere que ad illos pertinent. ne miscuamini in pctis eorum q̄d clariori uerbo Aplus admonet xp̄i fidelib⁹ loquens de hac quam agimus separatione concludens. 2. corint. 6. Nolite inquit jugum ducere cum infidelibus. Que enim participatio justicie cum iniquitate

Denique sobietas luci ad tenebras. Que aut. conuentio xpi ad beliar aut que pars fidelis cum infideli quasi dicat nulla. Nam pmo dicit. glo. ideo Jugum nolite duci cum infidelibus quia uos estis justi illi iniqui. ideo nullo debetis eis comunicare. Vos estis lux et scienciam illi sunt tenebre et ignorantia. Vos estis membra xi. illi membra diaboli Xpus et diabolus non conueniunt quia ille oia male. xpus oia bene agit. Vos estis fideles illi infideles. que pars est fidelis cum infideli nulla Vt enim xpus et belial non conueniunt. sic fidelis. et quilibet infidelis. hec. glo. Omnibus quibusdam intermedijs hoc tamen summo studio atq; omni diligentia. seruato q sic nos frequenter Beatus. crisostomus hortat et monet. fratres semp seruemus nros eos. s. qui ad fidem xpi ex Judaismo uenerunt. ne eos quocunq; colore infamemus aut contemnamus. et conturbemus. eisdemq; nullo modo insultemus sed si forte erraverint et peccaverint eosdem cum charitate et mansuetudine reuocemus curam omnem ac diligentiam procurantes salute fraternali impendentes. aut si quis eorum obstinatus exhiteat in errore puniat pacifice et sum ordinem iuris sine infamia atq; dispendio alterius fidelium qui sunt gnis sui non tamen putet quisq; q ipsis Judeis a xpianis sint sua que possident auferenda q uim aut alia fraude quacunq; aut q sint violenti ad fidem cogendi aut q multis prohibi sint. esse parvuli baptizandi aut q sint. a celebratione suarum festiuitatum et damnabilium ceremoniarum a fidelibus prohibendi. aut q sint ab eis injustis et inhumanis asperitatibus tractandi. non hec sua fidelibus hortatur et jubet sancta mater Ecc Imo potius ea detestat. et prohibet. Suadens ut nemini demus Vllam offensionem ne uituperetur nri ministerium nrum sed q in omnibus. exhibeamus nosmetipsos sicut dei ministros. Et cetera. 6. Hortatur Aplus dicens. Sine offensione estote Judeis et gentibus et Ecc dei. Sicut et ego per omnia omnibus placeo non querens q mihimet ipsi est sed q multis ut salui fiant. talis ergo debet esse conuersacio. aut separacio fidelium cum eis q lem sacri canones jubent. que licet multis constet implicata difficultatibus. et captus. fideli diligencia obseruandis. ad hoc sit intencio cogo tendit ultima ut s. catholica fides semp ab omnibus honoret. et polleat. et ipsi xpiani fideles libe sup eos exemptione premineant. et soleat audiant ne sit esse conuersationibus contaminant aut periclitent. et sordeant sed semp ab eis sicut uerissime esse probatur uelut ab astutissimis et diaboli eis inimicis dum sic permanserit se custodiant. et abstineant talit.

† Et p. corint. 10.

ꝙ ipsi Iudei se captiuos et subiectos agnoscant et xp̃ianam fidem dominanꝫ
et reginam intelligant. et cunctas eius fideles ueneant. et timeant. ne se aũ
eis indebite immisceant et ne vsha q̃ decretum est suppediãt et exurgant
Habet igit cos .S. mater ecc. et obseruat immotus semp nichilominus captiuos et
subiectos et hoc in memoriale perẽmne sui gloriosissimi redemptoris et eius me
phabilis misericordiꝫ qua eos sicut Iustissime merebant occidendo. in mchi
lum non redegit sed sicut pius et misericors. sic miseros eos dispergere uoluit
ut nunq̃ eius misericordias deficerent. et nobis testes essent n̄e solidissime
fidei et eius firmissime veritatis. Et hoc tam pse q̃ per suos codices quos
semp retinent. ex quib⁹ xp̃i misteriũ et sancte mat ecc ypehiam fr̃
mitatem ꝑhere possum⁹. aphissimis testimonijs. Sicut nos illa salubriter pro
fitemur et recolimus. ne forte ea ex nobis ipsis finxisse dicaremur. Et
ideo non satis fuit ꝙ non occideret eos sed hoc etiam esse debuit ꝙ dis
pergeret eos. et non solũ ut eos simplicem. ubicunq̃ dispergeret sed miser
nos eius fideles et non solũ mat quosdã sed mat omis hoc agere deberet ut
ad omẽs Saltem eoꝝ notitia peruenire. ut sic tam sacratissimi mysterij
redemptoris mi memoriale pateret. et testimonium habere possemus. Sm ꝙ
Aug⁹ declarat sup illud psalmi .lviii. deus ostendet mi misericordiã sup
inimicos meos ne occidas eos neq̃n obliuiscant ppli mei. Disperge eos
in uirtute tua et depone eos protector meus domine. Vide et .xv. de
ciuita. dei. c. 46. declarat hoc idem ubi sic ad propositum dicit. Nisi
forte quis dixerit illas yphetas xp̃ianos finxisse de xp̃o que sibi se no
mine prophetauerunt. uel alioꝝ si que sunt que non ꝑtinent ad populum
Iudeoꝝ. nobis quidem ille sufficiunt que de nioꝝ inimicoꝝ codicibus
proferunt quos agnoscimus ppt hoc testimonium q̃ nobis mundi ꝑhibent
eosdem codices habendo atq̃ seruando ꝙ omis gentes eam ipsos esse fas
ipsos. quaq̃uersum xp̃i ecc dilatatur. Nam prophetia in psalmis quos
legunt eam de hac re premissa est. Vbi scriptum est. Deus meus miseri
cordia eius preueniet me. deus meus. demonstrauit. in̄ misericordiam in̄ ini
micis meis. ne occideris eos neq̃n obliuiscant legem tuam. disperge eos
in uirtute tua, demonstrauit ergo deus ecc. in̄ ipsis inimicis Iudeis gra
tiam misericordie sue q̃m sic dicit Aplus. delictum eoꝝ salus est gen
tibus. et ideo non eos occidit. i. non in eis perdidit q̃d sunt Iudei quam
uis a romanis fuerint deuicti et oppressi. ne obliti legem dei ad hoc deq̃
agimus testimonium nis ualeret. ideo pauci fuit ut diceret. ne occideris
eos neq̃n obliuiscant legem tuam Nisi adderet eam disperge eos. q̃m si
cum isto testimonio scripturaꝝ in tota tantum̄ terra non ubiq̃ essent
ꝓfecto ecc. que ubiq̃ est. cos prophetaꝝ que de ipso premisse sunt testes
in omnibus gentibus habere non posset. hec ubi. Sustinet eam eos et
expectat ut conuertant. et salui fiant. Non enim ppm ishm deus sic
repulit et deiecit quin semp aliquos ex eo conuertat et saluet sicut Aplus

Clare inducit et probat ad ro. 2. dicens dico ergo Nunquid repulit deus
populum suum absit. Nam et ego Israelita sum ex semine Abrahe de tri
bu benjamin non repulit deus plebem suam quam prescijt. Intelligendum
autem propter hoc quod hic dicit Aplus. quod populus ille in illa veteri cecitate conclu
sus repulsus est adeo et reprobatus sum quod declaraui supius 24. c. et
iam non esse ejus populus. non tamen sic eum repulit. quin semper ex eis ali
quos ad lumen fidei adducere non possit. sicut et facit. Non enim est
abreuiata manus domini ut saluare nequeat. nec auris ejus aggrauata
ut non exaudiat sicut habetur Esaie. 5. 9. sed isti qui sic conuertuntur
licet antea non essent populus ejus iam tamen ad fidem aduenientes effi
ciuntur populus ejus. et equo jure cum alijs fidelibus de cetero censebuntur
et sic non repulit deus plebem suam quam prescijt. quia ex judeis qui
nunc sunt et ex eis qui futuri sunt deus semper aliquos conuertet ad fi
dem quos se conuersurum presciuit. qui ad plebem ejus. s. communionem
fidelium in gremio. s. matris ecclesie. a tempore sue conuersionis pertinere incipi
ant sicut et hactenus aliquos semper conuertit ex his qui precesserunt
judeis ab exordio surgentis ecclesie usque ad tempus presens. quos similiter cum
alijs fidelibus redegit in vnum corpus ecclesie. ut in ea eisdem legibus viuant
quibus et alij. et eisdem beneficijs. et gratijs utantur. et gaudeant sicut et
illi ut postmodum ~~et~~ eisdem premijs remunerentur. aut eisdem penis.
cruciantur quibus et illi. Et ideo necesse est semper esse in ecclesia bonos et
malos ex eis qui ad fidem ex judaismo venerunt. sicut et sunt boni et
mali ex alijs fidelibus. qui undecunque vel quando cunque aduenientes fi
dem xpi receperunt. et per consequens eisdem legibus et judicijs siue ad
premia siue ad penas dijudicari. quibus dijudicantur. et dijudicandi
sunt illi tam nunc in ecclesia militante quam postmodum in triumphante sicut
in 2a. huius tractatus particula plenius habet declarari. et sicut
ex alijs fidelibus deus ad dignitates regimina et honores ecclesie sue
et catholice policie assumit bonos. et plerumque permittit ascendere ma
los. vtrosque tamen promeritis judicaturus. sic et ex eis fieri vult et
permittit. qui ex hoc ipso genere judeorum conuersi fuerint. Et ideo Aplus
in preallegato cap. subjungit hoc idem ut presumentes et arrogantes
comprimat et conuincat qui putant tota judeorum gentem perijsse et
neminem recte conuersum fuisse nec ecclesiam dei et policiam catho
lice fidei ex eis edificari. dirigi. et gubernari posse. unde conueniens
adducit exemplum de Helia. qui totum regnum Israel idolatrasse putabat
et se solum diuinam legem et ejus honorem feruido animo zelasse
et conseruasse affirmabat. Cui responsum est adeo. quod septem millia vi
rorum fidelium et bonorum sibi conseruauerat in Israel quorum genua
non incuruata fuerant ante baal. 3. regum. 19. c. et sic ad proposi
tum concludit aplus de genere judeorum quod semper reliquie eorum salue

fient Et secundum Electionem gratie dei in eius Ecc^a aprobabunt^r. Unde
sic dicit. An nescitis in Elia quid dicit scriptura quemadmodum interpe
lat deum adversum Israel. Domine pphas tuos occiderunt et Al
taria tua subfoderunt. et ego relictus sum solus et querunt animam
meam. Sed quid dicit scriptura illi dixisse responsum divinum Reliq
michi septem millia virorum qui non curvaverunt genua sua ante baal
sic ergo et in hoc tempore reliquie secundum Electione gratie dei salve
fient. Dicit aut reliquias Israel debere salvari ex eo q pro maiori
parte pplus Judeorum excecatus est a principio. quando apli. et Alij pauci
comparatione multitudinis Judeorum tantummodo in xpm crediderunt
et sic deinceps factum est. usque ad pns tempus. et fiet usque ad mundi
terminum quia pauci ex eis crediderunt et nunc credunt aut credituri
sunt comparatione multitudinis Judeorum qui proprie vocant^r. reliquie
eorum que secundum electionem debent Ecc^e fidelium annumerari sm q ipse
aptius concludit ad. 10. 9. cap. Aplicans ad hoc. Esaie verbum dicens
Esaias aut clamat pro Israel. si fuerit Numerus israel tanquam are
na maris. 1. in max^a multitudine reliquie israel salve fient. 2.
pauci respectu tante multitudinis recte igit^r concluditur q debemus
eos ad fidem caritative et amicabiliter invitare. quos putaverimus
ad eandem posse converti ut dei coadjutores simus sm Aptm. 1^a. ad
corint. 3. Si eius fideles filij esse volumus. dum sic reliquias sue p^s
ordinationis in quantum in nobis est colligimus et adunamus sm Elec
tionem gratie eius. et in hoc eius sanctissime Ecc^e cuius membra sumus
devote et fideliter cooperamur que ipsa die dominice passionis p eis fer
vent^r exorat ut deus auferat velamen cecitatis eorum ut convertantur
ad fidem veram Semp tamen dum Judei manent. talit^r cum eis debe
mus vivere et conversari. ut se Judeos et subjectos possint. agnoscere et
nos unius veri dei fideles catholicos intellige q^os in verissima liber
tatem vocare dignatus est ipse. Nec sunt eis secreta fidei revelanda
nec cetera ad eos ptinentia sic solutis habenis relaxanda. quantumcumque
sint boni. et habeat^r spes de eorum conversione nisi quantum eorum procuran
de saluti discreta moderatione videbit^r expedire ne forte conversi in
pristinam feditatem et rabiem. margaritas nras conculcent. et nos
funestis dentibus suis. Jux^m xpi verbum dilacerent Mathe. 7. et
exinde quantum eis datum fuerit fidem nostram impugnent. Postquam vero
fuerint ad fidem nram et sanctam fidelium Ecc^am ingressi. debent
a nobis equali gia et amore cum cetis fidelibus ptractari sm q in cap^o
sequenti larguis habet declarari, et in responsione argumentorum
lacius explicari Alij vero qui cunque Judei qui in sua cecitate pmanere

Contendunt debent a nobis solertius Suitari et ds ductis legibus contrari
ḟm ꝙ nunc supius. et m̃ precedenti cap̃ presignaui. ne jugum sup cos a dño
impositum a b eis aufferamus. contra ejus imperium et sc̃te mis ec̃e de
cetu et eis ad eoꝝ damnac̃onem et cecitatem. et ad ceta mala que m̃ de
sequunt pbeamus m̃ta mentiũ. Sed postus talis a nobis m̃ficta sa
lutaris vexac̃o eoꝝ audibui pbeat mitelledum sicut supius est dictũ
ut dum scripturis m̃is non acdunt compleant m̃ eis sue qs ecclegunt
cum ad hoc smt dispersi ꝑ mũdũ ut declarat Aug⁹ 18. decim. dei. c. 46.
dicens. Judei aũt qui eum occiderunt s. dm̃ neũm ihm̃ xp̃m. et m̃ eum
credere nolluerunt quia oportebat eum mori. et resurgẽ. vastati m̃ fed
alis a romanis fundituq; a suo regno vbi jam eis alienigene domina
bant. eradicati dispersiq; ꝑ terras q̃ndoquidem ubiq; non desunt. ꝑ scip
turas suas testimonio nobis sunt prophetas nos non fin̄xisse de xpo q̃s
plurimi eoꝝ considerantes. et ante passionem et maꝝ post ejus resu
rrectionem credidерunt m̃ eum. de quibus ꝓdictum est si fuerit nume
rus filioꝝ israel sicut arena maris reliquie salue fient. Ceteri uo
excecati sunt. de quib⁹ ꝓdictũ est. fiat mensa eoꝝ coram ipsis m̃ laque
um. et m̃ retributiones et m̃ scandalum. obscurent oculi eoꝝ ne uide
ant et dorsum eoꝝ semp̃ m̃curua Promide cum scripturis m̃is non ac
dunt. complent m̃ eis sue quas ecclegunt. Hec ille. Ihs igit abho
minent. et a sua conuersac̃one xpiani deuitent. et suos fratres m̃ xpo ad
ejus sanctissimã fidem undecunq; aduenientes tota dilec̃one ample
xentur et ament. et eis biscera caritatis toto amore demonstrent. ne uersa
vice contingat quod absit. Vt illos xp̃i imimicos. ultra q̃ decet recipi
entes. et istos ejus pusillos scandalo offendentes, illi suggeiant mamas
ec̃e. ish uo siccent. et miserent fame. Jux illud lamentac̃onis. Hie
remie Thren. 4. Sed et lamie nudauerunt mamas lactauerũt ca
tulos suos. filia ppli mei crudelis quasi struthio in deserto. adhesit
lingua lactentis ad palatum ejus m̃sit. paruuli petierũt panem
et non erat qui frangeret eis. Et hũ jux Aplm̃. 2. corint. 2. deus
manifestabit odorem notitie sue ꝑ nos m̃ oi loco. xp̃i enim bonus odor
esse debemus. et hijs qui pereũt. et his qui saluꝝ fiunt sed alijs quidẽ
odor mortis in mortem alijs uo odor uite in vitam sicut dr ibi. Vltimo
uo tempore detecta anti xp̃i malitia totus Judeoꝝ ppls m̃ habit
et catholicam fidem nobiscum usq; ad sanguinis effusionem (si fuerit necesse) con-
fitebitur et tenebit. q̃z sm̃ qd dicit m̃ ghosus pater hieronim⁹ sup
Matthe. in finem mundi Judei fidem tanq; xp̃m ab egipto reuertentem
suscipientes illuminabunt. et hoc est ꝙ scribit. osee m. c. 3. quia dies
multos sedebunt filij israel sine rege et sine principe et sine sacrificio

et sine altari et sine Ephot et sine terafim et post hec reuertentur filij israel
et querent dnm dm et dauid regem suum. et pauebunt ad dnm et ad bonum
eius in nouissimo dierum Ecce quam apte propheta predixit excecacionem et desola
cionem ac perpetuam captiuitatem et dispersionem iudeorum ac deinde subiunxit
eorum ultimam illuminationem ac integram conuersionem ad xpm uerum messiam
et ad eius sanctissimam fidem. et quod hoc erit in fine mundi. Nam dies multos. i.
per dies multos sedebunt. i. manebunt filij israel sine rege. et sine principe
sicut uidemus quod non habent. ex se regem nec principem. Sed alienis regibus
et principibus seruiunt. Et sine sacrificio et sine altari. quia non possunt
sacrificare extra hierusalem aqua sunt expulsi. et templum destructum secundum
quod iam largius declaraui. c. 23. propter quod dicebat similiter Azarias cum
his qui in captiuitate babilonie cum eo positi erant. Non est in tempore hoc
princeps et propheta et dux neque holocaustum neque sacrificium neque oblatio neque
incensum neque locus primiciarum coram te Hoc autem. ideo erat. quia ut
iam sepe dictum est. non licebat iudeis sicut et modo non licet omnia ista offe
rre nisi in hierusalem et in templo quod tunc erat destructum et ipsi erant
exules et captiui in babiloniam adducti. Sicut et nunc perpetue captiui
tati adducti sunt. Unde subiungit propheta quod esse deberent. in hac perpetua
captiuitate et desola cione sicut et sunt sine Ephot. i. sine ueste sacerdotali quia
sublatis sacrificijs cessat usus uestis. et sine teraphim. i. sine imaginibus
in quibus demones solent dare responsa. quia apud iudeos. non sunt
nunc talia sicut multociens fuerunt temporibus antiquis. cum ad
idolatriam per tales imagines prolapsi leguntur. quod tamen est maxima cau
sa deceptionis ac obstinate cecitatis eorum ex eo quod se reputant fideles et
deo acceptos quia ista non faciunt. Sicut ut dictum est aliquando fe
cerunt. cum tamen sit totum contrarium. quia sunt nunc peiores. et infide
liores quam nunquam fuerunt. et peiores etiam. quam sint ipsi idolatre gentiles
qui ista nunc faciunt aut aliquando fecerunt secundum quod iam superius sig
nantur capitulo precedenti. s. 25. declaratum est largius, sequitur ergo in auc
toritate prophete. Et post hec reuertentur filij israel. Ubi ponitur iudeorum
finalis conuersio. Post hec. i. post iudeorum abiectionem. et excecacionem
reuertentur ab errore suo. et querent dominum deum suum. s. fideliter
et deuote. et dauid regem suum. i. dei filium ihum xpm ex semine
dauid natum. et quod sic debeat intelligi satis de se claret. et ad idem
patet. per translacionem caldaycam apud hebreos auctenticam, que sic
habet. Post hec reuertentur filij israel et querent cultum dei. et obe
dient messie filio dauid regi suo. et sequitur in prophetia. Et pauebunt
ad dominum. s. ipsum reuerendo et confitendo et hoc in nouissimo
dierum. s. circa finem mundi implebitur istud Quia sic scribitur. ad ro. 11. c.

Cum introierit plenitudo gentium. sic omis israel salvus fiet. s. in fine mundi defecta omni xpi falsitate. qz tunc cecitas Judeozum cessabit. et idem xpi nobiscum confitebuntur unanimes. et pro eadem. martem etiam sustinebut constanter sm qd ex auctoritate scripture sacre sch doctores docuerunt et habuerunt. quozum ad presens adducam unum testimonium qd est Beati Gregorij. sup illud canticozum ultimo. Apprehendam te in domum matris mee et ibi sic dicit. Sed quia vementem. s. xpm Ecclesia suscepit. Synagoga uo repulit qm iterum cum in fine mundi suscepit et amabit. ideo sub sequitur apprehendam te in domum matris mee. ibi me docebis et dabo tibi poculum exuino condito et mustum malozum granatozum meozum. Apprehensum in domum matris sue ducit quia Synagoge in fine mundi xpm in quem credidit predicabit. dum per predicationem Ecclesie susceptus fuerit. ibi Ecclesiam docebit. quia se docui gaudebit. quando Synagogam. et iam idem corpus faciem eruditi secum videbit. Poculum exuino condito Ecclesie dabit. quia ipsi Synagoge novum testamentum cum vetere predicabit. et quasi uino poculum condit qz dulcedinem Evangelij testimonijs legis. que aspera est. ut robustius se neat cingere. Mustum uo malozum granatozum suozum tribuet. quia fortium virozum qui vitam Ecclesie etiam in martirio tenuerunt. exempla aponet ut ad eozum similitudinem Synagoga in fide scat. et an xpi per seculorum martirum precedentium exemplis. debriata non succumbat. Cum enim fortium pugnatozum victorias audierit. ad eozum imitationem pugnam subire non dubitabit qz apte manifestat cum subjungit. Brachia ejus et hec ibi. Tunc igit non erunt nobis necesse. talibus legibus uti. quia erit Ecclesia militans. in sua ultima prefectione. nec erit qui ei contradicat aut mihi dicetur aut fallat. cum tunc omnes gnaliter in ha semetipsam velut propias oves contineat. et hinc verbum xpi in hac integra consummatione complebit. Jo. 10. s. Alias oves habeo que non sunt ex hoc ovili et illas oportet me adducere. et vocem meam audient. et fiet unum ovile et unus pastor. Tunc etiam status militantis Ecclesie stans in sua ultima prefectione finietur nec amplius durabit. Sed succedet post generale judicium in secundo redemptoris adventu. alius perfectissimus status. de cetero nunquam mutandus. nec finem habiturus. Sicut completo statu vetustatis temporis in primo adventu xpi. successit ei status sancte matris Ecclesie qui non in hac vita potest esse nunquam amplius mutandus in alium statum perfectiorem quamdiu vixerit in hac peregrinatione. sicut supius 21. cap declaravi.

¶ Cap. 27. Ubi assignatur brevis differentia quinque hominum genera. s. heretici. scismatici. Judei. et pagani recipiunt in Ecclesie. qui conversuntur ad illam qz Judei et gentiles recipiunt. sine aliqua penitentia. et efficitur filij libere Ecclesie. non notata in eos aliqua peninentia. et per hanc volunt in Ecclesie preferre eos qui fuerunt ex Judaismo conversi. qz hoc ipso videntur eos deprimere et infamare.

Confi de eandem

¶ Considerandū aūt ꝓpter ea que supᵘs. c. 22. dicta sunt de illis. quanta grauitᵃ hominum .s. hereticoꝝ. et scismaticoꝝ. Judeoꝝ et paganoꝝ qꝫ ostensum est ex autoritate pauli et ratione esse penitus alienos auersa et salutari religione qꝫ q̄ndocunq; ad illam volunt conuerti non recipiunt ab ecc̄a. Vnde simile et eodem ordine. ꝟm qđ tangit. s. tho. 2ª 2æ. q. 11. aº 4º. Nam ut breuiᵗ eoꝝ differentiam concludam. Hereticᵘ et scismaticᵘ qui jam deo uocante fuerant in ecclia nutriti aut recepti et in numᵒ filioꝝ ejus computati et postmodū. ab ea recedentes eam conantur ꝑsequi et destruere suis errorib⁹ adherentes. non sic ab ea recipiunt de facili sed imposita penitencia et cum q̄dam speciali solemnitate. s. abiurando priꝰ errorem et promittendo ac ꝑ scripturam firmando qꝫ tenebūt firmiᵗ et ueraciᵗ. ad mandatum ecc̄e catholicam fidem et unitatem. s. matris ecclesie. nec ab ea quocunq; modo recedebant. et hoc pᵒ uelpriuatᵘ ꝟm qꝫ crimen eoꝝ fuit. s. pⁱᵘᵐ. uel priuatum et sic eos ecc̄a recipit ad penitenciam et conseruat ad unitatem et aliquando restituit eos dispensatiue ad ecclasticas dignitates quas priꝰ habebant. si uideant uere conuersi et aliquado etiam dispensat cum eis. ut ad alias superiores ascendant si hoc communis utilitas exposcat. Solūmodo tamē de more cōmuni recipit eos ad penitenciam et eos conseruat in unitate. sed nō habilitat eos ad quascunq; ecclesiasticas dignitates et officia. eo quod uelut infideles filij. contra ejus sanctissimā matrem insurrexerunt. ps. 54. Si inimicus meus maledixisset michi sustinuissem utiq;. Et si is qui oderat me sup me magna locutus fuisset abscondissē me forsitan abeo. tu uero homo unanimis dux meus et notus meus es. Et eo simili qꝫ nō infideles ecc̄e suscitauerunt offensionis scandalum. aliū uero benefacta. s. qꝫ habitas dignitates administrent et teneant uel etiam ad superiores ascendant confert eis interquandū dispensatione et etiam qꝫdialiᵗ pro bono pacis facere consueuit ut sancti doctores docuerunt. quando tamē recepti iterū. in hereſim pristina relabunt. recipit eos solū ad penitenciam et ad ecclesiastica sacramenta. Non tamen eos liberat a morte sententia. sed relinquit eos secundū iudicia. sine villa penitus audientia. eo qꝫ talis recidiuatio uidet. esse manifestum inconstantie signū et ideo communitati et etiam sibi ipsis. utilius est eos penitus extirpari quam. cum tali periculo sup ferram remanere. Judeos uero et paganos qui dicunt. mere infideles. nil hoc attinet. quantumcunq; longo tempore et maxe ceditate uixerunt obstinati. quia quandū fidem non receperunt uelut aci. et extranei a fide reputabant. nec sanguinem redemptionis xpi pollutumducere potuerunt qui nunq; ejus partipes fieri uoluerunt. Nec est simile in eis aliquod inconstantie signū circa fidē. et communione

Sancte matris Ecc aut aliqua speciali ratõ offensionis et scandali erga
eius fideles et ideo qñdocunq; uerã fidem recipere uolũt. et ad comunionẽ
fidelium. et Ecc sanctã mihare deponant libere. et amicabiliẽ admittãt
sine aliqua penitentiã. quã eis imponat pro ergo infidelitate. transacta
et sine aliqua nota impedimenti aut inhabilitatis ad quecunq; officia et
ecclastica beneficia salua tamẽ non idoneitate in his qui sunt nouit con
uersi ppt. in experientiam et inscientiam Ecclastice uitẽ cuius debent
esse exemplares et doctores. quicunq; assimilãt ad talia Ecclastica officia
et eius dignitates et honores ppt quam non sunt dicendi inhabilitati tales
nouit conuersi sed solum hñt appellandi non idonei. aut non habiles
qua non idoneitate in eis stante non debent ad similes Ecclastikos ordines
et officia promoueri. Hec tamẽ non. Idoneitas equalis debet esse in om
nibꝫ nouit ad fidem aduenientibus siue ueniant ex iudeis siue ex gen
tibus et minimum aliquem habet in eis in quo efficiunt habiles et idonei
et forte est maior in his qui ex gentilibꝫ conuertunt ad fidem qz in his
qui ex iudaismo ueniunt ad eandem si signa uere conuersionis in ipsis
equaliter appareant secundum qd hec omnia deo dante in se cuius largius
habet declarari, cum ad illud argumenti ex auctoritate Aplī. s. non reo
phisum in aspectu respondere. Nunc. q. satis sit adponi qd omnes infide
les tam Judei qz pagani libere et absq; aliqua penitencia recipiunt
ad fidem et ad equalem cum omnibꝫ aliis fidelibus conuictum et
conuersationem quocunq; uolunt conuerti et effici xpiani imo debent a
fidelibus ad hoc ipsum fauorabiliter induci. et amicabiliter. inclinari et
etiam temporaliter. adiuuari. ut sacri canones iubent dñi tamẽ eos pe
nitet ueris uite ministe aliqua alia delicta cõmiserunt ultra ipsam
infidelitatem propter quã etiam si essent xpiani temporaliter merentur
punirj quã tunc quisq; ad illam relinquunt in suo integro foro.
ipsi brachio seculari aut si irregularitatem aliquam contraxerant
ante suam conuersionem manent cum eadem sicut manerent si quando
talia egerunt iam essent xpiani. nisi ob aliquam gratiam speciale
in hoc miseri dit cum eis agat. aut dispensetur nec in hoc minuat
ab aliis Ecc sancte fidelibꝫ. qua ipsi etiam pro similibus puniunt quando
illa cõmittunt quicunq; sint fideles et catholici. nec eos liberat fides
se ad retribuit. cum aliq; pro merito sue culpe sint proportionem rede
re cõmuni Justicie quam tenet. et exhortatiue et pdicat ipsa fides
Est tamẽ differentia in ter uchosq; quos ad hoc. quia male factor
huius modi baptizatus nouit. liberat deo q baptismi ab omni culpa et
pena q ad deum et quo ad Ecam in foro conscientie, baptizatus uo qui post
modum tale factum cõmittit absoluitur a culpa in sacra in peni tentie

si vere penitet. a pena ꝺ̃o temporali quo ad ꝺeum in foro conscientie absol
uitur. aut ei remittit ꝙ̃ntum claues ecc̃e. et ejus penalis contritio se extendit.
residuum ꝺ̃o ipsemet in∼ vel in futuro persoluet. vterq; tamen cor∼ punit2 in foro
conscientioso equali pena et judicio si fuerit equale delictum. et hoc ꝓpter obser∼
uationem pac̃is ac communis justitie. ad edificationem cor∼ qui fuerunt exandali
zati ac exemplum cet̃eris ꝓpli. in doctrina vere vtuendi. et in hoc sic cos pu
niendo aut ꝑmittendo punire. melius ecc̃a consulit suis filijs. et cos efficit
fideliores ꝙ̃ si cos haberet2. aut ipsa vehementer impunitos. quia sic cos effi
ceret miserabiles et dam natos aperiendo ocasionem ad talia crimina ꝓpetranda
et ꝓpt̃s euasionem temporalis pene sic sapiet multiplicat ipsam fidem catholicam.
et merent2 grauiora tormenta. et maneret semꝑ ipsa fidelium comunitas scan
dalizata et ad malum factus inclinata. pot̃ tamen potest princeps ut
.s. tho. dicit. s. ꝙ̃ndo cessantibus istis uidetur expedire huiusmodi penam rela
xare aut penitus eam remittere huic tali reo. nouit̃ baptizato. licet tamen esset
in eo qui tale aliquid cõmiserat post baptismum. in hoc simili∼ter quando is∼
tic nouit̃ ad fidem undecunq; conuersos ꝙ̃ntum ad talia officia et dignitates
ecc̃a. reputat non idoneos. non deprimit aut minorat eos apud suos fideles
ꝓpt̃ aliquam notam inhabilitatis quam inflixit eis. sed solum denuntiat
eos non esse dispositos et idoneos pro exercendis talibus dignitatibus. et offi
cijs ꝓpt̃ hoc ꝙ̃non sunt sufficient̃ instructi nec exemplariter exercitati ꝓ
hujusmodi administrationibus et officijs. vere et debite ꝓtractandis. in quibus
debent alijs ecc̃e fidelibus seruire et administrare uelut duces et magistri
et ideo iubet eos sic manere in gradu inferiori dum sic ꝓficiunt non ido
nei quousq; apprehendant moribus et scientia ea que alios debent docere. in
quo eis salubriori consilio prouidet ne s. si ante dispositionem debitam
huiusmodi gradus ascenderit. in superbiam eleuent2 et corruant ꝙ̃q; mi
serabiliter pereant et alios in errorem et damnationem inducant. sicut
ut dictum est in seruus declinabit2 lanceus. in quo casu eadem regula ꝑualeret
ecc̃e de alio quocunq; fideli. in quo reperiretur idem uel aliud tale. non
idoneitatis impedimentum. quia simili lege cui ecc̃e iudicaret insufficiente
et non idoneum ad tale ecc̃lasticum ministerium et ꝓhiberet eum ne ascen
dere deberet ad illud. sicut et facit in alijs casibus. qui ab apto tanquam
in eodem casu de quo quolibet in suo ordine est idem iudicandum sicut in ipso
quia in quocunq; fideli. aliquis cor∼ reperiat etiam ꝙ̃tcunq; antiq̃. debet ea
dem regula obseruari. et talis quicunq; sit. ille debet ab huiusmodi ecc̃lastico
ministerio. modo ꝓmanenti repelli si ad illud conetur ascendere quousque
a tali impedimento sit liber et sufficient̃ idoneus. proipsa adquam assumit2
administratione. In q̃ tamen ecc̃a. non ei facit iniuriam. nec cum in aliquo ab
alijs suis filijs minorat. sed solum illud. q̃d eidem talit̃. in dispositio ꝙuit

salubrioꝝ consiliꝝ decernit et ordinat. et hoc obscurari iubet et imperat. Nullum ꝯ. ex suis fidelibus ecc̃a minorat a cetꝝ. nulli ad non ꝓficiendū. legem imponit. sed omis equalit̃ recipit. et ad mutuam os equalitatē et amore conjungit. Alioq̃ tm̃ non essent idoneos. sed impeditos ostendit. et eos ne ad superiora conscendant. salubriter repenat. et impedit. de quoꝝ numo sunt illi qui fuerunt nouit̃ ad fidē conuersi. et nondum fuerunt instructi. nec exemplarit̃ instituti. sed permanent adhuc rudes. et mō despositi. aut humidi et elati. et hoc quicunq; sint illi suie ex gentibꝫ siue ex judeis nouit̃ ad fidem aduenerint. m̃ quibus omnibus manet eadem lex uni formis. Dū tamē cetā parua sint m̃ eis. unde q̃ntum michi uidet̃ erant illi qui eos qui ex judaismo ad fidem uenerūt aliis fidelibus conant̃ preponere. asserentes eos primū locū a pud fideles obtinere debere Pro quo clarius intelligendo. considerandū erit ꝙ ꝑm ꝙ supius c. 13. declarauit gens illa judeoꝝ propter hoc mt̃ alia fuit assumpta m̃ populū peculiarem adeo. ut ex ea secundū carnem redemptor mūdi nasceretur et sic illi populo debebat reuelari. et mitti saluator m̃ sicut fuerat patribꝫ repromissus. et ex inde debebat ad omis alias gentes gr̃alit̃ et equalit̃ ꝓmulgari ꝑm qđ declarat Aplus ad. ro. 15. c. Dico enim xp̃m ihesum minis trum fuisse circumcisionis. i. aptm uel missum ꝓpto judeoꝝ qui dicitur circumcisio. ꝓpt̃ ueritatem dei ad confirmandas promissiones patrū. gentes aut sup bna honorare deum. hoc est quia non eis sut promissus est xp̃us sicut judeis. sed mera mia datus est eis. non precedente aliqua alia repromissione m̃ eis sicut m̃ judeis. sicut scriptū est. Propterea. confitebor tibi m̃ gentibus. et nomini tuo cantabo. et iterū dicit. letamini gentes cum plebe ejus Et iterū Laudate omis gentes dm̃. et magnificate eum omis ppli. Et rursū Ysaias. ait. Erit radix iesse et qui exurget regere gentes. et m̃ eū gentes sperabunt. Hec aplus. Propt̃ hoc ergo xp̃us m̃ propria ꝑsona illis populo uoluit predicare. et m̃ eo mysterium m̃e redemptionis complere. nū q̃ enim ꝙ semetipsum alibi q̃ mt̃ eos ꝑdicauit. misi forte occasione alit̃. et m̃ transitu q̃do proficiscens. ad predicandū ꝓmis ciuitates judeoꝝ habebat necessario transire. ꝙ aliquam ciuitatem samaritanoꝝ sicut habet̃ Jo. 4. et luce. 9. et 17. caplis. Et si predicauit. aut aliqua signa ibi fecit. hoc fuit quia homines illi ex mag̃ deuotione exierunt. ad eum c̃z ciuitatem excitati. ab illa muliere samaritana. que eum uiderat. et ei loquta fuerat apud puteū dum discipuli irent ad ciuitatem. ut emerent cibos. m̃ quo clare m̃ultum ꝙ ipse nolebat. m̃ locaꝝ mirare. Venientes ergo homines illi. multi ex eis crediderunt m̃ eum confitentes eum esse mūdi saluatorē. et hunc rogauerūt eum ut ibi maneret. et mānit ibi solum duos dies. et statim ꝓfectus est m̃ galileam. ut habet̃ Jo. 4. et luce. 9. nondicit̃ ꝙ miserat ipse aliq̃m samaritanoꝝ ciuitatem. sed ꝙ firmauit fidem suam ut iret m̃ hierusalem

et q̄ misit nuncios ante conspectum suū et q̄ ipsi euntes intrauerūt in ciuitatem samaritanorū ut parārent illi et non receperunt eum. etc̄ et luce. 17. simili modo nō dicit nisi q̄ transibat per mediam samariam. s. solum iter sua cēpit ut iret in galileam. Hoc ideo est quia in ppria ꝑsona noluit p̄dicare aut beneficia prestare nisi solis judeis. Si aut aliq̄n alios sanauit. hoc fuit quasi occasionaliter. et velut ex̄ propositum sed dicit potest. et accidentaliter sicut patet de illo samaritano. qui inter decem leprosos sanatus est luce. 17. Et aliq̄n hoc fecit ꝓpter maximam fidē illorū qui sanari petebant. et fere ulde in petitione durabant q̄ quibus etiam ipsi judei xp̄m exorabant. sicut patet de muliere cananea. que multum post xp̄m ꝓcucurrit. et repulsa non cessauit q̄ qua etiam ipsi discipuli velut molestiā compulsi rogauerūt dicentes dimitte eam quia clamat post nos. Unde ipse post omnia concessit dicens. O mulier magna est fides tua fiat tibi sicut uis. et sanata est filia eius ex illa hora Mathe. 15. Hoc idem patet de illo centurione cuius seruus male habens erat morituus. qui misit seniores judeorū ad xp̄m rogans ut ueniret et saluaret ꝓcurum suum qui solliciti rogabant eum dicentes quia dignus est ut hoc illi prestes. diligit enim gentem nram et synagogam ipse edificauit nobis. qui postmodum misit amicos rogare dñm dicens. Domine noli uexari. Non enim sum dignus ut sub tectum meū intres. ꝓpter quod. et me ipsum non sum dignū arbitratus ut uenirem ad te sed dic uerbo et sanabit puer meus. etc̄ Unde sequenti die se dominus dixit Amen dico uobis nec in Israel tantam fidem inueni. luce. 7. Ne solum hoc in ꝑsona sua seruauit. sed etiam discipulis suis hoc idem mandauit. q̄n̄ eos ꝑdicare misit dicens. in uiam gentium ne abieritis. et in ciuitates samaritanorū ne intraueritis sed potius ite ad oues que perierunt domus israel. Mathei. 10. Postq̄m uō mysterium mee redemptionis complent et ꝑmissiones patrum in ullo populo funditus consumauit. q̄n̄do celos ascensurus ingressus rexit. hinc ꝓhibet et in diuinis discipulos suos ꝑ uniuersum mundū mittit ad omnem gentem euangelium predicare. et ejus beneficia eis cōmunicari mandauit Mat. vlt̄o. et Marci. vlt̄i. et hinc ceperunt discipuli predicare primo in hierusalem. et ꝑ omnem judeam et postmodū inde transierunt ad gentiles eo q̄ judei excecati ꝑ malicia ꝑ se non receperunt eos. sicut habet Actuū 13. ex uerbis aplī pauli. et barnabe loquentium ad judeos rebelles et in diuinis. qui constanter dixerunt ad eos. Vobis oportebat primū loq̄ verbum dei. sed quoniam repulistis illud. et indignos uos judicastis eternę uite. Ecce conuertimur ad gentes. Sic enim nobis. precepit dominus deus etc̄ Non quidem est intelligendum. q̄ si judei recepissent predicantes aptos q̄ non debuerunt ꝓpterea transire ad predicandum gentibus. q̄ hoc falsissimum est. sed q̄ primo debebant predicare ipsis judeis. et q̄n̄diu fuissent necessarij eis ad

perfectam eorum illuminationem non debebant transire ab eis. post modum
vero debebant per universum orbem ad predicandum distendi etiam si credidi
sent omnes Judei. Sed quoniam ipsi breviter expedierunt eos nolentes recipere imo
persequentes de civitate in civitatem. ideo ex suo delicto et cecitate dederunt
occasionem et incitamentum. ut citius et facilius predicatio et ne salutis gen
tilibus per Apostolos revelaretur. quia protinus dimissis Judeis ad gentiles transie
runt. et hoc modo dicit Apostolus ad Ro. 11. c. quod delictum eorum scilicet Judeorum salus
est gentibus scilicet occasionaliter. ut est dictum. et tunc equaliter obligabantur
ad gentiles sicut ad Judeos qui vellent conversi per eos et equaliter obliga
bantur ad illuminandos instruendos et dirigendos omnes ad fidem Christi ex
utraque gente conversos. ad quem omnia equaliter obligarentur omnibus gentibus
etiam si omnes Judei credidissent. postquam tamen ipsi fuissent in fide illuminati
Intra Ecclesiam vero omnes debebant semper recipi uniformiter quando cunque ad
fidem venirent et equali ordine haberi. quia contrarium facere esset secundum illum
veterem statum iudaizare. quod Christi Ecclesie non convenit. sicut superius cap. 20.
aliqualiter tetigi. et inferius ad argumenta respondendo largius habet
declarari. Sit igitur huius processus quadripartita conclusio. Prima quod
vivente Christo solum debuit Judeis predicare per se et per apostolos suos et eis solis
sua beneficia conferre. quousque sacratissimum nostre redemptionis misterium
compleret. et hoc propter tria. Primo ut suas promissiones ad illum populum
factas irrefragabiliter observaret. 2. ut eis omnem excusationem auffe
ret. ne forte dicere possent quod non erat ipse Christus eis promissus. nec eum tene
bantur recipere. eo quod ad alias gentes extraneas non habentes dei legem
transiret. 3. quia in tam parvo tempore sicut Christus predicavit. et mino
ri in quo eo vivente predicaverunt discipuli. non poterant sufficienter totam
terram Judeorum percurrere. et deinde ad alias gentes transire. Satis enim erat
quod Judeis solis personaliter predicarent. usque ad Christi passionem sicut ipse dixit
apostolis suis. quando misit eos predicare. Mathe. 10. mesis quidem multa ope
rarij autem pauci. et infra. Amen dico vobis. non consumabitis civitates
israel donec veniat filius hominis. scilicet ad complendum misterium sue
sacratissime passionis. Hoc est ergo. quod Christus dixit discipulis suis pro
muliere Cananea interpellantibus. Mathe. 15. Non sum missus nisi ad
oves que perierunt domus israel. scilicet non veni ad predicandum. et beneficia
conferendum. per me aut discipulos meos primo et principaliter dum viverem
scilicet nisi Judeis. quibus fui diu ante promissus. et ad ipsam eandemque
mulierem cananeam. quando iam per semetipsam ad Christum accessit. petens
instanter sue filie sanitatem. Similiter Christus respondit. et dixit. non est
bonum sumere panem filiorum et mittere canibus. Secunda vero conclusionis
particula est quod completo sue sacratissime passionis misterio statim

xpus debuit predicari. et demonstrari m vniuerso mundo Et ipse sanctissimu
Euangelium. Sed prius ppto Judeozo. sicut nunc supius fuit dictum et hoc
quousq; ipsi sufficienter instruerent. aut penitus excecarent. Ratio aut huius
est. ut deus Synagogam illam Veterem hoc vltimo beneficio honorare. ut
exca reuelacionem sue eterne salutis m aperiet. ex qua omis gentes se sal
uaturum p̃misit. et pro tunc durante ignorantia Judeozo de ueritate redemp
tionis humane p xpm consumate. et ad omnes gentes eq̃liter m dis ẽnte et
generali extendende poterat obseruari. circa fideles Synagoge qui conuerte
bant ad xpm. q ipsi m ecc mit omis alias gentes ad eam aduenientes
primu locum obtinerent. quem admodu poterant. alie cerimonie legales ullo
tempore medio cum Euangelio obseruari. dum tame m eis p̃capaliter. spem
ipsam obseruantes eas non ponerent. credentes sine illis. non posse Euangelium
eis sufficere ad salutem hec declarant doctores sancti. Int quas legales obser
uantias. ista deprimatu et maioritate Judeozo. m ecc Synagoge poterat
contineri. sm q supius. c. 17. aliqliter declaratu. cum de imp̃fectionibus illius
status veteris. agerem. Ratio aut diuersitatis illaz veterum obseruantiarum
p̃ullo tempore medio. a resurrectione xpi. usq; ad diuulgatu Euange lium fuit
quia adhuc durabat Judeozo ignorantia. circa illas veteres observantias. an
cu Euangelio deberent obseruari uel non. cum scirent eas adeo fuisse data; et
ipsi adhuc essent rudes. et non instructi circa alissimam p fectionem status
Euangelici. que ista oia debebat penitus. abolere. et ideo debebat dari locus
eoz m culpate ignorantie. quousq; posset p fecte illuminata conuinci. In quo.
Simili. mat illa Synagoga deficiebat a gentilitate. Nam omnes qui ex gentilibus
conuertebant. ad fidem xpi statim tenebant de necessitate salutis. omis illoz
ritus transacte gentilitatis. legi xpi contrarios dimittere. et eis penitus abre
nunciare. Ritus uo Synagoge. et ipsas legales obseruantie. simili debebant
cessare. paulatim m et successiue. ut sic mat Synagoga. cum honore deferret
ad sepulturam p̃m q̃do ducat. Aug. Ex hac igit ignorantia processit q̃.
fideles ex Synagoga uenientes. volebant se et sua alteris penitus supia
dere carnali. et imperfecte obseruantie m herentes. q̃do despiciebant viduas
grecoz m q̃tidiano ministerio. m tantum ut ipsos grecos gentiles contra se como
uerent ad murmur sicut habet actu. 6. factum est murmur grecoz ad
uersus hebreos. eoq despicerent. m ministerio q̃tidiano vidue eoz. Ex hac
simili ignorantia. mouebant discipule cum petro. eoq uenerat ad gentilem
cornelium. et manducauerat cum eo. sicut habet actu. 11. Cum adisset
aut petrus hierusalem disceptabant aduersus illum. qui erant ex circumcisione
dicentes quare m introisti ad uiros p̃putium habentes et manducasti cum illis
que tame ignorantia. erat benigne infirmanda. et m struenda. et ad tempus
quanti ad partem aliquam salubrit tolleranda. Hoc m loquit Apls ad
ro. p. commendans xpi Euangelium et dicens. q uirtus dei est. in salutem

omni credenti Judeo primū et greco. Hoc etiam modo est intelligenda
clementis auctoritas ex ecclesiastica historia ubi dr̄ q̄ Judei qui boni sunt &c.
debent in Ecc̄ primū locum tenere. Hoc est q̄ntum ad illā primā diuulga
tionem ut declaraui. Et sic etiam debent intelligi aliē quecunq̄ autori
tates loquentes de huiusmodi preheminentia. et maioritate. Tercia conclu
sionis particula est q̄ ablata hac Judeorū ignorancia siue p illuminationē
q̄ntum ad eos qui fuerunt ad xp̄m conuersi. siue p crasam. et affecta
tam cecitatem q̄ntum ad eos qui fuerunt culpabilit̄ obstinati p̄dicatio.
Euangelij. et comunicatio legis xp̄i. cum omnib9 adiacentib9. sibi debuit
diuulgari et extendi Equaliter generalit̄. et indistincte ad omis gentes
mundi tam ad Judeos q̄ ad romanos. et ad grecos. et ad barbaros uel quos
cunq̄ alios siue ignorantes siue obstinatos uel quomodolt̄ a xp̄i fide alie
nos. non notata aliqua diferencia inter eos. nisi disparitate feruoris et
deuotionis. qua post errorem reuertunt̄ ad nos. et diferentia fructus et
operacionis. qua p gr̄as et dona sibi adeo collata possunt magis uel minus
in Ecc̄ proficere int̄ nos. Ad. ro. 3. Arbitramur enim Justificari hominē
p fidem sine op̄ibus legis. An Judeorū deus tm̄? Nonne et gentium? Imo
et gentium. Quoniam quidem unus est deus. qui Justificat circuncisionem
ex fide. et prepucium p fidem &c. Hinc sequitur q̄rta conclusionis par
ticula. s. q̄ uolentes prefferre gentem Judeorū ad fidem xp̄i aduenien
tem. et eam cetis fidelibus anteferre. et ei primū ut dicunt locum confferre
hoc ipso indubitant̄ conant̄ eam comprime. et a cetis fidelibus minorare
Patet Nam aut hec maioritas et prelacio competit eis p fidem xp̄i ab
solute aut p legem moysi in comparatione ad xp̄m. si dicatur q̄ p fidem x̄.
absolute. ergo eadem ratione competit oibus eandem fidem suscipientib9
et tenentib9. et sic Jux̄ aplum arbitramur Justificari hominē p fidem sine
operibus legis. q̄m quidem unus est deus qui Justificat. circuncisionē. i. Judeos
ex fide. et prepucium. i. gentiles p fidem. Si uero dicatur q̄ eis competat
hec maioritas per legem moysi in comparatione ad xp̄m. tunc cum ipsi le
gem destruxerunt et xp̄m negauerint. in sua duricie et cecitate p manēdo
non solum tale preuilegium si forte erat p dere meruerunt. Imo desolacio
nem et captiuitatem Justissime incurrerunt. sicut declaraui superius de ceci
tate et obstinatione Judeorū. et sic ex illa parte pro eorū excellentia ar
guendo concluditur Econtrario eorū minoritas et subiectio. Nil tn̄ est horū
sed omis Justificam̄. et vnimur in vno corpore Ecc̄ p fidem in xp̄o et
non ex disparitate nr̄orū criminum unde venimus ad ipsum. Recte. g̃.
pro finali p̄posito concludendū est. q̄ nulla est aut debet esse confussio aut
huiusmō minoritas. et depressio in omnib9 corde credentib9 et ore confitentib9
xp̄m nec in hoc int̄ Judeos et gentiles debet nec potest. aliqua assignari.
distinctio Nam idem dominus omnium. potens Justificare extollere et

parificare omis qui inuocant illum. ro. 10. Corde enim creditur ad iusticiam
ore aut confessio fit ad salutem dicit enim scriptura, omnis qui credit
in illo non confundetur Non est distinctio iudei et greci. nam idem dns.
omnium. diues in omis qui inuocant illu Omnis enim quicunque inuocauerit
nomem domini saluus erit. Vnde sup illud uerbu Apli. ad gala. 3. non
est iudeus nec grecus. non est seruus nec liber. non est masculus nec femina
omis enim vnum estis in xpo ihu. dicit glo. Propter. nil horum aliquis dig
nior est in fide xpi et ideo nemo iudaizet quasi per hoc sit dignior. quia
vere nil horum est. p qd aliquis sit dignior in xpo Hec. glo. sm qd iam sup.
21. c. pre notaui. quo testimonio nil manifestius esse potest. ad hoc ppositu
inferendu. et ideo ad hoc alia testimonia inducere supsedeo. presertim cum
ad. ro. 11. satis abunde hoc declaret Aplus. ibidemque reprehendat. et comprimat
vtrorunque tam iudeorum quam gentilium superbiam et arrogantiam circa
huiusmodi. ostendens. q quicunque eorum se aliis in hoc voluerit prefferre eo
ipso se facit indignum gratia et honore xpi p huiusmodi superbiam et ostentacio
nem. et ideo non debet altum sapere sed timere.

¶ Capm 23m. ubi ostenditur quomodo status sancte matris ecclesie sit perfectus p xpm
quantum ad reuelacionem fidei et explicitam credulitatem generaliter cir
ca omis eius fideles et q ex hoc clarissime demonstratur. q omis viuen
tes in fide euangelica debemus esse vnanimes et conformes:—

¶ Sed iam ad ea quinque accedendum est in quibus pristinu illum fidelium
statum declaratum est fuisse imperfectum et in se quodam modo discordabile
et diuisum. ut sm qd libet eorum patere possit. quomodo status sancte matris ecclesie sit
perfectus p xpm. et in ueram et vnanime ac necessariam concordiam omniu
suorum fidelium reductus. ut sic p singula discurrendo. iuxta Aplm. ad colosen.
p. exhibeamus omnem hominem perfectum in xpo ihu. Primum igitur
in quo status veteris testamenti erat imperfectus in suis fidelibus. fuit generalis
et implicita credulitas de fide veri dei sm q. c. 14. tetigi. Nam in lege nature
viuentes siue ante dictam legem scriptam siue post eam datam. solum
hoc ex necessitate salutis tenebantur credere. s. vnu solum deum uerum
esse. et q ipse haberet omnium rerum prouidentiam. et de salute omnium suorum
fidelium certam ac singularem curam sm q superius in preallegato cap
et similiter in nono. quasi p totum larguis declaraui. In lege uero moysi fuit
hec credulitas suis cultoribus clarius reuelata. semp tn fuit multum
implicita et imperfecta. cum ibi non crederent explicite personarum trini
tatem et cetera talia ad legem euangelicam pertinentia. sm q ad idem
in preallegato. c. et in. c. 10. clarius explicaui. et sm q status ille
in hoc erat imperfectus. sic erat in se ipso quodam modo discordabilis
et diuisus. Nam tpore legis nature erant fideles dispersi in suo ritu et
modo viuendi nec in hac sua credulitate conueniebant et iungebantur.

p aliquam exhonem legem. qua necc ad ipsam fidem tenendā essent constricti. et compulsi sed solo deo mspirante aut reuelante, et ipsa lege mteriorus rationis dictante viuebant. m hac ipsa sua credulitate. ubicunq; singuli essent. m lege uō Moysi. licet ppls Judaicus sub ea m modo viuendi et dicendi naedendi esset strictus. et quodammō necessitatus. m hac m sua vnione mpluribus erat imperfectus. et tunc ptis. ab eo erant separati plures alij fideles ad ueram dei ecc.ām pmientes. qui m lege nature ubicūq; terrarū vi ue potuerant et saluari p xpm quitamē Moysaicam legem nolent. non tenebant recipere sed sufficiebat sibi solum viuere lege nature et fidem illam genalissimā profiteri sm quod supus. c. 12 larguis explicauit. Postea uō xps legifer noster gressus aduenit. hanc ipsam fidem et dilectionem perficit. ac explicate m suo totali complemento redegit. et omes suos fideles ad eam vnicam omnib9 vniformē et explicatam obligauit. et illos m vnicam sctam pretiosissimā matrem ecc.am vniformit. adunauit. m qua. m eandem fidem dirigerent et viuendo vnanimes pmanerent. Quod aut ipsam fidem pfecit satis aptissime patet ex qui esus sanctissima suā gelia plegeut. ubi mefabilis trinitas vnus ueri dei. que ante implicita quadam impfectione latebat clarissime iam nobis manifestata re licet. quā non nisi p vnigenitū dei filium reuelari debuit. Unde Beat9 Aug9 sup Jo. omelia. 106. exponens illud. Jo. 17. pat manifestaui nomen tuum hominib9 qs dedisti mihi. demādo post multa hoc dicat ad propositum. manifestaui mquit nomē tuum hominib9 quos dedisti mihi. Non ergo noueiat dei nomē cum essent Judei? Et ubi est quod legitur? Notus m Judea deus. et m Israel magnū nomē eius? Ergo manifestaui nomē huū hominib9 ishis quos dedisti mihi. demundo qui me audiūt hec dicentem. non illud nomen tamē q uocatus deus. sed illud q vocatus pat meus. q nomē manifestari sine ipius filij manifestatione non posset. Nam qd dicitur vniuerse creature. deus etiam omnib9 gentibus ante quam m xpm credierent non omnimode esse potuit hoc nomē incognitum. Hec est enim bis de diuinitatis ut creature rationali iam rationē vtenti non omnino ac penitus posset abscondi excepts. enim paucis. m quibus natura nimium depranata est. Vniuersam genus humanū dm mundi huius fatet actorem. m hoc ergo qd fecit hunc mundū. celo terraq; constitutū. et antē q mitteret filium m side xpi nobis omnib9 gentibus deus. m hoc aut. qd non est. m suis suis et cum dicit falsus colendus. nobis m Judea deus m hoc uō q pat est huius xpi per quem tollit pctum mundi hoc nomē eius ptis occultum omnib9 nunc manifestauit eis quos dedit ei pat. demundo. Hec ibi. fidem simplicē mea rationis aqua humanitatis arteuli dependent sanctis aplis suis explicauit cum dixit. credidistis deum. et m me credite. Jo. 14. In q ut S.t thomas. declarat. 2. 2. q. 16. ar. 1. aliquid presupponit desde. s.

fidem Vnus dei Cum dixit credidi m deu et aliquid precepit. f. fidem
m carna hoīs p quam vnus est deus et homo. que quidem fidei explicatio
pinet ad fidem nouitestam ideo subdit. et mine credite. Hec S. tho.
que manifestacio fidei. de ineffabili trinitate et de Beatissima incarna
tione m quibus cōnectitur tota mia scientissima fides nondum erat in
suo totali complemento. explicata et reuelata quousq; xps pateret. resur
geret et celos ascenderet. qndo Jam hoc totum sacratissimū misterium
complette sanctis aplis innotescaret sedulo p declarat. Beat⁹ Aug⁹. in
prealegata homelia subūngens et dicens/ quomodo ergo manifestauit
qđ nondum palam dixit. Proinde sic intelligendū est. pro tpore fuisse
ro p eorum posuit. quemadmodū illud. Omnia que audiui a patre
meo nota feci uobis q nondum fecerat. Sed loquebat quasi fecisset. qđ
inuolabilit esse prefixum sciebat ut faceret. Hec ille. Et hec ipsa fidei
aptissima declaratio nō solum ad aplos sed etiam ad omis qui in eum ac
diturī erant fideles extendebat. Sic declarat idem Beat⁹ Aug⁹. Paulo
ante cum dicit. Hec est gloria patris que non circa solos aplos
facta est. Sed circa homines omnes fit. quibus suis membris caput est
xps. Nec enim de solis aplis potest intelligi illud. sicut dedisti ei potes
tatem omnis carnis vt omne qđ dedisti ei det eis vitam eternam. Sed
vtiq; de omnibus quibus in eum credentibus. vita etna donat. Hec ille. Patet
igitur qntū ad ipsos aplos p xpm completa et reuelata sunt omnia mi
steria fidei. et ad omis qui crediturī erant p eos predicari et reuela
ri mandata. qndo xps ascendens in celū ōia hec p semetipsum proba
uit esse completa. et apperuit illis sensū ut ea possent intelligere et
comprehendere. sicut habet in scriptura luce. Vltimo. cum post alia subdit. Et dixit
ad eos. s. ad aplos. Hec sunt uerba que locutus sum ad uos cum adhuc
essem vobiscum. qm necesse est impleri ōia que scripta sunt in lege Moysi
et pphis. et psalmis de me. Tunc apperuit illis sensum ut intelligerent
scripturas et dixit eis quoniam sic scriptum est et sic oportebat xpm
pati et resurgere a mortuis die tertia et predicari in nomine eius peni
tentiam et remissionem peccatorum in omnes gentes incipientibus a
Hierosolima. Vos aut estis testes horum. et ego mittam promissum patris
mei in vos: Vos aut sedete in ciuitate quoadusq; induamini virtute ex
alto esse: tunc eis mandauit predicare euangelium omni creature. Marc.
Vltimo. et q baptizarent eos in nomine patris et filij et spūs sancti et q docerent
eos seruare ōia quecunq; mandauerat eis. Matthe. vltimo. q. Ista tamen nō
executi sunt donec receperunt promissum spūm sanctum sicut ipse manda
uit eis dicens c. Vos aut sedete in ciuitate quoadusq; induamini virtute
ex alto. cuius aduentus sanctissimus fuit totius huius reuelati misterij

hultimū et pfectissimū complementum sicut ipse dixerat ante. Patet igitur
quomodo p xpm nrum gloriosissimū redemptorem est status s.te matris ecc.e oio
pfectus qntum ad fidem et eius totalem explicacionem. et est ablata in
pfectio status illius veteris testamti qntum ad implicitam et inuolutam credu
litate. unde concludit s. tho. in articulo pallegate questionis. q ideo non
sunt proposita precepta de fide illi iudaico ppto in veteri testamto. eo q non
erant eis secreta fidei exponenda sed presuposita fide vnius dei nulla
sunt eis alia precepta data qntum ad credenda. in lege uo euangelica
ut ipse ibidem declarat multa sunt nobis de fide mandata. eo q per plu
res articulos est iam fides p xpm apertissime reuelata. Patet ad idem
quomodo in eadem clarissima xpi fide sumus omnes equaliter et vnani
miter adunati. Nam equaliter eam p gradu suo vnusquisq obligatur
credere et tenere. et eam explicite ab vnica sanctissima fidelium ecc.a
discere et obseruare. Nec potest aliter saluari sicut poterant illi qui
viuebant lege nature etiam tempore legis Moisaice ut supuis tetigi et
sic habet nunc ecc.a bns suos fideles districto cingulo fidei vnitos. que
ante quodam modo eos habebat dispersos. eo q xps hac sua sanctissima cla
ritate omis dignatus est illuminare. et in vnum adducere et congregare
Jo. i. Erat lux uera que illuminat omne honem uenientem in hunc
mundū. Omnem quidem hominem quantū ad sufficienciam. om
nem uo catholicum fidelem qntum ad efficientiam. et ideo hec sanc
tissima fides ab aplo vocatur comunis. ad. titū. p. tito dilecto filio
sm comunem fidem etc. Vbi dicit glo. comunem. i. catholicā fidem
non priuatam alicuius. catholico. enim grece. latine dr comune vel
vniuersale. Hec glo. Atenditur aut qntum ad presens spectat. hec sa
cre fidei comunitas. circa duo respectu omnium suorum fidelium in
quibus debet esse eis vniformiter comunis. Nam quidam sunt in ecc.a sim
plices et rudes. quibus debet predicari fides tanq paruulis nutrien
dis alij uo sunt doctores intelligentes qui regentes ecc.am dei. debent
alios in doctrina fidei et modo uiuendi informare. et eos vigilanter
edocere ut supuis 22 cap. aliqlit tetigi et hec duplices psone sunt
sic neccesarie fidelibus ecc.e q sine eis non potest ordinate salus fide
lium consistere. quorum vtrunq complectitur Aplus ad. 20. 10. eius nec
cesitatem ostendens. tam pdicatorum q fidelium auditorum dicens
quomodo ergo inuocabunt in quem non crediderunt? aut quomodo credent
et quem non audierunt? quomodo audient sine pdicante? quomodo uo
predicabunt nisi mitantur sicut scriptum est. quam speciosi pedes
euangelizacium pacem euangelizacium bona. et nequis putet hec
de solis ad fidem nouiter conuertendis esse intelligenda put comuniter
referebantur tunc temporis aduertat q quemadmodum est neccesarium
ad salutem omnibus saluari volentibus ab ecc.e predicatoribus fidem

nouit. suscipere et eis incumbit eam cunctis gentibus que conuerti pote
runt diuulgare sic est necessarium filijs ecc. iam credentibus eandem
fidem continue certis temporibus predicari. ut eam veracit. teneant absq
aliquo errore. et secundum eam coaptentur. et viuant. et in omni sancta
ac fideli conuersatione. ne quod absit. verbis confiteant. se nosse deum
factis aut negent. et sic fiant abhominabiles. et incredibiles. et ad omne
opus bonum reprobi sm quod scribit aplus ad titum p°. Vnde et ipsis
ecc. rectoribus. ex officio incumbit. hanc ipsam fidem. et catholicam vitam
et conuersationem feruenti vigilantia predicare tanq certissime sint
de hoc rationem deo structissimam redituri. a qua coram fidelibus
ecc. contestando se immunem monstrabat aplus. Actuu 20. c. dicens
quapropt. contestor vos quia mundus sum a sanguine omnium vrum
Non enim subterfugi quominus anunciarem omne consilium dei vobis
et infra. Quoniam pertrienium nocte et die non cessaui cum lacri
mis monens vnumquenq vrum. Sic igit. perficitur misterium
saluationis fidelium in ecc. sm comunem fidem diuersimode illis
a domino distributam. Vt unus quisq sm mensuram donationis
xpi. operetur et agat. et nemo capacitatem sibi tradditam supergre
diatur et exeat sm qd hortatur Aplus ad ro. 12. dicens. Dico
enim p gratiam que data est michi. omnibus qui sunt int. vos.
non plus sape q oportet sapere. sed sape ad sobrietatem et vni
cuiq sicut deus diuisit mensuram fidei. sicut enim in vno corpore
multa membra habem. oia aut membra. non eundem actum ha
bent. ita multi vnum corpus sumus in xpo. singuli aut alt. alte
rius membra habentes aut donationes sm gratiam que data
est nobis differentes siue prophetiam secundum rationem fidei
siue ministerium in ministrando. etc. Ex his clarissime patet
q perfectioni sanctissime fidei aduersatur et contradicit et
ministerium salutis fidelium obturbat. et impedit. et hanc
fidei mensuram a domino diuersimode ptitam corrumpit et
violat. qui euangelicam fidem. velut quodam improbitatis do
minio alicui genti vendicare contendit. aut aliqua alia. ab eade
expellere intendit. ut non sniat eam sm q xps et Aplus volunt
pro sua totali integritate omnibus esse comunem. et pertinacit.
asserat ex iudeorum gene non debere esse aliquos qui fidem xpiana

posñt et debeant Sicut et aĩs ei predicare et docere et ecc̃iam dei secundã
mensuram fidei a xpo traditam sibi. taliquodã mimstrioñ formare
et instituere ut ad alios omnes extendat mensuram docendi et ad istos
solos reflectat. miseram quandam subiectionem. dicendi. et semp aliis mae
udiis cuiusdam discipuli subiacendi. Nam ñ prealleganda auctoritate dicat glo. sicut deus diuisit mensuram fidei. i. ea ratione qua deus
dedit vnicuiq; diuii sñi dona mensurata. qui fides meretur qđ ideo
fecit. ut nec ecclia malgeat. ut sit sub seruiendi matia et ita sit mu
tua dilectio hec glo. Sed manifestum est. ex vnoq; ppto s. Iude
oz et gentilium esse debere mĩ ecc̃ie predicatores fidei. doctiores et docti
simi. et alij udes et simplices. simplicũes. et simplicissimi. qui diuer
simode debent stare et velut quibusdam gradibus mĩ ecc̃ie ordina
ri secundum mensuram fidei. quã nec possunt nec deus uult omis
ex vna gente ad ecc̃iam aduenientes. esse fidei doctores. et alios omnes
ex alia gente esse subiectos et udes. Sed ex vtraq; debet ecc̃ie pro
uideri. et sic mutua pax et concordia procurari. Solent igit̃ recog
noscat qui hanc fidei sacrã. mĩ ecclia mihodũe mĩtendit. q; vtra
impedimentum pariande salutis. qđ mĩ de fidelibus mĩminet
et ultra in futuram fidei qm̃ xpo talis certissime infert mensu
ram eius perfectissime fidei. minoratione cuida dicendo ul
tra hec mĩ quam sequit aliud. qđ contra Apli'm Paulum mitendit,
dnari fidei alioz qđ ne fas est sentire mĩ congregatione fideliũ
mĩ qua potius debemus ad mutuam congaudentes Ecclesiam subsi
stere et mutua fidelitate coadiuuare. ĩ. cRmt. p. ex quibus
ommibus quicunq; est qui hoc ppñaat asserit et defendit. hanc
sue deordinatiõm̃ et crimini notam quantum ad hanc partem bre
uiter apprehendat. q; sic ecc̃iam dei maculat et corrumpit. ac si ex
duobus eius. uberibus pracosis. Vnũ funestis denibus concha
abscinderet. Sunt enim duo ecc̃ie catholice vbera notabilia. duo
videlicet ordines predicatoz. quiesus sanctissimam fidem sublimant et exhibent. Vnus. s. ex preputio gentilium. et alius ex
circumcisione Judeoz qui debent semp mĩ ecc̃ie usq; ad finem
mundi durare. Licet aliqui ex vtroq; quidaq; depraueñt et
erient. et ex his duobus ecc̃ie redditur. spectabili pulchritudine
admirabilis de quibus singulari quodam ppñio exhibet ar

Et ipsi de auditores subditi sicut et sunt ex vtraq; gente homines docti.

sponso. canti. 4. dicendo. Duo ubera tua sicut duo hinnulli capree
gemelli qui pascuntur in lilijs donec aspiret dies et inclinentur umbre
quod declarans Beatus gregorius super cantica. sic dicit Efficacissime
ad propositum. Per duo ubera duo predicatorum ordines. Unus in
circuncisione alius in prepucio designantur. qui bene sicut hinnuli duo ca
pree dicuntur. quia filij sinagoge existunt. et in montibus contemplacio
num pascuntur. gemelli uero ideo dicti sunt quia concorditer predicant
et concorditer sapiunt. In lilijs uero pascuntur. donec aspiret dies et
umbre inclinentur. quia in mundiciam. infatigabiliter sectantur. donec in
die iudicij. premia recipiant. que in labore noctis assidue contempla
tur. Hec ille. Vocat autem Beatus gregorius. hos duos predicatorum ordines
filios sinagoge velut duos hinnulos capree. eo quod ab ea velut a caprea
siluestri et indomita prodierunt. Nam in veteri testamento. uelut in quodam
primeuo fonte prenunciati sunt hi duo hordines in sacta matre Ecclesia
futuros esse concordes. sicut quod superius aliqualiter tetigi. et inferius. c. 34.
largius habet declarari. In qua sanctissima Ecclesia Effecti sunt domes
tici et mansueti qui prius uidebantur esse siluestres. et facti sunt ple
nissima ubera velut duo fontes irrigui. qui ante erant steriles et
infructuosi. et hi concorditer Ecclesiam irrigant. et fecundant. quia ut beatus
gregorius. in inducta auctoritate recitat. concorditer predicant et con
corditer sapiunt. Recte igitur conclu dituntur quod pro fine capituli propone
batur. s. quod ex ipsa fidei xpi altissima perfectione. obligamur esse Equa
les unanimes et concordes. ex quo sic illuminamur. et iustificamur. omnes
eius fideles. quod Aplus ad. ro. 5. ex eadem xpi fide confirmat cum
dicit. Iustificati igitur ex fide. pacem habeamus ad deum per ihum xpm
dominum nrum per quem accessum habemus per fidem in gratiam istam in qua
stamus. et gloriamur in spe filiorum dei. Ubi dicit sic glo. ostendit s.
super iusticiam esse ex gratia fidei sine lege. Hic ex eadem ostendit
alia plura bona esse. quasi dicat quia ex fide iustificatio est. igitur
pacem habete cum deo. quasi dicat Hec dissentio que inter uos est co
tra deum est Iudei namque et gentes inter se disceptabant. et Iudei quidem
de antiquis legis operibus. gentiles uero de noua xpi uocatione presumptiue
gloriabantur et mysta iactabant. Ideoque utrorumque iactanciam reprimens
ad pacem monet. et ne indignentur se eis annumerat. quasi dicat quia
ex fide est iusticia. ergo uos iustificati ex fide. non ex lege. non ex nobis
.i. propter aliquod meritum nrum quod precesserit. fidem pacem habeamus
ad deum quam non habetis uos romani. dum inuicem arrogatis Hec glo:-

¶ Cap. 29. Vbi ostenditur quomodo status sancte matris ecclesie est perfectus per xpum quantum ad cultum vnius verissimi et altissimi sacrificij generalis et vniformis circa omnes fideles. et quod ex hoc simili apertissime demonstratur quod omnes catholici xpm sub hoc sacrificio colentes debent esse vnanimes et concordes.

¶ Idem cumulus perfectionis. et similis integer gradus excellentie et claritatis per xpm accreuit Ecclie quantum ad cultum sacrificij. quo a suis fidelibus colitur deus. quemadmodum nunc dictum est. de clariori fidei perfectione. Nam primo quod tactum est superius. E. 15. pristinus status fidelium quantum ad hoc fuit imperfectus usque ad xpm. et in se non vniformis et vnitus sed quodammodo separatus. et diuisus sicut de eorum fide fuit dictum cui proportionabiliter respondebat illius temporis sacrificium. tempore enim legis nature fideles quicunque erant offerebant deo sacrificia non vniformiter omnis quia non in eisdem rebus nec in eodem loco. nec in eodem tempore. nec in eodem numero. nec in illarum rerum quibus ad hoc utebantur. eadem quantitate hunc exteriorem sacrificij cultum exhibebant deo. sed in his omnibus diuersimode se habebant secundum eorum diuersam conscientie dictamen primo tamen quandam congruentem conformitatem ad fideles inter quos viuebant. que poterat seruari existente quantum ad aliquid maxime disparitate. Tempore vero legis scripte. coartabantur Judei quantum ad hec omnia certis ritibus et ceremonijs. determinatis a lege in sacrificijs offerendis viuentes vero lege nature poterant etiam tunc temporis diuersimode colere deum in suis sacrificijs. cum non neccesario obligarentur. ad ritus et cerimonias Judeorum sicut nec ad legem eorum primo quod hec omnia superius. c. 9. et 10. et 11. declaraui. Omnia tamen illa pristina sacrificia erant multum imperfecta tum. quia erant tanta animalium et aliarum rerum grossa multitudine ad se inuicem diferencia. et ritibus multiplicibus implicata. tum quia multis figuratiuis obscuritatibus inuoluta. tum. quia deo non placida nec acepta. nec suis offerentibus saltem ex ipso opere operato erant ut esse deberent proficua et salutaria. primo quod in preallegatis capitulis aliqualiter tetigi hec omnia. Vnde manifestum est quod quantum ad hoc attinet ipsa fidelium Ecclesia. erat ante xpi aduentum. non vniformis in suis filijs sed multam quodammodo disparitate diuisa. et grandi quadam sacrificiorum laboriosa imperfectione occupata. Vnio vero et conformitas illorum fidelium in sacrificijs erat multum generalis. et comunissima in hoc scilicet quod omnia suo modo referebantur in xpm. et significabant illum in nostra natura incarnandum et totum genus hominum redempturum. et ex hoc solo cum deuotione offerentium aceptabantur a deo. et suis offerentibus prestabant futurum salutare remedium At ubi venit xps has omnes sacrificiorum

ambiguas obla

ambiguas oblationes et cor. multimodas imp̃fectiones amouit et statui
scte matris ecc̃ quantum ad hoc. m̃ vnico altissimo sacrificio p̃fecit ad ꝙd
oia illa predicta sacrificia antiquor. designabant. velut m̃ltimú. et poti
simú finem. quo habito penitus debebant cessare ꝓm ꝙd concludit Beat⁹
aug⁹. 17. de ciuita. dei. c. 20. loquens de huiusmo. excellentissimo sacri
ficio ꝙd sacerdos ipse gloriosissim⁹ noui testam̃ti mediator xp̃us exhibuit
et exhibet secundú ordinem Melchisedech. de corpore et sanguine suo Vbi post
alia hec dicit. Jd enim sacrificium successit omnibus illis sacrificijs veteris testa
menti. que immolabant. m̃ vmbra futuri ꝓpter ꝙd etiam uocem illam m̃ ps
39. eiusdem mediatoris ꝓpheticam loquentis agnoscim⁹. Sacrificium et oblationem
noluisti. corpus aut̃ p̃feasti michi quia pro illis omnibus sacrificijs et oblatio
nibus corpus eius offertur et participantib⁹ ministratur. Hec ibi. quod et ecc̃
m̃ quadam secreta collecta. dominice septime. post penthim. ad dominú orans
breui ꝓmone concludit cum dicit. Deus qui legalium diuersitatem hostiarum
vnius sacrificij p̃fectione sanxisti. accipe sacrificium. a deuotis tuis famulis tuis
Est aut̃ hoc gloriosissimú sacrificium undiq; p̃fectissimú q̃ntum possibile
congruentia poterat esse m̃ hac vita. Nam m̃ eo non carnes hircorum aut thaurorum
uel aliorum quorumcunq; animalium m̃ immolant aut aliarum rerum multiplicium
grosse et rudes oblationes offeruntur. Sed m̃ eo vnigenit⁹ dei filius pro nobis mi
sericordissime m̃ carnatus. deus et homo verissime continet⁹. unde non immerito
omnis ille figure sacrificiorum. et m̃ultiformis obscuritatis ego eo instituto penit⁹
cessauerunt. Nec iam ecc̃ catholica oblatio. m̃ hoc sanctissimo sacrificio
potest dici deo non accepta q̃ntum est m̃ se ipsa. et fidelibus offerentibus nó
profana sicut illa antiqui temporis esse solebat. Imo est deo gratissima
et oi acceptione dignissima. et ecc̃ fidelibus cum offerentib⁹ mirium salutaris
et profana Vbi talis et tantus redemptor qui fons et origo est omniú donorum et
gratiarum altissimo quodam mistico reali offert. et immolat. Continet. autem
xp̃s m̃ hoc sacrificio. sub quodam specierum panis et uini ordinatissimo velamento
ut fides habeat locum et congruenter proponatur usui et communicationi fidelium
et vere possit dici sacramentum. Sub tegumento rerum inuisibilium occultatum sim̃ q;
hec oia necessario congruunt statui. s. matris ecc̃. dum adhuc mhal̃ peregri
natione detinetur et uiuit. et hoc solú uidetur esse imp̃fectionis. m̃ co res
pectu illius beatifice uisionis qua m̃ patria idem xp̃s ab ipsis comprehensoribus
reuelata facie adoratur et colitur. respectu tamen presentis status non debuit
aut potuit esse m̃ isto gloriosissimo sacrificio aliquis alius altior modus quam
iste nunc dictus. missi penitus totius ecc̃. militantis euacuaretur status propter
illa tria. nunc sup̃ius puncthualiter tacta. unde rectissime concluditur. ꝙ status
. s. matris ecc̃ est omnino undiq; perfectus p xp̃m quantú ad uerissimum sa
crificium et eius altissimum cultum. nec potest quicq; eius p̃fectioni sup
addi usq; ad minimum. Et apparet ad idem quomodo hec eius omnimoda p̃fectio

correspondet fidei pfectõi Sicut econtra mpfecto pusilla sacrificiorum correspondebat impfectõi fidei antiquor. Nam sicut tota ista sanctissima fides explicita ex diuinitate et humanitate dei et hominis xpi dependet. Sic idem ipse xps deus et homo totus integer. in hoc excellentissimo sacrificio realiter continet et manet. Et sicut huic nie sanctissime fidei. succedet in patria status comprehensorius clarissime Imo et cuilibet fidelium hinc immaculato fine exeuntium presto succedet hoc idem. Sic huic mirifico sacrificio. succedet illa visio ins beatifica gloriosissima et admiranda fruitio. que simul indubitanter succedit cuilibet fideli catholico p hoc mirifico et mirifico sacrificio accessu eucharistico sanctissimo. iuxta Io. 6. inquit xps. Ego sum panis uiuus qui de celo descendi. Si quis manducauerit ex hoc pane uiuet in eternum. et panis quem ego dabo caro mea est pro mundi uita. Et mox. qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem habet uitam eternam. et ego resuscitabo eum in nouissimo die. Caro enim mea uere est cibus et sanguis meus uere est potus. Hoc igitur quod in canone consecrationis huius dei sacrificij dictum. Hic est calix sanguis mei noui et eterni testamenti misterium fidei etc. In hoc quod dimisterium fidei clarissime exprimitur hoc quod prefuli. S. quo pfecto huius admirandi sacrificij correspondet. pfectioni nie sanctissime fidei. que uerba ne minus dubitante xpo pfulsit suo sacratissimo ore et illa eadem ab eo sua perunt apte. et a bus habuit Ecc. Iput continetur in canone. Sed iam ad omnimodam unionem et concordiam unanimem omnium fidelium Ecclie accedendum est. ut clarissime patet quilibet in hoc sanctissimo sacrificio omnes suos fideles undecunq; aduenientes xpus ponere dignatus est Equilibet uniformit et unanimit. Quod de facili quis uidere poterit Si ea que de fidei pfectione et eius integra ad omis fideles cõmunione dicta sunt in precedenti consideret. et si aduertat similiter quilibet hoc mirifice sacrificium eadem ex una parte correspondet ut nunc supernus fertur. quemadmodum Emmi xps. iam sanctissima fidem explicata ut dixi integritate pfecit et adeandem omis fideles saluandos in destinctis et equilibet obligauit. Sic unica sui ipsius oblatione. omnem sacrificij cultum xps pfecit. qua consummauit in sempiternum sanctificatos. ut inquit apostolus ad hebre. 10. cap. Hic aut. i. xps. Una pfecta offerens hostia. sedet in sempiternum in dextera dei expectans donec ponant inimici eius scabellum pedum eius Una enim oblatione consummauit in eternum sanctificatos. In hac igitur sacrificij. excellentissima oblatione. omnium fidelium sacrificia consumpsit. Sueque ut pretactum est. diuerso consuetudine diuersimode a fidelibus offerebantur uiuentibus lege nature sueque multifarie sepius et sepissime. et multimoda diuersitate implicata offerebantur in lege scripture. Hanc aut solam pfectissima et purissimam omnibus suis fidelibus deceter offerre mandauit. Luce. 22. Hoc est corpus meum quod pro uobis tradetur. Hoc facite in meam commemorationem Imo eosdem

omnes ad hanc ejus sacrificij sanctissimā sūmēdam oblationem ēqlit obligauit. Jo. 6. amen Amen dico uobis. nisi manducaueritis carnem filij hominis. et biberitis ejus sanguinem. non habebitis vitam in uobis. et ideo in hac sacratissima cōmunione. omnes vnū sumus vinculū sibi uinculo caritatis. Sicut et coadunamur vera reduitate in vna ffrequentissima fide. et ejus explicita confessione. p. corin. 10. Vt prudentibus loquor vos ipsi iudicate quod dico. Calix benedictionis cui benedicimus nōne communicatio sanguinis xpi est. et panis quem frangimus nōne participatio corporis dominici est. quasi dicat. sic uerissime. Nam sequit. quoniā vnus panis et vnū corpus multi sumus. omis quidē vno pane et de vno calice participamus. Vocat autem Aplus panem corpus xpi. in hoc altissimo sacrificio contentū. propter ipsum priorem materiam panis unde conficitur. et propter ipsa panis accidentia. que etiam post consecrationem manēnt ostendunt similitudinem panis. licet jam non maneat panis et hoc ideo qz ut premisit. prudentibus loquebatur. qui hec discussi cōe sufficerent. Vbi sic dicit glo. satis ad num ppositū conuenienter et efficacissima. Omis inquit. qui participamus de uno pane. s. corpore. x. et de vno calice. s. sanguine ejus. licet multi sumus tn sumus vnus panis. vnione. fidei. spei. et charitatis. et vnum corpus illius capitis. qdo est xps. sumus p subimissionem operis charitatis in vnum. omis sumus vna ecc. i. vnit vinculo fidei. spei. et charitatis. et mutua operis dei exhibitione. Per vnitatem enim panis. et vnitatem corporis. fidem et charitatem oportet intelligi. que si desit. Judicium sibi sumit qui sumit. et quia vnum sumus vnū sentire debemus dicit. ut fides una. vnum habet sensum et opus. Typice autem vnus panis et vnū corpus ecc dicitur propter hoc q sicut vnus panis ex multis granis et vnum corpus ex multis membris componit. sic ecc xpi. ex multis fidelibus caritate copulante conectitur. Hoc misterium paas et vnitatis nre xpi in sua mensa consecrauit. Qui accipit misterium vnitatis. et non tenet vinculum paas non misterium accipit pro se sed contra se. Nullus ambigendū est tunc quemq; corporis et sanguis dominici phapem fieri. quando membrum corporis xpi efficitur. nec alienari ab illius panis calicisq; consortio. etiamsi ante qz illum panem edat uel calicem bibat. de hac seculo in vnitate corporis xpi constitutus abscedat. qz illius sacramenti beneficio non priuatur. quando ille hoc qd illud sacramentum significat. miserit. In illo enim sacramento. corpus et sanguinem suū cōmendauit nobis. qd etiam fiat et nos ipsos. Nam et nos corpus ipsius facti sumus. Hec glo. Hec autem vnitas et consortio omnium fidelium in hoc excellentissimo sacrificio sm qd dictum est attendit quidem. s. quantū ad duo. s. quantū ad administrationem. et quantum ad usus participationem quia licet omnes coparticipemus ēqualiter ad salutem sm debitam ueneratiōnem et meritū sue aptentis. non tn omis sumus ejus ministri aut sacerdotes eidem p officio deseruientes. aut illud consecrantes. et illud aliis fidelibus administrantes. Sed differimus quidem ad hoc sm vocationem adeo per gras et dona. mensas sanctissima ecc p qs accedimus ad ministrandū aut consecrandum tanti et tam altissimi sacrificium. configurantes nosmetipsos ad xpi exemplar. et sacerdotalem qui non semetipsum clarificauit ut pontifex fieret sm qd ad. hebre. 5. declarat aplus dicens. Nec quisq; sibi sumit honorem. Sed qui uocatur adeo tanq; Aaron. Ita et xpus non semetipsum clarificauit ut pontifex fieret. Sed qui locutus est ad eum. filius meus es tu ego hodie genui te

Quemadmodum et in alio loco dicit tu es sacerdos in eternum secundum ordinem
Melchisedech. Hec autem vocatio fidelium ad hoc regale sacerdocium equaliter
et indistincte habet in omnibus locum. quemadmodum de fide fuit dictum. Nam
sicut ex omni populo gente et natione sunt aliqui. et esse possunt. Imo et debent
qui predicant Euangelium fidem et secundum eam alios fideles doceant dirigant et
informent. et sunt similiter aliqui alij rudes et subditi. Sic indubitanter esse
debent circa hoc eius unicum et mirabile sacrificium quod ex omni populo gente
et natione. esse debent aliqui qui illud conficiant. et illud populis administrent
et in hac sacratissima oblatione deum pro eis exorent. et hi debent alios habere
qui ex officio sibi subseruiant ordine competenti. intra sanctam ecclesiam. secundum
quod ad hoc sacrum misterium condecet. qui omnes sicut et illi qui predicant
Euangelicam fidem ex altari uiuere debent. iuxta Apostolum primo ad corin. 9. s. ex re
ditibus ecclesie. Qui altari inquit deseruiunt cum altari participantur. Ita et domi
nus ordinauit his qui Euangelium annunciant de Euangelio uiuere. Ad idem
debent esse ex omnibus gentibus. aliqui more populi. qui sunt velut rudes et subditi
qui ab huiusmodi sacerdotibus et dei ministris. Suscipiant hoc viuificatissimum
sacrificium. et cetera officia salutis. et qui eisdem in temporalibus subministrent
et deferant oblationes. alias enim non posset dici omnibus fidelibus esse communis
nostra sanctissima fides. nec xpi ecclesia esse perfecta caritate conjuncta. in hoc eius sa
crificio tam mirabili. Si hec eius unitas et communio. non se extenderet pari or
dine ad omnia sui corporis membra. Imo et tunc ecclesia non esset perfecta et quod amplius
est. durare non posset. sed dissolueretur si sic esset diuisa. secundum quod inferius deo
dante c. 44. intendo per finali conclusionis capitulo declarare. priusquam ad argu
menta in uiam respondere. Nunc autem quantum ad presens attinet licet de se
notissimum sit. veruntamen in ipso xpi sacerdotio de quo agimus clarius luce
resplendet ad cuius exemplar et similitudinem Apostolus supra dixit nostros pontifices et
xpi ministros cum per ecclesiam vocarentur adeo debere assumere honorem in xpi
Enim sacerdocio reprobatum est illud pristinum sacerdocium leuiticum secundum
ordinem Aaron. et hoc quia erat ex se imperfectum. Cuius imperfectio tangens
presens negocium inter alia erat. quod solum ad certam tribum. Imo ad certam fa
miliam et domum erat constructum et determinatum, alia uero sanctuarij officia
pertinebant ad determinatas suo ordine eiusdem tribus familias. s. Jersom. caath.
et merari. et sic erat sicut inutile ita et imperfectum sicut superius. c. 13. mons
traui. Propter quod aduenientem xpo erat merito reprobandum propter eius
inutilitatem et imperfectionem sicut declarat Apostolus ad hebre. 7. loquens
de huiusmodi sacerdocio cum dicit Reprobatio quidem fit precedentis man
dati propter infirmitatem eius et inutilitatem et ideo sacerdocium
domini ihesu undique perfectissimum et usque ad finem seculi dura
turum non fuit prenunciatum nec suo tempore institutum et
consumatum secundum ordinem aaron sed secundum ordinem melchi
sedech ut non putaremus eius sanctissimum sacerdocium ad certam
gentem populum aut personam debere esse determinatum sicut erat illud pristinum
Aaronicum propter quod etiam non de tribu Leui sed de alia scilicet de tribu Juda secundum carnem
dignatus est.

Dignatus est nasci. Sic hec omnia in prealegato caplo declarat apls dicens, si ergo consumatio .i. legis et sacerdotij perfectio, per sacerdotium lebiticum erat, pplus ei sub ipo legem accepit, quid adhuc necessarium fuit secundum ordinem melchisedech alium surge sacerdotem, et non secundum ordinem aaron? qi dicat. nulla fuisset necessitas, si illud fuisset perfectum. et infra dicit. in quo enim hec dicuntur .s. que de christi sacerdotio prenuntiata sunt dicendo. tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech. de alia tribu est de qua nullus altario psto fuit. manifestum est enim quod ex iuda ortus sit dns nr. in qua tribu nil de sacerdotibus moises locutus est. et amplius adhuc manifestum est. si sm similitudinem melchisedech exurget et alius sacerdos qui non secundum legem carnalis mandati factus est, sed secundum virtutem vite insolubilis. in quibus verbis siquis adtentat, clare demonstrat apls, tam imperfectionem carnalem illius veteris sacerdotij, quantum ad nra de qua agimus intentionem, q eius in utilitatem et infirmitatem, quantum ad ipsam principalem offerentium sanctificationem. de qua ibi principaliter intendit apls. Amplius autem adhuc pns patebit intentio si considerare velimus quod ibi de melchisedech adducit apls. secundum cuius ordinem xpi sacerdotium in omni perfectione surexit / ait ei sic. primu quidem q interpretatur s. ordinem melchisedech rex iustitie deinde aut rex salem q est rex pacis, sine patre, sine matre, sine genealogia, nec initium dierum nec finem vite habens. ex quibus verbis satis pptest ntm confirmari propositum. Nam in hoc q melchisedech interpretatur rex iustitie et rex pacis concluditur, equalem amoxisse gram iustitiam et pacem integram ac concordiam omnimodam. que decum decent omnibus pplis gentibus et nationibus fidem xpi recipientibus, sm. illum superiorem modum dupplicem adeum se per eius sctissimu sacrificium secundum ordinem melchisedech prenuntiatum et institutum. per hoc uero qd dicitur. sine pre, sine matre, sine genealogia, et s. eo q de melchisedech nil horum scriptura pnuntiat, significat hoc idem q xps in terris sine pre, et in celis sine matre, sic suum sanctissimu sacerdotiu instituit ut in eternum duraret. et ad omnes gentes sub eo vnicum deum colentes generaliter et indistincte, supradicto ordine se haberet. nec alicui hominum umq appropriari, et alijs penitus denegari posset. ni abeo qui iudicio ecclie ex propria et personali eius et non sui generis imperfectione inueniretur indignus, aut non habilis nec idoneus. ex his omnibus, clarere poterit intuenti quanta sit contra xpm et eius perfectissimum sacrificium horum hominum temeritas et presumptio, qui affirmare contendunt nullum ex iudeorum genere debere ad sacerdotij xpi honorem ascendere, aut eius mirificum sacrificium per se offerre et pplis ministrare. in quo eius sctissime perfectioni ex directo repugnant, et licet nescientes / eo tn. sub illa veteris sacrifitij carnali et imperfecta observantia illud reducere et recuperare laborant. q eius se eam persequi et impugnare presumant et sic sacerdotium dni ihu sm. ordinem melchisedech, transformatum in sacerdotium illud pstinu aaron. illud quibusdam gentibus per successionem quamdam hereditario iure applicantes, et ab alijs id penitus amouentes, et contra sanctuarium dei et eius vnicum populum voce libida personantes, sicut scptum est. ps. 82. quoniam ecce inimici tui sonuerunt, et qui oderunt te extullerunt caput, et sequitur. dixerunt in ht hereditate possideamus sanctuarium dei. ac per hoc impia quadam voluntate populum dei subiugare contendunt. Sanctuarium autem dei, inquit aug. quid aliud intelligendum est nisi templum dei. de quo apls dicit. templum dei sctum est qd estis vos? Nam quid aliud inimici. ni. populum dei possidere .i. subiugare moliuntur, ut cedat in eorum impias voluntates? hec ille. in q fidem ipsam euangelicam quam se defendere putant impugnant. et quantum ex ipsis est altissimam huius deifici sacrifitij virtutem infirmant, et ipam xpi ecclam admissilant et conturbant. et omnib eius fidelibus materiam offensionis et scandali "sub." ministrant. et quos tan mirabili ordine et caritate xps ipo conciungit. separare laborant. vnusquisq ei talium contra increpationem apli non cenam xpi in qua

Sacrifitium instituit sed suam propiam manducare presumit et alium quemlibet fidelem ab ea irridendo nititur expelere. ut sic dum unus est ebrius alius esuriat. p. cor. xj. est g. verissima et irrefragabilis conclusio qm necessario oms fideles tenere debebunt. q oms genaliter. et indistincte sumus coadunati in enarrabili caritate in hoc sacrifitio xpi uelut in quodam amicabili eius conuiuio ~~eius~~ suauissimo et mirabili quapropter debemus ee oms equales unanimes et concordes. ysai. 25. et faciet dos exercitum omnibus pplis in monte hoc conuiuium pinguium, conuiuium vindemie. pingium medulatorum. vindemie defecate. et precipitabit in monte hoc faciem vinculi colligati sr. oms pplos etc. hoc conuiuium ut sacridoctores exponunt fuit hoc sacratissimum sacrifitium quod xps omnibus pplis gentibus et nationibus in eum credituris sicut hic dicitur instituit et celebrauit in monte sion, de quo hic pphanunc loquitur ubi erat cenaculum situm per delectabilia vero hic comemorata intelliguntur gratiarum inestimabiles dulcedines et donorum que in hoc celeberrimo conuiuio omnibus fidelibus per xpum exposite et distribute fuerunt, omnibus ergo secundum suum totale complementum institutum est et oblatum a christo siue iudeis siue gentilibus eum per fidem recipientibus. —

Capitulum tricessimum ubi ostenditur qd status scte mris ecce est similiter perfectus per xpm quantum ad corpus legis et ad omnia genera preceptorum eius respectu oium suorum fidelium. et quod ex hoc concluditur quod oms fideles sub euangelica lege viuentes debemus neccesario ee equales unanimes et concordes —.

Translato sacerdotio necesse est. ut legis translatio fiat inquit apls ad heb. 7. ex quibus verbis satis aperte potest concludi perfectio euangelice legis atendendo perfectionem eius scti ssimi sacrifitij tactam in caplo precedenti quem amodum eam superius caplo 16. conclusi imperfectionem legis moisaice ex suorum sacrifitiorum ~~et~~ imperfectione sic in presenti e contrario potest edduci de sacrificio eucharistie et euangelica lege in eorum correspondenti ad inuicem perfectione. Unde glosa sr predicta apli verba sic dicit. translato sacerdotio neccesse est ut legis translatio fiat. quia enim simul ab eodem et sub eadem sponsione utraque data sunt. quod de uno dicitur neccesse est ut de altero intelligatur et merito translato sacerdotio transfert lex. quia in manu sacerdotis est lex. et qui per eum impletur lex que dicitur consumare et infra quia dico q ppls sub sacerdotio legem accepit. si g. sacerdotij translatio e necessario et legis. Non potest enim sacerdos sine testamento et lege et preceptis esse. transeundum est ergo a lege ad euangelium. et hoc est quod ait translato enim sacerdotio etc. hec glosa. sed ut plenius clarere possit perfectio euangelice legis supra illam moisaicam rudem et veterem legem. attendendum est breuiter ad illam triplicem preceptorum distinctionem in qua tota ea continebatur et eius imperfectio similiter notabatur. prout in caplo preallegato monstraui ut ex eisdem opposita fronte compareat hec utriusque requisita distancia. De primo autem genere preceptorum. s. moralium patet. Nam contrario modo ad veterem legem se habens lex scti sima xpi non solum ordinat actus hominum exteriores sed etiam interiores. secundum q dicit xps. m. 5 illam antiquam imperfectionem. ostendendo et eam penitus remouendo. Audistis inquit quia dictum est antiquis non occides. qui autem occiderit, reus erit iuditio. ego autem dico vobis q omnis qui irascitur fri suo reus erit iuditio. et ibidem praues cogitationes prohibens dicit. audistis quia dictum est antiquis non mechaberis ego autem dico vobis qr oms qui viderit mulierem ad concupiscendum eam iam mechatus est in corde suo, Multa quidem et alia ibi continentur a xpo prolata. imperfectionem illam veterem penitus arrumpentia. in quibus ut pater perfecte ordinat motum

Hominis interiorem. de exterioribus actibus similiter patet quam nullum malum permittit
ut non solum ipsum malum actum exteriorem stricto iuditio improbet et condenet. verum etiam
quodcumque verbum nocivum. m. 5. quicumque dixerit fratri suo racha reus erit iuditio. qui autem alis cōcilio
dixerit fatue. reus erit gehenne ignis. quinimo et ipsum verbum ociosum contestatus est
xps discutiendum esse in futuro iuditio. m. 12. dicens. dico autem vob. quam omne verbum otiosum
quod locuti fuerint homines super terram reddent rationem de eo in die iuditij. De se
cundo vero genere preceptorum. s. iuditialium patet hoc idem. nam ad observanda xpi
precepta inducimur per amorem et non per timorem sicut in veteri lege fiebat. quam dif
ferentiam assignat. apls ad romanos. 8. dicens. Non enim accepistis spm servitutis iterum
in timore. s. sicut in lege veteri. sed accepistis spm adoptionis filiorum dei in quo clamamus
abba pater. Propter hoc ergo iacobus vocat euangelicam legem, legem perfecte libertatis
iacob. p. qui autem perspexerit in lege perfecte libertatis etc. item quia non solum nullum
inocentem punit. nec aliquod malum impunitum relinquit. verum etiam omne inordinatum
motum interiorem et prauas cogitationes et adhuc verba ociosa prohibet ut ex superioribus
patet. Nec solum hoc satis est ad eius sanctissimam perfectionem verum etiam omnes
illas veteres et imperfectas permissiones xps in sua sctissima lege eas reprobando ampu
tauit. sicut de homicidio nunc patuit etiam motum interiorem prohibendo. et m. 5. audis
tis quia dictum est. oculum pro oculo. dentem pro dente. ego autem dico vobis non resistere malo etc.
de permissione uero libelli repudij dixit m. 5. dictum est autem. s. in lege veteri. quicumque demiserit uxo
rem suam det illi lebellum repudij. ego autem dico vob. quia omnis qui dimiserit uxorem suam
excepta fornicationis causa facit eam mechari et qui dimissam duxerit adulterat. et eadem sententia
habetur. m. 19. ubi declaratur quod ad duritiam cordis iudeorum libellum repudij eis fuerat
permissum hec autem dimissio hic a xpo concessa intelligitur solum quantum ad thori sepa
rationem. et alio ordine quam antiquitus solebat dimitti, de permissione vero usure ad
extraneos et eius interdicto habetur. m. 5. qui petit a te da ei et volenti mutuari a te
ne auertaris. et luce. 6. dr. benefacite et mutuum date nil inde sperantes. et erit merces vra
multa etc. et ut legi euangelice nil perfectionis posset deesse. Sed veteram illam imper
fectionem contrario ordine usque ad ultimum cumulum superaret. ideo ultra hec omnia
super addidit perfectissima quedam consilia sicut et lex vetus ex opposito permitebat
illa supradicta que de se et absolute erant mala et legi nature contraria. unde m. 19.
iuueni dicenti se custodiuisse mandata legis et querenti ulterius viam perfectionis
dixit saluator. si vis perfectus esse vade et vende omnia que habes et da pauperibus
et habebis thesaurum in celo et veni et sequere me de quibus consimilibus consilijs plena
sunt euangelia. de tertio autem et ultimo genere preceptorum. s. cirimonialium. hoc idem
est manifestum. nam de sacrifitio unico et perfectissimo satis declaratum est in precedenti cap.
de sacramentis vero euangelice legis qualiter sint perfecta et suos cultores iustificent
et in eternam salutem adducant si ad ea sine obice indispositionis fideles accedant
breuiter patere poterit ex ipso eucharistie sanctissimo sacramento pariter et sacrifi
tio in quo et peccata nra tolluntur et gre virtutes et dona nobis digne sumentibus con
feruntur et augmentantur et crescunt. eo quibi uel in ipso grarum uberrimo fronte. abun
dantissime continentur. a quo per alia ecclie sacramenta larga quadam benedictione
emanant et perfluunt et ad xpi fideles. uelut per quedam vasa grarum eueniunt. et eorum animas.

irrigando fecundant. pro quibus testimoniorum cumulum qui prestoerat adducere pretermit
to sed solum una quedam breuis auctoritas. sufficiat ex veteri testamento. Nam Jere. 31.
ubi de nouissimo tpore. s. status euangelice agitur sm̄ q in principio premititur et de salua
tione omnium gentium per xpm̄ q signantur sub nomine isrl. ibi statim subditur
de grarum abundantia et spuali delectatione huius sacratissimi sacrifitij pariter et
sacramenti et similr aliorum sacramentorum significata sub nomine corporaliu delec
tabilium sicut spture moris est cum loquitur ad comune cetum fidelium, unde
post alia sic dicit. reddemit ei deus iacob et liberabit eum de manu potentioris. et
venient et laudabunt in monte sion et confluent ad bona dni super frumento et vino et
oleo et fetu pecorum et armentorum. erit que anima eorum quasi ortus irriguus et ultra
non esurient etc. per iacob ergo designatur ppls xpianus quem ad modum habetur
Ysai. 44. secundum hebraicam veritatem q nomine iacob et isrl. debebat noiari. si
cut hic et ibidem sacri doctores exponunt et dicit, q eum reddemit et liberabit per
modum preteriti propter certitudiem prophetie, de manu fortioris. s. de captiuitate
inimici quem ipse ~~liberauit~~ alligabit. qui tn̄ fortior dr̄ qr non est potestas sub celo
s. in hominibus qui comparetur ei ut habetur, iob 41. et venient et laudabunt in monte
sion. s. in ecclia militante. cuius robustissima fidei et sacramentorum arma in monte sion
fuerunt dno inniciata. et inde apli acepta ex alto virtute eggresi sunt ad illuminandum
et liberandum uniuersum orbem. et confluent ad bona dni super vino et cetera. per hec cor
poralia delectabilia parabolice intelliguntur bona spualia que non capiuntur prout
comuniter ab hominibus nisi sub similitudine corporalium propter quod sptura noui et
veteris testamenti frequenter per hmoi talia loquitur parabolice et est sensus litera
lis. non ille qui per voces in mediate significantur sed ille q per res significatas
intelligitur, sicut illud quod habetur iudicum. 9. yerunt ligna ut ungerent sr.
se regem. etc. Per frumentum ergo et vinum significatur eucharistie excelen
tissimum sacramentum. q sub speciebus panis et vini conficitur. per oleum uero de
monstratur gratie pinguedo q in hoc sanctissimo sacramento et in alijs suo
ordine confertur, qua exhillaratur facies fideliu. per fetum vero armentorum
et pecorum demonstratur multitudo fidelium ad xpianum ppltm venientium. qui
hmoi nominibus aliquando noiantur. sicut in ezechiele signantur. c°. 34. clarissime
demonstratur et ad idem habetur. ps. 95. et nos ppls pascue eius et oues manus eius.
et dicuntur hic peccora minores. armenta vero maiores. erit q aia eorum. s. oim
istorum fidelium qi ortus irriguus. s. ex affluentia grarum et donorum que noie aque
designantur ex sacramentis noue legis manantium. et animas fidelium xpi irri
gantium. et ultra non esurient. s. qr mendicitatem et indigentiam gre non patient.
Sicut in lege veteri passi fuerunt qr hac ipsa gra a xpo per eius sacramenta
collata uelut quibusdam alimentis, fidelium anime perducuntur in celestia. propter
quod ipsum eucharistie sacramentum q est caput et origo omniu aliorum sacra
mentorum, viaticum noiatur unde et xps de hmoi fidelium irrigatione absque
defectu penurie loquens, dixit mulieri samaritane. Jo. 4. qui biberit ex hac

Aqua quam ego dabo ei non sitiet iterum, sed aqua quam ego dabo ei fiet in eo fons aq̃s. uiue salientis in vitam eternam // sic igitur apparet perfectio euangelice status. quantū ad corpus legis cuius notabilem differentiam ad legem veterem ipse adhuc. iere. declarat in eo cap̃lo cum subiungit. ecce dies veniunt dicit dns. et feriam ꝑ domui isrl. et domui iuda ꝑ hedus nouū, non secundū pactū quod pepigi cum ꝑribus eorū in die qua apprehendi manū eorū ut educerem eos de terra egipti, pactumq̃ irritum fecerunt, et ego dominatus sum eorū dicit dns. sed hoc erit pactum quod feriam cum domo isrl. post dies illos dicit dns dabo legem meam in visceribus eorū et in corde eorū scribam eam. et ero eis in deū et ipsi erunt mihi in ꝑplm ecc̃. Horū declarationem omittens hoc iuxta ꝓpositum intendo deducere ad pns. q̃ a lege veteri xp̃i lex debebat differre tamquam ꝑfectum ab imperfecto cuius imperfectionis radix et fundamentū fuit duricies in eorū. ut eis quedā uelut extorte ꝑmitterentur et ad alia obseruanda coacte quodammodo comparerentur ꝑ timorem et dominium. et ego inquit dominatus sum eorū dicit dns. et ideo non hoc sapere debebat lex euangelice perfectionis. non inquit secundū pactū q̃ pepigi cū ꝑribus vris. debebat ergo esse lex xp̃i totū hominem perficiens, nullum malum ꝑmittens et ad omne bonum inducens. lex peramorem et charitatem oms xp̃i fideles equaliter et unanimiter coniungens. et eos ad legis obseruantiam ex visceribus caritatis inducens velut nouū et ꝑfectum ꝑplm. non iam aspere dominantis sed benigne inclinantis et amantis deo. dabo inquit legem meā in visceribus eorū et in corde eorū scribam eam et ero eis in deū. et ipsi erunt mihi in ꝑplm ista igitur est lex dni immaculata conuertens animas et testimoniū dni fidele sapiam prestans parvulis. ps. 18. ex perfectione ergo nre sanctissime euangelice legis necessario concluditur. quod debemus esse oms fideles ~~in pfectionem~~ in tanto duo ꝓxime dictum in duobus precedentibus capitis. unanimes equales et concordes. ut quos deus tanto amore coniungit homo non separet. m. 19. et q̃ hec unanimitas equalitas et concordia debet ee communis ꝯibus populis et gentibus et nacionibus sive iudeis sive gentilibus iam credentibus quantū ad hec omnia in xp̃i lege perfecta suppletione completa. que ante ut dictum est erant imperfecta. s. q̃ participatio sacramentorū sive quantū ad effectum. et administrationem sive quantum ad debitam susceptionem eorū debet esse equalis ꝯformis adquelibet fidelium nisi quantū ꝑsonalis indisꝑpositio cuiuslibet aliter postulauerit. et inde sequitur q̃ connubia et matrimoniales commixtiones debent contrahi ad invicem. communiter inter omnes xp̃i fideles. non notando maculam alicuius generis ratione ꝑoris infidelitatis sed solum personales cuiuslibet conditiones. et inde simr sequitur. q̃ comunicatio hospitalitatis confraternitatū et sepulture et cuiuslibet alterius eccl̃iastice comunionis. in caritate debet omnibus exhiberi. ea dē conformitate. et hec quantū ad cerimonialia ꝓcepta. per xp̃m in noua lege perfecta. Quantū ad moralia vero simr est dicendū q̃ comodatio mutui et caritatiua subuentio in operibus pietatis et cordialis dilectio ac conuictus et participacio ꝯformis et indiuiduitas matrimonij et cetera talia ad hmoi pertinentia debent esse omnibus equo iure comunia, quantū ad iudicialia vero hoc idem est concludendū. s. q̃ decreta eccl̃ie et eius sanctissime santiones et seculares statuta ac leges forales. et cetera talia pro conseruando iure fidelium amatoribus ordinata debent esse omnibus sive iudeis sive gentilibus in xp̃m iam credentibus pari ordine et charitate comunia. et ut equo iure obseruentur ab oibus instituta. quantum ad complementum etiam totius euangelice perfectionis institutum et demonstratum altissime in consilijs. hoc dicendum est q̃ de aliis. s. q̃ statuis religionis debet esse

Comunis omnibus xpianis qui se iuxta xpi verbum inspirate deo propter regnum celorum
a secularibus desiderijs castrare et totamente deo seruire decreuerint nec debent notanter expelli
propter quodcumque infidele et improbum sanguinis genus unde ad p. christi fidem aduenerint
sed tantum modo iusta ioanem aplm debent eorum spus probari an ex deo sint. et quorum cor
da constiterint non esse recta cum dno deo suo nec eis via proficiendi/ per gradus sue ascen
sionis patuerit. quos gradus in hac valle lacrimarum fatentur cum propha. se velle disponere
tales inquam charitate prouia sunt dirigendi ostensa eorum inepta tepiditate aut non debita et
inordinata dispositione. ac deinde ut per aliam viam redeant in regionem suam. illam
vz. patriam celestem cuius aditum petunt salubriter sunt admonendi. et hoc quicumque sint
illi. qui vero feruido animo dnm querunt et a deo inspirati esse probantur apertis totis vis
ceribus charitatis sunt recipiendi in eius collegio. et equa cum alijs in omnibus et per oia lege
tractandi non notata inter eos generis disparitate. et hoc idem est de omnibus alijs exercitijs et
actibus euangelice perfectionis. a xpo suis fidelibus salubriter reuelatis. quia debent hec oia
esse comunia omnibus xpi fidelibus ea propter deum subire volentibus hec est. igitur perfectio noui et eter
ni testamenti a xpo mirabiliter instituti et sub hijs tribus generibus preceptorum distincti et deter
minati. in quo sumus omnes equaliter coadunati et perfecti et supradicte excellenti altitudini
fidei et sacrifitij configurabiliter adaptati. quemadmodum fideles illius veteris testamenti erant
in his que dicta sunt imperfecti. qui per talia ordinate configurabantur sue inuolute fi
dei et crasitudini sacerdotij. unde post supplectionem illius pristine imperfectionis
statim xps subiungit suis fidelibus. loquens. m. 5. estote ergo perfecti sicut et pr vestr
celestis perfectus est. Omnibus enim sanctissimam suam legem exposuit et singulos
undecumque ad eam venientes in equali et perfecta amabili filiatione suscepit. Jo. p.
quotquot autem receperunt eum dedit eis potestatem filios dei fieri his qui credunt in
nomine eius. Recipiunt autem omnes fideles xpm per fidem et sacrifitium et ideo omnes
eius adoptiui filij equaliter efficiuntur et integram sue sanctissime legis comunicationem
cum ceteris admittuntur. ac per consequens sicut eiusdem glie in patria ita eiusdem gre in
ecclia omnes efficiuntur heredes. sicut declarat apls ad ro. 8. ipe inquit spus testimo
nium reddit spui nro quod sumus filij dei. si autem filij et heredes. heredes quidem dei. co
heredes autem xpi. ubi dicit. glo. quod per spm sanctum fit hec societas et unitas qua efficimur
unum corpus unici filij dei et quod unitas nos compaginat quam facit charitas. que. s. omnibus
omnia equat. nam ut in eodem caplo subiungit apls quid ergo dicemus ad hec. si deus nobiscum
quis contra nos? qui etiam proprio filio suo non pepercit. sed pro nobis oibus tradidit illum
quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit? quis acusabit aduersus electos dei. q.
deus qui iustificat. quis est qui condenet? quasi dicat nullus sm hac itaque euangelice legis
sanctissima perfectione unita e ecclia fidelium equali gra et amore. et ex duobus pplis
sic mirabili unione conexa. s. ex preputio et circumcisione. unde glo. ad ro. 8. decla
rans illam auctoritatem apli hic superius inductam. s. non enim acepistis spm seruitutis
iterum in timore sed accepistis spm adoptionis filiorum dei. in quo clamamus abba pr.
ostendit satis ad propositum hanc ex utroque pplo unionem sm predictam legis xpi sctis
simam perfectionem omnibus expositam et comunem ab aplo ee figurabiliter demonstratam
in hoc quod dicit. in quo clamamus abba pr. ubi sic dicit. in quo qui dedit spm adoptionis per

Quem nos liberi de vtroq; pplo in ecclia collecti. clamamus intense non ingrati de iustitia. Clamor iste cordis est non labioz; intus sonat auribq; dei quatr susana clauso ore labijs immot; clamabat. iudei quidem clamabant abba. gentiles vero pater q; trib; est abba enim hebraice. latine vero pater dr. sed propter sacramentu vtrumq; posuit apls sicut et marchus vtrumq; dnm in passione diuisse comemorat. et fortasse dns propter sacramentu ecclie insinuandu vtrumq; dixit. cui factus est angularis lapis venienti partim ex hebreis ad quos pertinet, abba. partim ex gentib; ad quos pertinet pr. quia ecc est de vtroq; pplo in vno angulari lapide collecta qui fecit vtraq; vnu ut esset vng grex et vnus pastor. cui ecclie bonus magr compatiens in se ostendit filios eius. s. martires. non debere desperare si qua forte tpe passionis ecz ex humana fragilitate tristitia irrepit cui ecm vincerent, voluntati sue apponendo voluntatem dei. eleganter ergo et non frustra diuersarum linguarum verba posuit ih; significantia propter vniuersum populum qui de iudeis et gentib; in vnitate fidei vocatus est. hec glo. ex his igitur apprehendant omes qui huiusmodi fideles ex iudeoz; genere venientes a participatione integra in his tribus supradictis generibus preceptoz; expposita separare laborant et eos ab vnica et conformi cu cet̄eris fidelib; in Christi lege fraterna communione expellere non formidant. quantu euangelice legi et eius sanctissime perfectioni contradicant. Nam eam ut liquidum est suppriment decurtare et conculcare festinant in quo mirabilem gre xpi pinguedinem diuisate fidelibus pphetam et illius aque vive perfectam irrigationem fidelium animas inebriantem impedire et conturbare contendunt. ac in hoc xpo et apl̄o contradicunt et dei sacramenta deminuut. et ecclīam fidelium quadam dānabili seditione rescindunt. vnde certissimu est q; multu delinquunt sm quod in conclusionib; secunde particule apertius declarare intendo. siquero contra ea que de statutis ecclīasticis sanctionib; dicta sunt. s. q; debent orib; xpi fidelib; equo iure proponi. aliquis forte conetur opponere. querat in rebus positionib; argumenta ex vtriusq; particule et ibi ut credo reperiet vnde proprium animu conquietet. si tn. hac intentione hoc querat ut inuenta pace quiescat et non magis ut semp pertinaciter optata lite decertet. q; tunc nisi proprij animi feruores ipm despumet quiescere non valebit. ysay. 57. cor autem impij quasi mare feruens quod quiescere non potest et redundant fluctus eius in cotulcationem et lutu. et no est pax impijs dicit dns. interea tn intelligat contra veritatem euangelica militare ipam hanc suam contentionem et amaritudinis zelum quo xpi fideles sic separare conatur. sm q; beatus apl̄us iacob; proclamando declarat cum dicit. Jacob. 3. si zelum amarum habetis et contentiones simt in cordib; vris nolite gloriari et mendaces ee aduersus veritatem no enim ista sapia desursu descendens sed terrena animalis, diabolica. vbi enim zelus et contentio ibi inconstantia et omne opus prauum erit.

¶ capitulu. 31m. vbi ostenditur q; status sancte mis ecc sit pfectus per xpm. quantu ad claram et aptam promissionem vltimis. s. beatitudinis. ad quam suos fideles inducit et ex hoc simile declarat. q; debemus ee omes equales mansuetos et concordes —.

Ex his tribus capitulis sup dictis vt̄ra potest educi licet quodam ordine retrogrado et a posteriori

Quomodo status sancte matris ecclie sit perfectus per xpm quantum ad omnes suos fideles. respectu ultimi finis qui est vita beata siue beatitudo celestis nam cum hec tria supra dicta s. fides. sacrifitium et lex. fideles sub eis contentos ordinent in finem ultimum. consequens est ut sibi invicem conformentur. ut si finis ultimus sit perfectissimus et certa fideli ac indubitabili pollicitatione notissimus. Necesse est quod hec tria supra dicta sint etiam omni perfectione completa ad hoc quod tali fini sint proportione debita coordinata. semper enim ex ipso fine sumitur ratio eorum qui sunt ad finem. sic etiam concludendum erit a posteriori. s. quod his tribus supradictis in sua integra perfectione existentibus finis quem intendunt debet ad id esse perfectus omnino. ut sic recte utraque proportionentur. et ideo quemadmodum mois aice legis status erat ad invicem in his quatuor proportionatus. quia sicut in fide involutus et in sacrifitio rudis et grossus et in lege erat multiplici permissione imperfectus. ita etiam erat multum a perfectione ultimi finis remotus quia super celestis illa beatitudo non dico hinc exeuntibus exhibita verum etiam saltem aperta aliqua pollicitatione nunquam reperitur eisdem fuisse promissa, sed sub quibusdam rerum temporalium similitudinibus et figuris per totum illum veterem statum occultata permansit. sm. quod superius c. 17. declaraui. quanto tamen magis status ille appropinquabat ad xpm tanto magis hec ipsa beatitudo que per eum promissione apertissima reuelanda erat detegebatur. Sicut et alia tria ad ipsam consequentia. sm quod demonstraui superius. c. 21. post quam uero xps nr legifer gloriosus aduenit. hanc in principio sue sanctissime legis clarissimis verbis suis fidelibus repromisit. m. 5. dicens beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum celorum. Nec ibi post hoc conticuit sed hac ipsa voce per tota sua sacrata euangelia pertonuit. ipse g. qui fidem nram reuelauit clarissima luce et qui tante venerationis sacrifitium instituit. et qui suis fidelibus legem tam perfectissimam tradidit. ipse inquam eisdem fideli. et irrefragabili promissione finem ultimum integraliter patefecit, eo quod ista quatuor ut dictum est se consequebantur ad invicem. patet g. quomodo ex tribus illis capitulis proximis demonstrari potest perfectio status sancte matris ecclie quantum ad ultimum finem unde apostolus in epistola ad hebreos. postquam fidei nre claritatem ostendit. multum ab illa veteri diferente. et postquam xpi sacerdotium demonstrauit undique perfectissimum per quod illud pristinum aaronicum reprobatum esse conclusit. statim totius legis mossayce propalauit infirmitatem ac xpi legem pertulit in sua integra perfectione. ac deinde concludendo subiungit firmissimam spem quam per xpm habemus de hoc ipso fine ultimo perfectissimo. ad hebre. 7. cum dixisset nihil enim ad perfectum adiungit lex. statim subintulit. introductio vero melioris spei per quam approximamus ad deum. s. facta est in lege noua per xpm. nam glo. ibidem dicit. introdductio uero fit per pontificem predictum s. xpm. melioris spei. i. melioris legis per quam speratur gloria eterna ibi enim sperabantur temporalia / hic celum. per quam spem approximamus ad deum. hec glo. et sic omnis xpi fideles iam spe salui facti sumus. sm. quod ad ro. 8. declarat apostolus. hec est illa certissima confidentia a Jeremia propheta diu ante prenuntiata. Quam xpi ecclia de cetero habere debebat

Post quam esset per xpm saluata q ex omnibus gentibus per eum congregari debebat
manentibus per concordiam in hac ipa beatissima confidentia secundum q per totum capitulum
diffusius tangit propha. Jere. 33. ubi inter alia sic dicit ad nrm propositum. in diebus
illis saluabitur iuda et israel habitabit confidenter. et hoc est nomen q vocabunt eum
dns iustus nr. per iudam autem et israel xpianus ppls designatur undecumque congre
gatus ad xpm sm q tetigi superiori capo. et hi omnes debebant credere cognoscere et
inuocare verum deum et dominum suum ipsum messiam regem ex semine dabid sm carnem
ubi dr. per quem omnes. sic saluati debebant de ingressu illius vite beate securati in
tra sanctam ecclam habitare de cetero confidenter. ex ista autem unica omnium fidelium
certissima confidentia et status euangelici altissima perfectione qua vocati sumus omnes
in unam et eamdem clarissimam spem vite beate et retribuitionis eterne. tenemur ad
inuicem in ecclia esse unanimes et equales pacifici et concordes sicut in illa celesti patria
quam speramus debemus esse uniti ac mutua dilectione conformes. Nam ex fine sumitur
semper ratio eorum q sunt ad finem sicut superius nunc tetigi. et ideo ex hoc ipso funda
mento arguens apls comendat summo opere unitatem et pacem omnibus xpi fidelibus
suadens ut sint unum corpus et unus spus. ad ephe. 4 soliciti inquit seruare unitatem
spus in vinculo pacis. unum corpus et unus spus sicut vocati estis in unam spem vo
cationis vre ubi dicit glo. q hec unitas spus est ecclastica unitas quam in omnibus xpi
fidelibus facit spus sanctus in fine vero post multa concludit ad propositum. dicens. sic
vocati estis in unam spem vocationis vre quia ita debetis esse unum corpus sicut vocati
estis ad fidem. s. in unam spem vocationis vre. i. ad unam rem speratam que est effectus
vocationis vre hec glo. Hec autem unitas ac pacifica et conformis equalitas debet in omnibus
fidelibus esse secundum determinatum modum in capitulis precedentibus ex quibus ut dictum est propor
tionabiliter deducitur istud pns. s. ut ex omnibus ppls gentibus et nationibus undecumque in xpm
credentibus possint et debeant in ecclia esse. aliqui presidentes alios fideles catholicos in eter
nam beatitudinem dirigentes et hoc sm. mensuram donationis xpi cuilibet diuersimode
traddite. sm quam iubente ecclia debet eius fidelibus deseruiendo prodesse. et q similiter ex omnibus
poplis gentibus et nationibus debent in ecclia esse aliqui alij xpo simpliciter adherentes. nec plusquam
sibi adeo concessum est sapientes sed maioribus propter deum. uelut subditi obedientes et
sibi inuicem mutua dilectione ac charitatis operibus conuiuentes aliter enim non esset unum
corpus ecclia. nec vinculum pacis et unitas spus seruaretur in ea propterque xpus nr gloriosi
ssimus legifer et redemptor qui hanc ipam altissimam spem tanta certitudine in suis fide
libus sublimauit. eidem ex aduerso horrendam ac miserabilem dannationem opposuit, sicut vis
ipsa naturalis iusticie deposcit, q sicut bonis premia gloriosa pro iustis eorum operationibus
promituntur. ut tpore suo absque ulla dilatione reddantur sic prauis quibusque dannabilia tor
menta pro eorum demeritis iusta comminatione pronunciantur. ut eis postmodum intremendo
illo iuditio absque aliqua dubitatione infligantur et sic utramque diuine iusticie partem
longa quadam prospectatione xpi fideles necessario tenentur prospicere. ut unusquisque
secundum talentum sibi a dno traditum fideliter operetur et nemo in ecclia dei aliquem alium

impedire conetur. Unde inter parabolicas similitudines regni celorum. s. militantis ecclesie
quas protulit xpus suo sanctissimo ore et eas fidelibus suis pro speculo ad hornandevite
reliquit. recte hanc etiam paulo ante suam sacratissimam passionem inseruit in qua
presens propositum uelut in quadam explicita narratione relucet. m. 25. homo quidam
peregre profiscicens vocauit seruos suos et traddidit illis bona sua. et uni dedit quinque
talenta. alij vero duo. alij vero unum unicuique secundum propriam virtutem et perfectus est ecclesia.
quis itaque inquit bts gregorius in homelia. homo iste est qui peregre profisciscitur nisi redemp
tor nr. qui in ea carne quam asumpserat abiit in celum. carnis enim locus propie terra est
que quasi ad peregrinandum ducitur dum per redemptorem nrm in celum collocatur. sed homo iste
peregre profiscicens seruis suis bona sua traddidit quia fidelibus suis spiritualia dona con
cessit. hec ille. et recte quidem. Nam secundum apls ad ephe. 4. unicuique nrum data est gratia secundum
mensuram donationis xpi. propter quod dicit ascendens xpus in altum captiuam duxit
captiuitatem dedit dona hominibus. ubi dicit glo. data est gratia. i. gratiarum donum secundum
quod xpus mensurat. alij hoc. alij illud etc. et hec quidem dona non sunt fidelibus xpi con
llata ad otium et voluptatem sectandum sed ad sancta charitatis negocia alterutrum
exibenda. unde lucas. 19. c. dicit. quod dixit seruitoribus suis quando pecuniam traddidit
illis negotiamini dum venio. et uterque euangelista concludit quod post multum temporis rediens
posuit rationem cum seruis suis. ut sciret quantum quis negotiatus esset. hec autem nego
tiatio ordinata est a xpo ad comunem suorum fidelium utilitatem consumationis salua
tionis eorum et edeficationem corporis xpi quod est ecclesia militans. secundum quod in prealleg ato
capto concludit apls dicens quod hoc ordinatum est ad consumationem sanctorum in oppus mi
nisterij in eddificationem corporis xpi. et prima corin. 12. postquam secundum omnes diuisiones gratiarum
et ministrationum et opperationum. fidelibus xpi per spiritum sctum concessas esse monstrauit
statim easdem ad comunem ecclesie utilitatem per deum ordinatas esse conclusit dicens. unicuique
autem datur manifestatio spiritus ad utilitatem s. comune. ubi glo. dicit ad utilitatem
s. ecclesie. quia etiam minor qui est in ecclesia prodest. ex hac igitur ipsa altissima spe future
beatitudinis nre nobis a xpo fideliter repromisse tenemur omnes esse equales unanimes et concor
des alter alterius onera portantes et ad inuicem mutuo ac fideli iubamine conuiuentes. ad
que omnia intra sanctam ecclesiam libere et indistincte suscipimur omnes. diferentes uero secundum
spirituales xpi liberas donationes. quas unicuique nrum diuersimode ipse concessit per quas
proportionaliter in futuram beatitudinem ordinamur. et propter eam uelut ex oppo
sito quadam adiuncta formidine tamquam tremuli in pietatem. et secularia desideria
abnegamus ut iuxta apostolum. ad titum. 2. sobrie. iuste et pie viuamus in hoc seculo ex
pectantes beatam spem et aduentum magni dei et saluatoris nri ihu xpi. et nimirum.
nam secundum quod in prealleg ata homelia dicit beatus gregorius. dns qui talenta contulit. rationem
positurus dedit. quia is qui nunc pie spiritualia dona tribuit districte in iuditio merita
exquirit. quod quisque acceperit considerat et quod lucrum de aceptis reportet pensat. cum enim auge
tur dona ut ante hec dicit ipse. rationes etiam crescunt donorum. que omnia sine dubio ces
sarent. si fideles iuxta hec supradicta equales unanimes et concordes in ecclesia libere non

Consisterent et sic spes nra pro magna parte confusa poneret et metus discrimiuditij
equalem locū in fidelibꝫ non haberet si quibuldam ad liberas actiones aperta esset eccl̃ia
alijs vero clauderetur et eos abiiceret abseipa. concludendꝫ ergo qđ oēs xp̃i fideles sunt
equalis iuris et gr̃e. sicut sunt eiusdꝫ spei et paris rigoris in expectatiõe illius discrete
future iustic̃e. et hoc sive ex circūcisione sive ex gentilitio ad xp̃i fidem aduenerint
Dequo quantū ad spūales gr̃as et beneficia quibꝫ gratificatur et prosciscitur alia cū deo
non est dubium quia ministeria eccl̃ie et eius sacramenta quantū ad hmoi nulli clauduntur
sed oibꝫ sufficienter dispositis patent ad libitum ſm̃. devotionem et ordinatam capacita
tem eorū. De admīstrationibꝫ vero officiorū ordinum et statuū hoc idē ut iam tetigi
est dicendū. nam pro sufficientia cuiuslibet debent hmoi ordines officia et dignitates distribui
per respectū ad gratuitū donū spūs sancti q̄ sibi adeo collatum est. ad comunem vtilita
tem eccl̃ie. ut cum eo velut cū talento sibi tradito ad meritū et beneplacitū xp̃i laboret
et illud in suis fidelibus exercendo multiplicet. ut eidē gl̃iosissimo redemptori multipli
catum reportet secūdꝫ tm̃. rectū et debitū ordinem. ut primo videl̃ in proficiendo incipiat
a semetipso et semper redeat in idipsum deinde ut hoc exequatur et agat secūdꝫ tenorem
et modum quē eccl̃ia mandat et ordinat ne vltra eius sanctissima ~~sc̃issima~~ statuta pre
sumptuose se ingerat aut in exequendo temere suppredicatur et eius limitē excat. si
cut igitur ille peccat qui talentū dñi ihū. ſ. gr̃am et donum q̄ ad vtilitatem comunem
recepit a deo abscondit sive marcenti ignauia sive totus in vtilitē occupatus et in mercibus
circa terrena in tantum ut teste veritate damnabilit̃ puniatur q̄ eo. m̃. 25. tollite in quit
talentum a deo. et in vtilem seruum mittite in tenebras exteriores. ibi erit fletus et stri
dor dentium. non minus ergo peccauit imo multo magis ille q̄ constitutus est a dño. super
familiam suam qui debet esse fidelis et prudens. ut det illis in tp̃e tritici mensuram. et vi
cuiq̄ cor̃p in ponat et imperet secundꝫ pr̃opr̃ium donum aut gr̃am acceptam. ut secundꝫ
illam vtilitatē comunē sub serviat. laboret et administret eccl̃iam sibmoi fidelibꝫ hec
xp̃i talenta a deo recipientibꝫ ad talia eccl̃ie seruitia. et spūales labores et administra
tiones debita onera non imponat. et eos quantū ordinate concessū est nō adiubet inītet
et cōmoneat. nam quicumq̄ fidelis etiam si gr̃am aut donū cum quo p̃ficere posset obti
neat. potest tm̃. excusari si ſm̃. illam non exerceatur et agat eosq̄ ex humilitate non se cog
noscit talem gr̃am habere. imo multum meritorie et laudabilit̃ ager. si sibi soli coram
deo vocare desideret quanta cūq̄ industria et virtute refulgeat. et se oīum minimum
et in vtilem seruum opinetur et credat. sed ille qui pro speculo positus est in eccl̃ia. ſ.
epūs vel prelatus. quos simili dono fulgere conspexerit debet ad laborandꝫ in domū dñi
non dico inducere sed compellere. et velut seruus fidelis et prudens super dom̃ familiā
constitutus yconomus. debet hos tales sibi coadiutores assumere. iste in qm̃ non potuit ex
cusari quin pro alicuius talento non det strictissimam rationem: pro quibꝫ ipsi
qui ea habent etiam merebuntur si ea modo supradicto absconderint. ex vera humilita
te. multo autem amplius demerebitur et peccabit qui hos tales ab eccl̃ia repellit
et ut ad propositum loquar. legem spūs sc̃o in ponere intendit. ut non posuit non
dico in vnū. quendꝫ hominem sed in vnam plurimam gentem suas gr̃as et dona resi
dere quibꝫ eccl̃iam dei laudabilit̃ et fidelit̃ valeant regere et administrare. et eos.

contra diuinum preceptum et eius sanctissimam legem ac huiusmodi ministerijs erecta cerui
ce contendit expellere. et dni talenta velut in terram suffosa compellit abscondere et
futuram illam spem remunerationis ut ita dicam fidelibus coangustare et eis metum
quem xpus imposuit illius districti examinis computare ac per hoc ecclie profectibus
contradicere et iuditium illud futurum dni ihu minuere et decurtare. ut iam ipse con
tradicentibus istis rationem de talentis que libere suis fidelibus tribuit cum iudicare venerit
non posit exigere. teneamus igitur pro irrefragabili conclusione salutarem illam.
apli monitionem quam ad hebreos .10. dirigit ad hanc partem in qua si quis aduer
tat lucide. totam huius pntis capli concludit intentionem cum dicit. habentes itaque
fres fiduciam in introitu sanctorum in sanguine xpi. quam iniciauit nobis viam nouam et
viuentem per velamen .i. carnem suam et sacerdotem magnum. accedamus vero corde in
pletitudine fidei aspersi corda a conscia mala et abluti corpus aqua munda. teneamus
spei nre confessionem indeclinabilem. fidelis enim est qui repromisit. et considere
mus inuicem in prouocationem caritatis et bonorum operum / non deserentes collectio
nem nram sicut est consuetudinis quibusdam. sed consolantes et tanto magis quanto
videritis appropinquantem diem. ubi post alia sic ad propositum dicit glo. non
deserentes collectionem nram .i. collectos in fide nobiscum. sicut est consuetudinis
quibusdam. qui uel timore persecutionis cedunt uel propria presumptione a peccatoribus
uel imperfectis ut iusti videantur recedunt: culpat ergo hic illos scindentes unita
tem caritatis qui inter alios non posset habitare causa sanctitatis sue qui potius suo exem
plo debuerunt consolari alios. hec glo.

¶ Capitulum .32m. ubi ostenditur quod status scte mris ecclie sit perfectus per xpm
quantum ad legis integram publicationem et suorum ciuium. usum et
administrationem conuictu et conuersationem ex quo similiter clarissime concluditur
supradicta omnium fidelium unitas. equalitas et conformitas.

Satis ut opinor ~~etiam~~ etiam nemine diserente potest a quocumque perfectio euangelice le
gis concludi quantum ad id quod superius capto decimo octauo pro ultima pntis propositi
imperfectione in illa lege moysayca conclusi. s. quod lex dei soli iudeorum populo data fuit
nec quemquam alium ad eius obseruationem tunc temporis obligauit. et quod iudei abhomina
bantur quemcumque gentilem. et quod venientes ad iudaicum ritum ex gentilitate non suscipiebantur
uelut ciues et filij illius populi sed tamquam hospites et aduene. et quod sacerdotium et ce
tera diuini cultus officia non omnibus iudeis suficienter dispositis et idoneis erant comunia
sed uni tribui per certas eius familias et domos iure quodam hereditario erant diuer
si mode distributa et quod fideles illius temporis erant dispersi et per varios modos colendi deum
quodam modo diuisi. specialiter illi qui tunc temporis viuebant lege nature et cetera alia que in
supradicto c°. cum anotatis in eo largius declaraui. que omnia quandam non modicam imperfec
tionem in statu illo veteri anotabant. sicut ibidem reperiet quicumque relegerit. omnia tamen
hec in statu scte mris ecclie penitus sunt ablata per xpm et in quandam perfectionem
altissimam sublimata. nam lex xpi sub qua militans adunatur et biuit ecclia. omnibus ge
neraliter et indistincte data est ac suficientissime promulgata et omnes equaliter obligat.

et omnes p̄arigra et amore recipit et aceptat. et extra eam viuentes omnes sine aliqua
distinctione condenat sic hec omnia satis abunde superius declaraui. c. 22. et c. 23. et c. 27
et ideo qui voluerit ibi requirat ut tm essent firmissimo iure sancita et nulla iam de cetero
inter xp̄i fideles generaretur discordia murmur aut inimicitia. q̄ xp̄s nr̄ oium redemptor
altissimq; hos duos pp̄los sic ante tanta disparitate diuisos conc̄ungit in semetipso fa
ciens equalit̄ pro ambobq; per passionem in corpore suo et auferens a vtroq; inimici
tiu aut seminarium transate discordie. s. a nobis illas veteres impfectas et carnales ce
rimonias p̄ observantias quas gentiles tm̄q; graues et asperas refugiebant quas et ipi
iudei teste ap̄lo petro. portare non poterant. a gentibq; vero abstulit idolatriam q̄ de se
dananda et abominabilis erat quam ipi iudei velut in obsequium veri et altissimi
dei libera contumacia abominabantur et c̄ondenabant cū oibq; suis cultoribq; imo hac occa
sione et propria ut dixi p̄sumptione ~~ut dixi~~. omnes etiam alios extra moysayca m le
gem viuentes aspernabantur et refugiebant. ablato igitur p̄ xp̄m hoc tam grandi ex vtraq;
gente reconciliacionis et pacis impedimento conuenientissime eos omnes. s. iudeos et genti
les reduxit in vnū nouū pp̄lm ac eos q̄ indissolubili federe pacificauit ac coniungit in
semet ipso ut de cetero nemo eorum gloriaretur aut c̄ontemneret alium et sic factus est oibq;
nobis lapis gloriosissimus angularis velut quod medium c̄onuingens in vnū pp̄lum
vtriusq; gentis s̄m. q̄ ipse. m. vi. aptissime declarauit cum tuam gloriosissimam passionem
a quo qui separatus fuerit aut qui cū ceteris meo coniunctq; et vnitus manere voluerit absq;
dubio peribit. Hanc autem mirabilem vtriusq; populi vnionem et eorum pacem ac concordia
vnanimem factam p̄ xp̄m in vnam q̄n̄q; nouam edificationem declarat ap̄ls luce. clarius. ad
ephe. 2. gentibq; loquens vbi post alia sic dicit propterq; memores estote q̄ aliquando vos
gentes eratis in carne qui dicebamini p̄putiu ab ea que dr̄. circūcisio in carne manufacta q̄
eratis in illo tpe sine xp̄o alienati a conuersatione isr̄l et hospites testamentorum p̄missionis
spem non habentes et sine deo in hoc mundo nunc autem in xp̄o ihū vos qui aliquando eratis lon
ge facti estis prope in sanguine xp̄i. ipse enim est pax nra, qui fecit vtraq; vnū. et medium
parietem macerie, soluens inimicicias in carne sua, legem mandatorum decretis euacuans ut duos
condat in semet ipso in vnum nouum hominem faciens pacem. ut reconciliet ambos in vno corpore
deo per crucem, interficiens inimicitias in semet ipso. et veniens euangelizauit pacem vobis
qui longe fuistis, et pacem his qui prope, q̄m habemus accessum ambo in vno sp̄u ad patrem.
ergo iam non estis hospites et aduene. sed estis ciues sanctorum et domestici dei, superedificati
super fundamentū ap̄lorum et p̄phārum. ipso summo angulari lapide xp̄o ihū in quo omnis
edificatio constructa crescit in templum sanctum in dño in quo et vos edificamini in habitaculum
dei in sp̄u sto, in quibus verbis si quis aduertat Satis notat ap̄ls illam antiquem imper
fectionem legis moysaice q̄ntum ad receptionem gentilium ad eam aduenientium quam
superius annotaui q̄ habebat eos tam q̄ hospites et aduenticios nec recipiebat eos p̄
omnia equaliter et amore sicut intra semet ipsam retinebat iudeos. quam tm̄ imperfectionem
ostendit p̄ xp̄m integre ee sublatam cū ceteris que dicta sunt supra. unde glo. ibid. in ter
mi sic dicit. ipse enim est pax nra inter nos ipsos. s. iudeos et gentes. et ad eum. et q̄ duos
pp̄los inter se pacificauit et deo reconciliauit unde subdit. qui fecit vtraq; n. vtrum pp̄lm vnum

in fide et moribus ipse est enim lapis angularis in quo duo populi tamquam parietes de diuerso angulo venientes sibimet quasi in pacis osculo copulantur quos per hoc uniuit quod sequitur. et .i. qui est soluens medium parietem macerie .i. obstaculum quod erat inter illos duos populos hinc ex lege inde ex idolatria soluit remouens legem a iudeis et idolatriam a gentibus. qui paries dicitur maceria[1] congeries lapidum sine cimento ut fit circa ortos. paries ergo macerie est qui facile destrueretur veniente gratia que et legem amouit et corda gentium ab idolatria conuertit. medius vero erat ut neuter populus alteri concordaret. stante autem hoc pariete erant inimicitie ira et inbidia inter eos. que abolita sunt destructo pariete. unde subdit et per hoc est soluens inimicicias in carne sua assumta uel immolata. legem hic exponit parietem quantum ad partem iudeorum quasi ipse dico euacuans legem mandatorum .i. euacuans legem veterem quantum ad ea que mandabat .i. ad carnales obseruantias non quantum ad veritatem quam presignabat euacuans dico. decretis .i. preceptis euangelii que ex ratione sunt. ideo euacuauit. ut duos populos prius diuisos per legem. condat in semet ipso .i. coniungat in fide eius. ipse dico faciens pacem destructis inimicitiis. faciens dico in uno nouo homine .i. in se solo a quo non aliunde est nouitas et item ideo euacuat. ut reconciliet ambos. positos in uno corpore ecclesie quasi sublata inimicitia et lege euacuata facit pacem inter ipsos et ambos reconciliat deo patri. per hoc autem reconciliat deo quod pro peccatis se obtulit et per euangelium illuminauit que duo consequenter ostendit subdens ipse dico interficiens inimicitias in se ipso. inimicitiam quam erat inter deum et homines .i. peccata dimisit in se vero non aliter interfecit inimicitiam quam per crucem .i. per mortem. omnibus enim profecit mors saluatoris. et veniens .i. per assumptam humanitatem apparens euangelizauit. et si non in persona sua sed in apostolis vobis gentibus. pacem. adeo fieri per se. vobis dico. qui longe fuistis adeo. quia idolatre et sine lege erant. non enim regione adeo longe est quisquam. sed affectu. amas deum prope est. o disti deum longe est. et eandem pacem annunciauit. his qui prope erant .i. iudeis qui unum deum colebant et legem adeo acceperant. quoniam quisquis annuntiauit pacem. et etiam fecit. et quod fecerit effectus indicat. quoniam ambo habemus accessum .i. facultatem accedendi ad patrem. et hoc in uno spiritu .i. per eundem spiritum. qui per xpm omnibus datur etc. hec glo. et ideo sicut illi qui ex utroque populo s. iudeorum et gentilium crediderunt in xpm sunt iam in unam eius ecclesiam unanimiter congregati. non tamquam hospites et aduene sed tamquam vericiues sanctorum et domestici dei. sermo quod nunc declarauit apostolus. sic qui ex utroque populo nouiter credunt hac ipsa eadem caritatis lege ab ecclesia suscipiuntur qua alii iam credentes recepti fuerunt et intra eandem quando isti aduenerunt retinebantur. salua tamen non idoneitate nouiter aduenientium quantum ad subeundum onera officiorum et administrationum ecclesie. sermo quod superius c. 27. declaraui et tangam ad idem inferius ut ibi promissi. nec in hoc debet esse aliqua diferentia iudeorum aut gentilium uel quorumlibet aliorum qui ad fidem nobiter conuertuntur. sicut nec aliorum fidelium ex utraque eorum gente iam ante in xpi fide viuentium ut ibi similiter tetigi. de ablatione vero illarum imperfectarum institutionem quibus non omnes fideles idonei et sufficientes assumebantur ad sacerdotium uel ad quotlibet templi dominum officium eo quod essent ista certe tribui per familias et domos ex ipsa lege distincta. manifeste apparet ex his que

[1] quia non erat stabilis nec robustus. est enim maceria

que dicta sunt supra. Nam in capto 28. sufficienter est declaratum quomodo predicatio fi
dei et offitium docendi sint genaliter ad omnes xpi fideles extensa quicumque sint illi. dum
tamen ad hoc sint sufficientes et hoc agant auctoritate sancte matris ecclesie. cuius volunt esse minis
tri. que nullo modo eos ab huiusmodi ministeriis reppellet. hoc idem fuit dictum se
quenti c. 53. 29. de illo leuitico sacerdotio quomodo s. est iam per xpm ad omnes
xpi fideles generaliter deuolutum potentes suscipere illud. eo quod est iam secundum or
dinem melchisedech a xpo nouiter ac mirabiliter institututum cui sacerdotio annexum
est et iniunctum ipsum doctrine et predicationis offitium. his autem duobus comu
nicatis indifferenter omnibus fidelibus idoneis sequitur comunicatio omnium aliorum
ecclesiasticorum offitiorum et dignitatum eorum. nam offitium doctorum. i. predicatorum
dicitur in ecclesia esse precipuum sicut habetur ex. de here. c. cum ex iniuncto. et
omnis potestas super ecclesie fideles qui dicuntur corpus xpi misticum dependet ex potes
tate sr. corpus xpi uerum et ideo quibuscumque offitium predicationis comititur
possunt eis alia quicumque ecclesiastica officia ad idem comitti. et quicumque ascendunt ad ordinem sacer
dotii accipiendo potestatem super corpus xpi uerum. ascendere possunt ad idem
ad quamcumque dignitatem et honorem et ecclesiasticum ministerium et accipere quamcumque
potestatem similiter corpus xpi misticum. si tamen pro hoc ex parte sua idonei et suffi
cientes inueniantur. et licet iste due potestates possint diuidi et separatim comu
nicari semper tamen est dignior potestas conficiendi. Amplius autem hec fidelium
ecclesie conformitas et equalitas in omnibus et per omnia patebit siue in offitio et
administratione siue in equali conuictu et conuersatione. si quis vellit considerare
ea que nunc dicta sunt in duobus capitulis precedentibus. s. 30. et 31. quia ibi sunt abunde hec omnia
~~in suo~~ in suo ordine demonstrata. bene ergo pro hoc tali proposito est cum apostolo non in
merito concludendum ad colo. 3. non est masculus et femina gentilis et iudeus circumcisio et pre
putium. barbarus et scita. seruus et liber. sed omnia et in omnibus xps. ubi ad nostrum propo
situm sic dicit glo. non est gentilis et iudeis, i. non est exceptio uel acceptio gentilis uel iudei
dei. Nullus enim ut indignus excipitur nec aliquibus officit vel proficit apud deum
quod de his uel illis nati sunt nec ibi est circumcisio et preputium. i. non aliqui ibi sunt digniores eo quod ipsi hoc habent
uel eo minus digni. quia non habent. et ibi non est barbarus et scita. seruus et liber. i. non
propter ista aliquis ibi dignior est uel minus dignus. et est sensus. in nouo homine nul
la exterior diuersitas alicui preiudicat. s. nec sexuum. nec nationum. nec obseruationum. nec
linguarum nec conditionum. hec glo. nescio ergo quid aliud. in hac sua pestifera contentione
operetur et agat. qui sic xpi fideles diuidere. et eos dispares et discordes efficere laborat
quam pacem illam altissimam et mirabilem quam xps per semetipsum inter hos duos populos
discordantes effecit abrumpere et euacuare. et pristinas illas inexorabiles inimicitias
uelut a principio iterum suscitare ac per consequens totum ecclesie edifitium destruere. et
ipsum gloriosissimum lapidem angularem ihesum uelut conterendo diuidere. super quem
unicum et indiuisum fundata est sancta mater ecclesia. et indisolubili pace coniuncta. unde
p. corin. p. grauissime de huiusmodi dissensionibus conqueritur et dolet apostolus tamquam si in eis
ecclesia destrueretur. et xpus improbe diuideretur. nam ut inquit ibi. diuisus est xps. ubi
glo. inter alia sic dicit. diuisus est xps. i. separatus. behementer isti errabant quia ostia.

Sibi prepter xpm constituebant et fundamenta diuersa ponere presumebant cum
vnu sit fundamentu ecclie q nemo mutare potest s. xps ihs. ipe ei solus est petra sup qm
fundata est ecclia et c. hec glo. Hec autem sanctissima oium fideliu ecclia continet incorpo
ratos in semet ipa. hos duos pplos. s. gentiliu et iudeorum. et eos ad inuicem mutua pace co
cordat et equali lege gubernat. velut duo vbera dno preciosa in ipius sponse pectore concrea
ta ac admirabili quadam pulchritudine adornata. que tn vbera isti contentiosi falso quodam
titulo obsequendi a sponsa non sine eius dedecore conantur diuidere et vt ita dicam vnam
ab eius pectore penitus amputare de quibus tn ipe celestis sponsus ihs electus ex milibus in
sua vnica et amantissima ecclia qi replicat. id qd in capto. 4. laudabit in ea et iteru velut
admirando contemplatur et dicit. cant. vltimo. duo ubera tua sicut duo hynulle capree gemelli
vbi beatus gregs. qui eadem verba cu consequentibus ea in iam dicto capto. 4 de duobus predictorum
ordinibus superius exposuit et vnu ex iudeorum alteru ex gentilium pplo ee dixit. quibus in
miu pulchre adornabatur ecclia nunc eadem integralr ad hos duos pplos reflectit. q suma con
cordia pacificantur in ea. vnde sic ad propositu dicit. duo ubera duo ppli existunt s. iudeorum
et gentium qz du in amore fraterno semp viuunt. se inuicem lacte pietatis in charitate nu
triunt qui bene duo hynuli capree gemelli nominantur quia du p predicatioem sinagoge in
fide geniti eius scripturis nutriuntur in eternitatis spem intendentes quasi in montibus concor
des pascuuntur. hec ille. sed iam ad propositu concludendum est et totus iste digressus a principio
huc usque deductus clausula debita sigillandus —

¶ capitulum 33m. ubi concluditur totus superior progressus et demonstratur quomo
sic per xpm debebat ecclie status oio esse perfectus. ut totu mundu illuminans
ipse in semetipsum coniungeret hos duos pplos s. iudeorum et gentiu et q ad hoc
ordinabantur oia illa antiqua misteria in veteri testamento contenta —.

Ecce si quis aduertat qualr ecclia fideliu que a primo iusto usque ad vltimu saluandum vnica est
sit perfecta p xpm. licet sm. eius diuersu statu diuersimode nominetur sicut in superioribus
quilibet discurrendo videbit qz pro statu veteri proprie nominatur sinagoga pro statu
vero moderno ab aduentu xpi vocatur proprissime ecclia quam pro sua generali acceptione
superius capto octauo in principio tractatus comparaui vinee nouelle q paulatim plan
tatur et crescit quousque atingat integram perfectionem cuiusquidam perfectam consumationem
quantu in hac vita ee debuit. xps in quem dirigebatur effecit secundum q superius 22. c ac
deinde usque ad pns deducto ordine declarauit et sic totu genus humanu in sua totali perfectioe
redegit. Nam secundum q nr gliosus pr hieronimus dicit. ad hoc verbu dei descendit de celis. ut
assumpto nre nature homie. humanu genus quod ab adam iacebat deiectu erigeretur in
xpo. tantu q nouo hoi per obedientiam prestaretur salutis. quantu veteris per inobedie
tiam perditionis acciderat. Non enim venit xps hanc vineam sic a primo homine usque ad
eum subcessiue plantatam corrumpere et extirpare sed perficere et consumare. sm. q ipe
testatus est. m. 5. non enim inquit veni soluere legem sed adimplere quam perfectionem per eum
futuram ppha cu maximo desiderio petebat dicens. ps. 79. deus virtutu conuertere res
pice de celo et vide et visita vineam istam. et perfice eam quam plantauit destera tua sr
filium hominis quem confirmasti. hec vinea que dextera dei sr xpm erat plantata erat
per eum personalr visitanda ac integralr perficienda. qui hic dr filius hois. i. filius iugis

alijem prout

Alij enim. prout communiter dicuntur. filij hom^{m}. .i. maris et femine. sed xps filius hois .i. gloriosime virginis solum. sr quem deus plantauit vineam ecclie. qz in eius fide erat et est deo acepta et fidelis et hunc deus confirmauit sibi predestinans eum in sua eternali $\bar{p}$scientia ut vniretur sibi in ea $\bar{p}$sona. et sic deus et homo in vtraq; natura $\bar{p}$ficeret ecclesiam. redimens et purificans eam. ista autem tam desiderata ecclie fidelium consumatio futura p^{r} xp̃m diuinante exti^{t}erat multis oraculis $\bar{p}$phetata et plurimis figuris et egnimatibq; $\bar{p}$signata et diuinis pollicitationibq; repromissa. Lucifero uero baptista emulo iustitie in suo $\bar{t}$pe oriente fuit iam verbis clarissimis $\bar{p}$parata. sm. quangelistam eiq; conceptu annucians $\bar{p}$ dixit quatr debebat ea precursor et minister mi gliosissimi saluatoris ut hanc nouam futuram plebem q̃ $\bar{p}$ eu $\bar{p}$ficienda erat. et ex vtraq; ut dictu est pplo congregenda ardentissima prepararet. luc. p^{o}. ipe q; precedet ante illum in spu et virtute elie ut conuertat corda p^{r}um in filios et incredulos ad prudentiam iustor$\bar{p}$ parare dño plebem $\bar{p}$fectam. unde concenientissime bt̃s augs. hoc sacrum misterium aperuit homelia. g^{m}. sr. ioannes. clara lice demonstrans quom abexordio primi parentis in boe scripture figurabatur salus futura $\bar{p}$ xp̃m quantu ad ome hominu genus et huius noui pcepti pro creatio que ex omnibq; gentibq; debebat fieri per eum et ad omes hoies siue iudeos siue gentiles pro cuiuslibet capacitate equali mensura distendi qi ipe in misterio see ydrias quas xp̃s illo mirabili vino repleuit suculentissime demonstrauit singulas ydras singulis mundi etatibq; applicando. et in eas quatr semp fuisse plena prophetie mensuram de xp̃o clarissime demonstrando in qua hoc altissimum sacramentu predicere tur esse futurum. non tame sapiebat ut vinu sed uelut aq; erat in faucibq; eam gustantium eo q; nondu venerat xp̃s qui aquam conuerteret in vinu sicut ibid dicitur sponso. seruasti vinu bonu usq; ad huc. Io. 2. postquam uero .x^{o}. iubente ministri aquam illam prius insipidam in uitat ad nuptias propinare ceperunt. tunc in omibq; illis hydris vinu optimu fragrans et mirabile esse sen serunt. qz videlicet xp̃o suis sitis aptis aperiente $\bar{s}$ptuas quat de eo p illas sex etates ab adam usq; ad eum predicate fuerunt. stantibus ut illi oibq; gentibq; predicare ceperunt oms inuitati qui ad nuptias nri celestis sponsi recepti fuerunt. mirabilem intelligentiam et sensu de xp̃o ihu uelut vinu optimu esse cognouerunt et quatr usq; adhuc illud sic seruaretur occultum mirari ceperunt $\bar{p}$. qibidem bt̃s augs. largo quodam processu denarat. $\bar{p}$. pretermissis omnibq; aliis ad septa solui etatem p septem ydrias figuratam deuenio. q̃ a doctore bbta. inchoari aut demonstrari videtur. qui plebem p fectam dño preparare debebat secuds xps p^{o}positum. ut deinde integraliter consummaretur p xp̃m de quo sic habetur ibid a bto aguo. iam inquit ad septem etatem pertinet. bbta quonemo exurrexit maior de natis mulier. p quo dictu est maior qm prophta. quom et ipse ostendit tq; oibq; gentibq; missus est xp̃s quando iudei venerunt ad eum ut baptizarentur ut ne superbirent de noie abraham. Generatio niquit viperar. quis ostendit vobis fugere ab ira ventura facite ergo fructu dignu penie. .i. humilitatis stote superbie. n. loqbatur unde autem erat superbia? degenere carnis non de fructu imitatibus p^{r}is abraham. quid eis ait nolite dicere patrem habemus abraham. potens est. n. deus de lapidibq; istis suscitare filios abrahe. lapides dicens omnes gentes. non propter firmitatem sicut lapis dictus est quem reprobauerunt edificantes. sed propter stoliditatem et duritiam stultitie. qz eis quos adorabant similes facti erant. adorabant enim insensata simulacra pitet

insensati. Unde in ps dicit. similis illis fiant qui faciunt ea et omnes qui confidunt in eis
ideo cum ceperint homines deū adorare quid audiunt ut sitis filij patris uri qui in ce
lis est qui solem suū facit oriri suꝑ bonos et malos. et pluit suꝑ iustos et iniustos
quapter si ei sit hō. similis quem adorat quid est. potens est deus de lapidibus istis susci
tare filios abrahe. Nos ipsos interrogemus et videmus qz factus est. nos autem de genti
bus uenimus. de gentibus autem non ueniremus nisi deus de lapidibus suscitasset filios a
brae. facti sumus filij abrahe imitando fidem non nascendo ex carne sicut enim illi de
generando exheredati. sic nos imitando adoptati. ergo sec ad omnes gentes pertinebat etiā
ista sexte ydrie prophetia. et ideo de omnibus dictum est. capientes metretas binas uel ternas.
quomodo ostendimus omnes gentes pertinere ad binas uel ternas metretas. ex timatis. n.
fuit quodam modo ut ipse diceret binas quas dixerat ternas. ad comendandū salutare sacra
mentum quomodo sunt bine metrete. circūcisio et preputium hos duos ploc sptūra come
morat. et nullum preptermittit humanū genus quando dicit circūcisio et preputium. in duobus
istis nōibus habens omnes gentes bine metrete sunt. His duobus parietibus dediuerso uenien
tibus ad pacem in seipso faciendam lapis angularis factus est xps. ostendamus et ter
nas metretas in eis ipsis oribus gentibus. tres erant filij noe ex quibus repartus est genus
humanū. Unde dens ait. simile est regnū celorum fermento quod accepit mulier et abscondit
in farine mensuris tribus quousque fermentaretur totum. que est ista mulier nisi caro dñi. qd
est fermentū nisi euangelium. que sunt tres mensure nisi omnes gentes propter tres fi
lios noe. ergo sex ydrie capientes binas uel ternas metretas sex sunt etates temporum capien
tes prophetiam pertinentem ad omnes gentes siue in duobus generibus hominum siue iudeis
siue grecis. sicut sepe apls cōmemorat siue in tribus propter noe tres filios significatas. fi
gurata enim est. prophia pertingens usq ad omnes gentes. nam ineo quod pertingit. dicta est metreta
sicut dicit apls accepimus mensuram pertingendi usq ad nos. gentibus enim euangelizans
hoc ait. mensura pertingendi usq ad vos. hec ibi bti aug. que ideo sic prolixe discurrere ad
literam recitare decreui. ut ex eis ad cetera alia consideranda que bti. aug. ibi recitat deuotus
lector assurgat quibus nisi quod comperiet non suꝑ uacue totius istius superioris prologi nunc
ab exordio pntis tractatus me huc usq atteng dedu[cere] se sed conuenienter et ut uerius dixerim
necessario hunc procedendi ordinem obseruasse. ut annotata illa prisca fidelium nisi pieta
tis que usq ad xpm debebat durare et totum illum pristinum statum nisi pium et imperfectum
efficere. deinde ad xpm uenirem qui sua mirabili pntia hec omnia perficeret et dulcoraret et sic
nos fideles ante hec nisi tanta imperfectione diuersos in unum perficiendo colligeret et binum illum op
timum a seculis occultatum dibus gentibus propinaret quicunq illud ex eius sanctissimam fidem
gustare. uellent ut sic inebriante charitate status sancte ecclie in omnibus fidelibus unanimis
et perfectus consisteret et sic esset eis mori bus et ex oria cor unum et anima una in deo absq
aliqua personarum acceptione obseruato congruente et debito ordine. ac deinde hos zizaniorum
de seminatores non iudicium concorditer sapientes ad euangelicam pacem et ad xpo celebratam
concordiam reducerem ut iupta apm. ad phili. 2 hoc sentite quod et in xpo ihu
quod alii ut nisi aliter sentiunt quod et in xpo ihu
quod alii ut nisi aliter sentiunt quod et in xpo ihu
quod alii ut nisi aliter sentiunt

eluscere posset. ut istos quos dixi emulos euangelicæ ꝓfectionis ex ipsa xpi lege quam
se zelare contendunt aptè conuincere. eleos ad quas illas Judaicas ineꝓfectiones sapere
comprobare. ineo q eas se existimant persequi et extirpare. Videant igitur si bene sunt
qui cumq sunt illi quantum ꝓlem simam xpi mensuram euacuent qui eam quidam
ad omnes gentes equaliter extendendam esse non sustinent. Videant quantu xpianam le
gem et eius altissimam ꝓfectionem mirentur. Videant quantu ordinem supradictu
in altissimo xpi mysterio a seculis inchoatu et abeo in tꝑpoꝛis plenitudine completu
et diuulgatum ipi hac sua insipida sapia deordinent et conturbent quase contra aptm
plus sapere quam oporteat sapere non formidant. quicuq ergo perfecti sumq; in xpo
in statu noue ꝓfectionis aduti. hec cum paulo apto sentiamq q iam no sumq eo figurati
prioribq illis rudibq observatijs magno ineꝓfectionis caligine inuoluti ad quas fideles
antiqui suscipiendas cu accederent territi timuerunt. adeo ut eas audire non possent.
in quo quid ineꝓfectionis prostatu illo susciperent mostrauerunt. accessimus autem
nos econtrario ad celeste illam ihrlm reuelata facie et corde pacifico unanimiter con
templando per noui testamenti mediatorem ihm. qui sicut nos omnes in bono integro statu
benuolo amore coniungendo perfecit sic nos pro his oibq stricto examine Judicabit. ad
hebre. 12. Non enim accessistis ad tractabilem et accensibilem ignem et turbinem et caligine
et procellam et tubesonu et vocem uerboꝛ quam qui audierunt excusauerunt se ne eis fie
ret verbum. et cet. Sed accessistis inquit ad montem sion et ciuitatem dei viuentis ihrlm
celestem et multoꝛ milliu angeloꝛ frequentiam et ecclam ꝓmitiuoꝛ qui conscripti sunt in celis et iudicem oiu deu spus iustoꝛ et perfectoꝛ et testamenti noui mediatorem
ihm et cet. ad hoc tu totus ille veteris status decursim dirigebatur. ut ꝓ xpm tale
ꝓficeretur. ad hec istis pribq celestes illere uelationes et figure ꝓmonstrabantur ut suo
tpe complerentur. ad hec spuales quales cuq dulcedines pregustabant ut suo tpe satia
rentur et nobis proficerent quig re tps indigne videremur et no qualicuq sed ꝓfecta
unione a xpo benedicimur. in quo omnes uelut alij pris altissimi esse tenemur unanimes
et concordes contemplantes ut ibi inquit apls nequid desit gre dei nequa radix amaritu
dinis sursum germinans impediat et ꝑ illam inquinentur multi. ergo ut ita ad ea exim
cum nro glioso pre hieronimo in sermone de assumptione btme virginis ad propositum concludendo. talibq quippe prioribq sts diuinitus afficiebatur odoramentis ta
libq q inspirabantur de ppe pre sagijs q nasciturus esset in mundo in quo oiz salus
esset et bmo eterne hereditatis. iste siquidem sunt fidei vestes quibq prior eo bestiebantur sancti. iste sunt quas rebeca imo sps sanctus secu habuit quibq induit iacob filium
suu. at autem n. a spuscto seruate domi ac polate essent quemmixti odoris in eis pr
ysaac fauriret. ita ut diceret cum presensisset vestimentoꝛ fragrantiam. ecce odor
filij mei sicut odor agri plem quem benedixit deus. et infra. ideo totum est in mysterio quod geritur. ut per vestimentoꝛ fragrantiam xps annuciatur quem nos quicunq bap
tizati sumq indumq in quo benedixit nos deus. in qualiqunq sed di ut ait apls unionem
spuali in celestibq ei ꝓximi —

¶ capm. 34. quod hec equalitas unitas et concordia. diuum fidelium futura
per xpm fuit ante figuris plurimis demonstrata et fuit etiam multis oraculis
prophetata —

Nunc usq ad concludendu diuum xpi fidelium unanimem ac pacificam equalitate concordia

laboraui quantum michi uisum est exposse ut stillo decurrente pertingeremus ad xpm qui est pax nra et fecit utraq unum. extra quem nō est quo possit sermo extendi ~~eius~~. sed ibi omnib⁹ recte sapientib⁹ est stand⁹. nam ut ait apl̄s. loqr. p. cori. 3. fm damentum aliud nemo potest ponere preter id q̄ positum est q̄ est xp̄s nunc uero ad confirmand⁹ hanc ipam q̄m concludend⁹ dedupi concordiam de cetero laborand⁹ est ut sicut xp̄o cia p̄hibent testimoniū sic meo approbent et confirment pacem suor⁹ fideliū Nec intendo p multaq̄ huic p̄posito occurrere possent diuerti sed breui quodam ordine percurrere est ad eum q̄ ad regend⁹ ac pacificand⁹ fideles suprem⁹ xp̄i locū et eius iuris solemnissimum obtinet in terris. scilicet p̄trem nrum nicolaum .v. nostra q̄m nō est similis abeund⁹ ut hoc sacrū pacifice uitar⁹ misteriū q̄ xp̄s tanto amore suis fidelib⁹ celebrare et tantis testimonijs ueritar⁹ indissolubile eternū fundatis firmare dignatus est eius uicarius aplic⁹ di honore dignissimus sua metuenda ac irrefragabili auctte corroboret et confirmet. Considerand⁹ ergo q̄ hec suprādicta fidelium unitas et concordia multis antetp̄oribus cū eod⁹ xp̄i misterio extitit figurata et prophar⁹ oraculis predicata. de figuris autem plures adducere possem satis efficacissimas et conformes una tm adp̄ns sufficiat quę solet esse uulgata et communis que demonstrata est in arcanoe in qua iubente dno ex cunct⁹ animantib⁹q̄ aliqua intr̄oducta sunt ut saluarentur in ea. ceteris q̄ extra eam manebant p cunctib⁹q̄ in diluuio sicut habetur. ge. 6. in quo sicut in aliis scripturar⁹ sacrar⁹ historijs non solum res gesta demonstrata sed etiam figura quedam mirabilis xp̄i fideliq̄ significata est. nam secūd⁹ q̄ ait apl̄s p̄. corin. 10. omnia hec in figura contingebant. Scripta sunt autem ad correptionem nram in quos fines seculor⁹ decenerunt. et ut beat⁹ aug⁹. 18. de ciuitate dei c. 26. declarat. Nullus est mihi dubitante puersus qui hos libros p annor⁹ millia tanta regione et tam ordinate successionis obseruantia custoditos ad solos res gestos illic intuendas conscriptos esse contendat de quibus figuris hoc ipse pro regula in capite antecedente concludit q̄ qui cuncq̄ eis insistendo ueram acceptabilemq̄ semiam educere cupit ad hoc semp attendat quod ab una catholice fidei concordia non recedat ad quam ut ipse dicit ibi⁹q̄ reuocanda sunt cia q̄ in sacris lris exponuntur licet non uno et eod⁹ modo ab oib⁹q̄ differantur p̄ter quod ipse impugnat expositionem illam quam forte figuratiue as daret dicendo q̄ illud q̄ habetur de fabricatione arche de qua loquimur secūd⁹ aliam lram quam in hac p̄scripe et nri doctores communiter approbant .s. bicamerata et tricamerata faciat eamq̄ per hoc intelligatur ecclia. q̄ ex oib⁹q̄ gentib⁹q̄ congregatur. et q̄ dicatur bicamerata propter duo hominū gna .s. circūcisionē et preputium. quos coiter apl̄s iudeos et grecos appellat. tricamerata uero uocatur eo q̄ omnes gentes ex quib⁹q̄ congregatur eccia de tribus filijs noe post diluuium reparate sunt. Fuit autem ibi hanc expositionem non esse rectam sed a fidei regula alienā eo q̄ uir infidelib⁹q̄ ecclie seminare discordiam propter q̄ mansiones ille quas mandato dei noe fecit in archa p quas aliquis sic significare uellet ecclam non parem locū obtinebāt in archa. et sic forte putari posset hmoi hominū gna diuersimode p̄miscriat et superinducere assumpsit in eccia quod ut nephandum et a fidei regula alienū debet a fidelib⁹q̄ refutari. et ideo conuenienter ipse per hoc qd̄ dicit tricamerata ibidem intelligit tres illos euangelicas ubertates .s. tricenam. sexagenam. et centenam. ita ut in infimo uelut in p̄. loco habitet pudicitia coniugalis supra uero uelut in medio sit uidualis hec autem super eis uelut in supremo loco collocata sit uirginalis. ditamen hmoi hominū congregationes in eccia equa lege intelligātur et pari concordia tunc figuralis expositio erit fidelis et bona. imo satis conformis et optima sicut ipse b⁹ aug⁹ apertissime

demostrauit in illa homelia in superiori capitulo allegata. fuit igitur illius arche misterium
figura peregrinantis in hoc seculo ciuitatis dei. s. catholice ecclesie que fuit salua per xpm in hoc
quod ex omni gene animantium ingressa fuerunt in archa et a diluuio salua. atque ibidem manserunt
in perfecta concordia quousque cessauit diluuium. et iam archa illa non fuit eis necessaria
per quod demonstrabatur ecclesia que ex omni gene hominum debebat esse collecta in fraternali et perfecta
concordia in qua gubernari et manere debebant et illa similiter semper debebat durare quousque
presentis naufragij obtento iam ultimo fine tumentes fluctus cessarent. sm quod in duobus capitulis
ultimis libri iam preallegati ipse beatus augustinus demonstrat aperte unde in c. fi. inter alia sic
concludit. et dicit. Non autem ad prefigurandam ecclesiam pertinere tam multiplicia rerum signa
gestarum nisi fuerit contempciosus nemo permittitur opinari iam n. gentes ita ecclesiam repleuerunt
mundique et inmundi donec certum perueniatur ad finem ita eius unitatis quadam compagine
continentur ut ex hoc uno manifestissimo etiam de ceteris que obscurius aliquanto dicta sunt et di
fficilius cognosci queunt dubitare fas non sit etc. hec ibi. hoc idem tangit sr. io. in prealle
gata nona omelia ubi concludit quod ideo in archa inclusa sunt omnia animalia ut ibi figuraretur xpus
et eius ecclesia. que s. ex omnibus gentibus erat unanimiter congreganda qui a non deerat deo rursus
creare genus animalium qui ex nichilo fecit illud unde glosa ergo tunc fecit inde reficeret. et ideo
hoc totum ut dictum est contigit in misterio. idem similiter concludit noster gloriosus pater hieronimus in altercationibus orthodoxi et luciferiani qui in persona orthodoxi discribens plurima arche misteria
sic inter alia loquitur ad propositum. archa noe thipus fuit ecclesie dicente primo apostolo in arca noe pau
ce. i. octo anime salue facte sunt per aquam. quod et vos nunc similis forme baptisma saluos fa
ciet sicut in illa omnium generum animalia. ita et in hac uniuersarum gentium ac morum homines
et ut ibi pardus et edus. lupus et agnus. ita et hic iusti et peccatores. i. vassa aurea et
argentea cum ligneis et fictilibus moratur etc. hec ibi, sed iam adducenda sunt prophetica
testimonia que hanc ipsam corroborent et confirment pacem fidelium unanimem et concor
diam. quam dixi in archa noe manifestissime figuratam dum clara voce predixerint hanc
per xpm in ecclesia fuisse futuram et ex plurimis sufficiat tria cum in ore duorum uel trium testium
stet omne verbum. m. 18. et 2. co. 13. primum igitur propheticum testimonium est illud quod
habetur ysaie. ii. ubi cum propheta xpi futurum misterium describeret inter alia sic dixit
habitabit lupus cum agno. et pardus cum edo accubabit. vitulus et leo et ouis simul morabuntur
et puer paruulus minabit eos. vitulus et ursus pascentur. simul requiescent catuli eorum
et leo quasi bos comedet paleas. et deletabitur infans ab uvere super foramina aspidis
et in cauerna regli. qui ablactatus fuerit manum suam mittet. non nocebunt et non occident
in uniuerso monte sancto meo quia repleta est terra scientia dei sicut aque maris operientes
etc. Omnes autem iste sunt methaphorice locutiones per huiusmodi nomina animalium aliquid
aliud significantes sicut sacra scriptura facere coiter consueuit. sicut ut de alijs taceam habetur
gen. 49. ysacar asinus fortis. dan. coluber in via cerastes. in semita neptalim. cervus emissus benia
min lupus rapax etc. intelligitur ergo per diuersitatem huiusmodi animalium ad inuicem commo
rantium pacifica conuersatio et unanimis cohabitatio omnium fidelium sicut mris ecclesie in fide
et charitate xpi et eorum equalis conformitas secundum ordinem supradictum absque acceptione
aliqua personarum que unanimitas et concordia fuit principalis et potissima. in pri
mitiba ecclesia que congregata erat tam ex gentibus quam ex iudeis de qua habetur actuum 4.

Multitudinis autem credentium erat cor unum et anima una nec quis quæ possidebat aliquid suum esse dicebat sed erant illis omnia communia ut. quantum cumq. n. ante fuissent quidam dubitq et alij pauperes venientes in ad fidei cõitatem fiebant omnes equales saluami. illominq. disparibilitatisq necessitate et quantumcũq fuissent ante discordes in actibq et moribq et modo viuendi. recepta in fide et gra spũs sci fiebant in his omnibq uno concordes et habentes potestatem ad eiciendos demones ex corporibq hominũ cũ ceteris que habentur. m. ultimo. et ideo dicitur hic lupus. i. qui ante erat raptor habitabit. s. pacifice cũ agno. i. cũ innocente et mansueto. et pardus cũ edo acubabit. i. maculatq diuersimode in peccatis cũ edo. i. simplici fideli morabitur pacifice. et vitulus. i. petulans et dissolutus et leo. i. superbus pascentur. i. pacifice conuersabuntur, cũ oue. i. cũ innocente. et catuli eorum requiescent simul. i. filij uxores et familie concorditer manebunt. et leo quasi bos comedet palcar. i. quicũq ante superbus et arrogans quia nunc sciebatur voluptuose contentabitur de victu communi sicut alius simplex qui cũq quidem signatur. qui bobem suum. sunt. fiebat et nunc simile fit in qualibet benedisposita religione. et delectabitur infans ut. s. q fideles nouiter velut infantes p baptismũ regnati et amũdi delectationibq ablactati ipsos venenosos demones opprimebant eos et tam corporaliter quam spualiter ab hominibq expellentes et ipsos homines ad fidem catholicam conuertentes et ideo in sancta ecclia p montem significatur. nullum erat nocumentũ aut mors eorum demonũ impugnãtium quam ad spualem lesionem aut murmur et diuisionem circa ipsos fideles q protinq comprimebantur ab eis. et tunc repleta est terra dñi. s. predicatione euangelij. quia in omnem terram exibit sonus eorum et in fines orbis terre verba eorum. ps. 18. et ad ro. 10. dicit igitur. supdicte figure concordat propria. ut quemadmodũ illa supradicta diuersa animalia in noe archa reposita. licet ante sibi essent penitq inimica sicut lupus et ouis etc. s. talia pacifice in. continebantur. et eorũ cibis ut coiter creditq contentabantur mea. sic in nra sctissima ecclia ex oibq gentibq et nationibq mirabiliter congregata esse debebat pacifica et singularis concordia. Nam secũdq quidam ut bs aug. in pre allegato libro. c°. vltimo loquens de ordine situ et concordia animaliũ illorum. hoc ideo sic factum est. ut in pretende figure tanti ministri conuenirent. et licet hec supradicta singularis communio et excelens concordia solum duraverit aliquanto tpe. quantũ ad omnes fideles in primitiua ecclia eo q supra modum multiplicata ac hinc inde toto orbe dispersa propter congruentia quãm peregrinationis relaxata sint spũ sancto duce illapsi ferro communis quantum ad omnes fideles et applicata tantum ad usum ministrorum ecclie postmodũ uero restricta ad solos religiosos. qui bitam apticam profitentur. concordia tamen fraterna et conuictus unanimis ac equalitas ordinata sum. eaq tacta sunt in capitulis precedentibq semper durare debent. quamdiu in hac peregrinatione durabit ecclia. ut in capitulo sequenti patebit. imo sine eis nullo modo persistere posset. quia per hec supradicta redditur ostibq suis qui eidq aduersa cognantur terribilis ut castrorum acies ordinata sicut in fine q c°. 44. dicit iam proposuit. Bene igitur

supradicte figure conueniunt verba prophete in quibus demonstratur aperte omnium
xpi fidelium in tra sctam ecclesiam viuentium equalis et pacifica conuersatio quam
diu mundus durabit. cuiuscumque fuerint status et conditionis. antequam ad fidem ve
nirent quemadmodum illa iam dicta animalia coiter et pacifice biuebant et conserua
bantur in archa durante diluuio licet ante diuersimode essent ferocia et sibi ipsis mi
micarentur ad inuicem. secundum uero propheticum testimonium est illud quod habetur.
ezechie. 37. ubi imperante dno hanc oium fidelium unionem propha futuram esse pe
dixit sub nomine et similitudine unionis duorum regnorum que erant tunc tporis iudeorum
secundum quod nri doctores ibidem satis aperte declarant et ideo tam verba prophe quam eorum ex
positionem breuitatis causa in medium adducere pretermito. hoc tamen satis sit
ad propositum quod illa indubitanter ad lram intelliguntur de xpo et eius sctissima ecclia
ac supradicta unione suorum fidelium et quod ista optime conueniunt cum auctte prophe su
periq inducta nam de unitate regiminis et concordie relata tam ad iudeos quam ad gen
tiles inter alia dr ibi. et rex erit unus oibus imperans et non erunt ultra due gentes nec
diuidentur amplius in duo regna nec poluentur ultra in idolis suis et abhominationibus
etc. iste autem rex indistincte imperans oibus eis esse debebat xpus ex semine dauid secundum
carnem ut habetur ad ro. 1. secundum quod ibi etiam subiungit propha, dicens erunt in ppls et ego
ero eis deus et seruus ms. rex. dd. super eos et pastor unus erit oibus eis. et benedicitur oibus
eis debere esse unum pastorem. eo quod regnum xpi omnia regna mundi debebat conterere
et ipsum in eternum stare. secundum quod habetur daniel. 2. in diebus autem regnorum illorum suscitabit
deus regnum celi quod in eternum non dissipabitur et regnum eius ppto alteri non tradetur
comminuet et consumet uniuersa regna hec. et ipsum stabit in eternum. et in auctte ezechiel.
hoc idem subiungitur cum dicit et seruus ms. dd. princeps eorum in perpetuum et recte quidem. Nam reg
num eius hic inchoatur et durat in fidelibus suis per gram in pria vero continuatur et perdu
rat in eternum per gliam, bene igitur hec ipsa ezechie. auctoritas ysaie vaticinio con
cordat. Nam ibi similiter habetur de regimine supradictorum animalium quomodo debebat
fieri per xpm in nra humanitate incarnatum ubi dicitur et puer paruulus minabit eos scilicet
xpus tamquam paruulus nobis natus. sicut dr ysai. 9. paruulus n. natus est nob et filius
datus est nob etc. de communi vero pace et unanimi ac fraterna concordia in eternum dura
ra oium xpi fidelium in una catholica ecclia quam quidem pax et concordia ex conditione sue
sctissime legis proueniens erat genaliter oibus imponenda. habetur ibidem ab ezechiele propha
cum subditur et percutiam eis fedus pacis et pactum sempiternum erat eis etc. et hoc quia re
pleta est terra scientia dni. i. euangelica fide et predicatione ad veram pacem et concordiam
unanimem oes homines inducente. ut patuit in prea allegata auctte ysaie. Conuenienter
ergo iam sequitur. 3m propheticum testimonium in quo hec oium fidelium pax et unanimitas
confirmetur. quod habetur ex sophonia in capto 3. ubi cum ad lram agatur permixtim ut moris est
prophetarum de futura conuersione iudeorum ante finale iuditium et de ipso eodem genali ac tre
mendo xpi iuditio et de congregatione oium gentium in unam fidem et unam ecclia per xpm
in terra alia sic dicitur. tunc redant ppli ysabium electum ut inuocent oes in noie dni et seruiant
ei humero uno etc. per hoc ergo quod oes inuocantes in noie dni debebant eidem seruire humero

vno mihil aliud dicitur quam quod omnes xpi fideles eu ꝑ eius sanctissimam fidem
inuocantes debebant sub euangelica lege ac eius iugo suaui esse vnanimes et conformes
secundum ea que de hac re superius ꝑ tractaui ac sic dño deseruire concordes. Nullus igitur
quantucunq; callidus et astutus poterit contra eius prophetica testimonia diuidere xpi
regnum et adeo expellere aliquod genus hominum. ipse n. habet in vestimento suo et in fe
more suo scriptum rex regum et dns dominantium. apoc. 19. ipse. et. est qui habitat in lo co
sancto suo. i. in vna ecclia fidelium et ideo omnes eos habitare facit vnius moris in domo
ps. 67. Propterquod nullis quantumcunq; conetur non poterit arrumpere euangelicam legem
vnitum collegium qz ꝑte inferiori ꝓrebalebunt aduersus illud. m. ejj. c. —

¶ capitulum 35. quod hec pax omnium xpi fidelium et eorum conuersatio vnanimis
et concordia fuit nobis aperte demonstrata in eius sanctissima natiuitate
et quod ibi fuerunt isti duo populi s. iudeorum et gentium adeo in vnum
nouum populum equaliter congregati —

Satis quidem esse deberet ornatorib; pacis ad concludendam omnium xpi fidelium supra
dictam mirabilem vnionem id qd nunc allegatum est in capto precedenti etiam si alia non re
perirent que ante illud fuerunt multipliciter adunata. et vt verum dicerem etiam ipsos
si qui sunt emulos pacifice charitatis deberent ea que predicta sunt in flectere et conuincere
si xpi quod absit et eius sanctissime legi pertinaciter non resistunt. sed ut supioribus
satis in ꝑ prophetarum saluatoris gesta concordent. et rei affectus eaque sunt ꝑ renun
ciata de xpo confirmet. ut sic eius prophete fideles inueniantur considerando exitum hec supra
dicta pax omnium xpianorum et fraterna concordia ac vnanimis conuersatio eorum ꝑ
fuit nobis aperte monstrata in xpi sanctissima natiuitate nam tunc erat in vniuerso
orbe pax et concordia regnante omnibus roma tunc potentissime et pacifice prop
ter quod cesar augustus imperator romanus ꝑceptum mandauit ut describeretur vni
uersus orbis secundum qd habetur luce 2. exiit autem edictum a cesare augusto ut describe
retur vniuersus orbis. in quo denotabatur q tunc denotabatur q iusto rex pacis venire
et omnia pacificare debebat. quando pax ipsa regnabat. Nam ista descriptio fuit
generalis in vniuerso orbe et ideo dicitur facta fuisse. p°. secundum ambrosium. quia
licet alias ante actas descriptiones legamus. tamen ille fuerunt particulares ad
certas ꝑsonas. ista vero fuit generalis ad omnes et ideo. p°. facta est quia numquam
ante illam fuit alia aliqua talis ꝑ istam ergo tporalem pacem que fuit in ad
uentu xpi pacata oibus gentibus sub romano ꝑ imperio figurabatur ut sancti
doctores communiter dicunt illa pax vero a xpo principalissime intenta. s. pax xpi
et ecclie in oibus fidelibus suis quam ipse quina bacebatur consummare debebat q con
sistit in vera cum deo reconciliacione et tranquilitate conscientie vnius cuiusq; iusti
qz non conturbauit iustum quicquid illi acciderit ut habetur ꝓuerb. 12. capto. ac
deinde hec pax indeficienter ecclie redita est et conseruatur a deo ꝑ concordia
omnium fidelium suorum et vnionem caritatibus eorum que durabit oino vsq; ad extremum
iudicium et ideo summo opere eam comendat apostolus xpi fidelibus in hac vna sanctissima
ecclia viuentibus ad eph. 4. solliciti inquit seruare vnitatem spus in vinculo pa
cis eius. hinc autem subcedit quotidie omni fideli libere hinc exeunti et subcedet

in fine toti vniuersali ecclie pax illa celestis oium ciuium supnorum vndique perfectissima
et interminabilis quam nobis similiter xps effecit ad quam cotidie anhelamus et ad eam in
ecclia compositis graddibus ordinamur. et ab ea dum adhuc hic viuimus custodimur quia tan
altissima est quod exsuperat oem sensum. ut inquit apls ad philipenses. 4. et pax dei que exsuperat
omne sensum custodiat corda vra et inteligencias vras in xo ihu dno nro. Hec tam insoli
ta pax que in xpi natiuitate sitissima reuelari et difundi debebat siue tporaliter quantum ad figu
ram vere pacis expediebat siue spualiter quam xps ut dictum est in ecclia fideliu debebat ef
ficere fuit multis retroactis tporibus prophetata. sicut habetur ysaia. 2. vbi postquam
dei ecclia militante quam xpus in monte sion dno consecrauit propha dixisset. erit in noui
ssimis diebus preparatus mons domus dni in vertice montium et eleuabitur super colles. et flu
ent ad eum omnes gentes et ibunt ppli multi et dicent. etc. statim subiungit et conflabunt
gladios suos in vomeres et lanceas suas in falces et non leuabit gens contra gentem gladium etc.
que omnia non solum spualiter aduenientе xpo completa sunt in ecclia circa verissimam et integram
pacem quam effecit in ea. sed etiam tporaliter de illa hominum pace que istius que dicta est erat figura
et hoc iuxta modum loquendi quem obseruat propha. Sed quia si pnti negotio expediret declara
ri debebat. de pace tamen ecce que ab oibus xpi fidelibus in ea manentibus concorditer et vnanimi
ter obseruari debebat. habetur ps. 7. i. orietur in diebus eius iustitia et abundantia pacis do
nec auferatur luna iustitia autem in diebus xpi oriri. i. fides catholica reuelari et clarissime
ad hominum omne genus difundi debebat que ideo per excellentiam iustitia apellatur quia ea sola
continet perfectam iustitiam que recte significata est per illam descriptionem iam dictam. nam
ad hoc imperator augustus. ut doctores affirmant orbem vniuersum mandauit describi ut certiori
et rectiori iustitia possit de cetero gubernari ut s. cognito numero habitatorum in qualibet terra ro
mano imperio subiecta sciretur quot et qualia tributa cuilibet esset imponenda secundum rectam iustitiam
ut ne plus debito exactores expecterent. nec ipsi subditi contributores minus rederent quam deberent.
et exinde roma secundum hec supradicta tributa sic conuenientem exercitum gubernaret et non maio
rem nec etiam minorem. ne aut subditos agrauaret aut ipsum exercitum defraudaret ne eius imperium
et gloriam elangueret et in alios non debitos vsus cederent tributa fraudulenter, abundantia vero
pacis etiam in diebus xpi oriri debebat per modum quo dictus est supra. s. in corde cuiuslibet ve
ri fidelis et in tota catholica ecce ex oibus gentibus ad hoc indistincte et vnanimiter congregata et
in futura que iam est beatorum gloria. hec tamen excellentissima pax et vera concordia militantis
ecclie duratura est donec auferatur luna. i. quousque hec pns terminetur ecclia que velut altera
luna in nocte obscurissima sic ipsa resplendet in tenebris huius secli caliginosi a vero
sole iustitie incessanter et mirabiliter illustrata per quem ipse qui est lux vera illuminat oem
hominem venientem in hunc mundum Jo. p. aut dicitur donec auferatur luna. i. pns termine
tur hec vita. quando iam siderum cursus cessauit. et ipsa luna iam dicetur auferri. bene igitur
huic altera vox prophe concordat. ysai. 9. vbi de xo sic dicitur. multiplicabitur eius imperium
et pacis non erit finis etc. et hoc ideo est quia in hac vita hec pax ecclie non habet finem
nec post eam dr proprie finiri simpliciter. quia subcedit ei ut dictum est altera pax melior dura
tura in eternum. ad propositum igitur concludendum redemptor nr ideo paccatissimo tpe nasci

dignatus est ut pacem ecclie in oibq fidelibq suis quam prestare veniebat sic nascendo figu
ratiue monstraret et pronuntiationes propheticas de hac ipa mirabili abundantia pacis
iam ipo sue sctissime natiuitatis exordio compleret vnde beda supradicta confirmans. sic
ad propositu dicit paccatissimo secli tpore procreatur quia pacem querere docuit. et pacis
sectatores inuisere dignatur. nullum autem potuit maius esse pacis inditiu quam vna totum
orbem discriptione concludi cuius moderator augustus tanta duodecim annis circa tps dnice na
tiuitatis pace regnauit. ut bellis toto orbe sopitis prophe presagiu ad lram videatur implesse
hec ille. hec aut pax xpi et ecclie sicut dictum est fidelibq demonstrata fuit recociliatio
plenissima inter deum et genus humanu et asociatio gratissima simul hominu et angelorum
et confederatio amicabilis et pacifica inter vnam sctam ecclam in vnanimi et equali con
cordia inter illos duos pplos tanta disparitate ante diuisos s. iudeorum et gentium propter quod
nato dno statim aparuit angelus veniens e celo amicabiliter anuntians hominibus hoc inestimabile et
insolitu gaudiu. cu quo facta est multitudo celestis militie laudantium deu et dicentiu. gtia
in altissimis deo et in terra pax hominibq bone voluntatis. sm. q hetur luce. 2. per angelos ergo
gloriam deo et familiare gaudiu inter se et homines et pacem in omnibq hominibq bone vo
luntatis s. in xpi fidelibq acclamantes significata est illa tripler nunc dicta pax et cocordia
vnde cirillus super illud et in terra pax hominibq etc sic dicit ad propositum hec aut pax p xpm
facta est. reconciliauit eni nos p se deo et pri culpam hostilem de medio auferens duos pplos in
vnu hominem pacificauit ac celicolas et terrenos in vnu gregem composuit. hec ille. conside
randu tn vlterius pro firmiori clausula pntis propositi q in hac sua sctissima natiuitate no solu
dictam pacem inter hos duos pplos in breui p eu futuram esse monstrauit. sed etiam hanc ipam
protinus efficere cepit et eos quodammodo iam in semetipo coniungit nam pastores adduxit ex pplo
iudeorum. sm. q habetur luce 2o. magos vero ex pplo gentilium sicut hetur m. 2. vtrosq ergo mi
rabili aduocauit et ad se adorandu et deu et hominem confitendu adduxit. et ideo iam eos in semetipo
pacifica quadam confederatione coniungit. Nec caret mirabili tante et tam equalis pacificationis
misterio quod non quales cuq ex vtroq pplo ad se pro pacifica vocatione adducere dignatus est sed eos
q ex vtrisq significarentur preesse debere. s. pastores et reges ut hos cu quibq agimus zizanie des
seminatores qui vnu pplm horum preesse alteru subeesse debere contenddunt iam ab exordio gloriosi
me natiuitatis sue conuinceret du eos sic pari conditione coniungeret per pastores ergo significati sunt
ecclie rectores et prelati. ut sti clarissime traddunt quos iam xpus constituere incipiebat pas
tores super gregem suu vigilantes et veros intra ecclam suis fidelibq presidentes. vnde bts am
brosius in homlia sr illud luce. 2. et pastores erant in regione eadem vigilantes etc sic dicit
videte inquit ecclie surgentis exordium xps nascitur. et pastores vigillare ceperunt qui
gentium greges pecudu more ante viuentes in caulam dni congregarent. ne quos spualium
Bestiarum per offusas noctium tenebras paterentur incursus. et bene pastores vigilant qs
bonus pastor informat grex igitur ppls nox seculum. pastores sunt sacerdotes hec ille.
iniciata est ergo hec fraterna pax et equalis ac perfecta oio concordia in oibq et p oia
sm ea q dicta sunt supra inter iudeos et gentiles qui xpi fidem usq ad mundi finem debe
bant recipere. et hoc p eundu dnm nrum ihum xpm paruulu nob dactu. q iam se ostendebat.

Lapidem angularem ihz dnorũ pplor fmdauit eos in omni gratiosa paritate supra se
met ipm. vnde bts augustinus in sermone de epiphania sic orã supradicta confirmat
nup inquit celebrauimus diem quo ex iudeis dns natus est hodie celebramus quo
agente bg adoratus est qm salus ex iudeis est. sed hec salus usq ad fines terre. Nam
illo die pastores adorauerunt, ihz die magi: illis angelus, istis autem stella nũtiauit
utriq de celo dedicerunt. cũ regem celi in terra viderent ut esset gla in excelsis deo
et in terra pax hominibg bone voluntatis: ipe est enim pax nra qui fecit utraq
vnũ. iam hic in fans natus atq annunciatus ostenditur lapis ille angularis iam
in ipso primordio natiuitatis aparuit duos ex diuerso parietes in se copulare iam ca
pit pastores a iudea magos ab oriente perducens ut duos conderet in se in vnũ ho
minem faciens pacem his qui longe et pacem his qui prope erant hec ibi. attendat
igitur quisquis hec que dicta sunt. non aduertunt. ne ipam quod absit seremissimã pauli ihu
natiuitatem obnubilent et pereũ in choatam concordiam et pacem usq ad vltimum
terre in pie ipi conturbent et angelor pacifica gaudia xpi fidelibg nunciata re
tractet ac ex hoc de xpo nato cũ herode turbentur affectu terreno eius regie magestati
decepta uel dissimulata deuotione inuidentes et sic xpi pauulos quos ipe ad se ire mitti
venire mandauit imitantes herodem occidant ut ipi soli eius regnũ inuadant. Nam
si hec facere feraida contentione decernant. nõ poterunt illa complere qm consilium
hoc contra qm militant non est ex hominibg sed ex deo et ideo nullo modo poterunt dis
soluere illud. ne forte et deo repugnare videantur sicut habetur actũ in capto quinto.

℄ capm. 36. quod hoc ipm quod dictum est de pace et concordia fidelium
fuit nobis per xpm in tota eius vita aptius diuulgatũ. imo in restaga
bili verbo obseruare mandatum —

Principem pacis ysaias nrm gliosissimũ redemptorum nominandũ esse predixit isaie. 9.
et vocabitur nomen eius admirabilis consiliarius deus fortis pater futuri seculi
princeps pacis. pacificũ ergo principatũ sibi acquirere et constituere debebat ex oibg
fidelibg subditis suis in quodam ze fecte charitatis et pacis vinculo colligatis ut
ipi uere diceret princeps pacis q sic in oi vita sua et doctrina quibg ecclam mis
tituit obseruare dignatus est adeo ut nichil aliud. q concordiam et charitatem pace
et dilectionem xpi fidelibg sacra intonent euangelia. pretergladium tri qm se in
mundũ mittere venisse dixit. mt. 10. quo s. contra demone et eius astutias dimicare suos
fideles instituit qui xpi mundissimam pacem in cordibg suis p fideliũ p suggestio
nes immundas ac carnales illecebras perturbare contendit. Nam pax ista qm actor
ille donationis nris sensibg applaudendo subingerit. non est ax xpi fidelibg accepta
da et uelut quadam amicabilis pacificationis extensa dextera confirmanda sed gla
dio spũs q est verbum dei fortis vivis exp gnanda ea q illam quam mundus dare
non potest pacem imitatur corrumpe. ipam vero veritatem spũs in vinculo pacis solicite
obseruare debemq. qm nob. tam crebris repetitionibg cõmendauit mat. 9. pacem habe
te inter vos. ad hac sanctissima verba sua pro clausula finali direxit. Jo. 16. hec locutus

sum vob ut in me pacem habeatis. hanc nobis uelut p° paterna hereditate comendatā
dimissit Jo. 14. pacem relinquo vobis. pacem meam do vob. nō quom° mundus dat
ego do vob., in quo vbi vera pax xpi in nob. inuicem fundari debeat ostendit. in eo quod
non quom° mundus dat pacem nobis reliquit. pax enī mundi in vana ymo et pestifera bonorū
presentiū exteriori concordia cōsistit. pax vero xpi in animi sinceritate et dei verissima
charitate ac proximorū ad inuicem concordi dilectione p̄sistit. nam sicut bts aug⁹. ibid
dicit omlia. 77. sup Jo. pax non potest esse vera ubi non vera concordia est. qz disiuncta
sunt corda. quom°. enī. consors dicitur qui sortem iungit. ita concors ille dicendus est q̄
cor iungit, nos ergo charissimi quibꝫ xps pacem reliquit et pacem suam nobis dat nō
sicut mundus sed sicut ille per quem factus est mundus ut concordes simus iungamꝫ
inuicem corda et cor vnū sursū habeamus ne corrūpatur in terra. hec ibi. hanc ergo
pacem in vera animi dilectione fundatam si quis habere contempserit huius prin
cipis pacis discipulus esse non poterit nec ad eius hereditatem suis pacificatis mē
bris repromissam p̄ueniet. pax enī hec ut aug⁹. dicit de verbis dni. est serenitas mētis
et tranquilitas animi simplicitas cordis amoris vinculū. consortiū charitatis. nec
poterit ad hereditatem dni p̄uenire qui testamentū pacis noluerit obseruare nec
potest concordiam habere cū xpo qui discors esse voluerit cū xpiano. hec ille. propterqd
ipe pacis actor et amator charitatis hoc signū nobis sui discipulatus dimissit. s. si di
lectionem haberemus ad inuicem per quod inter nos conuenire et ab hominibꝫ debere
cognosci predixit. Jo. 13. in hoc cognoscent oēs qz mei discipuli estis. si dilectionem
habueritis ad inuicem. alia. n. munera xpi. ut ibid bts aug⁹. dicit. alij etiam nobiscū
possunt habere. hanc tn̄ veram pacis dilectionem nulli nisi veri xpi discipuli re
tinet. et ideo saluator nr̄ sicut et pacem sic et dilectionem ad inuicem ex qua illa
oritur in cordibꝫ nr̄is pluries nob cōmendare dignatus est. et ut alijs omissis quibus
dilectionem ipam replicuit efficaciter ad propositum veniam. hanc pro nouo manda
to. nouus princeps pacis nob adduxit Jo. 13. Mandatū nouū do vobis ut diligatis in vi
cem. sicut dilexi vos et vos diligatis inuicem. tz enim de dilectione dei et proximi iam
in lege veteri precepta cōsisterent nō tn̄ talis erat illa dilectio qualis hic a xpo precipi
tur dicendo sicut dilexi vos nam ista nos nouos homines efficit et heredes testamenti no
ui constituit et omnes simul in vnū nouū populū iungit ac sub ipo nro principe pacis
confederatos et concordes reponit et ideo merito illam nouū mandatū dicere debuit. vn
de bts aug⁹. ibid. omlia. 65. sup Jo. sic ad propositū dicit. dns ihus mandatū nouum
se discipulis suis dare testatur ut diligant inuicem. Mandatū inqt nouū do bob. ut diligatis
inuicem. Nonne hoc iam erat mandatū in antiqua lege dei ut scriptū est diliges p°ximū
tuū tamqz te ipm cur ergo nouū mandatū appelatur a dno qd tam vetꝰ esse conuincitur. an
ideo est mandatū nouū quia exuto vetere induit nos hominem nouū, inouat quippe audiētē
vel potius obedientem non oīs sed ista dilectio: quam deus ut a carnali dilectione distingueret

addidit sicut dilexi vos. nam diligunt inuicem mariti et uxores. parentes et filij. et quicumque
alia hominis inter se nescessitudo humana deuinxerit ut taceamus de dilectione culpa
bili atque dannabili qua diligunt ad inuicem adulter et adultera scortatores et meretrices et
quoscumque alios non humana nescessitudo sed humane vite noxia turpitudo coniungit
mandatum ergo nobum ~~ergo~~ dedit xpus ut diligamus inuicem sicut ipse dilexit nos. dilec
tio ista nos inouat ut simus homines noui heredes testamenti noui. cantatores cantici
noui. hec dilectio fres charissimi antiquos etiam iustos tunc pri archas et pro phas. sicut
postea bonos apostolos inouauit, ipsa et nunc inouat gentes et ex vniuerso genere humano
quod diffunditur toto orbe terrarum facit et colligit populum nouum corpus noue nupte filij dei
vnigeniti sponse de qua dicit in canticis canticorum que est ista que ascendit de albata vtique
de albata quia innouata vnde nisi mandato nouo propter quod pro inuicem solicita sunt mem
bra omnia et si patitur membrum vnum compatiuntur omnia menbra. et si glorificatur vnum mem
brum congaudent omnia membra et cetera et infra. hanc dilectionem donat ipse nobis qui ait
sicut dilexi vos ut et vos diligatis inuicem. hoc nobis conferens diligendo nos ut mutua
dilectione constrigamur inter nos. et iam dulci vinculo conexis membris corpus tanti ca
pitis, simus hec ille. ecce quam aperte ista concludunt hanc concordiam et pacem. et eius rad
dicem veram. s. dilectionem omnium fidelium de qua hoc presens totum propositum est. sed ut abun
dantius hec sacra pacis et concordia per xpm confederata communitas gentis in omnibus
fidelibus eluscescat considerandum est quod sicut nos omnes deus dignatus est in filios suos ad
optare per xpm et in vnam veram fraternitatem dilectam congregare per eum sic nobis pro
singulari et non vsitata gratia donauit quod eum omnes pariter et distincte patrem nostrum fidu
cialiter inuocemus. m. o. sic inquit xps orabitis. pater noster qui es in celis etc. hoc enim
numquam ante xpm sic hominibus concessum fuit nam licet legatur in veteri testa
mento quod aliquando aliqui patrem vocauerunt deum et quod ipse sic ab eis se insinuauerit
appellandum. Numquam tamen toti simul congregationi fidelium pro lege preceptum fuit
ut in quotidiana oratione vnusquisque eorum deum patrem appellare deberent sicut ad liquidum
declarari posset sed satis ad propositum est. id quod beatus augustinus pro hac parte deducit in 2°.
lib°. de sermone domini in monte, vbi sic dicit, multa dicta sunt in laudem dei que per omnes sanctas
scripturas varie late que diffusas poterit quisque considerare cum legit. nusquam tamen in
uenitur preceptum in populo israel. ut diceret pater noster. aut oraret patrem deum. sed deus eis
insinuatus est tamquam seruientibus. hec ibi. in quo omnium fidelium vnanimitas in
vna gratiosa et fraterna charitate qua omnes indistincte dei filij et coheredes xpi per eum
effecti sumus. exprimitur in hoc quod omnes patrem deum filiali confidentia quotidie vo
care iubemur. ex quo charitatis feruor. ad deum quem patrem sic indigni ~~vocamus~~ appellamus et
concordie vinculum ad omnes fideles. ut eos tamquam veros fres diligamus quibus dicen
do, nostrum, generaliter in eadem paternitate communicamus continue excitari debent in nobis
sicut sancti dicunt. ut xpi mandatum in oratione seruemus. hoc enim nostre paccatissime
fraternitatis memoriale et incentiuum continuum xps ideo omnibus nobis relinquere
voluit ut sicut ex mera gratia absque ulla disparitate nos fres esse cognoscimus. sic
sub ipso principe pacis. vnum deum patrem qui prouidet omnibus generaliter et affluenter

+ .i. secundum carnem
+ adhuc niuentibus

sentiamq veris affectibq ac sicut uelut eius filij vnanimes pacificam vitam agamq
vnde bts aug9. in pre allegato libro sic dicit. et quoniam q vocamur ad eternam he
reditatem ut simq xpi coheredes et in adoptione filiorum dei veniamq non est meritorum
nrorum sed gre dei. eamdem ipsam gratiam in orationis principio ponimq cum dicimus
pater nr. quo nomine et charitas excitatur etc. infra uero apertissime concludit
hanc supradictam omnium paxilitatem pacis et concordie nouo xpi pplo collatam et
in hoc satis aperte significatam ad quam solicite obseruandam admonet omnes vnde
cumq ad hunc nouum euangelice fidei pplm aduenientes cum dicit. admonentur etiam hic
diuites uel genere nobiles secundum sectm cum xpiani facti fuerint. non superbire aduersus
pauperes et ignobiles qm simul dicunt deo. pr nr. quod non possunt vere ac pie dicere
nisi se fres esse cognoscant. vtatur ergo voce noui testamenti ppls nouus ad eternam he
reditatem vocatus. et dicat. pr nr. hec ille. ad vltimum vero adducenda est in medium illa
xpi parabolica similitudo qua nob significare voluit hanc totius ecclie pacificam et
vnanimem congregationem m. 13. cum ait. simile est regnum celorum sagene misse in
mare et ex omni genere piscium congregati qm cum impleta esset edducentes et secus litus
sedentes elegerunt bonos in vasa sua malos autem foras misserunt etc. in quibus
verbis nemine dubitante ecclia militans intelligitur que regnum celorum in sptura sepe
vocatur, que sola, sicut sagena in hoc mundo periculoso mari magno et spacioso homines
capit uelut pisces ex profundo quodam cenoso ut eos coniunctos perducat ad litoris portum
piscatores vero fuerunt apli et predicatores quibq dictum est a xpo. m. 4. venite post
me et faciam vos fieri piscatores hominum. istis ergo et eorum subcessoribq commissa fuit
sagena ecclie que ex omni gene, ex omni gene piscium hominum iudeorum et gentilium nobilium et ignobilium
diuitum et pauperum bonorum et malorum ut xps dixit impleri debebat et omnes eam intran
tes debent coniuncti ad litus perduci. eodem tractatu cura et labore. et administratione quia
omnes debent vibere in eiusdem fidei et sacramentorum et legis participatione. et eisdem pre
uillegis et gratijs gaudere sm ordinatum regeminis charitatem sicut iam supius expli
caui. post quam vero fuerit ecclia ad litus edducta i. ad finem mundi perducta tunc mi
nisterio angelorum eligentur boni in vasa glie. mali vero foras mittentur in ignem
sicut xps ipse declarat ibidem. sic erit inquit in consumationem seculi: exibunt angeli
et separabunt malos de medio iustorum. et mittent eos in caminum ignis. ibi erit flectus et
stridor dentium. ante tn nulli licet ex hac sagena alterum expellere aut ne eam intret
superbe contendere nisi ipse improbo ausu eam per semet ipm supergrediatur et exeat
aut eam regentibq non obediat. quia tunc ipse sed apnando ab ea alienat aut forte si intra
eam aliquis pestilens aut turbulentus existat corrigendq est talis ac castigatione
debita puniendus iuxta modum et ordinem qm eius inordinatus error exposcit et hoc
ab eis quibq ipa ecclie sagena regenda committitur numquam tamen pro vniq recessu
est aliq expellendus aut pro vnius excessu aliquis alius puniendus. sicut in. 2. huiq
tractatq particula de hijs omnibq deo dante intendo aliquid latius dicere. ex omni enim gene
piscium in illo vltimo examine. aliqui eligentur et aliqui ex opposito separabuntur
aut foras mittentur quia ex iudeis et ex gentilibq ex diuitibq et pauperibq et cetera

aliqñ salbabuntur et aliqñ dãnabuntur. Et exhis oĩbꝫ aliqñ tam saluandiꝫ dãnandi essedebent ñ diuersis ecctie graddibꝫ et ideo interea omes ñ tra sagenam pacifici et concorditer admittuntur. imo time non separarentur ut ñpticula ẽ. dicam sinunc mixtim no recipentur. Attendant ergo quicũq; ham totius ecctie pacifica concordiam et ũnitatem sic contendunt abrumpe, quia ſm̃ hoc xp̃i pacificũ ꝓncipatũ conatur dissoluere, ac ꝑ hoc contra ꝓpham et sacra eũangta, eum pacis principem abnegare. nec eũs sacratissimũ mandatũ ñ orando nõ dico ipi obseruare sed etiam nec ad alios ut xps instituit illud ꝓmittunt extendi et ad ultimũ vẽdant ꝙ sagenam ecc̃ qm̃ xp̃s ex omni gẽe hominũ ñpletam adse adducendã esse ꝓdixit ipi eandem abrupt tam et exviscerata ad illã voluunt rremittere. et ante quam ad littus eiꝫ presentanda ꝙueniat extra temere quos & elegire et alios foras emittere. difficile tamen erit eis tale aliquid asseuerare velle. quia contra dñm ꝓgnare nõ est facile ut habetur eccliast. 46. Nec baculus axungineꝫ supra qm̃ imittuntur sus fragarieis ꝓterit. ut quod expoptant efficiant. Non est enim sapia. Non est prudentia. non est consiliũ contra dñm. ut dicit̃ prouerb. 21.

¶. Sapm 3m. quod hec congregatio pacifica, amicabilitaꝫ et concordia omniũ xp̃i fideliũ exiudeis et gentibꝫ viuentiũ ñ tra vnam sctã ecc̃am. fuit axpo ac ꝓtissime celebrata in eius morte et sacratissima passione.

Celebrata est autem hec oium nrã vera pax et ũnita concordia ñ xp̃i sacratissima passione, sicut et ibi completa est redemptionis ra. Nam reliqua aliqua q̃ tam ex ꝓfectis quam ex natiuitate nri redemptoris quam etiam ex eius vita sanctissima et doctrina dicta sunt, omnia ordinabantur ad passionem suam ut ibi cõsumaret ea. Non enim completa fuit nra redemptio ñ aliquo alio actu suo meritorio licet esset iam inchoata sed tm modo in eius sola passione, sicut declarat sctus Thomas. quolibet. 2°. q. i. ar. 2°. et hoc non ex defectu valoris et pretij ipsius passionum aut actionũ xp̃i nam quilibet eius actꝰ ꝑnalis quantũcũq; parvus esset, ex o ad nos saluandꝫ et pro nobis oĩbꝫ satisfaciendum sufficiens erat, cũ esset meriti infiniti, sed hoc ideo factũ est quia nullus eius actus ad hoc principaliter fuit determinatus adeo ut esset sufficiens ꝓtiũ nre redemptionis. ita ut ibi ꝺ̃s cessetur et vltra ꝓcedere tur ñ actũ. Passio vero xp̃i erat adeo ꝓordinata velut effectus sufficiens nre cũ deo reconciliationis. ad quod iste solus modus erat adeo electꝫ et in ꝓphetis ꝓnũciatꝫ. et a cuius incarnatione gloriosissima inchoatus. et ideo necessario erat consumandus. Unde cũ xps iam iudicaretur ad mortem hoc signi ficans dixit luce. 22. sligquidem hominis vadit sicut scriptũ est de eo. cum passione completa eam teqꝫ expiraret dixit. consumatũ est et ñclinato capite emisit spm. Io. 19. vbi dicit bs augs. omtra. 2 ꝺ̃s. super. Io. qđ. s. consumatum est nisi quod ꝓphetia tanto ante ꝓdicta erat, deinde quia

Nichil remanserat quod antequam moreretur fieri adhuc opporteret tamquam ille qui
potestatem haberet ponendi animam suam et iterum sumendi eam peractis omnibus que ut
peragerentur expectabat inclinato capite traddit spiritum. hec ibi. in ipsa ergo gloriosa
sue passionis consumatione in qua nos xpus perfecte redemit in ipsa eamdem nos omnes celesti
concordia confederauit et indissolubili vinculo charitatis vniuit sicut apostolus ordi
nate deducit. ad colo. 1°. ubi postquam de nostra omnium redemptione dixisset. qui eripuit
nos de potestate tenebrarum et transtulit nos in regnum filii dilectionis sue in quo habemus
redemptionem et remissionem peccatorum etc. statim subiungit principatum quem
xpus in ecclesia acquisiuit dicens. et ipse est caput corporis ecclesie que est principium primo
genitus ex mortuis ut sit in omnibus ipse primatum tenens. subsequenter vero concludit. quomodo
istud corpus ecclesie compaginauerit qui a nonatur quam per sanguinem crucis eius per quem
sicut deo reconciliati sic aduicem inter nos sub vno capite xpo concorditer pacificati
sumus. quia in ipso inquit complacuit omnem plenitudinem habitare. et per eum
reconciliare omnia in ipsum pacificans per sanguinem crucis eius. siue que in celis siue que
in terra sunt. vbi dicit glo. 1. placuit trinitati quod in ipso omnis plenitudo scientie et vir
tutum non modo esset sed habitaret et reconciliaret omnia deo. 1. iudeos et gentes. Et 1. pa
cificauit. non gratis per aliam ostiam. sed per sanguinem crucis eius. 1. per mortem cru
cis que est turpior mors etc. hoc ipsum luce clarius demonstrat apostolus ad ephes. 2°. sicut
superius capto. 32. satis largiori processu deduxit vnde beatus augustinus. declarans
illud. io. 13. et ego si exaltatus fuero omnia traddam ad me ipsum. aperte concludit
omnem diferentiam hominum esse in pacis vinculo per crucem eius conclusam sub xpo.
omelia. 52. super io. sic dicens. certe omnia hominum genera siue in linguis omnibus siue
in gradibus honorum omnibus. siue etatibus omnibus. siue in diuersitatibus ingeniorum omnibus.
siue in artium licitarum et vtilium professionibus omnibus. et quicquid aliud dici potest
secundum innumerabiles differentias. quibus inter se propter sola peccata homi
nes distant, ab excellentissimis usque ad humillimos a rege usque ad medicum, omnia inquit
traham post me ut sit caput eorum et illa membra eius scilicet. si exaltatus fuero a
terra hoc est cum exaltatus fuero. nouit enim futurum esse quod venit implere hoc
refertur ad illud quod superius ait. si autem mortuum fuerit granum fructum mul
tum affert. nam exaltationem suam quid aliud dixit quam in cruce passionem suam?
quos et ipse euangelista non tacuit. subiungit enim et ait. hoc autem dicebat significans
qua esset morte moriturus hec ibi. propter hoc ergo. inestimabile nostre redemptionis
ac pacificationis misterium xpus tamquam agnus innocens pro omnibus immolandus
publice et cirimonialiter voluit ad subeundum suam sacratissimam passionem tam
iudeis quam gentilibus presentari. et hoc .i. 10. die mensis aut lune in quo est precep
to legis quod habetur exo. 12. debebat vnusquisque tollere agnum per familias suas
ad immolandum et hoc ipse compleuit in die ramis palmarum, 10. s. die mensis lunaris
sue crucifixionis sicut habetur. io. 12. Nam ante hoc distulit sic venire in hierusalem

sicut ex eodem.

Sicut ex eodem capto et ex antecedenti aperte colligitur et hoc ideo fecit ut figuratum responde
ret figure et compleretur vaticinium prophete. ysaie. 53. oblatus est quia ipse voluit hac ergo
die sue sanctissime presentationis in hierusalem non solum erant ibi iudei sed etiam gentiles
qui ascenderant ut adorarent in die festo sicut hetur. io. 12. qui ut creditur exierunt obviam
dno ihu xpo in eadem solemnitate cum ppto sicut rationabiliter potest colligi ex supradicto capto
ab omnibus etiam voluit illudi et morti adiudicari nam et iudei illuserunt ei et ceciderunt et
condenauerunt eum reum mortis. sicut hetur. math. 26. at illi s. iudei respondentes dixerunt
reus est mortis tunc expuerunt in faciem eius et collaphis eum ceciderunt. alii autem palmas
in faciem eius dederunt dicentes prophetiza nobis xpe quis est qui te percusit. de gentibus uero
apertissimum est sicut hetur m. 27. quod iusu pilati a militibus eius flagellatus est dns ihs. ac spi
nis coronatus. illusus et sputus et in capite percusus ac vltimo crucifixus in cuius sacratissi
ma crucifixione oes similiter astiterunt tam gentiles quam iudei et vtrique ministerium sue exe
crande operationis quantum eis male licuit diuersimode obtulerunt sicut ex oibus euangelistis
satis aperte monstratur hoc autem ideo factum est ut sicut pro toto mundo saluando ac in semet
ipso pacificando patiebatur qui in illis duobus pplis ut dictum est generaliter comprehendebatur
sic ab eisdem simul iunctis hec oia perferret ac vltimo crucifixeretur sicut diu ante fuerat pro
phetatum. astiterunt reges terre s. 1. gentiles et principes s. iudeorum conuenerunt in vnum aduersus
dnm et aduersus xpm eius. ps. 2. propter quod in tpore et die tam solemnissimo et extra ciuita
tem in loco tam publicissimo et eminenti et totus sublebatus expansis manibus et extensus
in aere pati dignatus est ut vnde ab oibus videretur et eos ad charitatis amplexus et ad osculum
pacis inclinato capite inuitaret ac sic ueris potestatibus debellatis pacem eis et concordiam fir
missimam rrederet. vnde hoc misterio sacratissimo iam pacto plurimi ex oibus eis tam ad
gentilibus quam iudeis ceperunt ad eum reuerti et hoc misterium tam admirabile licet mi
perfecte et informiter iam cognoscere sicut colligitur ex luca. c°. 23. ubi dicitur videns aut
centurio quod factum fuerat glorificauit deum dicens vere hic homo iustus erat et oes turba eorum
qui simul adierant ad spectaculum istud et videbant que fiebant percucientes pectora sua reuerte
bantur. hec autem fraterna eorum in xpi fide concordia et communis et vtroque pplo ecclia realiter
et cum effectu fuit postmodum per aplos adunata atque usque in presentem diem concorditer ob
seruata sicut in c°. se. dicetur licet ab eo tpe usque nunc actor ille discordie per suos ministros
instet et insidietur ei. imo et insidiabitur usque in finem. hoc ergo est vt breuiando concludam
quod spus sctus per oscayphe maledicti sacerdotis non sue vite merito sed diuini offitii ministerio
prophetice reuelare dignatus est licet ille maledictus homo hoc non intelligeret. sed in quemdam
alium reprobum sensum sua propria iniquitate trepidus declinaret: sicut hetur. io. 11. vbi
collectis in concilium iudeorum pontificibus et phariseis et quid de xpo agerent inquirentibus iste
princeps iniquitatis audientibus oibus. mortem dni ihu primo damnabili quadam difinitione
firmauit, in hoc tn iuxta propositum nrum hanc pacis congregationem et concordie ex oibus
fidelibus vnionem in cruce futuram esse per xpm, nesciens prophetauit. sicut statim euangelista
declarando subiungit vnde sic habetur. collegerunt ergo pontifices et pharisei concilium et
dicebant. quid facimus quia hic homo multa signa facit si dimittimus eum sic oes credent
in eum. et venient romani et tollent locum nrum et gentem. vnus autem ex ipsis cayphas nomine

cum esset pontifex anni illius dixit. vos nescitis quicquam nec cogitatis quia expedit vobis ut unus
moriatur homo pro populo et non tota gens pereat. hoc autem a semetipso non dixit sed cum esset pon
tifex anni illius prophetavit quia ihs moriturus erat pro gente et non tantum pro gente sed ut filios
dei qui erant dispersi congregaret in unum. ecce quam aperte quod volumus evangelista concludat
paucis enim verbis velut ut concludendo determinat totum quod in capitulo dictum est. Nam secundum quod
sacri doctores declarant et dicunt xps moriturus erat pro gente illa scilicet sed ut filios dei qui
erant dispersi congregaret in unum. i. omnes illos qui predestinati erant ad xpi fidem suscipien
dam qui dicuntur filii dei futuri scilicet. saltem habitu fidei et secundum presentem iusticiam licet
non omnes finaliter saluentur qui evangelicam fidem suscipiunt et hi erant dispersi per
multiplices ac varios errores. hos ergo xps in sua sacratissima morte debebat in unum
congregare quia ideo moriebatur ut eos postmodum congregaret in unum. i. in unam omnibus
comunem ecclesiam ex iudeis et gentibus constitutam ut esset unum ouile et unus pastor si
cut ipse ante hoc dixit in c° 10. alias oues. habeo que non sunt ex hoc ouili et illas
oportet me adducere et vocem meam audient et fient unum ouile et unus pastor. un
de bts aug°. declarans supradicta evangeliste verba. scilicet. et non tantum pro gente
sed ut filios dei qui erant dispersi congregaret in unum omlia. 49. sup. io.
sic ad propositum dicit. hoc evangelista addit. Nam cayphas de sola iudeorum gente
prophetavit. in qua erant oues de quibus ait ipse dns. non sum missus nisi ad oues que perie
runt domus isrl. sed noverat evangelista esse alias oues que non erant de hoc ouili quas
oportebat adduci. ut esset unum ouile et unus pastor. hec autem secundum predestinationem
dicta sunt. Nam nec oues eius nec filii dei adhuc erant qui nondum crediderant. hec ibi. dicit
autem hic bts augustinus quod caiphas de sola iudeorum gente prophetavit. s. secundum suam
malam intentionem si tamen sic profetasse dicendus est. nam secundum intellectum quem
spiritus sanctus per eius os demonstrabat de ambabus gentibus in unum congregandis hoc signi
ficari volebat sicut evangelista declarat, caiphas vero sic accipiendo de nulla earum in
telligebat. debebat autem fieri unum ouile sicut hic adducitur a bto aug°. quod xps
ante predixerat. i. una omnibus hiis duabus gentibus communis ecclesia et unus pastor.
scilicet. dns ihs xps. qui caput est ecclesie et princeps pastorum sicut habetur i.
petri. 2. et 5. c° fecit autem xps ex omnibus ouibus unum ouile quia omnes fideles in eum
credentes tam ex gentibus quam ex iudeis in unam catholicam ecclesiam coniungit comu
nem omnibus eis. nam sicut dicit scts greg°. in omlia quasi ex duobus gregibus unum ouile
effecit quia iudaicum et gentilem populum in sua fide coniungit. coniunctio vero horum po
pulorum in unum ouile. sancte matris ecclesie sub tanto ac tam gloriosissimo eius pastore non aliter facta
est ut iam dixi quam per effusionem eius preciosissimi sanguinis in cruce unde xps
recte premisit suam sacratissimam passionem quam pro omnibus hiis ouibus equaliter
debebat sufferre antequam predicaret earum unicam coniunctionem. io. 10. animam
meam pono pro ouibus meis et alias oues habeo que non sunt ex hoc ouili. et illas op
portet me adducere et vocem meam audient et fiet unum ouile et unus pastor. in quo
quid aliud aperte monstratur nisi quod per preciosissimam mortem suam quam
indistincte sufferre debebat coniungere? nam per. li. alias oues populus gentilium. per
oues vero designatas. per. li. ex hoc ouili populus iudeorum qui tunc principaliter predicabat

Iudeorum et non tantum pro gente. s. illa.

Pro eis. duos istos populos in fide unius Sue. sanctissime Ecclesie debebat.

nemine dubitante intelliguntur pro quibꝫ oĩbꝫ mi dñi cõiungendis animam suã ponendã
predixit. et ideo apls totũ hinc vniuersũ gregem ex iudeis et gentibꝫ adunatũ dicit indistincte
sanguine xpi acquesitũ. propter quod pastoribꝫ ecclie iubet habere eamꝫ attentionẽ curam et di
ligentiam indistincte deeo actũ. ꝛo ubi postꝫ dixisset quomodo nõ cessauerat anũciare et docere
publice et ꝛo domos tesꝫficans iudeis atꝫ gentibꝫ indeũ pniam et fidem in dñm nrm ihm xpm esse.
statim subiungit pastoribꝫ ecclie et dixit. attendite vobis et vniuerso gregi in quo vos spũs sctus
posuit. epos regere ecctiam dei qm acqsiuit sanguine suo, attendant igitur iste cornupete pecudes
qui ouilem dñici suis gregibus et dirruimpe reiecta mansuetudine non verentur. et eius oues xpi sanguine
acquisitas atꝫ in vnũ tam mirabiliter adunatas temerario ausu separare concutere et cõculcare nõ
metuãt ut sic illis disiunctis compressis et conculcatis virentia ecctie pascua solis sibi ipis reser
uare conentur: et videant quantũ in hoc xpi passionem infirmant quam ipi ad sese solos impie re
torquere contendunt licet eam xps ꝛo ĝnis omnibꝫ pertulerit ex vniuerso orbe et quocũqꝫ tpe eglr
et pacifice congregandis. Attendant etiam quantũ eius sacratissimo sanguini derogent qui adplen
sime reconciliamꝫ ac pacificamꝫ omne hominũ genus hac ipsa suadi sensione significant non
posse sufficere in quo magnam in ista offensam ~~eius~~ eius suã mi pastoris et piculosam scandali
turbationem totius dñici gregis ac culpabilem damnationem cuiuslibet eoꝝ tale aliquid facien
pestifero quodam negotio pertractare noscuntur: quibꝫ futuro prestitis deus hanc ipam eoꝝ
seditionem prcuidens cõminatus est; ne eam tpe gratie admodũ illoꝝ quibꝫ tunc loquebatur ꝓ
pheta temptarent efficere. ezech. 34. vos autem greges mei hec dicit dominꝫ deꝰ. ecce ego
iudico inter pecus et pecus. arietem et hircũ nonne vobis satis erat pascua bona depasci
mi suã et reliquias pascuã vrã conculcastis pedibꝫ vris. et cũ purissimam aquam biberit
reliquam pedibꝫ vris turbabatis. et oues mee hijs que conculcata pedibꝫ vris fuerant pas
cebantur. et que pedes vri turbauerant hec bibebãt propterea hec dicit dominꝫ deus ad uos. ecce
ego iudico inter pecus pinguẽ et macilentum proeo qꝫ lateribꝫ et humeris impingebatis et
cornibꝫ vris ventilabatis omnia infirma peccora donec dispergerentur foris, saluabo gregem
meũ et non erit ultra in rapinam et iudicabo inter pecus et pecus et suscitabo super eas
pastorem vnum qui pascet eas seruum meũ dauid. ipe pascet eas et ipe erit eis in pasto
rem, ego autem dns ero eis in deum. et seruus meus dauid in medio eoꝝ. ego dns locutus
sum et faciam cum eis pactũ pacis et cessare faciam bestias pessimas de terra erũt.
iste autem greges sunt oes fideles. sicut ibi propha concludit dicens. vos autem greges
mei greges pascue mee homines estis et ego deus vr. dicit dns deꝰ. ille vero dissensiones
et seditiose conculcationes circa ꝛporalia aut dignitates et honores fiebant tunc
tporis inter aliquos malos fideles que licet ibi quantum ad aliquid propter imperfectionem
status tollerarentur, tñ tamen acerrime reprehenduntur, adueniente uero xpo de quo
propha ibi loquitur. et coniungente ut dictũ est per sanguinem crucis sue / omnes suos fideles
undecũqꝫ aduenientes in vnũ ouile pacificum et comune. hec ista debebant penitus cessare et
pax et concordia vniformiter per xpm oĩbꝫ reddi. ut ibi propha ꝛpredixit. et qꝫ veracissime
factum est et ecctia sic obseruari decernit, licet istic quibꝫ agimꝫ contra cũ mitatur asserere

ac per hoc xpo et eius purissime ecclie certissime derogare ac euangelicum statu ad illa prioris seculi puerilia rudimenta reuoluere, imo eu multo imperfectiorem efficere. nam ibi aut durissime hec reprehendebatur. aut aliquando scilicet per xpm ea debere cessare predicebantur hic vero ut isti volunt lege firmissima in maximu dei obsequiu stabiliri ac obseruari debebunt numquam de cetero immutanda sed semper usque in seclm duratura. igr ex superiori cominatione prophe deprehendant iuditium sue danate per fidie ex qua cognoscere poterunt quid pro hijs pati merentur. in xpi lege. ubi uelut impertinentia eidem testante propha debebant cessare, pro quibus tanta cominatione feriuntur iudei quando nondum celestis pastor aduenerat qui hmoi oppressiones et discordias ab omnibus suis fidelibus tollere et eos omnes in unanimi ac equali concordia pacificare debebat irrita enim quis faciens legem moisi sicut inquit apls sine ulla miseratione duobus uel tribus testibus moritur quanto magis putatis deteriora mereri supplitia qui filium dei conculcauerit et sanguinem testamenti polutum duxerit. in quo sanctificatus est et spui gre contumeliam fecerit. scimus eni illum qui dixit. michi vindictam et ego retribuam. et iteru quia iudicabit deus pplm suu. Horrendum est enim incidere in manibus dei viventis ad hebre. 10.

c capitlm. 38m. q hec omniu fidelium unitas pacifica equalitas et cocordia fuit per aptos manifestisime congregata et ex eis oibus unica catholica ecclia indistincte et equalr constituta ac signo visibili celitus emisso a spu scto mirabilr confirmata —.

In hoc doce crucis signo mirifico in quo totus mundus suffitientissime fuit redemptus debebat congregari et pacifice uniri ecclia oium fidelium sicut scribitur ysai. ii. Leuabit signum in nationes et congregabit profugos isrl et dispersos iuda colliget a quatuor plagijs trre et cetera in quo capitulo. manifestissime agitur de nri gliossisimi saluatoris aduentu. et de hac misteriali unione oium suorum fidelium per crucis admirabile signu. et hoc iuxta modum quem prophete tenere solent in predicendis talibus diuinis presagijs. sicut facilr posset ostendi totius capli lram cu debitis expositionibus percurrendo quemadmodum sacri doctores exponunt unde q ad pns expectat auctoritas supradicta sic exponitur ad propositum leuabit signu in nationes. i. virtutem xpi crucifixi faciet per aptos aliosque discipulos ad omnes ad oes gentes ubique genalr predicari et congregabit profugos isrl. i. eos qui fuerant profugi a uero cultu dei siue essent gentiles siue iudei, et dispersos iuda colliget a quatuor plagis trre. i. eos qui fuerant ante dispersi per varios errores colliget et congregauit ex oibus partibus mundi in unitatem fidei et unius scte ecclie comunionis. licet eni xps semel. pro oibus nob fuerit passus in cruce. Omni tn tpe manet totus et integer sue sctissime crucifixionis effectus pro congregandis in unu atque saluandis oibus suis fidelibus. unde in eodem capitulo. pmittitur de permanentia huius gloriosissimi xpi crucifixi ad saluandas oes gentes. xpm per fidem veram respicientes et de glia prohemi sue benedicte passionis cu dicitur. in die illa radix dauid qi stat in signu poplorum ipm gentes deprecabuntur et erit sepulchru eius gliossum dicitur aut hic xps radix dauid eo q sit ex semine eius secundum carnem. stat uero in signu. scilicet pacifice unionis et sctificationis pplorum. s. horum duorum. vz. gentilium et iudeorum sepe in sptura comemoratorum in quibus sepulchru eius est gliosu quia in oibus credentibus ex hijs duobus ppulis

Gloriose et altissime celebratur memoria passionis dnice et eius sctissime sepulture cui con
figurantur oes ad xpi fidem aduenientes in ipsa sacri baptismatis subcessione sicut dicetur in c°
subsequenti. hoc est ergo quod ipse dnus ihus longe ante predixit cu loqueretur de fonte bap
tismi in quo oes eius fideles nasci debebant in fide. 10. 3. sicut moises exaltauit serpentem in de
serto ita exaltari opportet filium hominis. ut ois qui credit in ipm non pereat sed habeat vitam
eternam. hij autem oes credentes quos dicit non perituros sed habituros vitam eternam per eu non
statim exaltato xpo in cruce respexerut ~~in cruce~~ in eu. sed post quam ipse exaltatus est paulatim ceperunt
venire et a tentis cordibus per veram fidem respicere in eu quorum conuocationem per mundu uniuersu
et eoru charitatibam et unanimem fidei congregationem. apli scti in eius virtute fecerunt qui
predicauerunt ubique dno cooperante et sermone confirmante sequentibus signis. sicut hetur. m. m.
c° ultimo quemadmodum ipse precepit eis dicens. euntes in mundu uniuersu predicate euangelium oi
creature etc. prout ibidem hetur. et sic post quam fuit exaltatus a terra oia traxit ad se ipm sicut pre
dixerat. Jo. 12. hec autem conuocatio et coadunatio oium xpi fideliu futura ex illis duobus ppls. s.
iudeorum et gentium in unu ouile dnicu. post quam ipse in cruce pro nobis oibus pateretur fuerat iam
predicta per ipm. Jo. 10. alias oues habeo que non sunt ex hoc ouili et illas oportet me adducere et
vocem meam audient et fiet unu ouile et unus pastor sicut iam fuit in precedenti capto ~~preallegato~~
declaratu. hec uero vox eius quam audire debebant ut fieret unu ouile ut dicitur ibi erat uox aplorum
qui erant deputati ad hoc sacratissimu misterium per quos ipse loquebatur. et per eos eius vox audie
batur. ut ibidem. bts augus. declarat et recte quidem. Nam non erant ipsi qui loquebantur ut xps dixit
m. 10. sed spus pris celestis qui loquebatur in eis. et sic in oem terram exiuit sonus eorum et infi
nes orbis terre verba eorum. ps. 18. et ad ro. decimo c°. no enim solus xps rogauit pro aplis ipsis sed
etiam pro oibus et quibuscumque fidelibus qui credere debebant per ipos ut scilicet ipsi etiam essent unu
in hoc ouili absque alio aliquo scismate. sicut hetur. 10. 17. c° non pro hijs autem rogo tm. sed et pro eis
qui credituri sunt per verbum eorum in me ut oes unu sint. sicut et tu pr in me et ego in te ut et ipsi in
nobis unu sint etc. sicut in responsione argumentorum huius prime partis deo dante declarabitur largius
et tn xps exauditus est dum hoc peteret pro sua reuerentia sicut scribit apls ad hebre. 5. c°. hoc similiter
predixerat ysaias. c°. ultimo. ubi inter alia sic dicitur. venio ut congregem cu oibus gentibus et linguis
et venient et videbunt gliam meam et ponam in eis signu et mittam ex eis qui saluati fuerint ad gentes
in mare in africam et lidiam. tenentes sagitam in italiam et greciam ad insulas longe ad eos qui non
audierunt et viderunt gliam meam et anutiabunt gliam meam gentibus et adducent omnes fres vros
de cunctis gentibus dni dno. in equis et in quadrigis etc. ecce aperte dicitur quod ad congregandu de cunctis
gentibus et linguis scilicet ex oibus mundi nationibus unigenitus dei filius debebat venire incarnandus
et quod hec congregatio eorum fieri debebat per glorisissimu crucis signu in eis ad hoc mirabiliter
positu. ministri vero huius tan admirabilis et pacifice congregationis esse debebant illi qui primo
ex iudeis saluati fuerant. s. apli euangelice contionis et fidei principes et patroni qui ad hoc ut
ibi dicitur missi fuerunt per uniuersu orbem a xpo. adunatio hec uero oium fidelium futura per
eos. non est intelligenda per motu localem aut per aliquod simile materiale instrumentu et
ad aliquem locu in terram uisibilem et determinatum sed est accipienda figuratiue et spualiter iuxta
comunem et consimilem modum loquendi ipsorum prophetarum quia s. hec supradicta adunatio quedam
fuit oium credentiu unanimis et deuota congregatio in unitatem fidei et charitatis ad xpm per

modum quo sedixit ipe esse in medio eoꝝ spūalr congregatoꝝ. m. 18. Ubi enim sunt duo uel tres congregati in nomine meo ibi sum in medio eoꝝ per varios vero huius vectionis modos intelligimtur ipa multiformia ministeria aplōꝝ et mira adiutoria angelorꝝ. p montem vero sanctū in hierlm ad quem oēs isti congregandi deduci debebant demonstratur nobis vnica oīum fidelium eccīa sepius in sptūra sacra ꝙ hmōi nomen dignificata. sicut sacri doctores hec omnia satis conuenientissime exponendo ꝙ tractant. factaest autem ab aplis hec fideliū ad vnatō per signū sancte crucis q̄ xp̄s patiendo posuerat ad congregandos omnes gentes sicut fuerat a prophā inprealligata aliquā preniciatū. Nam apli. sicut in oribg suis ꝙ predicatoribg solū xp̄m ihm predicabant et hunc crucifixū tamquam totius humane salutis solidissimū fundamentū. sicut habetur. j. corinth. p°. et 2°. c°. et gentlr hoc ipm. apte colligitur tam ex oībg eplis qm ex actibg eoꝝ sive ro aliqua alia ibig. aliquando reperiuntur inmixta hoc est occasionalr ꝓpter diuersam eoꝝ dispositionem quibg tunc tporis predicabant. oīa tn quicūq; sit. illa semp super hoc fundātur et ad hoc vltimo reducūtur sicut intuenti patere poterit apertissime, et quod adhuc amplius est omnes ad fidei vnitatem venientes baptizabant in nōie dn̄i ihū xp̄i huiq; s. quem predicabant magnis vocibg crucifixū sicut hetur actuū. i g. eoq; in hoc gloriosissimo nomine tota trinitas intelligitur nec enim est aliud nomen subcelū datū hominibg in quo oportet nos saluos fieri ut hetur actuū. in c°. 4. Hanc autem ꝙ aplos congregatam in ecclīa sanctissime vnitatem xp̄s voluit mirabili confirmare emisso celitus visibili signo ꝙ spm̄ sctum qui indissolubiliter continet oīa et scientiam habet vocis ad ea pacifica concordanda quando oībg suis credentibg tunc ipsis simul astantibg eandē scientiam totius orbis terraꝝ cū ꝙfectissima illapace ac charitate donauit sicut et idem ipe xp̄s eis ante ꝙmiserat. in qua concordia pace et charitate omnes credentes debere semper vivere ac vnanimiter perseverare si vellent in xp̄i fidem saluari in ipsa. primitiua eccīa tam vnanimiter adunata ac sp̄u sancto charismatibg vniformiter illustrata monstrauit propter quod voluit ibi omnes suos credentes pacifice esse iunctos precipiens eis. a hierosolimis ne discederent sed expectarent ꝓmissionem patris quam audistis inquit per os meum etc. sicut hetur actuū. j°. et hoc ut ipsos patrones eccīe apertissime edoceret qs̄ ipsi erant perseverantes vnanimiter in oratione ut dicitur ibi. et sicut oēs illud charitatis et pacis tam mirabile donū suscipiebant in congregatione. vnū et idē singulis eis et vniforme sic per vniversum orbem docerent omnes eius futuros fideles in hac sacra et catholica congregatione ee ad invicem pacificos et vnanimes et sic eos congregare debere in vnicam suam sctissimā legē. et vnicū amorem et charitatem et eundē ritum et catholicū modū viuendi et parem q̄m et germanitatem per cuncta q̄ simul gentes et nationes cuiuscunq; rei formam in eis q̄ voluit primordialr exemplare ut tale ipi imbuti possint deinde ceteros credituros ad xp̄m magna charitate ꝙ pacis virtute coniungere. unde luce vltimo. post quam dixit eis quomodo sic oportebat xp̄m pati et resurgere a mortuis tertia die et predicari in nōie eius penam et remissionem peccatoꝝ in omnes gentes incipientibg a hierosolima continuo subiungit vos autem estis testes horū et ego mitto promissum patris mei in vos. Vos autem sedete in ciuitate quousq; induamini virtute ex alto. propter quod simile ex omni natione que sub celo est voluit hinc sacratissimo misterio aliquos interesse qui eos loquentes suis singuis. magnalia dei simul audirent et intelligerent ut habetur ibidē. actuū. 2. et hoc ut eis omnibg apertē monstraret quod sicut demonis suggestione

qui pater est et princeps discordie et erroris. homines miseri fuerant in superbia et timore. Itaq; ut turrim
contradm vellent et m̃ iperent edificare. ut sic deinde iustodei iudiũ et bñdictione pariter et
indignatione eos multiphciter in linguis diuideret ac sic amisit verbis facere discordare ut
sic eos abundantius posset ꝓdere et damnare sicut scribitur et factũ est genesis. c°. xj°. sic
xps princeps et amator pacis et vnitatis in illo paraclito spũ concordie et veritatis ꝓ ad eos & sal
uandos ꝓ suos aplos quos sic conspiciebat celesti ac concordi pace doctatos in vñ. sua & vñ. sima
ecclia demonstraret esse vnanimiter conuingendos. sicut et lingua ita et corde. tamq; veros
ciues et fres charissimos ac dei domesticos conuersatione charitatiua et concordi miterse
mutuicem amicabiles. vnde bñs aug⁹. 18. de ciuitate dei c°. 49. paucis verbis satis efficaciter
loquitur ad propositũ. conuersatus est inquit in terra ſ. dñs. ihs. post passionem suam
quadraginta dies cũ discipulis suis atq; ipis videntibq; ascendit in celũ et post dies decem mis
sit promissum spũm sctũm cuius ꝓmissis meos qui crediderant tunc ingnetar maximum
et maxime nes cesarium ut vnusq; quisq; eor ꝓ linguis omnium gentium loqueretur ita sig
nificans vnitatem catholice ecclie per omnes gentes futuram ac sic linguis oibq; locuturam
hec ibi. et ut rei effectus veritatem confirmaret ab ipso etiam aplor ꝓ principe soli diuinũ
habeam testimonium. considerandus est q; ipe beatus petrus hoc id rarissime contestatq; est oibq
ibi astantibq; et iam precompunctione spũs conuerti volentibq; sicut subiungitur in eoq; .2°. c°
ubi dicitur petrus vero ait ad illos. penam inquit agite et baptizetur vnusquisq; vrũm in nomine
ihu xpi. in remissionem peccator ꝓ vror ꝓ et accipietis donũ spũs sancti vob enim est repromissio
et filijs vris oibq; qui longe sunt quoscunq; aduocauerit dñs deus nr. ex ꝓ. ecce q; oibq; aduena fidez
per dnm. aduocandis dicit esse extendendam ymo repromissionem ac vnionis causa. ce. participi
pationem, unde statim. subiungitur ibi quomodo ampliabatur ecclia mea q; caritatis et pacis
comunione ꝓ mixtam conuersionem plurimor ꝓ eor ꝓ qui ut dixi huic glorioso misterio p
sentes fuerunt cum dicitur. qui enim receperunt sermonem eius baptizati sunt et appositi sunt
in die illa aie circiter tria millia. erant autem ꝓseuerantes in doctrina aplor ꝓ et comu
nicatione fractionis panis et orationibq; et ſ. ad alteram vero ꝓ tel ꝓ redemptionem
conuersi sunt. 5. millia ut habetur. actu. 4°. c°. et hijs omnes ꝓ celebantur spũs sto. et ꝓ manse
bat vnanimiter et deuote in illo sanctissimo collegio in quadam ꝓfectissima communione sic
statim ibiq; subiungitur. et sic deinceps multiplicata in caritate ꝓfecta sine aliqua ꝓso
nar ꝓ aceptione creuit fidelium ecclia ex oi gente et natione sicut diffusiq; fatur in eis &
actibq; aplor ꝓ sed quis misi sit insanus et oio mente peruersus non dico negare sed nec dubi
tare poterit inter hos ex quibq; ecclia sic exemplata est etiam affuisse iudeos? de simili lege
cum aliis in catholica ecclia fuisse receptos. nam oes ille primitie credentium ſ. apli. ac alij di
cipli xpi super q⁹. primo spũs sctus aduenit neminẽ dubitante manifeste constat fuisse iudeos
reliquos vero ibi assistentes ex quibq; illa tria millia conuersi fuerunt aut omnes erant iudei
sicut bulmagre in historijs aut saltem maxima et potissima pars eor ꝓ sicut quilibet in
tuenti perspicue esse poterit manifestum. quidquid autem horum sit hoc tamen notissimum est quod
ex vtriusq; fuit ecclia catholica vnanimiter congregata ac in hac vita suprad̃ta communione

Mirabitr exemplata sicut hehir. actu. 6. et 14. c° et genatr potest colligi exp̃ecessu
actuũ. aptor̃ et ões utriusq; ppli. s. iudeor̃ et gentilium eandem gr̃am et donũ acipiebant
adeo mtra vnam cal̃am. ecctiam fidelium. vnde cũ bt̃s petrg. ibisset ab ihope m cesarea
accersitus a centurione cornelio quierat virgentilis et mansisset cũ eo at ep̃s ipẽ et cognati
et amici cũs recepissent spũm sctum ita ut magnalia dei linguis oibg loquerentur et bap
tizari mnõie dñi nri ihesu xpi merexerentur et cũ illi credentes quierant ex circũcisione
m hierusalm propterhoc disceptarent aduersus petrũ ipẽ postalia hanc utriusq; gent̃
parificationẽ mgrã demonstrans. respondit et dixit. si ergo eam dm gram dedit illis deus
sicut et nob qui credimg in dñm ihm xpm. ego quis eram qui possem prohibere deum? his audi
tis tacuerunt et glorificauerunt deum dnm. actuũ. ii. secundo aut hanc gr̃az communica
tionem utriusq; pplis sequebatur participatio regimmis ac ceteror̃ officior̃ eccle dei m
eisd secũd cuius libet eor̃ ordinatam acutilem capacitatem p̃ respectũ ad comunem bñ
citatem. nam licet ad maiorem gratiam non semp necessario sequatur mayor gradus
offitij aut honoris m ecctia. hoc tñ verũ est Quod ões gradus ecctie presumpserunt gr̃az
m persona cui debet conferri ad hoc quod ille cui conferuntur ymoi gradus non peccet
et cuicumq; gr̃a sacramentalis p̃ quam iustificetur ac xpo incorporetur confertur eo ipso ad
quecũq; ecctiastica offitia ac gradus et benefitia pntatur in facie ecctie nisi sit p̃ sonatr
impeditus. s. m habilitatg vel m sufficiens aut non idoneg quibg impedimentis ablatis
manebit per ea abilis et dispositg ad hec supradicta iuxta mensuram sue capacitat̃ ut
ecctie autc possit suscipere illa sicut et ceteri ac debite et recte simili illis et sic maiori gr̃e
cum maiori sufficientia ad utilitatem non impedita ex parte p̃sone correspondere debet
Sem̃ maior gradus ecctiastici offitij vel honoris. vnde recte hec ordinat apls. ad ro.
i°. dicens. per quem accepimg gr̃am et aplatum. ubi dicit glo. Non tantum̃ ex aplatum se acce
pisse dicit ne ingratus esse videret gr̃e per quã illi peccata dimissa sunt ut nemo cuideat dicere
vite prioris meritis se ad euangelium esse perductũ cũ nec ipsi apli qui ceteris superemi
nent aplatum accipere potuissent. ni. prig cũ ceteris gr̃am q̃ peccatores sanat atq; iustificat ac
cepissent. idcoq; optime tenens ordinem cause ait. accepimg gr̃am et aplatum. i. ~~gr̃am et~~ po
testatem aplatg. hec ibi. Cum igitur m habilitas aut m sufficientia uel non ydoneitas, non
proueniat ex ipsa gentis vel ppli sed ex ipsa p̃sone ut p̃ se liquidũ est et m responsioni bg ar
gumentor̃ habet aliquatr demõstrari manifestum est q; p̃ eam dm cõmunicationem ymoi do
nor̃ et gr̃e utriusq; illor̃ duor̃ pplor̃ collatũ demonstratur inter̃ utroq; eandem acequa
lis participio. graduũ et offitior̃ in ecctia p̃ respectũ ad diuersam capacitatem particu
lariũ p̃sonar̃ ut dixi. non legitime impeditar̃ ordinatam in comune ecctie utilitatem.
i taut duobg in fide xpi iam existentibg quor̃ vnus ex gentilibg alter vero venerit exinde is dũ
tamẽ in suis affectionibg p̃sonalibg sint equalis ceteris pariter equatr debent illis gradus et ecc.
offitia conferri et sic proportionatr est dicendum in orbg aliis i taut non attendatur genus

aut infidelitas unde uterque eorum aduenit. a qua iam mundatus consistit sed personalis conditio
qua talem graddum aut ecclesiasticum offitium suscipere ac per illum ecclesie subseruire potest, aliud enim
dicere esset habere fidem domini nostri ihesu xpi in personarum aceptione contra apostolum iacobum in c° 2°.
potest ergo contingere quod unus istorum duorum ~~istorum~~ populorum qui non iam duo populi sed unus sunt
ambo dicendi. minoretur iuste et rationabiliter in participatione horum graddum et offitiorum
in ecclesia dei. eo quod ex illo non reperiuntur persone idonee. pro huiusmodi graddibus et offitiis sub
eundis ut puta quia sunt pauci tunc temporis ex populo illo fideles uel sunt idiote uel in xpiana
religione et in ecclesiastico offitio non bene instructi. alius vero populus poterit etiam ordinate et
rationabiliter in huiusmodi ampliari eo quod sunt plurimi fideles ex eo, aut sunt bene instructi et
in moribus compositi et suficientes et literati. propter quod pluries ex eis sunt digni ad ta
les ecclesiasticos graddus assumi hoc tamen prouenit eis per accidens in quantum ex imperfectionibus
particularium personarum unus iacet ab ecclesiasticis offitiis aliqualiter segregatus alius vero ex earundem
perfectionibus est circa huiusmodi graddus et offitia quodam modo exaltatus. nichil tamen horum competit
alicui eorum in quantum talis gens uel talis populus est sed hec prouenient utrique ex diuersis conditionibus
particularium personarum tunc temporis in eisdem repertarum. Nam si hec in quantum talis gens uel
populus est prouenirent. semper et ubique eis hec ipsa competerent etiam ex opposito mutatis in eisdem
supradictis conditionibus personarum et sic semper unus eorum sublimaretur et quodam modo esset
exaltatus. alius vero circa huiusmodi graddus et offitia iaceret depressus quod falsissimum est nam
versa vice contingit ut dicam quod unus eorum duorum populorum. in quodam tempore propter penuriam et
insuffitientiam personarum habebit paucos in ecclesia dei ministros. alius vero plurimos propter ea
rumdem copiam ac debitam sufitientiam. alio autem tempore continget econtra mutata ut dixi personarum
conditione. Numquam tamen propter hoc est unus populus conculcandus et alius suscepto domino extollendus
ut iam omnes ex illo debebant subici aut a suscipiendo ecclesiastico regimine abiiti etiam tales appareant
qui possint et debeant proficere in huiusmodi gradibus et offitiis. nec alius similiter debet elatione sto
lida sublimari ut semper ex eo debeant omnes persone pro talibus gradibus assumi quia hoc esset iniquis
simum et contra euangelicam legem. imo ut in conclusionibus 2e particule domino disponente dicere
intendo. Non est omnino tutum sed multum xpiane religioni periculosum quod fideles intra unicam ecclesiam
sanctissimam existentes ab huiusmodi populis uel gentibus unde uel ex infidelitate venerunt denominentur.
quia iam unicus est in omnibus eis per xpm populus innouatus. in quo nec circumcisio nec preputium aliquid ua
let sed noua creatura ut inquit apostolus. Qualiter autem ex eorum utroque debeant assumi ministri pro
dictis ecclesiasticis graddibus et offitiis. et quando ex uno uel quando ex alio et quomodo debeant huiusmodi
dissensiones in talibus euitari ordinate commissum est solis ecclesie rectoribus et prelatis qui utinam
in hoc recte et studiosissime attenderent, ne tanta dampna in de ecclesie dei et eius fidelibus prouenirent
ut infra aliqualiter tangam in responsione illius argumenti. Non neophitum iste igitur ordo pre
tactus circa diuina offitia et ecclesiasticos graddus fuit rectissime ab apostolis obseruatus in primitiua
ecclesia de cuius per eos congregatione nunc ago ac deinde usque ad tempus presens non obstante impugnatione
demonis custoditus. nam super adunandis hijs duobus populis ut dixi in unum nouum absque aliqua diferentia

Et ex omnibus eis una
nimis collectus et adu
natus.

et diminutione feruentissime laborauerunt apli omnes has dissensiones et murmuram
ter eos penitus auferentes sicut latissime patet quasi ipe oes epłas pauli exquibꝫ aliqua
in superioribꝫ caplis indixi. quę de hoc legentem sibi libuerit satis apte poterunt in for
mare vnde suꝑ hmõi eor recta et equali congregatione pacifica et concordi gubernerunt ecclia
omes apli tunc tpis in consilium ut dicam in ferig c. 40. in promotione vero eor ad
tales gradꝫ et offitia hoc idꝫ fuit abeis similr observatũ secũdꝫ ordinem supradictum na
primi ecctie rectores et patrom fuerunt apli et alij xpi discipuli oes ex genere iudeor
eoꝝ nondũ erant aliqui alij ex gentilibꝫ ad xpm conuersi qui pro hmõi deputarentur ab
eo. imo nec ee opportebat viuente xpo ut tertio legi supra. 27. c. sed istierant ad hoc adeo pordina
ti sicut nunc dixi in pncti capto incipiente vero ecctia crescere eos non statim promoti sunt
ad hmõi offitia illi quia venerant ex gentilitate eoꝝ in principio erant pauci et eo similr
quod nondũ erant pro talibꝫ ad plenũ instructi et eo similr ꝙ ex hoc multum scandalizati
fuissent credentes iudei si vidissent ipsos gentiles pro via sibi in pto dei proting ee pariꝫ
cuius contrarium ex carnea illa consuetudine legis ipi opinabantur quare infirmitos to
leranda erat in hac parte donec paruo currente discursu conueniens auferetur abeis et ideo
ꝙt ꝙt ad gerenda offitia ecctie fuerunt. necessarij millis primis diebꝫ predicationis apłoꝝ
oes fuerunt ex iudeis propter in cholaũ aduenam anthiocenũ qui forte ob gratiam gentilium
aquibꝫ ante fuerat conuersus ad iudaismũ et ob merita deuotionis et fidei proprie ꝑsone fuit
in expositus eis. Procedenti vero tpe ceperunt. iam ad ex vtri ꝙꝫ ad ecctiam regendam
prouehi indifferenter secũdꝫ debitam capacitatem et merita ꝑsonaꝝ sicut posset deutriq
satis liquide exemplariter declarari eo quod nihil is qui ad fidem venerant ex iudaismo iam
cessabat existimatio illa carnalis quasi putabant ceteris debere preferri sed postꝙ
ad vniuersas gentes dilatata est et excuit ecctia extunc ceperunt multiplicari sacerdotes
et ceteri ministri in ea illi qui ex gentilitate venerant ad fidem catholicam in tanta hac multi
plici abundantia quod ex eis quodammodo solis videbatur esse tota ecctia sufulta. adeo
ut ceteri fideles ad eam ex iudaismo venientes iam tanꝙꝫ aduene et peregrini reputa
rentur abeis. et alij qui improbe crederent amisisse eos ꝙ moris ꝉ nostre paritatis et gra
concurrendi in talibꝫ gradibus et offitijs cũ eis causa autem huius tante mutationis
fuit innumera multitudo fidelium ex gentilitate venientium et paucitos ipsoꝝ iudeoꝝ
credentium qui pro magna parte excecati in sua infidelitate remanserunt sicut
dicit apls. ad ro. ii. quia excecatio ex parte contigit in isrl donec plenitudo gentiũ in
traret et sic omis isrl saluus fieret. pre maxime quia sicut eam oes credidissent non se posse
sent in numero quoequari gentilibꝫ iam credentibꝫ; quia aplebs ipsoꝝ iudeoꝝ erat
quidam ppls peculiaris. et paruus respectu multitudinis gentium circũquaꝫ dispersa
per mundũ in quibꝫ orbꝫ fuit ecctia cathoˉ complantata et sic necessarium erat esse plures
in ministros assumptos ex gentilitate quam ex iudaismo ad regendã ecctiam. qui a prima
vocatione habebatur iudei qui cũ gentilibꝫ poterant conuerti et simul cũ eis

ad offitia ecclia~stica assumi vnde ibi necesse erat omnes ecclie ministros ex gentilibꝫ
esse assumptos inter iudeos vero etiam si deus gentes credidissent semp erant aliqui genti
les qui cum eis possent concurrere in talibꝫ graddibꝫ et offitijs p̄maxime autem occa
sionē gentilibꝫ dedit huius ecclie hec p̄eminencie sibi quodam modo colorata qua
dam licentia usurpande, quia pontifices idolorꝫ et ipsi imperatores romanorꝫ qui
erant rectores et capita gentiu fidem ebraycam ad vsum suum receperunt et ecclie catholice
se voluntarie subiecerunt. pontifices vero ac rabini iudeorꝫ licet multa seruitute et quadam
misera amaxitudine semp tm vsqꝫ ad p̄s p̄maiori parte in sua infidelitate durissime per
manserunt et sic videbantur illi principatu acquisisse istis vero illud ꝯ dicitur ecclia
Non tamen propter hoc gratuitu dono ecclie sibi in hac pte gentilitat usurpare potuit. nam
sicut in prealligato cap. adro. dicit apls. potens est deꝰ iterum inserere iudeos in bona oliuam
legis ac fidei sue aqua ejicere. sicut inseruit ipsos gentiles qui antea numqꝫ mea fuerunt.
et ideo non debent gloriari aduersus ramos aliquando excisos ne forte excidantur isti sicut et
illi excisi fuerunt. sicut ibidē subūngit apls p̄mo p̄sime qz hec dignitas prelationis in xpi
fide non conferatur alicui extali p̄existenti maioritate et multo minꝰ negatur alijs ad hec sufficien
ter dispositis hac tali eius dicta occasione. Omnes ergo sumꝰ vnus nouus pplus ꝙ xpm mem
glioris simum redemptorem misericordissime acquisitus. in quo ut dictū est nec circūcisio nec
p̄putium aliquid valet sed noua creatura et ex vtraqꝫ gente fuerunt aliqui ministri. mecū
dei vsqꝫ hodie sicut satis aperte patet et adinuicem debent esse vsqꝫ ad finem mundi et posito
quod aliquo tpe cessarent esse hmoffitia et graddibꝫ ecclie, illi qui fuerant ex iudaismo con
uersi non tm propter hoc amittebant ius subcedendi. quando cumqꝫ aliq meis rez exirent idonei
quia ecclia~stica offitia ut dictū est non sunt ꝙ aliquam p̄rogatiuam alicui ppto iure hereditario
atributa sed singulis quibꝫ cūqꝫ psonis sufficientibꝫ et idoneis absqꝫ aliqua earū acceptatione
cū timore dei ad vtilitatem et communem pacem ecclie. ꝙ subcessionem tporꝫ religiose ac
salubriter distributa. eodē enim tpe q̄ iudeorꝫ cecitas contingebat et plenitudo gentium intrabat
predicabat etiam apls paulus hanc veritatis ppli concordiam et pacem ac vnanimem in hac pte
equalitatem fundatam sup lapidem illum gloriosissimū angularem et eam tanto feruore zela
bat ac sica ablata timeret in suis fidelibꝫ lapidem illum supra quem fundauerat eos statim de
bere confringi. et ideo cum oīs israel debeat saluus fieri post quam plenitudo gentiū intrauerit
sicut dicit apls ibi et hoc tm successiue ad fidem catholicam ~~tam~~ particulariter reuertendo qz etiā
plenarie in vltimo tpe illam oēs gentes suscipiendo sicut ex apło. et ex glo. colligi potest ibiꝫ con
sequens est quod ad ecclesiam successiue reuertentes benigne suscipiantur nec eius libertatis et
gre propter hoc amissis dicantur sed iuxta mensuram capacitatis vtriusqꝫ in ordine ad bonū
comune ad ecclia~stica offitia et eorū honores et graddus equanimiter cū ceteris oīnbꝫ admittantur
intrantes tm semp portas ecclie ep eius auctē et precedente debita examinatione secūdū ea et be
ne intellecta que ad. vsum de hac re. apls scribit. sicut in ceteris alijs hoc ordinate observari solet
aut ꝙ ut verius dicam observari deberet, et sic debet necessario teneri donec ocurram oēs in
vnitatem fidei. sicut hetur. ad eph. 4. quia tunc oīs israel nobis cū fidelitate et vnanimis erit sic
supra~ius c. 26. largius declaraui. nec in hoc debet indignari quis quam fidelius quantū cūqꝫ

bono ac retissimo zelo moueatur qz respondebit sibi mater grazie ecclia illud moisi. bire beg
niuole et mittissimi serui dei quod scribitur numeri: ii. quid mihi emularis prome. q stribuat
ut oes ppls prophetet. et det eis dns spm suu. concludendum est igitur pro fine capli cu au
toritate esaie ad hanc peraptos sctissimam et vnanimem totius vniuersalis ecclie congrega
tionem superi ꝯ induta quod ex oibꝫ ecclie fidelibꝫ sic concorditer aduniari debebant assumi
rectores et prelati pro administrandis ꝯsimodi ecclias ticis graddibꝫ et offtijs modo et ordine
supradictis sicut ibidē propha concludit ysa. vltimo. assumā inquit ex eis in sacerdotes et leui
tas dicit dns. qz sicut celi noui et terra noua q ego facio stare coram me dicit dns. sic stabit semen
vrm et nomen vrm. hec est ergo domꝫ dni sic pacifice vnanimiter ac concorditer exeunti ꝯ gentibꝫ
peraptos edifficata nec possit ab hoc retissimo ordine quicuqz hec agere cognatur subuertere il
lam quia non ꝯmanis adinuentionibꝫ suis arena sed diuino consilio et voluntate cepit pdē
suus xps firmissimam petram pretiosissimam crucem fundata. propterq sic exit eternalis
diuratura dicente dno ꝯ prophetam ysai. 46. consilium meum stabit et oes voluntates mee fiet. ergo

¶ captm 3.9. quod ista concors et vnita collectio oium xpi fideliu peraptos adunata in ea
fide et charitate in diuisibilis seruatur ab ecclia q oibꝫ confert eadē xpi sacramenta /
uel ut quedam grazie vasa distributa oibꝫ vniformiter et spalis ipm baptismatis sa
cramentu. in quo oes in nouam vitam equalis renascuntur —

Decipsa supradicta concors et admiranda collectio oium xpi fidelium in ea fide et charitate
peraptos tam pacifice et equalis ex oibꝫ gentibꝫ ꝯaptis et nationibꝫ adunata obseruatur studiosis
sime ab ecclia circa oes fidei habitantes ea. Nam non multiplex aut diuisa sed vnica oium eorum
vocatur ecclia communis aut ecclia catholica quod idē sonat sicut certis diebꝫ publice confitemur in simbo
lo niceno cu cantatur in missa vbi inter fidei articulos ponimꝫ hanc vnā ecclie catholice vnitatem
et indiuisibilitatem oibꝫ xpi fidelibꝫ peccatoꝝ remissionem q fit ꝯ ecclias tica sacramenta et
spalis per vnicum illud baptisma per quos oes in vnam nouam vitam renascimur xpo. vbi post alia
sic confitemur et dicimus et vnam sanctam apticam catholicam et aplicam ecclesiam confiteor vnum
baptisma in remissionem peccatoꝝ et cet sunt ergo communiter oibꝫ nobis exposita ab ecclia ispa eiꝫ
sanctissima sacramenta q sunt uelut quedam vasa ubertima gratie a xpo suo naturali mistituta
et aplenitudine gre eius instrumentalis vim habentia ad abolenda nra peccata q etiam fuerunt ꝯ
aplos xpi fidelibꝫ publicata in quibꝫ etiam fuit tota vniuersalis ecclia ex hijs duobꝫ ppls. s. iudeoꝝ
et gentium abeisdē spalis et vnanimiter congregata atq in eisdē perseuerat et ꝯseuerauit quamdiu
durat q est mundus in diuisibilis adunata propterquod concorditer et pacifice administrantur eisdē sine
aliqua distinctione nisi forte interueniat aliquod impedimentu exptē talis ꝯsone q illa debet suscipere
propterquod iuste et rationabilis negentur sibi. in quo non est distinctio iudei et greci. nam hec sanc
tissima sacramenta fauorabilis et deuote exhibentur ꝯ ministros ecclie oi xpiano sufficienter disposito
ad ea suscipienda reuerentialis aduenienti sue talis ad xpi fidem aduenit ex iudaismo siue ex genti
litate et ad idem equo rigore iusticie et zelo fidei negantur cuicuqz non debite preparato qui publice pos
sit conuinci. aut alis ea sibi petenti quam ecclia ordinauit suis fidelibꝫ eadem administrari debere
et hoc simili. sine aliqua interdū ꝯsimodi sic indispositos distinctione non attento vtrū ex iudaismo
siue ex gentilitate talis quicuqz ad xpi fidem aduenerit nisi quantū eoꝝ cuius liber ꝯsonalis prauitas
vel indispositio debere attendere postulauerit. et sic iam non iudeo uel gentili negatur aut cōcedi tur

ecclesiasticum sacramentum sed publice prauo et indisposito fideli. tale aliquid non suscipere debenti. aut
exhibetur catholico et debita preparatione disposito tale aliquid digne suscipere preparato. cuiuscunque
generis uel nationis sit ut sic nunquam sit distinctio iudei et greci. sic igitur manet et manebit concors
et unica nostra sanctissima ecclesia sicut fuit a xpo per hemi pace fundanta ubi factus est in pace locus eius
et habitio eius in sion .i. in ecclesia militanti .ps. 75. sicut etiam fuit ab ipsis sanctis apostolis pacifice ex omnibus
gentibus ministerialiter adunata in hac uberrima plenitudine gratiarum omnibus suis fidelibus generaliter distributa
sicut fuerat per ysaiam predictum in c°. 12. ubi dicitur haurietis aquas in gaudio de fontibus saluatoris
et dicetis in illa die confitemini domino et inuocate nomen eius. notas facite in populis adinuentiones eius
mementote quoniam excelsum est nomen eius. cantate domino quoniam magnifice fecit. anuntiate hec in uniuer
sa terra. exulta et lauda habitio sion. quia magnus in medio tui israel. in quibus verbis precinendo inui
tatur uniuersa congregatio xpianorum fidelium. tam ex iudeis quam ex gentibus uenientium ad parti
cipandam gaudiose in charitatiua comunitate hanc xpi sacramentorum copiosissimam ubertatem sicut
conuenientissime ad propositum sacri doctores exponunt. haurietis aquas in gaudio de fontibus salua
toris .i. o uos uniuersi fideles catholici tempore xpi uenturi. haurietis donum spiritus sancti cum gaudio charitatis
et pacis ad inuicem de sacramentis noue legis que dicuntur fontes saluatoris quia in eis copiosissime gratia
confertur, quod non fiebat in sacramentis ueteris legis. et dicetis in illa die. s. mutuo uos inuicem et ami
cabiliter exortando. confitemini domino. s. hec eius altissima beneficia fideliter et humiliter recognoscendo et in
uocate nomen eius. s. deuotissime eum laudando. Notas facite in populis adinuentiones eius .i. nunciate per
predicationem euangelice ueritatis modos tam multiplices et mirabiles humane salutis quos sic
in filij dei incarnatione, predicatione, passione, resurrectione. et ascensione diuina sapientia adinuenit
in quibus hos sacramentorum plenissimos fontes donorum et gratiarum nobis relinquere uoluit et hoc in omnibus genti
bus ex hijs duobus populis hic expressis. s. iudeorum et gentium in unum collectis. Mementote quoniam excelsum
est nomen eius. s. nostri gloriosissime saluatoris qui a deus exaltauit illum et dedit illi nomen quod
est super omnem nomen ut in nomine ihesu omne genu flectatur celestium terrestrium et infernorum. ut habetur
ad philipp. 2°. cantate ergo domino quoniam magnifice fecit. anuntiate hec in uniuersa terra. quod sicut dixi
altissime completum est per apostolos. qui sic ecclesiam catholicam ex utroque horum duorum populorum in uniuersa
terra collegerunt atque in unum summe charitatis et pacis admirabile generale collegium in eam inequali
ac unanimi participatione horum supradictorum celestium donorum congregatam suis successoribus com
miserunt in qua pacifica congregatione permansit usque hodie et permanebit usque in finem mun
di stante domino ihesu xpo inter utrosque pro lapide angulari qui eos non patietur dissolui unde con
uenienter in fine propheta concludit hanc catholicam et uniuersalem ecclesiam ex utroque populo pacifice
congregatam ac sic de cetero permansuram inuitando ad exultationem et laudem eo quod habeat in
medio sui tam altissimum redemptorem qui eam in eternum indissolubiliter continebit cum dicit exulta ergo
et lauda. s. super hec supradicta quia magnus in medio tui israel .i. tuus redemptor omnipotens qui te semper
in hijs omnibus sanctificabit et proteget. hoc generaliter de concordi et pacifica participatione gratiarum et donorum
in sacramentis dicta sunt circa omnes xpi fideles. undecumque aduenirent ad fidem. qui iam tamen sub ea
legem euangelicam susceperunt per que necessario conuincuntur intra eam de cetero debere unani
miter esse concordes est tamen illud unicum sacri baptismatis sacramentum per quod regenerantur ad fidem
nouiter aduenientes et efficiuntur membra xpi ac communioni catholice ceterorum fidelium incorporan
tur ut intra unicam sanctam ecclesiam cum eisdem circa hec supradicta conformiter participanda de cetero
commineretur. propter quod uelut altera ecclesie ianua solet appellari hoc sacramentum intrantium in quoqui
cunque rite et recte susceperit illud eo ipso purificatur omnino a peccatis omnibus retroactis tam ab originali

quam ab omnibus actualibus quantumcumque sint innumera et deformia et ab omnibus penis debitis
proeisdem ubi ipse purificatus et limpidus coram deo. ita quod si tunc moreretur absque aliquo retinaculo
euolaret ad celum. et hoc purificationis iuditio eum tunc suscipit et publicat ecclesia nullam eis satisfactionis
penitentiam imponens siue ille fuerit ante iudeus siue gentilis etiam si milia millium egerit peccatorum si
autem cuiquam circa hoc dubitatio propositionis occurrat eo quod ecclesia videtur vinculo destructiori restrin
gere ipsos iudeos qui se possunt fieri xpianos. iubens spaliter de eis ut per octo menses habeantur prius
inter cathecuminos et sic ad baptismum accedant et cetera talia que obiici poterunt in contrarium quorum
ut iam predixi in responsionibus argumentorum utriusque particule et spaliter in secunda ubi obiciendas sunt
ista et ibi clara luce reperiet quomodo talia in nullo militant contra ea que dicta sunt aut dicentur de
hac sacra ac pacifica et conformi omnium xpi ex utroque horum duorum populorum xpianorum in omnibus et per omnia co
munione. Nunc vero unico verbo apprehendat quod aliud est adhibere cautelam ad debitam eruditio
nem eorum qui debent conuerti ut ipsi fructuose fidem et sacramenta suscipiant et per eorum ingressum non
decipiatur ecclesia. quod studiosa cautela non potest esse in omnibus uniformis sicut ibidem dicere intendo sed de
bet iuste et rationabiliter variari iuxta modum et ordinem competentem eis. qui sic ante baptismum debent
fideli informatione doceri. aliud vero est virtutem ac integram communionem sacramentorum et legis minuere
et eam diuersimode fidelibus communicare sicut isti oppugnatores per huiusmodi differentiam et scissuram facere
intendunt, quod esse non potest aliquomodo nec ecclesia tale aliquid quomodolibet ordinaret. imo si hoc ageret
seipsam destrueret sicut dicetur infertur. c. 44. et deinceps. illud enim est ministerium rectoribus ecclesie commissum
secundum particulares circumstantias que sunt multipliciter variabiles per eos diuersimode disponendum. hoc
vero est diuine largitatis totius uniuersalis ecclesie gratuitum beneficium eque omnibus suis fidelibus cum ipsis
sacramentis et lege a xpo generaliter condonatum quod nullus propter eum auferre poterit quin legem ipsam
ac eius sacramenta conturbando confringat. ipse vero xps numquam auferet ut dicetur et hoc similiter
quicumque talis est. nunc breuiter apprehendat quod aliud est inter eos qui iam sunt fideles debita castigatione
pugnire peccantes ac penam statuere pro similibus in scriptis. aliud vero diuidere xpi fideles
ac ex quorumdam pactis legem ponere omnibus fidelibus illius populi per quam non conuicti in se ipsis
puniantur et iniuste minorentur a ceteris xpianis. Nam illud primum licitum est ecclesie ministris immo
incumbit eis necessario id facere ex officio. hoc vero secundum numquam fuit concessum alicui. lege
enim xpi et eius sacramentorum necessariam communionem corrumperet. quicumque hoc agere attentaret
sicut de illo superiori fuit dictum. est ergo ut ad propositum reddeam equalis et uniformis sacri
baptismatis unda omnibus undecunque ad xpi fidem venientibus ad eos integraliter purificandos et eos
catholice omnium ecclesie fidelium equa gratia et amore cum ceteris conformiter et pacifice incorpo
randos. licet enim qui maiori fidei et debotionis preparatione ad illud accedit ~~maiorem~~
maiorem gratiam recipiat et per consequens etiam maius remedium contra fomitem originalis concu
piscentie. quam alius qui in huiusmodi preparationem non equiparatur ei, verumtamen ad tollendum
omne peccatum tranactum, siue originale siue actuale et penam debitam pro eodem ac ad recreandum
in nouam vitam et eum xpo incorporandum ac eius sanctissime ecclesie rite et recte baptismum
suscipientem equalem effectum in omnibus habet absque aliqua distinctione sicut et xps. indistin
cte omnes baptizari precepit siue iudeos, siue gentiles, siue paruulos, siue magnos, siue diuites,
siue pauperes, et sic de ceteris. in ultimo. Euntes in mundum uniuersum predicate euangelium
omni creature baptizantes eos in nomine patris et filij et spiritus sancti etc. sicut ut communi auctoritate
cum ecclesia concludam in ipsa sacrifontis unione. monstratur cum dicitur. Omnipotens semper tine deus

manet

nota bene

addeſto magne tue pietat̃ miſteriis. adeſto ſacramento et ad recreandos nouos ꝓſlos quos tibi
fons baptiſmat̃ ꝑturit ſpūs adoptionis emitte eꝝ. et miſa reſpice ecclie nota tō tu
tue et multiplica ſinea regenerationē tuā qui gratia affluent̃ impetu letificat̃ ciuita
tem tuam fontemq; baptiſmat̃ aperis toti orbi terrat̃ gentibq; innouandis. ut tue mage
tatis imperio sumam ꝓmigenitum gram de ſpū sto. qui hanc aquam regenerandis hom̃i
bus ꝓparatam archana sui luminis admixtione fecundet. ut sanctificatione concepta
ab inmaculati diuini fontis utero in nouam regenitam creaturam ꝓgenies celestis emergat.
et quos aut sexus in corpore aut etas dicernit in ſpe. in unam pariat gra mater infantiam.
et infra hic oīum peccatoꝝ macula deleantur. hic natiua ad imaginem tuam conditat
ad honorem sui reformata principij cunctis uetustas ſcaloribus emundetur. et oīs homo
hoc sacramentum regenerationis ingreſſus. in uera innocentie noua infantia renascatur.
hec ibi. imo licet ante hoc per fidem et deuotionem aliquis factus sit membrū xpi quantum
ad meritum. nunq; tamen fit actus membrum. nec incorporatur eccliæ quantū ad nume
rum, quousq; realit̃ et cū effectu suscipiat ipm baptiſmū. nec admittetur ad alia eccliastica
sacramenta nec ad cetera alia ex eis dependentia in communione xpiana. et econtra, si bap
tiſmū in facie eccle rite et recte suscipiat, et propter obicem sue ꝓpositionis gram non
recipiat, erit tñ propter hoc membrū xpi et eccliæ quantū ad numerum. et admittetur oīo ad
quecūq; eccliastica officia et beneficia. in foro contentioso, nisi ex aliqua ꝓte crimis publi
ce conuincatur, qua quantū ad illud etiam ꝑ se repelletur sicut et aliquis alius si conuictus
repelletur et sic erit membrū xpi et eccliæ quantū ad numerū, licet non quantū ad meritū
et gaudebit ꝑ alios ecclie, licet non gaudeat gratijs ſpūalibq; coram deo. et hoc itaeſt
neceſſarium quia contrarium dicere eſſet grauiſſime errare, imo eccliæ statum deſtruere sicut pos
ſet oppoſito solidiſſimo fundamento ex sacris doctoribus ſufficiente sacris abunde ꝓbato.
de quo forsitan in 2. tractatus ꝓticula aliquid dicam de odante. nunc vero hoc dictum sit
quod qui hoc non sapit oīo disipit. nec moueat quē quam q; in ipſis malefactoribus baptizatis.
ꝓtoralis ꝑna baptiſmus non tollit quia hoc iuſtiſſime fit nec in aliquo ꝓpter id ꝓfectiſſi
mam suam dignitatem amittit. sicut ſuperius c. 27. aliquatr tetigi. nec turbetur ad idem
eo quod baptiſmus arestitutionum obligationibus non absoluit. quia hoc non eſt ꝑnitentiam aut
satisfactionem agere ex defectu purificationis baptiſmi. ſed eſt a peccato ceſſare. et ad illud
suſcipiendū ſedenter ꝓrerare. sicut agere debet et qui alterius uxorem aut concubinam ha
beret quia ad baptiſmū accedens illam teneretur dimittere. nec etiam quiſquam mulcatur
indebite. eo quod irregularitatem baptiſmus non aufert. quia hoc non eſt aliquid ꝓtinens ad
uim sacramenti que dicte peccatū et penam ei debitam tollit. nam irregularitas multotiens not q bapt non tollit debitū / non irre
abſq; aliquo peccato contrahitur ut patet in bigamo. imo etiam et meritorie aliquando mille gularitatem q multotiens abſq; aliquo peccato cō trahitur / imo et meritorie
in additur. sicut patet in iudice ex ſelo iuſtitie ꝓpter deū occidente malefactorem. et aliqñ
doctiam eam contrahunt boni viri et non aliquā alij peſſimi, eoq; irregularitas contrahitur
in aliquibus actibus qui aliquando non sunt peccata, imo sunt uirtutes operа laudabilia et
non contrahitur in alijs que sunt grauiſſima crimina. cuius ratio eſt quia in aliquibus actibus
reperiuntur alique circumstantie cui repugnant ſignificatione ſti ſtimi sacramenti. ſ. eucha
riſtie ad quod oēs ordines referuntur et in talibus actibus siue sint mali siue etiam boni ꝓpter hanc

Solam ꝛ inproportionabilitatem ad supradictum sacramentum cui ministri debent proportionabiliter confirmari eo ipso quod talibus actibus aliquando implicantur reduntur inepti et incurrunt hanc irrigularitatem, alij vero sunt actus in quibus tales circumstantie opposite significationi sacramenti non occurrunt et in talibus non contrahitur irrigularitas licet aliquando sint gravia peccata. nunc igitur ad propositum sic in actu in quo irrigularitas contrahitur concurrat etiam peccatum. ipsum peccatum dimittitur et pena omnino dimittitur in baptismo, manet tamen irrigularitas ut est dictum. sicut maneret in alio fideli et catholico viro etiam quantumcumque iustissimo quousque dispensaretur cum eo omnia tamen hec que dicta sunt de baptismo equaliter sunt communia omni homini tam iudeo, quam gentili qui actu suscipit illum. et hoc redendo singula singulis quia equaliter tam iudeus quam gentilis dispositus sufficienter mundatur in baptismo ab omnibus suis peccatis et equaliter regeneratur. eorum uterque in novam vitam incorporatur xpo et eius sanctissime ecclesie et equaliter relinquitur puniendus si sit malefactor publice in hoc convictus et equaliter debet ea que abstulerat restituere quicumque aliquid horum antemeruerit et equaliter in utroque eorum manet irrigularitas si ante illam incurrerit et sic de ceteris dum tamen ipsi in huiusmodi personalibus actibus sint equales. s. eque dispositi aut indispositi. eque malefactores vel ad restitutionem obligati, aut eque irrigulares et huiusmodi. unde quando dispensandum fuerit. eque cum utrolibet dispensabitur. si tamen in profectu comunis utilitatis que inde speratur fuerint equales. unum tamen est merito concludendo quod illi qui ex iudeorum populo convertuntur. ad fidem magis sunt abiles et idonei ad proficiendum in ecclesia dei quam illi qui ex gentilibus convertuntur et fidem recipiunt. si uterque vere et equaliter convertantur sicut doctores sacri concludunt et dicunt et spiritualiter nicolaus super illo apostoli. ad ro. ii. capitulo, si delibatio sancta et massa etc. ubi sic dicit. iudei scientes scripturas conversi ad fidem magis poterant prodesse quam alij ut patet de paulo et apollo et pluribus alijs. et ad hoc apostolus inducit exemplum de apostolis dicens quod si delibatio sancta i. apostoli qui fuerunt quedam delibatio de massa iudaica. et massa i. plebs iudaica cum fuerit ad xpm conversa s. poterit esse sancta sicut et illi. et si radix sancta i. patriarche qui fuerunt quasi radices plebis iudaice. et rami i. alij de populo iudeorum cum crediderint et reciperint xpm que patriarche et prophete qui crediderunt et predixerunt s. possunt esse sancti et utiles ecclesie dei sicut illi fuerunt. per hoc ergo intendit apostolus ostendere, quod iudei conversi ad fidem, sunt habiles ad bonum et quantum ad hoc tenet similitudo. et sic eorum casus non est irreparabilis sicut ibidem nicholaus concludit. unde manifeste apparet ex dictis apostoli et nicholai, quod iudei veraciter ad fidem xpi conversi sunt magis abiles et idonei ad proficiendum ecclesie dei et per consequens facilius est dispensandum cum eis ad ordines suscipiendos. et ad alia ecclesiastica officia et dignitates administrandas ratione non idoneitatis transacte infidelitatis, quam cum hijs qui convertuntur ex alijs sectis gentilitatis, quia cum ipsi ordinandi et dignitatibus ecclesiasticis proficiendi debeant esse doctores prout iubet apostolus. prima thimo. 3. isti sunt magis docti in lege et divinis scripturis si illas convertant ad xpm per veram credulitatem. item cum esse debeant huiusmodi ordinandi et proficiendi humiles et experti ac exemplares isti vero nutriti in disciplina legis et prophetarum. et extructi in doctrina eorum magis sunt habiles et idonei ad regimen et gubernationem populi propter dictam a sue factionem quam illi qui nunquam habuerunt talem

aliquam exercitationem.

aliquam exercitationem sicut patet de paulo et appollo de quibus exemplificat nicholaus
et etiam de multis aliis tam antiquis quam etiam modernis qui nostris temporibus conversi fuerunt
et ecclesie dei profuerunt tam exemplo in moribus et vita quam etiam doctrina in libris et
scriptis suis. hec autem gratia tam altissime noue regenerationis confertur in baptismo
omnibus xpi fidelibus eo quod in baptismo qui suscipit illud totaliter comoritur vite priori et
incorporatur morti xpi cum quo sicut comoritur et consepelitur. ita cum eo in vite noui
tate resurgit. sicut dicit apostolus ad ro. 6. an ignoratis fratres quod quicumque baptizati su
mus in xpo ihesu in morte ipius baptizati sumus. consepulti enim sumus cum illo per bap
tismum in mortem ut quomodo xpus resurrexit a mortuis per gloriam patris ita et nos
in nouitate vite ambulemus. et ut glo. ibi concludit propter hoc dicit apostolus an ignoratis. quia
non debemus hoc ignorare. communicatur ergo passio xpi cuilibet baptizato ad abolenda
eius crimina et peccata et omnem penam pro eisdem omnibus debitam ac si ipse realiter ad sa
tisfaciendum pro omnibus suis criminibus et peccatis tunc temporis moreretur. ymo ac si xpus pro eisdem
tunc realiter poteretur. propter quod ipse sacratissimam passionem suam appellauit
baptisma. luce. 12. baptisma habeo baptizari etc. quod de sui sacratissimi sangui
nis effusione fuit dictum. et ideo ipse baptizatus xpm. veraciter induit. sicut dicit
apostolus ad gala. 3. quicumque enim in xpo baptizati estis xpm induistis. ex merito ergo
sue sanctissime passionis que tunc ei sic communicatur ut dictum est. ab omnibus erroribus
et peccatis transactis et ab eorum penis velut per quandam commutationem iuste et mi
sericordissime liberatur. et in nouam ac renatam creaturam sic purissime libe
ratam ac populo dei incorporatam euadit propter quod nullam ei ecclesia penitentiam im
ponit. sed in numerum filiorum ut dictum est. eum liberum et expeditum assumit
nec in hoc differentia iudei et gentilis aut cuiuscumque infidelis ad baptismum
aduenientis quia omnes ut dictum est regenerantur equaliter, nam passio xpi
que quilibet communicatur ibidem generaliter ac sufficientissime pro omnibus satisfe
cit sicut dicit. p. Jo. 2. ipse est propitiatio pro peccatis nostris. Non pro nostris autem tantum
sed etiam pro totius mundi. propter quod apostolus in auctoritate ad gala. quam superius induxi
cum dixisset quicumque in xpo baptizati estis xpm induistis. statim subiungit. non est iudeus
nec grecus. non est seruus nec liber. non est masculus nec foemina. omnes enim vos unum estis
in xpo ihesu. concludendum est igitur ordinate quod sicut per xpm sumus omnes fideles generaliter.
indistincte redempti et per eius sanctos apostolos in nostris prioribus conformiter et pacifice
adunati sic continua successione renascimur in baptismo eque et equaliter ut est dictum
eius sacratissime pasioni configurati et enumeramur huic sancte ecclesie congregationi
et debemus viuere in uniformi ac pacifica ceterorum sacramentorum et aliorum beneficiorum totius
uniuersalis ecclesie participatione; ubi adendum est cum sancto doctore. 3. parte summe. q. 68. — thomas.
ar. quinto. quod quicumque vellet horum contrarium sentire faceret iniuriam passioni et mor
ti xpi quasi ipsa non esset sufficiens ad plenariam satisfactionem pro peccatis omnium bap
tizandorum. et ideo aduertant quicumque iudeorum gentem iam in baptismo renatam

Quantum ad hanc ptem impugnant et eam aceteris fidelibus minorare laborant. quod non ei sed xpo nro omnium saluatori verissimo derogant. et eidem irrogant hanc iniuriam et ad vltimum videant quod vellint, nolint, semper erit omnibus aduenientibus fons sacramentorum apertus. ut in eo omnes indistincte purificentur et recreentur sicut diu antea fuerat prophetatum. zach. 13. in die illa erit fons patens domui dauid et habitantibus ihrlm in ablutionem peccatoris et menstruate. et erit in die illa. disperdam. nomina ydolorum de terra et non nominabitur vltra etc. Que omnia iuxta sacros doctores sic intelligenda sunt. quod fons iste patens esse debebat sacer baptismus in quo menstruum. i. originali in vtero menstruate. s. ipsius matris contractum et peccatum. s. actuale ablui et purificari omnino debebant. et debebat esse patens. i. publicus et comunis omnibus habitantibus ihrlm. i. in ecclesia militante que sepe ihrlm nominatur in sptura qui domui dauid spualiter patens esse debebat. et propter quem ydola disperdi debebant de terra. quia tam iudei quam gentiles debebant ad ipsum venire et simul per eum conformiter purificari et relicto iudaismo et gentilitate vnanimiter in quemdam nouum pplm congregari quod factum est ab initio surgentis ecclie et fiet deinceps suscesiue. sed omnino complebitur in vtroque pplo circa finem mundi quando fiet. integre et perfecte vnum ouile et vnus pastor quia tunc tam iudaismus quam ydola gentilitatis penitus exterminabuntur cum omnes ad catholicam fidem pariter committerentur. interea vero sicut iudaismus manet apud nos. sic perseuerat adhuc aliqua idolatria in partibus septentrionalibus ut ipsi doctores dicunt.

Capitulum 40m. quod ista sacra concors vniuersalis ecclie comunitas ac omnium xpi fidelium pacifica et conformis dignitas omnibus nobis demonstratur ad sensum in ipso nomine xpiano a quo omnium nrum mater ecclia denominatur et omnibus suis fidelibus in baptismo equaliter et indistincte comunicat illud.

Superioribus quoque addiciendum est quod non vacat mirabili ac recolendo misterio quod ipsa matre vniuersalis ecclia denominatur a xpo supra quem edeficata consistit et sic denominat quemlibet suum fidelem catholicum cum per baptismum in trasemet ipsam recipit illum. hec enim sacra totius ecclie comunio in vniuerso orbe. xpiana ab omnibus nominatur et ipsa eque et equaliter nominat xpianum quemlibet baptizatum in quo eius dignitas admiranda monstratur et eadem cuilibet eius catholico filio equaliter et indistincte comunicata esse declaratur. est ergo maxime ac notabilis supra illam antiquorum fidelium comunionem hec nre sctissime matris ecclie dignitas. eo quod hec dicitur ecclia xpiana. illa uero dicebatur sinagoga iudaica, in quo demonstratur quod in ipsa ecclia est excelentissima dignitas sacerdotalis et regia uelut quodam nobilissimum diadema. quo a xpo eius gloriosissimo eius sponso fuit honorabiliter coronata et gloriosi regni ac sacerdotij sui eidem uel ut regime excellentissime comunicata. nam xps sicut notissimum est. fuit et est rex supremus et sacerdos excelentissimus cuius regnum et sacerdotium permanet in ecclia xpiana. vnde ipsa reditur vniuerso ordine admirabiliter honorata, hanc eius magnificam gliam per xpm ecclie catholice affuturam. sicut magno suscensus feruore preuiderat. sic magno vociferando clamore predixerat. ysai. propter sion inquit non tacebo. et propter hierusalem, non quiescam. donec egrediatur ut explendor iustus eius et saluator eius ut lampas accendatur. et videbunt gentes iustum tuum et cuncti reges inclitum tuum. et vocauitur

tibi nomen nouum. quod os dni nominauit et eris corona glie in manu dni. et diadema regni in ma
nu dei tui et non vocaueris vltra derelicta. ysai. 62. in quibus verbis secundum sacros doctores satis aperte expri
mitur hoc quod superius pretuli de ecclie catholice mirabili dignitate sibi communicata per nomen.
dicit ergo. propter sion non tacebo. et propter ihrlm non quiescam. i. non cessabo a diuinis pre
cibus et laudibus propter gliam ecclie quam eidem video futuram per xpm. sion. enim et ihrlm
sicut iam superius dictum est. ecclam xpi significat. donec egreddiatur. s. incarnetur et vi
sibilis apparcat in mundo ut splendor iustus eius. i. xps qui ratione dei talis dicitur es
plendor patris et figura sustantie eius. sicut habetur ad ebreos. c°. i°. et saluator eius. s. pp
ter suam omnipotentiam sicut in auctte preallegata subditur ab apto et dicitur portans quoque omnia
verbo virtutis sue purgationem peccatorum. faciens enim, ut lampas accendatur. s. ardore chari
tatis ad alios atendendum. nam sicut ex accessa lampade accenduntur alie sic ex plenitudine
charitatis xpi inardescunt fideles anime. propter quod dixit ipse. luce. 12. ignem veni
mitere in terra et quid volo nisi ut accendatur. et videbunt gentes iustum tuum. s. in predica
tione aptorum et cuncti reges inclitum tuum. et hoc eo quod plurimi eorum receperunt fidem xpi
et spatr romanorum imperator cui reges obediebant et subdebantur, omnes tamen reges terre sicut
~~ex~~ superius dixi fidem xpi suscipient ante finem mundi, et vocabitur tibi nomen nouum. s. ecclia
xpiana que antedicebatur iudeorum sinagoga. et numquam usque ad xpm hoc nomen fuerat sor
tita. propter quod dicitur nomen nouum. non licet aliquando sinagoga nominetur ~~sinagoga~~ ecclia, raro tamen sed
~~dum~~ eius principale nomen semper est sinagoga. nra vero mater ecclia numquam nominatur ab
aptis sinagoga sed semper ecclia. et etiam si aliquando sinagoga iudeorum vocetur ecclia.
numquam tamen vocatur ecclia xpiana quod est maxima dignitas nre catholice ecclie ut pate
bit singulariter reseruata quod os dni nominauit. quia xps eidem suo sitissimo ore hoc mirabile
nomen imposuit. sicut habetur. m. 16. vbi postquam petrus dixit. tu es xps filius dei viui
statim xps subiungit. super hanc petram edificabo ecclam meam. i. super me ipsum in hac
fide quam sic reuelante deo confessus es. recte ergo nostra mr ecclia ore dni dicitur nominata xpiana
que super xpm firmissimam petram eiusdem testimonio presistit edificata. et eris corona glie in
manu dei. et diadema regni in manu dei tui. i. eris per eum coronata in maxima glia. et velut
regina in diademate regni a dextris eius collocata in singulari. et honorabili eius protectione cons
tituta. diferentia vero sinagoge et ecclie catholice que iuxta propositum tangit hanc
partem. est secundum btm ysidorum ethimolo. lib. octauo. c°. i°. quod sinagoga iudeorum secundum impe
trationem dicitur congregatio eorum. eo quod solos iudeos congregabat in semetipsa, quorum dicebatur
sinagoga et eos non dicebatur conuocare tanquam homines rationales. sed congregare sicut quedam pecora
aut homines duros et rebelles. si vero aliqui ex gentilibus iudaicam legem reciperent. hoc non erat
ex institutione sinagoge que illos non obligabat, nec ad illos principaliter se extendebat. sed erat
ex acidenti. quia ipsi voluntarie se eidem subiciebant. et non statim suscipiebantur ut eius
sed ut hospites et aduene. ut satis aperte pattet quod et clare ad effesios. 2°. aptis innuit et actum. 6.
nicolaus anthiocenus ex gentilitate ad iudaismum conuersus vocatur aduena propter hoc idem in
ter iudeos etiam quorum erat illa sinagoga non inungebantur nisi reges sacerdotes et prophete.

Ntra uero sanctissima vniuersalis xpianorum ecclia secundm̄ interpretationem dicitur vocatio oium eorum et amorem. s. et eorum et gentilium vnū uel ut rationales homines pacifice et concorditer vocatorum. in cuius amabili congregatione nullus undecūq; aduenerit reputatur hospes et aduena. sed oēs equa lege amoris et gratie habentur. ut ciues et domestici, de ipsa nulla apposita distinctione iudei uel greci. ut sepiū apostolus repetit et ideo ei et eius quilibet. ecclesie cognomie vocantur a xpo xpiani sicut et ipsa sua oibus communis ecclia qm sibi tam amicabiliter desponsauit ac in charitate perfecta coniungit. vocatur ecclia xpiana. in qua etiam quelibet baptizatus sibi dignatur coniungere. ut dictum fuit in. c°. precedenti. propter quod similiter oēs xpiani generaliter inunguntur. quia oēs equaliter et indistincte reges et sacerdotes xpo spiritu efficiuntur nam sicut habetur extra de sacra unctione. c°. unico. a xpo xpiani indicuntur tamq; uncti describentur abunito ut oēs concurrant in odore inguenti illius cuius nomen oleum est effusum sicut etiam statim concludendo dicitur. bene ergo in prealligata ysaie aude subiungitur et non vocaberis ultra derelicta etra. quia xps. indesinenter ac singulari quadam sua prouidentia protegit. et tuetur ecclam et quemlibet eius fidelem usq; in finem. in hac sibi collata regia dignitate. sicut ipe dixit. in. vltimo. loquens huic apostolorum electe congregationi. ego inquit vobiscū sum usq; ad consummationem seculi. apparet igitur cuilibet inuenti. quom° ipsa mater ecclia nomine nouo oredini nominata. est nimium altissime honorata et quom° hec ipsa dignitas est etiam omnibus fidelibus undecūq; ad eam aduenientibus cū nomine ipso condonata. quod dignis cons princeps apostolorum petrus dicit esse oēs fideles unum cum populum in hac sacra regia ac sacerdotali dignitate acquisitum per xpm sicut ipsum nomen significat ut est dictum quod ecclia suscepit a xpo et equaliter ac sine distinctione illud communicat et imponit cuilibet cū suscipit ipsum baptismum. ut eorum quilibet prodignitate xpiani deinde nominetur sicut et ipa nominatur ecclia xpiana. i. petri. 2. vos inquit estis genus electum regale sacerdotium gens sancta populus acquisitionis. et sic sicut est una fides et unum baptisma ac una spes vocationis oium xpianorum ac unus deus eorum qui suam era ac liberalissima gratia vocare dignatus est eos. sicut ad ephe. 4. tangit apostolus sic intra unam sanctam ecclam suprasemetipsum edificatam est, unum ac commune nomen, ac una eamq; dignitas, oium eorum. quod et in hoc nomine catholicum adiectum significatur. a quo et ecclia xpiana dicitur catholica. et quilibet etiam fidelis xpianus catholicus. appellatur. catholicus enim id est quod communis uel universalis sicut epaute glose superius. c. 2 8 declarauit confirmat autem ea quę dicta sunt guillermus in rationale diuinorum officiorum. l°. ō. tit°. de sabbato sito. ubi hanc ipsam bti petri apli auctoritatem superius allegatam inducit. et eam ad omnem hominem rite et recte baptizatum extendit dicens. quod oēs xpiani fideles efficiuntur xpo spiritu in baptismo reges et sacerdotes. hoc ipsum etiam concludit sanctus thomas in libello suo de regimine principum ad regem cipri missum dicens quod traditum est xpo regnum quorumq; eorum petitur. propter quod non solum sacerdos. sed etiam rex in septimis sacris nominatur. et a deo regale sacerdotium deribatur. et quod amplius est oēs xpi fideles in quantum sunt membra eius. reges et sacerdotes dicuntur. hoc idem tetigit in predicta decretali extra de sacra. unctio. c°. unico circa medium. ubi dicitur. quia vero xps fecit nos in sanguine suo deo nro regnum et sacerdotes propter qd

Petrus apls ait vos estis gen9 electu regale sacerdotium, id circo, in nouo testamento non solu reges et sacerdotes vngimur. sed oēs xpiani erim. hoc etiam apte ipsu sime declarat bts ioānes in apoc. c°. v°. vbi voce exultantis ecclie ad lamatur et dicitur xpo, redemisti nos deo in sanguine tuo ex oī tribu et lingua et populo, et natione. et fecisti nos deo nro regnu et sacerdotes et regnauim9 sup terram. quid ergo apti9 contra semetipos expectant audire qui bni am xpi ecclam sic diuidere contendunt. cū voce vtiq ecclie dicatur oēs nos esse ex oī tribu et lingua et populo et natione equali dignitate amoris et gratie redemptos et reges et sacerdotes xpi sanguine constitutos vnde sup terra ut ibi dicitur regnare debem9 hic. s. in ecclia militante xp gram. in futuro vero xp gliam ut sicut ibi bono xp glie debem9 esse capaces sic hic graz et benefitio xp ecclie ideo enim dicitur secum9 sacros doctores nos oēs esse ex omni tribu et lingua et populo et natione redemptos ac reges et sacerdotes constitutos. quia nra alma mater ecclia ex omni tribu et lingua et populo et natione xp xpi sanguinem fuit redempta et in hac supra dicta dignitate comunicis oib9 constituta eo9 non qualiscum9 fuit in sua sacratissima passione apud dnm misericordiam sed etiam fuit apud eum redemptio copiosa ps. 129. consideranter autem quod ex hoc quod vngumtur oēs xpiani in ipa regeneratione baptismi ut dicitur in pdicta decretali ex hoc ipo demonstratur eos oēs debere esse mansuetos et mites ac in ter semetipos minime pacificos unanimes et concordes. secūd quod hec tio ipa videtur significare q res in unite solent fieri lenes ac delectabiles actratibles. xps enim in re pacificus inter pretatur unctq et inde in ungimur nos xpiani ut simus inter ipos unanimes et pacifici inde non inmerito ecclia illa duo tpa. s. sabbatum dnice resurrectionis et sabbatu pentecostes ordinauit pro solemni baptismo. sicut habetur de consecra. di. 4. hec duo tpa et. c. se. ut plane daretur intelligi. q sicut oēs in baptismo eo figuramine morti xpi et priori vite comorimur eiq ac deinde renati in nouitate vite resurgim9 cū ipo. sic sacra eius unctione pariter studeam9 ad inuicem obseruare vinculum pacis in qua apti recepti fuerunt unanimes in die sto pentecostes. quando hanc sti spus mirabilem unctionem uelut pro altero baptismate receperunt. ut habetur. actuū p°. ubi etiam xps eis dixisse comemoratur. vos aut baptizabimini spu sto. nō post multos hos dies. cui sti simi baptismatis unctionis nos etiam in quantu possum9 consequi debem9 ut sic verissime appareat ex huius doctrine spu. regenerandis filijs hominū et in dei filios ad optandis. illu diem et illud tps electu in quo pro similitudinem forma q in misterij ea que gerunt in membris hijs que in ipo sunt capite gesta congruere. sicut habetur in. 2. c°. illi9 sacri canonis nunc superi9 allegati. propter hoc enim oib9 baptizatis carator imprimitur q est quoddam mirabile signu in anima cuius libet talis fidelis indelebile diuinit9 impressum pro quod uelut ouis dnica ab oib9 alijs hominib9 infidelib9 pro tale signu distincta ac oib9 alijs fidelib9 uniformiter consignata cū eis9 in dnico ouili reponitur. ut ipo cū ceteris ac oib9 oēs alij cum eod9 in participatione sacramentoz ac ceteroz ecclie dei beneficioz de cetero conformiter et pacifice vibant cui quo caratteris signo vnusquis q nrum presentabitur in iudicio redituro scitti simam rationem de hac sacra ecclia stica cōmunione et de eius tan altissimo beneficio. tan misericordi

sibi concesso, cui etiam ipsum nomen xpianitatis adextra respondet. ut sicut cuilt quantumcumque
prauo tn veraciter baptizato iste supradictus carater imprimitur. sic eidem hoc xpianitatis nomen
similiter imponatur ut xpianus cum ceteris fidelibus appelletur. ac cum eisdem in hijs omnibus que dicta sunt
pacifice gaudeat conuiuat et conuersetur. reditur ut dixi dno rationem de horum omnium usu uel ab
usu nec ecclia iam poterit eum uel ut extraneum pugnire aut aceteris fidelibus minorando se
parare sed solum quantum ad ea de quibus propersonalibus actibus post baptismum iuridice fuerit
conuictus uelut filium tamen legitimum licet prauum charitatiue et begniuole castigare ac
deinde si nescesse fuerit usque ad separationem aceteris contra eum procedere. Nec silentio
arbitror esse preptereundam quod non absque diuina dispensatione factum est. ut fideles an
thiochie primo nominaretur xpiani sicut habetur actu. ii. ac deinde ad ceteros omnes in xpm
credentes deueniret hoc nomen eo quod inuidia demonis instigante ubi fuit exorta satis turbu
lenta dissensio inter utrosque credentes. s. iudeos et gentiles et postmodum conuenientibus
omnibus aptis ierosolimam in concilium facta est in hoc nomine maxima pax et concordia omni
erroris uetustate reiecta sicut habetur actu. 15. unde cum petrus aptorum princeps de hac re
audientibus omnibus loqueretur sic dixit viri fres vos scitis quoniam ab antiquis diebus in nobis contulit
deus per os meum audire gentes euangelij verbum et credere et qui nouit corda deus perhibuit tes
timonium. dans illis spum sctum sicut et nobis et nihil discernit inter nos et illos fide pu
rificans corda eorum etc. ecce quam aperte bts petrus profitetur et dicit quod in nouo testamento
deus nihil discernit inter iudeos et gentiles. et nihil inquit discernit. s. deus inter nos. s. iudeos et
inter illos. s. gentiles. post hanc etiam equalem ac indistinctam utriusque ppli credentis perpe
tuum alligatam concordiam. surgens iacobus hierosolimitanus eps confirmauit hoc idem concludens.
quomodo ex omnibus gentibus debebat unus nouus ppls fieri in maxima concordia et caritate
indiuisibili. et hoc per inuocationem nominis xpi quod fit ut dictum est in hoc quod omnes eque
et equaliter vocamur xpiani. unde sic dixit viri fres auditeme. simon narrauit quemadmodum
deus suscitauit sumere ex gentibus pplm nomini suo. et huic concordant verba prophe
tarum sicut sptum est. post hec reuertar et eddifficabo tabernaculum dauid. quod excidit et
diruta eius edeficabo. et erigam illud. ut requirant ceteri hominum deum et omnes gentes sr.
quas inuocatum est nomen meum dicit dns. faciens hec etc. hoc autem nomen quod inuocari debe
bat super omnes gentes qui saluari debebant. ex quibus omnibus edeficanda erat ecclia nomen
xpi erat ut dictum est. et sic inuocatione huius nominis xpiani fuit tunc ecclia pacificata
ex iudeis et gentibus congregata. que in eadem pace et charitate ac comuni participatione
propaganda erat sub hoc ipso xpi nomine in hijs duobus pplis usque ad finem mundi. ut
sicut. omnes erant equales in benefitiorum ecclie participatione. sic omnes equaliter appella
rentur xpiani licet protunc nondum fuerit ad plenum interdicta illa vetus legalis ob
seruantia. quia permissum est eis quod abstinerent a sanguine et a suffocato. gentilibus
vero denuntiatum fuit. debere abstinere a contaminationibus simulacrum et fornicatione
eo quod plurimi eorum autem hoc non reputabant ipsam esse pecatum. et facta est pax inter
eos. dum omnes simultam iudei quam gentiles ex decreto aptorum ab hijs tribus supradictis. prop
ter deuitam utriusque ppli concordiam de cetero abstinerent. processu vero temporis

iam sufitienter deuicta ignorantia iudeorum ad xpi fidem conuersorum circa obseruantia horum
duorum ac ceterorum similium in lege veteri contemptorum oia ab aplis interdicta fuerunt spaliter
ab aplo paulo et penitus cessauerunt tam ea quam iudei ex cerimonijs veteris legis obseruare
solebant. quam etiam ea que ipi gentiles ex ab vsu comuni aut ex statuto transacte ydo
latrie facere consueuerant religioni xpiane contraria. aut eidem non congruentia. licet ex
imperitia aut ex incuria ipsorum ecclie rectorum maneant ad huc in quibusdam festiuitatibus xpia
norum saltem quantum ad ipum vulgus. aliquereliquie illarum veterum obseruantiarum tan gentilium
quam iudeorum que licet deo propitio non possint notabiliter xpi fidem et eius sctissimum cultum corrumpere
propter firmissimam radicationem ecclie que longe lateque diffusa circumquaque quodammodo comprimit
ipos fideles ne penitus eius cultum aboleant et ignorent. tamen si hoc non esset facile posset in
hoc notabile detrimentum accidere. cum iam ut videmus ad oclum super abundet iniquitas et multorum
charitas refrigescat quod tn ad presens expectat ex hoc communiter accidit non modicum vtrorumque
fidelium dispendium. Nam omissis peccatis qui in hmoi obseruantiarum reliquijs solent ab utrisque; Nota vnde orit. hec dis cordia inter fideles
comitti. hoc nichilominus satis grande malum peruenit inde quod numquam obseruatur ut fieri deberet!
inter vtrosque requisita pax et concordia ab aplis inter eos tan studioso labore tractata. et ecclie
dei tan vtilis et necessaria. Nam hij qui de genere iudeorum venerant videntes in alijs quasdam
ut ita dixerim, gentilium similitudinarias. imo aliquando veras immunditias refugiunt in cor
dibus suis et male sentiunt de eis. et quandoque aliqui propria iniquitate venum dati incipiunt
dubitare de fide. et quantum eis datur oem ecclasticum cultum refugere. qui vero ex gentilitate
venerunt versa vice coiter faciunt nam videntes in quibusdam aliorum quasdam illarum veterum
obseruantiarum reliquias, et cognoscentes ipi modum celebritatis ac conuictus et conuersationis
illius veteris sinagoge. obseruatum ab istis. in quantum possunt refugiunt et blasphemant de
eis et eos non xpianos sed iudeos baptizatos appelant. imo hac diaboli occasione comoti detestantur
et refugiunt oes eos qui ex iudaismo ad xpi fidem quomodocunque venerunt. et ex hoc illi iterum fer
uentius comoti contra istos ad odium et ad male sciendum mouentur et sic crescente ex vtroque istorum
duorum pplorum ecclia non crescit in ea sicut fieri deberet. pax. charitas, et concordia. sed
semper demone procurante insurgit inter eos illa vetus et noua discordia. vetus quidem pro tporis
antiquitate. sed noua pro continuato incremento feruentiori ac si fortis impingit in fortem et
ambo pariter caddunt. ut scribitur. Jere. 46. et quod amplius est conculcatur et de honoratur al
ma mater ecclia hmoi dissensionibus turbulentis non tn sine rectorum ac prelatorum suorum
satis culpabili errore et uellit deus non possem dicere dannatione nam hec oia inter vtrumque
horum duorum pplorum eos quomodo dolt discordantia ab ipis rectoribus et prelatis deberent esse pe
nitus amputata. et charitas, pax et vnanimitas. fraternitas et concordia eisdem apertissime
predicata ac studiosissime procurata et quecumque talis discordia sic inter eos exorta protinus
ordine debito eliminata. et si necesse esset ecclastice censure ordinato rigore punita. ut esset
vnus nouus pplus equali cura et diligentia edoctus et dilectus in fide xpiana et equalis chari
tatiui conuictus et conformis participationis in ea. iam enim non debet in hoc ignorantia aliqua tollerari nec
in eis qui ex gentilitate nec in eis qui ex iudaismo ad xpi fidem venerunt ut ocassione
eius debeat aliquid hmoi in vtrisque tollerabiliter dissimulari sed eo ipso quod eorum quilibet

Baptizatur debet hoc scire. et se quantū ad hoc aliis oibꝫ conformari ac cum eisdē fraterno amore conuiuere ut nulla mppto dei sit distinctio iudei et greci. aū in hac ipa noua ptinitate sit ecclia ab apolis ex utroq; ppto ad vnata et congregata imo etiam viuentibꝫ ipis fuit hec ipa fraternitas conuictus et noue conuersationis vita ex utroq; ppto radicata. et in sacris et canonicis eorū eplis et scripturis totī ecclie indelebiter consignata; et ideo non debet scandalum in hoc timeri qui atale escandalum non esset ppe fillos sed phariseos quod sibi et ecclie dei nimis esset nociuū dū toleraretur. et sic quicūq; hoc modo tollerare vellet scandalū ipe met efficeret illud, sicut demone ingerente pluries contigit in ob. quod dū quodam inerti torpore scandalū succitari vbi non esset timendū, timemꝰ nos ipi illud id scandalū succitamꝰ vbi non debueremꝰ hominibꝫ applaudentes. ipi enim videntes nos propter timorē scandali silere a bonis et cessare a correptione vbi non debueremꝰ, scandalū semꝰ suscitare nituntur. cū reprehendūtur aut ob. aut corrigūtur ut sic cessemus a correptione et reprehensione. timore scandali ne suscitetur. vnde fit vt ea de lege debeant in fis et similibꝫ contra id quod non decet decetero tollerari aut maiori scandalo ex priori tollerātia suscitato post modū ab eisdē dicelli tamē si tunc suꝫ bacue aut ꝑsumptuose bellemꝰ agere aut prohibere aliquid nouiꝫ non fecerimꝰ ante quando non sic res ipas in tuebamur sed multo longe iustius et honestius eas considerabamꝰ. vnde pro lege aut ppria illegio defendi debere probatur. qđ qđ tali corrupte la aliquantū non correptū durare ꝑmittitur. propter q̄ salubriter esset subito rrectione debita protinꝰ succurrendū sicut in sacro canone habetur. di. 8. c. mala ubi sic dicitur mala consuetudo non minꝰ ꝑniciosa corrupte la vitanda est q̄ nisi cicius radicata euellatur in ppria illigio ꝓ iuꝰ a bimppis assumitur. et in cipiunt ꝓprevaricationes et barice presumtiones celerrime non compresse ꝓ legibꝫ venerari et ppria illegio ꝓ more ꝑpetuo celebrari. hec ibi. et si fallor hoc modo iura et innumitates ecclia ꝓ multis ꝑ ob. perierunt ut iam non ꝓssint repeti. non dico sine magno escandalo sed etiam vllomodo hoc etiam modo sacre legionis ab illa sua ꝓpuritate ꝑmeua paulatim et miserabiliter ceciderunt. ut iam quicū q̄ aliquid simile velit zelare ꝓ sun tuosꝰ ab ob. appellatur et scandalū suscitare dicatur. hec etiam concors et pacifica charitas communicationis fidelium ꝑ quadam corrupte la huc usq; dilacerata ꝓuenit ut velut gentes que ignorant deum sic ad inuicem conuersemur absq; aliqua fide et caritate ꝙ amore. Omnes enim in proximis nris querimꝰ que nra sunt et non que ihu xpi et ea de conuersatione comunicamꝰ cū infidelibꝫ. quando hoc vtilitas propria deposcit quacū uiuerem cū ꝓximis ꝙ pianis si ea de in terueniret et ea de abominatione detestamur ipsos xpianos fres nros quemdo nos ab eisdē quomodolt sentirimꝰ esse lesos quia ipsos infideles donatos abominaremur etiam si ab ipis tale aliquid ꝑ tereremur et inde secutū est q̄ in ecclia dei facte sunt iste ꝑ simedi sensiones ut iam q̄ ab apto deploratum est. ꝑ. corin. ꝑ. xps dicatur esse diuisus in ob. dū quilt vulgus ꝓ ꝓrium in ecclia dei quantum poterit exaltare et ceteros iuꝓta ꝓsse conatur suppeditare ut gentiles dicant ecclīam ꝙ debere esse sucm iudeis bero e contrario contendat q̄ non fuisset. si continua subcessione oēs fideles intelligissent q̄ in lege xpi nec circūcisio nec ꝓpreputium aliquid valere debebat. sed noua creatura in qua oēs viuere debebant vnanimes et fraterna charitate concordes. ac hoc ipsum

rectoribꝫ ecctiaꝫ ꝑblice eis ꝓdicaretur et adiꝫ seruandꝫ oēs fideles abeissꝫ studiosissime
cogerentur, unde certissimū est quod dū volumꝫ vitare scandalum acriori laqueo mⁱcidimꝫ illud
conrtuendo ~~iam~~ igitur, iam nos oēs undecūqꝫ adfidem aduenientes cognoscamꝫ debere esse con
ciues et domesticos. imo freꝫ amabiles et pacificos in una ecctia dei ex hoc saltemꝫ oēs in ungimur ea
unctione et oibꝫ mꝫximitur idꝫ baptismalis ẽharater. ac per hoc oēs mⁱtroducimur in diffan
te meadꝫ regni ac sacerdotij xpi nobilissima dignitate adque oia equalē demostranda m̄ bap
tismo oibꝫ nob et cuilē particulariter mⁱponitur idꝫ nomen quod ecctia mra catholica sibi p̄
singulari titulo huius tan altissime dignitatꝭ retinet. s̄ xpiana et xpianꝫ q̄ a xpo nr̄o glo
riosissimo saluatore sicut et hec ipa suꝑaduita eiusꝫ largiflua bene fita mⁱquotⁱ mum
descendit. iuxta q̄ btⁱ augⁱ. in libro de vita xpiana satis a pte loquitur ad ꝓpositum
quasi breuiter conrtuendo hoc totū ꝓsens captm ubi sic dicit. xp̄m unctū mⁱterpretari
sapientiū fideliū nullꝫ ignorat. unctos uero dici non nisi sctos uiros et satis deo dignos manifes
tum est nec alios quam ꝓphas, aut sacerdotes, aut rreges fuit etenim magnū fuit ipm unctionis
misterium ut in iudaico ꝑpto non oēs illud sed satis pauci de populi ibꝫ merexentur accipere. et
hoc usqꝫ ad aduentū dñi nr̄i ihū xpi. ex quo tpe credentesꝫ illi et illius baptismi santificatiōe
purgati. non aliquanti sicut sub lege ꝓphiꝫ fuerant. sed oēs mⁱ ꝓphis. et sacerdotibꝫ, et regibus
mungumtur. cuiusꝫ unctionis quales esse debeamꝫ admonemur ex emplo, ut mⁱqbꝫ tā sctā est
unctio sit non minus conuersatio. ex sacramento enim unctionis huius et xpi et xpianoꝝ oium
mⁱ xpo credentium vocabulū descendit et nomen, hec ille. animaduertant igitur quicūqꝫ
oium horꝝ aut alicuiꝫ eoꝝ contrarium temerario ausu aserere conantur et videant qn
tū ecctiam dei deprimunt eo quod ipm nomen sue ex celentissime dignitatꝭ abea totā transferunt
mⁱquo et diadema regni eius quod de manu dñi teste ꝓpheta susceꝑit confingunt, ac p̄ hoc
xpo verissime contradicunt. et ne mⁱ oibꝫ suis filijs abecctia ex uero baptismi equa lege sus
ceptis uero noīe nominetur mⁱpediunt. et tñ uelint, nolint, semper exit dns ꝑ nominatus mⁱ
signū eternū q̄ non auferetur sicut hetur ysai. 55. eo quod xp̄s ꝓnob crucifixus est no
minatus hic mⁱ oibꝫ suis fidelibꝫ mⁱ signū suesanctissime crucis, cui oēs fideles consignari de
bemus. Nam sicut dicit apls ad gala. 5. qui sunt xpi. carnem suam crucifixerunt cū bitijs
et concupiscentijs. per hoc etiam signum iudicatarꝫ est oēs gentes mⁱ futurā bonos ad se mⁱ
sericordissime aduocando. malos uero mⁱ gehennā eternā sententiatⁱ mⁱmitendo. sicut hetur. m. 24.
tunc apparebit signū filij hominis mⁱ celo etc. s. crux. claui. et lancea. que fuerunt cūctis sa
cratissime passionis instrumenta. sic ergo sp̄u xpi viuimꝫ, eius sp̄u et ambulemꝫ sicut eius no
mine oēs indistincte noiatⁱ sumꝫ. Non efficiamur cānis gloriā cupidi mⁱuicem ꝓuocantes.
mⁱuicem mⁱuidentes sicut meodꝫ capto continuo subiungit apls.

¶ captm 41. q̄ hec ipsa suꝑadicta ecctie catholice concors unitas et comunio oibꝫ
fidelibꝫ est nobis oibꝫ mⁱmiū ad satisꝑ ꝓpheꝫ mⁱ sacris canonibꝫ comendata ac
ut sic obseruari debeat satis districto rigore firmata.

¶ Sed iam ad sacros canonꝫ accedendꝫ est ubi sctⁱ ꝑres hanc suꝑadictam oium xpianoꝝ fideliū
totius uniuersalis ecctie sumoꝑere comendauere concordiam. quam etiam districto rigore
ab oibꝫ membris ecctie decreuerunt esse seruandam. nec inmerito. nam tali gaudet concordia
altissimus et glⁱatur mⁱ membris suis. sicut habetur mⁱ sacro canone. g. q. 3. ar sicꝫ. et mi
rum. conuiuiū enim dñi est unitas corporis xpi. non solum mⁱ sacramento altaris sed etiam

in vinculo pacis. s. in omnibus suis membris. sicut habetur. 23. q. 4. ipsa pietas. Sufficiat igitur
ex plurimis pauca conectere, que hanc ipsam oium fidelium vnanimem et equalem amica-
bilem ac desideratam concordiam sanctorum patrum auctoritate confirment. adducit autem beatus
ciprianus hoc totum quod volumus. largo quodam ac venusto processu comendans ecclesie vni-
tatem in hac supradicta conexione oium fidelium sicut habetur. 24. q. 1. loquitur dominus
vbi inter alia hoc ex ipso ecclesie nascentis exordio satis aperte deducit dicens. quod licet xpus
oibus apostolis ecclesie administrationem contulerit tamen vni petro commisit ecclesiam. et hoc ad
eius vnitatem manifestandam vbi sic dicitur. loquitur deus ad petrum. ego dico tibi quia
tu es petrus et super hanc petram edificabo ecclesiam meam. super vnum edificat ecclesiam et
quamuis apostolis oibus post resurrectionem suam, parem potestatem tribuit, et dicat sicut
misit me pater et ego mitto vos. accipite spiritum sanctum. tamen ut vnitatem manifestaret vnitatis eiusdem
originem ab vno incipiente sua auctoritate disposuit. hoc erant vtique ceteri apostoli quod petrus
fuerat pari consortio predicti honoris et potestatis, sed exordium ab vnitate proficiscitur
ut ecclesia xpi vna monstretur. quam vnam ecclesiam in cantico quoque canticorum spiritus sanctus ex per-
sona xpi domini designat dicens vna est columba mea, perfecta mea. vna est matris sue electa,
genetrici sue. hanc ecclesie vnitatem. et beatus apostolus paulus. docens sacramentum vnitatis ostendit
dicens. vnum corpus et vnus spiritus, vna spes vocationis vestre, vnus dominus, vna fides, vnum baptisma
vnus deus, quam vnitatem tenere firmiter et vindicare debemus, maxime nos episcopi qui in
ecclesia dei presidemus, ut episcopatum quoque ipsum vnum atque indiuisum probemus nemo fraternitatem
fallat nemo veritatem fidei perfida preuaricatione corrumpat. episcopatus vnus est cuius sin-
gularis in solidum tenetur. et ecclesia vna est, que in multitudinem latius incremento fecunditatis
extenditur, quomodo multi radij sunt sed vnum lumen. et rami arboris multi sunt sed robur
vnum radice tenaci fundatum et quomodo de fonte vno riui multi defluunt et numerositas
licet diffusa videatur ex vndatis copie largitate. vnitas tamen seruatur in origine, auele
radium solis a corpore. diuisionem vnitas non capit. ab arbore frange ramum fructus germi-
nare non poterit. a fonte precide riuum, precisus arescit. sic et ecclesia domini luce perfusa per totum
orbem radios suos porrigit. vnum tamen est quod vbique diffunditur. nec vnitas corporis separa-
tur, ramos suos per vniuersum orbem copia vbertatis ostendit. perfluentes largius riuos latius ex-
pandit. vnum tamen caput est et vna origo et vna mater copiose fecunditatis. adulterari
non potest. sponsa xpi incorrupta est et pudica. vnam domum nouit. vnius cubili sanctitatem casto
pudore custodit. hec ibi. ecce quanta luciditate sacra canonum demonstrat auctoritas. hanc
totius ecclesie per vniuersum orbem indiuisam illabatamque vnitatem, quam in capite auctoritas
presuponit fuisse apertissime figuratam in petro apostolorum principe ac totius ecclesie pas-
tore a quo ut late superius deduxi tam operis exemplo quam decreto sermonis indistincte con-
clusum est. debere esse in ecclesia paris iuris et gratie hos duos populos iudeorum. s. et gentilium
quandocunque ex eorum quolibet aliquis ad xpi fidem aduenerit quorum vnitas et coniunctio intra
sanctam matrem ecclesiam consistit in vna nimi conexione oium eorum per veram dilectionem ad
inuicem sicut naturalium membrorum in vno et eodem corpore solet esse mutua ac fraternalis dilectio-
nis subuentio prout in eodem sacro canone iam allegato significatur. cum dicitur vna est co-
lumba mea perfecta mea et infra. vnum corpus, vnus spiritus, vna spes vocationis vestre. vnus dominus,

Una fides, unū baptisma etc. Consistit deinde iuxta nrum propositū hec oium fidelium
unitas et concordia in sacramentorum xpi communione. sicut communicamus oes in eadem fide qm
ad modum superius dixi. et satis aperte inuitur in pre allegata auctē cū dicitur una
fides. unū baptisma. sed tn expressius habetur de consecratione. di. 4ª. est unitas.
ubi sic dicitur. est unitas ecclie que late patet in sacramentorum videlicet societate et
communione. que completitur cū granis etiam paleas quando eas corporaliter mixtas, ita
patitur. ut nec illas iusti vident. nec ab illis iusti videntur. sic sunt in ecclia ho
mines mali ut in corpore uno humores mali qui interdum exeunt ex corpore. hec ibi.
oes ergo xpianos etiam si aliqui sint mali dicit debere esse equales et conformes
in sacramentorum societate et communione quando non deteguntur per apertam mali
tiam ita ut publice possint convinci. et ab ecclia iuridice corrigi et castigari aut
ex eius communione propelli. consistit ad id ex supradicta omniū fidelium concors
communio in beneficiorum ac officiorum ecclie participatione. sicut habetur in decretali. ex
de rescrip. eam te. ubi quidam qui de genere iudeorum originem duxerat et diuina gra xpi
fidem susceperat mandatur a sumo pontifice in canonicū ~~ecclie~~ equa lege cū ceteris recipi.
unde similiter in fine concluditur reprehensione illius noui pontificis. qui eum repellere
nitebatur quod pro eo quod talis iudeus stiterat ipm dedignari non debuerat. in quo
quid aliud clara luce pro mandato monstratur. nisi quod nullus ex quocūque genere ad xpi
fidem adueniens debet ab aliquo de fidelibus vilipendi aut in dedignationem haberi.
et multo minus ab integra communione fidelium expelli. circa quecūque ecclia stica of
fitia et benefitia ratione sui generis infidelis ac proprie eiusdem ipsius infidelitatis
ex quibus ad xpianam communionem per veram fidem aduenit! hoc enim lucide con
cludendum erit cuilibet nituenti. de rigore vero custodie huius stricte obseruande tā
sanctissime unitatis aliquid dicetur inferius. c. 44. nunc uero satis sit pro pnti
quod quicūque talis est qui hanc sctissimam unitatem scindere aut diuidere nititur
alinus profanus et hostis esse censetur a pribus sicut habetur. 24. q. 1. alinus.
ubi sic dicitur alinus est prophanus est. hostis est. habere non potest deū prem.
qui uniuersalis ecclie non tenet unitatem etc. nec hoc solum. sed anti xpi membrū
appellatur. causa et q. ea. cap. qm. ubi nr gloriosus pater hieronimus. super hmoi
sumo pontifici scribens sic in fine concluditur. qui cumque ~~qui~~ tecum non col
ligit espargit. hoc est. qui xpi non est. anti christi est. pena igitur eius est quam
eidem sacri canonis comminantur quod tporaliter et eternaliter punitur a deo, sicut eandem.
ca. et q. scribitur, c. Non afferamus. ubi dicitur. tpe quodns priora delicta re
centibus penarum exemplis cauenda monstrauit, et idolum fabricatum ac adora
tum est. et propheticus liber ira regis contemptoris, incensus et scisma temp
tatum. idolatria gladio punita est ex iustio libri. bellica cede et peregrina captiui
tate. scisma hiatu terre sepultis actoribus viuis. et ceteris celesti igne consumptis
quis iam dubitauerit hoc esse scelaratius comissum, quod est grauius vindicatū
hec ibi. verba quidem sunt hec nri gloriosi patris hieronimū in quibus hoc scismatis

ac ſciſure facinus ceteris aliȝs ibidȝ memoratis crimi'bȝ dicite ſſe ſceleratiꝰ et ab ꝯminabilibȝ. et ideo ſcelleriori iudicio ſ. subitaneo ac tꝑorali et eterno punitum. te neamȝ ẏgitur hanc totius ⁊uniuersalis ecclie tam stilem, tã necessariam, tam ſir firmissimam, tan fundatam tanꝫ ẏportationibȝ cõmẽdattam et tante ecclie comina tione imꝑeractam ⁊nitatem, sanctissimam et sinceram ei⁹ suoꝝ fidelium sub oi ſſ fide et sacramentoꝝ offitijs et beneficijs, sine diſcretione viuentium, ſicut al ma mater ecclia ab exordio siue nouelle ꝓplantationis huc usq; tenuit et illam usq; ad finem tenebit et nobis tanto rigore eamȝ tenere ꝓcepit nec nos ꝑs aduersa per terreat scȝeam ⁊ trepido animo detestemur sicut ipa mã stissima ecclia detes tatur et condenat eam. Nam oĩs catholicus securus eam ꝑtem detestatur cui ecclia ⁊uniuersalem aplicis sedibȝ roboratam non comunicare cognoscitur sicut ſcribitur. 24. q. j. ſcisma circa medium —

c capitm 42. q hec ipa ſte matris ecclie ⁊nitas ⁊ distinate circa fidem. et sacramenta ac cetera eius offitia et beneficia. ⁊ oibȝ suis fidelibȝ ad eam ⁊undecunq; aduenientibȝ est similr confirmata ⁊ cunctis legibȝ a catholicis regibȝ ⁊ obsequium et reuerentiam sctissime mris ecclie aqua ſpualr nati fuerunt —

Et ne parum ẏ ramie deſſeminatoribȝ ⁊ideantur canonica ueneranda decreta quibȝ ad plenum conuincitur eoꝝ ſuſcitata discordia ideo hȝs adicienȝ ee ſſe decreui fidelium principum ciuile statutum quo ipa coꝝ supradicta temeritas ꝑnitus ex tingua tur, non q; ea quoꝫ superius adducta sunt, non sint egerrime efficacissima contra eos. scȝ ut ipis coꝝ obꝓpositionibȝ ex obꝓposito ne concordem. ⁊ quibȝ etiam ꝓ hac sua parte aduocare cõnati sunt statuta ꝓncipũ secularia, et sic nullus eis locus sub terfugiendi suꝫsit ad deꝑerem, aut ad sinistram cũ se ab utroq; brachio cõꝓrehen sos esse conſpexerint. pertinet ergo ad ipsos xpianos reges et ꝓncipes sicuere vo lunt esse coram deo et hominibȝ nobiles et illustres ac ⁊ suscepti scȝ ois ecclie regni ut paccatam sctissimam matrem ecclam et totis ⁊ribȝ coadunando ꝓcurare non ces sent eius tam amabilem et necessariam concordiam. nisi enim hoc agerent deo ꝓ quem regnant rationem reddere de ipso regimine non valerent. inter alia tamen hec eis multa necessitate obseruandȝ incũbit. ut leges quas condunt, non solũ sacros canones ⁊ mitentur ⁊ his que fi dei religiosa traditio statuta decernit, sed ipi etiam ꝓ eisdem legibȝ nouiter statutis ⁊ obsequiũ et reuerentiam ecclie dei dedecus et ⁊ uriam. statuto rigore coherceant ac detestando ꝓhibeant. ac dei gloriam et honorem nouis legibȝ ⁊ subditis suis ⁊ ꝓcurent et exꝓscant. Non nec ⁊ hoc mirari debebunt dissipatoreȝ ecclie si contra semetipos ꝓhec supradicta catholicos ꝓncipesq; cõmoueri conſpiciant sicut bts augustinus ꝓ eadem hometia. ii. satis aperte declarat cuius verba ⁊ suptiue habentur ⁊ sacro canone. 23. q. 4. quando bult. dicit ergo sic ad ꝓpositum. quando bult deꝫ concitare ꝓtestates aduersus hereticos, aduersus scismaticos, aduersus dissipatoreȝ ecclie, aduersus ex sufflatoreȝ xpi, aduersus blasphematoreȝ baptismi Christi xpi

o Vellint habere suam

Non mirentur. quia deus concitat et a sarra verberetur agar. cognoscit sc agar. ponat ceruicem
que cum humiliata discederet, a dna sua. ocurrit ei angelus et dixit ei. quis tibi est agar ancila
sare? que cum questa esset de dna quid audit ab angelo? reuertere ad dnam tuam. ad hoc ergo af
fligitur ut reuertatur atque utinam reuertatur. quia eius proles sicut filij iacob cum fribus
hereditatem tenebit. mirantur autem quia comouentur potestates xpiane contra disipatores
detestandos ecclie si non comouentur quomodo rederent rationem. de imperio suo deo? intendat cha
ritas vra quid dicam. quia hoc pertinet ad reges seculi xpianos ut temporibus suis paccata esse
vellint matrem suam ecclam unde spiritualiter nati sunt. legimus danielis visiones et gesta prophetica
tres pueri in igne laudauerunt deum. miratus est nabucodonosor rex laudantes deum pueros
et circa eos ignem non nocentem et cum admiratus esset quid ait nabuchodonosor rex. non erat uel iudeus
uel circumcisus ille qui statuam suam eregerat. et ad eam adorandam oes coegerat tn laudibus triu
puerorum comotus a tubi maiestatem dei presentit in igne. quid ait. et ego proponam decretum
oibus tribubus et linguis in omni terra. quale decretum? quicunque dixerint blasphemiam in deum
sidrach. misach. et adnego. in interitu erunt, et domus eorum in predictionem. ecce quomodo seuit rex
alienigena, ne blasphemetur deus israel. quia potuit tres pueros de igne liberare et nollunt ut
seuiant reges xpiani quia ex sufflatur xps. a quo non tres pueri sed orbis terrarum cum ipsis regibus
a gehenarum igne liberatur. hec ibi. hac igitur sctissime ecclie informatione comotus et zelo fidei
ac euangelice pacis et concordie amore succensus nobilis et preclarus rex dns ille fonsus tam
catholicus ecclie filius quam regni sui gubernator stremus, cum huius abolende et seditiosse dis
cordie in regnis suis murmur tpe quo ipe regnabat cepisset oriri, protinus oes eius turbines
districta lege cohercuit ac ad debitam tranquilitatem redegit. dum oes fideliter baptizatos iuben
do decreuit esse in oibus et per oia in una catholica rei publice comunitate equales et concordes iux
ta modum et ordinem in superioribus explicatum cuius nobili virtute et industria comunitas
ipa fidelium ex utroque horum duorum pplorum venientium diu pacificata quieuit. et ipa turbulenta
discordia consopita obdormiuit quousque paulatim demone comouente nunc temporibus nris iam pu
ce excitata surrexit, ac ipam sacratam comunionem fidelium uelut quodam subitaneo ~~tonitruo~~ tonitruo con
cussit, nec sola quidem prouenit. sed alijs exundantibus malis quia iam rupto inter concives omni
dictamine legis ipa tamquam in supremo malorum vertice super gressa subcreuit. in quo quid aliud in po
testatibus et rectoribus nris quam boni comunis ignauam ac torpentem in curiam ex pribatis cupi
ditatibus prouenientem et quid aliud in ciuibus subditis quam in fidam ac rebellem deo et hominibus
mentem seditiosa iniquitate exuberantem. tanta ac talis pestifera corruptio demonstrat, non ei
prauitas tam abolenda sic poterat ipsorum fidelium publicum statum turbare, nisi prius tam ipsorum
rectorum quam conciuium eisdem subiectorum pribata corda corrumperet, ac sic, rupto inter utrosque omni
federe amoris, ipsos deinde cogeret seditiones et bella mouere. leges uero quas perpetuo duraturas
pro hac re memorabilis ille rex ac satis deo et hominibus charus statuerat habentur septima partita
t. 24. et. 25. l. 3. quarum legum tenor et pro nro proposito latina sententia sequitur et est talis

Primalex

Vis aut coactio fieri non debet ullo modo alicui iudeo ut efficiatur xpianus. sed bonis exemplis sctarum
scripturarum et honestijs blanditijs debent eos xpiani ad fidem dni nri ihu xpi conuertere quoniam
deus et dominus nr. non vult nec amat ut sibi per vim et coacte seruiatur. item dicimus quod si aliquis

L. 6. Tit. 24. part. 7.

iudeus uel iudea sua sponte vult fieri xpianus aut xpiana non hoc debent eis ullo modo cete
ri iudei turbare uel impedire quod si eorum aliqui .s. iudeorum illos quod absit lapidarent aut ferirent
uel occiderent eo .vz. quod se vellent fieri aut fecisent xpianos si hoc eis potuerit probari aut
de eo ipsi fuerint conuicti, iubemus quatenus omnes huiusmodi occissores aut tali morti uel lapidationi con
sentientes igni crementur, quod si forte eos non occidisent .sz. solum modo percuserint uel dehonoraue
rint. mandamus quod iudices loci illius ubi hoc contigerit cogant et compellant huiusmodi percu
sores et illatores iniurie et dehonorationis talis ut illis cogantur de hoc facere emendam
debitam et satisfationem et insuper quod pena debita eos plectant ad suum arbitrium prout exi
gerit error uel culpa quam comisserunt. item mandamus quod postquam aliqui iudei effecti fuerint
xpiani omnes subditi nostro dominio eos honorent nullusque audeat detrahere uel improperare
eis aut generi suo eoque iudei fuerint uel stiterint in modum vituperij et quod habeant bona sua
et res suas easdem iure hereditario cum suis fratribus diuidendo ac suis parentibus et alijs consanguineis
dicto iure hereditario succedant quemadmodum succederent si iudei permanerent et insuper quod po
sint habere omnia officia et honores que habent ceteri xpiani.

L.3. Tit. 25. part. 7.

Secundo vero legis tenor sequitur et est talis.

Viuunt atque moriuntur multi in ceteris incredulitatibus a fide xpi alienis qui vtique affectarent esse
xpiani nisi propter improperia et dehonorationes quas verbo et facto vident sufferre alios qui iam
sunt nouiter ad fidem xpi conuersi eosdem uocando tornadizos in nostro vulgari quod latine sonat con
uersos ex probatos eosque multis alijs modis improperando et inhonorando. nos uero credimus
et tenemus quod hoc facientes grauissime errant. nam omnes tenentur huiusmodi tales ad xpi fidem con
uersos multis ex causis honorare et non de eis detrahere eosque inhonorare. eoque relinquunt incredulita
tem suam in qua nati sunt ipsi et genus suum et conoscendo excelentiam et preheminentiam fidei
nostre recipiunt eam et secernuntur a patribus et matribus et aceteris parentibus suis et a vita in qua uiue
re consueuerant. et ab omnibus alijs rebus quibus in ea oblectabantur et gaudebant. sed plurimi eorum propter
huiusmodi inhonorationes que inferuntur eis resipiscunt postquam fidem nostram receperunt et facti
sunt xpiani eadem que fidem nostram deserunt quia excecantur corda eorum propter huiusmodi inhonora
tiones et improperia quas recipiunt qua propter precipimus et mandamus ut omnes vtriusque
sexus xpicole nostro domino subiecti honorent modis omnibus quibus poterunt omnes illos qui de exteris incre
dulitatibus venerunt ad nostram sanctam fidem, eisque benefaciant sicut honorarent quemlibet alium eique
benefacerent cuius pater et mater et aui ab antiquo fuissent xpiani, defendimus quoque et inhibemus ut nullus
de cetero audeat eos uerbo uel facto inhonorare nec eis ullo modo incomodum aut damnum uel malum aliquod
inferre. quia si aliquis contra huiusmodi .s. nostrum mandatum fecerit uel comisserit debita propter hoc pena
et castigatione multetur ad iuditium et arbitrium iudicum loci illius acrius et districtius quam si hoc fecisset alicui homi
ni uel mulieri cuius generis omnes aui et proaui ab antiquo fuissent xpiani. idem quoque voluit et statuit
alter huius subcesor rex illustrissimus illefonsus in libro suarum legum quas contulit ciuitati burgensi
que apud nos fori dicti regis nominantur t.° 3.° de inhonorationibus et iniurijs lege j. penasque addi
dit et taxauit eis qui contra fecerint infligendas. Hoc idem voluit obseruari et sic etiam voluit
et mandauit rex illustrissimus ioannes qui fuit mortuus in villa complutensi sicut scribitur et
habetur in ordinamento suoque condidit et scripsit in ciuitate soriensi. in quo etiam penas ma
iores et grauiores ipsis transgresoribus infliggendas addidit et augmentauit sicut ibidem videre po
terit qui voluerit. Omnes autem supradicte regales leges sunt iam per summum pontificem nicholau

L.2. tit. 3. Lib. 4. Fori Legum et vide ibidem doctum tractatum Alphonsi Diaz de Montalvo.

L. ultima. tit. 1. Lib. 1. Ordinamenti. et L. ult. tit. 9. Lib. 8. eiusdem Ordin.

quartum approbate et confirmate sicut in capto sequenti patebit. ideoq; maiori studio et obligatione propterea ab ipsis fidelibus xpi de cetero venerande et obseruande, animaduertant ergo oibus dico xpiani ciues quod non immerito talis ac tantus illustris rex legem hanc condidit in suis regnis nam non solum xpiane religioni hoc oino erat expediens ad pacem euangelicam in xpi fidelibus confirmandam sed etiam ipsi reipublice cui preerat ad ciuilem comunitatem debite gubernandam. sicut omni hac diabolica seditione durante regnu ecclie non posset stare. sicut inferius c° 44. habet aliquatr declarari ita etiam erat necesse q ciuilis comunitas perlitaretur et interiret, si inter eiusd legis homines talis diuersitas perduraret nam prout in iugurtino scribit salustius, sicut concordia parueres crescunt sic discordia maxime dilabuntur. inde ergo nri principes apprehendant. quantu pro zelo huius concordie et pacis tan necessa. feruescere debeant. quando in hoc non solum deo obsequuntur et seruiunt et se ipos a periculo danationis eripiunt verum etiam suorum dniorum stabilitatem firmare noscuntur, inde etiam agnoscant oes xpiani fideles. quanta diligentia et tremore eorum leges siue mandata pro hac parte sint obligati seruare. quando et ipe met princeps tanto periculo perditionis sunt etiam eas obligati zelare inde etiam ipsi emuli huius amande pacis et concordie cognoscant quanta mala in hmoi suis adinuentionibus perpetrent et intendant, ac postremo non mirentur cu ipos catholicos principes ob hoc contra se viderint ee comotos. sed potius quare amplius non comoueantur attendant. et quia talia agunt talia pati non renuant. sicut id bts augustinus in prealegata omlia prosequitur. Di. Si ergo. nabuchodonosor laudauit et predicauit et gliam dedit deo qui aliberauit de igne tres pueros. et tantam gliam dedit ut decretu miteret per regnu suu. quicuq; dixerit blasphemia in deu sidrach. misach. et abdenago. in interitum erunt. et domus eorum in perditione. quomodo isti reges non moueantur. qui non tres pueros attendunt liberatos de flama, sed se ipos liberatos de gehena. quando vident xpm a quo liberati sunt exsufflari in xpianis. quando audiunt dici xpiano dic. te non esse xpianu talia facere volunt, et saltem talia patinolunt. nam videte qualia faciunt et qualia patiuntur. occidunt animas afligiuntur in corpore sempiternas mortes faciunt et tpo rales se perpeti conqueruntur. hec ibi —

capitm 43. quod hec que de vnitate catholica ac vnanimi et concordi comunione euangelica dicta sunt supra sunt vltimo decreto firmissimo roborata ac irrefragabili mandato firmata a sctissimo pre et dno nro nicholao quinto vnico successore petri et xpi vicario —

Iam nescio quid aliud tam apertissime veritati et vndiq; multimodis testimonijs confirmate possit ad robur accedere nisi recens ac terribile mandatu decretu felicis recordationis sctissimi pris et dni nri sumi pontificis nicholai quinti. petri subcessoris et xpi vicarij qui cu ex excelso magestatis iudicaret oia. et animine iudicaretur in terris. comissa sibi subsistebat tota fidelium vniuersalis ecclia cui plenissime condenda et declaranda subiacet, ipa iura, cui uelut humiles et deuoti filij reges obediunt ad eius pedes sctissimos prouoluti et ideo sic oes ab oibus aptice sedis sanctiones acipiende sunt tamq; ipius diuina uoce petri firmate. sicut hetur in sacro canone. di. 19. sic oes. cu igitur hec inter filios suos fideles xpianos audaures sue sanctitatis peruenisset suscitata discordia. protinus eius sctitas zelo salutari succensa est cuius cum apto solicitudo erat instantia oium ecclarum ut nemo infirmaretur qn ipe pariter infirmaretur et nemo scandalizetur quin ipe similr ureretur. Moderamine ergo medicinali confecto decretu sine mora edidit pro mandato in quo omnium fidelium intra vnicam ecclam viuentiu

Hanc supraductam concordiam et pacem districto rigere ab omnibus custodiri mandauit
horum disseminatorum discordie libidum ac perfectum zelum acerrime cum apostolo reprehendens
et utriusque scilicet eorum accusationi ac delinquentium correctioni ordinem et modum salutiferum
prefigens. in quo breui quodam sermone comprehensa relucent. ea que per omne hoc opus
culum dixi et dicturus sum ut premissi. que hijs duabus clausulis supraductis quantum po
tui applicata respondent sicut patet cuilibet intuenti, hoc ergo venerandum decretum
apostolice sedis hic ad plenum de verbo ad uerbum inserendum decreui ut quicumque voluerit meo
apertissime contempletur et videat quid de hac materia irrefragabiliter tenere debeat ut
sime in aliquo quod absit oberrare contingat ad hoc semper uelut ad veritatis clarissimam
lucem recurrat cuius tenor cum eius processu ab ipso iudice delegato iam decreto et ful
minato sic scribitur et est talis.

Vide Odoricum Raynaldum in Annalibus Ecclesiasticis Tomo 18. Anno 1449. n.° 12.

Sequitur bulla domini nicholai pape quinti cum fulminatione delegatorum

Universis et singulis dominis, patriarchis, archiepiscopis, episcopis. abbatibus. magistris. ministris priorib
prepositis ceterisque ecclesiasticis personis, nec non universis alijs et xpi singulis xpi fidelibus cu
iuscumque dignitatis status gradus, ordinis preeminentie vel conditionis existant. etiam si ducali. magis
trali, marchionatus, comitatus, aut alia qualibet ecclesiastica vel seculari dignitate perfulgeant
et quibuscumque nominibus censeantur ubilibet. et presertim per hispanias constitutis. petrus dei
gratia et sedis apostolice episcopus palentinus. auditor serenissimi et potentissimi principis ac domini nostri domini
ioannis regis castelle et legionis ac eius consiliarius iudex et executor ad infrascripta, una cum qui
busdam alijs in hac parte collegis nostris cum clausula et cuilibet eorum insolidum committimus et cetera. a sede
apostolica specialiter deputatus. salutem in domino ac pacem et charitatem inuicem seruare. et man
datis apostolicis infrascriptis firmiter obedire, litteras in xpo sanctissimi patris et domini nostri domini nicho
lai diuina prouidentia pape quinti cum filis siricis rubei croceique coloris vera bulla eiusdem domini nostri pape
more romane curie impenditibus bullatas, sanas et integras et non viciatas non cancellatas
nec in aliqua earum parte suspectas sed omni prorsus vicio et suspectioni carentes ut prima facie
apparebat. nobis per procuratorem fisci et promotorem illustrissimi ac serenissimi domini nostri domini
ioannis castelle et legionis etc. regis xpianissimi fidei xpiane ac unitatis et pacis. inter xpianos
zelatores ex imij coram notario et testibus presentatas. nos cum ea qua decuit reuerentia, noueritis
recipisse, quarum quidem litterarum apostolicarum. tenor sequitur et est talis. nicholaus episcopus seruus ser
uorum dei. ad futuram rei memoriam humani generis inimicus. illico quo verbum dei cadere in
bonam terram conspexit opera dedit seminare zizaniam, ut conculcato semine nullum fructum
produceret prout vas electionis paulus apostolus pricipuus huius zizanie extirpator refert
quod in initio interconuersos ad fidem diferentia antelationis exorta est iudeis cum gentilibus
de prelatione certantibus alijs aliter in dei ecclesiam scisuram inducere cupientibus cum alij cephe
alij apolinis esse certarent. redemptor noster hec precedens ab initio nascentis ecclesie ordinauit
qui huiusmodi zizaniam extirparent. humanaque in becilitate peccantibus aut lapsis ocurrerent
prout ipse apostolus ad romanos scribens omne huius antelationis desiduum diuinis verbis
euertit atque petrus apostolorum princeps in singulis diocesibus ordinatis episcopis omnem scismatum occa
sionem submouit. Nos nostri redemptoris exemplo cuius vice ad huiusmodi potissime tollenda
desidia locum licet immeriti tenemur in terris prefactorum exemplis edocti omni vigili cura,

Compellimur

Compellimur operam dare ut his qui inter fideles ꝓsbent aliquam diuisionem pa
rere. nri pontificalis offitij aute occurramus, ut inter fideles. charitas amor. ac vnitas
vigeat, nichil enim est q tam inter fideles concueniat, quam quod in omnibq sit velle vnum
in quiente apto, sicut enim corpus vnu est, et membra multa habet, oia autem membra cor
poris cum sint multa vnum corpus sunt. ita et xps etenim in vno spu oes nos in vnum
corpus baptizati sum q siue iudei, siue gentiles, siue serui, siue liberi, oes in vno spu ꝓta
tisum q. vnu corpus, vnus spus., sicut vocati estis in vna spem vocationis vre. vn dns
vna fides, vnum baptisma, vnus deus et ꝑr oium, ꝓpere ꝓpinq quos dom[illegible] semina to
res. zizania affectantes huius vnitatis et pacis nre fidei salutare [illegible] cursu
pere. ac q ꝓtervas electionis aptm paulum extirpatu fuerat desiduum mdiuersis ꝓtibq
mapime in regnis charissimo filio nro rex ioann castelle et legionis regi illustri subre
tis. renouare ausu temerario asserere quod qui aut ex gentilitate, aut ex iudais
mo. aut ex alio quouis errore xpiane fidei veritatem cognouerunt et baptizati sunt.
et quod grauiq est eorum filios ꝓpter nouam assumptionem fidei non debere ad honores
dignitates, offitia tabellionatus et ad testimoniu in ꝓpriis causis ꝓhibendu admitti
eos verbis et facto contumelijs afficientes. que cu a redemptoris nri institutis aliena sint
eo dicto apto paulo testante cum dicit. gloria, honor, et pax. omni operanti bonu. iudeo
et greco, non enim est acceptio personarum apud eu. et oib qui credit in illum no confudet
Non enim est distinctio, iudei et greci. Nam idem dns omniu dues ri oes qui inuocant illum.
et alibi. in xpo ihu. nec circumcisio aliquid valet nec ꝓpreputium sed fides q. ꝑ
charitatem operatur hos, ut a veritate catholice fidei aberrantes ad viam veritatis deducere et quatenus quidem ꝓmissis ex ceserint animaduertere curarent
cum non tam ꝓmissis diuinis auctoritatibq contradicunt, sed illustrium ꝓncipum
quondam alphonsi sapientis cognominati. et enrici et charissimi filij nri Johannis
moderni castelle et legionis regum ꝓ fidei augmento perpetuis sanctionibq autenti
cis literis eorum sigillis munitis grauibq penis ballatarum ꝑpetuis et mature discussis
quibq sanxerunt, ut in ter nouiter ad fidem conuersos maxime de israelitico populo
et antiquos xpianos nulla in honoribq dignitatibq offitijs tam ecclesiasticis quam secu
laribq suscipiendis et habendis discretio fieret ac affectantes. ut quisq quexectabilem
sapiat et qui contra xpiane legis normam falsa seminaret ꝓpinquos escandaliza
re quebmitatis et pacis contraria sunt presumsere debitis penis affecti eorum errores
agnoscant, prefatorum principum ordinationes et decreta aut iuri et sacris canonibus
conformia sunt his edita, ex nro ꝓprio motu et certa sciencia approbamus con
firmamq et aplice auctoritatis munimine roboramq ac oib et singulis cuiuscumq sta
tus, gradus aut conditionis fuerint ecclesiasticis et secularibq sub ex communicationis pe
na mandamq ut oes et singulos ad xpianam fidem conuersos aut in futurum conuertendos
seu ex gentilitate vel iudaismo aut ex quauis secta venerint aut venire contigerit
ac eorum posteros tam ecclesiasticos quam seculares catholice et secundum quod xpianum decet

viuentes, ad omnes dignitates honores offitia tabellionatus testium depositiones
et ad omnia alia adque alij xpiani quantumcunque antiqui admitti solent admittat
nec propter fidem nouam receptionem, inter eos et alios xpianos discreptionem
faciant, nec verbis aut facto contumelijs afficiant, nec affici permittant sed omni
eorum possibilitate contradicant et opponant, et eos omni charitate prosequantur et
profiteantur sine personarum aceptione omnes catholicos vnum esse corpus in xpo secundum
nre fidei doctrinam quos omnes tales esse et pro talibus ab omnibus haberi harum serie
decernimus et declaramus. verum si qui ex hijs post baptisma reperiantur xpianorum
fidem non sapere aut gentilium vel errores iudeorum sectari, vel dolo aut ignorantia
xpiane fidei non seruare precepta quibus casibus quam in toletanijs concilijs et maxime
in capto constituit et alibi contra hmoi a fide xpi apostatas non pariter cum
alijs bonis fidelibus ad hmoi admittendos honores decreta sunt locum sibi vendicat
prout prefacti reges recte sacros canones intelligentes in premissis eorum constitu
tionibus quasdam eorum regnorum leges interpretati sunt aut alias minus quam xpiano
conueniat agere aut sapere, quide hoc scandalizatus fuerit addeat competentem
iudicem, et quod iustum est fieri publica auctte iuris ordine seruato studeat. nec quisquam
propria auctte. aut ordine iuris non seruato contra diuinarum humanarumque legum
doctrinam aliquid in eos aut eorum aliquem audeat atemptare, et quia parum est
ordinationes fieri, nisi sint qui eas tueantur. venerabilibus fribus archiepo his
palensi aut qui nunc est aut pro tpe erit dicte ecclie comendatario et toletano
archiepo ac palentino abulense et cordubense epis, nec non dilecto filio abati
monasterij scti facundi legionis dioc et qui lt eorum in solidum committimus et man
damus ut contra eos qui contraria premissis in posterum dogmatizare presump
serint et prefactis xpi fidelibus verbo uel facto propter premissa iniurias intu
lerint aut hactenus intulerunt et contra prestantes auxilium, consilium uel
fauorem oi iuris solemnitate omissa sola facti ueritate inspecta singulis die
bus et horis ad pribationis inhabilitationis personalis capture et alias pecuniarias
penas prout delicti qualitas requirere videbitur procedant uel alter eorum pro
cedat non obstantibus felicis recordationis bonifatij ppe octaui predecessoris
nri quibus cabetur, ne quis extra suam ciuitatem et diocesim nisi in certis exceptis
casibus et in illis vltra vnam dietam a fine sue dioc ad iuditium euocetur seu ne iudi
ces a sede aptica deputati predicta extra ciuitatem et diocesim in quibus deputa
ti fuerint contra quoscunque procedere siue alij uel alijs suos vices committere aut ali
quos vltra vnam dietam a fine ~~sue~~ dioc eorundem trahere presumant ac de duabus
dietis in concilio generali quam alijs constitutionibus a romanis pontificibus prede
cessoribus nris tam iudicibus delegatis quam alijs editis que archiepiscoporum abbatum

et aliorum predictorum ac cuiuslibet eorum iurisditioni ac potestati possent quomodolibet
obuiare ceterisque contrarijs quibuscumque seu si alicui uel aliquibus communiter uel diuisim
a dicta sede indultum sit quod interdici suspendi uel excomunicari aut ultra uel citra ad
iuditium euocari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam
ac de uerbo ad uerbum de indulto huiusmodi mentionem. Sane quia difficile foret pre
sentes litteras ad singula in quibus forsan de eis fides facienda foret loca deferri volu
mus. et dicta auctoritate apostolica decernimus quod earum uero transumpto manu publica subscripto
et alicuius persone ecclesiastice curie sigillo munito fides plenaria adhibeatur et perinde
stetur ac si ipse presentes litere producte forent seu ostense. contradictores per censuram
ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc
paginam nostre approbationis, confirmationis, roborationis mandati, constitutionis, et
declarationis. et voluntatis. infringere uel ei ausu temerario contraire. Si quis
autem hoc attemptare presumserit indignationem omnipotentis dei et beatorum petri et
pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. dat. februarij. camarinen. diocesis anno
incarnationis dominice millesimo quadringentesimo quadragesimo nono. octauo kalendis octobris pontificatus
nostri anno tertio. Postquarum quidem litterarum apostolicarum presentationem et receptionem fuimus
per prefatum procuratorem fisci et promotorem eiusdem pontentissimi domini regis, cum instantia
debita requisiti, quatenus ad dictarum litterarum et contentorum in eisdem executionem proce
dere curaremus. Nos igitur prefatus petrus episcopus iudex et executor prefatus. volentes
mandatum apostolicum supradictum nobis in hac parte directum reuerenter exequi. ut tenemur.
forma uero dictarum litterarum diligenter attenta vobis dominis patriarchis, archiepiscopis, episcopis. omnibus
que alijs et singulis ecclesiasticis et secularibus personis supradictis quibus presentibus nostris proce
sus dirigitur prefatas litteras apostolicas ac omnia et singula in eis contenta, insinua
mus, intimamus, et notificamus, et ad vestram et cuiuslibet vestrum notitiam deducimus
per presentes litteras ac auctoritate apostolica nobis commissa et qua fungimur in hac parte. vos omnes
et singulos supradictos tenore presentium requirimus et monemus. primo, secundo, et
tertio, et peremptorie coniunctim et diuisim ac vobis et vestrum cuilibet in virtute sancte
obedientie et sub penis in preinsertis litteris apostolicis contemptis districte precipiendo
mandamus prout idem dominus noster papa vobis et vestrum cuilibet mandat ut omnes et singulos ad christia
nam fidem conuersos, aut in futurum conuertendos siue ex gentilitate uel iudaismo
aut ex quauis secta venerint aut venire contingerint ac eorum posteros tam ecclesiasticos
quam seculares catholice et secundum quod christianum decet viuentes, ad omnes dignita
tes honores officia tabellionatus testium depositiones et omnia alia ad que
alij christiani quantumcumque antiqui admitti solent admittatur et quilibet
vestrum admittat, nec propter fidei nouam receptionem inter eos et alios christianos

discreptionem faciatis aut aliquis faciat. nec verbo aut facto contumelijs afficiatis
nec affici permittatis aut aliquis affitiat seu affici permittat. sed omni vra possibilitate a
fficientibus, vel afficere tentantibus contradicatis et vos oponatis et quilibet vrum contra
dicat et se oponat. atque eosdem sive ut perfertur ex gentilitate vel ex iudaismo vel
ex quavis secta venerint aut venire contigerit. et eorum posteros tanecc. quam sectares
omni charitate prosequamini et profiteamini sine personarum acceptione. omnes catholi
cos unum corpus esse in xpo secundum fidei nre doctrinam. Ne quicquam contra quem
cumque eorum de quo escalandalizati fueritis seu aliquis vrum scandalizatus fuerit
propria auctte aut ordine iuris non servato audeatis seu quisquam audeat atemptare
aut premissis contraria in posterum domatizare presumatis sive aliquis presumat, vos
quoque dni archiepi et epi et alie persone ecclesiastice supradicte quotiens fueritis requisiti
aut alter vrum fuerit requesitus cum sacra misteria celebrantur et convenerit multitudo
fidelium aut in sermonibus et predicationibus publicis prefactorum preceptorum man
datorum et declarationis seriem omnibus fidelibus intimare curetis ac ex parte eiusdem dni
nri papae mandetis ut premissa observent et in nullo contraveniant. eandem etiam auctte
modo et forma predictis vos omnes et singulos supradictos requirimus et monemus. et
sub penis infra scriptis districte precipiendas mandamus. quatenus infra sex dies post
pntationem seu notificationem dictarum lrarum aplicarum et pntis nri processus vobis
seu alteri vrum, factis immediate sequentes. quorum sex dierum duos pro primo
duos pro secundo et reliquos duos dies vobis et universis et singulis supradictis pro
tertio et peremptorio termino ac monitione canonica assignamus quatenus aqui
buscumque discrettionis sive diferentijs inter prefactos fideles seu repulsionibus adim
nitatibus honoribus offitijs tabellionatibus testium depositionibus contumelijs impeti
tionibus inquietationibus molestationibus verbo vel facto per vos vel aliquem vrum
contra constitutionem decreti et declarationis ac lrarum aplicarum superius insertarum
tenorem de ipsis et contra eos quomodolibet forsam factis omnino desistatis ac illa in totum
sine fraude revocetis casetis et anuletis. nec de cetero per vos vel alium seu alios con
tra tenorem et effectum dictarum lrarum in aliquo contravenire presumatis. quod
si forte premissa omnia et singula in dictis lris aplicis contempta prout ad
vos et vrum singulos communiter vel divisim pertinet non adimpleveritis monitio
nibus et mandatis nris hmoi. imo verius aplicis non paruerit cum effectu. nos in
vos omnes et singulos supradictos qui culpabiles fueritis in premissis vel aliquo
premissorum et generaliter in contradictores quos lt et rebelles ac in dantes ad id consilium
auxilium. vel favorem publice vel occulte direte vel indirete quovis quesito co
lore singulariter in singulos. predicta canonica monitione premissa ex cois
in capla vero et collegia ecclesiastica vel secularia quecumque in hijs vel eorum aliquo delinquentia

interdicti ecclesiastici sentias ferimus in hijs sptis. et etiam promulgamus. Vob
autem dnijs pri archis, archiepis, epis, quibus obreuerentiam vre pontificalis dig
nitatis est deferend. si contra premissa uel eorum aliquod per vos uel submissam per
sonam publice uel oculte feceritis predicta sex dierum canonica monitione pre
missa ingressu ecclie interdicimus in hijs sptis et etiam promulgamus. Si
vero prefactum interdictum pro alios sex dies prefactos sex dies immediate sequentes susti
nueritis. vos eadem canonica monitione premissa in his sptis suspendimus a di
uinis. verum si prefactos interdicti et suspensionis sentias per alios sex dies
prefactos duodecim dies immediate sequentes animo quod absit sustinueritis in
durato vos similiter canonica monitione premissa, ex nunc prout ex tunc.
et ex tunc prout ex nunc in hijs sptis excommunicationis sententia innodamus ac
nichilominus contra vos oes et vrum quolibet et quoscunque alios grauius ac etiam
a priuationis. inhabilitationis personalis capture et alias pecuniarias penas prout
delicti qualitas requirere videbitur procedemus. ceterum cum ad ~~excommunicationem~~ execu
premissorum ulterius faciendam nequeamus ad pns pluribus alijs arduis negotijs
legitime prepediti personaliter interesse. Uniuersis et singulis dnis abbatibus prioribus
prepositis decanis archidiaconis cantoribus thesaurarijs scolasticis sacristis custodi
bus et alijs indignitatibus uel personatibus tam cathedralium quam collegiatarum ecclesiarum
ubilibet constitutis et eorum cuilibet in solidum. super ulteriori executione dicti
mandati apostolici atque nri facienda auctoritate apostolica tenore pntium committimus
plenarie vices nras donec eas ad nos duxerimus reuocandas. quos ~~eorum~~ quemlibet nisi infra sex
dies post quam fuerint super hoc requesiti, uel eorum alter fuerit requesitus. ita
tamen quod in hijs exequendis alter eorum alterum non expectet nec unus pro alio
se excuset. ad vos dnos pri archas. archiepos epos. abbates. omnesque alias et sin
gulas personas ecclesiasticas et seculares et loca quecumque de quibus quotiens et quando
expediens fuerit personaliter accedant seu alter eorum accedat, et prefactas dictas lras
apostolicas ad hunc nrum processum omnia que et singula in eis contenta toties quoties
oppus fuerit vobis coniuntim uel diuisim legant, intiment, insinuent, et fideliter
publicare procurent. nec aliquem uel aliquos contra effectum dictarum lrarum qui
bus cumque personis sub penis et senijs suprascriptis dicerni separari siue repe
li aut contumelijs uerbo vel facto affici permittant seu alter eorum permittat. ac
etiam faciant et fieri procurent. quatenus premissa omnia et singula in prem
sertis lris apostolicis contenta suum debitum sortiantur effectum, et nichilominus omnia
alia et singula nobis in hac parte comissa plenarie exequantur. iuxta dictarum lrarum
apostolicarum et pntis nri processus continentiam et tenorem. et si contingat nos

Super premissis aut aliquo premissorum aliquo procedere de quo nobis potestatem ordinariam reseruamus. non intendimus propterhoc commissionem nostram in aliquo reuocare nisi de reuocatione ipsa spatis et expressa fiat mentio in nostris. Verum processum autem nostrum et motum nolumus nec intendimus nostris in aliquo iudicare collegis quominus ipsi uel eorum alter seruato in hoc nostro processu in et motu negotio procedere valeant prout ipsis seu eorum alteri visum fuerit expedire absolutionem vero eorum et singulorum qui prefatos nostros sententias seu eorum aliquam incurrerint quoquomodo nos uel superiori nostro in quomodo reseruamus quorum et singulorum fidem et testimonium presentes suas seu publicum instrumentum et motum processus nostrum inde continentes uel continens expinde fieri fecimus et per notarium publicum infrascriptum subscribi et publicari mandauimus nostri sigilli iussimus appensione muniri. Datum et actum in ciuitate nostra palentina in castro habitationis nostre die uero quarto mensis maij anno dni millesimo quadringentesimo quinquagesimo presentibus ibidem fernando gutierri de villoldo et ioanne de exea bollero ciuitatis prefate vicinis, et gundisaluo de bregon sutoris nostris. testibus ad premissa vocatis pariter et rogatis, et me ioanne del cubo rtico eiusdem dioc. et canonico ecclesie palentine publico auctoritate apostolica notario. ac prefati reuerendi patris et dni epi palentini scriba et secretario qui premissorum tradi et apicari et presentationi requisitioni acceptioni et motui processus fulminationi subdelegationi oibus aliis et singulis premissis dum sic ut premittitur ut prelibatum dominum presentem dnm eius et coram eo agerentur et fierent una cum prenominatis testibus interfui eaque sic fieri vidi et audiui ideirco hoc presens publicum instrumentum alium fideliter scriptum me aliis negotiis occupato exinde confeci publicaui, et in hanc publicam formam redegi signo meo solito et consueto una cum predicti dni epi sigilli appensione signaui rogatus et requisitus in fidem et testimonium omnium et singulorum premissorum constat mihi notario dedicationibus scripta F Ecce quam meretrend abeerba protulerit regnans in magestate totius sue matris ecclie vnicus caput et princeps aduersus hoc pestiferum pacis emulos diuisiatores et aduersantes. Nullus ergo fidelium hoc deceteto ignorare licebit. qui hos deseminatores zizanie et scismatis pro doctores debeant et ipsi aduersos sicut et ipse reputat reputare neceis vltra quos sacra decernit auctoritas audeant quomodolibet communicare, sicut ipsius bti petri apli et principis et patroni cuius locum et sedem obtinuit in terris, monitis salutaribus oes fideles instructi sumus qui sicut scribitur in sacro canone. di. 93. c. si inimicus dum pplm aloqueretur in ordinatione clementis sic inter alia exortatus est dicens si inimicus est iusticie mens aliquis pro actibus suis et vos nos lite expectare ut ipse eos dicat. cum illo nolite amicicie sed prudenter obseruare debetis et voluntati eius absque commonitione obsecundare et auertere, nos a deo et cui ipm

F Super raso ubi dicit: omnibus et fidei. et in lineas ubi dicitur aliquis. et autem essustimus. Non noceat quia ego approbo:-

dentitis auersum. sed nec loqui hijs quibus ipse non loquitur etc. hec ibi, nec hoc inmerito dictum esse putemus, cum ipse in terris fas habuerit iudicandi de omnibus nec cuiquam licuerit de eius iudicare iuditio et quos soluerit solutos, et quos ligauerit debemus habere ligatos propter auctoritatem reuerentia et honore tam altissimi principatus quem beatus apostolus petrus domini voce et tenuit semper et tenebit sicut habetur in sacro canone 9. q. 3. cuncta ubi dicitur, cuncta per mundum nouit ecclesia, quod sacrosancta romana ecclesia fas de omnibus habeat iudicandi nec cuiquam de eius liceat iudicare iuditio. siquidem ad illam de qualibet mundi parte appelandum est. ab illa autem nemo est autem appellare permissus, sed nec ipsa preterimus que apostolica sedes sine ulla sinodo precedente et soluendi, quos sinodus iniquus damnauerat et damnandi nulla existente sinodo quos oportuit habuit facultatem. et hoc nimirum pro suo principatu quem beatus petrus apostolus domini voce et tenuit semper et tenebit. hec ibi.

Capitulum 44. quod post hec dicta pro articulo finali concluditur quod sicut ad regnum militantis ecclesie est necessaria omnium suorum fidelium unitas et concordia, ita sine ea durare non posset, et desolaretur ecclesia et ideo illi qui huiusmodi scisuram in ecclesie fidelibus introducunt eo ipso ab ipsa sanctissima ecclesia semet ipsos expellunt —.

Inter hec ergo tam varia et innumera solidissima testimonia huius unitatis et pacis omnium fidelium ecclesie quid pro finali articulo concludendum relinquitur nisi quod hec supradicta unitas et concordia ita est ecclesia dei in omnibus fidelibus suis necessaria quod sicut per eam stat et resistit hostibus suis sancta mater ecclesia terribilis ut castrorum acies ordinata ita sine ea durare non posset imo desolaretur. et a sua perfectione protinus caderet si sic ut isti volunt esset diuisa. sicut enim diuiso ipso vite principio quo membra viuere debent scilicet corde nescesse est omnia penitus interire. sic charitate diuisa in qua uniuntur et viuificantur, uelut a corde omnes fideles ecclesie necesse erit eos protinus per talem diruptionem corrumpi, ac pariter totum ipsum corpus ecclesie perire, Osee. 10. diuisum est cor eorum nunc interibunt, res quidem hec satis notissima est neceget amonitione, sed et si quis pertinaciter eam negare contenderit, apertissima voce se nouerit esse conuictum ab ipsa ineffabili veritate. mt. 12. et luce. 11. c. Omne regnum in se diuisum desolabitur, et omnis ciuitas uel domus diuisa contra se non stauit. et nimirum esset enim tunc sanctissima mater nostra ecclesia in filijs fidelibus suis similis homini rabido et in sano cuius membra dilacerantur ad inuicem que et ipsemet proprijs morsibus corrumpit et destruit, et ideo necesse esset eius vitam consumi et diu durare non posse, sic profecto esset de regno et corpore ecclesie, si in membris fidelibus suis, hanc scissure et diuisionis insaniam pateretur et sustineret,

Quam isti conantur astruere. Nam necessario consumeretur nec posset dura
re propter quod. apls ad gala. 5. cum solam xpi fidem que per dilectionem operatur
in fidelibus ecclie omnibus eis equaliter comendaret, ostendens nichil in ea valere de
bere preputium ac circucisionem. i. iudaismum uel gentilitatem dicens, nam in
xpo ihu nec circucisio aliquid valet nec preputium, sed fides que per dilectio
nem operatur, protinus iuxta finem capti conclusit. oes fideles debere esse co
iunctos in charitate. et sibi inuicem seruientes in qua impletur et perficitur ois lex,
aserens quod si ab ea per hmoi cisuram discederent indubitanter uelut se inuicem mor
dentes efficerentur et ideo necessario consumerentur et perirent dicens. per chari
tatem spus seruite inuicem. ois enim lex uno sermone impletur. diliges proximum
tuum sicut te ipm quod si inuicem mordetis et comedetis. videte ne ad inuicem consuma
mini. ubi sic dicit glo. ad propositum nrum, videte ne ad inuicem consumamini, quia in di
lectione proximi lex impletur, quod si inuicem mordetis. i. in aliquo detrahitis et come
detis. i. totum deboratis oia vituperando ex inuidia, uel criminamini crimina uob
inuicem imponentes. videte ne ab inuicem consumamini. Scisma enim xpiane religionis
per vanam gloriam vanamque vitoriam. inimitate occasione charitatis. hoc eorum vitium
tetigit. quia dissensio inimica est dilectionis. hec enim maxime vitio contentionis et
inuidie pernitiosa inter eos iurgia nutriebantur quibus consumitur societas. et vita. hec
ibi. Hoc ipm concludit bts gregus declarans illud salamonicum ecclie preconium quod
habetur cantico. sexto. s. terrebilis ut castrorum acies ordinata. ubi sic dicit integraliter
per oia ad nrum propositum. Notum expertis est quod milites cum in procintu contra
hostes vadunt. si strictim et concorditer gradiuntur ab hostibus contrauenientibus timen
tur quia dum in eis aditum per cisuram non aspiciunt qualiter eos penetrent hesitan
tes non inueniunt. illisque hoc impenetrabile numimem efficitur quod concorditer ordi
nati se ipi semetipos tuentur. dum enim de se ipis vallum sibi effitiunt intrandi ad
se additum non relinquunt et ut occidantur apetiti. ipi facilius occidunt, sic in multitu
dine fidelium contigit quedum contra malignos spus pugnare non desinunt necesse
est ut pace charitatis constringatur quo saluasit. Si enim pacem tenet terribilis, hos
tibus apparet si uero per discordiam scinditur. inde ab hostibus leuiter penetratur. pace
itaque se muniat. unitate se vinciat, charitate uniat. ut dum de se ipa per scisuram
danum non patitur. ducem suum exultans sine confusione sequatur. hec ibi. ecce quam
appertissime claret quanta necessitate debeat uniuersalis ecclia in omnibus fidelibus
suis unica et pacificata consistere. si velit ductorem suum ac principem pacis in offenso
pede, ac sine confusione aliqua sequi, et omnibus hostibus suis terribilis ut castrorum acies
ordinata videri dum in hac immortalitatis eruna peregrinatur et viuit. et quod si per

Hmoi Cisuram supradictam quod absit, sicut certissime aberit si pateretur diuidi
et corrumpi. per hoc ipm protinus ducem suum peritura relinqueret, ac suis oppugnato
ribus inimicis tota interimenda ac consumenda pateret nec decetero ut liquidum est reg
num eius resistere nec contra inimicos posset stare. Videte ergo qualem honorem
et gtiam nre sctissime ecclie hmoi homines procurare se iactent, qui demone instigante hoc
ipo eandem nituntur veraciter corrumpere et lacerare et eam absq aliquo obstaculo suis hostibus
inuadendam exponere surripiendo, de medio hanc eius indelebilem charitatem unitatis
et pacis que fortificata contingitur velut quodam nobilissimo vinculo perfectionis sicut
inferius respondendo ad argumenta clarebit. Nunc vero ad ipos oppugnatores charitatis
et pacis finaliter reflectendus est sermo. ut clarissime videant qualiter pro lapsi ceciderunt
in foueam quam fecerunt. Nam eo ipo a xpi hereditate se expellunt. quod eum hereditari
in omnibus gentibus non sufferunt nec admittunt. coangustatum est enim stratum sancte mris
ecclie in hac eius unica et indiuisa unitate ita ut duos non possit in se suscipere discordan
tes quin alter eorum decidat et palium sue sctissime charitatis quantum ad hec est breue
ita ut utrumque eorum coopperire non possint dum duo et diuisi perseuerauerint quousque
concordantes ad unitatem redierint. Ysai. 28. quis autem sit qui ab hoc stratu cadere
debeat et eius palio cooperiri non valeat. Notissimum est quod ille esse debebit qui a com
muni oium unitate se alterum et diuisum gloriatur et iactat, nec se unanimi omnium
fidelium charitatis et pacis comunioni coaptat. sicut beatus aug. de huiusmodi hominibus
loquens omlia nona super. Ioanne. sic concludendo proclamat. audiant, velint, nolint
etiam apud se cantari. surge deus iudica terram, qm tu hereditabis in omnibus gen
tibus. Non comunicando ergo in oibus gentibus quid aliud quam ex hereditatos se esse cog
noscant. hec ibi. inde est ergo quod hmoi desseminatores zizanie ac unitatis et pacis
emulos pertinaces canonibus difinitionibus separauit ecclia ab omnibus riuulis donorum et
gratiarum que velut in fonte influxu dei nascuntur in ea adeo ut nec gram dei nec pec
catorum remissionem nec spualem vitam possint habere nec eis sacramentorum perceptio
aut miraculorum operatio, aut pro fide martirij suceptio potest quicquam proficere
secundum quod hec omnia late lucideque definiunt et explicant. ipa eius sacrata canonum
statuta que hic longum esset retexere, et ideo satis nunc sit cum bto augustino bre
uiando concludere qui homlia. 13. super. Io. de similibus loquens sic ad propositum
post alia concludit, euidenter ergo fres mei nichil prodest istis seruare virginitatem
habere continentiam, elemosinas dare, oia illa que laudantur in ecclia nichil illis prosunt
qui a concidunt unitatem, idest tunicam illam charitatis. quid faciunt. diserti sunt
multi inter illos, magne lingue, flumina linguarum. numquid angelice loquuntur? au
diant amicum sponsi zelantem sponso, non sibi, si linguis hominum loquar, et angelorum

charitatem autem non habeam factus sum eramentum sonans, et cimbalum tinniens
sed quid dicunt, habemus baptismum, habes, sednontuũ, aliud est habere, aliud dnarj
baptismũ habes quia baptimũ acepisti ut baptizatus ris. accepisti tamq̃ illuminatus
si tamen ate non tenebratus, et quando dns ministerdat, non possessor, precursamos
non iudex erit. hec ibidemde quoq̃ concludendum exit eũsmodi homines si qui essẽt
qui indita scisura ac scismate unitatis ecclie ptinaciter uellent psistere, et pse
manere licet ante xpi baptisma, suscepe rint xpianos tamẽ nonesse, nec tali, eos ẽ
nomine ueraciter appellari posse, sicut ipse quoque, bts cipriang. mẽpta ad antho
nium, hocid sic conclusit, et dicit, quod uero adnouatianj psonam ptinet fre
charissime dequo desiderasti scribi quam ysurim mẽtroduxisset, scias nos pmo
in loco, nec curiosos esse debere quid ille doceat cũ foris doceat. quisquis ille est et qualis
cumq̃ est. xpianꝰ non est, qui in xpi ecclia non est, iactet scilicet, et philosophiam uel
eloquentiam suam. superbis uocibꝰ predicet, qui nec fraternam charitatem, nec
ecclasticam unitatem tenuit. et iam quod prius fuerat amisit. hec ibi, ecce de
terminat eũ non esse xpianũ, propter hoc quod non tenebat fraternam charitatem
et ecclasticam unitatem, et tamen erat baptizatus, ymo etiam erat eps sicut ibid
statim bts cipriang subiungit, merito ergo ut huiusmodi homines propriis suisadin
uentionibꝰ se illaqueatos agnoscant. et uelut mẽsemetipos propriis iaculis retrouersis
se uulneratos miseriant. ultimo prosine capti relinquitur concludendum, q̃ ab hac ipa
ecclasticã iurisditione officiorꝰ et dignitatũ se ypocrisi cisuram indignos et alienos effi
ciunt dum sic permanere uoluerint, aqua pereamꝰ diuisionis rupturam. alios cogna
bantur expellere, sicut notatur in sacro canone. 7. q. j. factus. et. c. sequenti. s. noua
tianꝰ. et sunt etiam uerba supradicti bti cipriani ubi sic in fine concluditur. qui ergo
nec comunionem pacis nec unitatem spus obseruat, et se ab ecclie uinculo, ac sacerdotum col
legio separat. epi. nec potestatem potest habere nec honorem, qui episatus nec unitatem
uoluit habere nec pacem. hec ibi. ad ultimũ uero liquido ypocrisi seminatorꝰ ysaie pro
finali conclusione cognoscant quod si tales in sua pertinatia persecuerare uoluerint.
ultra id quod nec dei gram nec peccatorꝰ remissionem habere poterunt, nec uita ui
uere spuali, nec eis sacramentorꝰ perceptio aut miraculorꝰ operatio. uel etiam
pro fide martirij suceptio, aliquid dum sic ypocrisi manserint proficere poterunt ad
salutem et ultra id etiam quod ab hac ipsa ecclasticа iurisditione officiorum
et dignitatũ per hmoi scisuram. seipos indignos et alienos effitiunt, imo nec ca
nos esse aut appellari debere dum sic permanserint in ypocrisi scismate sicut
hec omnia nunc in presenti capto fuerint sanctorꝰ pris auctoritatibꝰ declarata
ultra id in quam etiam hoc quoq̃ patenter intelligant, quod omnino non poterunt

id efficere quod ex optant Nec diu agere quod male ceperint, aut diu in sua prava emulatione persistere sed cadent omnino. pariter quoque cum hoc ipso suo perfido errore deficient, sicut idem ipse beatus cipianus. in iam dicta epistola ad antonium de nouatiano scismatico loquens quod etiam in dicta causa et questione. in sacro canone traslatum est, sic scribit et dicit. et cum sit inquit a xpo una ecclesia per totum mundum in multa membra diuisa, item episcopatus unus coepiscoporum multorum concordi numerositate diffusus, ille scilicet nouatianus post dei traditionem. post conexam et ubique coniunctam catholice ecclesie unitatem humanam conetur ecclesiam facere, et per plurimas ciuitates nouos apostolos suos mittit, ut quidam recentia institutionis sue fundamenta constituat quasi possit. aut totum orbem noui cognatus obstinatione peragrare aut ecclesiastici corporis compaginem discordie sue seminatione rescindere nesciens scismaticos semper inter initia feruere, incrementa vero habere non posse nec augere quod illicite ceperint sed statim cum praua sua emulatione deficere et cetera — hec ibi.

C capitulum quadragesimum quintum ubi recitantur motiua et rationes que militare videntur contra hanc primam partem, quibus aduersarij eandem impugnare conantur —

Sufficere quidem poterant que nunc dicta sunt et scripta ad huius gentis emulos conuincendos eosque ab hac emula contentione penitus reuocandos, sed ut manifestius hec odiosa perfidia conuincatur et cadat consequens erit ut sicut in primo capitulo iam promisi. eorum motiua et rationes que contra hanc primam partem, militare videntur, hic ultimo scribantur, quibus hanc gentem impugnare contendunt, ac deinde responsiones efficaces ad eandem opposita et obiecta, protinus subscribantur tam ex hijs que dicta sunt quam ex eis que dicentur inferius, ex hoc ergo mouentur aut moueri poterunt, qui eos qui fuerunt ex iudaismo conuersi, aceteris fidelibus minorare, ac in offitijs et administrationibus contendunt subicere, primo scilicet quia hoc meruerunt pres eorum qui xpm nrum verissimum redemptorem, maliuole occidentes, sanguinem eius .i. peccatum occasionis, super se et super posteros filios suos publice imprecauerunt coram pilato preside qui iudicabat xpm dimitti lauans manus suas a sanguine eius dicentes. mt. 26. sanguis eius .i. peccatum huius crucifixionis sit super nos et super filios nros, in pena igitur inmanissimi sceleris huius. iuste videntur esse puniendi. saltem aliqua suppresione aceteris qui xpm ab eis occisum deuotissime receperunt, confirmatur hoc autem quia xpm publice negauerunt dicentes non esse regem suum nam cum pilatus diceret, regem vrum crucifigam., responderunt dicentes non habemus regem nisi cesarem. 10. 19. et ibi titulum regni eius negates dixerunt ad pilatum

Noli escribere rex iudeorum. sed quia ipse dixit, rex sum iudeorum. et actu. 3°. dixit. pe
trus ad iudeos. loquens de dño ihu. quem vos inquit tradistis et negastis ante faciem
pilati iudicante illo dimiti. Cum igitur regnu et sacerdotium translatum ad gentes
sit. per xpm quem fidelisime receperunt ut habetur apo. 5. redemisti nos deo in san
guine tuo ex omni tribu lingua et pplo et natione et fecisti nos deo nro regnum et
sacerdotes et regnavimus super terram. item i. petri. 2. dicitur de ecclia gentilium
vos estis genus electu, regale sacerdotium, gens scta ppls acquisitionis, consequens ergo
erit quod ipsi reputentur alieni ab huiusmodi regno et sacerdotio xpi, et ad quos cuqz
honores. et offitia gradus aut dignitates huius regni et sacerdotij tan ecclasticas qz
seculares habeantur inhaviles et indigni quod satis videtur etiam posse probari
testimonio et prenuntiatione xpi qui incredulitatem et duritiam eorum improbans et
fidem centurionis qui gentilis erat collaudans dixit. mt. 8. amen dico vobis q multi. s.
ex gentibus ab oriente et occidente venient et recumbent cum abraam, ysac. et iacob.
filij autem regni huius eiicientur etc. quasi dicat, isti propter incredulitatem suam
perdent regnu et sacerdotium, quod pribus abraam, ysac. et iacob. promissu est a deo
et sic eiicientur in tenebras. s. presentis cecitatis et future dannationis et filij eorum post eos
sed gentiles ab oriente et occidente. devotisime venientes obtinebunt quod isti perdide
runt. et recumbent cu abraam ysac et iacob. sicut in ecclia triumfante per gliam
et beatitudinem ita hic per gram et honorem in militante, confirmatur adhuc eviden
tissima ratione sumpta ex eorum lege. Manifestum est enim, quod sicut se habebant iu
dei in quibus divinus cultus vigebat primo et principaliter tempore legis scripte ad ge
tiles qui legem illam volebant recipere et effici veri iudei sic se habere debent, nunc
xpiani fideles in quibus viget et viguit ab adventu xpi veritas fidei et cultus dei ad
ipsos iudeos etiam si vellint converti et effici viri xpiani. sed iudei reputabant ge
tiles ad suam legem venientes tamqz aduenas et extraneos nec eos recipiebant secum
in pari equalitate offitiorum et dignitatum que habebantur in pplo illo. sed quosdam nunqz
recipiebant ad aliquem honorem et dignitatem quantumcunqz viderentur esse fideles
et devoti sicut erant amonite et moabite, quosdam vero admitebant ad hmoi offitia in
tertia generatione sicut erant idumei et egiptij ut habetur, deutero. 23. c°. ergo. sic
sedebent ad iudeos nunc habere xpiani quod nunquam aut tarde vel cu maxima dificultate
eos ad offitia honores aut dignitates in pplo dei debent admitere sed eos tamqz extraneos
et aduenas reputare ac per hoc vel ut subiectos in quibuscunqz offitijs et honoribus ha
bere ut saltem per manus eorum et velut in gratiam possint ad hmoi gradatim as
cendere. Patet autem ista similitudo tan ratione proprijsima quam verissima
auctē. ratio autem est quia nunc iudei peiores sunt et multo magis deo odibiles quam essent

tunc gentiles

tunc gentiles. et xpiam ziuitr. multo magis acepti et deo coniuncti quem ees sent tunc iudei. quod desepatet. et facile posset latissime declarari sed pretereo quia nemo eorum hoc audebit negare, alias enim esset infidelis et perditus /. si igitur propter amicitiam et coniunctionem iudaicipti ad deum sic dure ep̃s precepto legis tractabant iudei quosq; gentiles propter eorp transactam incredulitatem et errorꝫ etiam si bellent conuerti, consequens erit q̃ duriꝰ sint tractandi nunc iudei a bipis veris xpicolis. etiam si xpi fidem velint recipere cum et isti sint meliorꝫ et deo multo magis acepti et illi deteriorꝫ et magis obstinati. sancte ver opatet sic. nam, deutero. xx. post quam moiseꝫ memoraset peccata eorum quibꝫ hoc merere debebant adiecit, quo modo gentilis ppls qui tunc quantum ad hoc subiciebatur illis debebat post modum illis superferri ita ut intantum illi ascenderent et ipi descenderent quod ppulꝫ ille esset caput eorum habens super eos hmõi dominium ppi eꝫ debebant in caudam et subiectionem. Vbi sic habetur. aduena qui tecum versatur in terra ascendet sup te et erit sublimior. tu autem descendes et eris inferior. ipe fenerabit tibi. et tu non fenerabis ei. ipse erit in caput et tu erꝫ in caudam et super te venient. maledictionꝫ iste oes, et persequentes te donec intereas quia non audisti vocem dñi dei tui etc. principale autem peccatum propter quod sic destitui debebant et regi in seruitutem fuit inobedientia et repulsio eorum ad xpm redemptorem et dnm nrum quem de gente et de scribꝫ eorum deus suscitare debebat ut habetur /. deutero. xviii. prophetam de gente tua et de scribꝫ tuis sicut me suscitauit tibi dnꝫ deus tuus. ipm audies ut petisti a dnõ deo tuo in oreb. quando concio congregata est atqꝫ dixisti. vltra non audiam vocem dñi dei mei et ignem hunc maximum amplius non videbo ne moriar. et ait dñs mihi. bene omnia sunt locuti. prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorꝫ similem tui. et ponam verba mea in ore ejus. loqtur q̃ ad eos omnia que precepero illi, qui autem verba eiusꝫ que loquetur in nomine meo audire noluerit. ego ultor existam. propha iste ad literam dns nr. esse debebat, licet enim de iosue et de quibꝫ cumqꝫ alijs prophetis. ut de samuele, ysaia. ieremia /. et ceteris intelligatur. hec tñ mediantibꝫ. quibꝫ deus cũ iudeis loqui disponebat de cetero ad eorum petitionẽ quia cum audire non poterant, principaliꝰ tamen intelligitur de iosue. principaliꝰ vero de dnõ ihu ppo gloriosissimo dnõ nro. in quem oes prophete terminari debebant. cuius ipe iosue figuram gerebat, et ambo sunt sensus literales quia ambos ipe deus actor sacre scripture intendebat principaliꝰ tamen ut dictum est de ex̃po ad quem hec prophetia applicatur.. actum. iii. f. vii. c̃ in vltionem igitur tante preuaricationis et peccati cuius ipe deꝫ vltorem futurum se asserebat iuste videntur a beneꝫ ppto comprimi et conculcari

Confirmatur ad idem hoc ipm auctte apli qui scribens epo thimoteo de hijs qui ad
ecclesiasticos ordines recispi debebant anotatis conditionibus requisitis, interalia dicit
tales non debere esse neophitas. p. ti. 3. dicens Non neophitum ne in superbia elatus in iu
ditium incidat diaboli. Neophitum ~~autem~~ nullum alium intelligimus quam noviter
ad fidem conversum, sicut sunt hmoi venientes ex iudaismo qui non a principio
predicationis euangelice crediderunt quemadmodum gentiles qui statim fidem
xpi deuotissime receperunt ex quibus multiplicata creuit ecclia, sed in prum
suorum cecitatem perdurantes pstiterunt donec plenitudo gentium intraret
ut scribit apls ad ro. 11. postmodum vero sucessiue conversi sunt, imo conuertuntur
et conuertentur quod de gentilibus non est dicendum, ut ad oculum patet. quia
nulli eorum supersunt idolis seruientes, sed omnes iam conversi sunt ad xpm, aut
si qui resistunt sunt gentes ille barbare sarracenice que abiectis idolis conuerse sunt
in archum prauum maiori obstinatione cecate quam si xpm ignorarent. ex eis
tamen nulli aut pauci conuertuntur quia velut fere stridentes dentibus suis nobis
tota crudelitate resistunt nec verbum salutis solum auribus saltem audire volunt.
habentes velamen sue dannationis in sua maledicta secta a perditissimo mahometo re
lictum et imperatum, ne aliquid contra eam quoquomodo legere aut audire patiantur
sed et si qui ex eis forte nre sacratissime fidei obediunt non est locus hmoi questionis.
ad eos quia sunt paucissimi et indocti qui aut fideli animo viuentes in vera simpli
citate perdurant aut suis carnalitatibus et inmunditijs iterum se immiscunt in quibus
ante nutriti fuerant vtrique tamen ad honores et gradus ecclesiasticos non aspirant sicut
hij faciunt qui ex iudaismo venerunt vnde relinquitur concludendum quod de eis solis de
beat intelligi super inductum apli decretum quod et in sacro canone ab ecclia est
translatum scriptum et aprouatum ut habetur. 48. di. c. 1. vbi expresse prohiben
tur hmoi ordinari. de secularibus vero dignitatibus gradibus et honoribus. satis ex
presse habetur in foro iudicum. li. 12. per totum vbi satis deprimuntur et minora
tur in similibus aceteris xpianis vnde in 2. t. eiusdem libri. c. 9. repelluntur illi qui fue
runt ex iudaismo conversi atestificando contra xpianos eadem prohibitione qua et
iudei eorum tamen filij si fuerint in moribus probati et hoc constiterit iudici, possunt
admitti ut dicitur ibi. repelli tamen atestificando est maxima inhabilitas et mino
ratio qua stante non poterit quisquam ad gradum aliquem ascendere honoris aut
dignitatis et sic non est dubium quin iubeantur repelli ab omnibus honoribus et eorum
offitijs, ad idem autem est quod hoc ipm confirmatur in sacro canone ex
concilio toletano. 4. 2. q. 7. non potest vbi sic dicitur. Non potest erga homines
esse fidelis qui ~~erga~~ deo steterit infidelis. iudei ergo qui dudum xpiani effecti sunt
et nunc in fidem xpi preuaricati sunt ad testimonium dicendum admitti non debent

q sarracenos

foro iudicum

Quamuis esse se xpianos anuntient quia sicut in xpi fidem suspecti sunt ita et in testimonio humano dubij habentur. infirmari oportet. eorum testimonium qui in fide falsi docentur nec eis credendum est qui veritatis a se fidem obiecerunt hec ibi. hec igitur sunt. que ab aduersarijs obiciuntur aut obici poterunt pro hac parte aut si aliquid forte remanet quod prepter hec iam dicta obici posset facile reducetur ad ea taliter ut istis solutis protinus soluatur, illud eo quod per se separatum non obtinet pondus questionis alicuius.

¶ capitulum. 46. Vbi pro responsione supradictorum argumentorum primo aperitur et declaratur quomodo iste sit modus comunis errandi quo isti sic arguentes videbantur initi. et declaratur ad idem vnde iste laqueus deceptionis proueniat, quia procedit ex quodam corrupto principio sicut ibidem aperto monstratur.

Licet ex his que in superioribus dicta sunt satis aperte soluta monstrentur ea quinque contra hanc primam particulam. obiecta fuerunt sicut parere posset cuilibet intuenti si ea vellet soluendis dictis argumentis studiosius aplicare. verum tamen pro clariori eorum solutione notari debebit. quod iste modus arguendi, pariter et errandi solet esse comunis omnibus errantibus in sana doctrina etiam ipsis hereticis et scismaticis. Nam asumptis ex ea quibusdam dictis aut documentis non vere intellectis falsum sibi dogma. confitiunt adiunctis hinc inde aliquibus alijs veris sicut aperte patere poterit errores singulos intuenti.[F] Sunt multa verba in scripturis diuinis que possunt trahi ad eum sensum quem sibi vnus quisque sponte presumpserit, sicut ergo dictis verbis male intellectis putant huiusmodi errantes habere se etiam cum illis, robur et auctoritatem iuris aut euangelij uel legis. et tamen certum est quod euangelium non est in verbis tantum, sed in sensijs sicut scribitur. p. q. p. marchion. Nec putemus inquit in verbis scripturarum esse euangelium sed in sensu non in superficie sed in medula, non in sermonum folijs sed in radice rationis si ergo hoc verum est de euangelio. hoc erit etiam de alijs scripturis sacris, quas omnes sanctum euangelium precedit dignitate, et auctoritate a quo omnes dicte scripture sacre ac canonice debent quoque accipere formam ac robur et auctoritatem, eundem ergo modum erroris et deceptionis acipere possunt immo et acipiunt huiusmodi presumptuosi expositores ex alijs diuinis ac ~~catholicis~~ canonicis scripturis quem etiam plerunque sibi confitiunt ex ipso sancto euangelio de quo, ut vnum solum breuitatis causa aducam exemplum quidam districtissimi monachorum habentes quidem zelum dei, sed non secundum scientiam attendentes idque ex xpi precepto scriptum est in euangelio. si qui non acipit crucem suam et sequitur me non est me dignus illudque male intelligentes fecerunt sibi cruces ligneas easque iugiter humeris circumferentes non edificationem sed risum cunctis videntibus intullerunt sicut scribitur in collationibus, prima collatione. 8. c. 3. nec solum hoc in euangelio aut in sacris scripturis legimus esse factum sed etiam in ipsa quoque seculari philosophia ex qua plurimi

F Ratio autem huius est quia sicut scribitur. 37. dis. cap. relatum

ꝯ se philosophi aceptis quibusdam verbis ac documentis maleſut diuine eſt intellectꝰ
m errorꝝ varios ac multiplices deuenerunt, deuencrunt se putantes ac gloriantes veros.
filosophos esse, totamq; sibi philosophiã suis nouis adinuentionibq; adquisisse, sic
ipa eadꝫ philosophia conqueritur ad boetium. libro. i. 2ª. prosa 3ª de consolatione. vbi
de cor erroribq; loquens. et quomodo eꝑ diuꝰ socratis veri philosophi male aceptis et
intellectꝰ post mortem eius sumpserunt originem sic inter alia dicit. cuius. s. socratꝰ
hereditatem. s. philosophiam cũ deinceps epicureũ vulgus ac stoicũ. ceteriq; pro
sua quisq; pte raptum ixemolirentur. me reclamantem. reluctanteq; uelut nim partem p
detrahierent vestem quam texueram manibq; desiderunt abrectꝰq; abea paniculis totam
me sibi cessisse credentes abiere. Sic ergo et isti cum quibq; agimus fidei emulatores le
gis et euangelij feciſſe videntur cum ipa celesti ac sacrata philosophia. sacra ꝫ scptura
millis argumentationibq; supradictis aceptis, abea. uelut quibusdam paniculis qui eius
sacratissimam vestem. s. charitatem et veritatem penitus discerpentes. abierunt suppo
timore inflati ac veritatem intelligentie legis et euangelij sibi ipis nouis quibusq; adinue
tionibq; vendicantes, inflato supcilio plauserunt putantes sibi totam legem cessisse cum
tamen econtra nichil ex ea verum susceperint nisi nenia nisi friuolas quasdam rationes nouite
adinuentas contra euangelium et legem ac sanam doctrinam penitus militantes et ideo sicut
scribitur. 37. di. cº relatum. diligenter obseruandꝫ est, ut lex dei cũ legitur non secundũ
propriam ingenij virtutem. uel intelligentiam legatur uel doceatur. Sunt enim multa
verba in scpturis diuinis que ꝓ possint trahi ad eum sensũ quem sibi unusq; quisq; sponte pre
sumpserit sed non oportet. non enim sensus estrinsecus alienum uel extraneum de
betis querere ut quoquomodo ipam scpturam ꝓ aude confirmetis, sed ex ipis scpturis sensũ
capere veritatis hec ibi. ex quibq; verbis satis ꝯ temonstratur initium et causa erro
ris et deceptionis hereticoꝝ ac ceteroꝝ supborum exposito ꝝ in sacra scptura. s. eoꝝ
inuida passio et superba contentio quam postquam male conceperint. ꝯ ceũ q; radica
uerint animo obcecato, et a charitate penitus alieno illam deinde non deponere et
ad uerum scripture sacre corrigere sensum. sed eam econtra ex ipa sacra scptura mi
nitur defendere et confirmare et ad eandem robarandam et defendendam ipam eandq;
diuinam ac canonicam scpturam reducere et retorquere etiam renitentem et repugnã
tem. quod utiq; satis improbum genus docendi est. sic. nr̃ gloiosus ꝓr. hiero. scribit
in cipta ad paulinum. cº 6º. taceo in quit de meis similibq; quia si forte ad scpturas sanctas
post seculares vras venerint et sermone composito aures ꝓpti nulls erint. quicquid di
xerint hoc legendi putant nec scire dignantur. quid ꝓphe. quid apti sint, sed
sed ad sensum suũ incongrua aptant testimonia quasi grande sic et non ꝓ tuus
viciosissimũ docendi genus deprauare semias et ad voluntatem suam sacram scpturam
trahere repugnantem, hec ibi. Vnde et suus illud. pº thi. pr. finis precepti est cha
ritas de corde puro et conscia bona et fide non ficta aquibq; quidam ab errantes cõuersi

sunt in vanā loquiū non intelligentes &c. Sic dicit glosa ad rūm prositum. Sīqndo enim de falsa et prava opinione sua, reprehendi ceperint adq; conuinci ad defendum id quod leuissima et meritate et apertissima falsitate dixerunt de sanctis libris multa verba pronuntiant volentes esse legis doctores &c. cum tn non intelligant que loquuntur vel de quibus affirmant. hec ibi. hic est ergo fons et origo huius corruptionis et pestis unde diuersimode procedunt et efluunt hmoi scismatum errores multiplices. s. ipa anime tripartite virtutis aut alterius earum interior corruptio. s. irascibilis, concupiscibilis, et rationabilis prout habetur in collationibus prum. collatione. 24. c. 13. quibus q̄q affectibus corruptis per noxia aliquas personas corrumpitur quoq; et ipse intellectus per easdem quodammodo paulatim attractus et illectus adeo ut talis sibi fingat et formet intelligentias talesq; de scripturis ipis. quas legit. formet, et aptet. sententias quales rōne in anima residentes corrupte passiones et affectus culpabiles ac intentiones pessimas fere. Sic ergo corrupti sunt et abhominabiles facti sunt in studijs suis. ps. 13. s. ex anime passionibus ex quibus procedit elatio et dnandi conatus, ac rerum temporalium cupido emulatio inuida et suspitio presumptio, et inde protinus sequitur quod glosa nunc dixit, si quando inquit de prava et falsa opinione sua reprehendi ceperint atq; conuinci ad defendum id quod leuissima temeritate et aptissima falsitate dixerunt de sanctis libris multa verba pronuntiant. volentes esse legis doctores &c. et sic demum nascuntur et crescunt emule contentiones ac scismata et hereses. hic etiam in veteri lege contra veros prophetas. multi insurrexerunt falsi prophete de quibus iere. 14. c. conquerabatur per prophetam dns ipse cum clamaret et diceret. et dixit dns ad me falso prophete vaticinantur in nomine meo. non misi eos, et non precepi eis nec locutus sum ad eos. visionem mendacem et diuinationem fraudulentam et seditionem cordis sui prophetant nobis, ecce quod seditionem cordis sui dicit esse originem et fontem omnium errorum falsorum prophetarum. Hmoi autem seductio cordis falsorum prophetarum aliquando procedebat ex cupiditate rerum temporalium aliquando procedebat ex cupiditate rerum temporalium, aliquando vero ex superbia et vanitate, aliquando vero ex inuidia et emulatione, sicut satis apparet et posset probari ex hystoriis et libris prophetarum veteris testamenti. Omnes autem isti falsi prophete. quantum poterat imitabantur fide et in superficie, ipsos veros prophetas in zelo aparenti et in ipso modo prophetandi. et fingebantur verba que dicerent ex eis et ex lege. sic. iere. 23. c. quod ex alijs etiam scripturis locis posset monstrari sic ergo in nouo testamento pseudo apostoli subdoli se transfigurabant in apostolos xpi. Sic etiam hmoi pseudo apostoli aliquando mouebantur ex cupiditate, sicut patet. 1. thi. 6. c., aliquando vero ex inuidia et contentione sicut scribitur ad phi. 1. c. aliquando autem ex superbia et ambitione sicut 1. thi. 1. et actum. 20. c. Sic etiam fingebantur verba que dicerent et predicarent ex euangelio et lege per que verba proficiebant multum ad impietatem et sermo eorum uelut cancer serpebat. ex quibus erat phileti et himeneus qui a veritate

sicut scribit. 24. q. 1. c. §. mimistates fide simsuficie veros apostos. x.

ep ciderunt dicentes resurrectionem iam factam et subuerterunt quorundam fidem
sicut scribit aplus. ij. thi. ij°. c°. Omis autem ipa epla sancto euangelio sum sequt
qui errores falsum et coloratum fundamentum sicut ibidem, sacri doctores exponunt
sic etiam deprauabant et corrumpebant isti pseudo apli ipas pauli eplas ac
ceteras scripturas sicut bs petrus scribit ij° petri .3. c°. sicut m quit me charissimq
paulus secundum datam sibi sapientiam scripsit uobis. sicut et in omnibq eplis
loquens in eis de hijs in quibq sunt, quedam difficilia intellectu, que indocti instabiles de
prauant sicut et ceteras scripturas ad suam ipsorum damnationem. sic etiam post tpo
ra xpi et aplorum ppe relinquit ecclie gmor officia aplatus et prophas ac cetera
que apls eminerat ad ephe. 4. c°. quorum dirate debent in ecclia usq ad finem seculi
ad consumationem sanctorum in opus ministerij in edificationem corporis xpi quod
est ecclia sicut ibi scribit aplus in quibq nomine prophas intelligimtur illi qui ha
bent gram interpretandi obscuras sras scripturas qui etiam in tpis prophetis suc
cedunt, istis ergo corruptis sunt in ecclia sicut in veteri testamento et tpore xpi et
aplorum sic post tempora eorum multi falsi prophe et pseudo apli, heretici, scismat-
atq scismatici verbas ras scripturas false interpretantes et eadem in errorem ba
rios deducentes et ad sua desideria et corruptis passiones ac pessimas intenti
ones eandem scripturam sacram diuersimode applicantes et multos alios secum
in errore ducentes ac ipsam sanctam ecclam quantum poterant diuidentes et corrumpe
tes. ex quibq fluxit illa hereticor magna caterua que enumeratur et ponitur .24. q.3.
quidam eretici. imo fuerunt etiam et plurimi alij qui ame non possent enumerari.
ex hijs etiam prodierunt tporibq meis. hij contra quos ago qui illud antiquissimum scisma
quod fuerat ab aplo ipso totiens in mis eplis, detestatum destructum et reprobatum
nunc ultimo renouantes et ecclam xpi in duos pplos quos iam prescripsi in unum coniu
gere diuidere intentes. ipsi ecclie dei, quantum in eis fuit uulnus lamentabile infli
xerunt. Nec solum isti. sed et futuri sunt multi alij heretici et scismatici usq ad finem
mundi sicut et futuri sunt quoq multi alij ueri apli xpi et fideles eius prophe. Oportet
enim hereses esse ut qui probati sunt manifesti fiant. sicut scribit apls. p°. ad corinth.
.ii°. hi ergo omes sicut et priores falsi prophe et pseudo apli notati sunt. et mouen
tur ex cupiditate aut ex inuidia et emulatione uel ex superbia et ambitione ex
quibq excecatum est et excecabitur mens insipiens eorum adeo ut errorem nitantur defen
dere pro salutari consilio et dicentes se esse sapientes stulti facti sunt. Hij etiam fingen
tur uerba ex euangelio et ex sacra scriptura, et imitari conantur facte et mores ficte ueros
xpi aplos et prophas in quod quantum possunt scripsi eam figurare non cessant
sicut et falsi prophe et pseudo apli illis antiquis temporibq faciebant. Unde
manifestum est ut in principio capti dixi. quod iste est communis modus errandi oibq

errantibꝫ m̃ sana ſ̃ doctrina et m̃ptiradiuma etquod omnibꝫ eis prouenit ut ſ̃pes
crałabes ex quodam corrupto principio ſ. ex noxia et corrupta paſſione pecc̃ere
cupiditatis et emule muidie et ambitiose superbie, ex quibꝫ corrupta aimi affectione
corrumpitur et tam m̃tellectus, ac deinde postquam fuerit corruptus ceteras ſ̃pturas
sacras ipꝫ idem corrumpit atꝫ deprauat nec quicquam m̃ tellẽre valet nec po
test audire contra id quod iam malo fine prius ipꝫ concepit. contra hos ergo xp̃s legi
fer nr̃. veritatis magr et doctor. imo ipsa veritas, et sapientia p̃r̃is m̃ mensa rłamabat cum
legem ipꝫ traderet euangelicam, quos contra eandem m̃surrecturos eſ̃e sub nomine
pietatis multos que posse seducere precidebat cum diceret et moneret attendite, a falsis
prophis qui veniunt ad vos m̃ vestimentis ouium. m̃ tresecus autem sunt lupi rapaces
a fructibꝫ eoꝝ cognoscetis eos. m. 7.c. et iterum multi pseudo prophe surgent et
seducent multos. et quoniam abundabit iniq̃tas refrigescet charitas multoꝝ. m.
24. contra eos ſ̃ nunc quoq; rłamat, et donec transeat celum et terra situm eius euan
gelium rłamabit nosq; et futuros fideles excitare ac ne seducamur a eis monere non
desinet cum ipsa eius eadem deifica verba m̃s auribꝫ resonare noncesent sed di
cant semper et rłament. atendite a falsis prophis qui veniunt ad vos em̃. cum ergo
prophas eos et aptos. et m̃ vestimentis ouium venientes audimus similitudinem verorum a
postoloꝝ et prophaꝝ ac fictam imitationem eoꝝ in illis debemꝫ attendere. nec no
furtum et usurpationem indebitam verboꝝ legis et euangelij quibꝫ nos posſint sed
ducere ac peruertere aperte debemꝫ cognoscere. sed cum eos falsos prophas et pseudo
aptos intrinsecus eſ̃e lupos rapaces et quod a eoꝝ fructibꝫ eos cognoscere debemus.
apprehendimus et intellẽgimꝫ iam liquido et aperte. monemur ut eos plenos fructibꝫ
malis protinꝫ agnoscamꝫ. ſ. cupiditate at q̃ rapina emulatione et inuidia, ambi
tione et contemptione at q̃ superbia. ex quibꝫ eos iubemur cognoscere. ſ. perora
similes atq; conformes cuillis antiquis pseudo aptis et falsis prophis, ac deinde o ſ̃
ne seducamur discreta cautela cauere sed protinꝫ contra eos cum apto iacobo rłamemus atq;
dicamꝫ. iacobi. 3.c. zelum amarum habetis et contentiones sunt m̃ cordibꝫ vris nolite
gloriari et mendaces eſ̃e aduersus veritatem. Non enim ista est sapia desursum des
cendens. sed terrena animalis et diabolica. ubi enim zelus et contentio. ibi m̃ constantia
et omne opus prauum. Nos quoque futuros eſ̃e m̃ ecclia dei lupos rapaces ad seducẽdꝫ
illam atq; ad perdendã subnotione zeli et pietatis ipꝫ apłs. paulꝫ lugens gemens q̃ moꝝ
trabat ac per hoc cauendos esse fidelibus ne seducerentur a eis magnis vocibꝫ monebat
atq; rłamabat actuũ. 20.c attendite vob et vniuerso gregi m̃ quo vos ſ̃s sanctus posuit
epos regere ecclĩam dei quam adquisiuit sanguine suo ego enim scio quoniam m̃ trabunt
post discessionem meam lupi rapaces m̃ vos, non parcentes gregi. et ex vobipis exurgent
viriloquentes peruersa ut adducant discipulos post se propterquod vigilate memoria re
tinentes quoniam per triennium nocte et die non cessaui cum lacrimis monens vnum quemq;
vrum, ecce quanto gemitu et ardore monebat aptꝫ ipsos prepositos ac prelatos ecclie ut

Vigillarent solliciti sibi et gregi, ac omni cautela hos lupos rapaces cauerent atq; vitaret nec corrúpent² abeis in quibus satis quoq; aperte mõstrauit. eor̃ fictionẽ et fructus dẽmatos, ac detestabiles atq; perirent. aquibꝫ eosdem predixerat cognoscendos, cum adiecit et dixit viri loquentes peruersa. s. ex euangelio et legẽ et lupi rapaces, et ut aducant discipulos post se. s. exagitati atq; comoti ex superbia et ambitione, ex inuidia et emulatione, ex rapina ac cupiditate. q̃ via sepose consequi putant. si discipulos post se trahant. ac ceteros alios mꝫ pc superent et deiiciant. Satis ergo patet istoz modũ errandi esse comuen omibꝫ aliis pseudo apls et falsis prophis. ac idem in eis et in illis omibꝫ eẽ corruptiõ q̃ principiũ et causa falsitatem sue deceptionis et fraudis. s. decepti quenda affectũ mpigetem in intellectũ eiusq; decipiente pzelũ in ordinatum emule cuiusq; inuidie et ambitiõse superbie ac cupiditatis contentiose et mordinate. et sic secũdꝫ tropologiam. pseudo prophe hoc debemꝫ accipe q̃ alie scripturas verba accipiunt qz spũs sancti sonat. sic. scribitur et notatur. 37. di. c. vino mẽ briemur vnderecte nũc eosdẽ aloqui cupio cũ bto ag̃. ultimo Libro de moribꝫ ecc. vbi diuersis in locis, sicꝫ similꝫ errantes aloquit̃ est dicens, quid vult̃ amplius. quid mꝫ pite ab impiis sentiꝫ. quid indoctos alios noxia suasione querit. vtriusq; testamenti deus vnus est. Nam ut ista sibi congruunt q̃ de utroq; posuimꝫ, ita etiam cetera si diligenter et equo iuditio velletꝫ atendere, sed qz multa dicuntur submisius. et humi repentibꝫ animis accomodatiꝫ, ut ꝫ humana in diuina cõpgant. multa etiam figurate. ut studiosamens. et q̃ritio exerceatur vtiliꝰ et vberiꝰ lectetur mũentis. nouo mirifica dispositione spũs sti ad decipiendos nros auditores et illaqandos abtimur, q̃d ipm cur diuina prouidentia facere sinat quamq; verissime apls dixerit oportet multos hereses esse ut p̃ bati manifesti fiant. in ternos longum est disputare. et addendꝫ uob non est brum ista intelligere. crassa semi orõ mentes. et corporeꝫ simulachroz pestifero pastu morbidas ad diuina iudicanda diserẽs, q̃ multo altiora sunt quam putatis. quare vobiscũ modo sic agendꝫ est ut non ea iam intelligatis quod fieri nõ potest. sed ut intelligere aliquando cupiatis. impudenter enim facit̃ qui alienũ animũ atq; semiam q̃m bene ac vtiliter accepimꝫ male interpretari conamini frusta oro. nec em̃ brẽ stultitie, uel brẽ impietatis putationes vllomodo cum pioz doctissimoz q̃ hominũ sermonibꝫ p quos mecclia cathca spũs illa volentibꝫ dignis q̃ adiuntur ozarii queunt. Longe enim prorsus. atq; longe quam putatis. lex et prophe intelliguntur a nob. desinite errare. Non colimꝫ penitentem deum, non miserũ, nõ indignũ, non crudelem, nõ querentem de hominũ uel peccatoz sanguine voluptatem. Nõ cui flagitia et scelera placeant non possessionem suam terre q̃dam pticula terminantem, quam obrem si quid humani cordis gerit scisure. vob me ripis est. q̃ rite potiꝫ diligenter et pie q̃m. illa dicat̃. q̃ rite mihi. et sic hec ibi q̃ capm. 47. ubi ponũtur tres regule gnales. quas sequi debemꝫ in tractandis et ponendis. spturis sacris. per quas etiam facile cõuinci potuerunt q̃cuq; in hmoi doctrinis errãtes et q̃ peas quoq; conuincuntur et sunt inexcusabiles illi qui in ecc. introducere nitebantur inter hos duos pplos. hanc do trinam scismaꝫ et contentionũ.

Non satis est dictũ in hoc quod istis et aliis errantibꝫ oibꝫ nõ tractũ est in suis prioribꝫ hucusq; modũ errandi eẽ. communem et consuetũ ac vsitatum accũ p̃cedere ex corrupto q̃dam p̃cipiomento decepti et corrupti cuiusq; affectus atq; peruersi, nisi hoc quoq; consequenter ostendam atq; p tractem. s. aliquid certum ex ipa diuina spũra p batũ per quod hmoi homines sic diuersimode errantes conuincam posse in erroribꝫ suis ac probentur. et conprehendantur meis esse inexcusabiles. ne cessaria est enim aliqua regula nr̃a bti io. grisostomi. scribit super illud. p. ad thim. 1. s. aquibꝫ quidam

aberrantes conuersi sunt in vaniloquium. Recte inquit apls. aberrantes quippe arte oppus est ne quis
in cassum iacula dirigat. Neue extra signum sagitas intorqueat ut necessario opus sit spus gra. sunt enim
ptima que a recto itenere nros frustrarentur conatus cum ad vnum sit tota intentio digerenda.
Prima igitur regula ac via certissima ad dirigendos huiusmodi nros cognatus cum intelligentia debita in di
uina sptura, et ad conuincendos quoscunque errantes in ea charitas ipa esse debebit. nam sicut ibidem scribit
apls finis precepti est charitas de corde puro, et conscia bona, et fide non ficta a quibus quidam ab
errantes conuersi sunt in vaniloquium volentes esse legis doctores. non intelligentes quod neque quod loquuntur neque
de quibus affirmant ecce manifeste concludit apls. quod illi vaniloqui propter hoc errauerunt et
conuersi sunt in vaniloquium. quia a charitate que est de corde puro, et conscia bona et fide non ficta excide
runt, si enim a charitate non excidissent, minime errassent. Nam sicut bts aug. scribit. l. 9. de ciuitate dei.
c. 19. id quod aptus spus scto locutus ait. scia inflat charitas autem edificat non aliter recte intelli
gitur, nisi scia tunc prodesse cum charitas inest sine hac autem inflare. i. in superbiam inanis
sime quasi uentositatis extollere, quod satis ostendit apls in verbis predictis cum concludat et
dicat quod illi vaniloqui qui exciderunt a charitate errauerunt. statim voluerunt esse legis doctores
per quod ventositas quedam superbe elactionis ostenditur et ambitionis cuiusdam feruidus ape
titus qui huiusmodi errantes et a charitate excidentes precipitat et comouet, ambiunt enim ut inquit
bts grisost. ad dignitatis titulos atque ideo oculos a veritate detorquent, charitas ergo est certis
sima regula ad declarandum omne preceptum in sacra sptura cum illa sit consumatio et finis omnis
precepti sicut apls dicit, et ideo sicut dicit bts aug. in libro de moribus ecclie, nihil est occultum quod non re
ueletur si charitate queratur. amore enim petitur amore queritur, amore pulsatur, amore reue
latur, amore denique meo quod reuelatum fuerit permanetur. eodem enim spu exponi debet et intelligi
atque doceri sptura diuina quo fuit condita et spta nec quisquam intelligere poterit spum xpi
qui eam condidit et tradidit nob. qui xpm mente et deuotione non sequitur. eumque in operibus suis
non imitatur ut ducem nec in sensum pauli umquam intrauit, nisi qui prius inbiberit spum pauli
sed charitas ipa continet totam legem omnesque prophetas ex qua sicut dixit xpus. m. 22. vni
uersa lex pendet atque prophete charitas quoque ipa est finis precepti, ergo ipa est velut anima
et spus qua totam scripturam diuinam xps animauit et vestiuit apls ad quam illam dirigi et
concludi voluit uterque, charitatem ergo debet inbibere charitatem pre omnibus ferre chari
tatem vbique seruare et charitate feruere, qui verum sensum atque perfectum quem in sptura di
uina xps indixit et declarauit apls. uult inuenire. Nam cum charitate sepollicetur apls viam
nobis excellentiorem monstrare et charitati dicit cedere cuncta siue sciam siue prophetiam
sine cetera alia. i. ad corin. 12. 2. 13. c. cum ergo charitas sit patiens et begnina et non
emuletur nec perperam agat, non infletur nec sit ambitiosa, non querat que sua sunt
nec irritetur, nec cogitet malum etc. que ibi scribit apls, necesse erit huiusmodi expositores
spture diuine esse patientes, begninos, non emulatores nec agentes perperam non
inflatos, non ambitiosos, non que sua sunt querentes, non irritantes. etc. sed si a charita
te deciderint protinus inuoluuntur huiusmodi vitiis sicut aperte monstratur in his emulatoribus
legis et euangelii contra quos est pns negotium, qui prout apparuit huiusmodi vitiis protinus inuoluti
sunt cum emulationem euangelii nore sed a charitate vacui falso sumpserunt. quia facti sunt, impatien
tes, in begnini. emulatores amari, agentes perperam, inflati, ambitiosi, irritantes et irridentes ac que sua
sunt querentes, que ora sibi cui ipso suo errore, venerunt eo quod a charitate excidentes ad terrena de
uoluti sunt. veramque sciam protinus perdiderunt, vnde satis aperte per hec supradicta possunt

conuinci, se errasse ab euangelio, et a lege quam se putabant aut fingebant defendere. Unde
super illud supradictum verbum apli non intelligentes enim. sic dicit bts ioannes. crisost. non
intelligentes inquit neque quedicunt neque de quibus affirmant, hic iam illos arguit imperitie cum
nesciant destinationem legis ac tps ignorent, quatenus carapta futura erant. quo igitur pacto
si ignorantia peccant. dicis eos legis doctores esse velle, idcirco propheto qui a charitate in de se
ruere. Nam ex hoc ignorantia gignitur, nam cum aia seipis negotijs carnalibus dederit ebeta
tur illius acies ac prorsus obtunditur, ubi enim a charitate deciderit necessario ad contentiones
deuoluitur studia, iam que mentis acies, nihil aliud quam rixas conspicari potest. nempe hijs
qui aliqua huiusmodi rerum tporalium concupiscencia detinetur huiusmodi vitio ebrius nequaquam de iustitia inte
grum atque illibatum valet proferre iuditium et cetera, ecce quam aperte bts ioannes. crisos. insequitur et
comprehendit huiusmodi falsos doctores et fictos legis emulatores. eosque conuincit legis ignaros et loquentes
peruersa in superbia et in abusione nihilque ad alliud attendentes nisi ad rixas et contentiones
eo quod a charitate exciderunt, recte ipse cum dixisset xps. mt. 24 c°. multi pseudo prophe surgent
et seducent multos causam huius erroris et deceptionis dixit esse defectum charitatis, ex quo
abundare debebat iniquitas, cum protinus subiungit et dixit. et quoniam abundabit iniquitas, refri
gescet charitas multorum. Concludendo igitur qui sciam veram, ex diuina sptura vult sumere
habeat necesse est sicut et zelum solide veritatis in intellectu, ita etiam motum placide chari
tatis in affectu et signum intime bonitatis. in opere et effectu ut sic legis scientiam
sine fictione discat et sine inbidia comunicet et honestatem illius non abscondat, sicut sa
lomon ipse sapientissimus faciebat. cui dedit dominus dicere ex sentencia. i. ex certa sciencia
et presumere digna horum que sibi data fuerunt. Sicut de se ipso escribit. sapien
cie. 7. c°. Que omnia ut dictum est charitas ipsa sola efficiet in nobis si
fuerit intime concupita ac diligenter custodita —

Secunda vero regula esse debebit ut semper. iuxta verbum beati augustini re
gulam fidei consulamus Nec temere aliquid diffiniamus nisi secundum illam
eandem que fidei regulam quam de sptura rum locis planioribus ac firmioribus.
acceperimus. Sic beatus petrus cum misterium fidei et transfigurationis dni nri
ihu xpi retulisset quod ipse idem viderat et audierat. sicut habetur. mt. 17. capto
ac honorem et gliam quam ibidem ihus ad eo pre aceperat. voce delapsa huiusmodi ad eum
huiusce modi a magnifica gloria. hic est filius meus dilectus in quo mihi complacui ipsum
audite. protinus. Per escripturam propheticam confirmauit. Hoc idem dicens
et habemus firmiorem propheticum sermonem Cui bene facitis attendentes qua
si lucerne lucenti in caliginoso loco etc. 2a petri. c°. p°. Aceperat autem bts
petrus per reuelationem intelligentiam prophetici sermonis. quem alegabat
sicut et misterium sacratissime transfigurationis que referebat prout habetur. luce
ultimo capto ubi dicitur quod xps aperuit illis sensum ut intelligerent sptiras nec quan
tum ad ipsum petrum dictus propheticus sermo erat firmior aut manifestior quam ipsa
demostratio beatissime transfigurationis quam sibi xps ostenderat eum que fecerat
speculatorem illius magnitudinis cum alijs duobus apostolis quando fuerunt cum
illo in monte sancto. sicut scribit in eadem canonica et capitulo. quia utrumque
aceperat per eandem diuinam reuelationem que fuerat clarior firmior et manifestior

quam reuelato.

Quam reuellatio pphetarum Apli nanq; et pphete noui testamti fuerunt magis illuminati adeo qm antiqi pphete. ad Ephe. Emm. 3. c. loquens Aplus. de misterio fidei ihu xi. dicit. Q. alijs gnationibus non est agnitum filijs hominum sicut nunc reuelatum est. sanctis aplis eius et prophetis. s. noui testamti Erat tamen dictus sermo ppheticus firmior alicui ut puta Judeo in pphetali doctrina nutrito. nam homines magis credunt consuetis dici apud eos. Cum ergo essent aliqui de gne Judeorum inter illos quibus ipse scribebat. qui conuersi fuerant ad xpm ex Judaismo eo q fiebat vna Ecc xpiana ex gentibus et Judeis ppt hoc allegauit dictum ppheticu sermonem tanq firmiorem et planiorem quantum ad illos. dans. s. formam nobis ut in doctrina et predicatione semp ex scripturarum planioribus locis fidei regulam consulamus. et ex eisdem fundamtum sumamus. Nam ppt hoc etiam potest dici dictus sermo ppheticus firmior et planior. s. referendo eum ad sermones aliorum pphetarum respectu quorum dauit cuius dictus sermo propheticus erat. s. dominus dixit ad me filius meus es tu ps. 2. fuit eximius pphetarum. eo q alij prophete. veritatem sibi reuelatam in visionibus imaginarijs uidebant. Dauit aut nude et p intellectum sine talibus imaginibus suam pphetiam accipiebat. Vnde utroq horum duorum modorum. Beatus petrus Aplus procedere uoluit ex firmioribus et planioribus locis scripturarum quantum ad aliqs illorum quibus scribebat et predicabat. nobis in hoc uolens relinquere exemplum ut in doctrina et predicatione. nos similr. procedamus. Sumentes ex locis firmioribus et planioribus scripturarum regulam fidei et morum si errare non uolumus Int loca autem firmiora et planiora scripturarum primum gradum obtinet canon totius sacre scripture et singulorum que in ea literalit asserta sunt. m. 5. c. Amen quippe dico uobis. donec transeat celum et terra Jota unu aut vnus apex non preteribit a lege donec omnia fiant. et Marci. 13. c. Celum et trra transibunt. uerba aut mea non transibunt. Constat aut dictam scripturam utriusq testam esse uerba dei nobis reuelata in clarissimo lumine fidei nobisq pregula traddita ad ea credenda et tenenda que ad fidem et bonos mores ptinent. Eamq debemus habere et tenere magis solida et firma q celum et trram. Sicut xpus ipse dicit. p supdicta uba. Nec debemus declinare ab ea ad dextram neq ad sinistram. ut habet. Deut. 28. et Josue. 23. c. Item nec addere quisq aut minuere ut habet. Deut. 4. et 13. et Apo. vltimo caps. Nam sicut scribitur. 9. di. quis nesciat sanctam scripturam canonicam tam vetis q noui testam certis tmis suis cotineri. eamq posterioribus omnibus eporum litteris ita preponi. ut de illa omnino dubitari et disceptari non possit. Vtrum uerum uel utrum rectum sit quicquid in ea constiterit esse. Secundu uo locum et gradum firmitatis et certitudinis. obtinet scriptura sacrorum gnalium conciliorum ab Ecc. aprobatorum. et decreta romanorum sumorum pontificum prout habet. 15. di. sancta. ro. Ecc. Interque quatuor sunt uenabiliora. et velut quatuor Euangelia seruanda. aut tanq totidem paradissi flumina. sicut habet. eadem. di. c. canones. De sumorum uo pontificum decretis. scribit. 19. di. Sic omnes aplice sedis sanctiones accipiende

Sunt tanquam ipsius diuina voce petri firmate Post hec uero. Succedunt concilia prouincialia et signodalia ac sanctiones Epor et scripta doctorum de quibus omnibus habet facultatem liberam Judicandi sumus pontifex prout habetur. 9. q. 3. cuncta per mundum. Imo omnia concilia robur habent per sumum pontificem. et in eorum statutis semper excipitur auctoritas. pape. sicut habetur. extra de electione. cap. significasti. et hoc idem. 17. di. Sinodum Epor. et deinceps per totam distinctionem concilia enim Epor inualida sunt ad difiniendum et constituendum etc. sicut scribit Gratianus. et notat. di. 18. In istis quoque generibus supra dictis scripturarum sunt loca quedam magis plana. et auctoritates magis lucide et clariores. ille. s. que cum auctoritate Ecclie. et eius usu comuni conueniunt et concordant. et expositioni sanctorum doctorum et sensui literali planius consonant. ex his ergo patet potest quantum isti errauerunt a regula fidei quam debuissent sumere ex scripturarum planioribus et firmioribus locis Juxta consilium et regulam Beati. Aug. Supius notatam quam isti penitus reliquerunt. s. scripturam utriusque testamenti ac decreta sumorum pontificum et conciliorum generalium. Que omnia si consuluissent tenuissent et secutifuissent minime errassent. Nam satis aperte ostensum est supra. signanter a c. 28. usque ad. cap. 44. inclusiue. positionem et propositum istorum hominum esse contra sacram scripturam utriusque testamenti et contra expressa decreta sumorum pontificum et generalium conciliorum ubi ex omnibus istis per totum discursum libri allata sunt et scripta plurima et lucida testimonia Ecclesie auctoritati ac eius comuni usui et expositioni sanctorum doctorum et sensui litterali per omnia conuenientia et conformia contra hos aduersarios Euangelice pacis ad confirmandam et imperandam vnanimitatem pacem concordiam et Equalitatem totius populi xpiani. in xpi fide et nomine congregati tam ex Judeis quam ex gentilibus. et quibuscunque alijs in omnibus et per omnia. nisi quantum personalia merita uel demerita cuiuslibet eorum aliter fieri deposcunt non notata semper alicuius generis disparitate unde ad fidem xpi venerunt. Specialiter tamen adducta sunt plurima et firmissima testimonia ex omnigene scripture ipsius noui testamenti. s. legali. vz. ex sanctis xpi Euangelijs. sapientiali. s. ex Aplorum Epistolis. et canonicis. historili. s. ex actibus aplorum prophetali. s. ex apocalibsi. Beti Joannis apli Ex quibus omnibus et eorum singulis si isti aduersarij ueritatis. consulere uoluissent regulam fidei tanquam ex locis planioribus et firmioribus scripturarum. liquido inuenissent unde omnes illas tendiculas. dissoluissent et destruxissent. quas ex quibusdam minus solidis ambagibus scripturarum compone satagerunt ad suum erroneum propositum firmandum et statuendum sicut clara luce uidebit qui hoc ipsum uoluerit per dicta cap. intueri. Vnde manifestum est. quod reliquerunt fontem aque uiue. et foderunt sibi cisternas dissipatas. que continere non valent aquas. sicut scribitur. hieremie. 2. cap. Tercia aut regula ad hoc ut non erremus esse debet. ut Juxta dictum Beati Aug. Auctoritatem Ecclie semper et in omnibus sequamur. Consulere debet. n. quilibet semper ut ipse dicit regulam

fidei

fidei quam ex scripturarum planioribus locis et ecclesiae Auctoritate suscepit. Est
autem hec autoritas ecclesiae tanta ut de ea dixerit Aug. Euangelio non crederem
nisi me auctoritas ecclesiae compelleret. Quamquam uicissim dici posset sicut solemnis
doctor Joannes de gersonio declarat. Ecclesiae non crederem sinon auctoritas Euan
gelij et sacre scripture me compelleret. Et sic diuersis respectibus. auctoritas
utraque .s. ecclesiae et Euangelij mutuo se confirmant. Licet rectius et clarius
dici ualeat sim quod declarat. Ocham. li. p. dialogorum suorum quod ibi beatus Aug.
accipit nomen ecclesiae pro omni congregacione catholicorum non solum viuentium
sed etiam mortuorum quomodo etiam accipit ipse nomen ecclesiae in li contra Ma
nicheos. et recitatur in canone. 11. di. c. palam. ubi sic dicitur. Palam est quod
in redubia ad fidem. i. certitudinem. valeat catholice ecclesiae. auctoritas
que ab ipsis fundatissimis sedibus apostolorum usque ad hodiernum diem succe
dentium sibimet episcoporum serie. et tot populorum consensione firmatur. et sic isto
modo aceptum nomen ecclesiae. importat et comprehendit. omnes episcopos et populos a
tempore apostolorum usque ad hodiernum diem sibimet succedentes. Imo etiam mul
titudinem fidelium catholicorum qui fuerunt a temporibus prophetarum et apostolorum
usque modo. et sic etiam comprehendit ipsos prophetas et apostolos. necnon Euangelistas
et omnes sanctos ac ceteros fideles catholicos. et quod maius omnibus est comprehendit quoque
ipsum sanctum Euangelium et scripturam sacram. et omnes eius catholicas expo
sitiones unde cum hec omnia sint maius aliquid quam Euangelium quia secum
comprehendunt illud. Sicut omne totum comprehendit suam partem. recte dicit
beatus Aug. quod est maior auctoritas. huius ecclesiae quam Euangelij. Non quod de
Euangelio sit aliquo modo dubitandum sed quod est maior auctoritas. Euangelij
et omnium istorum simul acceptorum quam solius Euangelij sicut maior est auctoritas
totius quam partis Hanc igitur auctoritatem ecclesiae isto modo acepte debemus
omnino consulere et sequi. que talis et tanta est. ut nichil aliquid aliud
sit maius. ad fidem et certitudinem in redubia inquirendam et tenendam
Est ergo auctoritas ecclesiae potissima et certissima semper in omnibus inquirenda
et tenenda in his ueritatibus que sunt ab ipsa uniuersali ecclesia determinate
et que ab indubitata relacione apostolorum usque ad nos per successionem continuam
deuenerunt Hec autem auctoritas. Sancte matris ecclesiae duobus modis habetur
et obseruatur in ea ut sic breuiter comprehendam sicut habetur et notatur. 11. di. c.
ecclesiasticorum institucionum .s. scriptura et tacita successione uel usu et consuetu
dine. quibus omnibus ut ibi dicitur. par ritus et idem pietatis debetur affectus
Scriptura quidem nota est que etiam multa sibi conglutinat et consotiat
ab ipsis sanctis apostolis traddita et obseruata. licet non sint scripta. que ut
ibi dicitur usque ad hec tempora per successionis ministerium deuenerunt
et per illud robur et confirmacionem habuerunt. Multa .n. dixit et fecit
dominus noster ihesus xpus et per consequens sancti apostoli eius que non habentur
scripta sed per quodam ministerium successionis. ab apostolis accepit ea et obseruat
Sancta mater ecclesia. prout etiam scribitur et notatur extra de celebracione
missa. c. cum marthe. Ad hanc ecclesiae Auctoritatem se referebat Apostolus
Paulus semper in predicationibus suis. sicut scribitur Actuum. 15. c. Perambulabat

Aut Paulus Siriam et Siliciam confirmans ecc.ae et precipiens custodire
precepta aplorum et seniorum. Imo quod amplius est. cum hac ecc.ae auctoritate
voluit conferre euangelium suum quod predicabat sicut scribit. ad gala. 2. c.
.s. quod ascendit Hierosolima et contulit euangelium suum cum aplis. cum illis
.s. qui videbant esse aliquid ne forte in vacuum curreret aut cucurrisset.
Per li. aut forte non intelligit. quod aplus dubitaret se aliquam in uera
aut aliquam dubia predicasse quia per reuelacionem dei erat certus de ueritate
predicationis sue sicut paulo ante premisserat. ad gala. scribens. c. i. Notum
inquit uobis facio fratres euangelium quod euangelizatum est a me quia non
est secundum hominem. nec enim ego ab homine accepi illud neque didici. sed
per reuellacionem ihu xi. Li ergo. forte refertur ad existimacionem simpli
cium qui possent de hoc dubitare nisi cum principalibus aplis hoc contulis
set. Volluit et Beatus Aplus in hoc nobis exemplum conferre. et relin
quere ut semper et in omnibus ecc.ae auctoritatem requiramus et consulamus
ac cum ea omnem nram predicationem conferamus. etiam si nichil nos
dubium habere cognoscamus. et nihil noui nobis adueniat. ex tali collacione
et conferencia cum ecc.a Secundo uero modo habet et obseruat hec auctoritas
sancte mris ecc.ae usu et consuetudine. Nam consuetudinis ususque longeui non
uilis est auctoritas. Sicut scribit. 11. dis. c. consuetudis. Vnde per huiusmodi
consuetudinem ecc.ae deffendit. s. tho. ne paruuli Judeorum baptizentur inui
tis parentibus suis. et improbat eos qui contrarium volebant introducere in
ecc.a licet talis introductio videretur esse pijssima et sancta. et pro se habe
ret plures rationes et auctoritates. quolibet. 2. q. 4. cuius uba inter
alia sunt ista. maxima auctoritatem habet ecc.e consuetudo que semper
est in omnibus emulanda quia et ipa doctrina catholicorum doctorum ab ecclia
auctoritatem habet. Vnde magis est standum consuetudini ecc.ae quam auc
toritate aug. uel hieronimi. uel cuiuscunque doctoris. hoc aut ecc.ae usus
nunquam habuit quod Judeorum filij inuitis parentibus baptizarentur. quanuis fue
rint retroactis temporibus catholici principes potentissimi. ut constantinus
Theodosius. et alij plures quibus fuerunt familiares sanctissimi episcopi
ut siluester constantino. et Ambrosius theodosio. qui nullo modo hoc pre
termisissent ab eis impetrare si hoc esset consonum rationi. et ideo periculosum
videtur hac assertione de nouo inducere. ut preter consuetudinem. in ecc.a
hactenus obseruata Judeorum filij inuictis parentibus baptizarentur etc. Hec
s. tho. Et simile ponit 2.a 2.e q. 10. arti. vlt. Ecce dicit ecc.ae consue
tudinem esse in omnibus emulandam et standum esse eidem magis quam aucto
ritati cuiuscunque doctoris. Sic et Beatus Aplus paulus dirimit huiusmodi
questiones et conuincit et reprimit in illis hominis contenciosos et hoc
per solam ecc.ae consuetudinem. i. corinthio. 11. Siquis autem uidetur con
tentiosus esse nos talem consuetudinem non habemus nec ecc.a dei. ut s.

fiat

fiat que ipsi nunc introducere et facere uolunt. ex his ergo sup dictis
manifestius apparet quanta fuerit temeritas et audacia istorum hominum vo
lentium separare ab ecclesia dei eos qui fuerant de iudaismo conuersi. et per
sacrum baptisma effecti xpiani. eosque laboratium expellere ab officijs
et dignitatibus ac ceteris honoribus ecclesie dei cum hoc sit manifeste contra auctoritatem
uniuersalis ecclesie. contra eius sacram scripturam et tacitam
sucesionem contra eius usum et consuetudinem ab aplis sanctis hucusque de
ductam et contra eius sacranda concilia. s. aplorum actuum. 7. et 15. capis
sicut largius supius declaraui. c. 40. contra concilium quoque nicenum ubi
pro articulo fidei positum est in simbolo. prout singulis diebus dominicis
in ecclesia cantatur. esse unam sanctam ecclesiam catholicam. 1. comunem put. c. 28.
declaraui esse quoque unum baptisma. esse etiam unam comunionem sanctorum
s. fidelium omnium. Imo clarissime patet positionem istorum paritas
et temeritatem esse contra omnem sacram scripturam utriusque testamenti
et signanter contra expressam doctrinam beati pauli apli. et contra decreta
summorum pontificum et eorum auctoritatem sicut per totum discursum huius libri
patere poterit cuilibet intuenti. signanter usque ad cap. 44. inclusiue
patet quoque huiusmodi temeritatem et contentionem esse manifeste contra usum
et consuetudinem totius uniuersalis ecclesie. que ab ipsis aplis usque nunc
contrarium manifestissime obseruauit. unde nec ipsos emulos et huius
perfide contentionis defensores existimo audere contendere contra huiusmodi
ecclesie consuetudinem eamque negare etiam in ipsa. s. ecclesia toletana. quam se
defendere putant in hac ipsa sua pertinacia quim ibi etiam sicut in tota
ecclesia uniuersali fuerint prebendati et sacerdotes ac ad officia et
honores et dignitates assumpti. semper ab eius initio et fundatione usque
nunc multi ex genere iudeorum iam fidelium xpianorum sicut et alij
de genere gentilium fidelium xpianorum. Nam et per illa tempora in quibus
aduersus perfidiam iudeorum tantopere patres nri in concilijs toletanis
seuiebant quemadmodum superioribus capis. disertum est. Julianus
Pomerius. ex iudeis parentibus ortus. tercius post beatum Illefonsum
eidem ecclesie tolletatani prefuit. sub quo duodecimum. et tercium deci
mum. atque quatuordecimum. et quintum decimum concilium regnantibus
Eruigio. et Egica regibus celebrata sunt. fuit et pontifex ille uir
sanctissimus et sua etate doctor celeberrimus. quem de tartareo igne
tractantem an possit in spm agere. magr. senten. inducit libro. 4.
dis. 44. c. cum aut. Recte ergo ex hoc conuincuntur et inex
cusabiles sunt tam ipsi quam eorum sequaces. et sete huiusmodi adheren
tes nec eos saluare potest allegatio aliqua ignorantie et simplici
tatis sicut declarat. s. tho. quolibo. 3. q. 4. arti. 2. cuius int.

alia ista sunt verba. In his que pertinent ad fidem et bonos mores nullus excu
satur. si sequitur erroneam opinionem alicuius magistri. In talibus. n. ignorantia
non excusat. alioquin immunes a peccato fuissent qui secuti sunt opinionem Arrij
et Nestorij. et aliorum heresiarcharum nec potest excusacione habere propter simplicitatem
auditorum si in talibus erroneam opinionem sequuntur. In rebus. n. dubijs. non est.
de facili prestandus assessus quinimo ut Augustinus dicit. in li. 3. de doctrina xpiana
consulere debet quis regulam fidei. quam de scripturarum planioribus locis et ecclesie
auctoritate percepit. Qui ergo assentit opinioni alicuius magistri contra manifestum
scripture testimonium. siue etiam contra id quod publice tenetur secundum ecclesie Auctoritatem
non potest ab erroris uitio excusari Hec. s. tho. Ecce quam aperte. condempnat istos
nouos doctores. et emulos contentiosos. et pertinaces ac eorum discipulos et sequaces. si
quis solicite attendere uellet. ea omnia que nunc dicta sunt in capitulo presenti. Quod quidem
capitulum. si recte et diligenter inspiciatur. Sufficere posset et deberet. ad conuincendum
pariter et destruendum huiusmodi positionem et pertinacem errorem et ad condemp
nandum quoque eius auctores et sequaces et defensores absque aliqua excusatione quam
sicut dictum est nullo modo possunt habere. Consulere enim debuissent. regulam
fidei Auctoritatem ecclesie. et scripturam sacram ex locis planioribus sumptam. necnon
ecclesie uniuersalis usum et consuetudinem. Consulere quoque debuissent. sedes episcopales
ac deinde metropolitanas. et sic deinceps usque ad sedem apostolicam cui semper reser
uari debent maiores et dificiliores questiones. ut ab eadem declarentur et determi
nentur. prout diuersimode notatur in canone. 20. di. c. de quibus causis. et 17.
distinctione. c. multis denuo. et 24. q. prima. quociens fidei. Sic Paulus. et Barnabas
ascenderunt hierosolimam ad apostolos et presbiteros. nisi ab ecclesia que erat
Antiochie congregata pro similibus dificilioribus questionibus determinandis. Vbi
Petro et Jacobo. disserentibus. et toto cetu apostolorum et seniorum concurrente et consentien
te huiusmodi questiones que delate fuerant. determinate sunt et fides dilucidata
ac sic deinde doctrinam et pacem habuit. ecclesia antiochie que erat ante turbata
sicut scribitur actuum. 15. c. Sic profecto agere debuissent. isti nouelli emula
tores. s. recurrere ad seniores uiros optimos et periciores ac deinde ad sedes
episcopales procedendo iuxta dictam sacrorum canonum instituta si neccesse esset. usque
ad ipsam beatissimam Beati Petri Apostolicam sedem. Sed quin econtrario continue
runt aures suas nollentes intelligere ut bene agerent. et impetum unanimiter
facientes. clarissime patet quod errauerunt ab utero. s. auctoritatis. s. matris
ecclesie et ideo locuti sunt falsa. ps. 57. Docet. n. docet. s. mater ecclesia
per regulas supra positas. omnem veritatem. ad fidem et bonos mores pertinen
tem. omneque pietatis officium. et omnem regulam discipline xpiane. si quis
humiliter et deuote per dictas regulas uoluerit consulere eandem. s. matrem ecclesiam.
eamque obedienter audire et fideliter sequi. adeo ut inexcusabilis sit. omnis qui te
mere iudicat alium. si insipienter aut maliuole errauerit contra huiusmodi fa
ciens. nollens ecclesiam consulere eiusque ueritatis regulas sequi quemadmodum isti
falsi emulatores fecerunt. qui ut dictum est errauerunt ab eius utero et
locuti sunt falsa. Ipsa uero s. mater ecclesia manet semper integra et illibata ac
indissolubili

in dissolubili caritate conjuncta et terribilis hostibus suis uelut castrorum acies ordinata
Sup cuius celesti ac copiosa doctrina sic eam aloquitur Beatus Augustinus in li. de moribus
ecclie dicens. Merito ecclesia catholica. mater xpianorum purissima non solum ipsum
cuius adoptio uita beatissima est. purissime. atque castissime colendum predicans.
nullam nobis adorandam creaturam inducens cui seruire iubeamur. et ab illa incorrupta
et inuiolabili eternitate cui soli rationalis anima coherendo non misera est. excludens
omne quod factum est. quod noxium commutationi. quod subditum tempori. neque confundens
quod eternitas. quod veritas. quod denique pax ipsa distinguit. sed etiam proximi dilectio
nem atque charitatem ita complecteris ut uariorum membrorum quibus pro peccatis
suis anime egrotant. omnis apud te medicina prepoleat. Tu puerilitas. pueros. fortitas
iuuenes. quiete senes. prout cuiusque non corporis tm. sed animi etas est: exerces et doces
Tu feminas uiris suis non ad explendam libidinem. sed ad propagandam prolem. et
ad rei familiaris sotietatem casta et fideli obedientia subijcis. Tu uiros conju
gibus. non ad illudendum imbeciliorem sexum sinceri amoris legibus preficis. Tu parentibus
filios. libera quadam seruitute subjungis. Parentes filijs pia dilectione preponis
Tu fratribus fratres. religionis uinculo firmiori atque arctiori quam sanguinis nectis. Tu
omnem generis propinquitatem et affinitatis incertitudinem seruatis nature. uolun
tatisque nexibus. mutua charitate constringis. Tu dominis seruos non tam condicionis
neccesitate quam officij delectacione doces adherere. Tu dominos seruis sumi dei communis
domini consideratione placabiles tam ad consulendum quam ad coherendum propensiores
facis. Tu ciues ciuibus. gentes gentibus. et prorsus homines primorum parentum recor
datione non sotietate tm sed quadam etiam fraternitate conjungis. Doces reges
prospicere populis. Mones populos se subdere regibus. Quibus honor debeatur. quibus affectus
quibus reuerentia. quibus timor. quibus consolacio. quibus cohortacio. quibus disciplina
quibus obiurgatio. quibus supplicium. sedulo doces. ostendens quemadmodum. et non omnibus
omnia. et omnibus charitas. et nulli debeatur iniuria. Hec ibi.

¶ Capitulum 48. in quo descendendo ad particularia argumenta ponitur responsio specialis
ad illud primum argumentum. de occisione xpi. cum alijs confirmacionibus et aucto
ritatibus ad illud pertinentibus. s. usque ad argumentum de similitudine madianitarum
exclusiue.

¶ Possent quidem per se ista que nunc generaliter dicta sunt. singulis quibusque objectio
nibus et argumentis Aplicata. sufficere ad ea soluenda et penitus dirimenda sine
alterius alicuius rei alia quacunque adiectione. veruntamen ut predicte obiectio
nes specialius dissoluantur. ac clariori lumine. huiusmodi demonstrentur errores. utile erit
et expediens negotio continuato stillo ad singula queque argumenta abolenda des
cendere. et tam ex hijs que ucusque scripta sunt. quam ex hijs que scribenda
supersunt. vnumquodque eorum particularitas soluendo dirimere. Oportet. n. secundum philo
sophum. 2. Ethicorum. non solum vniuersaliter dici sed etiam hijs que sunt secundum sin
gula adaptare Nam ut habetur ibidem. in hijs qui sunt circa operaciones sermonibus
vniuersales quidem maiores sunt. particulares autem sunt ueriores. Hoc ergo modo
ueritas que super omnia uincit clarius eluebit. et falsitas ipsa destruetur et
succubet apertius. Nam sicut scribit lactantius hec est natura mendaciorum ut coherere
non possint. quorum vero traditio uera est. in ea veritas undique ac sibi tota consentit

et ideo persuadet quia constanti ratione suffulta est. et ut Aristo. scribit. 1. Ethicorum
voro quidem omnia consonant. falso autem cito dissonat uerum. Aplicando igitur ea
que dicta sunt ad singula argumenta particularitas de soluenda. Videamus quomodo
conuincunt ea esse falsa mendacia nec stare posse nec sibi aliquo modo coherere
sed auero sacre scripture sensu. et aueritate catholice fidei et auctoritatis sancte
matris ecclesie penitus dissonare. Erat. ergo. primum argumentum de peccato occisionis Christi
nostri verissimi redemptoris. propterque ipsi et patres eorum captiuari meruerunt
et aceteris fidelibus separari etc. Ad hoc dicendum breuiter quod hec omnia intelli
genda sunt de Judeis dum manserunt in Judaismo. quos ego quoque largissima
execratione et maleditione insecutus sum in hoc ipso opere signanter a capitulo 23.
usque ad capitulum 26. inclusiue. Vbi eosdem ostendi esse ueros et crudelissimos
hostes ecclesie. maledictos a deo. et sinagoga eorum esse sinagoga Sathane. et
peruenisse iram dei super illos usque in finem, et debere esse internos sub arctis
sima captiuitate. ac fideles christianos debere ab eis separari diligentissimo
studio. eosque semper euitare uelut quandam pestem ac totius humani generis
inimicos. multaque alia que in dictis capitulis contra illos scripsi. Tam ex aucto
ritatibus sacre scripture quam ex decretis summorum pontificum ac dictis sanctorum.
doctorum. que omnia utinam omnes christiani fideles diligentissime legerent et
intelligerent. et fidelissime custodirent. ut tanta mala quanta ex ipsis perfi
dis Judeis ecclesie dei proueniunt. saltem in partibus nostris deficerent et cesa
rent. Postquam uero fuerint ad sanctam matrem ecclesiam per fidem conuersi. et in eadem
per sacrum baptismum ingressi ac christiano populo conumerati. debent iam deinceps
a nobis equali gratia et amore cum ceteris fidelibus pertractari. et omnibus beneficijs
et honoribus ecclesie secundum capacitatem cuiuslibet eorum nobiscum participare. nec
iam deinceps quicumque eorum habendus est uelut Judeus aut appellandus nec filius
Judeorum nominandus. nec more et legibus Judeorum Judicandus. quia ex quo intrauit
ecclesiam per fidem et sacrum baptismum. ex tunc penas euasit Judaismi et
libertatem ac gratiam induit. sancte matris ecclesie. et cum ceteris conumeratus est eius
filius et heres in omnibus bonis sicut hec omnia et alia plura. Superius declaraui
capitulo 26. et 27. Per Baptismum. n. quicunque baptizatur incorporatur christo
et dei comoritur et consepellitur. et in morte eius baptizatur. sicut Apostolus dicit
ad. Ro. 6. c. et ideo baptismus christi quantum est de se totam efficaciam pas
sionis christi transfert et influit in eum qui baptizatur. propterque baptizatus. uirtute
baptismi et passionis christi operantis in illo moritur omnino uite priori et tollitur
ab eo omnis culpa tam originalis quam actualis. et omnis quoque pena debita pecto
actuali. unde omnino moritur uite priori. et etiam si milia millium egerit
peccatorum ante susceptionem sacri baptismi. nullum iam imputatur eidem. post
susceptionem sacri baptismi. Sed ita habentur. tam quantum ad culpam quam quantum
ad penam. sicut si nunquam facta fuissent. Clarissima est de hoc doctrina
sanctorum doctorum. Imo etiam et Apostoli Pauli. et sancti quoque Euangelij. ac totius
fidei christiane, et ideo pretereo. Vnum tamen est quod quantum ad hoc non
differt

differt qn sit gentilis aut Judeus qui baptizat. qz omes peccauerunt saltem peccato originali. et omes egent. Justificatioe. ro. 3. Causati. n. sumus Judeos et grecos omes sub peccato esse. s. ante conuersionem. et infra. Non est distinctio in eum. s. inter Judeos et gentiles. qntum ad justificatioem p xpi fidem. Omes. n. peccauerunt. s. tam Judei qz gentiles et egent gloria dei. i. gratia sua p qm aparet gloriosus in justificatis p eam. Late quoqz declarat Aplus hoc ipsum. ad Ephe. 2. c. et deinceps. ubi int alia dicit. Eramus. n. et nos natura filij ire sicut et ceteri. Deus aut qui diues est in misericordia ppt nimiam charitatem suam qz dilexit nos. cum essemus mortui pctis conuiuifacuit nos in xpo cuius gra estis saluati etc. Vbi sic int alia dicit glo. ordinaria. Eramus natura filij ire. i. filij uindicte filij pene filij gehene. Quomo natura? qz peccante pri homine. uitium p natura moleuit tenebat. n. Justa dampnatioe genus humanu. et erant omnes filij ire. de qua ira dominus dicit. Qui non credit in filium non habet uitam. Sed ira dei manet super eum Non aut venit sed manet. Cum hac quippe ira ois homo nascitur. ipsa est illa ira cumq omes nati sumus. cui nascendo hesimus. ira de pro pagine iniquitatis de masa peccati et infra. Eramus natura filij ire sicut et ceteri. Ac si dicat cum hec predicta fuerit in nobis sicut in gentibus. non desperet gentilis qn par judeis fiat quia et nos sicut et illi eramus filij ire. In hac ira cum essent homines p originale peccatum tanto grauius et pniciosius. qnto maiora uel plura insup addiderunt neccessarius erat mediator. i. reconciliator. qui hanc iram singularis oblatione sacrifficij placaret. Vnde subditur. Deus aut qui diues est in misericordia quia actualia et originalia dimittit. ipse inqz non propt meritum nrum. sed propt nimiam charitate suam q dilexit nos. s. Judeos et gentes. non mo postqz justi sumus sed etiam cum essemus mortui peccatis. Viuificauit nos. et infra. Nos aliqndo male conuersati sumus. sed deus qui diues est in misericordia conuiuificauit nos Judeos in xpo sicut et uos similit gentiles conuiuificauit. Hoc est qd subdit. Cuius gra. s. xpi. etiam uos gentiles estis saluati sicut et nos Judei et utrosqz conrresuscitauit. i. cum xo resuscitauit. Et infra. Conuiuificauit nos primo mortuos. ut ostenderet seculis supuenientibus. i. posteris nris. abundantes diuitias gratie sue. in bonitate sup nos. in xpo ihu etc. Hec glo. Multa quidem innuit Aplus. et apit glosa. in uerbis suppositis. Primu vz. id qd a principio dictum est. s. totum hominem renouari in baptismo et in nouam uita euadere. et heredem in bonis ecce constitui. Dedit. n. eis potestatem filios dei fieri. Jo. i. Et si filij ergo et heredes. ro. 8. Vnde. i. corinth. 6. postqz numauit aplus multa et grauissima peccatorum genera. in quibus ante baptismum corinthij fuerant implicati. statim subiungit. eos esse mudatos p sacrum baptismu cum dicit. et hec quidem fuistis. Sed abluti estis. s. p baptismu. ut dicit glo. Sed sanctificati estis. Sed justificati estis. in noie domini nri ihu xi. Secudu uo est qd hec dicta sanctificatio p baptismu. est ita neccesaria gentilibus sicut Judeis si saluari et inter filios ecce numerari et esse uolunt. Omes enim peccauerunt et egent gloria dei. Peccauerunt quidem peccato originali cum q nascimur omes filij ire sicut iam dictu est. Peccauerunt qqz pctis actualibus et in ipsa crucifixione

xpi tam Judei q̃ gentiles in qua aduersus eum conuenerunt vtriq; eamq; com
pleuerunt. sicut dicit actuu. 4. c. Conuenerunt. n. vere in ciuitate ista. aduersus
s.m puerum tuum ihm quem unxisti. herodes. et pontius pilat. cu gentib. et
pplis israel facere que manus tua et consilium tuu decreuerat. Patet etiam
hoc idem p sancta quatuor Euangelia. ubi hec de xpi passione narratur historia
a Judeis et gentib. piter facta. Peccauerunt quoq; in martirium et legis xpi
crudelissima. psecutione. utriq; s. Judei et gentiles. sicut patet. in sanctorum
martiru historijs. contra quos magis institerunt. ipsi gentiles quasi p. 400. anos
sicut patet in dictis historijs. et in pluribus alijs. de q̃rum ecc.e psecutionibus a
gentilib. factis. multas scribit et breuit. comprehendit Beat. Aug. 13.li de
ciui. dei. c. 53. Peccauerunt quoq; usq; nunc et peccant quotidie tam Judei
q̃ gentiles contra xpm. quem psecuunt in membris suis. et in impugnatione
sanctissimi nominis ihu xpi et eius Euangelice legis. tam eam q̃ntum possunt de
testando q̃ contra ecc.am xpi pugnando. eiusq; terras et loca sancta inuadendo.
sicut patet de sarracenis et turcis. Imo pecabunt utriq; usq; ad finem mundi
tam Judei q̃ gentiles. in huiusmo maledictis impugnationib. suis contra legem
xpi et eius sancta ecc.am q̃m omes infideles qui p tempore fuerint semp odi
bunt et quantu poterunt psequent. et tame ut dictu est sup. c. 3. 9. ex auc
toritate doctorum tam gentilitas q̃ Judaismus usq; ad finem mundi durabit
et ideo semp ecc.am xpi odibunt. et q̃ntum poterunt psequent. et quotidie usq;
ad illud temp. ex utroq; populo Judeorum et gentilium aliqui ad ecc.am xpi re
dibunt et conuertent. quo usq; in finem mundi omes tam Judei q̃ gentiles
parit. conuertant. et tunc fiet pfecte vnum ouile et vnus pastor ex utrisq;
Jo. 10. cap. s. una ecc. et vnus xpus ihus regens eam sicut in dicto cap.o
et etiam cap. 26. declaraui. et sic patet q omes peccauerunt tam Judei q̃
gentiles. et egent gloria dei. et q hec dicta sanctificatio que fidelib. ecc.am xpi
intrantib. confertur p baptismu. est neccesaria omnib. eis. et indistincte et
equalit. confertur et confferri debet eorum singulis. nec in hoc est distinctio Judei
et greci. ro. 10. c. Patet etiam q non differt quantum ad dictam sancti
ficationem et ecc.e s.te incorporationem eiusq; adquirendam desiderabilem
filiationem ac cum cetis fidelib. hereditatem habendam in omnibus eius bonis
vtrum aliquis conuertat. et ad ecc.am ueniat ex gentilitate an ex Judaismo
et utrum ante conuersionem fuerit multum obstinatus in sua infidelitate
et ecc.am dei fuerit plurimu psequtus amparum. et an plurima et grauissima
peccata comisserit. an pauca. uel leuia. quia omnia equalit. remittuntur et
donat. nouit. baptizato et equalit. renascitur. in nouam uitam et comoritur
uite priori et equalit. efficit. filius ecc.e et eius heres. in omnib. suis bonis
cum cetis fidelib. suis secundum mensuram fidei quam sibi xps diuisit
et secundu suam debita capacitate et ordinatam rectoris ecc.e distribucionem
Imo q̃nto qui baptizat. habuerat maiora et grauiora peccata tanto magis in
diget mediatore et reconciliatore. sicut dictum est sup. ex glosa allegata et
tanto magis relluceat in eo uirtus passionis xpi. et supabundat gra passioib

eius. tunc sibi in baptismo collata et comunicata. ro. 5. ubi abundauit
delictum superabundauit et gratia. Hoc est. n. excellentissimum signe patientie dei
et mirabilis uirtus passionis xpi sicut Beatus cyprianus scribit. s. quod Jus
tificatur et honoratur sanguine passionis xpi. etiam ille qui fudit sanguinem
xpi et sic patet. quod ut dicit. Aplus. ad. ro. 11. conclusit Dominus omnia sub
pecto ut omnium misereatur. quia sicut gentiles ante aduentum xpi fuerunt idola
trie dediti ita et post aduentum xpi. multi eorum manent in infidelitate
Judei uero quod maiori parte dimissi sunt in sua infidelitate. ut omnium misereatur
s. eos conuertendo et in nouos Ecclesie filios congregando. et sic in istis et in
illis ostenditur humana fragilitas. in eorum pectis et diuina bonitas in
beneficio uocationis. et eius mirabilis largitas. in munificentia Justificationis
et sanctificationis. que quidem uocatio et Justificatio sanctificationis in sacramento
baptismatis sicut ab initio passionis xpi. incepit in paulo et apolo. et plu
ribus alijs qui facti sunt deo uassa Electionis et honoris in Ecclesia dei cui
prefuerunt et multum profuerunt suis predicationibus et doctrinis sicut habetur
Actuum. 6. c. quod multa turba sacerdotum obediebat fidei qui creduntur
multum profuisse Ecclesie dei post suam conuersionem. cum essent literati
et in lege docti sic etiam factum est successiue quia multi conuersi sunt
ex Judaismo qui salui facti sunt. et profuerunt alijs in regimine ecclesie
cui prefuerunt. de quibus etiam dicit Betus Augus. 18. li. de ciui. dei. c.
47. quod multi Judei conuersi sunt post passionem xpi. attendentes escrip
turas sic etiam uidimus et uidemus temporibus nostris. multos ex Judeis
qui conuersi sunt recte uiuere et incedere in fide xpi. et aliquos eorum
Epos et prelatos esse et multum profuisse et prodesse Ecclesie dei. in suo
regimine et gubernatione sic etiam futurum est usque ad finem mundi
quod semper paulatim et successiue conuertentur ex eisdem multi ad fidem xpi.
et incorporabuntur Ecclesie dei et multi eorum proficient ei. et sic reliquie israel
salue fient semper. secundum quod hec omnia larguis declaraui supius. c. 26.
et etiam. c. 28. ubi aperte conclusum est esse duo ubera Ecclesie. duos
predicatorum ordines vnus. s. ex prepucio. et alius ex circuncissione et
hij debere semper in Ecclesia pacifice et concorditer sapere. et per consequens ad
paria Judicari sicut ut dixi. abundantius patet ibidem. Circa uero finem mundi
omnes peritus conuertentur ad xpm et eum libere et intrepide confitebuntur cum
ceteris fidelibus cum quibus vnanimes erunt etc. que in dicto. 26. c. pro
finale conclusione larguis scripsi. Hec. g. omnia non sunt murmuratione liui
da detrahenda a fidelibus qui se putant et Jactant ad uineam dominice
Ecclesie aduenisse ab ora prima et deinceps et in eadem multo tempore laborasse
contra illos qui tardi et hora undecima aduenisse uidentur et parum quodammodo
in uinea domini laborasse eo quod parem mercedem honoris et gratie cum

illis in Ecc. rescipiunt Imo cont. ipsu dominu magestatis dominatore universe
terre et universalem patrem familias ejusdem vinee dicentes hij novissimi
una ora fecerunt et pares illos nobis fecisti. qui portavimus pondus diei
et estus alias enim respondebit xpus huiusmodi murmuratori id quod ipse idem
in Euangelio respondit et dixit. Amice non facio tibi iniuriam nonne ex
denario diurno convenisti mecum. tolle quod tuum est et vade. Volo aut et
huic novissimo dare sicut et tibi. An non licet michi quod volo facere. An
oculus tuus neque est quia ego bonus sum quam parabolam Euangelicam cer
tum est, fuisse a xpo prolatam parit et relatam ad id negocium
de quo pns est sermo astruendum et concludendum. s. omnes fideles a regene
ratione sacri baptismi in antea esse Equalis juris ac honoris et gratie
in Sancta catholica Ecc. quandocunque et undecunque ad illam adveniant. illos
vero qui adversari et contradicere volunt. huic largiflue Euangelice gratie
sup omes ad Eccam advenientes abundanter difusse. esse Judicandos Emu
los et murmuratores. ac per consequens reprehendendos et abijciendos si
in dicta Emula murmuratione perdurent. recte ergo relinquitur cum aplo conclu
dendum quod magis debemus admirari et collaudare huiusmodi abundantem in
fluxum charitatis et gratie nri gloriosissimi Saluatoris quem in omes suos
fideles effudit abunde ex sua mera ac maxima liberalitate absque aliqua
personarum aceptione sicut ipse idem Aplus vehementissime admiratus est
deumque laudavit. qui postquam dixit conclusit deus omnia in incredulitate
ut omnium misereatur statim subiungit et dixit. O Altitudo divitiarum
sapientie et scientie dei quam incomprehensibilia sunt Judicia ejus et inves
tigabiles vie ejus. quis. n. cognovit sensum dni. aut quis consiliarius
ejus fuit. aut quis prior dedit illi et retribuetur ei. quia ex ipso et per
ipsum et in ipso sunt omnia. ipsi honor et gloria in secula amen ad. ro. 11. c.
Patet. ergo quod huiusmodi parilitas gratie et honoris in omnibus xpi fidelibus est
una et Equalis omnibus eis per baptismum in ejus. s. Eccam intrantibus sive Ju
deis sive gentibus et quod semper durabit in eis una et eadem usque ad seculi
finem sicut a principio passionis xpi fuit. Unde ad Ephe. 2. ubi de hac
Equali gratia et justificatione loquebatur Aplus statim extendit eandem om
nibus supervenientibus seculis. cum conclusit et dixit. ut ostenderet seculis
supervenientibus abundantes divitias gratie sue. in bonitate super nos in xpo
ihu etc. Ubi dicit glo. ordinaria. seculis supervenientibus. i. posteris nris
nec hac superefluentem gratiam omnibus gentibus tam Judeis quam gentibus trad
ditam et concessam per xpi passionem et mortem in Ecc. sacramentis ullo modo
mutare potest Ecc. sicut non potest etiam mutare ipsa sacramenta sibi a xpo divi
nitus traddita et instituta nam ministri Ecc. instituuntur in Ecc. divinitus
fundata. Luce. 22. Ego dispono vobis sicut disposuit michi pater meus regnum

et ideo instituco Ecc̃e ꝓsupponit ad operationem ministroꝝ ejus sicut opus
creationis presupponitur ad opus nature et cum Ecc̃a sit fundata in fide et
sacram̃tis ideo non ptinet ad ministros Ecc̃e nouos articulos fidei condere aut editos
remouere aut noua sacram̃ta instituere aut institutа remouere sed hec est potestas
excellentie que debet soli xpo qui est Ecc̃e fundator et institutor. uerba sunt
s. Tho. in. 4. senten. di. 17. q. 3. arti. 1. sub arti. 5. et eadem ratio est
de uirtute sacram̃ti que est de ejus institutione nam ab uno et eodem est uirtus
et institutio sacram̃i sicut idem. s. doctor dicit. ꝑte. 3. q. 64. et ideo sicut
Ecc̃a non potest condere nouum sacram̃tum nec ei uirtutem dare que est a solo
deo sic non pot aliqua sacram̃ta instituta a xpo remouere. neq; etiam eidem
uirtutem tollere qm̃ sibi xpus dedit. cum ergo sacram̃ta Baptismi a xpo
instituti uirtutem acceperit ab eo ut quicunq; baptizet in nomine patris et filii
et spus sancti et consepeliat. et ꝓ totam efficaciam passionis xpi
transferat baptismꝰ et influat in eum qui baptizat. et ꝓ hoc mouat uite
pueri et ꝓ tollat ab eo. omnis culpa tam originalis ꝙ actualis. et omnis
q̃q; pena pro actuali debita. et ꝓ sic baptizatus in nouam creaturam tua
dat. factus membrum xpi. et filius dei et Ecc̃e. et heres in omnibꝰ ejus bonis
sm̃ ꝓ hec dicta supius in hoc isto cap̃ sunt tractata. et cum etiam xpus ejus
fundator et institutor equę et equalit. in omnibꝰ et ꝓmma instituerit eu
tam Judeis ꝙ gentilibꝰ. et eque et equalit. iusserit ministrari illam om
nibꝰ eis. et equalem uirtutem gram et honorem uoluerit accipe abeo omes
qui baptizati fuerint. sicut habet Matthei vlt. Euntes in mundu ymo ꝑdicate euangelium omni creature. Baptizantes eos in nomine patris etc. Con
sequens est. ꝓ Ecc̃a nullom potest tollere. hanc uirtutem sup̃ dictam a sacram̃
baptismi nec eam diuersificare aut diminuto modo eandem in sacram̃ ad
ministrare et aliter ymo ppto et alis alteri conferre. contra institutionem
et mandatu xpi. qn Judeus rite et recte baptizatꝰ consequat et accipiat
eandem justificationem gram et honorem. et sit filius. membrum. et heres Ecc̃e
cum cetis sup̃ dictis. ita equę et equalit sicut quilibet alius grecus aut gen
tilis uel barbarus. Imo si Ecc̃a hoc facere uellet et alis ymo ppto aut
genti alis alteri sacram̃ta xpi ministrare. et alteru effectu et efficaciam
ac gras et dona ex eis accipe unu populu qm̃ acciperet alter seipsam
destrueret nec posset stare cum destrueret uirtutem et efficaciam sacra
mentoꝝ et tollendo eoꝝ uirtutem et efficaciam tolleret eoꝝ essentiam
et sic sublatis sacram̃is ꝓ hmoi diuersitatem ad ministrationis tolleretur
etiam ymitas Ecc̃e. de qua est articulus fidei esse unam sanctam Ecc̃am
catholicam. qz iam non esset una nec omes ejus fideles essent unum
sicut xps rogauit et uoluit ut esset semꝑ et in omnibꝰ qui credituri erat
illi, sicut .c. sequenti deo dante declarabit latius. et xpus esset
diuisus in nobis contra aplum .1. corinthi. 1. et sic ꝓ consequens destrueret
Ecc̃a seipsam destructis ut dictum est sacramentis. et articulo fidei de

de eius Vnitate sup que est et fuit a xpo fundata. nec iam de ceto posset stare
et sic compleret uerbu xpi de huiusmodi diuisione. luce. 11. cap. Omne regnu
in se diuisum desolabit. etc. Ecce honorem et gloriam ac fidei exaltacionem
qm isti Emulatores amari a scientia ueritatis et charitate uacui procurant
nre s. catholice. Ecce. quia ueracit eam nituntur destruere du eandem se defen
dere putant Hoc. tn nullom faciet neq ordinabit Ecce. nec est sibi traddita a
xpo talis potestas. In Edificationem .n. et non in destructionem. a xpo potes
tatem accepit. Vnde loquens aplus de potestate qm accepit a xpo dicit. 2a.
corinthi. 10. Qm dominus dedit nobis in Edificationem et non in destructionem
vram. Xpus uo nunq auferet nec mutabit huiusmo uirtutes et gracias collatas
fidelibus suis in sacramtib Ecce. neq hanc unitatem suorum fidelium qui credi
derunt et credituri sunt illi et adunati sunt et adunabunt corpori mistico
sancte mris Ecce cuius status ab eo ordinatus et pfectus. nunq mutari debet
in aliquem alium statum usq ad finem mundi. Sicut supius. c. 21. largius
est declaratu. in hoc .n. statu et regno Ecce. sic disposito. se promisit esse nobiscu
usq ad consumationem seculi. Mathei. vlto. Ecce ego bouiscum sum omnibus
diebus usq ad consumationem seculi. Nam ut scribit ad. ro. 11. c. sine peni
tencia .1. sine mutabilitate sunt dona dei et uocatio. quia apud deum non
est transmutacio nec uicisitudinis obumbracio. sicut dicit Jacobi. 1. Conclude
dum est ergo ex hijs q a principio cap. dicta sunt. q argum de pecto occisionis
xpi et obstinatione iudeorum succedentium usq nunc. in nullo millitat contra
ppositum nrum qn Judeus cum credit et baptizat. etiam si ante fuerit obstina
tissimus contra xpm fidem innouet omnino et iustificet. ac efficiat filius.
membrum et heres Ecce. tam integre et abundant. sicut alt quicunq qui nouit
credit et baptizat. etiam si nunq antea peccauerit. Vnde ad auctoritates et
probationes que in contrarium adducebat. Satis p sup dicta patet esse responsu
Illud .n. Mathe. 26. Sanguis eius sup nos et sup filios nros habet locum in
eis dum manserint in Judaismo. et scelerum suorum patrum fuerint inimitatores
sicut iam supius est dictum. et hoc idem est de auctoritatibus que inducuntur
statim pro negociatione tituli et regni eius. Postq uo fidem et baptismu reci
piunt. penas Judaismi. et infidelitatis et scelerum patrum suorum euadunt. Quorum
iam non sunt filij p imitacionem. Imo eorum contrarij per conuersionem ad ueram
fidem. que est cecitati et obstinacioni patrum suorum dio contraria ac deinde p
fidem et sacrum baptismu incorporant xpo. et Ecce et efficiunt eius filij et
membra ac ciues et heredes. et sic in nouam creaturam emergunt. et hoc est q di
cit Ezechie. 18. cap. Quid est qd int uos parabolam uertitis in pberbium
istud. in terra israel disentes. Patres comederunt Vuam acerbam .1. comise
runt grauissimas culpas. et pecta. et dentes filiorum obstupescunt .1. filij
patiunt penas p eis? Viuo ego dicit dominus. si erit ultra uobis hec
parabola in prouerbium in Israel .1. sicut est uerum q ego uiuo sic non
erit ultra uobis hec parabola .s. q filij puniant pro pctis patrum. Ecce omes
Anime mee sunt ut animia patris. ita anima filij mea est. Anima que
peccauerit ipsa moriet. Et sequit & si genuerit .s. pater filium qui uidens

oia pcta prús sui que fecerit. timuerit et non fecerit ~~et~~ Simile eís ezē. hic non mo
uet² m̄ iniquitate prús. sed uita uiuet Et sequit². Anima que peccauit et ipsa
morietur filius non portabit iniquitatem prús. et pater non portabit iniquitatem
filij. Si aut impius egerit penitentiam. ab omnib⁹ pcts que opatus est. et custodie
rit omnia pcepta mea. et fecerit Judicium et Justiciam. uita uiuet et non
morietur². Omnium iniquitatum quas opatus est. non recordabor. in Justicia qm̄ opatus
est uiuet. Nunquid uoluntatis mee est mortis impij dicit dominꝰ deus. et non ut
conuertat² a uijs suis et uiuat? Et sequit². Conuertimini et agite pnitentiam ab
ommib⁹ iniquitatib⁹ uris. et non erit uobis in ruinam iniquitas. Proijcite a uobis oms
preuaricationes uras in quib⁹ preuaricati estis. et facite uobis cor nouum et Spm
nouum. et quare morieminī domꝰ Israel. quia noso, mortem. mouentis dicit dominꝰ. Reuer
timini et uiuite que oia cum sint ita de pctis que cōmittuntur a pbus existen
tibus iam fidelib⁹. quia filij non portant² pp̄ eis n̄ anima neq; pena Spiali nisi
m̄ qntum sunt imitatores scelerum patrum suoz et non agunt penitentiam
nec conuertunt². ab illa mala imitatione scelerum ductoz suoz patrum multo
magis sunt rea de patrib⁹ infidelib⁹ et coz filijs qui non puniunt² pro coz in
fidelitate et peccatis in quib⁹ nati sunt. et ab illis nutriti. nisi qui sunt Imita
tores coz in dicta infidelitate et pctis qui ita conuertunt². et efficiunt² fideles
omes penas dicte infidelitatis et pctoz ejus euadunt et in nouam creaturam
filioz dei et catholice ecc̄e ascribunt². nouamq; dignitatem hereditatis ejus
assequunt² ita integre et eqlit³ sicut quicūq; alius ceteroz fideliū qui dū ante
ex parentib⁹ fidelib⁹ baptizati sunt. fidemq; susceperunt. nec iam deinde
recedat² deus ad imputandum eis et puniendum dicte infidelitatis et pctoz
ejus ab hora sacri baptismi in antea ac si nunq; fuissent in rerum natura cū
iam qui baptizati sunt sepulti tam xpo. et omnino mutati uite priori
ac in nouam creaturam reducti cum cet̄is. que dicta sunt sup̄. Sicut
quis obijciat q̄ non uere conuertunt² ad fidem et q̄ ficte susceperunt sacrum
baptismū nec in fide xpi susceptā, put debent conuersant² et uiuunt. breuit
respondebo. q̄ in .2. huius op̄is parte omnia ista habent largius practari
ibiq; ad singula in suo ordine responderi nunc uo hoc solum est
dicendū. q̄ ista iam dicta et obiecta non obstant neq; impediunt quicq; eoz
que dicta sunt sup̄ q̄n baptizatꝰ qui cunq; rite et recte in forma ecc̄e. suscipiat
piat characterem. et anumeret² pp̄lo xpiano. salutem q̄ntum ad numerum et
gaudeat preuilegijs xpianoz in face ecc̄e. et omnib⁹ bonis et gratijs ejus sicut
sup̄ est dictū, in foro contencioso etiam si fictus ad baptismum accedat aut
aliquid simile comitat. pugnari tamē debebit, postq; de fictione aut de aliquo
errore uel crimine fuerit convictus et hoc p̄ leges eccl̄ie et tanq; xpianꝰ
lapsus et errans aut hereticus. si in hoc fuerit comprehensus et hoc eodem
modo et ordine quo pugnaret² alius qui cunq; q̄ esset comprehensꝰ aut convictꝰ
in eodem crimine uel errore non tamē pp̄t̄ hoc ~~xx~~ condempnandi sunt aut
uili pendendi uel uituperandi alij generis sui nisi illi qui fuerint p̄ticulariter
comprehensi aut convicti in simili crimine uel errore hmōi tamen obiectiones.

magis sunt signa emulę pfidie et odiose cuiusdam contentionis quam ueridica testimonia recti et ordinati zeli et fidei erga honorem ecc. et integritatis fidei et charitatem proximi de quibus ut dictum est in 2a. huius opis parte largius aliquid tractari debebit. Hoc tamen nunc aphendat in suma qui cunque est talis feruidus emulator fratrum suorum et rigidus acusator eorum, quod huiusmodi talem ficte ad baptismum accedentem aut non perfecte credentem nec recte in xpi fide uiuentem debet et tenetur corrigere ac monere et supportare eumque uijs omnibus inducere et adiuuare ut fictionem deponat ac recte credat. recteque conuersetur et uiuat et ad hoc ipsum inducere suum prelatum qui curam illius habet. et hoc studiosius tenetur agere ut suscipiat et adiuuet infirmum in fide iuxta mandatum apli et non huiusmodi disceptacionibus cogitacionum contra eum insurgere. eumque irritare deque ultra comune regulam charitatis quam omnes in corrigendis fratribus obseruare tenemur. est spale mandatum apli. ad. ro. 14. c. ubi dicit infirmum autem in fide assumite. non in disceptationibus cogitacionum etc.

Vbi sic dicit. glo. ordinaria precipit hic aplus. tales assumere non abijcere sed paciendo ad fidem erigere. exemplo et uerbo. et si incognitum est quo animo quis faciat non inde disceptare. tales igitur aplus tanquam egros medicis offerens ait. Infirmum autem in fide et illum qui nondum perfecte credit assumite ad sanandum sicut xps egros assumpsit. ut eos sanaret. assumite dico non in disceptacionibus cogitacionum. i. non ita ut de occultis iudicetis eum reum. non est. n. damnandus cuius cogitacio non est aperta uel deque nescimus qualis post sit futurus. non. n. Vsurpemus nobis de iudicare cogitaciones aliorum. sed deo prebeamus cogitaciones et faciem boni uidentes gaudeamus. cor uero deo comitamus. pro quo oremus. Hec glo. Ad illud autem quod pro confirmatione adducitur ex apocalibsi dicendum. quod regnum ecce non est translatum ad gentes. sed est facta vna ecc. ex gentilibus et iudeis ad xpm et fidem eius conuersis quorum omnium. xpus factus est lapis angularis et caput. sicut superius ostensum est per totius huius libri processum, et signatur a c. 18. et de niceps. spalit. c. 35. et respectu omnium istorum sancta mater ecc. dicitur esse regina. sicut statim. c. sequenti habet declarari et ideo voce omnium istorum ab eo redemptorum et ciuium regni sui constitutorum dicitur xpo id quod adducitur in contrarium. Apo. 5. redemisti nos deo in sanguine tuo ex omni tribu et lingua etc. Et non solum. uoce gentilium sicut in obiectione ponitur et allegatur. qui. n. omne dicit nichil excludit Imo ita Iudeos sicut gentiles includit maxime cum illi seniores et quatuor animalia que ibi ponuntur. ad pplum iudeorum pertineant. et quia hec de se patent. ideo ad aliud pretereo. Auctoritas etiam Beati Petri que inducitur in contrarium de omnibus quoque intelligitur tam iudeis quam gentilibus ad fidem conuersis. Nam sicut dictum est in. c. precedenti et sunt verba Nicholai de lira doctoris eximij licet beatus Petrus principaliter escriberet gentilibus ad xpm conuersis propter eorum multitudinem et maiorem

partem

partem. tamen simul scribebat Judeis qui fuerunt conuersi ad xpm et morabantur
simul cum eis. sicut aperte declaratum est in cap precedenti. Et ideo manifestum
est quod ad omnes utriusque populi fideles dicebat et referebat. uos estis genus electum
regale sacerdotium etc. Et adhuc clarius patet actuum 2. et 3. cap. quod in verbis
supra dictis Beatus Petrus. non excludebat Judeos. Imo ita principaliter sicut ad
gentiles refferebat dicta verba ad eos. Nam actuum. 2. c. loquens de baptismo
et remissione peccatorum per nomen domini nostri ihesu xpi. et de gratijs et donis spiritus
sancti in eodem concessis dixit ad populum Judeorum. Vobis. n. est hec repromissio,
et filijs vestris et omnibus qui longe sunt. et quoscumque aduocauerit dominus deus noster
Et infra. c. 3. loquens de eodem dicit eisdem. Vos autem estis filij prophetarum
et testamentum quos disposuit deus ad patres nostros dicens ad Abraham. In semine
tuo benedicentur omnes familie terre. Vobis primum deus suscitans filium suum
misit eum benedicentem nobis. ut conuertat se vnus quisque a nequitia sua. Et
posito quod Beatus Petrus non scriberet in verbis predictis. nisi solis gentilibus ad
fidem conuersis. nec referret dicta uerba nisi ad eos solos. non propter hoc sequitur
quod non se debeant extendere nisi ad solos eos. Imo necesse est dicere. quod dicta
uerba et gratie et dona que significantur per ea debent omnino competere eque et
integraliter omnibus ecclesie fidelibus tam ex gentilibus quam ex Judeis ad fidem
xpi et eius sacrum baptismum uenientibus. Sicut nunc declaratum est supra in
hoc presenti cap. Ad illud autem quod obijcitur. ex euangelio. et prenunciacione xpi
s. quod Judei eiciendi erant in tenebras exteriores. propter eorum cecitatem etc. Di
cendum breuiter est. quod illud similiter intelligitur. de Judeis dum manserunt in Judaismo
quia tunc pessimi et abhominabiles sunt coram deo et in maxima tenebrarum
cecitate. et a nobis uelut quedam pestis humani generis euitandi. Sicut superius dictum
est. et per plura capitula huius libri. larguis declaraui. Postquam tamen fuerint ad
fidem conuersi et numero fidelium matris ecclesie per sacrum baptismum aggregati et
incorporati efficiuntur eius filij nunquam coheredes et concives in omnibus ecclesie donis
sicut iam in hoc cap. sepius est dictum. Vnde recte dicit xpus de eis. filij autem
regni huius eijcientur etc. Postquam tamen intrauerint ecclesiam. iam non sunt ejecti
extra. sed a xpo introducti intra matrem ecclesiam. Dixit quoque quod multi ab oriente
et occidente uenirent. s. ex gentibus ad fidem. et quod filij regni huius. s. Judaici
eijcientur etc. Ad denotandum multitudinem gentilium qui ad fidem xpi uenire
debebant. et obstinationem Judeorum qui pro maiori parte excecari debebant. Semper tamen conuersi
sunt ad fidem xpi. ac conuertuntur cotidie. et conuertentur successiue ex populo Judeorum
plurimi eorum. licet respectu illorum qui manent indurati in Judaismo dicantur
esse pauci isti qui ex eis ad fidem adueniunt propter quod uocantur reliquie eorum et omnes
isti sic conuersi. ab hora qua baptizantur in antea efficiuntur filij ecclesie. et nostri compares
et concives in ea. In fine uero mundi. conuertentur omnes ad fidem xpi et omnino cessabit
Judaismus sicut hec omnia larguis declaraui superius. c. 26. Large quoque declarat
Apostolus omnia ista ad. ro. 9. et 10. et. 11. capitulis. ubi ostendit quod non repulit deus Is
rael. sed quod reliquie eius semper salue fient secundum electionem etc. et quod potens est deus
iterum reinserere eos in fidem vnde excissi sunt et ceciderunt. et quod uideat diligenter

quicunque est insertus in fide ex gentilitate ne altum sapiat. et superbiat contra huiusmodi
qui conuertuntur ex iudaismo ad fidem xpi. ne ipse excidatur et cadat propter superbiam
etc. Unde. c. 11. inter alia dicit. Nolo uos ignorare fratres misterium hoc ut non
sitis uobis metipsis sapientes. quia cecitas ex parte contigit in Israel donec
plenitudo gentium intraret. et sic omnis Israel saluus fieret etc. Ex parte est. ergo cecitas
in israel et non ex toto quia semper aliqui fuerunt ad fidem illuminati et
illuminabuntur. Et infra dicit. Sicut enim aliquando et uos non credidistis deo. nunc
autem misericordiam consequti estis propter eorum incredulitatem. ita et isti nunc non
crediderunt in vestram misericordiam. ut et ipsi misericordiam consequantur etc.
Et supra dicit. Tu. s. gentilis xpianus dicis. fracti sunt rami. s. Judei. ut ego in
serar. Bene. Propter incredulitatem fracti sunt. tu autem fide stas. noli altum
sapere sed time. Si enim deus naturalibus ramis non pepercit. ne forte ne tibi parcat
Vide. ergo. bonitatem et seueritatem dei. In eos quidem qui ceciderunt seueritatem
in te autem bonitatem dei. Si permanseris in bonitate. Alioquin et tu excideris. Sed et
illi sinon permanserint in incredulitate inserentur. Potens est. n. deus. iterum inserere
illos etc. Et cap. 10. dicit Nunquid repulit deus populum suum? absit. Nam et ego
Israelita sum ex semine abrahe de tribu benjamin. Non repulit deus plebem suam
quam presciuit. Et. c. 9. dicit Esaias autem clamat pro israel. Si fuerit numerus
filiorum Israel tanquam arena maris reliquie salue fient. Et sic patet ut dictum
est. quod licet Judaismus in se sit dampnatus et pessimus a tempore passionis xpi et pu
blicationis Euangelij usque in finem. et Judei pro maiori parte excecati maneant
in illo semper tamen ex eis debent conuerti ad fidem xpi. et in illa iterum inseri
tanquam quedam reliquie sm electionem. et qui sic fuerint conuersi debent in
corporari cum ceteris fidelibus in ecclesia. et cum eis ad patriam iudicari et quod maledi
ciones et prenunciationes cetitatis et obstinationis Judeorum ac malorum omnium que
illos consequuntur. ex eis intelligende sunt solum de iudaismo et de illis qui ad
herent ei per infidelitatem et obstinationem dum sic permanserint in illo.

¶ Capitulum 49. in quo ponitur specialis responsio ad argumentum illud de similitudine
gentilium ad populum Judeorum tempore veteris testamenti cum alijs confirmationibus
et auctoritatibus ad illud pertinentibus usque ad argumentum de autoritate Apostoli scribentis
ad thimotheum. exclusiue.

¶ Ad argumentum autem de similitudine gentilium ad populum Judeorum tempore veteris testamenti
facilis posset esse responsio ex hijs que nunc dicta sunt superiori capitulo si quis ea a
tentius considerare uellet. quia inter alia que ibi dicta sunt etiam hoc declaratum
est. s. ex ipsa institutione et uirtute sacramentorum xpiane fidei. et maxime sacrosanti
baptismi debere esse omnes ad fidem xpi uenientes equalis iuris et gratie. quod ad omnia
huiusmodi contraria argumenta soluenda et dirimenda satis ut opinor deberet sufficere
ueruntamen ut clarius unumquodque oppositum ac plenius deleatur. rursus aliud pro hoc.
assumendo principium dicendum est. quod hoc dictum argumentum de similitudine
gentilium tempore veteris testamenti etc. in nullo militat contra propositum nostrum cum
sit iam maxime et omnimoda dissimilitudo status noui et eterni testamenti sancte
matris ecclesie. Ubi nunc nos sumus et esse debemus usque ad seculi finem. ad statum
illius veteris testamenti legis. s. mosayce. et sinagoga Judaice ubi erant illi de quibus
obijcitur

obijcit in argum. Nam sicut supius. c. 17. declaraui. ad quandam maxam imperfectionem illius status ueteris testam accessit in illa ueteri lege quod s. lex illa dei. non omnibus data est. nec eisdem omnibus deus eam publicari mandauit neque eandem ullus ex populum illum iudaicum tenebat recipere et obseruare de neccesitate salutis si nollet. etiam si sibi predicaret cotidie propter quod iudei superbo quodam erecto supercilio abhominabant ceteras gentes. generaliter et indistincte. nisi ex aliqua especiali causa singulares aliquas personas aut populum aliquem diligent. Nec solum dum permanebant in gentilitate eos despiciebant sed etiam si conuerti uellent. postquam essent ad iudaismum conuersi quantuncunque uiderent esse ueri iudei. eosdem semper uelut hospites et aduenas ac alienigenas. reputantes. Sicut Aplus innuit. ad Ephe. 2. c. Propter quod. non sua communi sibi omnibus iudeis lege sed multum dispari modo tractabant eosdem. neque ad dignitates officia et honores illos secundum merita recipiebant. Unde propter hoc deus speciali lege mandauit de quibusdam quod non abhominarent eos sed diligerent tanquam fratres. et quod filij eorum in tercia generatione. recipent ad omnem honorem officium et dignitatem sicut erant Egiptij et idumei. Deuto. 23. Non abhominaberis idumeum quia frater tuus est. nec Egiptium quia aduena fuisti in terra eius qui nati fuerint ex eis tercia generatione introibunt Ecclesiam dei. De alijs autem permittebat quod eos abhominarent et nunquam secum reciperent pari gradu honoris et dignitatis sicut permittit ibidem de amonitis et moabitis. Similiter etiam sacerdotium et officia templi. et ministeriorum eius non equaliter dabant et distribuebantur inter omnes conciues eiusdem populi iudaici pro merito et sufficientia cuiuslibet sed dignitas sacerdotalis et administraciones officiorum templi. uni tribui. s. leui erat aplicata. cui sicut paterne cuidam hereditati. ex eodem tribu descendentes posteri suscedebant. s. in summum sacerdotium filij summi sacerdotis. Aaron et sic deinceps Et similiter Caathite Jersonite. et Merarite. ministrantes unusquisque in ordine suo succedebant. parentibus filij per generaciones suas in alijs huiusmodi officijs templi quod satis ad maxima imperfectionem illius ueteris status pertinere uidebatur. sicut in dicto cap. 17. hec omnia larguis fuerant declarata. Omnia autem ista tanquam inconuenientia et imperfecta statui sancte matris Ecclesie sunt penitus ablata per xpm. et in quandam perfectionem altissimam sublimata. Nam lex xpi sub qua Ecclesia militans adunatur et uiuit omnibus generaliter et indistincte data est. ac sufficientissime promulgata et omnes equaliter obligat. et omnes pari gratia et amore conuocat. et acceptat ac recipit et honorat ex ipso xpi mandato. et institutione. absque aliquo iudei uel greci. aut cuiuscumque alterius distinctione uel personarum acceptione. et ex eam. uiuentes et morientes omnes sine aliqua distinctione condepnat. tam iudeos quam gentiles barbaros turcos et mauros aut quoscumque alios a fide xpi alienos. Sicut hec omnia ac plurima alia ad hoc pertinencia larguis tetigi et declaraui supius. c. 22. et 23. et 27. et 31. et 32. diuersimode in eorum quolibet secundum quod fuit expediens in uno quoque. Et sic. g. nra. s. mater Ecclesia. multum dissimilis est in institutione sua ad illam ueterem sinagogam et status eius multum diuersus

ad statum illius qr illa erat collecta ex unico peculiari populo. Hec ex omnibus gentibus linguis et ppls adunat. et ex oibus gnebus hominum et diuersis legibus colligit. sicut dicit Beatus Augus. 19. li. de ciui. dei. c. 17. Unde et cap. 16. inter alia sic dicit. Hec igit celestis ciuitas .s. catholica et fidelis ecc. dum peregrinat in terra ex omnibus gentibus ciues euocat atq in omnibus linguis peregrina colligit societatem. non curans quicquid in moribus legibus. institutisq diuersum est. quibus pax terrena uel coquirit uel tenet. nichil eorum rescindens uel destruens Imo etiam seruans ac sequens qd licet diuersum in diuersis nationibus. ad unum tamen eundemq finem terrene pacis intendit si religionem qz unus sum et uerus deus. collendus docet non impedit. Hec ibi status qqz illius erat imperfectus. oculum p oculo. et dente p dente. ab inimico requirens. et petens cum oibus alijs que supius cap. 15. dicta fuerunt de imperfectione illius ueteris legis. status uo. s. mris ecc. est oio perfectus qntum ad illa in dicto cap. memorata q p xpm fuerunt oio sublata. et in aliu quenda perfectum statum redacta et sublimata. sicut iam sup cap. 30. de daraui et Mathe. 5. c. dicit Audistis qr dictum est antiqs oculum p oculo. dente pro dente. Ego aut dico uobis non resistere malo etc. De imperfectione qqz illius ueteris sacerdotij ac ceterorum officiorum templi ad illud pertinencium satis ostensum est sup cap. 29. quom fuerit p xpm sublata. et in aliu quenda statum oio perfectissimum redacta p institucionem illius tanglosi tamq mirifici sacrificij corporis et sanguinis sui cui oia illa pristina sacrificia ueteris testam ceserunt. que immolabantur in umbra futuri et in eo omes illorum ambiguas oblaciones. et multimodas imperfectiones am mouit. in quo et gloriosissimo sacram. nos omes conjungit et adunauit in enarrabili dulcedine charitatis et pacis. illudq p oibus ac singulis. nobis instituit siue Judeis siue gentilibus siue quibuscunq alijs ad fidem eius uenientibus eamq suscipientibus. omesq ad eius. s. oblationem suscipiendam indistincte et equalit obligauit Ac deinde reprobato priori sacerdocio. Mosaico qd erat secundum ordinem Aaron ppt eius imperfectionem et inutilitatem. et instituto hoc secundum ordinem Melchisedech. oio perfectissimo. ut est dictum. hac qqz imperfectionem tulit cum eo ne .s. hoc suum sanctissimum sacerdocium aplicaret alicui tribui uel genti p quandam generis successionem. neq alia qqz offa. ad illud pertinencia uel ex illo dependentia sicut fiebat in illo ueteri sacerdotio. Sed uoluit istud omnibus esse comune cum suis administracionibus et officijs non notata generis uel gentis alicuius disparitate uel differentia. sed oibus recte dispositis et sufficient edoctis siue gentilibus siue Judeis. siue quibuscunq alijs intra .s. mrem ecc.am p veram fidem et eius sacram uiuentibus uoluit administraciones huius sui sacri sacerdotij cum omnibus suis officijs esse comunicabiles et comunes nec alicui sic disposito ~~ad~~ et sufficienter edocto qui p ecc.am uocaretur a deo. denegari ullomodo nisi ei qui Judicio ecc. ex propria et psonali eius et non sui generis imperfectione inuenitur indignus aut non Abilis nec idoneus ppt qd non de tribu leui sed de alia tribu. s. de

tribu Juda

tribu Juda deq̃ nullus altario et sacerdotio administrabat nasci dignatus
est dominus et sacerdocium suum non sm̃ ordinem Aaron instituere voluit
sed secundum ordinem Melchisedech qui rex pacis et justitie interpretatur
sine patre et sine matre et sine genealogia nec initium dierum nec finem
habens sicut Aplus scribit ad. hebreos. c. 7. p que oia significatur
apte xpi sacerdotium et ejus officia et administraciones non debere aplica
ri alicui tribui vel genti. sed debere confferre omnibus sufficienter dispositis
cujuscunq; gentis vel generis essent illi p modum nunc supradictum sicut
hec oia in hoc cap contenta iam supius declaravi. c. 29. hoc est. g. quod
Beatus leo Papa. in sermone. 2. de sua ordinatione determinat et concludit
cum dicit. Daviticum psalmum Dilectissimi non ad nram elationem sed
ad xpi domini gloriam consona voce cantavimus ipse est enim de quo pfe
tice dictum est. Tues sacerdos in eternum sm̃ ordinem melchisedech. hoc est
non. sm̃. ordine aaron cujus sacerdotium p propaginem sui seminis cu
rrens temporalis ministerij fuit et cum vetis testam lege. cesavit
Sacerdocium vo xpi fuit secundum ordine melchisedech. in q eterni pon
tificis forma pcessit. et dum qbus parentibus sit editus non refertur
ille in eo intelligitur ostendi cujus gnatio non potest enarrari. Deniq; cum
hujus divini sacerdocij sacramentum etiam ad humanas pvenit functiones no
p gnationum tramitem curritur nec qd caro et sanguis creavit eligitur
sed cesante previllegio patrium et familiarum ordine pretermisso. Eos
rectores ecce accipit qs spus. s. preparavit. ut in populo adoptionis dei
cujus universitas sacerdotalis atq; regalis est non prerrogativa terrene ori
ginis obtineat unctionem sed dignatio scelestis gratie gignat antistitem
ecce quam apte. s. hic presul adversariorum tendiculas dissoluit et di
rimit. nostrumq; propositum concludit et munit ppt qd recte sumus pon
tifex Alexander. 3. scribens Epo tornaciensi Eum reprehendit eoq
non recepat in canonicum quemdam qui ex genere Judeorum crediderat et
fidem xpianam susceperat. sicut habetur extra. de rescript. eam te. unde
in fine concludit et dicit p eo vo q Judeus extiterit. eum dedignari no
debes est. n. hoc rectum et bonum regimen ac bene instituta policia
regni vel comunitatis. ut. s. nullus habilis et dispositus expellatur ab
administracionibus et officijs comunitatis ut sic cives magis pacifice vivant
et bonum comune melius administretur et regatur utilius. Nam. sm̃.
qd. s. tho. declarat p. 2. q. 15. ad bonam ordinationem regiminis
civitatis vel gentis requiritur. ut omnes aliquam ptem habeant in prin
cipatu qm̃ p hoc ~~nobis~~ melius conservatur pax populi. et etiam bonum comu
nitatis. et omnes talem ordinationem amant et custodiunt. ista. n. duo
. s. pprium et dilectum maxe faciunt homines solicite curare et diligere
sicut dicit. philosophus. 2. politi. est ergo recta et ordinata policia
sicut ipse dicit in prealegata. q. ut. s. unus preficiatur qui omnibus

pressit sm. uirtutem et q sub ipso sint alij principantes et tn q hec omnia
ad omes ptineant. ut s. ab omnibus eligant. et ex omnibus eligi possint. et
hec est optima pollicia sicut ibidem declarat. Ista. g. oia licet obseruaret
qntum ad aliquid in populo illo Judaico circa regimen seculare uel ciuile
sicut ibidem. s. tho. declarat tn deus semp seruauit sibi institucione
sumi principis ac aliorum sub eo constitutorum. nec regem eisdem instituere
uoluit a principio cum plena potestate. et hoc ne declinarent in tiranide
quia Judei erant crudeles et ad auariciam proni. et sic eis expediebat
et talis policia eisdem conueniebat. sicut iam supius. c. 18. declaraui.
Sacerdotes uo p successionem originis deputabant cum ceteris officijs sanctua
rij. qd ad qndam imperfectionem illius status ueteris accedebat ut est dictu
expediebat tame eis sic tanqz rudibus et infirmis ut in maiori reueren
tia haberent ipsos sacerdotes dum non quilibet ex populo posset fieri sa
cerdos aut sanctuarij minister in alijs officijs templi. Erat tame max
imperfectionis qntum ad hoc. ut ipsum ministerium sacerdocij ac ceterorum
officiorum templi non recte et debite administraretur et ageretur ex eo q
aliqndo succedebant homines mali. et indispositi in hmoi administracionibus
sacerdocij et officiorum templi. et tame neccesario debebant illas dictas ad
ministraciones habere et administrare. cum puenirent eis ex ipsa lege
p successionem originis et parentelle carnalis. et aliqndo etiam erant. aliq
homines boni docti habiles et deuoti in alijs tribubus Judeorum qui huiusmo
sacerdotium et offia templi possent optime regere et administrare. ad honorem
dei et salutem ac utilitatem ppli. et tame non pmitebant nec poterant
illud facere ullom cum iam hmoi administraciones et offia templi esset
p legem determinate et adjudicate ad certam tribu p familias eius. s. leui
p quanda ut est dictum originis successionem. et sic multum derogabat
diuino honori et ministerio templi. multum qqz detrahebat utilitati et
paci illorum fidelium cum huiusmo sacerdotes et administrantes non ab
omnibus nec ex omnibus eligerent ppts qd etiam non sic pacifice regebat
sicut patet Num. 16. c. ubi chore. datan. et Abiron. ac alij ducenti et
quinquaginta uiri Proceres Sinagoge qui tempore concilij p nomina uoca
bant insurrexerunt contra moisem et Aaron ppts administracionem prin
cipatus ciuilis regiminis que habebat Moises sup populum et ppts su
mu sacerdocium qd habebat Aaron ex institucione dei. et non ex eorum
Electione. Vnde dixerunt eis Sufficiat uobis q omnis multitudo sanc
torum est et in ipsis est dominus. Cur eleuamini sup populum domini?
nec solu isti sed et etiam omnis multitudo ppli murmurauit. et insu
rrexit contra eos postqz illi pierunt. sicut habet in eode cap. Recte. g.
xpi sacerdocium non sm ordinem Aaron. sed sm ordinem melchisedech fuit
institutum a xpo. non solum ppts pfectionem sui sanctissimi sacrificij
sed etiam ppts modum et ordinem administracionis sui dignissimi sacer
docij.

locij. ut illa non determinaretur ad aliquod genus hominum sed posset
omnib9 suis fidelib9 esse cómunis qui uocarent2 a deo et essent debite et
sufficientes dispositi ad illud susapiendum et sic ex omnib9 eisdem et
p omes assumi possent ad officia ad ministraciones et beneficia ducti nouiter
Euangelici sacerdocij. implorata ex alto gra spûs sancti et ejus diuina
uirtute et hec cham xpi sacerdocio plurimú conueniebat. m̃ quo vnitas
pax et charitas. omnium suoz fidelium abundare debebat sicut supus
caf. 2g. fuit lacus declaratú. q̃ non alit9 melius fieri potest qm
p hmoi Eq̃litatem condicióm's et gratie omnium fidelium ecc2 m̃ populo
dei p quam amputatur mter eos omnis occasio sasmatis. et dis cordie
et rescinditur omnis passio m̃ ordinate affectióm's et concupiscentie et
tollit2 omnis causa querelle despectióm's aut m̃ Eq̃litatis uel diferenc q̃d
ut dictum est non frebat m̃ illa uet9 lege licet plurima mandata et
ordinationes haberet sic q̃z philosoph9. 2°. polit. Reprehendit. phelam
philosophú eo q̃ multum occuparet2 et negociaret m̃ ꝑceptis et constitucióm'b9
circa abú possessiones m̃ regimine ciuitatis. dicens. q̃ magis debuisset
mtendere ad Eq̃ndas ac vniendas affectiones et concupiscẽcias ~~ac~~ amputandas. q2 ille sunt radices et semina quedam discordie quib9 stante b9
cham si fors non appareat necesse est ut uida crescant. et pax conturbet2 et pereat cum se ab ecclia obtulerit occasio uel causa. ꝑpt9 qd ut
dictum est. xps glosus legifer noster. omnes illas cerimonias et ꝑceptoz
ueterum superfluitates amputauit. et legem ac sacrificium charitatis et pacis
omnib9 suis fidelib9 dedit m̃ qua omem concupiscẽciam ac superbiam et
arroganciam recidet et resecauit omnesq̃ eos m̃ vna ecc2 filios et heredes
constituit et adequauit. et q̃ amplius est omes eosdem vnum esse uoluit
et mandauit. Jo. 10. c. alias oues habeo. s. ex populo gentilium. que non
sunt ex hoc ouili. s. ex populo Judaico et illas oportet me aducere et fiet
unú ouile scilicet vna ecc. ex judeis et gentilib9 collecta et adunata et
vnus pastor. s. ipse xpus ihus non duo sus sed Eq̃lit9 et m̃ distincte regens
et pascens uhosq̃ pro hac q̃q̃ totius ppli dei vnitate ac pacis et charitatis
m̃ omnib9 Eq̃litate oranit xpus ad patrem ut illam m̃ omnib9 eis ipse
ageret et conseruaret non solum m̃ illis qui jam credideran ei sed etiam
qui credituri erant p illos usq̃ ad finem mundi sicut habet2 Jo. c. 17.
non p eis tantú rogo sed p̃ijs qui credituri sunt p ubi ego m̃ me ut
omes vnum sint sicut tu pater, m̃ me et ego m̃te. ut et ipsi m̃ nobis vnú
sint ut mundus credat q2 tu me misisti. et ego claritatem qm tu dedisti
michi dedi eis. ut sint vnum sicut et nos vnú sumus. Ego m̃ eis et tu
m̃ me ut sint consumati m̃ vnú. Non est dubium hec vnitas. omniam fidelium ecc. vnitas Equalitatis. sicut est vnitas ~~ususda~~ patris ad filium
sed est vnitas ususdam imitationis quia xpi hominis et dei est vnitas
psonalis. vnitas uo filij dei et patris est vnitas essentie. Alioz aut.

hominū fidelium ad deum est vnitas charitatis et pacis boneuoluntatis et
eiusdem in omnibꝰ bonis Ecc̃e in time cuiusdam fraternitatis. in qua consistit
ꝑfectio totius xpiane religionis. qua membra Ecc̃e conjunguntur ad inuicem et
capiti homini xpo et vlterius ipsi deo quia qui adheret deo vnus spus est cū
eo. 1ª. corin. 6. orat ergo xꝰ ut simꝰ unū sicut ipse et patꝰ unū sunt. 1. ut
omēs fideles simꝰ in uera unitate absq; aliq̃ scismate et diuisione. Quantā
ergo uoluit xps omēs suos fideles habere cordium vnanimitatem et pacis
ac charitatis vnitatem. q̃ndo illam uoluit esse similem illi. que est intꝰ
xpm et patrem. Hec est vnitas xpiane charitatis et pacis cuius exemplū
tota multitudo fidelium Ecc̃e primitiue nobis reliquit de qua scriptum
est Actuū. 4. c. Multitudinis aūt credentium. erat cor vnū et anima vna
nec quisq̃ eorꝫ qui possidebat aliquid suum esse dicebat. sed erant illis
oīa cōmunia. Hec est q̃q; vnitas q̃ beatꝰ Aplus tanto feruore et desiderio
affectabat in esse et ꝑmanere discipulis xi. et toti eius Ecc̃e ꝑpt q̃m haben
dam et retinendam omēs illos uehementissime conjurabat et in hoc suum
gaudium completum esse dicebat. quasi sine hac nichil essent. alia bona
in fidelibꝰ xpi. unde ipse Aplus posset gaudere. ad philipē. 2. Si qua
ergo consolatio in xpo si q̃d solacium charitatis si qua sotietas spus si
qua uiscera miserationis implete gaudium meum ut idem sapiātis eandem
caritatem habentes. unanimes id ipsū sentientes. nihil per contentionem nec
ꝑ innanē gloriam sed in humilitate. supiores inuicem arbitrantes. non que
sua sunt singuli considerantes sed que aliorꝫ. quid. g. dicemꝰ ad hec nisi
quia ue Jhis quos tam efficax xpi deuotissima oratio ad prem tam
beate multitudinis Exemplum et tantū ac tam feruentissimū apli desi
derium nondum mouit ad sectandam et conseruandam modis omnibus
vnitatem fraternam in omnibꝰ xpi fidelibꝰ et in vna s. mre. omnium
catholica Ecc̃a. ipsa. n. jam dicta. omnium fidelium catholica Ecc̃a. in
hac vnitate fundata est. et ex omnibꝰ gentibꝰ congregata. nam sicut
dicit solemnis doctor. nicholaus. sup dicta xpi auctoritate. Joa. 17. ex
magna charitate et vnitate que fuit in primitiua Ecc̃a. multi conuersi
sunt ad fidei vnitatem. ꝑut satis patet Actuū. 2. et 4. c. In hac
etiam beatissima omnium xpi fidelium vnitate viuit et durat usq; adhuc
Jmo uiuet et durabit usq; ad finem. s. pia. mater Ecc̃a. in omnibꝰ suis fide
libꝰ qui hactenus crediderunt aut de cetero credituri sunt in xpm sicut
ipse idem ut dictum est rogauit. ad patrem. et ab hac celesti Et Euange
lica vnitate denominatur semper in omnibꝰ eis vna s. Ecc̃a. catholica et aplica
sicut ꝑ articulo fidei omnibꝰ diebꝰ dominicis q̃ndo omēs fideles conue
niunt. in simbolo niceno publice et alta uoce cantatur. in ea. s. vnā. s. catho
licam et aplicam Ecc̃m. q̃m sic esse tenere et credere ex dicto articulo fidei
obligantur omēs eius fideles sicut etiam jam dictas auctoritates. et uerba
xpi ex quibꝰ processit. et fundatus est dictus articulus fidei. s. ex
hoc uerbo. fiet vnū ouile et vnus pastor. Joa. 10. et ex hoc alio xpi
uerbo.

uerbo .s. ut sint vnu sicut et nos etc. Joa. 17. c. in hac quoque vnitate charitatis
et pacis omnium fidelium ecclesie dicit Aplus Totum corpus ecclesie. cuius xus est
caput. esse constructu et subministratu. ad. colo. 2. c. Ex quo .s. ex xo capite
totum corpus per nexus et conjunctiones subministratu. et constructum crecit in
augmentu dei. ubi sic dicit. glo. ex quo capite .i. de cuius plenitudine acci
piendo totu corpus .i. ecclesia per nexus charitatis. et per conjunctiones fidei. et
speci et operum. in quibus fideles. conjuncti sunt. et similes. Subministratu
est et constructu. Distingue et redde singula singulis. constructu in vnu
per conjunctiones .s. quia idem credunt. et eadem operantur et subministratum
in subseruiendo per nexus .i. per charitatem. sine qua membra non coherent
nec inuicem seruiunt nec uiuunt. hec. glo. Et sic. g. patet quod tota ecclesia
catholica ex omnibus gentibus collecta cingitur. et conjungitur. hoc nobilissimo
cingulo vnitatis charitatis et pacis. sine quo dis solueretur et caderet a capite
eius quod est xps. nec posset ultra durare. sicut dixit nunc glo. quod sine
ea membra xpi non cohererent nec inuicem seruirent et uiuerent de quo iam
sup. cap. 44. larguis fuit dictum. Vnde Beatus Gregorius 23. moraliu
exponens illud. quis posuit mensura eius. postquam diuisiones gratiarum
in membris sancte ecclesie numerauit quas operatur unus atque idem spus diui
dens singulis prout uult. statim concludit omnia hec debere esse conjun
ta et comunia. omnibus eis licet uideantur esse diuissa et propria vnius cuiusque
per donationem singularem. et in hoc dicit fuisse positas per xpm mensuras
ecclesie. Vnde post alia sic dicit. Sic itaque creator noster. ac dispositor cunc
ta moderatur. Vt qui extolli poterat. ex dono quod habet. humiliatur
ex uirtute quam non habet. sicut cuncta moderatur. ut cum per impensa
gratiam unumquemque subleuat. etiam per disparem alteri alterum subdat
et meliorem quisque dono alio eumqui sibi subijcitur attendat. Ac licet
se prelre ex alijs sentiat eidem tamen quem superat se in alijs postponat
sic cuncta moderatur. ut dum singula queque sunt omnium interposita. quodam
charitatis necessitudine fiant omnia singulorum et unusquisque sic quod non
accepit in altero possideat ut ipse alteri possidendo quod accepit humiliter
impendat. Hinc .n. per Petrum dicitur. Vnusquisque sicut accepit gratiam in
alterutro illam administrantes sicut boni dispensatores multiformis
gratie dei. tunc namque bene. multiformis gratia dispensatur quando acceptu
bonu. et eius qui hoc non habet creditur. quando propter eum cui impen
ditur datum putatur. Hinc per Paulum dicitur. Per charitatem. seruite
inuicem. Tunc .n. nos charitas a iugo culpe liberos reddit cum uicissim
nro per amorem seruicio subijcit. Cum et aliana bona nra credimus. et nostra
alijs quasi sua offerentes exhibemus. hinc rursum Per Paulum dicitur. Nam
et corpus non est vnum membrum sed multa. si dixerit post. non sum
manus. non sum de corpore. non ideo non est de corpore? si dixerit auris quia
non sum oculus non sum de corpore. non ideo non est de corpore? si totum

corpus oculus ubi auditus? Si totum audit⁹ ubi odorat⁹? et Paulo post
Q. si essent oia vnu membrum ubi corpus? nunc aut quidem multa me
bra vnu uo corp⁹. qd. n. Sancta Ecc. nisi supni capitis sui corpus est
in qua alius alta uidendo oculus. alius recta operando manus. alius
ad iniuncta discurrendo pes. Alius perceptorum uocem intelligendo auris.
alius malorum fetorem bonorumque fragranciam discernendo nris est. qui cor
poralium more membrorum dum uiscisim sibi acepta offia impendunt unu
de semetipsis omib⁹ corpus reddunt. et cum diuersa in charitate pagunt
diuersum esse peribent ubi continent. Si aut cuncti agerent cuncta
corpus utique qd ex multis continet. non esset qd videlicet. multipliciter
compactum non existeret. si hoc concors membrorum diuersitas non teneret
quia. g. Sctis/membris Ecc uirtutum dona dominus diuidit trie men
suras ponit. unde iterum Paulus dicit. Vnicuique sicut deus diuisit men
suram fidei. et rursum Ex q totum corpus compactum et conexum per omem
iuncturam subministracionis sm operacionem in mensuram uniuscuiusque
membri augmentum corporis facit. in Edificacionem sui in charitate hec
ibi. in hac ergo charitatis vnitate est. vna in oib⁹ membris suis. s.
mat Ecc. sicut declaratum est supius in principio. c. 9. In hac xps
legifer nr factus est nobis lapis angularis faciens utraque unum et
eadem in semetipso conjungens. Vnde Beat⁹ Greg⁹ exponens illud
aut quis dimissit lapidem Angularem eius. 23. li. moralium. sic dicit
Jam per diuinam gram oib⁹ liqt. qm scriptura sacra angularem lapi
dem vocet. illum pfecto. qui dum in se hinc Judaicum. illinc gen
tilem populum suscipit in vna Ecc fabrica qi duos parietes jungit
illum deq scriptum est fecit vtraque vnum. quia angularem se lapide
non solum in inferioribus sed et in supnis exhibuit. qr et in terra
plebi Israelitice. naciones gencium. et utraque simul angelis in celo soci
auit. Eo quippe nato clamauerunt Angeli. in tria pax hominibus
bone uoluntatis. In ortu. n. regis nequaquam pro magno offerrent oib⁹
pacis gaudia si discordiam non haberent. de hoc lapide per pphetam
dicit. Lapidem quem reprobauerunt edificantes hic factus est in
caput anguli. Hec ibi. in hac qque. s. mr. Ecc. que astat a dex
tris eius. ps. 40. sicut dicit Aug⁹. Vnitate et concordia omnium
xpianorum est constituta regina unde lib. 17. de ciui. dei. c. 16. inter
alia sic dicit. non opinor quenquam ita desipere ut hic aliquam mulier
culam predicari credat atque describi. coiugem videlicet illius cui dictum
est. sedes tua deus in seculum seculi. Virga directionis uirga regni
tui dilexisti justiciam et odisti iniquitatem. propterea ungit te deus
deus tuus oleo letitie ps consortib⁹ tuis. xpm utique pre xpianis
hij sunt. n. participes eius quorum in omnib⁹ gentibus vnitate atque concordia

fit ista regina .s. scta omium fidelium mat' ecc. sicut in alio ps de illa dicit
Ciuitas regis magni. Ipsa est Sion spualit' qd nomé latine interpretatu speculacio
est. speculat' .n. futuri secli magnu bonu. qm illuc dirigit' eius intencio. Ipsa
est ihierusalem eodem modo spualit'. unde iam multa diximus. Cuius inimica
est babilon ciuitas diaboli. que conffussio interpretat'. Exq tn babilone re
gina ista in oibus gentibus regeneracione liberatur. et a pessimo rege ad opti
mu regem .i. a diabolo transit ad xpm. ppt qd ei dicit'. Obliuiscere pplum
tuu et domu pris tui. Cuius ciuitatis impie. porcio sunt et Israelite sola
carne non fide. Inimici .n. ipsi magni huius regis. eiusq regine. Hec ibi. Dicit
Aut hic Beat' Aug'. q Judei sola carne non fide sunt magni inimici nostri
regis et saluatoris ihu xpi. atq eius regine .s. s. mris ecc. .s. dum pmanent
in Judaismo et cecitate sue infidelitatis. sicut satis difusius. Ego ipse ptracta
ui supius. caps. 23. et. 24. et. 25. Postq aut. ad x et s. mrem ecc. con
uersi fuerint p fidem et sanctu baptismu. non inimici xpi et eius ecc dicen
di sunt et habenti. Sed filij ac ciues et eius domestici et in omnib' eius bonis
eqles participes et coheredes nostri. sicut supius c. 26. et deinceps larguis de
claraui. et ipse qq Beat' Aug'. in hac ipsa sua auctoritate supius inducta
satis tetigit et aperuit cum dixit. q ex omnib' gentib' .s. ad eandem fidem
nram conuersis fit ista. s. mat' ecc. regina. et q ex ipsa babilone .s. qcunq in
fidelitate in omnib' gentib' regeneratioe liberatur. ista regina a pessimo rege
ad optimu regem. i. a diabolo transit ad xpm etc. In hac qq charitatis et pa
cis beatifica vnione. oium fidelium ecc. datum est xpo habere potestatem hono
rem et regnum. et omes ppli tribus et lingue seruient ei. sicut Dan. 7. cap.
fuerant ante predictum. in hac repleta est tra possessione sua ps. 103. In hac
est ingens locus possessionis eius. Baruch. 3. c. In hac impleta est terra scientia
domini .i. Euangelio xpi. et eius fidei vnitate. et mirabili in oibus fidelib'
eius pace et caritate. Esay. 11. cap. In hac xpus ipse dnatur a mari
usq ad mare. ps. 71. In hac regnu eius oibus dnatur. ps. 102. In hac qq
constituit sibi .s. vniuersalem ecc. mrem filiorum letante. s. oium fidelium
suorum. ps. 125. in hac habitare facit nos omes. vnius moris in domo. ps. 67.
In hac habitat pacifice lup' cum agno. et acubat pardus cum hedo. etc. Esaie. 11. c
put supius declaratu est cap. 3. 4. In hac qq sicut letancium omnium nrum
habitacio est in xpo ps. 76. et bene quidem sicut letancium .i. non integre et
pfecte lectantium dum in hac pegrinatione moramur. sed ad similitudinem
letantium supnorum in pria iam beatorum qui nulla tristicia aut molestia tangut
ubi pax suma et charitas integra. et omnium eorum vnio bta consistit. ad quorum
similitudinem se componit et aptat qntum potest ecc catholica que adhuc in hac
uita pegrinat. et hoc non nisi p gram et vnitatem ac pacem et charitatem
que oia qnto magis in oib' ecc fidelib' augmentant' et crescunt. qntoq magis
ad vnitatem caritatis et pacis ipsi eius fideles accedunt. tanto magis ad si
militudinem illorum ciuium supnorum pfecte letancium se coaptant et componunt
ut sic oium nrum sit habitacio in s. mre ecc. sicut letantium .s. similitu
dinem aliq gerentes. letentium in illa supna hierusalem que est libera et mat'
nra. ad. Gala. 4. et hoc precipue p fidei in oib' vnitatem ac pacem Euagelica.

et charitatem. Unde manifeste patet. id quod xpus in preallegata auctoritate
conclusit de fidelibus suis loquens ad patrem dicens. Ut sint unum sicut et nos
unum sumus ego in eis et tu in me ut sint consumati in unum. In hac .n. gratiosa
fidei unione charitatis et pacis omnium fidelium ecclesie consistit perfectio et consuma
tio. s. mris ecclesie. que in hac uita potest haberi. et per hanc unitatem ut
dictum est supra cingitur et adunatur sancta mater ecclesia. in omnibus suis fidelibus nobili
simo cingulo charitatis et pacis. que est uinculum perfectionis ejus sicut dicit
Aplus ad. colo. 3. c. Super omnia autem hec charitatem habete. quod est uincu
culum perfectionis. Et pax xpi exultet in corbus uestris. in qua uocati estis
in uno corpore. et grati estote. Sicut .n. dicit glo. exponens huiusmodi apli uerba
hec caritas unitatis et pacis est uestis domini inconsutilis de super contexta. Incon
sutilis ne aliquando disuatur. quia ad unum peruenit. quia charitas in unum omnes
colligit et est uinculum perfectionis. Cetera .n. perfectum faciunt. charitas uero
omnia ligat ne abeant. Propter hoc ergo. nos jubet aplus obseruare huiusmodi uni
tatem spiritus. et uinculum pacis omni studio et solicitudine uelut diuinum aliquid
et sacrosanctum sine quo cetera nihil prosunt ad Ephe. 4. c. Soliciti seruare uni
tatem spiritus in uinculo pacis. Unum corpus et unus spiritus. sicut uocati estis in
unam spem uocationis uestre. Unus deus. Una fides. Unum baptisma. Unus deus
et pater omnium. qui est super omnes et per omnia et in omnibus nobis. Ubi sic dicit glo.
Soliciti. i. studiosi. cauti. attenti. seruare uelut sacrosanctum. Unitatem spiritus. i.
Unitatem ecclesiasticam quam facit spiritus sanctus. Ut unum corpus sitis opere spiritus
sancti. Vos dico degentes in uinculo pacis. i. pacem seruantes que dicitur
uinculum. quia pax ista. est nutrimentum spiritualis unitatis. Hec. glo. Patet igitur
dissimilitudo maxima et omnimoda illius status ueteris sinagoge ad statum presentem
nre. s. mris ecclesie. in qua per xpm sumus uniti omnes ejus fideles ac filij ciues
et heredes. et unum corpus effecti absque aliqua diuersitate aut scismate uel
personarum acceptione. Et ideo patet quoque quod argumentum de hujusmodi similitudine
ex Deutero. sumptum cessat et interemptum est. per predictam omnimodam
dissimilitudinem. et quod uelle huiusmodi diuersitatem. aut deferentiam uel ante
celenciam unius gentis ad aliam in fide xpi introducere et obseruare esset
reducere statum euangelij et noui testamenti omnino perfectissimum. per institutionem
et sufficientiam sua quantum possibile est in hac uita ad imperfectionem jugum et
seruitutem illius status ueteris testamenti. et per consequens quodammodo judaizare ac
statum perfectionis euangelij xpi et sacramentorum et fidei ejus destruere et euacuare
ad. Gala. 5. c. State et nolite iterum jugo seruitutis contineri. Et infra.
Euacuati estis a xpo qui in lege justificamini a gratia excidistis. Nos .n. spiritu
ex fide spem justicie expectamus. Nam in xpo ihu nec circuncisio aliquid ualet
nec preputium. sed fides que per dilectionem operatur. Jugum seruitutis uocat hic
Aplus ueterem legem. sub qua dicit nos non contineri debere sed in libertate
euangelij xpi stare in qua nec circuncisio. i. judaismus. nec preputium. i. gentilitas
aliquid ualet. quia propter nullum istorum est aliquis dignior aut maior in fide xpiana
sed omnibus sunt omnia communia et equalia. quia sicut dicit ibidem glo. ordinaria. Equatur
preputio circuncisio. s. in fide xpi que per dilectionem operatur. Sicut .n. dicit Beatus
Augustinus in. p. li. de sermone domini in monte nunc. s. in statu euangelij precepta maiora sunt

m̃ q̃ ꝑ illũ gradũ .s. ueĥs testãm gnaho humana ꝑ uemit haenda ergo illa. .s. uetã sunt. ad dist̃inguendas etates dispensatiõis diuine que humano generi ordinatissime subuenit. non aũt ad uiuendi regl̃as usurpandas. Hec ibi. In illa nanq̃ uet̃i lege extranei a Judaismo. aut repellebant². aut tanq̃ hospites et aduene reputabant². cum uelut ꝑ quandam gr̃am et artũ m̃ et ordine recipiebant². In fide uõ xp̃i et statu Euangelij. omni creature p̃dicat² Euangelium et omẽs muitant² et obligant² ad credendũ. et xp̃i sacrãm recipiendum et dum ea capiunt omẽs ẽcl̃ie m̃ ecc̃e recipiunt². et m̃corporant². eiusq̃ membra filij ac ciues et heredes efficiunt² absq̃ dist̃inctione aliqua gentiliũ uel Judeoꝝ. Imo quãto magis Judei sunt obstinati et a fide xp̃i auersi et alieni. tanto magis ẽccl̃ia laborat. et satagit. ut eos ad fidem xp̃i conũtat et saluet. et cum cet̃is fidelibꝰ m̃ oibꝰ bonis faciat participes et ẽcl̃es. tanq̃ si m̃cubiculũ suum ultimum et secretũ eos m̃troducat. et statuat. et ꝙ nunc paulatim non m̃ oibꝰ adimpleĥr usq̃ ad finem mundi ubi ois Judeoꝝ ppt̃s conuertet² et ecc̃e catholice m̃tegre m̃corporabit² Sicut iam supus. c. 26. largius declarauj. Unde etiam sup illud cantiꝯ.3. e tenui illũ nec dimittam donec m̃troducam illum m̃ domũ matris mee et m̃ cubiculum genitricis mee. Sic scribit Beatꝰ Greg⁹. sanct̃s ad n̄rum ꝓpositum dicens. Matri ecc̃e Synagoga exhibit. qz m̃ ipsa scitos p̃dicatores habuit. exꝯ ubi ueritat̃s suscepit ꝑ qs m̃ fide regnata fuit. tenet ergo sponsũ ecc̃e donec m̃ domũ matris sue m̃troducat eum. quia usq̃ m̃ finem mundi ab ejus fide et amore non recedit. donec ad fidem Judeos adducat. Non ꝙ postea recedat. quippe quem m̃ exilio dilexit m̃ patria uidens amplius amabit. Sed illo tempore dilexit debuit. dequo aquibus libet ꝓpt̃s obstantes temptacões dubitari potuit. m̃ domũ ergo mris dilectum m̃troducat qñdo m̃ finem mundi etiam ꝑ p̃dicat̃onem m̃ plebem Judaicã xp̃iana sacrãm m̃ mittet. m̃ cubiculũ aũt qz̃ m̃ ptem secretiorem domus eum m̃troducet qz ex eade plebe. s. Judeoꝝ ita plurimos conuertet. ut omẽs mundi sarcinas abijciant. et m̃ mĥ mis cogitacõibꝰ soli deo placere concupiscant. Hujuscemõ homines qz̃ cubiculum facient sponso. quia dũ ase omẽs sordes cupiditat̃s ejicient qz̃ secretum locum m̃ mente q̃ deus delectet² component. Introducta aũt ad fidem Synagoga. ecc̃lie mentem ꝑ opa queuidet conspicit. et ualde sublimitatem ejus admirans dicit: Que est ista etc̃. Hec ille. Et sic ergo. compactũ est et cõnexũ. totũ corpus ecc̃e et sic xp̃s quotidie facit ejus augmentũ m̃ Edificat̃onem sui m̃ charitate sicut scribit. Aplus ad. Ephe. 4. c̃. qz sicut dicit. glo. ordin̄a. ibidꝫ. ipse facit augmentũ corporis. i. augmentat illos qui iam sunt corpus. et tendens m̃ Edificat̃onẽ sui illos qui non sunt corpus Edificat m̃ suam ciuitatem uel sortẽtatem Et sic patet. satis abunde esse solutũ. illud argumẽn sumptũ ex. deutero. ex similitudine Madiamitaꝝ et moabitaꝝ etc̃ quia sicut m̃ductũ est. nunc. supus ex ubis Beati Aug. illa non sunt tractanda aut trahenda ad hmõi uiuendi regl̃as usurpandas. eoq̃ iam m̃ statu nr̃e .s. mris ecc̃e. sint alia maiora et excellentiora uiuendi ꝓcepta. Ad illud uõ qd dicitur. peiores esse nunc Judeos q̃ essent tunc gentiles etc̃:: Dicendũ q̃ mihi est ad ꝓpositũ ꝓpt̃s ommimodam dissimilitudinem status ueteris et noui testãm sicut nunc supus declaratum est largius. Christus .n. ꝑ oibꝰ mortuus est. siue gentilibꝰ siue Judeis. sicut scribit Aplus .2. corin. 5. Eo q̃ omẽs peccauerunt et egent gloria dei et omẽs erant sub peccato. nec m̃ hoc est aliqua dist̃inctio Judei et gentilis sicut

large scribit Aplus ad ro. 3. c. Omes cram⁹ filij ire. ad Ephe. 2. c. Et ideo p oib⁹ moriens xps p oib⁹ satisfecit. omes Justificauit. et omes conuiui ficauit. Sicut largius declaratu est nunc m. c. precedenti. Vnde sicut beat⁹ leo scribit m sermone primo de natiuitate dm nemo ab huius alacritate participatione secretus. Vna autem letitie comunis est ratio. qz deus m pcti mortisq; destructor. Sicut nullu arcatu liberum repit ita p liberandis oib⁹ uenit et ideo eccl'ia p sacrm baptismu liberam de xpo suis judei suis gentiles. ab oib⁹ pctis uite hansatie. et ab oib⁹ maculis et contagijs infidelitatis. et ab omni nota et malicia gnationis et uite carnalis Sicut ut dictum est nunc declaratu fuit largius m. c. precedenti. de q et Beat⁹ leo. pp. m sermone. 6. de natiuitate dni Sic ad rem ppositu scribit et dicit. Quisquis. n. hominu m quacunq; mundi pte recedentium regnatur m xpo. in fortissimo ouginalis chamite uehitatis. hanc sit m nouu hominem renascendo. nec iam in propagine habet carnalis patris sed in germine saluatoris. et sic omes efficim p fidem et baptismu filij Abrahe ad Gala. 3. c. Imo et filij dei. Joa. 1. Et p consequens coheredes xpi ad. ro. 8. cap. et ipsum habem⁹ accessum ambo. s. Judei et gentiles in uno spu ad patrem sicut scribit ad Ephe. 3. c. et ideo hic cessat dicta differentia. qz eque et eccl'ia recipim a xpo p fidem et sacrm baptismu et in uno et eodem spu filia tionis gratie et hereditatis accedim⁹ ad eum. nam sicut beat⁹ leo. scribit in dicto sermone. 6. natalis dm Natalis est pacis. Sicut. n. aut aplus. ipse est pax nia. qui fecit utraq; unu. qm sue Judeo⁹ sue gentilis p ipsu habem⁹ accessu in uno spu ad patrem. ad auctoritate aut deutero. pnunciante pecta et penas Judeoz que in nouissimo tempore debebant miserie ppter xpi crucifixione et ejus despectu et abiectionem iam supius in cap. precedenti sufficientissime est responsu. Dictu est. n. ibi et sufficienter declaratu. q oia ista intelligenda sunt de judeis dum manserint in Judaismo et saleuum patrum suoz fuerint imitatores sequendo eoz infidelitatem et obstinationem / postq; uo fuerint ad s. matrem eccl'iam p fidem conuersi et in eadem p sacrum baptismu ingressi ac xpiano populo unumiati exclune penas euadunt Judaismi et libertatem ac gram recuperant. s. matus 2cc. Et cum ceteris xpianis annumerant ejus filij et heredes in oribus ejus bonis Sicut hec ora et alia plura ad hec pertinencia in dicto precedenti cap satis abunde explicui et declaraui. Et ideo pretereo ne legentib⁹ fiat fastidio. quia ibidem reperiet quicunq; legere uoluerit. xpus. n. nos redemit de maledicto legis Sicut scribit. ad. gala. 3. c. et hoc p suam sanctissim passionem et fidem p qm eham nos omes facti unum sive judeos sive gentiles et equalis juris et gratie. postq; in matrimonium ejus. s. eccl'iam p fidem et sacram ta. Sicut nunc supius. in hoc pnti cap iam declaraui largius. et ideo concludendo hoc unum addo. q hec unitas pacis et concordie ac eccl'ie ejusdem juris et gratie in oib⁹ xpi fidelib⁹ preteritis presentib⁹ et futuris sive judeis sive gentilib⁹ intra. s. matrem eccl'iam uiuentib⁹ fuit a xpo totiens re petita et apatie postulata tanq; res max necessaria eccl'ie xpi tam magis quam ipsa miracula et signa et deo acceptissima et q nos ipsi deo multum assimilet et coram deo et hoib⁹ clarificet et illustret deq beat⁹ Joa. crisostom⁹.

sup̄ illo ubo .Jo. 17. supus inducto in hoc isto cap̄. .s. ut sint vnū sicut et nos et ego
sm̄ mīt alia ducat ad meum propositum. uides q̄ pacto ad finem usq; cum
patre concordiam confirmat Et ego inquit claritatem q̄m dedisti michi dedi
eis hoc est signor et doctrine. et ut concordes sint hec .n. claritas ut sint vnum
maior est signis quem admodū .n. deū admiramur q̄ nulla dissensio nulla
pugna est in eius natura et hec max̄ gloria est. ita et hij propterea clari efficiunt. et ipsa. Vt sint cōsummati in vnū ut cognoscat mundus quia tu me misisti
frequent̄ hoc dicit. ut potentiorem pacem quam signa ad persuadendū esse
demonstret sicut .n. discordia debilitat. ita concordia corroborat. hec ille.
Vnde ex oib9 hijs sup̄ dictis et concludit̄ manifeste q̄ s̄. mr ecc̄ catholica
sanctificat̄ et anglica hoc nobilissimo uinculo charitat̄ et pacis .s. charitate
et vnitate oīum suor̄ fidelium ex quib9 cunq; gentib9 et in̄ fidelitatibus linguis
et moribus ad eam p̄ fidem uenientium et p̄ baptismū et sacrām̄ta in̄ eam in̄
transitum et uiuentium sibi inuicem subseruientium et coherentium. ex quib9
omnib9 spiritali regenatione peregrinam colligens societatem constituitur ipsa
Regina et in oib9 eius impleta est ista possessione et sententia xp̄i. et omes pp̄li tri
bus et lingue seruiūt ei et in̄ eius oib9 habet ipse potestatem honorem et
regnū et dominat̄ a mari usq; ad mare et regnū eius oib9 dominat̄. cum
ceteris oib9 q̄ scripta sunt sup̄. et sic est iustitia cingulū lumbor̄ eius et fides
antiquum renū eius Ysay. 11. c̄. quia sicut exponit Solemnis doctor Ni
cholaus. 1. Iusti et fideles adherebunt ei. sicut cingulum et lumbare adhe
rent homini sicut patet impletum in̄ Aplis aliisq; discipulis et fidelib9 sibi
p̄ fidem et charitatem coherentib9. Vnde sequit̄ statim. et habitabit lup9
cum agno et pardus cū hedo accubabit etc̄ Perque significat̄ et apte do
cet̄ q̄ tota in̄a sanctissim̄ ecc̄ xp̄iana ex oib9 gentib9 et nationib9 mirabiliter aggregata debebat esse succincta et fortificata cingulo quodam in
dissolubili charitatis et pacis. et concordie singularis. Sicut ad oculum
fuit inchoation et obseruatio in̄ ipsa primitiua ecc̄ q̄ erat tam ex iudeis
q̄ ex gentilib9 congregata Sicut iam sup̄ declaratū est cap̄. 34. rede
.g̃. Beat9 Joa. Euange. describit ut uidit ipsū beatissimū ihm̄ nrum
gloriosissimū redemptorē p̄nctū ad mamillas zona aurea. Apo. cā. p̄.
in̄ q̄ p̄ zonam auream significat̄ huiusmodi cingulū charitatis et pacis omniū
xp̄i fideliū ut est dictum. Nam p̄ aurum designat̄ charitas. q̄a sicut
aurū excellit cetera alia metalla. preciositate et ualore. sic̄ charitas
cetas uirtutes. sicut describit̄. p̄. corin. 13. c̄. p̄. mamillas uo in̄telligit̄
omes fideles ecc̄ xp̄i. tam ex iudeis q̄ ex gentilib9 uenientes. sicut
declaratū est sup̄ cap̄. 27. ex auctoritate Beati Gregorij. q̄ p̄ duo.
Vbera Sponse. significant̄. duo ordines p̄dicator̄. .s. vnus ex p̄putio et
alius ex circumcisione. qui in̄ ecc̄ dei concorditer predicant et concorditer
sapiunt usq; ad finem mundi hos. g̃. duos pp̄los p̄ quos comprehendit̄ unitissima multitudo
fideliū in̄tra .s. in̄cem ecc̄ uolentiū cinxisse significatur x9 in̄ se metipso hu
iusmodi cingulo charitatis unitatis et pacis. p̄ zonam auream qua pre

cintum se demonstrauit ad mamillas p qs ut dictum est significatur omis mul
titudo fidelium et tota Ecc xpiana que ut dictum est. fortificatur et cinxit
a xpo in se ipso hoc supradicto nobilissimo cingulo Vnitatis ac charitatis et
pacis.

¶ cap. 50. in quo ponit spalis responsio ad argumtum illud ex aucto
ritate Apli scribentis. ad thimoteu. s. non neophitu cu alijs confir
mationibus ad illud ptinentibus usq ad argum ex concilio toletano ex
clusive.

¶ Nunc ad argumtum ex auctoritate Apli. p. thi. 3. prohibentis neophitum ordi
nari in Epum accedendu est. Inq dicebat. q hmoi Apli ubum et phibitio
intelligi debeat de hijs qui ex judaismo conuersi sunt ad fidem xpi hijs tem
poribus et conuertunt quotidie qui reputant nouelli in fide et neophiti sunt
ab oibus respectu xpianorum qui ex gentilibus crediderunt. et fidem xpi rece
perunt. ab antiquis diebus tempore aplorum et post. ex quibus multiplicata
fuit et creuit Ecc xpiana. et sic ex eis p quandam antiqm successione deue
nit xpi fides ad posteros eorum. qui iam reputant natura et genere xpiani
ex fidelibus antiquissimis geniti et nati et p eosdem in fide xpi statim re
gnati et nutriti cuius totu oppositum est. de judeis qui conuersi sunt. et conuertu
tur ad fidem xpi. Propter qd ut dictum est. nominatur neophiti et phi
bent ab aplo ordinari etc. Ad qd dicendum est sicut. Sicut ad alia supra
argumta q in nullo millitat contra propositum nrum. Imo adjuuat et confir
mat illud si recte et fideliter attendat. prout statim patebit inferius. Sed
hoc totum qd nunc dictum est et oppositum ex opinionibus quibusdam uulgi
puenit et creuit. et ex quorundam ceca emulatione. qui huic genti insidiant
et inuident. qui acepta occasione ex recidiuo aliqrum qui ex gne judeorum credi
derunt in xpm. et postmodu. ~~et post~~ in fide et xpianis moribus errauerunt. hoc
nomen neophitus imposuerunt eis et oibus alijs. ex eorum gene. et p consequens
affirmauerunt omes eos esse phibitos ab aplo ordinari in Ecc. tanqm neophi
tos ab eo nominatos et determinatos. Et sic isti fuerunt opinionibus uulgi et
habentes zelum dei sed non secudu scientiam. et speciem quidem pietatis pre
ferentes uirtutem tame eius abnegantes. suam propriam justiciam voluerunt
statuere magis qm dei. cuius justicie non sunt subiecti. et sic max errauerunt
Ad qd plenius intelligendu. tria nunc breuit sunt tractanda. Primum
quis dicat esse neophitus. ab aplo et sacro canone noiatus et phibitus. Secudu
uo quid ab Aplo et a jure phibitum sit neophitis. tertium aut erit. applicatio
oium istorum p responsione ad argumtum. Circa primu sciendu q neophiti
dicunt nouelli in fide. a neos. qd est nouu. et phitos qd est fides. Nam
sicut dicit beatus Isidorus. Ethimolo. li. 7. et cap. 14. neophitus grece la
tine nouellus et rudis fidelis. uel nup renatus interpretari potest. Idem qr
dicit 48. dis. qm multa. Item neophiti dicunt nouelli uel nouitij in
religione. qui s. ppositum et habitu s. religionis nouit assumpserunt put
Beatus greg scribit. sicut habet eade dis. dicens Sicut neophitus dicebatur qui
in initio sancte fidei erat erudicione plantatus. sic modo neophitus ha
bendus est qui repente in religionis habitu plantatus ad ambiendos sacros
ordines irrepserit sciendum aut q non dicit Aliquis neophitus ratione ppli
uel gentis.

uel gentis unde duxit originem ut puta quia natus est ex gene judeorum uel
simili sed dicitur neophitus. ratione nouitatis fidei uel religionis quam nouit
assumpsit et prohibetur ordinari in prelatum ratione sue nouitatis et personalis ruditatis
uel indispositionis ad presidendum in populo dei. et hec prohibitio non est inhabili
tas aut irregularitas aliqua inflicta aut imposita ab ecclesia in penam propter
infidelitatem transactam. sed est quedam non idoneitas uel non habilitas consequens
sic talis nouit conuersum ad fidem uel religionem et inherens ei quia
ex natura rei propter quandam ruditatem uel non experientiam aut indisposi
tionem talis nouit conuersi quia cum non sit expertus statum ecclesie uel
religionis nesciet esse grauis. nec se contemperare pro diuersitate personarum
sibi subditarum et sic facilius se ipsum precipitabit et destruet cum ipso corpore
ecclesie quod regendum et sustinendum accepit. nouit et in mature quia sicut dicit
Beatus gregorius in prealegata 48. dis. c. sicut. ordinate ad ordines acce
dendum est. nam casum apetit qui ad loci summi fastigia postpositis gra
dibus per abrupta querit ascensum. scimus autem quod edificati parietes non
prius tignorum pondus accipiant nisi a nouitatis sue humore sicentur ne
si ante pondera quam solidentur accipiant cunctam simul ad terram de
ponant fabricam. Est autem et altera prohibitionis causa huic proxima
et consuncta. ne. s. incidat in superbiam. putans quod ecclesia uel religio mul
tum eo indigeat. et sic cadat in laqueum diaboli. s. superbie in quo cecidit
ipse qui est rex super omnes filios superbie. ut dicitur Job. 41. c. de quo.
scribitur eadem. dis. c. prohibentur. ubi sic dicitur. Causa autem huius prohibi
tionis est secundum Apostolum. ne elatus in superbiam tanquam religio christiana pluri
mum eo egeret. incidat in ruinam diaboli. Nanque sacerdos Momentaneus
nescit humilitatem modos personarum seruare uel se continere. non jejunauit
non fleuit. non se correxit. non pauperibus erogauit. in arrogantiam que
est ruina diaboli incidit qui in puncto ore necdum discipuli fiunt magistri
que omnia sunt sumpta a Gratiano. et translata. ex ipsa. glo. ordinaria
super illud. prima. Thimo. 3. Non neophitum. ex quibus patet quod propter non
esse expertum et exercitatum in doctrina et moribus christiane fidei et
religionis et signantur in operibus humilitatis. prohibetur talis ad fidem uel
ad religionem nouit conuersus ordinari in prelatum. nam sicut dicit
Beatus Grisostomus homelia. 38. super Matheum. de opere perfecto. talis uirtus
humilitas est. que superioris philosophie. s. celestis mater est atque origo.
propterea etiam cum diuina nobis christus traderet instituta ab humilitate
initium fecit. et hanc principaliter. ab eo nos discere instituit et man
dauit dicens. Mathe. 11. c. discite a me quia mitis sum et humilis corde
postquam tamen talis nouit conuersus fuerit instructus et exercitatus in
fidei christiane uel religionis moribus et in hoc exegerit aliquod conueniens
tempus aufertur ab eo illa nouitas. et indispositio uel non idoneitas

et p tale exercicium humilitatis fit Abilis et dispositus ad hoc ut ordinari possit et iam non uocabit neophitus nec ordinari phibebit ex hoc decreto Apli uel canonis sacri sed licite poterit presidere q non esset si phibitus fuisset ordinari ppt aliquam maculam irregularitatis uel inhabilitatis inflicte qr tunc semp indigeret dispensatioe uel habilitatioe supioris et sic patet q quicunq nouit conuersus ad fidem uel ad religionem siue sit ex iudeis siue ex gentilibus est dicendus neophitus et ordinari phibitus nec in hoc est distinctio iudei et greci. nec quisq dicit neophitus ratione generis uel gentis aut talis uel talis infidelitatis transacte. sed solum ratioe sue psonalis nouitatis in fide uel religione. et ratione illius phibet ordinari. uerum est tn q p accidens et ex consequenti uidetur auctoritas apli phibentis neophitum ad platuram ordinari posse et debere applicari magis ad unam gentem aut pplum. uno tempore qm ad aliam et alio aliquo tempore econuerso. ~~sicut~~ Et hoc est in qntum populus gentilium uno tpore fuit alienatus a deo. et infidelis ac deditus idolatrie quousq p predicationem Euangelij fuit p aplos et successores eorum sacros predicatores conuersus ad fidem et per eum illuminatus et usq ad illud tempus reputabantur gentiles ad fidem et legem dei uiuentes. hospites et aduene eo q ante in sua infidelitate uiuentes erant sine deo. alienati a conuersatione Israel. et promissionis spem non habentes. sicut scribit ad Ephe. 2. c. Iudei uo erant populus peculiaris dei habens legem eius et fidem teneris. et ideo tunc. s. in initio Ecce primitiue qndo Aplus illa scripsit soli gentiles ad fidem xpi nouiter uenientes. reputabantur neophiti. et ad illos solos dirigebantur pro tunc dicta uerba apli prohibentis neophitum ordinari. sicut statim declarabitur largius. Tempore uo procedente contrarium accidit qr multitudo gentilium intrauit in Ecce p fidem xpi ueram qm recepit. et gens Iudeorum excecata est p maiori pte sicut aplus scribit ad. ro. 11. c. et sic mansit obstinata in sua cecitate et que ante habebat fidem uerā pdidit illam. et incidit in infidelitatem maximā. et ideo ex tunc etiam reputari ceperunt ipsi Iudei ad xpi fidem nouit uenientes neophiti. et phiberi ceperunt ordinari p auctoritatem Apli tanq noui in fide. sicut et ceti. sed qm gentiles q manserunt in infidelitatibus separati sunt a xpianis pro cessu tporis ui damorum eis resistentes ac dominia et regna que potuerunt occupantes et fidei xpi predicationibus resistentes ac neq usq ad auditum illas sufferentes sicut ad oculum patet ideo non conuertuntur put comunit ex eis ad fidem xpi nisi ualde pauci aut nulli. Iudei autem ex eo q int nos sunt dispersi in ppetua captiuitate et nobiscum uiuunt continue ut plurimum conuertuntur ex eis multi ad fidem xpi quasi successiue saltem in partibus nris et ideo ex hoc prouenit q in opinionibus uulgi ipsi soli non solum nouit conuersi sed etiam xpiani ex genere

Iudeorum

Judeorum licet antiqui reputantur neophiti Ab apostolo nominati et non gentiles nouiter conuersi quia ut dictum est pauci aut nulli ex eis conuertuntur ad fidem cum tamen in ueritate utrique tam ex Judeis quam ex gentilibus qui nouiter fuerunt ad fidem conuersi debeant Judicari neophiti. ab apostolo prohibiti ordinari et xpiani qui dudum fuerunt ex Judaismo conuersi ad fidem ac eorum filij. nullomodo debent dici neophiti. nec comprehendi sub apostoli prohibitione sicut inferius magis patebit. Imo ipsi qui nouiter conuertuntur. ex gentilibus debent dici et haberi neophiti magis quam illi qui fuerint conuersi ex Judeis. Sicut dicetur statim et sic hec contrarietas et uicissitudo peruenit suo tempore cuilibet istorum duorum populorum. s. gentilium et Judeorum per accidens et ex consequenti. ut. s. nunc quidam nunc alij et nunc ambo iunctim. reputentur esse neophiti. secundum multitudinem infidelium. cuiuslibet eorum diuersis temporibus occurrentium. et ad fidem se conuertentium cum tamen ad ueritatem quicunque sit ille siue Judeus siue gentilis qui nouiter ueniat ad fidem et illam recipiat debeat Judicari neophitus et sit ordinari prohibitus. et non aliquis alius sui generis. qui fuerit dudum conuersus ad fidem nec multominus omnes generaliter. qui ex tali genere fuerunt aliquando ad fidem conuersi. hec autem diuersitas et uicissitudo infidelitatis que occurrit in quolibet istorum populorum diuersis temporibus non sine magna prouidentia et altitudine Judiciorum dei euenit prout satis de ea scribit et miratur atque clamabat apostolus ad. ro. 9. et. 10. et. 11. capitis de quo etiam beatus gregorius Largius scribit signanter 25. moralium exponens Illud Job. 34. c. ipso concedente pacem quis est qui condemnet et ex quo absconderit uultum suum quis contemplabitur eum. ubi sic dicit. nemo. ergo. discutiat cur stante Judaico populo dudum in infidelitate gentilitas iacuit et cur ad fidem gentilitate surgente Judaicum populum infidelitatis culpa prostrauit. Nemo discutiat cur alius trahatur ex dono alius repellatur ex merito. Si. n. gentilitatem miraris assumptam ipso concedente pacem. quis est qui condemnet. si Judeam obstupescis perditam ex quo absconderit uultum suum quis est qui contempletur eum. itaque consilium summe et occulte uirtutis satisfacio. sit aperte rationis. Et infra. Vnde et in uineam mercedem laborantibus redens cum quosdam operarios. in equales in opere. equaret in premio et plus in mercede quereret. qui labore amplius insudasset ait. Nonne ex denario conuenisti mecum. uolo autem et huic nouissimo dare sicut et tibi. aut non licet michi quod uolo facere in cunctis ergo que exterius disponuntur. aperta causa est. rationis occulta Justitia uoluntatis. dicatur itaque ipso concedente pacem. quis est qui condempnet. Ex quo absconderit vultum suum quis est qui contempletur eum. et quia sic minima sicut maxima sic singula deus Judicat sicut cuncta. aperte subiungitur. et super gentes et super homines ac si aperte admoneamur intendere quia hoc Judicium quod super vnam gentem describitur etiam super omnes homines inuisibili examinatione celebratur. ut alius repellatur alius eligatur occulte sed nullus iniuste. Hoc. ergo. quod in maximis fieri cernimus etiam in nobis singulis caute timeamus. Sic. n. intenduntur diuina Judicia super vnam animam sicut super vnam urbem. sic super vnam urbem sicut super vnam gentem

sic sup gnā gentem. sicut sup vniuersam humani gen̄s multitudinem
quia et sic mittendit dominus sīngulis ac si uacet aliis. et sic simul
mittendit oib9 ac si uacet asīngulis. qui-n. omnia ad ministrando implet
regit implendo. nec uniuerso deest cum dispōnit gnā. nec vni deest. cum
dispōnit vniuersū. cuncta. s. nature sue potestatē quē hūs opat. dā ergo minū
quia non angustatus mittentis qui spūs quēlibus. dicit. itaq; quia hoc
subtile judicium exercet et sup gentes et sup hoīes. flectille. Et sic ignōi
judicia dei sunt nobis occulta. ut. s. unā gentem illuminet. et subtrahet
ei fidem vno tempore et aliam cadere permittat. et prostratā jacere sinat
et alio tempore econverso contingere faciat. que diuina judicia magis
sunt a nobis timenda et ueneranda q̄ discutienda et exprobanda ppt̄ea dā
Aplus postq̄ languis rebuit hanc uicissitudinem et diuersitatem mīsterii
tātis et actātis istoz duoz pplōz. s. gentilium et judeoz mīsine ignōia
diuinoz judicioz sic admirans et uenerans ea cōcludit et clamat ad
romanos. xi. c. O altitudo diuitiaz sapientie et scientie dei q̄n mīcom
prehensibilia sunt judicia ei⁹ et inuestigabiles uie ei⁹. quis enim cognouit sensū domini aut quis consiliarius ei⁹ fuit. sic quoq; Beat⁹ greg⁹
lib⁹ 29. moraliū. sup illud. Job. c. 38. Nunquid nosti ordinē cel. et
rationem ei⁹ pones mīterra latissime scribit et admirat ignōi diuinoz
q̄ judicioz arcana et profundissimos ac inscrutabiles uiios et monet ut
quilibet humiliet⁹ et timeat. et deo solo hec abscōdita sua judicia discutienda relinquat. nec judicet aut spnat. aliquem propterea. cuius uerba
hic ponere omitto quia erant prolixa qui etiam li⁹. 27. dictoz. mora.
repetit multa de dictis diuinis judicijs et post concludit et dicit. occulta
itaq; sunt ei judicia et q̄ta obscuritate nequiuit conspici tanta debent
humilitate uenerari patet. ḡ. q̄ hec prohibitio Apli de neophitis non
ordinandis non respicit gentem aut pplum aliq̄m determinatum pse
et absolute loquendo sed solūm q̄ accidens et ex consequenti ppt̄
dictam uilitudinem mīfidelitatis hoz duoz populoz mī diuersis tem
poribus et maiorem aut minorem conuersionem ad fidem aliquos eoz
et q̄ hec non sine magna dei prudentia et altitudine judiciorum ei⁹
contingunt que a nobis comprehendi non possunt nec judicari aut discuti debent. sed potius cum magna humilitate uenerari. put nunc su
pius est dictū Consideranduī tamē q̄ ista dispositio uel non ido
neitas ad presidendū mī Ecc̄ nouit⁹ baptizatoz aut ad religionem
conuersoz ppt̄ quoz nouitatem prohibent⁹ ab Ecc̄ sublimari. ad pe
latiue dignitatem minor est prout cōmunit⁹ et absolute loquendo mī
hijs qui conuertunt⁹ ex judeis ad fidem et maior mī hijs qui ex gen
tilibus conuertunt⁹ cuius ratio est. quia si eque et Ecc̄lie conuertant⁹ et
eedant habiliores sunt ad doctrinam et disciplinam fidei qui ex
judaismo ueniunt ad fidem q̄z qui conuertunt⁹ ex gentilitate sicut
declarabit⁹ est

declaratū est supius .c. 39. ex auctoritate Apli ad. ro. 11. c. et ex exposi
tione nicholaj. scilicet si delibatio sacta. et massa. Vbi ostensū fuit q̄ sunt
habiles et idonei ad pficiendum in Ecc dei. in scientia et doctrina. et in moribꝰ
et disciplina postq̄ fuerint ad fidem uere conuersi. magis q̄ illi q̄ ex genti
litate conuertunt. nouit ad fidem xpi ubi etiam dicit. glo. ordinaria q̄ ad
reprimēdam supbiam quorūdam gentiliūm .s. conuersorū ad fidem forte di
centium totum genus Judeorū dāpnatum. hoc scribebat aplus probans con
trarium p nature similitudinem etc. licet. n. fuerint in sua infidelitate Ju
daice cecitatis indurati et obstinati ac uelut gelu durissimi constructi tamē
si deus p interiorem uocatione et spualem unctionem emolierit corda eorū
ad fidem et deuotionem tanto erunt utiliores Ecc et aptiores ad proficiendū
in ea postq̄ fuerint effecti fideles quanto fuerunt ante inimiciciores et
ad nocendum promptiores dum essent obstinati infideles ac si gelu liquefiat
et conuertat in aq̄s quia q̄ntum nocebat constringendo et urendo dum esset
gelu tanto postmodū pficiet postq̄ liquefierit irrigando et liniendo. et sic
est de Judeis dū manserint in infidelitate sue cecitatis quia tunc plurimū
nocent Ecc dei. uelut quodā nociuum et durissimū gelu. sicut declaratum
fuit satis abunde supius a.c. 23. usq̄ ad. 26. cap. Postq̄ uo fuerint
ad fidem conuersi multū pficere possunt in Ecc. uelut aq̄ liquefacta et
defluens ex transacto durissimo gelu iam resoluto. Vnde beatꝰ gregorius
libro. 27. moraliū sup illud Job. 37. flante deo concrescit gelu et
rursū latissime funduntur aque. Sic ad nrum ppositum loquit dicens. Post
gelu quippe dominꝰ latissimas aq̄s fudit quia postq̄ Judeorū seuitiam
usq̄ ad mortem ptulit. eorū corda protinus ab infidelitatis duricia. amoris
sui aspiratione liquefecit. ut tanto post desiderabilius ad obediendū curre
rent q̄nto prius pceptis illius obstinatius resistissent. Vnde bene p quendam
sapientem dicit. Sicut glacies in sereno sic resoluent peccata tua. ab hoc
frigidi torporis gelu solui ppha desiderabat cum dicebat. Conuertere
dne captiuitatem nram sicut torrens in austro. De hijs aquis .i. ad deum
Recurrentibꝰ pplis rursū dicit. Mitet uerbum suū et liquefaciet ea flat spus
ejus et fluent aque. Aque ex gelu fluunt. quia plerique ex duris psecuto
ribꝰ magni predicatores fiunt. gelu igit in aqua liquat. cum torpor intrini
frigoris ad irrigationem uertitur predicationis. An Paulus gelu non erat
qui aceptis Eplis damascū pgens. in corde fidelium q̄ in terra iactata uerbi
semina ne ad pfectionem opum surgeret restinguere querebat? Sed gelu
hoc in aqua redijt q̄ q̄s psequendo prius premere studuit. hos postmodū
fluentis sancte exhortationis infudit. ut tanto uberior Electorū mesis exur
geret q̄nto hanc imber dei etiam ab ore psecutoris irrigaret. Hec. ibi. Sicut
.n. littera occidit. ita spus uiuificat. 2. corin. 3. q̄ spualit facit intelli
gere et adimplere q̄d litera precipit sicut. glo. ordina. dicit ibidē. Si ergo.
lia que occidebat in infidelitate. conuertatur in spum uiuificantem

p fidem Ciuificabit Ei qui conuictuz qz faciet eum idoneu nouitestam ministrum sicut ibidem premittit Aplus dicens. qui idoneos nos fecit noui testam mimistros non lra sed spu. Deinde uo Ciuificabit etiam multos alios p illum quos ille lucrabit deo. unde Aplus hanc causam dicit max esse sibilem ad pficiendu ecc dei .s. nosse scripturas ueteris testamenti etam ante conuersionem et esse m illis nutritu sicut fuerat tim moteus qui scribit et dicit. 2. ad thimo. 3. quia ab infantia sacas has nosti que te possunt instruere ad salutem p fidem que est m xpo ihesu omes. n. scriptura diuinitus inspata utilis est ad docendu ad arguendum ad corripiendum ad eruditendum in justicia. ut perfectus sit homo dei ad ome opus bonu instructus. Ecce quantum prosit habere noticam ueteris testam quia talis notica fecit posteriores fuerut spualit intellecta ut dicit glo. est magna facultas ad pficiendu qm potest instruere ad salutem et pfectum reddere hominem dei ad ome opus bonu instructum Multu. n. Significat Aplus prodesse veteris testam habere noticam ubi xpi psona et incarnatio insinuat que ad salutem hominu ualet sic ibidem. glo. ordina Subiunxit. Propter hoc namq dicat. Paulus uas Electionis quia .s. vas legis et scripturaz sanctaz erat armariu. Sicut scribit ni gliosus pat ieronimus. in Epla ad Paulinu. c. 4o. Sic ergo. conuertitur gelu in fidelitatis judaice in aquas largissimas .s. doctrine et edificationis p fidem. cum spus. s. p gram pflauerit mentem ad ueram credulitatem Juxta uerbu. Beati gregorij supius possidi. ps. 147. flabit spus ejus et fluent aque. nescit. n. tarda molimina spus sancti gra put scribit Beatus Ambrosius Imo hec sunt ejus opa miranda p que nos conuertit et mutat in nouos homines. et maculas omes prime nre nativitatis abstergit. et radiat. ac deinde ecc dei nos reddit utiles et proficuos. Juxtaqd optime Beatus gregus Nazanzenus in sermone de spu sco loquit dicens. Hic .s. spus sctus Actor et pater est regenationis humane. psuadeat tibi de hoc qq scrmo xpi dicentis neminem posse introire in regnu celoz nisi renatus fuerit ex aqua et spu sco. p hunc prime nativitatis macule purgantur. p quam in iniquitatib conapimur et in peccatis gnamur. hujus reparatione ac reformatione celestes quidam p bonam conuersationem et spuales Efficimur. Si pastorem inuenerit psalmista facit. ita ut psalendo. malignas demones fuget. et in regem constituat gentis Electe. Si Armentarium. uel capranium inuenerit Sicamina uellicantem typham facit. Dauid atq Amos comemorauit Si inuenerit puerum prudentem et seniorem Judicem facit. et lasciua etas condempnat in pudicam senectutem. testis est. daniel. qui uiso meritu leones uicit in lacu. Si piscatores inueniat. p ipsos mundu xpo. retib sagenisq piscatus. Adstipulent nobis in hoc petrus et Andreas et filij tronitui Doctrinis spialib intonantes. Si publicanu

reperit

147.

reppcuſ Euágelistam effict. Sypsecutores calidos mueuſ ac furentes
mſ aplatú transfert. et facit Paulum ꝑ Saulo et quantum prius fue
bat ad eadem bonoꝝ tantú eú ad pfectem reddit ignitú Hec ille. con
cludendo ꝯ. Sic cum Aplo dicam. 2. ad tim. 2. Siquis Emundauit
se ab istis .s. erroribꝫ et pctis transacte infidelitatis. erit vas mſ honore
sanctificatú et vtile domino ad oē opus bonú paratú. Sanctificatum
.s. fide et opibꝫ. utile. s. Ad adquirendú Alios. domino ut dicit glo. ordiñ
hoc aũt mundatio et sanctificatio fit ꝑ sp̃m s. qui ut nunc dictum est
subito mutat illum mſ quem spirat mſ uirum alterum et ex infideli fidelé
et ex ꝑsequtore effict eum feruidum et vtilem domino predicatorem et
ex uase cõtumelie facit eum vas mſ honorem ad oē opus bonú ꝓbatum ꝑ
fidem. qꝫ sicut de Paulo et alijs Judeis antiquitus contigit. sicut nunc beatꝫ
gregꝫ refert sic ꝙq; nris temporibꝫ multocies contingit mſ eodem ꝓpto
Judeoꝝ qꝫ multi conuertunt ad fidem et ex infidelibꝫ pessimis fiunt
ueri catholici et fideles ꝑdicatores. Sic etiam Successiue contigit usq; ad
finem mundi sicut jam supius .c. 26. declarauj. licet aũt ceciderint aueꝛa
fide Si tamẽ non ꝑmanserint. mſ mſ credulitate iterum mſerent. mſ ca tanq;
mſ optimá oliuam ex qua facti sunt ut fructum optimum dent mſ ca
Potens est. n. deus iterum mſereꝛe illis Sicut scribit Aplus. ad. ro. 11. cap.
et sic patet qꝫ hupusmõ mõdispositio. uel non ydoneitas est minoꝝ mſ neophitis
ex judeis conuersis. et maioꝝ mſ his qui ex gentilibꝫ conuertunt ad fidem.
qui nunq; habuerunt. Scientiam legis et ꝓphaꝝ. nec nutriti fuerũt mſ doctri
na morum ad hec ꝑtinentium Sicut illi q; conuertunt ex judeis qui ꝑ
hoc postq; ꝑ sp̃m scrtum fuerint uere conuersi possunt facilius et abũ
dantius docẽri mſ uera fide et moribꝫ xpianis. et etiam alijs proficere
mſ eisdem Nam sicut Beatꝫ Leo. scribit mſ sermõe. 6. de Jejunio. multi
Vtilitatis Euangelicis sanctiõibꝫ prebet doctrina legalis. cumq; de mandato
uetꝰ ad nouam observantiam transferunt. et ex ipsa Ecclesiastica deuo
tione monstratur ꝙ dominꝫ nr̃ ihũs xp̃us non uenit legem soluere sed i
mplere. ea sanctis. n. Significatiõibꝫ quibus Saluatoris nr̃i nunciabat adꝫ
uentus et pactis figuris quas abstulit ipsa ꝓpria ueritatis ea que uel ad
regulas morum uel ad simplicem dei cultum ratiõ ꝑtinentis mſstituit. mſ
eadem apud nos forma. mſ qua sunt condita ꝑseuerant. et que Breuiꝰ testa
mento erant congrua nulla sunt cõmutatiõne uariata. ex quibꝫ uerbis
beati leonis. Aptius patet ꝙ sicut supius est dictum illi qui conuertũt
ex judeis ad fidem multum sunt habiles. et dispositi ad bonum tam mſ
scientia et doctrina qm̃ mſ moribꝫ et viuendi disciplina maꝝ illi qui ante
habuerunt scientiam legis et ꝓphetarum que multum attestat Euangelio
xp̃i et ejus Sanctissime legi. et multum quoq; utilitate affert fidelibꝫ
xp̃i ad regulas morum uite et discipline sicut ex auctoritate Beati
Leonis. Nam Euangelizato eis Solum mſ xp̃o et ijs qui ad fidem ej

Sacram̃ta ꝓtinent mĩtslectis cedibꝫ et mutatis cetꝝ ꝺia manẽt ꝓnaut erat
et tam ad fidem xp̃i q̃z admores et uitam suoꝝ fideliũ plurimũ de
seruiunt. et aduuant et ideo multum et etiam facilẽ possunt aduuari
m̃ fide et moribꝫ huiusmoꝺi conuersi ex Judaismo. et alios q̃z doc̃e et ad ju
uare postq̃z fuerint ueri fideles effecti ex doctrina et uita sanc
ta. dum essent Judei. q̃ de sarracenis dici non potest ullo m̃. qui m̃
hujusmo doctrina et disciplina legis et ꝓfetaꝝ nunq̃z fuerunt nu
triti neq̃z habuerunt sciẽciam et eruditionem eoꝝ nisi ꝓ quedam fa
bulosa mendacia ab illo miserabili machometo adm̃uenta. et m̃hoducta
sicut patere potest cuilibet eoꝝ sectam et mores diligent̃ m̃huenti que
ꝺia de judeis ad fidem xp̃i ꝺere conuersis: sunt uera nunc ꝓ tpore nio. m̃q
etiam experiẽcia docente uidim9 m̃ partibꝫ nr̃is. multos ex genere ju
deoꝝ conuersos ad fidem xp̃i. fuasisse m̃ paruo tempore magnos doc
tores et moribꝫ et uita maxima. compositos et ornatos. fuisse q̃q̃z ex
eis aliq̃s m̃ ecc̃e p̃os et prelatos. multũ utiles et exemplares ecc̃e et
ejus fidelibꝫ tam m̃ moribꝫ et uita quam m̃ sciẽtia et doctrina eo
.s. q̃ ante dum erant Judei fuerunt nutriti m̃ sciẽcia legis et ꝓphe
taꝝ quoꝝ tamen neminem uidim9 ex hijs qui ad fidem conuer
tunt ex gentilitate .s. ex machometica secta et sue m̃ fidelitatis
errore. eo q̃ tales si qui sunt nunq̃z habuerunt sciẽciam legis et ꝓphe
taꝝ. neq̃z uixerunt secũdũ m̃stitutа eoꝝ. sed potius econtrario
rudes et m̃ mũdi ac male moligerati. et ideo non sunt docibiles ad
doctrinam Euangelicam et ad ejus sciẽciam et uitam. Nec habiles
ita facilẽ ad proficiendum m̃ ea ecc̃e dei sicut illi qui conuertũt
ex judaismo. sincere et fidelit̃ conuertunt. ꝙt nunc fiũt dictum.
uerumtamẽ hec ꝺia multo magis fuerunt uerisimia ꝓ tpore primi
tiue ecc̃e. s. Aplorꝫ tempore. m̃q adhuc durabat m̃cis pro maxi
parte ignorantia de xp̃o usq̃z ad publicationem Euangelij et lex uet9
cessabat tunc temporis cum Euangelio. et poterat licite obseruari
cum eo q̃nũm ad illos m̃ quibꝫ illa ignorancia. nondũ erat ablata et
declarata Imo etiam illi qui nondum. tunc habuerunt noticiam de
xp̃o et ejus doctrina et sancto Euangelio saluari potũt. m̃ dicta ueteri
lege uiuendo. quousq̃z ꝓfecte Euangelium xp̃i fuit diuulgatum et
obligauit omẽs ad credendum m̃ eum et ad ejus fidem recipiẽd
quia extunc jam neminem potat excusare ignorancia si non crederet
m̃ xp̃m et baptizaret̃ sicut hec ꝺia fuerunt lacius declarata Capitu
22. et 27. capis. et ideo qui conuertebant̃ ex judaismo durante
illo tempore non reputabant̃ uenisse nouit̃ ad xp̃m et ejus legem ex
m̃ fidelitate aliqua Imo computabant̃ tunc fideles antiqui qui semp
uixerant m̃ eius lege approbata usq̃z ad tempus illud ꝓ quam

sum

eum usq; ad fidelit^s expectauerant et coluerant. Propt^s q^d erat maior habilitas
et dispositio in illis qui sic tunc recipiebant fidem xpi ex Judaismo ad hoc q essent
uere fideles et multum proficerent in Ecc dei moribus ~~et~~. et doctrina. eo q
nunq; habuerunt. repugnantiam et obstinatioem ad xpm et eius legem. sed
solam ignorantiam ut est dictu. q; sit nunc in illis. qui hijs temporibus et post
conuertuntur ad fidem xpi et eius sacrum baptismu ex dicto Judaismo eo q.
fuerint. ante nutriti et obstinati in Judaica pfidia contra xpm et eius euan
gelicam legem. Quia licet habuerunt noticiam. legis et pphaz. falsam tn
et Erroneam. ac contra xpm oio inffessam. et talem q; sm lram deformata
eos occidit et dapnat iuxta uerbum apli supius in ductum. et ideo habent
aliquod magnum obstaculu ad legem xpi. q^d non habebant illi qui venie
bant ad fidem xpi tempore Ecc primitiue ut ia dixi. Veruntame si huius
modi lra deformata que eos occidit du manent in infidelitate conuersa fuerit
in spum viuificantem p interiorem uocationem et spualem fidei illumina
tionem in istis sic induratis et obstinatis cum eos docet et trahit ad uera
fidem. tunc dicta lra que ante in eis erat blasphema fit spualis ac fidelis
et vera ois illa scientia legis et pphetaz que ante erat in eis infidelis et falsa
et eos decipiebat et damnabat. Et sic fluunt ex gelu aque largissime et
fiunt hmoi sic conuersi ad fidem xpi. multum vtiles Ecc dei. sicut ante erant
pestiferi et nocentes ei. Multo tame erant excellenciores illi fideles antiq
qui ex Judaismo uenerunt ad fidem xpi tpore Ecc primitiue q; isti et ad pfi
ciendu in ea magis habiles et dispositi. eo q nondu infecti fuerant in aliqua
infidelitate ut iam dixi. unde ppt^s non reputabatur neophiti illi qui tunc
ex Judaismo rescipiebant xpi fidem et credebant ei. Jmo habebant^r tanq;
fideles ueri et Antiq ac filij et Jmitatores sanctoz patriarchaz et pphaium
et in ua dei lege illis adeo tradita nutriti et conuersati. ex quibus oibus
clare deducit^r et concludit^r q uerbu Apli phibentis neophitum hordinari in
epum non se dirigebat ad istos qui tunc ex Judaismo fidem xpi recipiebat
sed solu p tunc refferrebat^r ad illos qui conuertebant^r ex gentilitate et
illi dicebant^r neophiti. s. noui in fide xpi et lege dei quam nunq; ante
habuerant et ad quam ex infidelitate gentilitatis tunc nouit^s aduenat
Judei aut tunc fidem xpi rescipientes. Judicabant^r et habebant^r non
noui sed Antiqui fideles ut iam supius dixi. q^d et Paulus ipse ad
Gala. 2. c. declarat dicens. Nos natura Judei et no ex gentilibus pecca
tores. qi dicat. Non sumus proseliti et aduene quasi nouit^s aduenien
tes. sicut gentiles qui ante erant peccatores Idolatre et infideles. sed
sum^s natura. i. gene et natiuitate nra fideles Judei ex semine patri
archaz et pphetaz in lege nati et nutriti. peccatores profecto erant
Judei. Jmo et sum^s nos. q2 si dexerim^s q pctum non habem^s ipsi
nos seducim^s et ueritas in nobis non est. p. Jo. p. Sed tame ut
dicit. glo. ordinaria. Tanq; ualde Jniquos et grauibus pctoz sarcinis
honeratos uocabant. hic Judei qrum more loquebatur aplus ipsos gen
tiles peccatores. q^d nomen eis imposuerant Judei ex uetusta supbia

tanq̃ ipsi Judei Justi essent cum tamē et ipsi essent pectores Sicut iam dictū
est. Hoc tamē erat ꝓpt̃ transactam gentilium infidelitatem et Idolatriam
ꝓpt̃ q̃m Judei reputabant eos maximos pactores et aspernabant̃ eos ꝓut dictū
fuit Supius. Fuit aūt et ipse Paulus aliqn̄do etiam in incredulitate sua
blasphemus et ꝑsecutor et contumeliōs⁹. Sicut scribit .p̃. thimo. i. Hoc est quia
resistit predicationi Euāgelij xpi. et eam impugnauit et Ecc̃am dei ꝑsecutus fuit
Sed tamen hoc fecit parua tpore et ex ignorantia. et q̃ndo fuit uocatus et
Illuminat⁹ a xpo statim obediuit et cum max̃o feruore et humilitate ad
eum rediit. Sicut scribit ad Gala. i. et Pri. thimo. i. cap. et ideo non erat
computand⁹ tanq̃ uixisset in infidelitate et nouit̃ uenisset ad fidem max̃e
cum hoc ignoranter fecisset putans zelare et defendere legē dei et tradiciōes
patrum suoꝝ ut ibi dicit. Patet etiam hoc idem ꝑ sacros doctores. s.
q̃ uerbum Apli ꝓhibentis neophitum ordinari in Epum non dirigebatur
ad illos qui tunc ex Judaismo credebant in xpm sed ad illos solum qui
ex gentilitate ueniebant ad eum et ejus fidem et baptismū recipiebant
et q̃ illi tunc dicebant̃ neophiti et ꝓhibebant̃ ab Aplo ordinari tpore
Eclesiē primitiue. donec essent solidi et instructi ꝑ aliquam succesionē
temporis in fide. et ejus moribꝰ et doctrina. Nam Bet⁹ Jo. crisostom⁹
exponens illud uerbū apli. i. thimo. 3. non neophitum. homelia. 10.
in expositione dicte Eple sic ad ꝓpositū dicit. Non neophitum inquit.
Hic non etatem adolescentie significare uoluit sed eum qui nouit̃ esset
instructus. ueluti quedam nouella plantacio. Ego. n. inquit plantaui
Apollo rigauit. sed deus incrementū dedit. Nam ꝓfecto si adolescentiā
signare uoluisset nihil dicere ꝓhibebat. non adolescentē. ipse quippe
eum ad thimoteū scriberet. Etatem in Epo sumopē inquirendam monuit
cum dicit. Nemo adolescentiam tuam contempnat. q̃r. n. ex gentilibꝰ
tunc pleriq̃ ad Ecc̃am accedebant ac baptizabant̃. cauendum aūt monuit
ne continuo nouit̃ imbutū Ecc̃e sacramentis ad hujus cenio principatus
onera ferenda proueheret si. n. ante q̃ discipulus esset. magister as
sumeret̃. quamprimū attolleretur in arrogantie fastū. et si ꝑius q̃
subijci disceret in rectoꝝ ordine locaretur. cito intumesceret. Idcirco
subjungit ne Elatus in Judicium incidat diaboli. Hoc est. ne in eandem
incurrat damnationem q̃m ille ꝑ arrogantiam ꝑtulit. Hec ibi. Item
Bet⁹ Ambros⁹. in libello suo qui dicit̃ pastoralis. exponens eadem apli
uerba. sic ad ꝓpositum dicit. Item sequit̃ et ait aplus. Non neophitū.
hoc est. qui nup̃ ad fidem ex gentilitate aduenit. aut certe ex militia
seculari ad clericatus officium sotiatus est. hij ergo non tam passim
sacerdotalem arripiant gradum. ne Elati in sup̃biam: in Judicium inci
dant et laqueum diaboli. q̃r q̃d longo tempore minime discunt in paruo
tempore seruare nō possunt. Hec ille. Hoc idem etiam patet ex sacro
canone. 48. dis. Vbi reddendo. Gratian⁹ causam hujus ꝓhibitionis
ab aplo facte sic dicit. Prohibent̃ etiam neophiti in Epos ordinari
ut qui erat heri cathecuminus hodie non fiat Epus. qui heri erat in

theatro. hodie non sedeat in Ecc. qui uespere erat in circo. hodie nō
ministret Altario. qui dudū fuerat fautor histrionū. hodie non sit
consecrator uirginū etc. Hec ipsa eadem uba ponit. glo. ordinā. in dicta
apli Epla exponens hoc ubum. non neophitum. et idem supsit Gratianus ea.
Ex quibus manifeste patet q hmōi phibitio de neophito non ordinando. facta
fuit de gentilibus tunc nouit ad fidem conuersis. et illi tunc uocabant neophiti
quia oia ista sup dicta que redduntur p causa precepti aplici de neophito non or
dinando. Solos gentiles tangebant et comprehendebāt. et nō Judeos ullo modo.
Nam theatrum erat locus spectaculorum gentilium ubi fiebant ludi eorum a
spectando nominatum. quoniā in eo populus gentilium stans desup ac spectans
ludos contemplabatur. et erat idem qd pstibulū. eo qd post ludos exactos mere
trices ibi pstrarent. Sicut dicit beatus Isidorus Ethimolo. li. 18. c. 45.
fauere etiam histrionibus qd hic dicitur. erant mores et actus gentilium
Circus similiter erat quidam ludus gentilium et uocabantur ludi circenses
prout dicitur. 11. q. 3. Cum apud. De quibus etiam ludis. Beatus Isidorus. Ethimo.
li. 18. c. 30. Sic dicit. Ludi circenses. Sacrorum causa ac deorum gentilium
celebrationibus instituti sunt. Unde et qui eos spectant. demonū cultibus in
seruire uidentur. Et infra. eodem. c. dicit. Circenses aut ludi. Ideo dicti sunt
Vel a circuendo. uel q ubi nc mete. olim gladij ponebantur. quos quadrige
circuibant. et inde dicti cirsenses. ab ensibus circa quos currebant. Siquidē
et in litore circa ripas fluminū cursus agitantes gladios in ordine. in ripe
litore ponebant. et erat artis. Eqs circa pricula torquere. et inde circenses
dicti putantur qi circuenses. Item. c. 31. dicit q circus soli principaliter
consecratus est a paganis etc. De q et de circe filia solis que fuit maga et bene
fica et sacerdos demonū. multa alia dicit p totum cap. et q ab eius nomine
circi appellacione greci putant circum esse dictum et q in eius abitu et ope
magice artes exercebantur. et cultus Idolatrie recognoscebatur. Item cap.
32. dicit & ornamenta circi erant oua. meta. obeliscus. et carcer. et mul
ta alia de eodem subiungit Ibidem. Ex quibus oibus patet q quocunq mō
circus sumatur ptinet ad gentiles et qd erat ludus demonibus consecratus
uno modo acceptus. Unde concludendo patet qd illa apli phibitio solos gen
tiles q conuertebantur tunc temporis tangebat et phibebat. nunc uo omēs
tangit et phibet. tam illos q ex gentilibus qz eos qui ex judeis couertūtur
et q minus constringit et coartat illos q ex Judaismo conuertuntur qz
illos qui conuertuntur ex gentilitate. siuere conuertantur. et signa uere conuer
sionis in utrisq eqliter apareant. Et q hec apli phibitio absolute
de se et p se non tangit pplum aliquē. determinatum aut gentem ita
ut illam solam constringat et liget omni tempore et non alteram nisi
ex consequenti et p accidens. s. in quantū in pplo illo. Vel gente. in
uenitur causa illius prohibitionis in aliq tempore. et non in alio pplo
uel gente. et q alio tempore contingit aut contingere potest e conuerso
sed solū tangit et coarctat psona quamlibet. nouit ex infidelitate cōuersam

quecunq; sit illa in qua inueniat causa illius prohibitionis. s. nouitas fidei
ad quam sequit non idoneitas aut ruditas uel indispositio ad dicti ordinis usu
et exercitium. De 2. u dicendum q solum prohibitu est neophitis ab apto
ne ordinentur in Epos sicut patet. 1. ad thimo. 3. et hoc idem patet ex ipso
sacro canone 43. dis. c. prohibent etiam. Ex uerbis. n. Apli. et sacri ca
nonis non prohibet aliud q id qd est dictum solum. ex intellectu tamen doc
torum deducitur ex auctoritate apli. q etiam sit prohibitu eis ne ordinent
in presbiteros. de alijs tamen ordinibus. nec de promotionibus ad cetera Ecca
beneffia offia et dignitates. nichil prohibitu est eis quin illa possint obtinere
recipere et possidere. q de conuersis ex iudaismo ad fidem xpi clare est
Jam expressum in iure prout habet extra de rescriptis. Eam te. ubi
concludit et dicit. p eo aut ut iudeus extiterit eum dedignari no debes
sup qd uerbum Abbas Nicholaus de cicilia. sic post alia ad propositu dicit
ultimo nota. q iudeus factus xpianus. est capax beneficij Ecclesiastici et
potest impetrare in Ecca cathedrali nec est contemnendus quia fuit iudeus
sed comendandus quia ad fidem conuersus. Hec ille. deinde u conside
randu q hec prohibitio de neophito non ordinando in Epum uel presbite
rum non durat semp in eo dum uiuit. Nec transfert ex eo ad filium
uel aliquem alium genis sui sed solum durat in eo quandiu durat
illa nouitas sue conuersionis. ad fidem et sacru baptismu ex quo uocatur
neophitus. i. nouelus in fide ad quam nouitatem. consequit quedam in
dispositio uel non idoneitas psonalis ad executionem hmoi ordinis psbiterij
uel Epalis. transacta aut illa nouitate subscriptionis fidei et sacri
baptismi p aliquam temporis successionem. Jam talis sicut illecesat esse
neophitus nec deinde iam de cetero est prohibitus ab Apto uel a iure. in aliquo
ratione huius nouitatis fidei sed potius reputat fictione iuris habilis
et idoneus uel saltem non impeditus ad dictum ordinem psbiterij uel
Epatus ad quem ordinem obtinendum non repelletur iam deinde ratione
dicte nouitatis fidei. etiam si non sit dignus aut habilis et dispositus
ad illum. Sed repellet aliunde videlicet ex alio capite et obiectione
s. quia est criminosus uel rudis aut supbus uel illiteratus. aut aliqd
huiusmo non tamen tanq neophitus q iam desijt esse postq cesauit
esse nouellus aut recens in fide. Hec u nouitas fidei et baptismi ppts
qm dicit aliquis neophitus et est ab apto et a iure prohibitus ut est dictum
satis paruo tpore mensurat ad hoc q transeat et desinat esse sicut
patet ex uerbis sacri canonis supius positis. in quibus dicit. Qui erat
heri in theatro. hodie non sedeat in Ecca. qui uespe erat in circo hodie
non ministret altario. Hec aut uerba. s. heri q ibi bis ponitur
et uespere qd semel ponit. Sunt aduerbia recentis et modici tporis
relata ad hodie. ut ibi referunt. in quibus oibus sic conjunctis et ad
inuicem relatis designari et includi uidet tpus durationis neophiti ac
sue nouitatis in fide et prohibitionis in ordine. Item ibi addit et dicit q sa
cerdos mometaneus nescit humilitate. et loquit de neophito no ordinando

quem sigmficare uoluit ꝑ sacerdotem momẽtaneũ. momentũ ũ est
minimũ atq; angustissimum temp⁹. a motu sideũ dictũ. ꝑut dicat
Beat⁹ Jsidor⁹ 2ᵗᵉ primo. ℓ. 5. c̃. 2. Item neophitus ſm̃ mterꝑtatiõem
aut deriuatiõnem dicat² nouellus m̃ fide. aut nup̃ renatus ꝑut supꝰ
est dictum ex auctoritate Beati Jsidori. ſ. 2 neos q̃d est nouũ et phitus
q̃d est fides. Nouus aũt idem est q̃d recens uel non uetustus. nup̃ ũ
est aduerbiũ temporis et cõpomit² a nouus et tempore. i. recenti spõe
q̃ modo paum ante hoc temp⁹ ex quib⁹ ois⁹ patet. q̃ Jura et sacri
doctores ꝑ hec supꝰ dicta nomina et adũbia sigmficare uoluerunt esse
aliquem terminum nouitatis et ꝑhibitois. neophitꝰ non ordinandi
et illũ esse satis breuem q̃d transacto et finito Jam talis non sit
reputandus nec uocet² neophitus. nec sit de cet⁹ tal⁹ nouitat⁹ m̃ fide. ordi
nari ꝑhibitus. Vnde satis apꝛet. ad paucum tps Judicari debere huiusmõ
ꝑhibitio apli de non ordinandis neophitis m̃ Epos. uel presbiteros. et sic fut
tiacten⁹ obseruati ꝑ apbatam 2cle consuetudinem. q̃ sicut dictum est supꝰ. c̃.
47. magnã m̃ omnib⁹ habet auctoritatem. ad ceritudinem rei dubie fa
ciẽdam. et ideo semp est ab oĩbus fidelib⁹ 2mulanda et imitanda. Cum
tamẽ hmõi ꝑhibitois aplice nonsit prefixa mensura. nec positus termin⁹
certus et determinatus a iure huius temporis m̃q aliquis nouꝰ baptizat⁹
debeat Judicari neophit⁹ et sit ꝑhibitus ordinari. quo transacto iam non
reputetur neophitus. nec sit ordinari prohibitus. Videt² standũ esse iu
dicio et determinatiõi sũmi pontificis ad quem ꝑtinet Epꝰ ordinare. Deinde
Vero q̃tum ad ordinatiõnem presbiteroꝝ stari q̃ꝫ debere Judicio et
determinatiõi Epoꝝ m̃ dioc⁹ suis. Jn mta aũt religiõne Sancti Hiero
nimi de hispania. trienale temp⁹ statuit² et prefixit² ꝑ statuta et cons
titutiones dicti ordims ipsis nouitijs conũis cuiuscunq; gems aut status
m̃ seculo fuerint dum ibidem uixerint qui ut supꝰ dictum est. ex aucto
ritate sacri canonis neophiti 2tiam uocant². q̃d temp⁹ trienale a tpore
sue professiois computatur. ad hoc ut quis eoꝝ possit 2ligi m̃ prelatum
et priorem alicuius monasterij dicti ordims que quidem prelatia et
priorat⁹ fit ꝑ electiõnem Juridicam mterios et confirmatur aut m̃firmat²
ꝑ priorem gnalem qui est supiemus m̃ ordine aut ꝑ comissarios suos. m̃q
priorat⁹ genali idem etiam obseruat². ut. ſ. ꝑ triennium a tpore professiois
computandũ non possit quis⁹ ad illum 2ligi et assumi nisi prius com
pleuerit triennium professioms sue m̃q etiam aliqd amplius maiꝰ
et solẽnius obseruat² et utrusq; priorat⁹. sue genalis sue non genalis
reputat² dignitas et fit ꝑ 2lectiõnem in forma et solemnitate Juris
potest tamen dispensari ꝑ priorem genalem ordinis et aliq̃do dis
pensatio est ꝑ necessitas comunis. utilitas et sufficiẽtia ꝑsone hoc
exigit ut. ſ. aliquis nondum Completo triennio sue professiõis 2ligat²
et ꝑmoueat² ad aliquem dicti ordims priorat⁹. et hoc etiam michi

videt saluo meliori judicio licet non determinet ab aplo neq a jure
hujusmodi temp9 prohibitionis neophiti ordinandi .s. qd temp9 triennale
de comuni cursu sit sufficien p hac dicta prohibitione a tempore perceptio
nis baptismi in antea computandu. et hoc secundu noia in sacro canone
constituta .s. hiere et sero. relata ad hodie. item nouellus in fide et
nup renatus. et sacerdos momentaneus. que oia satis ad paruum temp9
significant deberi judicari neophitu. et esse prohibitum ordinari et
hoc qq videt esse congruum sm breuitatem nre etatis. in qs fines
seculorum deuenerunt. in q non solum merita sed etiam ipsa corpora
defecerunt. Et ideo districtionis antiqui tporis non patiunt manere
censura. put scribit et notat. 34. dis. c. fraternitatis. Et q intra
illud etiam temp9 possit neophitus ordinari p qndam dispensationem
si hoc exigat neccesitas aut comunis utilitas. uel merita et sufficien
psone promouende aut alia quelibet causa rationalis et sufficiens. Verius
tamen est q in judicio et libera determinatione summi pontificis put
est dictum consistit emoi taxatio et prefixio temporis neophiti non
ordinandi et illa debet haberi p lege. Deinde u qntum ad ordinationem
presbiterorum videt stari debere judicio et determinationi eporum in
diocesis suis. qui cum timore dei. et hominu dilectione. ac comuni ecce
utilitate. ista pro tempore determinabunt. siue p modum sme aut
neccesarie dispensationis. secudu circunstantias tporis ocurrentes .s.
dispositionis et sufficientie psone ordinande. et nescesitatis ecce cui pre
fici debet aut ordinari. et deuotionis cleri. uel pplu id petentis. et
utilitatis ecce aut fauoris et honoris fidei. que inde sequi creduntur
aut sperant. Non .n. hmoi pticulares circunstantie. et cause que indu
cere possunt ad citius aut tardius ordinadu aliqm talem possut com
prehendi. aut aliq modo numerari. et min9 dijudicari. absolute et
in generali. quia infinite quodam sunt et multiplicit variabiles. et
ideo non cadunt sub arte nec sub enarratione aliqua. sicut scribit .2.
Ethico. Sed oportet semp operantem ea que sunt ad temp9 attendere put
ibidem subiungit. Patet. g. ex sup dictis. q non est dicedus neophit9
ullo m dum fuerit effectus adultus. et uir ille qui licet fuerit filius
alicujus infidelis siue judei siue gentilis. fuit tame baptizatus.
dum esset paruulus. etiam si fuerit ante baptismu circuncisus. Item
q multo min9 est apellandus. uel habendus neophitus. ille qui natus
fuit ex parentib9 jam fidelib9 et more ecce ptinus baptizatus etia
si illi fuerint ante judei uel sarraceni. Item q non est habendus
nec dicendus neophit9 ille qui licet esset adultus. et uir. qndo fuit
effectus xpianus tame uixit jam p aliquod temp9 et annos in fide
xpi postqz fuit baptizatus. oium istorum clara est ratio. quia .s.
nullus eorum est nup renatus aut in fide nouellus. qd requiritur

ad hoc quod dicat et sit neophitus sicut fuit nunc satis declaratum supius
Item patet etiam quod neophitus quicunque etiam nuper baptizatus aut in fide nouellus
solum prohibetur ab apostolo et a iure non ordinari in Episcopum aut presbiterum
sed non ad alios ordines aut officia et beneficia ecclesiastica sed illa omnia
potest impetrare obtinere et habere etiam in ecclesia cathedrali. prout supius est
aperte probatum et declaratum. Item patet quoque quod hec prohibitio apostoli et
sacri canonis de neophitis non ordinandis in Episcopos aut presbiteros non du
rat nisi ad aliquod peruenit tempus quo transacto in quolibet eorum illi non
sunt dicendi neophiti. nec ratione huiusmodi sunt ordinari prohibiti. hec
autem omnia clara luce deduci poterunt et concludi ex hijs que in hoc presenti c.
allata sunt et probata. que tamen ex illis inferre et concludere pretermitto
breuitatis causa. cum ea possit quilibet per se ipsum ex hijs que dicta sunt
satis aperte deducere et concludere. Veruntamen cum hoc est merito con
siderandum quod si Episcopi et prelati in conferendis et distribuendis beneficijs
et officijs ecclesiasticis prudenter et fideliter se haberent conferendo ea absque
acceptione aliqua personarum dignioribus ac melioribus et sufficientioribus qui
cunque essent illi siue ex iudeis siue ex gentilibus facti fuerint christiani multum
ecclesie dei proficerent. quoniam per hoc exercitarentur communiter omnes ad scientiam
adquirendam et habendas uirtutes. et per oppositum fiunt multi remissi et
tepidi ad omne bonum. Imo et proclives ac precipites ad malum. Nam
sicut primo yconomice. philosophus scribit. quando bonum non fit bonis nec melioribus
melius. nec redduntur merita uirtutis et malicie efficiuntur homines peiores. Item
quod presens negotium tangit auferentur per maxime parte ista scandala et turbationes que
in ecclesia dei quotidie suscitantur et crescunt. Cum unus alium nititur expellere
et se ipsum preferre ac superponere sua propria presumptione siue generis
nobilitate siue quacunque alia causa non iusta aut rationabili sicut in hoc
isto dicto scismate de quo agimus contingit assidue. Propterquod precipitur
in lege ad huiusmodi questiones et turbationes amputandas ut equa sit omnibus
mensura. s. secundum proportionem sui meriti laboris et sufficientie. Leuiti. 6. c.
filijs Aaron equa mensura per singulos diuidetur. que omnia quia in figura con
tingebant illis et scripta sunt ad correctionem nostram prout scribit Apostolus. 1a. corin.
10. capo. Ideo multum abundantiori iusticia sicut precipit christus Mat. 5.
obseruari deberent in nobis pro statu euangelice pacis et charitatis in quo
amputari debebant per christum nostrum uerissimum redemptorem omnia ista scan
dala omnes emulationes. et omnes iste dissensiones. Sicut diu ante fuerat
prophetatum Ezechie. 34. c. qui per totum capitulum. in quo inter alia spiritus dicitur
Vos autem greges mei dicit dominus deus. Ecce ego iudico. inter pecus et
pecus. Arietem. et hircum. Nonne satis uobis erat pascua bona de
pasci? insuper et reliquias pascuarum uestrarum conculcastis pedibus uris
et cum purissima aqua (pro) biberatis reliqua pedibus uestris turbabatis
et oues mee hijs que conculcata pedibus uris fuerant pascebantur. et que
pedes uestri turbaberant hec bibebant. Propterea hec dicit dominus
deus ad eos. Ecce ego iudico inter pecus pingue et macilentum

Pro eo q̄ lateribus et humeris impingebatis et cornibus vris uentilabatis oīa in
firma pecora. donec dispergerent foras saluabo gregem meū et non erit ultra
in rapinam. et iudicabo inter peccus et peccus. et suscitabo sup ea pastorem
vnum qui pascat seruum meū dauid. Ipse pascet ea et ipse erit eis in
pastorem. ego aūt dominus ero eis in deū. et seruus meus dauid princeps in
medio eorum:: Ego deus locutus sum et faciam cum eis pactū pacis. et
cessare faciam bestias pessimas de trra. et qui habitant in deserto securi
dormient in saltibus. et ponam eos in circuitu collis mei benedictionem. et de
ducam imbrem in tempore suo. et pluuie beneditionis erunt. et dabit lignū
agri fructum suū. et trra dabit germē suum etc:: In quibus uerbis
satis significat et demonstrat. eqlitas et concordia totius ppli xpiani que
tunc p xpm erat futura. ut ibi dicitur. et nunc iam p eum facta est
et cessatio q̄q contencionis eorum et remotio opressionis et uiolentie. ac sup po
sitionis quorundā ad alios sup bonis ecc adquirendis et obtinendis. que
oīa p xpm fieri debebant. put facta sunt sufficient. qntum ad eos qui
eius sacra vestigia et scti euangelij doctrinam sequunt. Nam ad hec sup
dicta refferunt sacri doctores. hanc supius positam pphetiam. Cuius exposi
tionem p singula diserere. et ad eam oīa alia que ad hoc adduci poterant
refferre et aplicare esset longum. Hoc tn sufficiat in suma q̄ pecora et oues
que hic noiant appheta. sunt pplus dei. sicut de sepatet. et in fine capli
concludit et dicit. Vos aūt greges mei. greges pascue mee. homines estis
et ego dominus deus vester ait dominus deus. Pecus vero pingue et ma
cilentum sunt fideles feroces et mansueti. potentes. et simplices. qui
etiam. designant. p hircos. et Arietes. qui ibidem scribunt reddendo
singula singulis. Isti aūt feroces et pingues. impingunt lateribus et hume
ris. et uentilant cornibus suis oīa infirma pecora donec dis pergant
foras. ut ibi dicit. Eo q̄ feroces et potentes impugnant simplices et
paruulos ac mansuetos. p fortitudinem et potentiam. ut eos ejiciant ex
bon ecc. sicut fit in hmoi scismate et impugnatione de q̄ est pns
negotium. p qd volunt isti feroces emuli pijcere ex officia et benefft
ecc. eos qui fuerunt conuersi. aut conuertit et conuertent ex iudaismo ad
fidem xpi. put ad oculum patet. In eo aūt q̄ dicit. q̄ cum ipsi aquā
purissimam biberint reliquam pedibus suis turbant etc. Significat q̄ isti
utentes melioribus bonis officijs et beneficijs ecc. cetera turbare intuntur
et impedire uolunt ut alij ea non habeant. sed cum amaritudine et
subiectione uiuant in ecc. Et hoc idem est qd dicit. Nonne satis uobis
erat pascua bona depasci et cetera. Eo q̄ deberet sufficere vnicuiq fideli
habere honorem et comodum in bonis beneficiorum et officiorum ecc dei iux
modum sue capacitatis et sufficientie. et eis uti in vita pnti. et non sibi
oīa velle appriare et uendicare. ac alios fres et pximos suos ab eisdem
expellere. Contra hos ergo profertur diuinum iudicium cum dicitur. Ecce
ego iudico inter pecus pingue et macilentum et inter Arietem et hircum. s.

ad reprobandum

ad reprobandū hmōi contentiones et opresiōes maiorum et ferocium ac fortiorū.
adūsus simplices et impotentes et ad distinguendū inter eos qntum ad penam et
premium malorū et bonorū per modum q. dicit Mathe. 25. c. Et statuet oues
quidem a dextris suis. edos ad sinistris. etc. Vbi subiungitur in Euangelio
Judicium durissimū contra hujusmō hedos uel hircos impingentes in proximos suos
et oprimentes eos. Subiungit aūt statim in pphetia. p quem debeat fieri hu
jusmodi saluatio et reparatio fidelium. atq eorū judicium. cum dicit. Saluabo
gregem meū. s. de opressiōibus et contentiōibus supdictis. Judicando et reprimendo
malos et feroces vsurpatores et opressores. etc. ut est dictum. et hoc vz fieri
debebat. p regem xpm cum subditur. Et suscitabo super ea pastorem vnum
qui pascat ea seruū meū dauid. s. xpm ex semine dauid sm carnem natū
prout declarat Mathei. 1. et ad. ro. 1. cap. Et dicit seruus dei secūdū hu
manitatem assūptam. Sicut ipse idem dicit. Jo. 14. pater maior me est. Et
ipse est pastor harū ouium omnium Ecc. Jo. 10. Ego sum pastor ouium. Item
est uerus pastor ibidem. Ego sum hostium ouium. Item est pastor bonus.
Ibidem. Ego sum pastor bonus et cognosco oues meas. et cognoscunt me mee. Et
Ideo ipse est liberator et congregator earū in vno ouili et sub vno pastore. Jo. 10.
Alias oues habeo. s. in pplo gentilium que non sunt ex hoc ouili. s. ex pplo ju
deorū. et illas oportet me adducere. s. ad Eccam catholicam p fidem cum hijs
que sunt de pp judeorū. et fiet vnum ouile. s. vna Ecc catholica xpiana ex vtrisq
oibus eis. Et vnus pastor. s. erit oibus sic conjunctis in fide et charitate. s. vnus
xpus. qui pacifice reget eas omes sicut fuit declaratum supius. c. 34. Vnde
sequitur. Ipse pascet ea. s. oia ex vtroq pp conjuncta uerbo Euangelico et
virtutis exemplo. Ego aūt Dominus ero eis in deum. s. p xpiane religiois
cultum. Et hoc esse debebat in vna Equalitate et concordia omnium eorū ppt qd
ibidem dicit q pastor xpus ex semine dauid. debebat esse princeps in medio eorū
. s. sine acceptione aliqua psonarū neq ad vnam partem nec ad aliam declinando
Sed in medio Eqlitatis et concordie eos regendo in oibus bonis spualibus et tem
poralibus Ecc eos pascendo et gubernando. Vnde sequit. Et ponam eos in circuito
collis mei. s. militantis Ecc benedictione. i. faciam et ostendam eos benedictos
omni. s. benedictione spuali qua benedixit nos in celestibus in xpo put scribit
Aplus ad Ephe. 1. c. et hec bno ponitur in circuitu Ecc. ut hic dicit. ad signā
dū. q sup totam Eccam. et sup qslibet ejus fideles effundi et dari debebat absq
genis alicujus distinctione. aut psonarū aliqua acceptione. De q etiam sequitur
et deducam imbrem. s. gratie in tempore suo. qd potissime fuit impletū
in primitiua Ecc. qndo spus s. uisibiliter descendit sup aplos Actuū 2.
et postea in alios credentes p impositionem manuum aplorū Actuū 8. et
postea in alios p predicatione Beati Petri Apli. et p fidem ac deuotionem
eorū actuū 10. c. que oia facta sunt tam sup judeos qz sup gentiles
credentes. sicut patet in locis iam dictis. ad denotandū et demonstrandū
q dona et beneficia Ecc militantis. debebant esse coia oibus et singulis xpi
fidelibus ex vtroq pp collectis et addunatis. Nam p imber gratie spus
sancti sup eos omes tun uisibilit. ac postmodum sup fideles Ecc inuisi
bilit descendentem significat et demonstrat. oia alia bona offa. et benefia
Ecc militantis. que ex hac gia spus sancti tanqz ex fonte principali

mflu xl descendunt et dant ecc fidelib9 ad vtilitatem comunem mi
ficationem corporis mistici xpi quod est ecc. Sicut scribit Aplus largius
p. corint. 12. et ad ephe. 4. c. debent esse cora. orb9 et singulis. utriusq; ppli
fidelib9 p capacitate et meritu ac sufficiam cuiuslibet eor9. sm rectam et iustam
destributionem. absq; p sonarum accepcione vicarij ihu xpi. quem constituit
loco sui. ut det illis m tpore hmoi tritici mensuram. ut scribit luce. 12. c.
conuenientem et conformem mensure qm xp9 diuisit. et dedit eor9 vnicuiq; sic
scribit ad ro. 12. et ad ephe. 4. c. Et sic donato principali. s. spu sancto.
donat ecclam. cum eo fidelib9 ecc certa alia dependentia ex eo dona et ben
sicut de xpo aplus scribit. et de eo ducat hanc consequentiam. ad oia dona
et bona ecc p oibus suis fidelib9 dicens ad. ro. 8. c. Si deus pro nobis
quis contra nos? qui cum ppio filio suo non ppercat sed pro nobis omnib9
tradidit illum. qm non etiam cum illo oia nobis donauit. Quis accusabit
aduersus electos dei? Deus est qui iustificat quis est qui condemnet? Ex
hmoi ergo benedictione. m circuitu totius ecc. et ex hmoi imbre gratie et
pluuie vnionis xpi super omnes suos fideles sequi debent multiplicatio bonor9 opu
et fecundatio fructuu spualium in ecclesia. Ideo subditur. Et dabit lignu agri fructu
suu. et terra dabit germen suu. propterq; debent muitari et non impediri et turbari
omnes fideles ecc ad profitendum m ea p offia et administracione
eius quotq; fuerint idonei et sufficientes quia unq; sunt illi. Sue exsudei
sue ex gentilib9 credidierint. p quib9 etiam. ex precepto xpi grandis est
deus. ut eos faciat idoneos ministros. et mittat m ecc. ex eis multos ad
profitendum m ea bonos operarios. Matthe. 9. c. Messis quidem multa
operarij u pauci. rogate ergo dominu messis. ut mittat operarios m messem
suam. Ex quo patet. qntum errant et q3 destructo rigore sunt iudicandi
qui non solu orare deum p hmoi operarijs mittendis m messem xpi et ecc
sed etiam more pecor9 ferocium. et mpm genthum furiare satagunt et ex
pellere conant. fideles fratres et proximos suos a pascuis ecc. militantis et
ab hmoi operatione. s. ab officijs beneficijs et administracionib9 eius m quib9
possunt et debent iuuare et proficere sicut et ipsi pro quib9 etiam ipse x9 rogari
precepit. Vnde merito repetam9 eius uba pphete. Nonne satis uobis erat pas
cua bona depasci. nisi et reliquias pascuaz uraz9 conculcastis pedib9 uestris et ex
Reliquid aut tanq; p medium conueniens fieri debebat hmoi equitas di
tributionis bonor9 ecc int eius fideles et pax et concordia int eos omes indicat
cum dicit. ego dominus loquutus sum et faciam cum eis pactum pacis. i. dabo
eis legem euangelicam que est lex amoris et charitatis. et p consequens pacis
p quem ipse xp9 primceps pacis. regit et pascit oes suos fideles. sicut
declaratum est supra cap. 34. ubi ostensum fuit quom. m aduentu xpi
et post debebant esse omes eius fideles. mha vnam. s. ecc. pacifici et con
cordes. et habitare m ea lup9 cum agno et pardus cum hedo accubare aubisq9
Vrsus et leo simul morari. et Paruulus xpus thus debebat minari et rege
eos pacifice et m charitate. s. deposita omni ista ferocitate que reprobat
et condemnat m hac pnti sup nunc possita pphia. m q sequitur. Et adiuc
faciam bestias pessimas de tra et qui habitant m deserto securi dormient

m saltib9

in saltibus. Per hoc designatur remedium prohibens impedimentum et obstaculum
pacis ac securitatis concordie et equalitatis omnium xpi fidelium sub principe xpo
viventium quod est ablatio pessimarum bestiarum inter eos. que quidem bestie sunt
vitia pessima paci et charitati Euangelice contraria et inimica. ex quibus sequuntur
Emulationes. rapacitates. impugnationes et opressiones. Interque sunt spiales
ac ferocissime bestie grauissime et nociue. inuidia et ambitio glorie et hu
mane potentie. que ut statim dicetur ablate sunt. et expulse per xpm ab eius
pplo et grege. fera quidem. pessima est inuidia. que occidit Abel et deuora
uit Joseph. et talis ac tam pessima est. ut eos quos semel inuaserit pes
simos ac pestiferos faciat in sua feritate. Adeo ut Betus Jo. crisostomus
dicat huiusmodi homines inuidos debere esse lapidibus impetendos. et omni cru
ciatu torquendos non aliter quam canes rabidos. et demones pernicios. et atroces
furie. et comunes humani generis hostes. et inimicos homilia. 10. sup Mat.
de ope perfecto. ubi multa quoque alia miranda. scribit de hac bestia pessima
et ferocissima. quam dicit magnam esse in Ecc. multoque maiorem esse ess clero
quam in laicis inuidiam. Bestia etiam. est ambitio potestatis et glorie. de
qua sic scribit ipse idem Betus crisostomus homilia 29. sup Joanne dicens
graue quidem est glorie amor. graue nimquam et multarum ipsa spinarum
plena gloria. et que difficile tolli potest. fera et multorum capitum bestia
et in eos quibus fouetur. et a quibus suscipitur armata. quemadmodum enim
uermis ligna ex quibus nascitur. et rubigo ferrum consumit. ita inanis
gloria. altricem sui Animam perdit. Quare multa opus est diligentia ut
hunc tollamus affectum. Hec ille. Iste igitur bestie pessime que contur
bant orbem. que dispergunt xpi gregem. que sibi omnia Ecc. x bona usue
pare contendunt. et infratres et proximos infirmiores ac simpliciores im
pingunt. eosque de Ecc. pascuis expellere satagunt. et nec gratie imbrem
nec difussionem spiritus sancti sinunt esse comunem. nec fideles xpi omnes
in domo vnanimes habitare. nec in pace Ecc. eosdem securos dormire permi
tunt. Hec turbauere Moysem et Aaron. eos a sacerdotio et regimine ppli
dei expellere satagentent omnemque Ecc.am dei penitus abrumpentes. per
Chore datam. et Abirom. quos propter hoc terra viuos absorbuit. eorumque complices
diuinus ignis consumpsit. Numeri. 16. c. Multos quoque alios inuaserunt iste
pestifere bestie. in illo veteri pplo dei. Cain. s. Esau. Labam. et filios
Jacob. ac ceteros qui numerari non possunt. per quos tanquam per homines rabidos et fe
roces gregem illum dei ueterem impigerunt. concuserunt et turbauerunt. sicut
nunc etiam per similes alios gregem xpi. et eius pplum sepius concutere et
turbare probantur. Que bestie pessime. iterum in ipsum sacratissimum xpi colle
gium intrare et irrumpere tentauerunt. cum Jacobum. et Joanne. potestatis et
glorie cupidos. ceteros uero decem inuidie indignatione comotos inuadere sata
gerunt. sicut scriptum est. Mathe. 20. c. Ac deinde omnes eosdem. iterum
temptauerunt de mororitate certare. Cum facta est contentio inter eos quis
eorum uideretur esse maior. Luce. 22. c. xpus uero qui huiusmodi bestias pessimas
expellere venerat. easque cessare facere. a fidelibus gregibus suis. eas semper
insequtus est. sicut scriptum erat per pactum pacis. quod dedit sicut datu
rus erat fidelibus suis. s. Euangelicam legem. que tota est plena humili
tatis dilectionis ac charitatis et pacis. quibus armis iste pessime bestie

vulnerant et fugiunt. Vltimo tamē cū eius diuinū gregem ac celeste colle-
gium aperta fronte tentauerunt intrare ac eius fideles oues dispergere et lace-
rare prout nunc dictum est sup. statim eas repullit ac perpetuo decreto a
fidelibus suis et eius Euangelico grege relegauit. a se metipso dans formā
et ponens exemplum. Matel 20. cap. Scitis quia principes gentium
dominātur eorum. et qui maiores sunt potestatem exercent inter eos. Non ita
erit inter uos. sed quicunque uoluerit inter uos fieri maior. sit vester mi-
nister. et quicunque uoluerit inter uos primus esse erit seruus vester. sicut
filius hominis. non uenit ministrari sed ministrare. et dare Animam suā
redemptionē pro multis. et idem qui habetur. luce. 22. c. In quibus uerbis
satis reprehendit et destruit. duorum fratrum ambitionem. et aliorum decem
inuidiam et indignationem. Erant. n. utrique adhuc imperfecti. et quodam
modo carnales. ideo impetebantur et mouebantur. ab hijs pessimis bestijs. Docet
quoque ueram et Euangelicam humilitatem quam propellitur et destruitur inuidia
pessima bestia. necnon ipsa etiam pestifera ambitio potestatis et gloriē. sicut
notatur. et scribitur. de. peni. dis. 2. c. p. ubi sic dicitur. Siquis semel notatus
fuerit. inuidiā uel contentionis uicio. et rursus in hoc ipsum inciderit. sciat
se primam causam. ex qua inuidia uel contentio nascitur. in interioribus
medulis habere reconditam. Oportet. ergo eum per contrariā atque aduersa
curari. i. per humilitatis exercitium. Exercitia uero humilitatis sunt. si se
uilioribus officijs subdat. et ministerijs in dignioribus traddat. ita namque arro-
gantie et humane gloriē uitium curare poterit. ut in consuetudine humilitatis
affectus iam ultra non incidat. in arrogantiē et uane gloriē delictū. Hec ibi.
Ostendit. ergo. xpus. quod in regno suo militantis Ecc. non debet queri dignitas
aut maioritas. eodem modo quo adquiritur in regno terreno. inter gentes que igno-
rant deum. s. per inuidiam et ambitionem. sed econtra. s. per ueram humilitatē
et fratrum dilectionem eisdem subseruiendo. quod confirmare dignatur exem-
plo sui qui cum esset deus et dns oium. cui merito ministrari debebat
etiam cum debita deo adoratione. erat tamē ipse sicut ministrator in medio
eorum per quod aperte concludit. quod ille solus esset dignus et aptus ad succedendū ei
in regimine Ecc. qui esset in uera humilitate fundatus. et sic istas pessi-
mas bestias. uno ictu vulnerauit. et repullit in sempiternū. ab Euangelico
grege. et populo suorum fidelium. Et cessare inquit faciam bestias pessi-
mas de terra. Sic eas cessare fecit. de terra Ecc. adeo ut siquis eas de
cetero recepit. iam intra Ecc. gregem esse non possit merito et uirtute. dū
eas habuerit. licet sit intra eū numero et solo noīe. De quo Elegantis loquitur
beatus Jo. crisostomus. dia ista cōcludens homilia. 65. sup Mathe. de ope-
perfecto. sic ad propositū dicens. Ita gentium. moris esse ostendit prima-
queque appetere. Tirānica. n. hec passio est. et nonunquam eximios etiam
uiros perturbat. Quapropter cum uehementiore castigatione indiget. acrius etiam
ipse insurgit comparatione gentium Egrotantem ipsorum animū retinens.
Ita horum quidem inuidiam illorum uero arrogātiā succidit. quasi magna voce
dicens. Nollite tanquam contempti cōmoueri. Nam qui primatum querunt. sibi
ipsis dedecori sunt. ignorantes hoc se pacto in infimis detrudere. Nam. n.
externis similia nostra sunt. Nam apud gentes qui principes sunt ipsi
dominantur

dñantur Apud me aut qui ultimus est is suma tenet. Hec ne sine causa
dicta putetis. ex factis dictisq meis facile comprobatur. Plus. n. factum
esse a me q dictum uidetis. qui cum supiorum dñs sim uirtutu. homo.
fieri uolui. et sperni atq dehonestari dignatus sum et qd maximum
est ad mortem ipsam sponte festino. filius. n. hois ait non uenit ut
ei ministretur sed ut ipse ministret. et animam suam in redemptionem dare
multorum. Ita ipse inquit. Animam meam in redemptionem inimicorum et
meorum traddo. Tu u humiliatus si fueris pro te ipso id facies qd ego non
mei sed tui causa suscepi. Nolli. g. timere qsi honorem tuum humilitate
amitens. Nunq. n. poteris tantu humilitatis ostendere qntu pro te dñs suce
pit. cuius descensus et alios eregit. et gloriam eius manifestauit. Hec ille
Per hoc g. xps pacem reliquit ecce et pascua eius in equitate et concordia suo
fideli gregi diuisit. qm istas pessimas bestias. prius ab eisdem pascuis
et terra ecce repullit. et relegauit. ut patuit. Vt hoc facto omes fideles et
maxime ecce et religiosis ministri esse possent. vnanimes et concordes qsi secure
dormientes in pace ecce. Vnde cum dixisset. et cessare faciam bestias
pessimas de terra. statim subiunxit. Et qui habitant in deserto securi dormiet
in saltibus. In deserto quidem habitantes sunt fideles ecce non habentes hic ciui
tatem manentem. ad hebre. 13. c. Sed tanq aduene et peregrini. abstinen
tes a carnalibus desiderijs que militant aduersus animam p. Petri. 2.
futuram semp ciuitatem celestem inquirunt. Qui habitant u in saltibus i. locis
magis separatis. Sunt ecce ministri et religiosi ppt elongationem a negocijs se
cularibus. quia nemo militans deo implicat se negocijs secularibus. ut ei pla
ceat cui se pbauit. put scribit 2. ad thi. 2. c. In solitudine. g. i. remotione
horum negociorum loquit deus eis et reuellat secreta misteria. Juxta illud
osee 2. c. Ducam eam in solitudine et loquar ad cor eius. Hij aut oes
securi dormiunt in pace in idipsum. ablatis prius p xpm. hijs pessimis
bestijs supdictis a grege fidelium alit u semp in contencione et emula
tione erunt. Quappt obsecro et contestor ecce pastores rmos pres epos et
prelatos qbus xpus dignatus est comitere suas oues. ut q ex causa digre
sionis more a me dicta sunt ista adiuuent xpm in opibus suis. Dei. n. ad
Jutores sumus. 1. corint. 3. et qtum in eis fuerit. expurgent ouile xpi ab
hijs pessimis bestijs. nichil p inuidiam et emulacionem nichil p inanem
gloriam et ambitionem in ecce dei agere pmitentes put ortatur Aplus
ad ro. 13. et phili. 2. c. Sed inuidos et ambitiosos ab ecce pascuis. s. bene
ficijs et officijs propellentes ea humilibus et charitate xpi refertis conferant
et distribuant omnibus quoscunq aduocauit dñus deus nr. siue longe
siue prope. siue ex gentilibus siue ex judeis. quibus oibus facta est repro
missio hec sicut predixit beatus petrus Aplus Actuu 2. c. Et hoc
faciant. absq psonarum aliqua acceptione. gentis. s. uel gens cuiuscunq
sed. digniores. et humiliores. ac xpo pximiores. collocent in locis pascue
ecce vberioribus. Indignos uo. inuidie. s. peste corruptos. aut ambitionis
uento distentos arceant et expellant ab ecce ouibus sicut xps ipse eos
expellere uenit et expullit a grege ecce. nec eos obtinere pmitant pascendi

Curam offi^a et benefi^a. aut regimē sup eas. Fures nanq; sunt et latrones Imo
pestifere bestie. quas a grege suo xp̄us abegit et repulit. et ideo non itrāt
p hostium q̄d est x^o in ouile ouium. sed ascendunt aliunde p̄ut xp^o ipse
predixit. Joa. 10. c. In hoc .n. cognoscēse debent esse p̄latos in hoc se repu
tare magnos et honoratos si vnicuiq; tribuant locum sui meriti et fratres
oēs honorent. sicut xp̄s honorauit. siue ex judeis siue ex gentilib9 sint
qui xp̄m imitent in op̄e et eius celestem doctrinam amplectant et comple
ant. contrios uo quicunq; sint illi. districto rigore castigent et puniāt
sicut Bet9 Greg9 agebat. 99. dis. c. Ecce. Ego inquit non quero
ūbis p̄sperari sed moribus. nanq; honorem esse deputo. in q̄ fr̄es meos
honorem suum p̄dere cognosco. Meus est nanq; honor vniuersalis ecc̄e. Meus
honor est fr̄um meorum solidus uigor. Tunc ego honoratus sum cum sin
gulis quibus cunq; honor debit9 non negat. Hec ibi. Interimamus .g. has
pestiferas bestias p̄ut hortat dictus Beat9. Joa. crisostom9. et multa
eorum capita detruncem9. ut hijs sublatis e medio. oues xp̄i gaudeant et
pascantur in pascuis uberrimis ecc̄e q̄ xp̄s sibi adquisiuit et dedit. tunc
.n. et non aliter qui habitant in deserto xp̄iane ecc̄e. et in saltib9 ministe
riorum ejus et sacre religionis securi dormient. Nam tunc conquiescent
Jurgia oppressiones cessabunt expellent errores. ac erunt praua in directa
et aspera in uias planas. nichil tortum nichil obscurum in scriptura
sacra apparebit. q̄d pacem et charitatem fidelium ecc̄e conturbet et
laceret sed oīa erunt munda mundis. nec erit qui neophitum opponat
ex verbis ap̄li. et omēs sui gen̄s irridere vellit et ab ecc̄a repellere tunc
erit pax. tunc erit oīb9 honor quia vnusquisq; suum locum et hono
rem tenebit. sicut Beat9 greg9 dicit. Tunc q̄q; florebit ecc̄a moribus et
scientia. q̄m oēs emulabunt charismata meliora uidentes se amari
teneri et sublimari p illa. e contra uo. stantib9 et obtinentib9 in ecc̄a
hijs bestijs pessimis sup̄dictis impossibile est. pacem esse nec cessare lites
et contentiones in ea. et q̄d pejus est. nec cesabunt emulaciones et con
tentiones ac oppressiones contra simplices paruulos et impotentes. et q̄d pes
simū est et p̄iculosum. nec deficient errores quib9 ecc̄e vnitas conturbet
et irrumpat charitas fidelium ac fides ipsa vacillet et paciātur nau
fragium in cordib9 multorum simplicium. audiencium et uidentium hujus
modi distinctionem gentilium et judeorum. q̄m introducē nituntur isti emuli
corruptores euangelij et legis. Neq; .n. aliunde hereses oborte. aut nata
sunt scismata. uel ad improbos sensus scripture sacre retorte et corrupte
sunt nisi ab hac pestifera inuidia. et liuida emulatione. et ambitione
sup̄ba. honoris et glorie. quib9 nihil est satis ad eruditione. aut ad doctrinā
et satisfacionem. vnica quidem possunt ac superari. emendare uo minime
nec errorem suum cognoscere et confiteri. Sed post oīa catholica dogmata
post ipsa sacra euangelia ac jura ueridica semp clamabunt et dicent. omēs
ex judaismo ad fidem xp̄i conuersos omni tp̄ore esse neophitos ab ap̄lo
nominatos et in ecc̄a ordinari p̄hibitos. vnde concludendo merito vigilare
debebunt

debebunt ꝝ. Epi et ecā plati m̄ distribuendis officijs et beneficijs ecē fidelib9 xpi quibuꝫcūꝫ dignioꝝib9 et aptioꝝib9 absq; psonaꝝ genꝰ. uel cuiuscunq; gentis acceptioē. Quod si fecerint sine dubio. Et suntabunt[2] multa scandala que suscitentur et mala que eueniunt m̄ tmjs duab9 gentib9 Judeoꝝ et gentiliū m̄ fide x̄ conjunctis. Et hoc p hmoi m̄uidias et emulaciones ac suppositas ambitiones. liberabunt q̄q; semetipsos ab ira domini et ejus durissima aduersione deq; m̄ primi pio huius supra positi pphe uoce dominꝰ premitt[2] de pastoribꝰ negligentib9 et ejus gregem p talia scandala et mala lacerari permittentib9. cum dicat[2]. Ve pastoribꝰ Jsrael qui pascebant semetipsos ejꝰ. Et sequit[2]. Quod infirmū fuit non consolidastis. et q̄d egrotum non sanastis. et q̄d fractum est non alligastis. et q̄d abiectum est non reduxistis. et q̄d perierat. non quesistis. Sed cum austeritate imperabatis eis et cum potentia. Et dispse sunt oues mee eo q̄ non esset pastor. i. ad modum pastoris se habens. Et facte sunt m̄ deuoracionem omnium bestiaꝝ agri et dispse sunt. et sequit[2]. Propterea Pastores audite uerbū domini. Viuo Ego dicit dominꝰ quia pro eo q̄ facti sunt greges mei m̄ rapinam et oues mee m̄ deuoracionem omnium bestiaꝝ agri ecce ego m̄quiram sup pastores. et requiram gregem meum de manu eoꝝ. et cessare eos faciam ut non ultra pascant gregem meū. Ecce q̄nta m̄dignacio dn̄i sup Pastores ecē. eo q̄ non liberauerint oues ejus ab hmoi pessimis bestijs. Ecce q̄q; gr̄ grauis aduersio. quia dicit. q̄ cessare faciet eos ne ultra pascant gregem suum auferendo. s. ab eis omem potestatem et dignitatem sup populum suum q̄ m̄ presenti ultimū penarum est. ¶ Sed jam ad .3m. et ultimū m̄ hoc casu deuenio q̄ esse debebat aplice eaque dicta sunt ad soluendū oppositum arguū. patet aūt ejus clarissima solucio. ex hijs que dicta sunt m̄ hoc isto pnti casu. Nam abundanter declaratum est. q̄ hmoi phibitio apli. de neophitis non ordinandis dese et pse et absolute non ligat. et coartat aliquā gentem. uel pplum determinate omni tempore et non aliam aliquam. Sed ligat et coartat psonam quamlibet nouit conuersam ad fidem ex quacunq; infidelitate. ¶ et sic non tangit magis conuersos ex judaismo q̄ ex gentilitate. Pea accidens tame et ex consequenti. bene notat et ligat uel potest tangere et ligare dicta phibitio apli. Vnam gentē et pplum aliquo tempore et non aliam illo tempore et sic tpore primitiue ecē. illa dicta phibitio apli solos gentiles conuersos nouit ad fidem xpi tangebat et ligabat et illos uocabat neophitos et phibebat ordinari et non Judeos. Potest etiam dicta phibitio aliquo alio tpore tangere alios pplos. s. Judeoꝝ et gentiliū quotum ad nouitez conuersos ex q̄libet eoꝝ. Et tame magis restringe et arctare conuersos ex uno pplo quam ex alio. eo q̄ causa prohibitionis magis reperiat[2] et uigeat m̄ illo q̄ m̄ alio? et sic contigit m̄ hoc tpore nostro. q̄ s. illa phibitio de neophitis non ordinandis. m̄distincte comprehendit et ligat nunc quoscunq; nouit ad fidem conuersos siue ueniant ex judaismo siue ex gentilitate. Item q̄ illa talis phibitio non se extendit nisi ad hoc q̄ non ordinent[2] sic nouit conuersi m̄ epos aut psbiteros. non tamen phibet eos ordinari. Signant ex judaismo conuersos ad alios ordines. Nec

p magis tm̄ coartat eos q̄ conuertit ex gentilitate

promoueri ad alia offic et ben. ecc que etiam possunt impetrare et obti
nere in ecc cathedrali. Item q illa q3 phibitio et q3 nouitas ad non ordina
di eos in epos uel presbiteros. non durat nisi p aliqd paruum tempus
dum. s. durat illa nouitas. siue conuersionis et Rudis cuiusdam mis
positionis ad presidendum que consequit ex illa. Et q potest q3que
aliquo dispensari cum eis etiam infra illud temp3 phibite nouitatis
talis conuersionis. Ex quib3 conclusi fuit q non sunt magis dicendi
neophiti illi q nouit conuertunt ex iudeis q3 illi qui conuertunt ex gen
tilitate. et q illos qui conuertit ex iudaismo non coarctat et ligat illa
phibitio aph tam stricte sicut eos qui conuertunt ex machometica
secta. Item q non omes xpiani qui conuersi fuerunt ex iudaismo.
sunt dicendi neophiti. nisi illi soli qui nouiter conuertunt aut conuersi
fuerint et hoc solum dum durat illa nouitas conuersionis cuius libet
et non amplius. Item q filij eoz qui baptizati fuerunt paruuli non
sunt habendi neophiti. post3 iam sunt adulti. et multo min9 filij
eoz qui sibi nati sunt post3 facti fuerint xpiani. et baptizant die
octauo statim more aliorz paruulorz ecc. Et g nalit q hec phibitio de
neophitis non ordinandis non tangit gen9 uel gentem sed psonas quasli
bet nouit ad fidem conuersas. nec ppter eas sunt dicendi nec habendi
tales neophiti ceteri fideles gentis illius ullom. Sed solum illi qui fue
rint ad fidem nouit conuersi. et dum illa nouitas siue conuersionis du
rauerit ut cis et non amplius. Sicut hec oia fuerunt sup in hoc isto cap
largius declarata ex quib9 patet clara licet esse solutio argumentum
et nichil ex eo obstare contra genus iudeorz ad fidem conuersorum
put opponebat. Imo contrariu fauere eisdem in plurimis ut est dictum

¶ Cap. 52. mq9 ponit solutio ad Argum tum vltimum
Sumptum ex conalio Toletano et ex foro iudicum.

¶ Nunc ad vltimum Argum tum accedendum est qd. s. erat. quia multi
homes ex iudaismo ad fidem xpi conuersi repellebant a testimoniando.
contra alios fideles xpianos tam ex auctoritate conalij toletani q3 etia
legis ciuilis ex foro iudicum sumpte. Repelli aut a testificando est
max inhabilitas et supressio. qua stante non potest quis q3 sic repul
sus et macula tante infidelitatis notat9 promoueri aut ascendere ad
gradum alquem alium honoris et dignitatis est. Prout ibi iam fuit
oppositum et obiectu. ad qd dicendum est. q Primo uidere oportet de
auctoritate et vigore dicti conalij toletani et ad eius statuta et decreta
respondere. deinde ad dictam legem ciuilem. cum ex illis dependat
dicta lex. et si quem habere uideat vigorem et robur ex illo habeat
pro q notandum est q sicut in gloriosus pat9 hieronim9 dicit in epla
ad Marcelam. de quibusdam libri regum et iudicum. de scripturis
sanctis disputanti. non sunt tam necessaria libra q3 sensus. Ideo ad
sensum et intelligentiam dicti conalij primo recurrere oportet et ex

illa Sum

illa sumi debebit uerum ac rectum Judicium dicti canonis S.ti concilij
toletani. Intelligentia aut dictorum ex causis est sumenda dicendi
sm Illarium. Oportet g. primo cognoscere causam dicte constitucionis
concilij toletani et legis ciuilis. et ex illa facile deduci poterit eius
catholicus sensus et uerus intellectus. oportet et considerare locu ac perso
nas et tpus. Nam qui in expositione scripture locum tpus et personam
non attendit facile in erroris laberinthium cadit put scribit et no
tatur. dis. 29. c. sciendum. Vbi sic dicit. sciendum est qd pleraq
cap. ex causa ex persona ex loco et ex tempore consideranda sunt quorum
modi. quia medullitus non indagant. in erroris laberinthiu nonulli
intricando impingunt. cum ante Judicant qm intelligant. Ante inculpant
qm iterando lecta pquirant. Et idem quasi habent duobus seque
tibus caps. qd euenisse certum est hijs Amaris Emulatoribus qui ex dicto
concilio p sola uba comoti non intellecta causa. persona. loco. et tpore nec
p consequens habita uera et recta intelligentia totam Judeorum gentem
quocunq tempore quacunq causa. et in quocunq loco ad fidem xpi con
uersam et in ea viuentem culpare et condempnare. ac deinde durissima
pena animaduersionis eam transfigere. et ludibrio generalis cuiusdam
infidelitatis ac infamie et inhabilitatis eam notare et dampnare vo
luerunt. p qd sicut in dicto sacro Canone scriptum est. in Erroris
laberinthium max incideruntur put statim patebit inferius. Vbi cla
rissime demonstrabit q hmoi constitutiones sacri canonis et legis ciuilis
in nullo militant contra ppositum nrum nec suffragari possunt aliquo
modo eorum erronee positioni. Sed manet semp vna S.a mat Ecc.a catholica
et indiuisa ex oibus gentibus collecta et vnita. et eorum omnium charitate
et concordia facta regina. in qua oes eius ciues et filij sunt constituti
et effecti filij dei p fidem et sacram.m baptismi ac deinde heredes
qq regni celestis et capaces et participes omnium bonorum Ecc.e spualium
et tporalium Secundu mensura et capacitatem quam xpus vnicuiq
eorum diuisit et dedit sicut iam supius p multa cap.a declaraui. Notandu
ergo p solutione dicti Argum.ti q Causa huius dicte constitucionis
tam canonice qz ciuilis fuit error quidam fidelissimi principis
Sisebuti sub specie pietatis et zelo fidei qui tunc regnabat in his
pania. cuius imperium multiplicit auxit et dilatauit. fuit. n. dictus
Sisebutus ex gene Gotorum uir xpianissimus rex nobilis et mirabilis
princeps eloquio nitidus. literarum scientia doctus. In Judicijs stre
nuus. prestantissimus in pietate. et mente begninus. gubernatione
regni precipuus. et in bellicis documentis. et in uictorijs semp clarus
Eratq tante clementie. erga uictos. ut quos hostilis potentia man
cipauerat seruituti dato precio restitueret libertati. eiusq thesaurus
redemptio existeret captiuorum. Hic Ecc.am Sancte leocadie toleti miro ope

fabricauit. multaq alia laudanda fecit. put Memorand9 Rodericus
Archiep̄s toletan. deo et hoib9 charis describit in cronica sua. ubi q̄q dicit
q temporib9 huius serenissimi principis nephand9 Mahomat. nequitiam sue
sete stultis pplis predicauit. Hic ergo fidelissim9 rex. zelo fidei successus
in initio regni sui. Judeos pmonuit et compullit ad fidem xp̄i suscipienda
in q̄ sicut scribit idem uenandus antistes. Emulacionem quidem dei
habuit. sed non secundu sciencia. Nam potestate compulit quos prouocare
oportuit fidei ratioe. Solent. n. hmoi feruores et zelus accensus multoties
esse precipites et ex mensuram efferri. qm̄ priusq̄ conceperint zelum dei et
sup fidem et eius pietatem se semel fundauint et proiecerint. quicquid
agunt licet excedant et errent. obsequium et honorem dei ac legis eius et
fidei esse putant. nec quom̄ caute et secundu sciam agant sed qm̄ multum
et feruent operent attendunt. et sic de facili erroribus inuoluunt. Sic ergo
contigit huic principi licet xp̄ianissimo et mirabili. De q̄ etiam meminit
et de huiusmodi Judeorum conuersione tpore dicti principis facta. Beat9 ysidor9
Ethimo. li. 5. c. ultimo. de hoc q̄q scribit in sacro canone. dis. 45. c.
de Judeis. Vbi sic dicit. De Judeis aut precepit sancta Sinodus. nemini dein
ceps ad credendu vim inferri. Cui. n. vult deus miseret. et que uult indurat
non. n. tales inuicti saluandi sunt. sed uolentes. ut integra sit forma Justi
Sicut. n. homo propria arbitrij uoluntate serpenti obediens pijt. sic uocante
se gra dei proprie mentis conuersione quisq̄ credendo saluatur. Ergo no vi.
sed libera arbitrij voluntate ac facultate ut conuertant suadendi sunt no
potius impellendi. Qui aut iam pridem. ad xp̄ianitatem coacti sunt. sicut
factu est tporib9 religiosissimi principis pprij seculi sisebuti. qi iam cons
tat eos sacramentis diuinis assotiatos. et baptismi gram suscepisse et cris
mate vnctos esse et corpis domini extitisse participes. oportet ut fidem
etiam. quam ui uel neccesitate susceperunt tenere cogant. ne nome domini
blasphemet. et fides quam suscepunt. uilis ac contemptibilis habeat. Hec ibi.
Quia ergo difficile est. ut bono peragant exitu que malo sunt inchoata prin
cipio. put scribit Bet9 Leo papa. Ideo nec illi uere credere potuerunt. nec
recte et catholice uiuere. qui sic per vim ad fidem conuersi fuerint. Nam
cum essent in max multitudine. et quasi subito compulsi non potuerunt
mutare loca suarum habitacionum. et inter alios fideles antiqs et radica
tos interseri qd multum vtile et neccesarium fuerat. Sed sic manserunt
sicut erant ante ad inuice pmixti. non habentes uicinos et conuiuentes
fideles probatos et in fide doctos qui eos dirigerent. et exemplariter et
assidue docerent. quorum conuersatione et exemplo mores xp̄ianos discerent
et imbiberent. Sed manserunt int semetipsos quasi in Judaismo sicut
erant ante solo noie xp̄iani nec uere credentes. nec suos pristinos Juda
ismi mores et cerimonias relinquentes. Sicut. n. coactio eis facta. ad fi
dem recipiendam eorum uoluntate non potuit promouere et mutare ut
uere et chatolice crederet qd nolebant sic eadem coactio et locus et
conuersatio. sue pristine cohabitacionis qm̄ non reliquerunt. non pmisit
eosdem a pristinis suis moribus et cerimonijs transferri et pmutari.
ad ritum et cerimonias uere fidei et xp̄ianitatis. Hinc q. sequtum fuit

quod ut nomen domini non blasphemaret. nec fides quam suscepant ~~non~~
uilis et contemptibilis haberet. oportuit et necesse fuit. ut fidem q̃m iam semel
licet ui. uel necessitate suscepant. tenere et seruare cogerent. quia iam cons
tabat. eos sacramentis diuinis fuisse sohatos saltem ad exitia et mfacie
dã ac baptismi gram suscepisse et crismate unctos esse et corporis domini
exhibisse participes. prout nunc ex dicto sacro canone reci tatum est. neq; eos
cogere ad dictam fidem tenendam solum oportuit. sed etiam punire eos etiam
p transgressiones transactis contra legem xpi q̃m ui uel necessitate susceptam
Hinc etiam pueniet. q tanta aduersionis austeritate sancta illa synodus hole
tana uiuere tra est contra eos. Sicut mi dicto sacro canone de q obiectum et for
matum est argumentum patet et mi aliis etiam Canonicis statutis illius synodi
ac mplurimis q̃q ciuilibus legibus illoz tempoz demonstratur et claret
Nec hoc solum agere licuit. sed ad futuram q̃q cautellam. ne illi recidiuarent
aut alij eoz exemplo peccarent. statuta et leges condere opportuit de esu con
uersatione circa mores et uitam. quibus arcerent ab mfidelitate erroribus et bene
se haberent circa fidem et xpianos mores. ac sic fideliter et catholice conuersarent
et uiuerent. et sic factum est q multa constituta sunt tporibus illis statute in
ciuilibus legibus de eoz conuictu et cohabitatione. et qlit se habere deberent in
uita et mi actibus suis absq; suspitione alicuius erroris. Sed de testimonio bone
et laudabilis xpiane conuersationis sicut patere potuit. Vista statuta et max
dictas leges ciuiles illius tporis diligenter mituenti. Vbi mte alia continentur scripta
xi. ll. fori Iudicum xbi. c. quedam abrenunciatio. et obiuratio quodam
generalis illius transgressionis et hereticæ prauitatis quam incurrerant illi
lapsi hinc tpus Iudaizantes. Ac quedam catholice fidei professio et
xpiane conuersationis de futuro tenende et obseruande firmissima protestatio
que sequit. et est talis. Clementissimo ac serenissimo dño nro Recessundo
regi. omes nos hebrei Toletane ciuitatis. qui mta sculpturi uel signacula
facturi sumus compulsos fuisse ut placitum m nõie dñe memorie Cathlicam
regis pro conseruanda fide catholica conscribere deberemus sicut et fecimus. Sed
quia et p fidei nre obstinationis et uetustas parentalis erroris nos ita detinuit. ut nec ueracit ihm xpm deum crederemus. nec catholicam fidem sincere
riter teneremus. Idcirco nunc libenter ac placite spondimus glose Vestre. tam
pronobis q̃m pro uxoribus et filijs mis. p hoc placito niũm. ut deinceps m nullis
obseruationibus. m nullis usibus Iudaicis misceamur. Iudeis etiam non baptiza
tis nullo penitus execrando ritu societur. non more nro propinquitate
sanguinis usq; ad sextum gradum mixtione uel consunctione uel formatione
Jungamur. Non conjugia ex genere nro aut nos aut filij nri. uel nostra pos
teritas. ullatenus societur. Sed m uinculo sexu deinceps xpianis conjugali
copulatione connectemur. Non m circunscisione carnis opmur. Non m sabato
pascha celebrosq; dies festos Juxta ritum Judaice obseruantie celebremus
Non escarum discretionem uel consuetudinem teneamus. Non ex oibus que su
derunt usus. et abhominanda consuetudo. uel obseruatio agit aliqtenus faciamus
Sed sincera fide grato animo plena deuotione. m xpm filium dei uiui. sm
qd Euangelica et aplica traditio habet credamus. atq; hunc cõfiteamur et
Veneremur. omes ritus etiam sancte xpiane religionis tam mi festis diebus
uel conjugijs et esibus q̃q m obseruationibus Vniuersis sicut teneamus et sincere
amplectamur nullo reseruato apud nos aut oppositionis obiectu aut fallacie.

Argum^to p qđ aut illa q̄ facere denegam⁹ iteru̇ faciam⁹. aut hec que facere
promisimus minime uel non ꝓmaxim^e compleam⁹. De suilib⁹ ꝯo cauib⁹ id ob
seruare ꝓmittim⁹ ut si ea p consuetudine minime p ei[illegible] poterim⁹ ea tamē
que cū ipsis decocta sunt. absq; fastidio et orrore sūmam⁹. Qđ si m̄ bis
omnib⁹ que sup̄ taxata sunt m̄ quocunq; uel minimo transgressores m̄uenti
fuerimus. aut contraria xp̄ianę fidei agere ꝓsumpserim⁹. aut que conqua
chatolice religiōis ꝓmittim⁹ uerbis aut factis mplere distulerim⁹. Juram⁹
p eundem p̄em et fl̄ium et sp̄m sanctū qui est m̄ trinitate unus deus. qz
ex nobis horū oīum uel unus transgressor m̄uent⁹. aut a nobis ignib⁹ uel
lapidib⁹ p̄imat². Aut si eum ad uitam gloriē uie reseruauerit p̄tas
mox amissa libertate. tam cum q̄m oēm rei ipsius facultatem aui dī
gentib⁹ ꝓhēmiis seruiendo donet⁹. uel quucq̄d ex eo aut ex rebus ejus fa
cere iusserit⁹. non solum ex regni hui potentia sed etiam ex hujus placiti
nri sponsione potestatem liberam habeat⁹. facto plāto. Sub die xij
klās Marcias. Anno felicit⁹ sexto regni gloriē uie m̄ dei nōie foleto—
Libro q̄q; ejusdem fori judicum xy. cap̄s. xmj. et xb. continet² scripta
ꝓfessio fidei catholice m̄ qua habet² m̄ clusa Sumatim fides nicēni Sim
boli ꝑut cantat² m̄ Ecc̄. quam facere et ꝓtestari debebat quicunq; ex ju
daismo nouit⁹ ad fidem ueniret. Anteq; baptismū susceperet. et abrenun
ciatio "oīum obseruationum et cerimoniarū q̄s Judei soliti custodire erant
et abnegatio totius sup̄s. tionis Judaicē et ejus pfide sectę. Sicut ibi di
cit². et ꝓtestatio q̄ tanq; fidelissim⁹ xp̄ianus Ecc̄m deuotissime frequen
tare. et xp̄iano more uiuere et Judeoꝝ consortia fugere. et q̄ hones
tissimis xp̄ianis se semp̄ conjungeret. et festiuitates xp̄ianas sūmo amore
amplexaret² et obseruaret secundum q̄ pia et honesta xp̄ianoꝝ consuetudo
id facere consuevit. Ad hoc ēt melius tenendū et obseruandū faciebat
q̄q; sanctissimū juramentum. cujus forma latissime habet² scripta ibidem
secundum q̄m. Jurabat p deum. omnipotētem. qui celum et terram et
oīa que m̄ eis sunt. mirabiliter creauit et condidit. Ac deinde p omnia
opa dei mirabilia que ex ueteri testam̄ colligi potant. Et p ejus timenda
judicia. que exercuit ꝑut refert² m̄ dicta ueteri scriptura. que omnia
ibi multum prolixe habent² scripta et aq̄libet m̄ forma dicti juramenti re
citari et proferri debebant. post hec aūt jurabat p sacra decem legis
precepta. et p ihūm xp̄m filium dei sp̄umq; sanctū. qui est m̄ trinitate
unus et uerus deus. et p sanctam resurrectionem ejusdem cum ceteris
ejus sacratis opib⁹ et fidei articulis et mysteriis. ꝑut ibidem latius
continet⁹. Et p sancta quatuor ejus euangelia que sup̄ posita m̄ sacro
altari suis manib⁹ continebat. Et hoc juram̄m faciebat ipsa epo dioc
ejus. qđ s. dictam fidei ꝓfessionem faciebat. absq; ullo aūm vel
fraude. et q̄ demū ꝑaps abnegaret omnes ritus et obseruantias judaicas
et q̄ omnis cordis sui mtentione m̄ Sanctam trinitatem crederet. et
nunq; ad pristini erroris judaici uomitum rediret. Sed m̄ oīb⁹ et p oīa
xp̄iano demū ꝑaps more uiueret. et oēm fidei puritatem juxta aplicam tra
ditionem et sacri symboli regulam fidelit⁹ custodiret. Ultimo uero adde
bat q̄ si m̄ q̄cunq; aborbitantis sanctā fidem macularet aut ritus judaico
sectę m̄ q̄cunq; obseruare contenderet. Veniant sup̄ eum oēs maledictiones

" quedam

legis: et sup se et sup domũ suam ~~veniret~~ et sup filios suos veniret omes
plage Egipti et percussiones ejus. et ad terrorem eterno uenret sup eum
Judicium Datam. et Abiron. ita ut eum viuẽtem ~~tra~~ deglutiret. et quod
post hanc uitam esset eternis ignib9 mancipand9 et diabolo et angelis ejus
sociand9. et Cum habitatorib9 Sodome et Juda parricepis m̃ penali suplicio
conburendus. et q dum ante tribunal ~~et~~ mehuendi. et gloss Judicis dñi
nr̃i ihũ xpi ~~p~~ueniret m̃ca parte adglomerarer. quib9 idem terribilis
et glorios Judex minando dicturus est. Discedite ame maledicti m̃ ignẽ
eternum qui preparatus est diabolo et angelis ejus. eodem q̃q̃ l̃. c̃. 20. mã
dat2 expresse cuilibet ex judaismo nouit conuerso. ut si de proxima uel ciuitate
propria ad aliquem alium locum iret epc̃o uel sacerdoti suo Judici loci illius
se illico presentaret nec m̃de a sacerdote recederet donec sabata et ~~fes~~ festiuitates
fates alie. que de prox occurrebant transirent. Et eadem ipse m̃ conta
minatus sacerdotis testimonio transegisset. ne sic errores sin̄ labulum
aliquod m̃ueniret dum variis discursibus huc et illuc p loca properaret.
comunionẽ q̃q̃ suam debebat habere dum ibi remoraret cum xpianis pba
tissimis et cum illis ad ecc̃am conuenire et salutarib9 monitis instrui et cum eis
cibum sumere. Si aũt ppt̃ aliquam necessitatem non posset ibi detineri.
Sed ire deberet dio p uiam suam ad alterum locum tunc debebat se et
presentare sacerdoti loci illius ad quem accedebat. et ejus testimonium habere
q̃ sabata aut Rãtus uel festiuitates Judaicas que tunc occurrerant non
obseruasset. et m̃ sup debebat sacerdos loci illius aq̃ recedebat destinare epl̃as
de hoc manu sua scriptas alijs sacerdotib9 locoꝝ p que ille de judaismo no
uus conuersus se transiturum esse dicebat. ut sic euacuata omni fraudis
suspicione cogerent2 ad obseruantiam "xpiane religionis si aũt aliquem ecc̃a aliter
egisse contingeret Comissum erat epo uel sacerdoti. una cum judice loci contentus
cum ũberare flagelis. nec aliter sibi p̃missum erat ad p̃priũm locum redire
nisi cum epl̃is epoꝝ uel sacerdotum m̃quoꝝ territorijs uius fuerat acce
sisse m̃quib9 epl̃is solicite notari debebat. q̃die ad dictum epũm accessisset
et quot diebꝫ ibi esthisset. et q̃ die abeo recessisset. Consequent etiam
.c̃. 21. ejusdem continet2 q̃ omnis judeoꝝ "conuent9 ad epũm uel sacerdotem "ad fidem xpi conuersorum
conueniant diebꝫ sabatoꝝ uel aliaꝝ festiuitatum q̃s celebrare solebant
nec poterant ire aliq̃ m̃o ad alium locum quousq̃ transiret excursus duꝝ
hujusmoi sabatoꝝ et festiuitatum que tunc occurrebant. de q̃um celebritate
suspicio habebatur ut ibi diceret2. In locis vero illis ubi non habebat epc̃s uel
sacerdos debebant facere illis diebꝫ suprdictis conuersi. et conuersationem
suam cum alijs xpianis antiquis aut cum xpianis sui generis ex judaismo
conuersis honestis et bonis. ut eoꝝ conuersatione sic m̃herendo ab eis possent
habere bonũ uite sue testimonium. mulieres et .s. consuges et filie eorum
m̃ diebꝫ memoratoꝝ festiuitatum. quib9 erroꝝ p̃prio m̃seruiebant. debebat
visitari et ordinari q̃liter se habere debebant p epos uel sacerdotes presen
tib9 uiris ne aliquam possent errores aut pnagacones locũ m̃uenire. Sed
debebant ad ordinatione et mandatũ dictoꝝ epoꝝ uel sacerdoti max
dubus memoratis cum fidelib9 et honestissimis feminis comorari et siquis
huic precepti m̃i uenret contrarius p̃ia decalcia tione furpatus centenoꝝ.

flagellorum debebat suplicio feriri. Ibidem quoque archiori sanctione fuit de
cretum pro lege. ut si aliquis sacerdos dum sic uisitasset et ordinasset dic
tas mulieres zelum quod pro xpi nomine uti deberet ad libidinis sue occasiones
usurparet et se cum eisdem sordidari contingeret ab honore depositus perpetuo
manciparetur exilio. Sicut hec omnia in iam dictis libris et capitulis. Latissime con
tinentur ac plura alia que hic scribere omissi breuitatis causa. Hec autem.
Ideo scripsi ut nichil intactum dimiterem ad quod non integre responderem maxime
cum huiusmodi leges fuerint condite et scripte temporibus quibus agebantur.
dicta concilia toletana. in quibus etiam recitabantur et legebantur dicte leges ciui
les presentibus prelatis qui ibi aderant dictis concilijs celebrandis. Sicut memi
nit dictus uenerandus Antistes. Rodericus toletanus. in iam dicta cronica
sua ac per hoc patet quia aut aprobabantur aut saltem tollerabantur cum eisdem
non resistebatur. aut contradicebatur ab illis. unde non immerito idem uidetur
esse iudicium de statutis illorum conciliorum et de huiusmodi ciuilibus legibus illorum
temporum. Nam dicta concilia iubssione et mandato regum congregabantur
et fiebant et de eorum quoque mandato agebantur et ordinabantur ibidem omnia
sicut patet ex gestis dictorum conciliorum et ex cronica nunc memorata. Et
ex ipsis legibus nunc recitatis a regibus editis. que per dicta concilia tollera
bantur et quodammodo reciprobantur licet essent manifeste contra ecclesiasticam liber
tatem Sicut est nunc supius recitatum. s. quod ex mandato regis et expre
cepto ciuilis legis sacerdos delinquens in uisitacione mulierum debebat
deponi ab honore et perpetuo exilio relegari. quod sufficere potest. ad dictas leges
infirmandas et annullandas. cum sit manifeste contra ecclesiasticam liber
tatem. et tamen tollerabatur tunc temporis per dicta concilia tolletana unde
cum dicta concilia episcoporum inualida sint. ad difiniendum et constituendum
prout dicit Gratianus. 18. dis. in principio. maxime in maioribus negocijs quale
est illud de quo agimus. Multo tamen magis illa dicta concilia redunt
inualida ad huiusmodi constitutiones ferendas ex eo quod mandato regum
congregabantur et agebantur ac ordinabantur ea que in illis constituta fuerunt
sicut iam nunc dictum fuit supra. propterea quod multa tollerabantur in dictis
concilijs que alias non tollerata fuissent. Et hoc solum deberet sufficere
pro responsione ad argumentum ex dicto tolletano concilio productum. Veruntamen
ut cum honore sicut decet dicti concilij et veneratione illorum sanctorum patrum
respondeatur. dicendum est. quod licet huiusmodi episcoporum concilia inualida sint
ad difiniendum et constituendum maxime in talibus maioribus et arduis ne
gocijs. non tamen sunt inualida ad corrigendum et puniendum et ad hoc
sunt necessaria prout dictus Gratianus dicit in predicta. 18. dis. et sic acta et
ordinata fuerunt illa decreta tunc contra delinquentes scripta impossita
et inflicta ab illis sanctis patribus in dicto concilio tolletano conuenientibus
s. per modum correctionis et punitionis cuiusdam particularis sententie et
animaduersionis contra illos tunc lapsos. tanquam contra particulares quasdam
personas in illis transgressionibus et erroribus deprehensas et non per modum
legis aut statuti generalis omni tempore duraturi. et toti populo dei impositi
qui ex iudeis conuersus fuerat tunc aut postmodum conuertendus erat
ad fidem. et isto modo recitat et adducit ea gratianus. et non tanquam statuta

generalium Conciliorum aut decretales summorum pontificum que pro legibus habentur
et leges sunt. ac pro talibus venerantur et observantur. Sed tamquam quosdam parti
culares actus et correctiones factas pro tempore ad reformacionem morum et
emendacionem eorum qui tunc temporis fuerunt. ex quibus etiam quantum ad aliquid sumi
potest exemplum a presentibus et futuris. dum tamen non declinetur a via veritatis
et a sana et recta sancte matris ecclesie doctrina. Et ex hoc venit quod scribendo
decreta dictorum conciliorum episcoporum sepe contraria recitat ibi gratianus. que sibi
invicem nullomodo conveniunt sicut patet aperte 34. distin. ubi habetur
tam ex concilio Toletano quam ex Auctoritate Beati Ysidori quod non habens
uxorem potest loco uxoris habere concubinam quod si intelligatur prout sonat
erroneum est et hereticum. Sed tamen exponitur sane et catholice. Et statim
eadem. dis. ponitur Auctoritas beati Aug. in qua negatur et condempnatur hoc ipsum
quod per supradictas auctoritates concedebatur. Ubi dicit Beatus Augustinus quod nullomodo potest
aliquis habere concubinam. nec cum uxore nec sine illa. quod aperte est omnino contrarium
ei quod dictum est ex concilio tolletano. Et sic patet manifeste quod Gratianus reci
tans dicta statuta horum conciliorum episcoporum. sepe contraria ponit quod in aliis etiam
locis posset ostendi. Patet autem quod hec fuerit intencio illorum sanctorum patrum
Nam in omni proposito et in omni gradu. et sexu boni et mali reperiuntur. malorumque
condempnatio laus bonorum est. Sicut dicit noster gloriosus pater hieronimus. in epistola ad
nepocianum de vita monachorum et clericorum. et ideo usque ad finem mundi con
tinentur boni et mali intra unam ecclesiam catholicam ex omni professione et statu et
ex omni sexu et genere hominum. Sicut intra unam noe archam continebantur
diversa munda et immunda animalia. Sicut iam supra 34. c. declaravi prout
etiam Beatus Augustinus scribit et difinit in li. de fide ad petrum quod s. intra
unam ecclesiam catholicam continentur boni et mali. Sicut intra unam aream con
tinentur grana et palee. et hoc pro articulo fidei tenendum esse dicit. Unde
intra 40. capitulo. que ibidem concludit et dicit ad regulam vere fidei firmis
sime pertinentia fidelitas credenda ac fortiter tenenda. et veraciter pacienterque
defendenda. Ita ut siquis contraria eis dogmatizare voluerit. sit tamquam pestis
fugiendus et tamquam hereticus et fidei xpiane inimicus ab omnibus catholicis ana
thematizandus. inter hec namque 40. capitulo. ponit eorum unum. s. ultimum in hec
verba. firmissime inquit tene et nullatenus dubites. aream domini esse
ecclesiam catholicam et intra eam usque in finem seculi frumento mixtas paleas
contineri. hoc est bonis malos sacramentorum comunione sotiari et in omni
professione sive clericorum sive laicorum. bonos esse simul et malos. nec pro ma
lis bonos esse deserendos. Sed pro bonis malos. in quantum exigit fidei et
charitatis ratio tollerandos. Hec ibi. Nullo ergo modo credendum est. quod sancti illi
patres hoc ignoraverunt. ut totam gentem Judeorum que tunc aderat et post
modum futura erat ad fidem xpi conversam et decetero convertendam
malam esse et damphatam decernerent. et inter eos nullos esse nec futuros
esse bonos affirmarent. contra beati Augustini sententiam et determinationem
nunc possitam ac per hoc totam illam Judeorum gentem ad fidem xpi tunc
conversam et postmodum convertendam perpetua lege condempnare voluerint
tamquam errantem et lapsam absque aliqua exceptione. premaxime cum iam
supervis declaratum fuerit. c. 26. quod Judaismus debeat durare usque in finem
mundi. et quod semper ex eo converti debent ad fidem successive et sic reliquie

Israel salue fieri Jux Auctoritatem apli. et q semp ex eis erunt in Ecc boni
et mali sicut et sunt et erunt. in ea boni et mali ex alijs gentib9 iam fidelibus
qui vnde cunq et quando cunq aduenientes fidem xpi receperunt et p consequens
eisdem legib9 et Judicijs siue ad premia siue ad penas dijudicari quib9 diju
candi sunt alij tam nunc in Ecc militante q postmodu in triumphante et q in
fine mundi omes Judei genalit s debent ad ueram fidem xpi reddire et conuerti
et eam cu ceteris fidelib9 vnanimit s profiteri. sicut in dicto cap larguis hec oia
declaraui. Jmo etiam. c. 23. fuit supius monstratu et declaratum q semp
in Ecc fuerunt et debent esse usq in finem mundi. duo predicatorum ordines
vnus ex preputio et alius ex circuncisione. qui in ea concordit s predicant et con
cordit s sapiunt. ex quib9 ambob9 sancta mat s Ecc. redditur spectabili pul
chritudine admirabilis que nullo m credendum est. sanctos illos patres igno
rasse. nec contra ea. ut isti amari Emulatores dicere conant sic grauiter
errando agere voluisse. ut totam Judeorum gentem ad fidem xpi conuersam
et conuertendam ppetua lege dampnare voluissent. tanq errantem et lapsam
Presertim cum Beat9 Ysidor9 hispalen archiep s. uir tan sanctus et litte
ratissim9. legat interfuisse dicto. qrto concilio toletano. et in eodem subscripsisse
sicut in dicta cronica sua scribit. memorat9 Rodericus Toletan9. in q concilio
hmoi decreta condita sunt et scripta. Vnde concludit neccessario esse dicend
q illa facta fuerunt. a sanctis patrib9 supdictis. ad corrigendum et puniend
delinquentes et lapsos tanq particulares quasdam psonas tum temporis
in suis erroribus deprehensos. et non ad constituendu legem genalit s. omnib9
fidelib9 pntib9 et futuris ex judaismo conuersis. Patet aut hoc idem secudo
ex ipso Canone sacri concilij toletani. Nam si hoc esset uerum q dicti
canones comphenderent oes qui de gene Judeorum receperant et recepturi erant
fidem xpi et eos plecterent penis. ibidem contentis non excipet iste canon
filios cum similiter essent ex eodem genere. viuentes in eadem fide. sed
tamen excipit eos et saluat ac dicit. q filius non portabit iniquitatem pris
Hoc est non pugniet pro ejus pectis. sicut scribit et notat. ex eodem con
cilio toletano. p. q. 4. c. Judei. ubi sic dicit. Judei baptizati. si postea
preuaricati in xpm qualibet pena dampnati extiterint. a rebus eorum fideles
filios excludi non oportebit. quia scriptu est. filius non portabit iniquitatem
patris. nec pat s portabit iniquitatem filij. Ecce quom excipit. et saluat
eos a penis patrum suorum. qui deliquerunt in fide et moribus xpianis p qd
apte monstratur q canones illi solum comphendebant. et plectebant illos qui
deliquerant et conuicti de suis erroribus fuerant. et non oes alios sui gens
qui aut non deliquerunt. aut de suis erroribus non conuicti fuerunt.
Pro erroribus. n. quorundam pugniri oes illius gens esset injustum sed si
fieri debuisset. magis deberent filij pecantium pugniri cum eorum patrib9 de
linquentib9. q alij extranei licet essent de genere Judeorum. cum filius max
infans et tener pars patris sit. secudu philosophum. 5. Ethico. et p conse
quens. puniat pat s in eo. Alij aut extranei. non sic atineant eis. Si uero ppt s
generis ppinquitatem et conaturalitatem ex erroribus et peccatis quorundam
ceteros alios sui gens suspicio reddit culpabiles. et penis similib9 facit ob
noxios qd esse non debet. tunc magis ac magis talis suspicio inuolueret
filios eorum qui in errore comphensi sunt et penis astricti. et illos magis sub
ijceret parit s eorum penis cum filij magis discant a patrib9 suis et eorum prout
comunit s.

Comunit^s magis sequant^r errores q̃ alij extranei. Sicut hec oia in secunda
huius op̃is parte. largius habent declarari et pertractari. Cum ergo filios cano
excipiat et saluet ab huiusmodi penis suis patribus debitis pro talibus in fide
litatis erroribus consequens erit. ut multo magis excipiat et saluet ceteros
alios fideles illius gentis et generis. qui in talibus erroribus non fuerint com
prehensi aut conuicti. Sic ergo patet q̃ canon ille solum^m fuit sententia
quedam particularis cuiusdam animaduersionis illos solum^m comprehendens
tanq̃ p̃sonas quasdam particulares qui illo tempore errauerant in fide ac mo
ribus xp̃ianis et no omes alios de genere Judeorum in lege xp̃i uiuentes nisi
fuissent in eadem vel simili transgressione deprehensi aut conuicti. Amplius
etiam hoc ipsum tercio declarari potest ex ipso eodem Canone qui ducebat^r
in argum^tum. 2. q. 7. non potest. ibi. n. dicit^r. Judei g. qui dudum xp̃iani
effecti sunt. et nunc in xp̃i fidem preuaricati sunt ad testimonium dicendum
admitti non debent etc. Ex q̃ manifeste claret. q̃d eos solos tanq̃ particu
lares p̃sonas delinquentes canon ille comprehendit et plectit qui in fidem
xp̃i preuaricati fuerant. ut dicit^r ibi. et non ceteros generis sui qui non sunt
comprehensi aut conuicti in dicta fidei xp̃i preuaricatione. Dicit^r. n. qui nunc
preuaricati sunt. Et hoc constare debebat. q̃ preuaricati fuerant. ad hec ut pu
nirent^r illa pena. de quibus uero non constabat q̃ preuaricati fuissent. non pu
niebant^r illa pena. Patet q̃q̃ q̃rto hoc idem ex ipsa Ecc^e catholice generali
et aprobata consuetudine que est optima legum interpres. et hunc canonem
ac reliquos similes iuste et fideliter interpretata est. nunq̃. n. Ecc^e consue
tudo habuit usq̃ in hodiernum diem nec etiam ipsa ciuitas nobilissima aut
.s. Ecc^e Toletana q̃d illi xp̃iani qui sunt ex Judeorum genere generalit^s et
indistincte et nondum de similibus criminibus conuicti repellerent^r a tes
tificando contra alios xp̃i fideles aut plecterent^r alijs penis in iure
contentis. Sic g. Ecc^e consuetudo que est ab oibus emulanda et imitanda
et cui strictissime standum est magis quam dictis doctorum prout supra
cap^o 47. largius declaraui. Dictum sacrum Canonem interpretata est
et declarauit. non debere se extendere ad ullos alios nisi ad solos pre
uaricatores et lapsos p̃sonalit^s conuictos et condempnatos. hoc ipsum etiam
.s. declarari potest ex ipsa abiuratione lapsorum que in dicto foro
Judicum escripta et nunc sup̃ inserta est. que ad vim et intellectum
sacri canonis et ciuilis legis illorum temporum referebat^r. et fiebat. p̃pt^s
q̃d inter ipsas easdem ciuiles leges scripta et posita fuit. ibi. n.
dicit^r omes nos Hebrei toletane ciuitatis qui infra scripturi vel sig
nacula factaturi sumus etc. Per q̃d satis apte monstrat^r q̃ ad solos
lapsos et conuictos referebant^r dicti canones et leges ciuiles tanq̃ ad p̃so
nas particulares in talibus erroribus comprehensos et condemnatos et non
ad ceteros alios generis sui de similibus preuaricationibus non conuictos.
Nam illi tanq̃ particulares p̃sone in dictis erroribus comprehensi dictam
obiurationem fecerunt. pro se ipsis et p̃ uxoribus et filijs suis sicut
ibidem patet. q̃d .s. pro se ipsis solis qui infra scripserunt vel

Signacula fecerunt ut ibi dicit abjurauerunt. et se ipsos reos et lapsos
esse cōfessi sunt ut ibidem patet. et se ipsos quoq; aut eorum quilibet
qui de cetero relapsos deprehenderetur sumiserunt combustioni ignis et
alijs penis ibidem contentis. Vltimo et declarat hoc ipsum p id quod
aductum fuit sup de eodem volumine Judicum li. 12. c. 21. ubi man
datur ex legis precepto q conuent Judeorum ad xpi fidem conuersorum
haberet concursum et conuersationem suam diebus sabbatorum et aliarum
festiuitatum quas celebrare solebant. cum alijs xpianis sui generis
ex judaismo conuersis honestis et bonis. in locis ubi non posset habe
ri Epus uel sacerdos ad quem conuenirent etc. ex quo manifeste patet
q etiam tunc temporum aliqui ex judaismo conuersi habebant in fide
suspecti et alij ex eodem genere reputabant honesti fideles et boni
et istis non erat imposita lex. Imo ex bono testimonio istorum quod
reddebant. de conuersatione eorum in talibus diebus sabbatorum et aliarum
festiuitatum liberabant alij a suspicione transgressionis. in sup dictis
diebus et p consequens euadebant penam transgressionis legis. ita
sicut si alij antiqui xpiani de eis redderent dictum bonum testimonium
de eorum concursu et bona conuersatione. cum eis in dictis sabbatorum
et aliarum festiuitatum diebus cum quibus xpianis antiqs parificabant.
in hoc ex judicio et determinatione legis. Ex quo claret apte id quod sup
inductum est. s. q decreta illius sacri concilij tolletani fuerunt quidam
spiales actus et pugnitiones et correctiones impossite et inflicte illis trans
gressoribus legis xpi. tanquam personis particularibus lapsis et delinquen
tibus p modum cujusdam particularis animaduersionis et sine. et non
p modum legis aut statuti generalis omni tempore duraturi. et
toti ppli dei impossiti qui ex judeis conuersus fuerat tunc, aut post
modum conuertendus erat ad fidem. Causa aut tam rigide condemp
nationis et austeritatis illius canonis fuit multitudo tunc peccantium
et in lege xpi preuaricantium quorum error tantus ac tam max preua
ricatio sequti sunt et venerunt ex primo errore iam dicto. s. ex vi.
et compulsione sibi facta ad fidem xpi recipiendam et ex multitu
dine judeorum qui tunc compulsi fuerunt ad dictam fidem xi et ejus
sacrum baptismum recipiendum, qui omnes postmodum aut pro maiori pte
preuaricati fuerunt in fide xpi. quam inuicti et compulsi ceperunt.
Et sic ex vno inconuenienti plura alia sequta fuerunt. inde ergo
oportuit multum restringere et religare eos ne nomen domini blasphe
maret et fides quam licet inuicti semel susceperant. vilis et contemp
tibilis haberet. Max aut sic tunc cum illis agi fuit neccesarium qm
se dicebant compulsos fuisse ad fidem non solum p dictum religiosissimum
principem Sisebutum sed etiam p alios. Sicut patet in sup dicta abiura
tione nunc supius posita in qua se dicunt etiam fuisse compulsos p Regem
Cintilam. ut placitum conscriberent pro conseruanda fide catholica. per quod
etiam possimus

etiam possumus intelligere idem de alijs regibus aut personis potentibus. s. quod con
querebantur de ipsis quod essent ab eisdem compulsi ad xpi fidem recipiendam aut
ad suscribendum pro conseruanda eadem fide. ac per consequens. quod non obli
gabantur ad eam tenendam. et quod sibi liceret quotiens possent saltem in occulto
impugne celebrare suas pristinas festiuitates judaicas. et sic nitebantur
se defendere et excusare a dictis suis transgressionibus et erroribus judaicis
quibus quantum impugne poterant inuoluebantur. habebant quoque fautores.
plurimos et defensores tam ex clericis quam ex laicis prout scribitur. in gestis
dicti concilij qui accipientes munera ab ipsis dictis judeis nouiter conuer
sis perfidiam eorum suo patrocinio fouebant sicut ibi dicitur. s. excusando
et defendendo eos a dictis transgressionibus et erroribus quibus inuoluebantur
in obseruando suas pristinas festiuitates judaicas. dicendo eos non esse
obligatos ad fidem quam vi uel compulsione susceperant. et per consequens po
se obseruare suas pristinas festiuitates judaicas. Vnde contra eosdem
xpianos defensores dictorum lapsorum scribit dictum concilium dicens. quod ta
les xpiani siue clerici siue laici suo patrocinio perfidiam judeorum defen
dentes. non immerito ex corpore Anti xpi esse noscuntur. quia contra xpm fa
ciunt ex hoc ergo necesse habuit illud sacrum concilium prouidere ne de
cetero vllus unquam compelleretur ad fidem. sicut dictum est supra prouidit
et fecit. prout habetur. dis. 45. c. de judeis. Item necesse habuit de
terminare et difinire. ut qui compulsi fuerant cogerentur tenere fidem
et ejus cultum obseruare sicut in principio hujus capituli aductum fuit
ex ipso Sacro Canone. Nec hoc solum egit. Sed etiam ipsis trans
gressoribus penam imposuit. s. ut non reciperetur eorum testimonium con
tra alios xpianos quod de lapsis ut dictum est intelligi debet ex hoc etiam
prouisum fuit multipliciter per supradictas leges ciuiles. ut. s. errores
pristinos abjurarent illi qui sic se dicebant fuisse compulsos. et de
cetero se submiterent libere et sponte xpianis obseruantijs et cultui fidei
tenendo et obseruando ac si contra facerent ignis combustione et
penis grauissimis se obligarent. Sicut in jam dicta abjuratione sa
tis patet. Ex hoc similiter factum est ut in dictis legibus mandaretur
quod dicti lapsi a consortio judeorum et aliorum suspectorum se subtraherent
et separarent. precipue diebus sabatorum et aliarum festiuitatum judai
carum. quod et in sacro canone similiter est mandatum. in parte. 28
. q. p. Sepe malorum. in dictis autem festiuitatibus debebant se presen
tare Epo uel sacerdoti et conuersationem habere cum alijs xpianis fide
libus et honestis. Item dum ire uelent ad aliquem locum debebant
ducere literas testimoniales Eporum vel sacerdotum. ut sciretur ubi ste
tissent dictis diebus. et qualiter dictas festiuitates transissent et cetera
alia que supius ex dictis legibus fuerunt aducta. que omnia causam sue
constitucionis habuerunt ex rebus et rationibus nunc supius memoratis
et de solis lapsis intelligi debent sicut de eisdem solis ut probatum est.
condite fuerunt dicte leges nec hoc solum factum est. quantum ad lapsos.

et suspectos tunc tpis iam conuisos Sed etiam qñtum ad eos qui tunc ꝯ̃ꝗ̃ con
uertebant² prouisum erat ut fidei professionem qm̃ uolebant sua sp̃e scrip
tam legerent et confiterent². ac deinde ꝯ̃ꝗ̃ districtius tenerent illam tenere
sincerius et fidelius absq; macula et errore ꝙ si contrarium quis faceret
Vltime maloꝝ oium maledictionis sup eum uiuum et mortuum ueniret
et sup domu suam. et sup filios suos. quę ibi eisdem maledictiones impre
cabatur sicut in dictis legis similibus. nunc supius in prima recitatis
hec oia largissime continent². que ad obuiandum dicte excusationi lap
soꝝ condite et ordinate fuerant ne se dicerent postmodu ad errarent
ꝙ ꝓ uim fuerant ad fidem conuersi. et ad reprimendam ꝯ̃ꝗ̃ audaciam
maloꝝ xpianoꝝ siue clericoꝝ siue laicoꝝ qui accepta abilli pecu
nia eos mittebant² defendere in sua ꝓfidia et damnatione. Hec g. oia et
similia facta sunt illo tempore contra illos lapsos et pronos ad similia
ac suspectos erga ea et contra eoꝝ defensores malos xpianos pecunia corrup
tos. s. ad abolendam et destruendam eoꝝ ꝓfidiam et execrandam excu
sationem pacis et defensionem que oia sic fieri tunc tpis fuit necesse ad
illos corrigendu et puniendu eoꝝ pretendebant causam. et habebant colorem
aliquem se excusandi et defendendi ꝓpter dictam compulsionem mos tunc
tpis factam ad fidem Xpi suscipiendam qm̃ etiam alij qñdoq; men
dacit̃ prefingebant. Et ideo ꝙ hec supradicta. compellebant² tenere fi
dem qm̃ si vel qualit̃ cunq; recepant. et aliis similit̃ offerebatur
causa se mendacit̃ excusandi ꝙ ui uel fraude fuerant ad fidem
traducti. que oia sic fieri ꝓ illo tpore expedichat. et ad illud tpis et ad illas
causas solum̃ se extendebant. et non generaliter ad omne tpis nec ad
omes fideles conuisos aut conuertendos ex genere judeoꝝ. Sed trãsacto illo
tpore. et cessantibꝰ illis causis cessauerunt et illa eisdem causis instituta
Nam qd̃ pro necessitate tp̃i institutum est. cessante necessitate. debet
cessare pariter qd̃ urgebat. Sicut scribit² et notat. p̃. q. p̃. c. qd̃ p̃.
Non. n. poterat talis tunc ac tanta moles peccantium et sibi inuicem
coherentium et dictis defensoribꝰ se fouentium aliter cohercari ac.
restringi et retineri ne laberent² iterum et recidiuarent. ac alijs exẽplo
et incentiuum cadendi darent. nisi cum aliqua tali maxima aduer
sionis asperitate. ad quam etiam ferendam max̃ causa fuit. ꝙ mta
ipsam ciuitatem nobilissimam tolletanam erat tunc principalis et potissima
multitudo hmõi preuaricantium et delinquentium. que per vim ut dictu
est susceperat fidem eamq; dictam max̃ multitudinem p̃uaricantiu videbat
qdam̃o quotidie coram se pasci et stantem. in ipsa ciuitate tolletana
ulla ex. Synodus tunc imbi congregata et sic magis ac magis mouebat²
ad ferendu in eam hmõi districtos penaꝝ rigores qui hinc inde contra
lapsos conuictos et condempnatos erant conuenientes et necessarij. Nam sicut
philosophus. 2. Ethico. scribit. in hmõi correctionibꝰ faciendis contingit
sicut in directionibꝰ torti⁹ligneoꝝ. q. s. non solum rectificamus ligna
torta usq; ad medium directionis eoꝝ cum volumus dirigere illa

maxime

maxe Si tortuositas sit magna aut inueterata. Sed reflectimus dicta ligna
ultra medietatem rectitudinis eorum in partem alteram contrariam declinan
tes adeo ut primo uisu appareat quod non dirigimus illa sed potius eadem
in partem alteram contrariam reddimus tortuosa. Hoc autem ideo est quia
sic melius et facilius redditur ad medium rectitudinis eorum. dum in parte
alteram declinatur dicto modo. Nam magnitudo aut inueteratio talis tor
tuositatis resistit directioni. et facilius contraitur et reddit in pristinum
statum aut in magna eius partem. propter quod est necesse. sic reflectere
in alteram partem contrariam dicta ligna tortuosa ultra medium directionis
eorum ut exinde paulatim reddeant ad medium et fiat directio debita
et ligna ante tortuosa reddantur recta. dum eorum extrema non iam discrepant
a medio in partem aliquam. Hoc modo contingit in dirigendis moribus nostris
quando discrepant multum a rectitudine uirtutis. maxe si hoc duxerint
ex aliqua veteris consuetudine. uel ex aliqua uehementi passione. aut cre
uerint iam in maxa multitudine. Necesse. n. est. tunc reflectere dictos
mores per aliquos strictos rigores quodam modo in partem alteram contrariam restrin
gendo et coarctando aliquos actus et operationes. et cominando aut infligendo
aliquas penas districte animaduersionis. ultra id quod solitum est fieri nobis et
quod fieret si ille predicte cause iam adessent et urgerent. Et hoc ideo facimus
non ut semper sic maneant dicte uehementes reflexiones. et stricti rigores
quia hoc non esset dirigere tortuosa sed potius ea retorquere et curuare in parte
alteram indebitam et impertinentem ultra medium rectitudinis ordinate
nec esset errata corrigere sed magis ex uno errore in alterum ea mutare
et ultra medium debite proportionis inducere. Ideo. g. sic districte et uehe
menter agimus in predictis. ut ex hoc facilius et melius predicta errata
reducamus ad medium ordinate uirtutis ac debite proportionis. Vincendo
per id successiue et paulatim unum illam inueterate consuetudinis aut uehementis
passionis uel Efrenate multitudinis. que erant causa tante deuiationis et
erroris. quo facto aufferri et cessare debent dicte animaduersiones et uehementes
rigores. Sic autem contigit in hoc negotio. de quo est presens sermo. Nam cum
esset tanta multitudo in huiusmodi preuaricatione et non haberet intus aliquid
uirtutis per quod corrigeretur. et uiueret fidelitas et catholice. eo quod per uim con
uersa fuerat ad fidem. et erat inueterata in cultu et cerimonijs illius
veteris legis. a quibus non poterat abstrahi et remoueri nec ad cultum xpia
ne fidei induci et applicari nisi cum maxa dificultate. Ideo oportuit
imo fuit necesse ut constringeretur tunc quodam modo per uim. s. per uehementem
rigorem ultra consuetum modum et ordinem. et plecteretur stricte ut
sic reddiret ad medium uirtutis ac directionis fidei. et xpiane conuersa
tionis. Propter hoc. g. posita fuit tunc tam uehementis animaduersio puni
tionis. et aditus fuit modus loquendi tam rigidus et durus contra illos tunc
temporis presentes preuaricatores qui ut dictum est erant in tanta multitu
dine. et in maxa dehordinatione. non. n. aliter moueri poterat tanta
multitudo hominum tunc peccantium ad fidei rectitudinem et ad
xpianam ac catholicam conuersationem nisi per huiusmodi rigorem et insolitam animad
uersionem

Non tamē illa extendi debebāt ad posteros aut alios comprehendere et plectes
qui in talibus aut similibus preuaricationibus nō fuerant comprehensi et cōdemnati
sed debent pro uarietate temporum ad medium debitum reduci et mensurari
prout scribitur et notatur 34. dis. c. fraternitatis. Vbi pro uarietate tpōrum
et propter rigorem nimium. uariatur quoque et mutatur statutum. Si. n.
sancti illi patres qui tunc concilio interfuerunt nunc uiuerent et similiter
conuenirent. aliud discernerent et iudicarent esse nunc faciendum et statuendum
pro tpore et conditione presentium. quia aliud est iam decretum et statutum ab Ecc
Vniuersali et pro iure sancitum ad dictas preuaricationes et similes corrigendas
et puniendas prout statim dicetur inferius. et sic etiam ipsi dicti sancti
patres suum modum loquendi rigidum temperarent. si nunc affuissent
nec ex eo occasionem calumnie ac cismatis et erroris. minus prudentibus
et emulatione non. sm sciam feruentibus ministrarent. et ideo licet eorum uerba
et statuta nō sint contempnenda aut abijcienda tamē non oportet ea ex
tendere prout sonant ad tempora nra. sed ea exponere reuerenter et ad
medium redducere debite proportionis iuxta doctrinam. S. Tho. qui in li.
suo contra errores. grecorum exponit et redducit ad sanum et temperatum
intellectum multa dicta et auctoritates sanctorum doctorum que ipsi scripse
rant alio tempore et alijs causis et cum aliquo simili rigore et postmodum
mutato tpore et negocijs. ac subortis alijs questionibus quodammodo contrarijs
videbatur illa eorum dicta. et auctoritates sacre fidei et sane doctrine
aduersari et aliqui heretici assumebant ea in robur et defensionem
erroris sui. Vnde in principio dicti libri sui sic inter alia ad nrum
propositum dicitur. Errores circa fidem exorti ocasionem dederunt
sanctis Ecc doctoribus ut ea que sunt fidei maiori circumscriptione tra
derent ad eliminandos errores exortos. sicut patet quod sancti doctores
qui fuerunt ante errorē Arrij non ita expresse loquti sunt de vnitate
diuine essentie sicut doctores sequentes. et similiter de alijs contigit
erroribus. quod non solum in diuersis doctoribus sed etiam in vno egregio
doctorum Aug patet. Nam in suis libris quos post exortam pelagianorum he
resim edidit. Cautius loquutus est de potestate liberi arbitrij quam
in libris quos edidit ante predicte heresis ortum. in quibus libertatem
arbitrij contra Manicheos defendens. aliquam protulit. que in sui defensio
nem erroris assumpserunt. pelagiani. diuine gratie aduersantes et
ideo non est mirum si moderni fidei doctores post uarios exortos erro
res cautius et quasi illiminatius loquuntur circa doctrinam fidei
ad omnem heresim euitandam. Vnde si qua in dictis antiquorum
doctorum inueniuntur que cum tanta cautela non dicantur quanta a mo
dernis seruatur. non sunt contempnenda aut abijcienda. sed nec etiam
extendere ea oportet. sed exponere reuerenter. Hec ille. Ex quibus
uerbis sancti doctoris. satis aperte monstratur et concludi potest
ad nrum propositum quod non est mirum si sancti illi patres qui affue
runt in illa sancta sinodo toletana sic acriter loquti sunt et distric
tius egerunt contra illos qui sic in tam maxima multitudine preuaricati
fuerant

fidem xpi et non habebant aliquid aliud in tra se aut circa se p qd corrigi
aut dirigi possent cum p vim et absq aliqua propria uoluntate fuerint ad
fidem compulsi et adducti. et cu essent in tanta multitudine et sibi inuice
conuiuerent et cohererent et haberent fautores et defensores erroris sui
malos xpianos tam ex clericis quam ex laicis peccunia corruptos put
est iam dictum supi9. Secundo uo concludi potest ex dictis uerbis
sancti doctoris. q si illi sancti patres supradicti. nunc viuerent et adessent
post exortam hmoi seditionem et scisma. ad qd confirmandu ex eorum verbis
sumere presumunt aduersarij auctoritatem et augmentum erroris sui ipsi
nunc cautius et illiminatius loquerent. et agerent sicut. philoso. 5. ethico.
de similib9 dicit. Imo dicta et facta sua antiq. ipsi met exponerent et
declararent fidelit et catholice. ne qd in fauorem sacre fidei dictum et fac
tum fuit cum aliqua uehementia et rigore aiaduersionis insolite. quia
sic neg fidei et illis cu quib9 tunc tporis agebat ad salutem expediebat ver
geret econtrario. nunc in damnu ipsius fidei et unitatis ac pacis ecce sancte
xpi put isti feruidi emuli nituntur introducere et defendere. ex quorum dictis
et factis sequitur manifeste scisma unitatis et pacis ecce dei. et sedicio ppli
xpiani sicut Beat9 aug9 fecit et cautius loqutus est. qz fecerat ante
qndo Pelagiani. diuine gratie aduersantes assumpserunt defensionem
sui erroris ex eius uerbis que ante scripserat cum feruore contra Mani
cheos. defendens libertatem arbitrij contra eos put in auctoritate sancti doctorum
nunc supius posita patuit. Tercio aut concludi et p regula sumi potest
ex dictis ubis. s. doctoris. Sicut ipse idem concludit et pro regula ponit
q ad propositum nrum conuenit multum et agit q. s. hec decreta illius. s.te
Smodi Toletane et quecunq alia similia que cum tanta cautella non fue
runt dicta et facta quanta nunc in similib9 seruat. et seruari debet a
modernis ppt exortos postmodum errores non sunt contempnenda aut ab
ijcienda. Sed nec etiam oportet ea extendere in dicto rigore et uehementia
quib9 uident esse dicta et facta. Sed oportet iux doctrina. philosophi. ubi
supra p epiqyam. ea reuerent et catholice exponere. ac ad medium de
bite proportionis adducere. ita ut semp et in oib9 seruet. ueritas fidei et
unitas sancte nris ecce. et eius ppli xpiani. ex oi lingua et tribu ac pplo
et natione congregati et uniti. sicut idem. s. doctor facit ibidem. Ubi
multas auctoritates sanctorum antiqorum doctorum que erronee sonare uident
reuerent exponit. et ad uerum intellectum deducit proq notari debebit
id qd supi9. c. 47. dictum est. s. q ad recte et catholice tractandum
et exponendu scripturas sacras ne erremus sequi debemus tres generales
regulas ibi positas. et q per illas facile scire poterimus quid sit catho
licum et rectum et quid a fide et ueritate diuersum aut alienum. ac
deinde scripturas sacras exponere fidelit et catholice et sensum et intelli
gentia earum uere et absq errore suscipere. p illas. g. regulas poterimus
reuerent et catholice exponere dicta et facta illorum sanctorum patrum et
ea ad medium et directionem uere et recte proportionis adducere. Unde
non immerito p unam quanq illarum breuiter et in suma nunc oportet
discurrere. Et cum earum qualibet dicta et facta illius. s. Smodi Tolletane

Conferre et ad eam reducē et conīordare Sicut ut dictum est illi met sacri patres facerent si nunc supessent :—

¶ Prima. g. regula fuit ut. s. ad charitatem que finis precepti et complementum est legis omnia referamꝰ et ex illa semp sumamꝰ regulam catholice ueritatis et recte intelligentie. Ex hac aūt ista regula patere potest intendo illoꝝ sanctoꝝ patrum et intellectus dictoꝝ eoꝝ. nam largissime declaratum fuit p totum huius libri discursum positionem istarum hominū volentium hanc scissuram et differentiam intercalentie et minoratioms introducere in ecē dei mīs hos duos ppos. s. ex gentilibꝰ et iudeis esse contra charitatem et vnitatem legis et euangelij nec posse illorū stare cum fide catholica et fide. Imo etiam .c. 44. monstratū est et conclusū qꝫ si hoc ecē xpiana. tollerare uellet. qꝫ absit. se ipsam oīo destrueret. Nec deceret posset stare. Vnde etiam .c. 44. declaratum fuit qꝫ ecē xpiana cingit et fortificat charitate ac vnitate et pace oīum sanctoꝝ fidelium suoꝝ sicut quidam nobilissimo et aureo cingulo. et qꝫ vnitas et pax spīalis oīum fidelium ecē est maior ac plus miranda et necessaria mīa qꝫ signa et miracula aī reliqua oīa que ibidem dicta fuerunt ad hoc pertinentia. Imo qđ maxīum omnium est. .c. 43. declaratū fuit. qꝫ etiam summꝰ pontifex non posset tollere illam nec huiusmodi differentiam inter fideles ecē inducere. qꝫ. s. non essent omes constituti filij dei. per fidem et sacramentū baptismi. et p consequens heredes. mī bonis ecē militantis. et triumphantis ac eccīe iuris et gratie mī oīa eis cum hec sint de integritate et veritate fidei et sacramentoꝝ xpi. et esus ecē ab eo fundate et instituse nisi quātum demerita aliquoꝝ peccantium post baptismū ac p sonaliter conuictoꝝ et condempnatoꝝ eosdem reddunt indignos et penis debitis facit obnoxios. Cum. g. contra huiusmodi non sit lex nec possit esse aliqđ statuti concludendū erit p primam regulam qꝫ dicta sacri canonis tolletam statuta debent sic reuerenter exponi ut semp conseruet excellentissima charitas et admirabilis vnitas oīum fidelium ecē que in pacifica et concordia condicioms et gratie eoꝝ consistit. et in paterna ipsoꝝ omnium pace monstrat et lucet. Et sic p consequens concludi debebit qꝫ intendo illoꝝ sanctoꝝ patrum que erat de integritate fidei catholice et ecē sancte vnitatis in cem et honore. ac oīum suoꝝ fidelium pace et mutua dilectione et p hijs oībꝰ conuenerunt et tantos labores sumpserūt. nullo mō fuit contra hec supradicta aliqđ facere aut dicere uel statuere qui isti novelli emulatores ignorantes legis et euangelij conant asserere. Sed econtra fuit semper in eis rectissima intentio. dicta alia supradicta integra et illesa seruare licet ad tempus infloxerunt illos vehementes ingressos contra delinquentes et prevaricatores qui de psonalis conuictis et condempnatis in tali gradu debet et non de alijs ut sup iam dixi :—

¶ Secunda aūt regula sup posita fuit. ut nichil temere diffiniamus. sed semp ptē aūbum beati aug. facti regulam consulamꝰ qui de scripturarum firmioribꝰ ac planioribꝰ locis suscepimꝰ. Vbi posita et signata fuerunt dictarum scripturarum loca firmiora et planiora. s. canonis utriusq; testamenti

ac eccīe.

Ac deinde statuta gnalium conciliorum signantur quatuor illorum principalium
et decretales summorum pontificum. Postmodum uero succedunt concilia Eporum ac scripta
et dicta doctorum de quibus omnibus habet potestatem liberam iudicandi summus pon-
tifex et dicta concilia Eporum inualida sunt. ad definiendum et ad constitue-
dum. et omnia habent robur et auctoritatem per summum pontificem et in eorum
statutis semper excipitur auctoritas pape. Prout hec omnia larguis dicta fuerunt
supra in dicto capo 47. Cum. g. scripture canonis utriusque testamenti sint
omnibus alijs scripturis anteponende in certitudine et auctoritate tanquam loca
scripturarum firmiora et planiora. ac per illum debeant alie scripture examinari
et approbari. ac ad conformitatem eius debeant exponi. intelligi et declarari
et manifestum sit. quod auctoritatibus utriusque testamenti sit condempnata hec positio
et opinio eorum qui huiusmodi scisma et seditionem in Ecclesia introducunt et asserere volunt
xpianos ex genere iudeorum omnes debere esse suppressos a ceteris, nec cum eis locum
parilitatis in gracijs et bonis Ecclesie habere permitti. sed diuisos esse a ceteris velut
obnoxios et infames. Imo e contrario cum sit probatum in numeris testimonijs
utriusque testamenti. esse unum ouile xpi. unam Ecclesiam. unam fidem. unum baptisma
et una et eadem omnibus sacramenta comunitas et equalitas omnibus et singulis eis proposi-
ta et administrata per que omnes indistincte constituuntur filij et heredes dei
et Ecclesie in omnibus eius bonis. Sicut dictum est supra per totius libri discursum signatis
c. 39. et 40. ac 48. Consequens erit ut dicta statuta iam dicte sacre sinodi
toletane sic reuerenter debeant examinari et exponi ut ad hunc sensum nunc supra
dictum credatur esse facta et ordinata. et siquid ambiguum aut diuersum uel
forte contrarium in eis appareat et reperiatur, non esse dilatandum aut extendendum
sed ad hunc sensum et intelligentiam esse exponendum et reducendum ut S. Tho.
dicit. eo quod illud esset factum prout iam dictum fuit ex causa tunc temporis
necessaria ad reprimendam tantam et tam uehementem preuaricationem eorum
qui nunc delinquerunt que alio modo coherceri ac corrigi non poterat. nisi per quendam
rigorem insolitum et specialem animaduersionem. que omnia in illos solos presentes
tanquam in personas particulares conuictos et condempnatos dirigebantur et agebantur
et non ad comprehendendum omnes sui generis presentes aut futuros non conuictos
nec condempnatos. Contrarium. n. dicere esset manifeste sanctos illos patres qui
qui tunc illi sacre sinodi interfuerunt infamare et inhonorare tanquam non scierint
legem dei. aut illam noluerint custodire et obseruare. quod esset absurdum dicere
aut cogitare. et non solum eis sed etiam ipsi sancte Ecclesie Toletane maculam
magnam imponere quod absit. et eam dehonestare. Ceterum adducta quoque fuerunt
plurima testimonia tam ex concilijs gnalibus quam ex decretalibus summorum pontificum
signatis. c. 41. et 43. per que probatum et declaratum fuit aperte hoc ipsum quod
dictum est nunc. s. reprobatum esse propositum et intentum istorum emulatorum
contrarium asserentium per que etiam declarantur aut reuocantur quantum ad hoc
dicta statuta concilij toletani sicut ad oculum patet. Ad idem quoque inducte
fuerant per totius libri discursum plures sanctorum doctorum auctoritates ad de-
clarationem et probationem unanimitatis equalitatis et pacis omnium xpi fidelium
intra unam sanctam Ecclesiam catholicam cuius sunt filij per deum et heredes
indistincte et absque personarum uel generis aliqua acceptione per quas dissolutum fuit
et destructum. istorum hominum propositum et intentum. Volentium separare fi-
deles qui ueniunt ex iudaismo ab equalitate integre comunionis et gratie
ceterorum fidelium. Unde manifeste patet id quod supius est dictum. s. quod

ad hunc sensum et mentem debeant reuerenter exponi et referri statuta sacri concilij toletani. et mentio quoque illorum sanctorum patrum qui imibi inter fuerunt. De tercia xpi regula. s. de generali ecclie consuetudine que est semper ab omnibus Emulanda et Imitanda iam nunc supius hoc ipsum est dictum et declaratum. Et sic patet p hec supradicta. s. statuta generalium conciliorum et decretales summorum pontificum ac doctrinam sanctorum doctorum approbatorum diligenter et plani. et ad hec referri et ei his consentiri debent talia statuta conciliorum ecclie et p hec debent declarari. sicut declarata sunt et declarant quotidie p ipsorum successionem. Nam ipse est talium inuentor et cooperator bonus. et sic facta sunt ariium additamenta. iuxta scribit philus. p. ethi. et etiam cuiuslibet talis est semper aponere quod deficit sicut ibidem dicit. Sicut ergo in aliis artibus facta sunt additiones declarata dubia. et reprobata ea que fuerant errata. Sic quoque factum est in doctrina xpiana. p ab initio. surgentis ecclie et deinceps. s. tempore sacri concilij toletani erat illud ipsum quasi quoddam seculum deuotissimum et fidele sed tamen rude quodammodo et non tam politum et ordinatum quantum ad ordinationem suorum fidelium et morum eorum ac rerum ecclesiasticarum et quantum ad ceremonias earum. sed successiue facta sunt ola ista max p summos pontifices. et p sacra generalia concilia. p que correcta reuocata et abrogata sunt que erant minus bene facta et dicta. aut que ipsorum postmodum succedentium non erant ita congrua ecclie sancte et ipsius fidelium. Similiter declarata sunt dubia et facta sunt additamenta eorum que deficiebant. et emergentium quotidie de nouo negocijs diuersis nouiter et diuersimode quodammodo puisunt eis. Sic ut exemplariter posset mihi duci de multis que causa breuitatis relinquunt ad presens. Isto. q. modo factum est in hoc negocio nam iam apte declaratum est in iure p summum pontificem qd preuaricatio simonie hominum qui. ad ritum transierint uel reddierint Judeorum est species hereseos. et contra hereticos est procedendum contra eos sicut scribit et notatur. ex de hereticis li°. 6. c°. contra xpianos. Et sic p consequens. illa supradicta statuta toletani concilij sunt declarata p iura moderna summorum pontificum sicut p quedam additamenta p eos facta et declarantia. p illa dicta statuta toletana licet pro illo tempore et quantum ad illos quibus condita sunt fuerint tunc conuenientia et necessaria tamen iamnon quantum ad hoc ad hoc cum declaratum sit p contra huiusmodi homines ad Judeorum ritum transeuntes uel redeuntes sit procedendum tanquam contra hereticos et p consequens statutis de hereticis sunt Judicandi et puniendi et non aliis. Et sic etiam correctum est p hoc illud dicti concilij tolletani supius inductum. p. q. 4. Judei. quia iam bona hereticorum et p consequens horum talium qui reuertuntur aut transeunt ad ritum Judeorum sunt publicanda et fisci applicanda. ut ex de hereticis. c°. Vergentis. Imo et sunt iam ipso iure confiscata. ut infra eodem. li. 6. c°. cum secundum leges Et sic pugniunt filij propatribus. in hoc casu amittendo bonorum temporalium. cuius contrarium decretum fuit. in illo sacro tolletano concilio. ut p. q. 4. c°. Judei qd iam cessat et correctum est. et p consequens etiam alia similia dicti concilij statuta que contraria sunt uel diuersa statutis de hereticis ab ecclie vniuersali hactenus editis quibus ut declaratum est

huiusmõi Judaizantes debent Jam Judicari et puniri et non alijs. Aliqã.n. maius est iam statuti m̃ Jure moderno. s. q̃ bona hereticoz sunt ipso Jure confiscata ut dictum est et q̃ relapsi et ꝑtinaces tradendi sunt curiẽ seculari et ꝑ consequens igñi. Item tam circa relapsos q̃z circa non relapsos aut ꝑtinaces. est iam positus et statutus magnus processus. magna solẽnitas. mãgn9 fauor fidei m̃ dicto negocio ñquisitõis hereticæ prauitatis. multum etiã districta censura circa male agentes. m̃ ipsa ñquisitõne. si odij grahẽ uel amoris. lucri aut quomodi ꝓcuralis obtenhi contra iusticiam et conscim suam obmiserint contra quencũq̃z procedere ubi fuerit ꝓcedendũ sup hmõi hereticam prauitatem aut obtenhi eodem. prauitatem ipsam uel ñpedimentum officij sui alicui imponendo eum sup hoc presumpserint q̃q̃m̃ uexare. Magna q̃q̃z districtio penaz multiplicium est iam posita et m̃ flicta contra ipsos hereticos et eoz fautores et receptores ac filios m̃q̃z m̃cludit etiã illa q̃m̃ illi sancti patres sanxerunt m̃ dicto concilio tolet.no et multo maiõr multiplicioz et sanctiõz q̃z ca et multa alia sunt iam ab Ecc̃a uniuersali de hoc neg̃ diligentissime statuta. adque redacta. et cũ quib9 concordari debent ceteza Jura antiqua que omnia et singula ad solos hereticos et eoz fautores ac receptores et filios. suo ordine et merito referunt et applicant. ac eosdem solos comprehendunt et plectunt. secundum cuiuslibet eoz demeritum. qui cunq̃z sint illi suæ exsudeis siue exgentilib9 uenerint ad fidem. et postmodum q̃cunq̃z modo. suæ Judaizãdo suæ gentilizando. uel alias ab ea deuiauerint et errauerint. q̃z eisdem statutis et decretis de hereticis Judicãtis et puniunt omes absq̃z aliqua distinctione Judei et greci et sic patet satis aperte q̃ ꝑ hec supra dicta subinse ligit et declarat q̃ illa statuta Concilij tolet.ni ad solos lapsos et Judaizantes dirigebantur et non ad aliquos alios homines illius generis m̃ta tib9 erroribus non comprehensos. que dicta statuta facta fuerunt tunc magis contra Judaizantes q̃z contra gentilizantes aut alias a fide errantes eo q̃ illi tunc magis prebaricabant xpi fidem et legem. et m̃ maã multitudine q̃z alij ꝓpt dictam superius causam. s. quia ꝑ vim fuerant conuersi ad fidem m̃ dicta maã multitudine. ideo facile et etiã cum erroris sui defensione reuertebant ad uomitum Judaismi. nec poterant ab eo aliter reuocari. et m̃ fide q̃m̃ ui susceꝑant retineri. Si fam̃ fuissent tunc aliqui gentiles ad fidem conuersi ꝑ vim m̃ maã multitudine sicut fuerunt illi et ad vomitum suæ pristine gentilitatis reddijssent. cum sui erroris defensione. Jure credendũ est q̃ fecissent sicut fecerunt illi. huius illud sacrum concilium Tolet.nũ eo modo eosdem punisset. et contra eos similit statuta fecisset nominando eos gentiles et ad vomitum suæ gentilitatis reddeuntes. sicut illos noiauit Judeos ad suũ vomitũ reddeuntes. Et q̃ omnia similit de lapsis et condẽpnatis solum m̃ intelligerent et non de tib9 alijs sui generis m̃ similib9 transgressoribus non comprehensis sicut ut dictum est dicta statuta similit intelligebant solumodo de lapsis et non de omnib9 alijs sui generis qui non erraueunt auctoritate fidei et legis

Xpi. Et dicta quoq; statuta fuissent eodem modo declarata aut correcta p statuta et decreta ab vniuersali ecc^a post modum de hereticis edita et ordinata sicut ut dictum est declarata sunt et correcta illa antiqua statuta toletani concilij p statuta vniuersalis ecc^e post modum edita et scripta de hereticis et fautoribus et receptoribus suis. que oibus tam Judeis q̃ gentilibus a fide xpi et eius lege heretice deuiantibus et errantibus sunt comunia et equalit^r debent Judicari et puniri p illa. secundum vnius cuiuscunq; psonalia demerita. Hec aut oia antiquit^s non erant. nec illi sancti patres obseruabant. Nam contra illos defensores Judaice impietatis supius notatos pcessissent sicut contra ipsos Judaizantes q^s defendebant sicut nunc procederetur sicut contra hereticos si nunc accideret. q eos in suo errore defenderent non tamen hoc fecerunt. Similit^r credendu est q^d inter tanta multitudinem essent aliqui relapsi et Aliqui Jmo multi quoq; pertinaces et isti omes essent traddendi Curie seculari et p consequens igni. et ex alijs non relapsis nec ptinacibus multi essent incarcerandi et alijs penis multanti. ac eorum bona fisco applicanda secundu Jura moderna. quorum nichil illi sancti patres leguntur egisse. Jmo contrarium patet. 1^a. q. 4. Judei. Et sic patet q initius egit illa sancta sinodus q̃ntum ad aliq^d sed non ita acuratius cum illis lapsis et preuaricatoribus legis et euangelij xpi q̃ nunc p ecc^am agit^r. cum similibus. Hoc aut ideo erat quia ut dictum est semp facta sunt additam^ta p que illa antiqua facta et statuta sunt postmodum successiue declarata. polita et in partem mutata. ac in partem q^oq; correcta et renouata q̃ntum ad ea que uidentur esse contraria aut diuersa modernis statutis vniuersalis ecc^e de hereticis et eorum fautoribus ac receptoribus et filijs. p que ut dictum est sunt iam oia reducta ad formam comunem absq; aliqua diferentia tam Judaizantibus q̃ gentilizantibus. aut alias q^ocunq; modo heretice preuaricantibus et errantibus ac eorum fautoribus et receptoribus et filijs. Et sic p supra dicta patet aptius q illa facta et statuta sacri concilij toletani magis fuerunt pugnitiones quedam illis tunc errantibus psonaliter inflicte q̃ decreta generalia omnibus ex Judeorum genere credentibus aut credituris non errantibus aut lapsis imposita. et q in partem fuerunt inualida et q non sunt extendenda sed reuerent^r exponenda. et q^d licet sic fuerit tunc expediens aut neccessarium fieri tamen iam alit^r et melius est ab ecc^a vniuersali pruisum et statutum. p q^d declarata polita et limitata. ac in partem mutata. correcta. et reuocata sunt illa antiqua sinodi toletani statuta. et sic q pro neccessitate temporis statutum fuit cessante neccesitate. cessauit pariter q^d vrgebat cum iam melius aliquid et pfectius ab ecc^a vniuersali prouisum est. et sic diuersa statuta p tempore congruentia pmulgata sunt. secundu q hec oia supius iam tetigi et declaraui ex quibus patet esse sufficienter responsum ad argumentu ~~responsum~~. ex toletano concilio productum. ad leges aut ciuiles satis

quoq; p supradicta constat esse responsum. quia sicut dictum est cum ipsis
concilijs Toletanis edite fuerunt et ex eis habuerunt robur et auctoritatē.
et dicte q̄q; leges conformari debent cum dei lege et scriptura sacra ac ec
clesiasticis decretis. Nam lex que obuiat sacre scripture et decretis pape
ac bonis moribꝰ nullius debet esse momēti put colligit̄ et notatur. dis.
.10. p totum. et spālit̄. c̄. 4. Cujus Ratio est. quia sicut dicit. s. Tho.
12. q. 93. ar̄. 3. lex eterna est ratio gubernationis in supremo gubernāte
et q̄ omēs leges. in q̄ntum participant de ratione recta. in tantum de
riuant̄ a dicta lege Eterna. hec aūt legis eterne participacio sicut
dicit ibidem. q. 91. ar̄. 4. fit p legem naturalem secundum ꝓporcio
nem capacitatis humane nature p legem uero diuinam fit ꝑticipatio
legis eterne altiori modo. s. dirigendo in finem sup naturalem. Cum
.g. leges ecc̄ sint declaratio quedam legis diuine et legis nature ac p
hoc comprobent̄ q̄q; esse participacio quedam dicte legis Eterne conse
quens erit ut omēs humane leges conformari debeant legi diuine que
continet̄ in sacra scriptura ac decretis et statutis ecc̄ que dependent
ex ea necnon bonis moribꝰ que trahunt̄ et veniunt ex lege nature. Per
hanc. n. conformitatem ad legem diuinam et ecc̄ statuta et bonos mo
res consulere debet conditores dictarum secularium legum legem eter
nam et eam participare eidemq; conformari. Juxta dictum Beati Aug.
in li° de vera religione vbi sic dicit. Conditor inquit legum tempo
ralium si vir bonus est et sapiens illam ipsam consulit Eternam legem
de qua nulli anime datum est Judicare ut sm̄ eius incomutabiles re
gulas quid sit pro tempore Jubendum vetandumq; discernat. Hec ibi.
Si xūt leges ille. supꝰ inducte intelligerent̄ et seruari deberent put
isti emuli veritatis et gracie eas intelligunt. et deberi seruari conten
dunt. certum est q̄ essent contra legem diuinam et contra ecc̄ decreta
necnon contra bonos mores ac p consequens contra ipsam eandem legem
eternam ex qua ista supdicta dependent et quam participant et se
quunt̄. cum essent contra fidei integritatem et contra cōmunionem xp̄ia
nam quia diuiderent vnam sanctam ecc̄am catholicam q̄m ex articulo
fidei oportet esse vnam et indiuisam. Sicut iam supius pbatum fuit
p multa cap̄. et sic necessario concludi deberet. q̄ non essent legitime
et juste. nam sicut scribit. Beatꝰ Aug. in primo de libero arbitrio
in temporali lege nichil est justum atq; legitimum q̄d non ex eterna
lege homines sibi deriuaverunt. et sic ergo dicte leges nullius essent mo
menti sicut inductum est nunc supꝰ ex sacro canone ac p consequens tanq̄ inique
et in juste damnande essent et abijciende. Vnde cōcludendū est q̄ sane et catholice
debent intelligi. s. sicut de statutis sacri concilij toletani et de ipsismet
legibꝰ iam supius declaraui et q̄ p alias leges ciuiles postmodum a regibꝰ
editas et escriptas sunt iam sane et catholice interpretate et declarate aut
correcte et reuocate sicut patere poterit leiculent̄ discurrenti p dictas
leges ciuiles. a catholicis regibꝰ postmodū editas q̄s supius 42. c̄. adduxi

Cap̃ 52. m̃q Pont̃ sup̃ doctor Breuis Epilogus et conclusio et fit finis huius op̃is prime partis.

Ecce P̃me pater et domine Jll̃me primam huius exigui operis ꝑtem deo auxiliante completam. quam vestra soleris et prouida pastoralis cura tanto expetiuit ardore tantaq; Jussione me coexit ut facerem sicut deo amabilem pontificem decet qui ex hominib9 assumpt9 et pro hominib9 constitut9 curam illor9 habet m̃ hys que sunt ad deum. ut sic vra sancta ecc̃a tolletana et plebs ejus ab imo nascentis ecc̃e deo semp devotissima et ducta m̃ qua nouissime duob9 ihs. sathana tam figurante se m̃ angelum lucis et id multiplicis procurante hmoi discrim̃is et sæ mat̃is facta sunt vulnera. nunc p̃ viam sanctam solicitudinem et prouidentiam sanetur et reddeat ad euangelice pacis et vnitatis concordiam ac deinde ad alias q̃q; ecc̃as. uelut ex ipso a pse vre excellentissime primate hec medicina ꝑuenat. usq; ad huc. n. nondu̇ sana consistit sed medicamentis salutarib9 eget. sed et sathanas q̃q; put ego cognoui non desinit eam semp expectare ut velut tritiam cribret ac corrumpat et maculet. Vnde non m̃me vro necessaria est illi omni tempore vestra m̃ defficiens solertia. uestraq; salutaris et feruida vigilantia. Non. n. dormitabit nec dormiet qui custodit Jsrael quia non dormitat nec dormit qui impugnat Jsrael. ad q̃d Si hec opuscula mea. que non sui meriso sed dignatione vestra placuerunt prestare aliquid poterunt S̃me. p. V. pensabit. Michi uero satis est potuisse mandata et non abscondisse misericordiam et veritatem dei. a concilio multo. Nec m̃ertia a domino traditum confodisse talentu̇. Nam quemadmodu̇ is qui non sibi traditum a deo honorem vsurpare contendit culpari dignissimus est. ita et qui traditum sibi talentum reppellere et ase arcere molitur aliorum est criminum reus m̃ fidelitatis. s. alij; m̃ obedientiæ. In templo g̃. dei offert vnusquisq; q̃d potest. alij aurum et argentum et lapides preciosos alij Bisum et purpuram ac coccum offerunt et Jacintu̇ preciossa dona. mecu̇ u̇ satis bene agit2 Si obtulero pelles et pillos caprarum exiguum munus et porracinalem ꝑpulam. dum tamen cu̇ domino meo fidelis m̃ueniar cui sic tantum̃ hanc meam obblacionem pauperculam complacuisse desidero ut aliquid de mea fidelitate humilis l̃eat gloriari. s. q̃tum est illud nostri glorissimi prius hieronimi. de heliodoro scripsit. helio dorus m̃ quit presbiter domu̇ amplissima per modicum foramen aspicens et temptans hostia clausa clauemq; non habens. uix paucas ad lucem ꝑducere valuit sed que potuit fideliter enarrauit. q̃d michi vnam conueniet. esset nanq; procul dubio pro omni munere accepti, ꝑfecta est aut̃ ame domino opitulante hec pars prima. Vespere natalis domini ad vesperum dom̃i mill̃mi quadring̃mi sexagessimi quinti. ejusdem domini et dei nr̃i ihu xpi. m̃ qua aduersus eos disputatum est

Anno 1465. Vespere Natalis Domini & Dei nostri Jhesu Xpi.

am̃ consummationis huius opis

qui utuntur ingenio non ad querendam gratiam et salutem tuendam. Sicut
sanctus nos comonet Ambrosius. Sed ad alienam circumscribendam Innocen
tiam quod ipse condempnat isti itaque terminum pro arbitrio suo prefi
gentes miserationis et gratie xpi secum non patiuntur omnes credentes esse
consortes et coheredes in illa. in iustum esse. dicentes ut qui ad vineam
ecce ad uesperam veniunt pari cum illis mercede donentur qui ab antiquis
diebus in fidei agone laborantes per genus unde descendunt portasse vi
dentur pondus diei et stus. quorum oculi ideo neque sunt quia deus bonus
est. ignorantes. n. Iusticiam dei et suam volentes statuere. Iusticie dei
non sunt subiecti nam finis legis xpus est ad iusticiam omni credenti
omni ergo credenti. Dixit ut neminem excluderet. et Iterum deus
est qui iustificat. et quis est qui condempnet? hij. g. homines auaritie vel
inanis glorie. aut certe presentium rerum cupidine inuasi per simile nomen iusticie
dei. Iustitiam infamant pariter et impugnant. et ut solet letale poculum melis dul
cedine temperatum suauitate fallente perimere. ita et hij Innocentium mentes
oculta fraude seducunt. Quos ego cum refellere uellem necesse habui xpi ius
ticiam. a seculis huc usque deductam qua attingit a fine usque ad finem for
titer et disponit omnia suauiter in medium producere ut hac certissima regula
et celesti mensura condempnaretur istorum que uidebatur esse et non erat vera
iusticia. ne uideretur hec eorum ficta iusticia et paliata peruersitas preiu
dicata magis quam examinata dampnari. Simon talibus copiosis rationibus
et extensis fidei misterijs longe lateque productis. arguta et conuicta
ac condempnata fuissent. Unde necessario. procul et de ultimis finibus.
adducta sunt plurima. Dubia quoque aut obscura fuerunt adiunctis
necessarijs expositionibus declarata. Ac per hoc non modicum extensa
et dilatata. Multa etiam per totius libri processum repetita fuerunt ad
conclusionem intentam prout oportebat inferendam ac singulis quibusque
capitis prout materia ipsa petebat pluries aplicandam et concludendam
In responsionibus quoque argumentorum. necesse fuit multa superius tractata
repetere. et ea ad dicta argumenta soluenda aplicare. Ceterum me et
ad plura alia negocia. districtum et multipliciter occupatum pluries coe
git obliuio repetere aliqua que superius dicta fuerant ad alia subse
quentia conectenda. et sic libri volumen creuit in summam preter in
tentum quem ab initio instituerant. que omnia licet pro instituto opere
copiosius forte quam oportebat. pro rerum tamen magnitudine satis
acta sunt breuiter. Dificile est. n. Siluam legis ingresso singularum
questionum materias segregare. cum altera sic alteram ramusculis
quibusdam attingat. ut sine alterius incoactione cepta nequeant expli
cari aut certe velut. cortina cortinam in tabernaculi compositione sic
questio quoque. in legis tractatu et expositione altera alteram trahat. et
alia quoque trahatur ab altera Igitur de fidei veritate. de misterio xpi. de

Sacram^to ẽcc̃. De vasis gratie sac̃mentis xp̃i et ẽcc̃. et de operatione eoz vnifozmi. et ẽq̃li. quantũ est de se m̃ regeneratione fidelium et justificatione eoz et vnanimitate et pace ac ẽq̃li gra et amore libenter impleui. q̃ s. fides sit vna m̃ substantiã. ab origine mundi. q̃ sit necessaria omni credenti. et q̃ secum ample xetur. semp̃ et ubiq̃ habeat sacrificium conũnctum. et q̃ sm̃ẽ fides ad salutem non ualeat. q̃ successiue q̃q̃ creuerit fides ipsa q̃ntum ad explicationem usq̃ dũ xp̃us sua sacrata misteria compleuit. et ibi iam suum robur et totius complementi cumulũ fecit. nec deinceps vllo q̃q̃ erit mutanda m̃ alterum statum aliorem aut magis explicatum et clarum sicut creuit semp̃ et clarescit usq̃ ad iam dictum nr̃i saluatoris aduentũ et q̃usq̃ fuit complectum et explicatum ejus sacrum misterium sed usq̃ ad consumationem seculi p̃manebit m̃ eo statu p̃fecti sibiq̃ succedet m̃ gloria uisio clara facie ad faciem et beata fruitio. De xp̃o aũt dictũ est. q̃ ipse sit agnus ab origine mundi m̃ misterio sanctorum occisus. m̃ lege et pphetis promissus et m̃ sacrificiorũ figuris multis modis repr̃sentatus. a sanctis patribꝰ desiderat⁹. dilectus et sperat⁹. sm̃ẽ cujus fide nullus unq̃ justificatus est nec justificabitur uiuens. Nouissime uo diebus istis q̃ fuit nobis datus et natus m̃ carne visibili ac pro nobis oblat⁹. passus m̃ cruce. de maledicto nos redimens legis. Pro nobis m̃ eadem factus maledictum. Delens quoq̃ sua sancta morte q̃d aduersus nos erat chirographum decreti q̃d erat contrarium nobis. Tollens illud de medio et affigens cruci. legem q̃q̃ mandatorũ decretis euacuans. et medium parietem macerie dissoluens inimicicias nostras soluit m̃ carne sua. duos nos condens m̃ vnum m̃ semetipso. faciens utraq̃ vnum constituens nos omnes p̃ximos sibi m̃ sanguine suo reconcilians nos ambos m̃ uno corpore deo factus pax nr̃a. ut p̃ ipsum m̃ uno sp̃u ambo simul accessum habeamꝰ accessum. Clamantes Abba pater. quoniam p̃ oibꝰ nobis mortuus est xp̃us et oibꝰ nobis surrexit et uiuit. Qui et si mortuus est p̃pt⁹ delicta nr̃a. surrexit tamẽ p̃pt⁹ justificationem nr̃am. et iam non moritur. et mors illi ultra non dominabit. Sed sedens deo ad ejus dexteram sedet. ut appareat multitudi dei semp̃ et m̃terpellet pro nobis. ac sic nos faciet consedere m̃ celestibꝰ secum manens q̃q̃ nobiscum usq̃ ad consumationem seculi. et q̃ hoc manifeste magnum est pietatis sacram^tum q̃d manifestatum est m̃ carne justificatum est m̃ sp̃u. Apparuit Angelis predicatum est gentibꝰ creditum est m̃ mundo. assumptum est m̃ gloria. de ẽcc̃ uero tractatum est quia semp̃ sit una et m̃ diuisa columba q̃m sibi xp̃s acquisiuit sponsam p̃ sanguinem suum mundans eam lauacro aque m̃ verbo vitę non habentem maculam neq̃ rugam nec aliquid ejusmodi. ut sit sancta et m̃ maculata. Et sit quoq̃ sacram^tum magnũ xp̃i et ẽcc̃ que est columna dei uiui

et firmamẽtum

et firmamentū. q̄ sit et ex oībꝰ gentibꝰ facta eius regina. et ex oībꝰ eius absq̄
aliqua distinctione xp̄o sponso aduocet ciues. in q̄ nec circuncisio nec preputium
aliquid ualet sed noua creatura. q̄ sit denique in hoc mundo Archa diluuij ex
omni genere hom̄ saluans xp̄o q̄s recipit. q̄d sit ad idem sagena ex oī genere
piscans et congregans usq̄ dum ad litus finis p̄ueniat. et eligant̄ boni in vasa
mali aut̄ foras mitantur in exteriores tenebras. q̄ sit etiam domini Area cō
tinens et triturans bonos et malos tanq̄ paleas et grana quousq̄ appareat
ipse rex gloriē iudicans et discernens. et ventilabrum habens in manu sua p̄mū
det hanc Aream. De Sacramentis aut̄ tractatum est etiam q̄ sint vasa gratie
conferta ex xp̄i gloriosa passione p̄ quem oēs fideles regenerant̄ in interiorem
hominem et uite nouitate donant̄. ac mundari quotidie a sordibꝰ uite mundane
et iustificari ac roborari in gia merent̄ dignatione celesti. et q̄ eos sue etas
in tempore siue sexus discernat in corpore. in ipso tamē sacro fonte baptismi
utero ecc̄e omēs in vnam pariat ecc̄ mater in fanciā. oēsq̄ vnius iuris et gratie
atq̄ eiusdem moris in domo int̄s semetipsam contineat. et foueat sicut facere de
cet matrem filiorū letantem ex quibꝰ oībꝰ alijsq̄ similibꝰ constituta fuerunt
aptius horum hom̄ deliramēta pestifera et monstratum est illa esse conficta
mendacia qui sub nomine pietatis legis et fidei segregare volunt a parilitate
eiusdem iuris et gratie omnium aliorū fidelium ecc̄e. eos qui ad fidem xp̄i ex
iudaismo venerunt aut venturi sp̄antur in posterum. illosq̄ aceteris fidelibꝰ
diuisos ac suppressos debere esse contendunt. cum profligatis primo hostibꝰ fidei
qui foris sunt hereticis. s. et scismatis paganis atq̄ iudeis. in quibꝰ uera religio
xp̄iana querenda non est. dum sic in sua damnatione p̄manserint. satis deinde
ad liquidum patuit. esse oīum fidelium ecc̄e vnum xp̄i indiuisum ouile. eos
omēs et singulos equalibꝰ legibꝰ indistincte congregans conseruans et tenens. eosq̄
si errauerint indistincte etiam sine p̄sonarū acceptione castigans et puniens
esse q̄q̄ vnam sanctam ecc̄am catholicam ex omnibꝰ gentibꝰ sibi credentibꝰ
factam reginam. nec tr̄e particula aliqua. vel alicuius populi gente posse
sionem xp̄i terminatam esse. sed q̄ a mari usq̄ ad mare et usq̄ ad vltimū
terre. in oī pplo et in oī gente suum teneat principatum. nec sit deus dis
sensionis sed pacis. nec p̄sonarū acceptio locum habet apud eum. Et q̄d vo
camur ad eternam hereditatem. ut simꝰ xp̄i coheredes. et in adoptionem
filiorū veniamꝰ non sit meritorū nr̄orū sed gratie dei. qui uult homines oēs
saluos fieri et ad agnitionem veritatis venire. quiq̄ dedit eis oībꝰ et singulis
potestatem filios dei fieri hijs qui credunt in nomine eius quotq̄t recipere
volunt eum. In quibꝰ oībꝰ meum fuit citare testes. rationes. s. ac testimonia
legis et edicta doctorū adducere. Vr̄e uo rme p. erit de fide testiū iudicare
et q̄d veritatis vnūq̄dq̄ contineat et habeat librato examine definire ac certā
de oībus p̄ferre sententiam. Oēs aut̄ quotq̄t hoc opus lecturi sunt obnixius
ne simplicitatem sensus in ambiguum retorqueant. nec alias q̄ a me scripta
fuerunt ea que in eo dicta sunt trahat. Si aut̄ aliquid est q̄d ipsis legentibus
ambiguū uideat̄ in uerbis ad sensus uelint uba confferre. et si sensus concorda
uerint cum veritate uba q̄q̄ ipsa debent cum ratione sincerissima prescrutari
et ad sensū ipsū refferri et aplicari. Sic. g. a simplicitate xp̄iana academicꝰ
disputator abscedat. ut cum sensum tenuerit ueritatis non multum tur
bet̄ in uerbis neq̄ paralogizet̄ in eis. Non. n. verborū simplicitas sed mali
intellectus p̄uersitas et obstinatio solet culpari. Quod si etiam post hoc cuipiā

aliquid adhuc erroris scandalum et inferat consideret primo quod forte cons
cientie mee nullum tale generaret scrupulum. qui scio qua mente dixerim illud
Cuius rei michi testis est deus quod nulla corrupta intencione aut fauore vel odio
sed recta fide ac intencione sincera et grato animo tanquam in vltimo articulo
positus coram Judice deo scripserim illud pro fidei integritate ac pace ac
catholica comunione omnium fidelium. Deinde vos begnine interpretetur et corrigat
quidquid illud sit quod suspicionem erroris ingerat et inducat considerans pariter
quod in multis offendimus omnes. sed siquis in sermone non peccat. hic perfectus
est vir. Nemo est etiam qui sibi tam arrogantem summam doctrine celestis assumat
ut putet se omnia misteria ad liquidum comprehensa tenere. quippe cum Apostolus dicat
qui ergo putat se aliquid scire. nec dum scit quemadmodum oporteat scire. Nam
sicut noster gloriosus pater hieronimus scribit Constat nullum hominem excepto eo qui
ob nostram salutem carnem dignatus est sumere plenam habuisse scienciam. et certi
simam veritatem. Vos autem. O domine Benignissime et magne pontifex xpi
cuius imperio hoc onus et laborem assumpsi. humilima suplicatione deposco.
ut dexteram vestre magnifice protectionis defendat quod vra pia jussione comple
tum est. nec sinat ut quisquam emulus evangelice pacis et cause huius feruidus
inimicus scripturas sanctas et doctorum sanctorum mirifica dicta que hic deo
inspirante conscripta sunt ad ambiguos aut certe ad improbos sensus pro arbi
trio suo retorqueat atque corrumpat ac deinde per hoc me quoque laceret et confun
dat sicut horum hominum moris est facere. Nam videre iam videor hu
jusmodi emulos pertinaces contradictiones et contenciones inexorabiles partu
rientes. et quid mirum si hoc agere non formident. contra me homuncu
lum tenuem qui ipsum nostrum gloriosum patrem hieronimum. lumen orbis
terrarum virum mirabilem tam dignum gloria sepius infamare reprehen
dere et lacerare. ac eum duplici errore reum asserere non timuerunt. Ge
minus inquit ille michi error infigitur. Corrector viciorum falsarius vocor
et quid etiam dicam de nostro diuo Augustino doctorum eximio qui cum
libros illos de ciuitate dei toto orbe famosos scriberet. et nec dum finiret
Imo etiam ab ipso initio operis. iam contra ipsum emuli scribebant sicut
eo ipso ibidem teste monstratur. et opus id nondum complectum aut exa
minatum vel intellectum cum ipso auctore lacerare reprehendere et comp
denare parabant. Magna quoque me tenet admiratio cum Gregorium illum
sanctissimum pastorum principem et pontificem summum tanto odio et execratione
emuli insequti fuerint ut post mortem eius magno ardore quererent libros
eius ad comburendum tanquam ereticos et erroneos. nisi deus mirabiliter pro
uidisset suo inefabili testimonio. et hoc etiam in ipsa alma vrbe ubi
sedes est xpi et vbi esse debet fidei zelus et totius religionis xpiane
optimum firmamentum. Non immerito. ergo me tenet magna defectio pro huiusmodi
peccatoribus derelinquentibus legem dei. et sanctissimos doctores eius tam
accerrime persequentibus. Vnde merito timeo et ego qui comparatione dictorum
sanctorum sum velut stipula ante ventum Ad domum ergo refugij et
turrem fortitudinis inexpugnabilem me conuerto. Summum. s. pontificem
sanctissimum dominum nostrum generalem vicarium ihu xpi et totius orbis
terrarum

terrarum rectorem et verissimum correctorem qui euangelicas et apostolicas ac proinde aliorum eas sequentium sanctorum patrum sententias debet usque ad animam et sanguinem confirmare ac per consequens protegere et roborare cuius apostolice correctioni et sancte matris universalis ecclesie cuius fides nunquam deficiet. et contra quam preualere non poterunt Porte inferi me et opus istud ac quecumque alia opuscula mea in omnibus et per omnia submitto ex nunc humiliter et deuote, cum ad eius sanctitatem quacumque ex causa contingerit peruenire. Ad ultimum uero ad ipsum gloriosissimum ihesum deum et dominum nostrum lapidem angularem me refero et comito qui fecit utraque unum. qui licet ab edificantibus fuerit reprobatus tamen factus est in caput anguli. ubi firmissimus manet et in eternum manebit cuius misterijs sacratissimis hic totus impletus est liber. quem et memetipsum humilime comendo cum omni fiducia sue inuictissime protectioni nunc et in perpetuum. In quem lapidem angularem qui impingerit confringetur. super quem uero ipse ceciderit conteret eum. quia siue aliqui persequantur ecclesiam ac per consequens xpm in ea deficient tanquam si confringantur. siue et ipsa ecclesia xpi eos persequatur similiter deficient et cadent. nec ei resistere poterunt ullo modo. Veni ergo domine ihu et Judica causam tuam cuius vultum desiderat uniuersa terra qui velut rex pacificus magnificatus es super omnes reges terre sicut de te in hac tua sanctissima natiuitate Altissime canit sancta mater ecclesia Sume ergo arma et scutum et exurge in adiutorium michi. Da pacem populo quem redemisti. et exaltare super omnes gentes. redde retributionem superbis ut ex hoc sit tibi laus et honor et gloria cum patre et spiritu sancto per infinita seculorum secula. Amen. Explicit

Placeat Altissimo

Incipit tabulla Capitulorum Huss libri.

¶ Incipit Prefatio ad Rmum Patrem ac dominum Illmum .D. Alphonsu Carillo Archiepum Toletanum ac hispaniarum primatem nobilissimum m̃ li quidiat. Lumẽ ad revellationem gentium et gloriã plebis dei Israel Veunitate fidei et deconeendi et pacifica Equalitate fidelium ÷.

¶ Sequit. Prima brevis prefatio que m̃ imho pro exordio et totius libri materia fuerat apposita ÷.

¶ Cap̃ .p. Vbi pro mtro ducenda materia generaliter et m̃ suma recitant errores et motiua impugnantium et persequentium eos qui fuerunt ad fidem ex iudaismo conuersi et ibidem Signat Certum cap̃. ubi dictorum errorum argumta scribenda sunt lanxius.

¶ Cap̃. 2 q̃ error istorum qui huiusmodi scisma et diuisionem m̃ Ecc mtho ducunt nõ qualiscunq; sed maxime debet censeri et ideo Rfidelibus totis viribus extirpari.

¶ Cap̃. 3. Vbi ponit ordo procedendi m̃ hoc opere et diuidit m̃ducas ptes et ostendit vnde ea que tractanda sunt debeant probari et declarari.

¶ Cap̃ 4m. Vbi Se excusat scribens et hortat et exorat legentes vt hoc benigne Rcceptent m̃tentione qua ad scribendu motus est ipse quam ibi plenius aperit ostendens eam esse. ex xpi benignissima charitate et non ex alia alicuius acceptione

¶ Cap̃ .5. q̃ vna fuit semp est et erit fides omnium Credentium et p consequens vna catholica Ecc extra quam nemo vnquam saluari potuit aut potest vel potuit.

¶ Cap̃ .6. q̃ sme fides mediatoris Dei et hominum ihu xpi nullus vnq̃ potuit vel potuit Saluari et q̃ ipse est caput huius sancte mis Ecc catholice quam sibi proprio sanguine Rcquisiuit sanctificauit et p fecit.

¶ Cap̃ .7. q̃ m̃ duobus consistit p fectu Ecc catholice. ad xpm .s. in veram mentem fide de eo et m̃ cultu exteriori sacrificij et q̃ hec duo fuerunt necessaria omni tempore cuilibet qui saluari debuit.

¶ Cap̃ 8. q̃ licet hec duo que dicta sunt .s. credulitas fidei et cultus sacrificij quantum ad substantiam fuerunt semp eadem m̃ oibus fidelibus tempore legis naturae et legis scripture et tempore legis gracie nontamen quantum ad ea explicationem et quantitatem et ostenditur qualia fuerunt tpore legis naturae.

¶ Cap̃ .9. q̃ m̃ statu legis scripture fuerunt homines m̃ fide clarius illuminati et p consequens ad spiritualia sacrificia cum pluribus circumstantijs determinate obligati secundum correspondentiam misteriorum fidei m̃ q̃ erant tam magis p fecti ÷

¶ Cap̃. 10. q̃ is tc solus Iudeorum conuentus ante xpi aduentum inter omes alias nationes fuit verus dei pplus Electus ab eo m̃ q̃ erat vera Ecc omnium fidelium ubicunq; morarent ÷

¶ Cap̃ .11. q̃ licet ille solus esset pplus dei electus ut dictum est plurimi tamen particulares homines fuerint m̃ alijs pplis tunc temporis deo fideles lege naturae viuentes ex quibus quidam fuerunt meliores quam aliqui ex iudeis ÷

¶ Cap̃ 12m q̃ etiam in alijs gentibus fuerunt aliqui ypocrite tam boni q̃ mali qui xpi misterium predicauerunt licet eorum ypocrisis ad p bandu diuina non sint nobis necessaria.

cap̃ 13.

¶ Cap.m 13. ad quid fuit a deo inter reliquas nationes pupulus ille electus et tanta teneritudine electus. et sic Edoctor et custoditus et q hoc fuit ppt xpm qui ex eo ad saluandas omes gentes secundum carnem erat venturus.

¶ Cap.m 14.m q status ille veteris legis erat imperfectus. quo ad quinq. s. qntum a reuelacionem fidei. et qntum ad cultu sacrificij. et q ad mandata legis date. et q ad finem in quem debebat aducere et q ad legis vsum et publicationem de quorum duobus primis agit in c. presenti.

¶ Cap.m 15. q ille status veteris legis fuit similit imperfectus qntu ad corpus legis siue qntum ad ea que in lege precipiebantur iudeis :—

¶ Cap.m 16.m q status ille erat similit imperfectus qntum ad finem in quem aducebatur qui est eterna beatitudo ad quam suos cultores intendebat aduce. nec tamen in illam inducebat eosdem :—

¶ Cap.m 17.m q status veteris legis fuit similit imperfectus q ad eius publicationem et ciuium vsum et administracionem conuictum et conuersationem

¶ Cap.m 18.m q licet status veteris testamti qntum ad ista quinq supdicta esset imperfectus si absolute considerent tamen considerata illius ppli conditione erant sibi conuenientia et in eis ordinabat qntum ad eum recta et perfecta policia que xlias esset eidem nociua quantu cunq ista essent perfecta :—

¶ Cap.m 19. q iste permissiones de dando ad vsuram extraneis et de dando libellum repudij et de similibus alijs. veteri legi ppt imperfectionem ppli concessis. licet in se essent illicite ex permissione tamen aut concessione dei fiebant licite iudeis

¶ Cap.m 20.m q huius veteris status imperfectio semper durauit usq ad xpm. tanto tamen magis auferebat spalit quantum ad apertiorem reuellacionem credendorum et ad clariorem certitudinem sperandorum quanto magis appropinquabat ad xpm :—

¶ Cap.m 21.m q veniente xpo debuit imperfectio illius veteris status penitus euacuari et in alium statum omnimode perfectum mutari. in quo omes undecunq aduenientes possent intrare. et inter se inuicem concordit eqliter et vnanimit viuere :—

¶ Cap.m 22.m q sicut in xpi ecc. omes eqlit recipiunt. ita extra illam existentes omes indubitant pereunt quantuncunq in operibus iusticie videant. esse perfecti eo q iam est necessarium ad salutem omnibus qui saluari debent fidem xpi recte et explicite credere. Vbi ponunt quatuor genera hominum qui sine dubio dampnant. si sic vitam finierint. s. pagani et heretici. scismatici et iudei :—

¶ Cap.m 23.m q licet oia ista quatuor genera hominu supdicta debeant in xpiana religione a fidelibus euitari ne forte contingat eosdem ab illis cotaminari speciali tamen cautela iudei sunt euitandi ppt causas q tangunt ibi specialius vero debent ab eis separari illi qui fuerunt ex eadem gente nouiter ad fidem conuersi :—

¶ Cap.m 24.m qnta mala proueniant oibus ex eo q male ista supdicta puat quia infirmat catholica fides et iudei efficiunt durissimi et damnabiliores

et subuertuntur et pereunt multi catholici et fideles et suscitantur et crescunt inimicicie contra eos qui fuerunt ex iudaismo conuersi. et ideo rectores et prelati multum in hoc videntur peccare.

¶ Capitulum 25. in quo ponuntur auctoritates quedam ex dictis Beati Joannis Crisostomi contra iudeos et in fine concluditur cum quanta cautella et custodia debeamus conuersari cum eis:

¶ Capitulum 26. Vbi comonitis fidelibus vt ab huiusmodi supradictis abstineant declaratur qualiter cum iudeis conuersari debeant. ubi concluditur quod semper sunt intus nos diligenti tamen separatione et districta cautela tollerandi et ut constitutur caritatiue inuitandi et quod continue ex eis aliqui debent conuerti et quod tales sunt nobiscum in eadem comuni gratia et lege comunicationis suscipiendi et quod ~~tales~~ in fine temporum omnes generaliter debent ad veram fidem reddire et eam cum ceteris fidelibus vnanimiter profiteri.

¶ Capitulum 27. Vbi assignatur breuis differentia quod ista quatuor hominum genera s. heretici scismatici iudei et pagani recipiuntur in ecclesia quando conuertuntur ad illam quia iudei et gentiles recipiuntur sine aliqua penitencia et efficiuntur filij liberi ecclesie. non notata inter eos aliqua preheminentia. et quod errant qui uolunt in ecclesia preferre eos qui fuerunt ex iudaismo conuersi. quia hoc ipso videntur eos deprimere et minorare:

¶ Capitulum 28. Vbi ostenditur quomodo status sancte matris ecclesie sit perfectus per xpm quantum ad reuelacionem fidei et explicitam credulitatem generaliter circa omnes eius fideles. et quod ex hoc clarissime demonstratur quod omnes viuentes fide euangelica debemus esse vnanimes et concordes:

¶ Capitulum 29. Vbi ostenditur quomodo status sancte matris ecclesie est perfectus per xpm quantum ad cultum vniuersi verissimi et altissimi sacrificij generalis et vniformis circa omnes fideles. et quod ex hoc similiter apertissime demonstratur quod omnes catholici xpm sub hoc sacrificio colentes debemus esse vnanimes et concordes.

¶ Capitulum 30. Vbi ostenditur quod status sancte matris ecclesie est similiter perfectus per xpm quantum ad corpus legis et ad omnia genera preceptorum eius respectu omnium suorum fidelium et quod ex hoc concluditur quod omnes fideles sub euangelica lege viuentes debemus neccesario esse equales vnanimes et concordes:

¶ Capitulum 31. Vbi ostenditur quod status sancte matris ecclesie sit perfectus per xpm quantum ad claram et perfectam promissionem vltimi finis s. beatitudinis ad quam suos fideles inducit. et ex hoc similiter declaratur quod debemus esse omnes equales vnanimes et concordes.

¶ Capitulum 32. Vbi ostenditur quod status sancte matris ecclesie sit perfectus per xpm quantum ad legis integram publicationem et suorum ciuium vsum et administracionem conuictum et conuersacionem. ex quo similiter clarissime concluditur supradicta omnium fidelium vnitas equalitas et conformitas

¶ Capitulum 33. Vbi concluditur totus superior progressus et demonstratur quomodo sic per xpm debebat ecclesie status omnino esse perfectus ut totum mundum illuminans ipse in se metipsum conjungeret hos duos populos s. iudeorum

et gentiliũm et ꝙ ad hoc ordinabant ꝺia illa antiqua misteria
m̃ ueteri testamento Contenta :~

℣ Cap̃. 34̃. ꝙ hec ẽcclia vnitas et concordia omniũm fideliũm
futura ꝑ xp̃m fuit ante figuris plurimis demonstrata et fuit et
multis oraculis ꝓfetata :~

℣ Cap̃ 35̃. ꝙ Hec Pax omniũm xp̃i fideliũm et eoꝝ conuersatio vna
nimis Et concordia fuit nobis apte demonstrata m̃ ejus sacratissima
natiuitate et ꝙ ibi fuerunt ẽsti duo populi .s. Judeoꝝ et gentiliũm ab eo
m̃ vnum nouum pplũm ẽcclie congregati /.

℣ Cap̃. 36̃. ꝙ hoc ipsum qđ dictum est de pace et concordia fideliũm
fuit nobis ꝑ xp̃m m̃ tota ejus uita aptius diuulgatum Jmo irrefragabili
verbo obseruare mandatum

℣ Cap̃ 37̃. ꝙ hec congregatio Pacifica amicabilis et concors ꝺia omniũm xp̃i
fideliũm ex judeis et gentib9 diuersitatum . nitra vnam sanctã ecc̃am fuit
a xp̃o aptissime celebrata et m̃ Ejus morte et sacratissima passione :~

℣ Cap̃ 38̃. ꝙ hec omniũm fidelitas vnitas pacifica ẽcclia concordia
fuit ꝑ Aplos manifestissime congregata et ex oib9 vnica catholica ecc̃a
m̃ destincte et ẽcclie constituta ac signo visabili celitus ꝺemisso a spũ
sancto mirabiliter confirmata :~

℣ Cap̃ 39̃. ꝙ ista concors et vnita collectio omniũm xp̃i fideliũm ꝑ
Aplos adunata m̃ eadem fide et charitate . m̃diuisibiliter seruat̃ ab ecclia
que oib9 confert eadem xp̃i sacramenta velut quedam gratiaꝝ vasa destituta
omnib9 vnifoꝛmit̃ . et spãliter ipsum baptismatis sacramentum. m̃ ꝙ omnes in
nouam vitam ẽcclie renascunt̃ :~

℣ Cap̃ 40̃. ꝙ ista sacra concors vniuersalis ecc̃e coitus ac omnium xp̃i
fideliũm pacifica et conformis dignitas . omnib9 nobis demonstratur ad sen
sum m̃ ipso noie xp̃iano . a quo oium nr̃um mater ecc̃a denominatur
et oib9 suis fidelib9 m̃ baptismo ẽcclie et m̃dissimete coniat illud :~

℣ Cap̃ 41̃. ꝙ hec ipsa sup̃ dicta ecc̃e catholice concors vnitas et comunio
m̃ omnib9 fidelib9 est omnib9 nobis m̃mium a sanctis patrib9 m̃ sacris
Canonib9 comendata ac ut ꝛ̃ sic obseruari debeat Satis destructo Rigore
firmata :~

℣ Cap̃ 42̃. ꝙ Hec ipsa Sancte matris ecc̃e vnitas m̃ dissimeta circa fidem
et sacramenta ac cetera eius officia et beneficia m̃ filiis suis fidelib9 ad
eam vnde cunq; aduenientib9 . est similiter confirmata m̃ciui lib9 legib9 a catho
licis regib9 m̃ obsequium et reuerentiam sanctissime matris ecc̃e a qua
spũaliter nati fuerunt

℣ Cap̃ 43̃. ꝙ Hec quede vnitate catholica ac vnanimi et concordi comunione
Euangelica dicta sunt sup̃. Sunt vltimo decreto firmissimo roborata ac jure
fragabili mandato firmata. a sanctissimo patre et domino nr̃o nicholao.
quinto vnico successore Petri et xp̃i vicario :~

¶ Capm 44m q Post hec oia pro Articulo finali concluditr q sicut ad regnu militantis Ecce est neccesaria omnium suorum fidelium Vnitas et concordia. ita sine ea durare non posset et desolaretr Ecca. et ideo illi qui hmoi scisuram in Ecce fidelibus introducunt eo ipso ab ipsa sanctissima Ecca semetipsos expellunt

¶ Capm. 45m. Vbi recitantr motiua et Raciones que militare uidentr contra hanc primam partem quibus aduersarij eande impugnare conatur:—

¶ Capm 46m. Vbi pro responsione supradictorum Argumentorum primo aperitur et declaratur quomo iste sit modus comunis errandi q isti sic arguentes videbantur initi. Et declaratr ad idem. unde iste laqueus deceptionis pueniat quia procedit ex quodam corrupto principio sicut ibidem apte monstratur:—

¶ Capm 47m. Vbi ponuntur tres regule genales quas sequi debemus in tractandis et exponendis scripturis sacris. p quas etiam facilitr conuinci poterunt qui cunque in hmoi doctrinis errantes. et q p easdem qoque conuincuntur et sunt inexcusabiles illi qui in Ecca introducere nitebantr inter hos duos pplos hanc doctrinam scismatis et contencionis:—

¶ Capm 48m. in qo descendendo ad particularia Argumta ponitur responsio spalis ad illud primu Argumm de occisione xpi cum alijs confirmationibus et auctoritatibus ad illud ptinentibus. s. usque ad argumm de similitudine madianitarum exclusiue:—

¶ Capm 49m. in qu ponitur specialis responsio ad Argumtum illud de similitudine gentium ad populum Judeorum tempore veteris testamti cu alijs confirmationibus et auctoritatibus ad illud ptinentibus. usque ad argumentum de Auctoritate Apli scribentis ad timotheu exclusiue:—

¶ Capm. 50m. in qo Ponitr spalis Responsio ad Argumentu illud ex auctoritate Apli scribentis ad thimoteu. s. non neophitum cum alijs confirmationibus ad illud ptinentibus. usque ad Argumentum ex concilio toletano Exclusiue:—

¶ Capm. 51m. in qo Ponitur Solutio ad Argumtum sumptum ex concilio Toletano et ex foro Judicum:—

¶ Capm. 52m. in qo Ponitr Supradictorum Breuis Epilogus et conclusio et sic fit finis huius operis prime partis:—

Memoria de las missas
de oy domingo. 12 f.

Francisco garçia veçino de castellanos — misas	2
Juan ximenez una misa	1
Pº hernandez — dos misas	2
Juan lopez — quatro misas	4
catalina de çamora una misa	1
Pº ximenez una misa	1
Christhoval gomez	1
la de Juan gomez una misa	1
martin de ordenez	2
maria rrodrigez	1
anna giganta	1
Anna conda	1
francisca gonçalez	2
maria sanchez	1
mari balelles	1
Domingo Rodrigez	1
Ana gomez una misa	1
la de Frco padilla una misa	2
la de Frco hernandez	1
Juana gutierrez	2
Juan Redondo	2
Juan herrero	1
Juan martin	1
la de Juan rredondo	1
la de alonso hernandez	2
Juan de arconada	

La de Juan martin xpl una misa	1
maria martin	1
la de Alonso rriuero	2
Sebastian arcos	4
Fran.co de san miguel	2
Ines Gonzalez una misa	1
Ana lozana	1
la de p.o martin	1
Fernando gonçalez	1
P.o uarrios	1

Cason 25. S. Baxtolome

